

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
välisleping
algtekst
RT II 2006, 13, 35

Euroopa põhiseaduse leping

[Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise seadus](#)

EUROOPA PÕHISEADUSE

LEPING

SISUKORD

PREAMBUL

I OSA

I JAOTIS – LIIDU MÄÄRATLUS JA EESMÄRGID

II JAOTIS – PÕHIÕIGUSED JA LIIDU KODAKONDSUS

III JAOTIS – LIIDUPÄDEVUS

IV JAOTIS – LIIDU INSTITUTSIOONID JA ORGANID

I PEATÜKK – INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

II PEATÜKK – MUUD LIIDU INSTITUTSIOONID JA NÕUANDVAD ORGANID

V JAOTIS – LIIDU PÄDEVUSE TEOSTAMINE

I PEATÜKK – ÜHISÄTTED

II PEATÜKK – ERISÄTTED

III PEATÜKK – TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ

VI JAOTIS – DEMOKRAATIALIIDUS

VII JAOTIS – LIIDU RAHANDUS

VIII JAOTIS – LIITJA SELLE LÄHIÜMBRUS

IX JAOTIS – LIIDULIIKMESUS

II OSA: LIIDU PÕHIÕIGUSTE HARTA

PREAMBUL

I JAOTIS – VÄÄRIKUS

II JAOTIS – VABADUSED

III JAOTIS – VÕRDSUS

IV JAOTIS – SOLIDAARSUS

V JAOTIS – KODANIKE ÕIGUSED

VI JAOTIS – ÕIGUSEMÕISTMINE

VII JAOTIS – HARTA TÕLGENDAMIST JA KOHALDAMIST REGULEERIVAD ÜLDSÄTTED

III OSA: LIIDU POLIITIKA JA TOIMIMINE

I JAOTIS – ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

II JAOTIS – MITTEDISKRIMINEERIMINE JA KODAKONDSUS

III JAOTIS –SISEPOLIITIKA JA MEETMED

I PEATÜKK – SISETURG

1. jagu – Siseturu rajamine ja toimimine
2. jagu – Isikute ja teenuste vaba liikumine
 1. alajagu – Töötajad
 2. alajagu – Asutamisvabadus
 3. alajagu – Teenuste osutamise vabadus
3. jagu – Kaupade vaba liikumine
 1. alajagu – Tolliliit
 2. alajagu – Tollikoostöö
 3. alajagu – Koguseliste piirangute keeld
4. jagu – Kapital ja maksed
5. jagu – Konkurentsieskirjad
 1. alajagu – Ettevõtjate suhtes kohaldatavad eeskirjad
 2. alajagu – Liikmesriikide antav abi
6. jagu – Maksusätted
7. jagu – Ühissätted

II PEATÜKK – MAJANDUS- JA RAHAPOLIITIKA

1. jagu – Majanduspoliitika
2. jagu – Rahapoliitika
3. jagu – Institutsioonilised sätted
4. jagu – Erisätted liikmesriikide kohta, mille rahaühik on euro
5. jagu – Üleminekusätted

III PEATÜKK – POLIITIKA MUUDES VALDKONDADES

1. jagu – Tööhõive
2. jagu – Sotsiaalpoliitika
3. jagu – Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus
4. jagu – Põllumajandus ja kalandus
5. jagu – Keskkond
6. jagu – Tarbijakaitse
7. jagu – Transport
8. jagu – Üleeuroopalised võrgud
9. jagu – Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kosmos
10. jagu – Energeetika

IV PEATÜKK – VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEV ALA

1. jagu – Üldsätted
2. jagu – Piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika
3. jagu – Õiguslane koostöö tsiviilasjades
4. jagu – Õiguslane koostöö kriminaalasjades
5. jagu – Politseikoostöö

V PEATÜKK – VALDKONNAD, KUS LIIT VÕIB VÕTTA TOETAVAJD, KOORDINEERIVAJD VÕI TÄIENDAVAID MEETMEID

1. jagu – Rahvatervis
2. jagu – Tööstus
3. jagu – Kultuur
4. jagu – Turism
5. jagu – Haridus, noorsugu, sport ja kutseõpe
6. jagu – Kodanikukaitse
7. jagu – Halduskoostöö

IV JAOTIS –ÜLEMEREMAADE JA -TERRITOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE

V JAOTIS – LIIDU VÄLISTEGEVUS

I PEATÜKK –ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

II PEATÜKK – ÜHINE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA

1. jagu – Ühissätted
2. jagu – Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika
3. jagu – Rahandussätted

III PEATÜKK – ÜHINE KAUBANDUSPOLIITIKA

IV PEATÜKK – KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA JA HUMANITAARABI

1. jagu – Arengukoostöö
2. jagu – Majandus-, finants- ja tehniline koostöö kolmandate riikidega
3. jagu – Humanitaarabi

V PEATÜKK – PIIRAVAD MEETMED

VI PEATÜKK – RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

VII PEATÜKK – LIIDU SUHTED RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE JA KOLMANDATE RIIKIDEGA NING LIIDU DELEGATSIOONID

VIII PEATÜKK – SOLIDAARSUSKLAUSLI RAKENDAMINE

VI JAOTIS – LIIDU TOIMIMINE

I PEATÜKK – SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA

1. jagu – Institutsioonid
 1. alajagu – Euroopa Parlament
 2. alajagu – Euroopa Ülemkogu
 3. alajagu – Ministrite Nõukogu
 4. alajagu – Euroopa Komisjon
 5. alajagu – Euroopa Liidu Kohus
 6. alajagu – Euroopa Keskpank
 7. alajagu – Kontrollikoda
2. jagu – Liidu nõuandvad organid
 1. alajagu – Regioonide komitee
 2. alajagu – Majandus- ja sotsiaalkomitee
3. jagu – Euroopa Investeerimispank
4. jagu – Liidu institutsioone, organeid ja asutusi käsitlevad ühissätted

II PEATÜKK – RAHANDUSSÄTTED

1. jagu – Mitmeaastane finantsraamistik
2. jagu – Liidu aastaeelarve
3. jagu – Eelarve täitmine ja täitmise kinnitamine
4. jagu – Ühissätted
5. jagu – Pettuste tõkestamine

III PEATÜKK – TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ

VII JAOTIS: ÜHISSÄTTED

IV OSA: ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

PREAMBUL

TEMA MAJESTEETBELGLASTE KUNINGAS, TŠEHHI VABARIIGI PRESIDENT, TEMA MAJESTEET TAANIKUNINGANNA, SAKSAMAA LIITVABARIIGI PRESIDENT, EESTI VABARIIGI PRESIDENT, KREEKAVABARIIGI PRESIDENT, TEMA MAJESTEET HISPAANIA KUNINGAS, PRANTSUSE VABARIIGIPRESIDENT, IIRIMAA PRESIDENT, ITAALIA VABARIIGI PRESIDENT, KÜPROSE VABARIIGIPRESIDENT, LÄTI VABARIIGI PRESIDENT, LEEDU VABARIIGI PRESIDENT, TEMA KUNINGLIKKÕRGUS LUKSEMBURGI SUURHERTSOG, UNGARI VABARIIGI PRESIDENT, MALTA PRESIDENT, TEMA MAJESTEET MADALMAADE KUNINGANNA, AUSTRIA VABARIIGI LIIDUPRESIDENT, POOLAVABARIIGI PRESIDENT, PORTUGALI VABARIIGI PRESIDENT, SLOVEENIA VABARIIGIPRESIDENT, SLOVAKI VABARIIGI PRESIDENT, SOOME VABARIIGI PRESIDENT, ROOTSIKUNINGRIIGI VALITSUS, TEMA MAJESTEET SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRIÜHENDKUNINGRIIGI KUNINGANNA,

SAADES INNUSTUSTE Euroopa kultuurilisest, religioosset ja humanistlikust pärandist, millest on kasvanud välja inimeste puutumatute ja võõrandamatute õiguste universaalsed põhiväärtused, vabadus, demokraatia, võrdõiguslikkus ja õigusi riigi põhimõte;

USKUDES, et pärast valusaid kogemusi kavatseb taasühinenud Euroopa jätkatatsivilisatsiooni, arengu ja jõukuse teed kõigi oma elanike hüvanguks, kaasaarvatud kõige nõrgemad ja puudustkannatavamad; et ta soovib jääda

maailmajaoks, mis on avatud kultuurile, õppimisele ja sotsiaalsele arengule; ning et tasooib süvendada oma avaliku elu demokraatlikkust ja läbipaistvust ning püüeldarahu, õigluse ja solidaarsuse poole kogu maailmas;

OLLES VEENDUNUD, et Euroopa rahvad, kes tunnevad küll uhkust oma rahvusliku identiteedi ja ajaloo üle, on otsustanud ületada oma iidseid lahkkelid ja vormida ühatihedamalt liitudes oma ühist saatust;

OLLES VEENDUNUD, et "mitmekesisuses ühinenud" Euroopa pakub neile parima võimaluse pühenduda, võttes arvesse igaühe õigusi ja teadvustades oma vastutust tulevaste põlvkondade ja maailma ees, suurele ettevõtmisele, mis teeb Euroopast inimloomuste täitumise mõttes eriti paljutõotava piirkonna;

OLLES KINDLALT OTSUSTANUD jätkata Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepinguraames tehtavat tööd, tagades ühenduse *acquis* järjepidevuse;

OLLES TÄNULIKUDE Euroopa Konvendi liikmetele põhiseaduse eelnõu koostamise eest Euroopa kodanike ja riikide nimel,

ON MÄÄRANUD OMA TÄIEVOLILISTEKS ESINDAJATEKS:

TEMAMAJESTEET BELGLASTE KUNINGAS

peaminister Guy VERHOFSTADT,

välisminister Karel DE GUCHT,

TŠEHHI VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Stanislav GROSS,

välisministri Cyril SVOBODA,

TEMA MAJESTEET TAANI KUNINGANNA

peaminister Anders Fogh RASMUSSEN,

välisminister Per Stig MÜLLER,

SAKSAMAA LIITVABARIIGI PRESIDENT

liidukantsler Gerhard SCHRÖDER,

välisministri ja liidukantsleri asetäitja Joseph FISCHER,

EESTI VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Juhan PARTS,

välisminister Kristiina OJULAND,

KREEKA VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Kostas KARAMANLIS,

välisminister Petros G. MOLYVIATIS,

TEMA MAJESTEET HISPAANIA KUNINGAS

valitsusjuht José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO,

välisasjade- ja koostööministri Miguel Angel MORATINOS CUYAUBÉ,

PRANTSUSE VABARIIGI PRESIDENT

president Jacques CHIRAC

peaminister Jean-Pierre RAFFARIN,

välisminister Michel BARNIER,

IIRIMAA PRESIDENT

peaminister Bertie AHERNI,
välisminister Dermot AHERNI,
ITAALIA VABARIIGI PRESIDENT
peaminister Silvio BERLUSCONI,
välisminister Franco FRATTINI,
KÜPROSE VABARIIGI PRESIDENT
president Tassos PAPADOPOULOSE,
välisminister George IACOVOU,
LÄTI VABARIIGI PRESIDENT
president Vaira VĪŽE-FREIBERGA,
peaminister Indulis EMSISE,
välisminister Artis PABRIKSI,
LEEDU VABARIIGI PRESIDENT
president Valdas ADAMKUSE
peaminister Algirdas Mykolas BRAZAUSKASE,
välisminister Antanas VALIONISE,
TEMA KUNINGLIK KÕRGUS LUKSEMBURGI SUURHERTSOG
peaministri ja riigisekretäri Jean-Claude JUNCKERI,
asepeaministri, välis- ja immigratsiooniministri Jean ASSELBORN, I,
UNGARI VABARIIGI PRESIDENT
peaminister Ferenc GYURŠINY,
välisminister Ljşzló KOVİCSI,
MALTA PRESIDENT
peaminister *Hon.* Lawrence GONZI,
välisminister *Hon.* MichaelFREND, O,
TEMA MAJESTEET MADALMAADE KUNINGANNA
peaministerdr. J. P. BALKENENDE
välisminister dr. B. R. BOTI
AUSTRIA VABARIIGI LIIDUPRESIDENT
liidukantsler dr. Wolfgang SCHÜSSELI,
välisminister dr. Ursula PLASSNIKI,
POOLA VABARIIGI PRESIDENT
peaminister Marek BELKA,
välisminister Włodzimierz CIMOSZEWICZI,

PORTUGALI VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Pedro Miguel DE SANTANA LOPES,

välis- ja välismaal asuvate Portugali kogukondade ministri
António Victor MARTINS MONTEIRO,

SLOVEENIA VABARIIGI PRESIDENT

valitsusjuht Anton ROPI,

välisminister Ivo VAJGLI,

SLOVAKI VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Mikuláš DZURINDA,

välisminister Eduard KUKANI,

SOOME VABARIIGI PRESIDENT

peaminister Matti VANHANEN,

välisminister Erkki TUOMIOJA,

ROOTSI KUNINGRIIGI VALITSUS

peaminister Göran PERSSON,

välisminister Laila FREIVALDSI,

TEMA MAJESTEET SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI KUNINGANNA

peaminister *Rt. Hon.* Tony BLAIR,

välisministri ja Rahvaste Ühenduse asjade ministri *Rt.Hon.* Jack STRAW,

KES, olles esitanud oma kehtivaks ja vormikohaseks tunnistatud täisvolitused, on kokku leppinud järgmises:

I OSA

I JAOTIS

LIIDU MÄÄRATLUS JA EESMÄRGID

Artikkel I-1

Liidu asutamine

1. Kajastades Euroopa kodanike ja riikide tahet ehitada ühist tulevikku, asutatakse käesoleva põhiseadusega Euroopa Liit, millele liikmesriigid omistavad pädevuse oma ühiste eesmärkide saavutamiseks. Liit kooskõlastab liikmesriikide poliitikat, millega taotletakse neid eesmärke, ning teostab ühendusena talle omistatud pädevust.

2. Liit on avatud kõikidele Euroopa riikidele, kes austavad liidu väärtusi ning pühenduvad nende ühiseleedendamisele.

Artikkel I-2

Liidu väärtused

Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdsuslikkus.

Artikkel I-3

Liidu eesmärgid

1. Liidu eesmärk on edendada rahu, oma väärtusi ja oma rahvaste hüvangut.

2. Liit moodustab oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala ning vaba ja moonutamata konkurentsiga siseturu.

3. Liit taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrgekonkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel. Liit edendab teaduse ja tehnoloogia arengut.

Liit võitleb sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendab sotsiaalset õiglust ja kaitset, naiste ja meeste võrdõiguslikkust, põlvkondade solidaarsust ja lapse õiguste kaitset.

Liit edendab majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ja liikmesriikide vahelist solidaarsust.

Liit austab omariikkalikke kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagab Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamise.

4. Suhtes maailmaga kaitseb ja edendab liitoma väärtusi ja huve. Ta toetab rahu, turvalisust, maailma säästvat arengut, rahvaste solidaarsust ja vastastikust austust, vaba ja ausat kaubandust, vaesuse kaotamist ning inimõiguste, eriti lapse õiguste kaitset, samuti rahvusvahelise õiguse ranget järgimist ja arendamist, sealhulgas ÜRO põhikirja põhimõtete austamist.

5. Liit taotleb oma eesmärgi asjakohaste vahenditega vastavalt pädevusele, mis talle käesolevas põhiseaduses omistatakse.

Artikkel I-4

Põhivabadused ja mittediskrimineerimine

1. Vastavalt põhiseadusele tagab liit oma piires isikute, teenuste, kaupade ja kapitali vaba liikumise ning asutamisvabaduse.

2. Ilma et see piiraks põhiseaduse erisätete kohaldamist, on põhiseaduse reguleerimisalas keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel.

Artikkel I-5

Liidu ja liikmesriikide vahelised suhted

1. Liit austab liikmesriikide võrdsust põhiseaduse ees ning nende rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele, sealhulgas piirkondlikule ja kohalikule omavalitsusele. Liit austab riigipõhifunktsioone, sealhulgas riigi territoriaalse terviklikkuse tagamist, avaliku korra säilitamist ja riigi julgeoleku kaitsmist.

2. Koostöös lojalse koostöö põhimõttega abistavad liit ja liikmesriigid täielikus vastastikus austuses üksteist põhiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel.

Liikmesriigid kasutavad kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada põhiseadusest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine.

Liikmesriigid aitavad kaasa liidu ülesannete täitmisele ja hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist.

Artikkel I-6

Liidu õigus

Põhiseadus ja õigusaktid, mida liidu institutsioonid võtavad vastu liidule omistatud pädevust kasutades, on liikmesriikide õiguse suhtes ülimuslikud.

Artikkel I-7

Õigussubjektsus

Liit on juriidiline isik.

Artikkel I-8

Liidu sümbolid

Liidu lipp on kaheteistkümnest kuldsest tähest koosnev ring siniseltaustal.

Liidu hümn aluseks on "Ood rõõmule" Ludwig van Beethoveni üheksandast sümfooniast.

Liidu juhtlause: "Ühinenud mitmekesisuses".

Liidu rahaühik on euro.

Euroopa päeva tähistatakse kogu liidus 9. mail.

II JAOTIS

PÕHIÕIGUSED JA LIIDU KODAKONDSUS

Artikkel I-9

Põhiõigused

1. Liit tunnustab II osa moodustavaspõhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid.
2. Liit ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Sellega ühinemine ei mõjuta liidu pädevust, mis on määratletud käesolevapõhiseadusega.
3. Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsiooniga tagatud ja liikmesriikide ühesugustest põhiseaduslikest tulenevad põhiõigused on liidu õiguse üldpõhimõtted.

Artikkel I-10

Liidu kodakondsus

1. Iga liikmesriigi kodanik on liidukodanik. Liidu kodakondsus täiendab liikmesriigi kodakondsust, kuid ei asendaseda.
2. Liidu kodanikel on põhiseadusessätestatud õigused ja kohustused. Neil on:
 - a) õigus vabalt liikuda ja eladaliikmesriikide territooriumil;
 - b) õigushääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel ja elukohajärgseliikmesriigi kohaliku omavalitsuse valimistel selle riigi kodanikega võrdseteltingimustel;
 - c) õigussaada kolmanda riigi territooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanikud nad on, kaitset iga teise liikmesriigi diplomaatilistelt jakonsulaarasutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi kodanikud;
 - d) õiguspöörduda petitiooniga Euroopa Parlamendi poole, esitada kaebus Euroopaombudsmanile ning pöörduda liidu institutsioonide ja nõuandvate organite pooleühes põhiseaduse keeltest ja saada vastus samas keeles.

Nimetatud õigusikasutatakse vastavalt tingimustele ja piirangutele, mis on kindlaks määratudpõhiseadusega ning selle jõustamiseks vastuvõetud meetmetega.

III JAOTIS

LIIDU PÄDEVUS

Artikkel I-11

Aluspõhimõtted

1. Liidu pädevuse piire reguleerib pädevuseomistamise põhimõte. Liidu pädevuse kasutamist reguleerib subsidiaarsuse japroportsionaalsuse põhimõte.
2. Vastavalt pädevuse omistamise põhimõttele tegutseb liit põhiseaduses seatud eesmärkide saavutamiseks talle liikmesriikidepoolt põhiseadusega omistatud pädevuse piires. Pädevus, mida käesolevapõhiseadusega ei ole liidule omistatud, kuulub liikmesriikidele.

3. Valdkondades, mis ei kuulu liiduainupädevusse, võtab liit subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt meetmeid ainultniisuguses ulatuses ja siis, kui liikmesriigid ei suuda riigi, piirkonna või kohalikul tasandil piisavalt saavutada kavandatava meetme eesmärke, kuidkavandatud meetme ulatuse või toime tõttu saab neid paremini saavutada liidutasandil.

Liiduinstitutsioonid kohaldavad subsidiaarsuse põhimõtet vastavalt protokollile subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta. Riikideparlamendid tagavad selle põhimõtte järgimise protokollis sätestatud korra kohaselt.

4. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei või liidu meetme sisu ega vorm ületada seda, mis on vajalik põhiseaduse eesmärkide saavutamiseks.

Liiduinstitutsioonid kohaldavad proportsionaalsuse põhimõtet vastavalt protokollile subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta.

Artikkel I-12

Pädevuse liigid

1. Kui põhiseadus omistab liidule teatud valdkonnas ainupädevuse, võib juriidiliselt siduvaid akte menetleda ja vastuvõtta ainult liit, liikmesriigid võivad seda teha ainult liidu volitusel või liidu õigusaktide rakendamiseks.

2. Kui põhiseadus omistab liidule teatud valdkonnas liikmesriikidega jagatud pädevuse, võivad nii liit kui liikmesriigid selles valdkonnas juriidiliselt siduvaid akte kehtestada ja vastuvõtta. Liikmesriigid teostavad oma pädevust ainult niivõrd, kuivõrd liit ei ole oma pädevust teostanud või on otsustanud selle teostamise lõpetada.

3. Liikmesriigid koordineerivad omamajandus- ja tööhõivepoliitikat III osas ettenähtud korras, millemääratlemine on liidu pädevuses.

4. Liidu pädevuses on määratleda jarakendada ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, sealhulgas kujundada järkjärgult ühist kaitsepoliitikat.

5. Teatud valdkondades ja põhiseaduses sätestatud tingimustel on liit pädev võtma meetmeid liikmesriikide meetmetetoetamiseks, koordineerimiseks või täiendamiseks, ilma et see asendaks liikmesriikide pädevuse neis valdkondades.

Liidujuriidiliselt siduvad aktid, mis neid valdkondi käsitlevate III osa sätetepõhjal vastu võetakse, ei kohusta liikmesriike oma õigus- või haldusnorme ühtlustama.

6. Liidu pädevuse teostamise ulatus ja kord määratakse kindlaks III osa vastavates sätetes iga valdkonna kohta.

Artikkel I-13

Ainupädevuse valdkonnad

1. Liidul on ainupädevus järgmistes valdkondades:

- a) tolliliit;
- b) siseturutoimimiseks vajalike konkurentsieeskirjade kehtestamine;
- c) nende liikmesriikide rahapoliitika, mille rahaühik on euro;
- d) mere bioloogiliste ressursside kaitseühise kalanduspoliitika raames;
- e) ühine kaubanduspoliitika.

2. Liidu ainupädevusse kuulub karahvusvahelise lepingu sõlmimine, kui selle sõlmimise näeb ette liidu õigusakt või kui lepingut on vaja selleks, et võimaldada liidul teostada oma sisemist pädevust, või kui selle sõlmimine võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende kohaldamisala.

Artikkel I-14

Jagatud pädevuse valdkonnad

1. Liidul on liikmesriikidega jagatud pädevus, kui põhiseadus omistab liidule pädevuse, mis ei ole seotud artiklites I-13 ja I-17 osutatud valdkondadega.

2. Liit ja liikmesriigid jagavad pädevustjärgmistes põhivaldkondades:

- a) siseturg,
- b) sotsiaalpoliitika III osasmääratletud valdkonnad,
- c) majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalneühetegevus,
- d) põllumajandus ja kalandus, välja arvatud mere bioloogiliste ressursside kaitse,
- e) keskkond,
- f) tarbijakaitse,
- g) transport,
- h) üleeuroopalised võrgud,
- i) energeetika,
- j) vabadusel, turvalisusel ja õigusrajaal,
- k) ühised ohutusprobleemid rahvaterviseküsimustes seoses III osas määratletud valdkondadega.

3. Teadusuuringute, tehnoloogia arendamise ja kosmose alal kuulub liidu pädevusse meetmete võtmine eelkõige programmidekoostamiseks ja elluviimiseks, kuid selle pädevuse kasutamine ei või takistada liikmesriikidel oma pädevuse kasutamist.

4. Arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas on liit pädev võtta meetmeid ja viima ellu ühist poliitikat, kuid sellepädevuse teostamine ei või takistada liikmesriikidel oma pädevuse kasutamist.

Artikkel I-15

Majandus- ja tööhõivepoliitika kooskõlastamine

1. Liikmesriigid kooskõlastavad omamajanduspoliitika liidu piires. Sel eesmärgil võtab Ministrite Nõukogu vastumeetmed, eelkõige selle poliitika üldsuunised.

Liikmesriikide suhtes, millerahaühik on euro, kohaldatakse erisätteid.

2. Liit võtab meetmeid liikmesriikide tööhõivepoliitika kooskõlastamise tagamiseks, eelkõige määratledes selle poliitika üldsuunised.

3. Liit võib teha algatusi liikmesriikides sotsiaalpoliitika kooskõlastamise tagamiseks.

Artikkel I-16

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

1. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes kuuluvad liidu pädevusse kõik välispoliitika valdkonnad ja kõik liidu julgeolekuga seotud küsimused, kaasa arvatud ühise kaitsepoliitika järkjärguline kujundamine, mis võib viia ühiskaitteni.

2. Liikmesriigid toetavad aktiivselt jättingimusteta liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat lojaalsuse ja vastastikuse solidaarsuse vaimus ning järgivad liidu meetmeid selles valdkonnas. Nad hoiduvad meetmetest, mis oleksid vastuolus liidu huvidega või võiksid kahjustada liidu tulemuslikkust.

Artikkel I-17

Toetavate, koordineerivate või vastastikku täiendavate meetmete valdkonnad

Liit on pädev võtta toetavaid, koordineerivaid või vastastikku täiendavaid meetmeid. Nendemeetmete valdkonnad on Euroopa tasandil järgmised:

- a) inimeste tervise kaitse ja parandamine,

- b) tööstus,
- c) kultuur,
- d) turism,
- e) haridus, noorsugu, sport ja kutseõpe,
- f) kodanikukaitse,
- g) halduskoostöö.

Artikkel I-18

Paindlikkuse klausel

1. Kui III osas määratletud poliitikaraames osutub põhiseaduse mõne eesmärgi saavutamiseks vajalikuks liidu meedening põhiseaduses ei ole sätestatud selleks vajalikke volitusi, võtab Ministrite Nõukogu asjakohased meetmed, tehes ühehääle otsuse Euroopa Komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

2. Kasutades artikli I-11 lõikes 3 osutatud subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli korda, juhib Euroopa Komisjon riikide parlamentide tähelepanu käesoleva artikli põhjal tehtavatele ettepanekutele.

3. Käesoleva artikli alusel võetud meetmedei kohusta liikmesriike ühtlustama oma õigus- ja haldusnorme juhtudel, kui põhiseadus välistab sellise ühtlustamise.

IV JAOTIS

LIIDU INSTITUTSIOONID JA ORGANID

I peatükk

INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

Artikkel I-19

Liidu institutsioonid

1. Liidu käsutuses on institutsioonilineramistik, mille eesmärk on:

- edendada liidu väärtusi,
- taotleda liidu eesmärke,
- teenida liidu, selle kodanike jaliikmesriikide huve,
- tagadaliidu poliitika ja meetmete kooskõla, tõhusus ning järjepidevus.

Sellesse institutsioonilisse raamistikku kuuluvad:

- EuroopaParlament;
- EuroopaÜlemkogu;
- MinistriteNõukogu (edaspidi nimetatud “nõukogu”);
- EuroopaKomisjon (edaspidi nimetatud “komisjon”);
- EuroopaLiidu Kohus.

2. Iga institutsioon tegutseb talleepõhiseadusega antud volituste piires ning vastavalt selles sätestatud korraleja tingimustele. Institutsioonid on omavahelises koostöös üksteise suhteslojaalsed.

Artikkel I-20

Euroopa Parlament

1. Euroopa Parlament täidab koos nõukogugaseadusandja ja eelarve kinnitaja ülesandeid. Ta täidab vastavalt põhiseadusesettenähtud tingimusele poliitilise kontrolli ja konsulteerimise funktsiooni. Parlament valib komisjoni presidendi.

2. Euroopa Parlament koosneb liidu kodanikeesindajatest. Nende arv ei või olla suurem kui seitsesada viiskümmend. Kodanikeesindatus on kahanevalt proportsionaalne, alammääraks on kuus liigetliikmesriigi kohta. Ükski liikmesriik ei saa üle üheksakümne kuue koha.

Euroopa Ülemkoguvõtab ühehäälselt Euroopa Parlamendi algatusel ja nõusolekul vastu Euroopaotsuse Euroopa Parlamendi koosseisu kohta, austades esimeses lõigus osutatudpõhimõtteid.

3. Euroopa Parlamendi liikmed valitakseviieaastaseks tähtajaks otsestel jaüldistel valimistel vaba ja salajase hääletuse teel.

4. Euroopa Parlament valib oma liikmete hulgast presidendi ja juhatuse.

Artikkel I-21

Euroopa Ülemkogu

1. Euroopa Ülemkogu annab liidule sellearenguks vajaliku tõuke ning määratleb selleüldised poliitilised sihid ja prioriteetid. Ülemkogu ei toimiseadusandjana.

2. Euroopa Ülemkogu koosneb liikmesriikideriigipeadest või valitsusjuhtidest koos ülemkogu eesistuja ja komisjonipresidendiga. Ülemkogu töös osaleb liidu välisminister.

3. Euroopa Ülemkogu tuleb kokku kordkvartalis oma eesistuja kutsel. Kui päevakord seda nõuab, võib iga EuroopaÜlemkogu liige kasutada ministri abi ning komisjoni president komisjoni liikmeabi. Kui olukord seda nõuab, kutsub eesistuja kokku Euroopa Ülemkoguerakorralise istungi.

4. Kui põhiseadus ei näe ette teisiti, teeb Euroopa Ülemkogu oma otsused konsensuse alusel.

Artikkel I-22

Euroopa Ülemkogu eesistuja

1. Euroopa Ülemkogu valib oma eesistujakvalifitseeritud häälteenamusega kahe ja poole aasta pikkuseks ametiajaks; tedavõib ühe korra tagasi valida. Takistuse või tõsise üleastumise korral, võibEuroopa Ülemkogu tema mandaadi sama korra kohaselt lõpetada.

2. Euroopa Ülemkogu eesistuja:

a) juhatab ülemkogu istungeid ja selle tööd,

b) tagabkoostöös komisjoni presidendiga ja üldasjade nõukogu töö alusel ülemkogu tööettevalmistamise ja jätkuvuse,

c) püüab kaasa aidata ühtekuuluvuse jakonsensuse saavutamisele Euroopa Ülemkogus,

d) esitabpärast iga Euroopa Ülemkogu istungit Euroopa Parlamendile aruande.

Euroopa Ülemkogueesistuja tagab oma tasandil ja oma ametikohal liidu esindamise välissuheteühist välis- ja julgeolekupoliitikat puudutavates küsimustes, ilma et seepiiraks liidu välisministri volitusi.

3. Euroopa Ülemkogu eesistuja ei või ollariigiametis.

Artikkel I-23

Ministrite Nõukogu

1. Nõukogu täidab koos Euroopa Parlamendigaseadusandja ja eelarve kinnitaja funktsiooni. Tal on vastavalt põhiseaduses sätestatud tingimustele poliitika kujundamise ja koordineerimise funktsioonid.

2. Nõukogu koosneb kõigi liikmesriikideesindajatest ministri tasandil, kellel on asjaomase liikmesriigi valitsustsiduvad volitused ja hääleõigus.

3. Kui põhiseadus ei näe ette teisiti, teebnõukogu oma otsused kvalifitseeritud häälteenamusega.

Artikkel I-24

Ministrite Nõukogu koosseisud

1. Nõukogukoguneb eri koosseisudes.
2. Üldasjade nõukogu tagab nõukogu erikoosseisude töö järjepidevuse.
Üldasjade nõukoguvalmistab ette Euroopa Ülemkogu istungid ja tagab ülemkogul kokkulepitudmeetmete elluviimise koostöös Euroopa Ülemkogu eesistuja ning komisjoniga.
3. Välisasjade nõukogu töötab välja Euroopa Ülemkogu sätestatud strateegiliste suuniste põhjal liidu välistegevuse ningtagab liidu tegevuse järjepidevuse.
4. Euroopa Ülemkogu võtab kvalifitseeritudhäälteenamusega vastu Euroopa otsuse muude nõukogu koosseisude nimekirjakoostamise kohta.
5. Liikmesriikide valitsuste alalisteesindajate komitee vastutab nõukogu töö ettevalmistamise eest.
6. Õigustloovate aktide eelnõude arutamiselja hääletamisel on nõukogu istungid avalikud. Sel eesmärgil jagatakse iganõukogu istung kaheks osaks, kus käsitletakse vastavalt liidu õigustloovaidakte ja muid kui õigustloovaid akte.
7. Nõukogu eri koosseisude, välja arvatudvälisasjade nõukogu, eesistujana toimivad liikmesriikide esindajad nõukogusvõrdse rotatsiooni alusel vastavalt tingimustele, mis on kehtestatud Euroopa Ülemkogu Euroopa otsusega. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse kvalifitseeritudhäälteenamusega.

Artikkel I-25

Kvalifitseeritud häälteenamuse määratlus Euroopa Ülemkogus ja nõukogus

1. Kvalifitseeritud häälteenamustmääratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusena, millemoodustavad vähemalt 15 liiget tingimisel, et nad esindavad liikmesriike, mishõlmavad kokku vähemalt 65% liidu elanikkonnast.
Blokeerivasvähemuses peab olema vähemalt neli nõukogu liiget, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.
2. Erandina lõikest 1 määratletaksekvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%#lise häälteenamusena tingimisel, et nadesindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% liidu elanikkonnast.
3. Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse Euroopa Ülemkogu suhtes juhul, kui ülemkogu teeb otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega.
4. Euroopa Ülemkogu eesistuja ja komisjoni president Euroopa Ülemkogus ei hääleta.

Artikkel I-26

Euroopa Komisjon

1. Komisjon edendab liidu üldisi huve jateeb sel eesmärgil asjakohaseid algatusi. Komisjon tagab põhiseaduse ja institutsioonide poolt põhiseaduse alusel võetud meetmete rakendamise. Komisjonteostab järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle Euroopa Liidu Kohtu kontrolliall. Komisjon täidab eelarvet ja haldab programme. Komisjon teostab vastavalt põhiseaduses sätestatud tingimustele koordineerivaid, täitev- ja juhtimisfunktsioone. Komisjon tagab liidu esindamise välissuhetes, väljaarvatud ühine välis- ja julgeolekupoliitika ning muud põhiseaduses ettenähtud juhud. Komisjon algatab liidu ühe- ja mitmeaastaste programmide koostamise, pidades silmas institutsioonidevaheliste kokkulepete saavutamist.
2. Liidu õigustloovaid akte võib vastu võtta ainult komisjoni ettepaneku põhjal, kui põhiseadus ei näe ette teisiti. Muudaktid võetakse komisjoni ettepaneku põhjal vastu siis, kui see on ette nähtud põhiseaduses.
3. Komisjoni ametiaeg on viis aastat.
4. Komisjoniliikmed valitakse nende üldise asjatundlikkuse ning Euroopa asjadesse pühendumuse alusel isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust.

5. Esimesse põhiseaduse sätete alusel ametisse nimetatud komisjoni kuulub üks kodanik igast liikmesriigist, sealhulgas komisjoni president ja liidu välisminister, kes on üks komisjoni asepresidentidest.

6. Alates lõikes 5 osutatud komisjoniametiaja lõppemisest vastab komisjoni liikmete arv, kaasa arvatud komisjonipresident ja liidu välisminister, kahele kolmandikule liikmesriikide arvust, kui Euroopa Ülemkogu ühehäälselt ei otsusta kõnealust arvu muuta.

Komisjoni liikmed valitakse liikmesriikide kodanike hulgast liikmesriikidevahelise võrdserotatsiooni süsteemi alusel. See süsteem kehtestatakse Euroopa otsusega, millevõtab ühehäälselt vastu Euroopa Ülemkogu ja mis rajaneb järgmistel põhimõtetel:

a) liikmesriike koheldakse rangelt võrdsetel alustel, kui otsustatakse, millises järjestuses ja kui kaua tegutsevad nende kodanikud komisjoni liikmetena; seega ei või kaheliikmesriigi kodanike mandaatide kogusummade vahe olla kunagi suurem kui üks;

b) kuipunktist a ei tulene teisiti, moodustatakse iga järjestikune komisjonsellisel, et see kajastaks rahuldavalt liikmesriikide kui tervikudemograafilist ja geograafilist spektrit.

7. Komisjon on oma kohustuste täitmiselt äiesti sõltumatu. Ilma et see piiraks artikli I-28 lõike 2 kohaldamist, ei taotle ega saakomisjoni liikmed juhiseid üheltki valitsuselt ega üheltki muult institutsioonilt, organilt või asutuselt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega või nende ülesannete täitmisega.

8. Komisjon vastutab täies koosseisus Euroopa Parlamendi ees. Vastavalt artiklis III-340 sätestatud korrale võib Euroopa Parlament avaldada komisjonile umbusaldust. Kui umbusaldusavaldushääletusel vastu võetakse, astuvad komisjoni liikmed täies koosseisus tagasi jaliidu välisminister astub tagasi oma komisjonis täidetavatest ülesannetest.

Artikkel I-27

Euroopa Komisjoni president

1. Võttes arvesse Euroopa Parlamendivalimisi ja pärast asjakohaste konsultatsioonide pidamist esitab Euroopa Ülemkogu kvalifitseeritud häälteenamusega tehtud otsuse alusel Euroopa Parlamendile oma kandidaadi komisjoni presidendi ametikohale. Selle kandidaadivalib Euroopa Parlament oma liikmete häälteenamusega. Kui kandidaat ei saanudavat häälteenamust, esitab kvalifitseeritud häälteenamusega otsustav Euroopa Ülemkogu ühe kuu jooksul uue kandidaadi, kelle Euroopa Parlament valib sama korra kohaselt.

2. Ühisel kokkuleppel valitud presidendiga võtab nõukogu vastu teiste isikute nimekirja, keda ta paneb ettemäärata komisjoni liikmeteks. Need liikmed valitakse välja liikmesriikide esitatud soovitude põhjal artikli I-26 lõikes 4 ja lõike 6 teises lõigus esitatud kriteeriumide alusel.

Komisjonipresident, liidu välisminister ja teised komisjoni liikmed kiidetakse Euroopa Parlamendis hääletamisel heaks ühtse nimekirjana. Kõnealuse heakskiidu alusel nimetakse komisjon ametisse Euroopa Ülemkogu kvalifitseeritud häälteenamusega.

3. Komisjonipresident:

a) määrab kindlaks suunised, mille kohaselt komisjon töötab;

b) otsustab komisjoni sisemise korralduse üle, tagades komisjoni järjepideva ja tõhusa tööning selle toimimise kollegiaalse koguna,

c) nimetab komisjoni liikmete hulgast ametisse asepresidendid, välja arvatud liidu välisministri.

Komisjoni liige astub tagasi, kui president seda nõuab. Liidu välisminister astub tagasi artikli I-28 lõikes 1 sätestatud korras, kui president seda nõuab.

Artikkel I-28

Liidu välisminister

1. Euroopa Ülemkogu määrab kvalifitseeritud häälteenamusega ja kokkuleppel komisjoni presidendiga ametisse liidu välisministri. Euroopa Ülemkogu võib lõpetada tema ametiaja sama korra kohaselt.

2. Liidu välisminister juhib liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat. Liidu välisminister aitab oma ettepanekute ga välja töötada nimetatud poliitikat, mida ta viib ellu nõukogu mandaadiga. Samakehtib ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika suhtes.

3. Liiduvälisminister on välisasjade nõukogu eesistuja.

4. Liidu välisminister on üks komisjoniasepresidentidest. Ta tagab liidu välistegevuse järjepidevuse. Ta vastutab komisjonis selle pädevuses olevate välissuhete korraldamise ja liidu välistegevusemuude aspektide koordineerimise eest. Nende kohustuste täitmisel komisjonis jaainult nende kohustuste osas allub liidu välisminister komisjoni kodukorralemääralt, mis on kooskõlas lõigetega 2 ja 3.

Artikkel I-29

Euroopa Liidu Kohus

1. Euroopa Liidu Kohus koosneb EuroopaKohtust, üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et põhiseadusetõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.

Liikmesriigidnäevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku edasikaebamisõiguseliidu õigusega reguleeritavates valdkondades.

2. Euroopa Kohtusse kuulub üks kohtunikigast liikmesriigist. Kohut abistavad kohtujuristid.

Üldkohus koosneb vähemalt ühest kohtunikust igast liikmesriigist.

Euroopa Kohtukohtunikud ja kohtujuristid ning üldkohtu kohtunikud valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ja kes vastavad artiklites III-355 ja III-356 sätestatud tingimustele. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikidevalitsuste ühisel kokkuleppel kuueks aastaks. Neid võib uueks ametiajaks tagasinimetada.

3. Vastavalt III osale Euroopa LiiduKohus:

a) teebotsuseid liikmesriigi, institutsiooni või juriidilise või füüsilise isikuhagides;

b) teebliikmesriikide kohtute taotlusel eelotsuseid liidu õiguse tõlgendamise võiinstitutsioonide vastu võetud aktide kehtivuse kohta;

c) teeb otsuseid muudel põhiseadusessätestatud juhtudel.

II peatükk

Muud liidu institutsioonid ja nõuandvad organid

Artikkel I-30

Euroopa Keskpank

1. Euroopa Keskpank koos riikidekeskpankadega moodustab Euroopa Keskpankade Süsteemi. Euroopa Keskpank teostabkoos euro kasutusele võtnud ja eurosüsteemi moodustavate liikmesriikidekeskpankadega liidu rahapoliitikat.

2. Euroopa Keskpankade Süsteemi juhivadEuroopa Keskpanga otsuseid tegevad organid. Euroopa Keskpankade Süsteemipõhieesmärk on säilitada hindade stabiilsus. Ilma et see piiraks nimetatudeesmärgi taotlemist, toetab süsteem liidu üldist majanduspoliitikat, et aidatakaasa selle eesmärkide saavutamisele. Euroopa Keskpankade süsteem täidab kamuid keskpanga ülesandeid vastavalt III osa sätetele ning EuroopaKeskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirjale.

3. Euroopa Keskpank on institutsioon.Euroopa Keskpank on juriidiline isik. Loa eurode emiteerimiseks võib andaainult Euroopa Keskpank. Euroopa Keskpank on oma volituste teostamisel ja omafinantside haldamisel sõltumatu. Liiduinstitutsioonid, organid ja asutused ning liikmesriikide valitsused austavadseda sõltumatust.

4. Euroopa Keskpank võtab vajalikke meetmeidoma ülesannete täitmiseks vastavalt III osa artiklitele III-185 kuniIII-191 ja artiklile III-196 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja EuroopaKeskpanga põhikirjas sätestatud tingimustele. Nimetatud artiklite kohaseltsäilitavad need liikmesriigid, mille rahaühik ei ole euro, ja nende keskpangadoma pädevuse rahapoliitika küsimustes.

5. Euroopa Keskpangaga tuleb temapädevusvaldkondades konsulteerida kõigi ettepanekute üle, mis on tehtud liiduõigusaktide ja riigi tasandi õigusaktide vastuvõtmiseks, ning Euroopa Keskpankvõib nende kohta arvamusi esitada.

6. Euroopa Keskpanka otsuseid tegevad organid, nende koosseis ja töömeetodid on sätestatud artiklites III-382 ja III-383 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirjas.

Artikkel I-31

Kontrollikoda

1. Kontrollikoda on institutsioon. Kontrollikoda tegeleb liidu auditeerimisega.
2. Kontrollikoda vaatab läbi kõik liidutulude ja kulude raamatupidamiskontod ning tagab hea finantshalduse.
3. Kontrollikotta kuulub igast liikmesriigist üks kodanik. Liidu üldistes huvides on Kontrollikoja liikmed omakohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.

Artikkel I-32

Liidu nõuandvad organid

1. Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoniabistavad nõuandefunktsioone täitvad regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomitee.
2. Regioonide komitee koosneb piirkondlike ja kohalike organite esindajatest, kellel on piirkondlike või kohalike organite valimistel saadud mandaat või kes kannavad poliitilist vastutust valitud kogues.
3. Majandus- ja sotsiaalkomitee koosneb tööandjate organisatsioonide esindajatest ja töötajate organisatsioonide esindajatest ning muudest kodanikuühiskonna esindajatest, eelkõige majandus- ja ühiskonna elu, kodanikutegevuse, kutsetevõtte ja kultuuri alal.
4. Regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomitee liikmeid ei seo mingid kohustuslikud juhised. Liidu üldistest huvides on nad oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatud.
5. Nende komiteede koosseisu, liikmetemääramist, volitusi ja tegevust reguleerivad sätted on esitatud artiklites III-386 kuni III-392.

Nõukogu vaatab läbi 2 ja 3 osutatud koosseisureguleerivad sätted regulaarselt läbi, et võtta arvesse liidu majanduslikku, sotsiaalset ja demograafilist arengut. Nõukogu võtab komisjoni ettepanekupõhjal vastu asjakohaseid Euroopa otsuseid.

V JAOTIS

LIIDU PÄDEVUSE TEOSTAMINE

I peatükk

Ühissätted

Artikkel I-33

Liidu õigusaktid

1. Vastavalt III osale kasutatavad institutsioonid liidu pädevuse teostamisel õigusaktidena Euroopa seadusi, Euroopa raamseadusi, Euroopa määrusi, Euroopa otsuseid, soovitusi ja arvamusi.

Euroopa seadus on üldkohaldatav õigustloov akt. See on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Euroopa raamseadus on saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigiasutustele.

Euroopa määrus on üldkohaldatav, muu kui õigustloov akt õigustloovate aktide ja põhiseaduseteatavate sätete rakendamiseks. See võib olla kas tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides või saavutatava tulemuse seisukohalt siduviga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigi asutustele.

Euroopa otsus on muu kui õigustloov akt, mis on tervikuna siduv. Kui otsuses täpsustatakse selle adressaadid, on see siduv vaid nimetatud adressaatidele.

Soovitused ja arvamused ei ole siduvad.

2. Õigustloovate aktide eelnõude esitamisekaalumisel hoiduvad Euroopa Parlament ja nõukogu vastu võtmast selliseid akte, mis ei ole kõnealuse valdkonna puhul asjaomases korras ette nähtud.

Artikkel I-34

Õigustloovad aktid

1. Euroopa seadusi ja Euroopa raamseadusivõtavad komisjoni ettepanekute põhjal ühiselt vastu Euroopa Parlament ja nõukogu artiklis III#396 sätestatud seadusandliku tavamenetlusekohaselt. Kui need kaks institutsiooni akti suhtes kokkuleppele ei jõua, jääbsee vastu võtmata.
2. Põhiseaduses sätestatud erijuhtudel võtab Euroopa seadusi ja Euroopa raamseadusi vastu Euroopa Parlament nõukogu osavõtul või nõukogu Euroopa Parlamendi osavõtul seadusandliku erimenetluse kohaselt.
3. Põhiseaduses sätestatud erijuhtudel võib Euroopa seadusi ja raamseadusi vastu võtta liikmesriikide rühma või Euroopa Parlamendi algatusel, Euroopa Keskpanka soovitusel või Euroopa Liidu Kohtu või Euroopa Investeerimispanka nõudmisel.

Artikkel I-35

Muud kui õigustloovad aktid

1. Euroopa Ülemkogu võtab Euroopa otsuseid vastu põhiseaduses sätestatud juhtudel.
2. Nõukogu ja komisjon võtavad Euroopamäärusi või Euroopa otsuseid vastu eelkõige artiklites I-36 ja I-37 osutatud juhtudel ja Euroopa Keskpank põhiseaduses sätestatud erijuhtudel.
3. Nõukogu võtab vastu soovitusi. Nõukogu teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal kõigil neil juhtudel, mille puhul põhiseadus sätestab, et ta peab akti vastu võtma komisjoni ettepaneku põhjal. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt neis valdkondades, kus liidu õigusakti vastuvõtmiseks on nõutav ühehäälsus. Komisjon ja põhiseaduses sätestatud juhtudel, Euroopa Keskpank võtavad vastu soovitusi.

Artikkel I-36

Delegeeritud Euroopa määrused

1. Euroopa seadustega ja Euroopa raamseadustega võidakse komisjonile delegeerida õigus vastu võtta Euroopa seaduse või raamseaduse teatavate mitteolemuslike osade täiendamiseks või muutmiseks delegeeritud määrusi.

Euroopa seadustes ja raamseadustes määratakse selgesõnaliselt kindlaks volituste delegeerimise eesmärgid, sisu, ulatus ja kestus. Valdonna olemuslikud aspektid jäetakse Euroopa seaduse või raamseaduse reguleerida ning ei või neid delegeerida.
 2. Euroopa seadustes ja raamseadustes määratakse sõnaselgelt kindlaks tingimused, mille korral lubatakse delegeerimist; need on järgmised:
 - a) Euroopa Parlament või nõukogu võib delegeerimise tühistada;
 - b) delegeeritud Euroopa määrus võib jõustuda alles pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu ei ole esitanud sellele Euroopa seaduses või raamseaduses kehtestatud ajavahemiku jooksul vastuväiteid.
- Punktide a ja b kohaldamisel teeb Euroopa Parlament otsuse oma liikmete häälteenamusega ja nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega.

Artikkel I-37

Rakendusaktid

1. Liikmesriigid võtavad vastu kõiksiseriikliku õiguse meetmed, mis on vajalikud liidu juriidiliselt siduvateaktide rakendamiseks.

2. Kui liidu juriidiliselt siduvate aktide rakendamiseks on vajaühetaolisi tingimusi, antakse nende aktide alusel rakendamisvolitusedkomisjonile või nõuetekohaselt põhjendatud erijuhtudel ja artiklis I-40ettenähtud juhtudel nõukogule.

3. Lõike 2 kohaldamiseks sätestatakseEuroopa seaduses eelnevalt komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhteskohaldatavate liikmesriikide kontrollimehhanismide eeskirjad ja üldpõhimõtted.

4. Liidu rakendusakte antakse Eurooparakendusmäärustena või Euroopa rakendusotsustena.

Artikkel I-38

Liidu õigusaktide ühised põhimõtted

1. Kui põhiseadus ei täpsusta vastuvõetavaõigusakti liiki, otsustavad institutsioonid selle igal üksikul juhul, lähtudeskohaldatavast korrast ja artiklis I-11 sätestatud proportsionaalsusepõhimõttest.

2. Õigusaktides esitatakse nendevastuvõtmise põhjused ja osutatakse põhiseadusega nõutud ettepanekutele,algatustele, soovitustele, taotlustele või arvamustele.

Artikkel I-39

Avaldamine ja jõustumine

1. Seadusandliku tavamenetluse kohaseltvastuvõetud Euroopa seadustele ja raamseadustele kirjutavad alla EuroopaParlamendi president ja nõukogu eesistuja.

Muudel juhtudel kirjutab neile alla otsuse vastu võtnud institutsiooni president või eesistuja.

Euroopa seadusedja raamseadused avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas ja need jõustuvad neismärgitud kuupäeval või, kui seda kuupäeva ei ole märgitud, siis kahekümnendalpäeval pärast nende avaldamisest.

2. Euroopa määrustele ja otsustele, mis ei sätesta, kellele need on adresseeritud, kirjutaballa akti vastu võtnud institutsiooni president või eesistuja.

Euroopa määrusedja Euroopa otsused, mis ei sätesta adressaati, avaldatakse Euroopa LiiduTeatajas ja need jõustuvad neis märgitud kuupäeval või, kui seda kuupäeva ei ole märgitud, siis kahekümnendal päeval pärast nende avaldamisest.

3. Muudest Euroopa otsustest, millele lõikes 2 ei ole osutatud, teatatakseotsuste adressaatidele ning otsused jõustuvad alates teatamisest.

II peatükk

Erisätted

Artikkel I-40

Ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seotud erisätted

1. Euroopa Liit viib ellu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, mis põhineb vastastikuse poliitilise solidaarsusearendamisel liikmesriikide hulgas, üldist huvi pakkuvate küsimusteväljaselgitamisel ja liikmesriikide meetmete üha suuremal vastastikusellähendamisel.

2. Euroopa Ülemkogu selgitab välja liidustrateegilised huvid ja määrab kindlaks selle ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgid. Nõukogu kujundab seda poliitikat EuroopaÜlemkogu kehtestatud strateegiliste suuniste raames ja vastavaltIII osale.

3. Euroopa Ülemkogu ja nõukogu võtavad vastuvajalikud Euroopa otsused.

4. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikatteostavad liidu välisminister ja liikmesriigid, kasutades riikide ja liiduvahendeid.

5. Liikmesriigid konsulteerivad omavahelEuroopa Ülemkogus ja nõukogus üldist huvi pakkuvates välis- ja julgeolekupoliitikaküsimustes, et määrata kindlaks ühine lähenemisviis. Enne seda, kui võttarahvusvahelisel tasandil meede või kohustus, mis võiks kahjustada liidu huve,konsulteerib liikmesriik Euroopa Ülemkogus või nõukogus teisteliikmesriikidega. Liikmesriigid tagavad oma meetmete vastastikuse lähendamiseteel liidu võime oma huve ja väärtusi rahvusvahelisel areenil arvestatavaksteha. Liikmesriigid on üksteise suhtes solidaarsed.

6. Ühist välis- ja julgeolekupoliitikatpuudutavaid Euroopa otsuseid võtavad Euroopa Ülemkogu ja nõukogu vastu ühehäälselt, välja arvatud III osas osutatud juhtudel. Euroopa Ülemkogu ja nõukogu tegutsevad liikmesriikide algatusel, liidu välisministri ettepanekul või komisjoni toetusel nimetatud ministri ettepanekul. Nad ei või vastu võtta Euroopa seadusi ja raamseadusi.

7. Euroopa Ülemkogu võib ühehäälselt vastuvõtta Euroopa otsuse, millega antakse juhtudel, millele ei ole III osas osutatud, nõukogule volitus teha otsus kvalifitseeritud häälteenamusega.

8. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika põhiaspektide ja põhivalikute suhtes konsulteeritakse regulaarselt Euroopa Parlamendiga. Viimast hoitakse poliitika arenguga kursis.

Artikkel I-41

Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga seotud erisätted

1. Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa. See tagab liidule operatiivse tegutsemisvõime, kasutades tsiviil- ja sõjaväevõimsust. Liit võib kasutada neid liiduvälistel missioonidel, mille eesmärk on rahutagamise, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine kooskõlas ÜRO põhikirja põhimõtetega. Nende kohustuste täitmisel kasutatakse liikmesriikide võimsust.

2. Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika hõlmab liidu ühise kaitsepoliitika järkjärgulist kujundamist. See viib ühiskaitsele, kui Euroopa Ülemkogu niiviisi ühehäälselt otsustab. Sel juhul soovib ülemkoguliikmesriikidel võtta selline otsus vastu kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Käesolevas artiklis silmas peetud liidu poliitika ei mõjuta teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära, see austab nende liikmesriikide Põhja-Atlandi lepingu järgseid kohustusi, kes näevad oma ühiskaitse teostumist Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis; liidupoliitika on kooskõlas selle lepingu raames kehtestatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga.

3. Liikmesriigid annavad ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamiseks liidu käsutusse oma tsiviil- ja sõjaväevõimsuse, et aidata kaasa Ministrite Nõukogu määratletud eesmärkide saavutamisele. Liikmesriigid, kes moodustavad üheskoos riikidevahelise relvajõude, võivad anda kõnealused relvajõud ka ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika käsutusse.

Liikmesriigid kohustuvad oma sõjalist võimekust järk-järgult täiustama. Operatiivvajaduste väljaselgitamiseks, nende vajaduste rahuldamist tagavate meetmete edendamiseks, kaitse sektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamiseks mõeldud meetmete väljaselgitamiseks, kaasaaitamiseks ja vajaduse korral rakendamiseks, osalemiseks Euroopa võimekus- ja relvastuspoliitika väljatöötamisel ning nõukogu abistamiseks sõjalise võimekuse täiustamise hindamisel moodustatakse kaitsevõime arendamise, teadusuuringute, hangete ja relvastuse alane agentuur (Euroopa Kaitseagentuur).

4. Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika alased Euroopa otsused, sealhulgas käesolevas artiklis osutatud missioonialgatused, käsitlevad otsused, võtab nõukogu vastu ühehäälselt liidu välisministri ettepanekul või liikmesriigi algatusel. Liidu välisminister võib vajaduse korral koos komisjoniga teha ettepaneku kasutada nii liikmesriigi kui ka liidu vahendeid.

5. Nõukogu võib usaldada liikmesriikide rühmale liidu väärtusi kaitsva ja liidu huve teeniva ülesande täitmise liiduraames. Selle ülesande täitmisel juhendatakse artiklist III-310.

6. Liikmesriigid, kelle sõjaline võimekus vastab nõudlikumatele kriteeriumidele ja kes on selles valdkonnas siduvamaid kohustusi võtnud, pidades silmas kõige nõudlikumaid missioone, loovad liiduraames alalise struktureeritud koostöö. Sellises koostöös juhendatakse artiklist III-312. See ei mõjuta artikli III-309 sätteid.

7. Kui üks liikmesriik langeb oma territooriumil relvastatud kallaletungi ohvriks, on teised liikmesriigid kohustatud andmatalleabi kõigi nende käsutuses olevate vahenditega kooskõlas ÜRO põhikirja artikliga 51. See ei piirata liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

Kohustused jakoostöö selles valdkonnas on kooskõlas kohustustega Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis, mis jääb selle liikmesriikidele nende kollektiivse kaitse aluseks ja selle rakendamise kohaks.

8. Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhiaspektide ja põhivalikute suhtes konsulteeritakse regulaarselt Euroopa Parlamendiga. Viimast hoitakse poliitika arenguga kursis.

Artikkel I-42

Erisätted vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta

1. Liit loob vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala:

a) võttes vastu Euroopa seadused ja Euroopa raamseadused, millega vajaduse korral lähendatakse riikide õigus- ja haldusnormid III osas osutatud valdkondades;

b) edendades vastastikust usaldust liikmesriikide pädevate asutuste vahel eelkõige kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamise alusel;

c) operatiivkoostööks liikmesriikide pädevate asutuste, sealhulgas politsei-, tolli- ja muude asutuste vahel, mis on spetsialiseerunud kuritegude ennetamisele ja avastamisele.

2. Liikmesriikide parlamendid võivad vabadel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala raames osaleda artiklis III-260 ettenähtud hindamismehhanismides. Nad kaasatakse poliitilise järelevalvesse Europoli tegevuse üle ja Eurojusti tegevuse hindamisse vastavalt artiklitele III-276 ja III-273.

3. Liikmesriikidel on õigus teha algatusipolitseikoostöö ja kriminaalasjadega seotud õigusala koostöö valdkonnas vastavalt artiklile III-264.

Artikkel I-43

Solidaarsusklausel

1. Kui liikmesriiki tabab terrorirünnak või kui ta langeb loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks, tegutsevad liit ja selle liikmesriigid üheskoos solidaarselt. Liit mobiliseerib kõik tema käsutuses olevad vahendid, kaasa arvatud liikmesriikide poolt kättesaadavaks tehtud sõjalised vahendid, selleks et:

a) – hoida liikmesriikide territooriumil äraterrorismiohtu;

– kaitsta demokraatlike institutsioone ja tsiviilelanikkonda terrorirünnaku eest;

– abistada liikmesriiki tema poliitiliste organite taotlusel ja tema territooriumil terrorirünnaku korral;

b) abistada liikmesriiki tema poliitiliste organite taotlusel tema territooriumil loodus- või inimtegevusest tingitud õnnetuse korral.

2. Käesoleva artikli rakendamise üksikasjalik kord on sätestatud artiklis III-329.

III peatükk

Tõhustatud koostöö

Artikkel I-44

Tõhustatud koostöö

1. Liikmesriigid, kes soovivad omavahelsisse seada tõhustatud koostöö valdkonnas, kus liidul ei ole ainupädevust, võivad kasutada liidu institutsioone ja pädevust, kohaldades põhiseaduse asjakohaseid sätteid, arvestades piiranguid ja järgides korda, mis on sätestatud käesolevas artiklis ja artiklites III-416 kuni III-423.

Tõhustatud koostöö eesmärk on edendada liidu eesmärke, kaitsta selle huve ja tugevdada selle integratsiooniprotsessi. Kõnealune koostöö on igal ajal avatud kõikidele liikmesriikidele vastavalt artiklile III-418.

2. Euroopa otsuse tõhustatud koostöö lubamise kohta võtab viimase abinõuna vastu nõukogu, kui ta on kindlaks teinud, et liit tervikuna ei ole võimeline selle koostöö eesmärke mõistliku aja jooksul saavutama, ning tingimusel, et selles koostöös osaleb vähemalt kolmandik liikmesriikidest. Nõukogu teeb otsuse vastavalt artiklis III-419 sätestatud korrale.

3. Kõik nõukogu liikmed võivad osaleda selle aruteludel, kuid hääletamisel osalevad vaid tõhustatud koostöös osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed.

Ühehäälsuseks otsuseks on vaja ainult osalevate liikmesriikide esindajate hääli.

Kvalifitseeritud hääleteenamust määratletakse osalevate liikmesriikide nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise hääleteenamusega tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud hääleteenamust.

Erandina kolmandast ja neljandast lõigust, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liiduvälisministri ettepaneku põhjal, määratletakse nõutavat kvalifitseeritud hääleteenamust nõukogu liikmete vähemalt 72%-

lise häälteenamusena tingimusel, etnad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nenderiikide elanikkonnast.

4. Tõhustatud koostöö raames vastuvõetud õigusaktid on siduvad ainult osalevatele liikmesriikidele. Neid ei käsitletakui *acquis*'d, mida liidukandidaatriigid peavad aktsepteerima.

VI JAOTIS

DEMOKRAATIA LIIDUS

Artikkel I-45

Demokraatliku võrdsuse põhimõte

Liit järgib koguoma tegevuses oma kodanike võrdsuse põhimõtet, liidu institutsioonid, organid ja asutused kohtlevad kodanikke võrdselt.

Artikkel I-46

Esindusdemokraatia põhimõte

1. Liit toimib esindusdemokraatia alusel.

2. Kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis.

Liikmesriikesindavad Euroopa Ülemkogus nende riigipead või valitsusjuhid ja nõukogus nende valitsused, kes ise annavad demokraatlikult aru kas omariikide parlamentidele või kodanikele.

3. Igal kodanikul on õigus osaleda liidudemokraatias. Otsused tehakse nii avalikult ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik.

4. Euroopa tasandi erakonnad aitavad kujundada euroopalikku poliitilist teadvust ja liidu kodanike tahte väljundit.

Artikkel I-47

Osalusdemokraatia põhimõte

1. Institutsioonid annavad kodanikele jaesindusühendustele sobival viisil võimaluse teha teatavaks ja vahetada avalikult oma seisukohti liidu tegevuse kõigis valdkondades.

2. Institutsioonid peavad esindusühendustega kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi.

3. Komisjon korraldab asjaspepuutuvateisikutega laiapõhjalisi konsultatsioone, et tagada liidu meetmete järjekindlus ja läbipaistvus.

4. Vähemalt miljon kodanikku märkimisväärselt liikmesriikidest võivad kutsuda komisjoni üles esitama komisjonile antud volituste piires asjakohase ettepaneku küsimustes, mille suhtes kodanike arvates on vaja põhiseaduserakendamiseks anda liidu õigusakt. Euroopa seadusega määratakse kindlakssellise kodanikualgatuse esitamise kord ja tingimused, kaasa arvatud minimaalne liikmesriikide arv, millest need kodanikualgatused pärinevad.

Artikkel I-48

Tööturu osapooled ja sõltumatu sotsiaalne dialoog

Liit tunnustab ja edendab tööturu osapoolte rolli liidu tasandil, võttes arvesse siseriiklikesüsteemide mitmekesisust; liit aitab kaasa tööturu osapoolte dialoogile, austades nende sõltumatust.

Majanduskasvu jätkohõivet käsitlev kolmepoolne tööturu osapoolte tippkohtumine aitab kaasa sotsiaaldialoogile.

Artikkel I-49

Euroopa ombudsman

Euroopa Parlamendi poolt valitud Euroopa ombudsman võtab põhiseaduses sätestatud tingimustel vastu ja vaatab läbi kaebusi haldusomavoli juhtude kohta liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ning annab nende kohta aru. Ombudsman on oma kohustust täitmisel täiesti sõltumatu.

Artikkel I-50

Liidu institutsioonide, organite ja asutuste menetluste läbipaistvus

1. Hea valitsemistava edendamiseks ja kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks teevad liidu institutsioonid, organid ja asutused oma tööd võimalikult avalikult.
 2. Euroopa Parlamendi istungid on avalikud, samuti nõukogu istungid, kui see arutab ja hääletab õigustloovate aktide eelnõusid.
 3. Igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on III osas ettenähtud tingimustel õigus tutvuda liidu institutsioonide, organite ja asutuste mis tahes andmekandjal säilitatavate dokumentidega.
- Euroopa seadus sätestatakse üldised põhimõtted ja piirangud, mille alusel antakse avalike võierahuvide tõttu neile dokumentidele ligipääsemise õigus.
4. Iga institutsioon, organ või asutus määrab vastavalt lõikes 3 osutatud Euroopa seadusele oma kodukorrasätted, mis käsitlevad ligipääsu tema dokumentidele.

Artikkel I-51

Isikuandmete kaitse

1. Igaühel on õigus oma isikuandmetekaitsele.
2. Euroopa seaduses või raamseaduses kehtestatakse eeskirjad füüsiliste isikute kaitse kohta seoses isikuandmetöötlamisega liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning liikmesriikides liidu õiguse reguleerimisalasse kuuluva tegevuse puhul, samuti selliste andmete vaba liikumise eeskirjad. Nende eeskirjade täitmist kontrollivad sõltumatud asutused.

Artikkel I-52

Kirikute ja mitteusuliste organisatsioonide staatus

1. Liit austab iga kahjusta staatust, missiseriikliku õiguse kohaselt on liikmesriikides kirikutel ja usuühendustel või kogukondadel.
2. Liit austab siseriikliku õiguse kohaselt samavõrra ka filosoofiliste ja mitteusuliste organisatsioonide staatust.
3. Tunnustades nende identiteeti ja erilist panust, peab liit nende kirikute ja organisatsioonidega avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi.

VII JAOTIS

LIIDU RAHANDUS

Artikkel I-53

Eelarve- ja finantspõhimõtted

1. Kõik liidu tulu- ja kuluarvartiklid võetakse arvesse igaks eelarveaastaks koostatavates kalkulatsioonides ja näidatakse ära liidu eelarves vastavalt III osale.
2. Eelarve tulud ja kulud peavad olemas saaval.
3. Eelarves näidatud kulud kinnitatakse aastaseks eelarveperioodiks vastavalt artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusele.

4. Eelarves näidatud kulutuste tegemiseks on vaja eelnevalt vastu võtta juriidiliselt siduv liiduõigusakt, mis annab õigusliku aluse liidu tegevusele ja asjakohase kulutuse tegemisele vastavalt artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusele, välja arvatud selles ettenähtud erandid.

5. Eelarvedistsipliini kinnipidamiseks ei võta liit vastu ühtegi õigusakti, mis võib eelarvet märgatavalt mõjutada, sealjuures tagamata, et sellisest aktist tulenevat kulu saab rahastada liiduomavahendite piires ja kooskõlas artiklis I-55 osutatud mitmeaastase finantsraamistikuga.

6. Eelarvet täidetakse kooskõlas alusdokumendi eesmärgidega. Liikmesriigid teevad liiduga koostööd, et tagada eelarvesse kavandatud assigneeringute kasutamine kooskõlas selle põhimõttega.

7. Liit ja liikmesriigid võitlevad pettuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu kooskõlas artikliga III-415.

Artikkel I-54

Liidu omavahendid

1. Liit varustab end oma eesmärkide saavutamiseks ja poliitika elluviimiseks vajalike vahenditega.

2. Ilma et see piiraks muid tulusid, rahastatakse liidu eelarvet täielikult liidu omavahenditest.

3. Nõukogu Euroopa seadusega kehtestatakse liiduomavahendite süsteemiga seotud sätted. Nende sätetega võidakse kehtestada uusi omavahendeid või tunnistada kehtetuks mõni olemasolev. Nõukogu teeb ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga. Nimetatud Euroopa seadus jõustub pärast seda, kui liikmesriigid on selle kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitnud.

4. Nõukogu Euroopa seadusega sätestatakse liidu omavahendite süsteemi rakendusmeetmed selles ulatuses, mis on ette nähtud lõike 3 alusel vastu võetud Euroopa seadusega. Nõukogu teeb otsuse pärast Euroopa Parlamentilt nõusoleku saamist.

Artikkel I-55

Mitmeaastane finantsraamistik

1. Mitmeaastane finantsraamistik tagab liidukulude korrapärase kujunemise selle omavahendite piires. Sellega määratakse kindlaks kulukohustuste assigneeringute iga-aastased ülempiirid kululiikidel lõikes vastavalt artiklile III-402.

2. Mitmeaastane finantsraamistik sätestatakse nõukogu Euroopa seadusega. Nõukogu teeb ühehäälselt pärast seda, kui on saanud Euroopa Parlamentilt selle liikmete häälteenamusega antud nõusoleku.

3. Liidu aastaeelarve vastab mitmeaastasele finantsraamistikule.

4. Euroopa Ülemkogu võib ühehäälselt vastuvõtta Euroopa otsuse, millega lubatakse nõukogul lõikes 2 osutatud nõukogu Euroopa seadust vastu võttes teha otsus kvalifitseeritud häälteenamusega.

Artikkel I-56

Liidu eelarve

Liiduaastaeelarve kinnitatakse Euroopa seadusega kooskõlas artikliga III-404.

VIII JAOTIS

LIIT JA SELLE LÄHIÜMBRUS

Artikkel I-57

Liit ja selle lähiümbus

1. Liit arendab naaberriikidega erisuhteid, mille eesmärk on luua heaolu ja heanaaberlikkuse ala, mis rajaneb liiduväärtustel ja mida iseloomustavad koostööl põhinevad tihedad rahumeelsed suhted.

2. Liit võib lõikes 1 osutatud eesmärgisõlmida asjaomaste riikidega erilepinguid. Need lepingud võivad sisaldada vastastikuseid õigusi ja kohustusi ning võimaldada ühistegevust. Nenderakendamise suhtes peetakse korrapäraseid konsultatsioone.

IX JAOTIS

LIIDU LIIKMESUS

Artikkel I-58

Liitu astumise kriteeriumid ja kord

1. Liit on avatud kõikidele Euroopariikidele, kes austavad artiklis I-2 osutatud väärtusi ning võtavad omalekohustuse neid üheskoos edendada.

2. Iga Euroopa riik, kes soovib saada liiduliikmeks, esitab oma avalduse nõukogule. Sellest avaldusest teavitatakse Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast komisjoniga konsulteerimist ja nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt, misotsustab liikmete hääleteenamusega. Liikmesriigid lepivad kandidaatriigiga kokkuvastuvõtmise tingimused ja korra. Kõik lepinguosalised riigid esitavad sellelepingu ratifitseerimiseks kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Artikkel I-59

Liidu liikmesusest tulenevate teatud õiguste peatamine

1. Ühe kolmandiku liikmesriikide või Euroopa Parlamendi põhjendatud algatusel või komisjoni ettepaneku põhjal, võib nõukogu võtta vastu Euroopa otsuse, milles tõdetakse selget ohtu, et liikmesriik võib oluliselt rikkuda artiklis I-2 osutatud väärtusi. Nõukogu teeb otsuse oma liikmete neljaviiendikulise hääleteenamusega pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.

Enne sellist tõdemist kuulab nõukogu kõnealuse liikmesriigi ära ja võib sama korra kohaselt otsustades anda talle soovitusi.

Nõukogu kontrollib regulaarselt, kas tõdetu põhjused on jätkuvalt olemas.

2. Euroopa Ülemkogu võib kolmandiku liikmesriikide algatusel või komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu Euroopa otsuse, milles ta tõdeb, et liikmesriik rikub oluliselt ja järjekindlalt artiklis I-2 mainitud väärtusi, olles eelnevalt kutsunud kõnealust liikmesriiki esitama oma märkusi. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt.

3. Kui lõikes 2 mainitud tõdemine ontoimunud, võib nõukogu võtta kvalifitseeritud hääleteenamusega vastu Euroopa otsuse, millega ta peatab teatavate põhiseadusest tulenevate õigustekohaldamise kõnealuse liikmesriigi suhtes, sealhulgas seda liikmesriikiesindava nõukogu liikme hääleõiguse. Nõukogu võtab arvesse sellise peatamise võimalikke tagajärgi füüsiliste ja juriidiliste isikute õigustele jakohustustele.

Kõnealust riiki seovad igal juhul endiselt talle põhiseadusest tulenevad kohustused.

4. Nõukogu võib kvalifitseeritud hääleteenamusega otsustades võtta vastu otsuse, millega muudab või tühistab lõike 3 kohaselt võetud meetmed, kui nende rakendamiseni viinud olukord muutub.

5. Käesoleva artikli kohaldamisel ei osale kõnealuse liikmesriigi esindaja hääletamisel Euroopa Ülemkodus või nõukogus ja kõnealust liikmesriiki ei arvestata lõigetes 1 ja 2 osutatud ühekolmandiku või nelja viiendiku liikmesriikide hulka. Isiklikult kohal viibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista lõikes 2 osutatud Euroopa otsuste vastuvõtmist.

Lõigetes 3 ja 4 osutatud Euroopa otsuste vastuvõtmisel määratletakse kvalifitseeritud hääleteenamust nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise hääleteenamuse tingimusega, etnad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nenderiikide elanikkonnast.

Kui pärast lõike 3 alusel hääleõiguse peatamise otsuse vastuvõtmist teeb nõukogu põhiseaduse sätete alusel otsuse kvalifitseeritud hääleteenamusega, määratletakse kvalifitseeritud hääleteenamust vastavalt teisele lõigule, või kui nõukogu teeb otsuse komisjoni või liidu välisministri ettepanekul, nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise hääleteenamuse tingimusega, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast. Sellisel juhul peab blokeerivas vähemuses olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud hääleteenamust.

6. Selle artikli kohaldamisel teeb Euroopa Parlament otsuse kahekolmandikulise hääleteenamusega antud häälest, mis esindab tema liikmete enamust.

Vabatahtlik väljaastumine liidust

1. Iga liikmesriik võib otsustada vastavalt oma põhiseadusest tulenevatele nõuetele liidust välja astuda.
 2. Liikmesriik, kes otsustab välja astuda, teatab oma kavatsusest Euroopa Ülemkogule. Euroopa Ülemkogult saadud suuniste kohaselt räägib liit selle riigiga läbi ja sõlmib lepingu, milles sätestatakse riigi väljaastumise kord, võttes arvesse tema ja liidu tulevaste suhete raamistikku. Kõnealuse lepingu üle peetakse läbirääkimisi kooskõlas artikli I-325 lõikega 3. Selle sõlmib nõukogu, tehes otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega pärast Euroopa Parlamendi nõusoleku saamist.
 3. Põhiseaduse kohaldamine kõnealuse liikmesriigi suhtes lõpeb väljaastumislepingu jõustumise kuupäeval või lepingu puudumisel kahe aasta möödumisel lõikes 2 osutatud teatest, kui Euroopa Ülemkogu kokkuleppel kõnealuse liikmesriigiga ei otsusta ühehäälselt seda ajavahemikku pikendada.
 4. Lõigete 2 ja 3 kohaldamisel väljaastuvat liikmesriiki esindav Euroopa Ülemkogu ja nõukogu liige ei osale sedaliikmesriiki puudutavatel Euroopa Ülemkogu või nõukogu aruteludel ja Euroopaotsuste tegemisel.
- Kvalifitseeritudhäälteenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusenatingimisel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokkuvähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.
5. Kui liidust välja astunud riik avaldabsoovi uuesti liitu astuda, menetletakse tema taotlust artiklis I-58osutatud korras.

II OSA

LIIDU PÕHIÕIGUSTE HARTA

PREAMBUL

Euroopa rahvad onüha tihedamat omavahelist liitu luues otsustanud jagada rahulikkku, ühisteleväärtustele rajatud tulevikku.

Liit teadvustab oma vaimset ja moraalset pärandit ning rajanebinimväärikuse, vabaduse, võrdsuse ja solidaarsuse jagamatutel ja universaalsetelpõhiväärtustel; liidu aluseks on demokraatia ning õigusriigi põhimõte. Liidukodakondsuse kehtestamise ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaloomisega seab liit üksikisiku oma tegevuse keskmesse.

Liit toetab nende ühiste väärtuste säilitamist ja arendamist, austadessamal ajal Euroopa rahvaste kultuuride ja tavade mitmekesisust, samutiliikmesriikide riiklikku identiteeti ning nende riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi asutuste korraldust; liit püüab edendada tasakaalustatud ja säästvatarengut ning tagada inimeste, teenuste, kaupade ja kapitali vaba liikumise jaasutamisvabaduse.

Selleks onühiskonna muutust, sotsiaalset progressi ning teaduse ja tehnika arengut silmaspidades vaja tugevdada põhiõiguste kaitset, tuues need hartas selgemini esile.

Käesoleva hartagakinnitatakse liidu pädevuse ja ülesannete ning subsidiaarsuse põhimõttekohaselt õigusi, mis tulenevad eelkõige liikmesriikide ühistestpõhiseaduslikest tavadest ja rahvusvahelistest kohustustest, Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, liidu ja Euroopa Nõukogupoolt vastuvõetud sotsiaalhartaedest ning Euroopa Liidu Kohtu ja EuroopaInimõiguste Kohtu kohtupraktikast. Seoses sellega võtavad liidu jaliikmesriikide kohtud harta tõlgendamisel asjakohaselt arvesse selgitusi, misvalmistati ette harta eelnõu koostanud konvendi presiidiumi järelevalve allning mida uuendati Euroopa Konvendi presiidiumi vastutusel.

Nende õigustega kaasnevad vastutus ning kohustused teiste inimeste, inimühiskonna ja tulevaste põlvkondade ees.

Seepärasttunnustab liit järgmisena esitatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid.

I JAOTIS

VÄÄRIKUS

Artikkel II-61

Inimväärikus

Inimväärikus on puutumatu. Seda tulebaustada ja kaitsta.

Artikkel II-62

Õigus elule

1. Igaühel on õigus elule.
2. Kedagi ei tohi surma mõista ega hukata.

Artikkel II-63

Õigus isikupuutumatusetele

1. Igaühelon õigus kehalisele ja vaimsele puutumatusetele.
2. Meditsiini ja bioloogiavaldkonnas tuleb eelkõige austada järgmisi nõudeid ja keelde:
 - a) asjaomaseisiku vaba ja teadliku nõusoleku, mis on antud seaduses ettenähtud korra kohaselt, nõue,
 - b) eugeeniliste, eelkõige isikute valikuga seotud toimingute keeld,
 - c) inimkehasvõi selle osast kui sellisest rahalise tulu saamise keeld,
 - d) inimeste reproduktiivsekloonimise keeld.

Artikkel II-64

Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld

Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda egakaristada.

Artikkel II-65

Orjapidamise ja sunniviisilise töö keeld

1. Kedagi ei tohi pidada orjuses egasunduses.
2. Kelleltki ei tohi nõuda sunniviisilistvõi kohustuslikku töötamist.
3. Inimkaubandus on keelatud.

II JAOTIS

VABADUSED

Artikkel II-66

Õigus vabadusele ja turvalisusele

Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele.

Artikkel II-67

Era- ja perekonnaelu austamine

Igaühel on õigussellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumitesaladust.

Artikkel II-68

Isikuandmete kaitse

1. Igaühel on õigus tema isikuandmete kaitsele.
2. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Igaühel on õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist.
3. Nende sätete täitmist kontrollib sõltumatu asutus.

Artikkel II-69

Õigus abielluda ja õigus luua perekond

Õigus abielluda ja õigus luua perekond tagatakse nende õiguste kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Artikkel II-70

Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele. See õigus kätkeb vabadust muuta usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada usku või veendumusi niiüks kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.
2. Õigustkeelduda sõjaväeteenistusest oma veendumuste tõttu tunnustatakse selle õiguse kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Artikkel II-71

Sõna- ja teabevabadus

1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb arvamusevabadust ning vabadust saada ja levitada teavet ja ideid avaliku võimu sekkumiseta ning sõltumata riigipiiridest.
2. Massiteabevahendite vabadust ja mitmekesisust austatakse.

Artikkel II-72

Kogunemis- ja ühinemisvabadus

1. Igaühel on õigus rahumeelselt kogunedada ühinguks kõigil tasanditel, eelkõige poliitika, ametiühingute ja kodanikuühiskonna valdkonnas; see kätkeb igaühe õigust oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.
2. Liidutasandi poliitilised erakonnad toetavad liidu kodanike poliitilise tahtväljendamist.

Artikkel II-73

Kunsti ja teaduse vabadus

Kunsti ja teadusuuringuid ei piirata. Akadeemilist vabadust austatakse.

Artikkel II-74

Õigus haridusele

1. Igaühel on õigus haridusele ning õigus saada kutse- ja täiendusõpet.
2. Seeõigus kätkeb võimalust saada tasuta kohustuslikku haridust.
3. Vabadustasutada demokraatia põhimõtetest lähtudes haridusasutusi ja vanemate õigusttagada lastele oma usuliste, filosoofiliste ja pedagoogiliste veendumustekohane haridus ja õpetamine austatakse nimetatud vabaduse ja õiguse kasutamistreguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Artikkel II-75

Kutsevabadus ja õigus teha tööd

1. Igaühel on õigus teha tööd ja tegutsedavabalt valitud või vastuvõetaval kutsealal.
2. Igal liidu kodanikul on vabadus otsidatööd, töötada, teostada asutamisõigust ning pakkuda teenuseid kõikidesliikmesriikides.
3. Kolmandate riikide kodanikel, kellel on luba töötada liikmesriikide territooriumil, on õigus liidu kodanikegavõrdsetele töötingimustele.

Artikkel II-76

Ettevõtlusvabadus

Ettevõtlusvabadust tunnustatakse liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.

Artikkel II-77

Õigus omandile

1. Igaühel on õigus vallata, kasutada, käsutada ja pärandada oma seaduslikul teel saadud omandit. Kelleltki ei tohi tema omandit ära võtta muidu kui üldistes huvides jaseaduses ettenähtud juhtudel ja tingimustel ning õigeaegse ja õiglase hüvituseest. Omandi kasutamist võib reguleerida seadusega niivõrd, kui see on vajalik üldistes huvides.
2. Intellektuaalomandit kaitstakse.

Artikkel II-78

Varjupaigaõigus

Varjupaigaõigustatakse 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni ja 31. jaanuari 1967. aastapagulasseisundi protokolli sätete ning põhiseaduse kohaselt.

Artikkel II-79

Kaitse tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral

1. Kollektiivne väljasaatmine on keelatud.
2. Kedagi ei tohi tagasi saata, välja saatavõi välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muuebainimlik või alandav kohtlemine või karistus.

III JAOTIS

VÕRDSUS

Artikkel II-80

Võrdsus seaduse ees

Kõik on seaduse ees võrdsed.

Artikkel II-81

Diskrimineerimiskeeld

1. Keelatud on igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.
2. Igasugune kodakondsuse alusel diskrimineerimine on põhiseaduse reguleerimisalas keelatud, ilma et eelõeldu piiraks selle erisätete kohaldamist.

Artikkel II-82

Kultuuriline, usuline ja keeleline mitmekesisus

Liit austab kultuurilist, usulist ja keelelist mitmekesisust.

Artikkel II-83

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus tuleb tagada kõikides valdkondades, kaasa arvatud tööhõive, tööja palk.

Võrdõiguslikkuse põhimõte ei takista säilitamast või võtmast meetmeid, mis annavad alaesindatud soole erilisi eeliseid.

Artikkel II-84

Lapse õigused

1. Lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele. Lapsed võivad vabalt väljendada oma seisukohti. Neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele.
2. Kõikides lastega seotud toimingutes, midateevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid.
3. Igallapsel on õigus säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt omamõlema vanemaga, kui see ei ole lapse huvidega vastuolus.

Artikkel II-85

Eakate õigused

Liit tunnustab ja austab eakate õigust eladainimväärselt ja iseseisvat elu ning osaleda sotsiaal- ja kultuurielus.

Artikkel II-86

Puuetega inimeste integreerimine ühiskonda

Liit tunnustab ja austab puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ning osalemine ühiskonnas.

IV JAOTIS

Artikkel II-87

Töötajate õigus olla ettevõttes informeeritud ja ära kuulatud

Töötajatele võinende esindajatele tuleb asjakohasel tasandil tagada, et nad saaksid õigel ajal informatsiooni ja et nendega konsulteeritaks liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud juhtudel ja tingimustel.

Artikkel II-88

Kollektiivlääbirääkimiste ja kollektiivse tegutsemise õigus

Töötajatel jatööandjatel või nende organisatsioonidel on liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt õigus pidada asjakohasel tasandil läbirääkimisikollektiivlepingute üle ja neid sõlmida ning huvide konflikti korral kollektiivselt oma õigusi kaitsta, sealhulgas streikida.

Artikkel II-89

Õigus kasutada tööhõiveteenuseid

Igaühel on õigus kasutada tasutatööhõiveteenuseid.

Artikkel II-90

Kaitse põhjendamatu vallandamise korral

Igal töötajal on õigus kaitsele põhjendamatu vallandamise eest liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.

Artikkel II-91

Head ja õiglased töötingimused

1. Igal töötajal on õigus töötingimustele, mis on tema tervise, ohutuse ja väärikuse kohased.
2. Igal töötajal on õigus maksimaalse tööajapiirangule ning igapäevastele ja -nädalastele puhkeaegadele ja igaaastaseletasulisele puhkusele.

Artikkel II-92

Keeld kasutada laste tööjõudu ja noorte töötajate kaitse

Lastetöölevõtmine on keelatud. Töölevõtmisel ei või vanuse alammäär olla madalam kuiiga, mil lõpeb koolikohustus, ilma et eelõeldu mõjutaks noorte soodsamateeskirjade kohaldamist ja piiratud erandeid.

Töölevõetudnoorte töötingimused peavad olema eakohased ning noori tuleb kaitstamajandusliku ekspluateerimise ja töö eest, mis võiks kahjustada nende ohutust, tervist või kehalist, vaimset, kõlblist või sotsiaalset arengut või takistada hariduse omandamist.

Artikkel II-93

Perekonna- ja tööelu

1. Perekond on õigusliku, majandusliku ja sotsiaalse kaitse all.

2. Selleks et oleks võimalik perekonna- ja tööelu kokku sobitada, on igaühel õigus kaitsele vallandamise eest raseduse ja sünnitusetõttu, õigus tasulisele rasedus- ja sünnituspuhkusele ning lapsehoolduspuhkusele lapse sünni või lapsendamise järel.

Artikkel II-94

Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi

1. Liitnustab ja austab õigust sotsiaalkindlustushüvitistele ja sotsiaalteenustele, mille kaudu pakutakse liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud eeskirjade kohast kaitset raseduse ja sünnituse, haiguse, tööõnnetuste, ülalpeetavaks muutumise, eakuse või töökoha kaotuse korral.

2. Igaühel, kelle elukoht on Euroopa Liidus ja kes seal seaduslikult liigub, on õigus saadastotsiaalkindlustushüvitisi ja sotsiaalseid soodustusi liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.

3. Sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemiseks tunnustab ja austab liit õigust sotsiaalabile ja eluasemetoetusele, et tagada liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud eeskirjade kohaselt rahuldav elu kõigileneile, kellel puuduvad piisavad elatusvahendeid.

Artikkel II-95

Tervishoid

Igaühel on õigus ennetavale tervishoiule ning ravilesiseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud tingimustel. Kõigi liidupoliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervisekõrgetasemeline kaitse.

Artikkel II-96

Võimalus kasutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid

Liidu sotsiaalseja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks tunnustab ja austab liit võimalust kasutada põhiseaduse kohaselt siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid.

Artikkel II-97

Keskonnakaitse

Kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja keskkonna kvaliteedi parandamine tuleb integreerida liidupoliitikasse ning tagada säästva arengu põhimõtte kohaselt.

Artikkel II-98

Tarbijakaitse

Liidu poliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase.

V JAOTIS

KODANIKE ÕIGUSED

Artikkel II-99

Õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel

1. Igal liidu kodanikul on Euroopa Parlamendi valimistel õigus hääletada ja kandideerida selles liikmesriigis, kusun tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel.

2. Euroopa Parlamendi liikmed valitakseotsestest ja üldistel valimistel vaba ja salajase hääletuse teel.

Artikkel II-100

Õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel

Igal liidu kodanikul on õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel.

Artikkel II-101

Õigus heale haldusele

1. Igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul.

2. See õigus kätkeb:

a) igaühe õigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada;

b) igaühe õigust tutvuda teda puudutavate andmetega, võttes samal ajal arvesse konfidentsiaalsuse ning ameti- ja ärisaladusega seotud õigustatud huve;

c) asutuste kohustust põhjendada omaotsuseid.

3. Igaühel on õigus saada liikmesriikide õiguse ühiste üldprintsiipide kohaselt liidult hüvitist mis tahes kahju eest, mida selle institutsioonid või teenistujad on oma ülesannete täitmisel tekitanud.

4. Igal kodanikul on õigus pöörduda liidu institutsioonide poole ühes põhiseaduse keeltest ning talle tuleb vastata samas keeles.

Artikkel II-102

Õigus tutvuda dokumentidega

Igal liidukodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus tutvuda liidu institutsioonide, organite ja asutuste mis tahes kandjal säilitatavate dokumentidega.

Artikkel II-103

Euroopa ombudsman

Igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda Euroopa ombudsmani poole seoses liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ilmnenu haldusomavoliga, välja arvatud Euroopa Liidu Kohtu tegevus õigusemõistjana.

Artikkel II-104

Õigus esitada petitsoone

Igal liidukodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda petitsooniga Euroopa Parlamendi poole.

Artikkel II-105

Liikumis- ja elukohavabadus

1. Igal liidu kodanikul on õigusliikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada.
2. Liikumis-ja elukohavabaduse võib põhiseaduse kohaselt anda ka kolmandate riikidekodanikele, kes elavad seaduslikult liikmesriigi territooriumil.

Artikkel II-106

Diplomaatiline ja konsulaarkaitse

Igal liidu kodanikul on kolmanda riigiterritooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanik ta on, õigus saada kaitset iga teise liikmesriigi diplomaatilistelt jakonsulaarasutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi omakodanikel.

VI JAOTIS

ÕIGUSEMÕISTMINE

Artikkel II-107

Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele

Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigustõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigusõiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalussaada nõu ja kaitset ning olla esindatud.

Isikule, kellel puuduvad piisavad vahendid, antakse tasuta õigusabi sellises ulatuses, mis tagab talle võimaluse kohtusse pöörduda.

Artikkel II-108

Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus

1. Iga süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.
2. Iga süüdistatava õiguskaitsele on tagatud.

Artikkel II-109

Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte

1. Kedagie tohi tunnistada süüdi kuriteos teo või tegevusetuse eest, mis selletoimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei tohi kohaldada kuriteo toimepanemise ajal ettenähtud karistusest raskemat karistust. Kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.

2. Seeartikkel ei takista anda kohtu alla ega karistada isikut ükskõik missuguse teo või tegevusetuse eest, mis selle toimepanemise ajal oli kuritegu maailmariikide peres tunnustatud üldpõhimõtete järgi.

3. Karistuste raskus ei tohi olla kuriteosuhtes ebaproportsionaalne.

Artikkel II-110

Mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeld

Kedagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistatud.

VII JAOTIS

HARTA TÕLGENDAMIST JA KOHALDAMIST

REGULEERIVAD ÜLDSÄTTED

Artikkel II-111

Rakendusala

1. Käesoleva harta sätted on subsidiaarsusepõhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule põhiseadusemuudes osades antud volituste piire.

2. Harta ei laienda liidu õiguse kohaldamisala kaugemale senisest pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda põhiseaduse teistes osades määratletud pädevust ja ülesandeid.

Artikkel II-112

Õiguste ja põhimõtete ulatus ja tõlgendamine

1. Hartaga tunnustatud õiguste ja vabadustest on kehtestatud piirangud, mis on ette nähtud seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.

2. Hartaga tunnustatud õigusi, mis rajanevad põhiseaduse teiste osade sätetel, teostatakse neis määratletud tingimustel japiires.

3. Hartas sisalduvate selliste õigustetähendus ja ulatus, mis vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduse kaitsekonventsiooniga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikumakaitse kehtestamist.

4. Hartaga tunnustatud põhiõigusi, nii nagu need tulenevad liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, tõlgendatakse kooskõlas nimetatud tavadega.

5. Harta sätteid, mis sisaldavad põhimõtteid, võib rakendada liidu institutsioonide, organite ja asutuste õigustloovate- ja rakendusaktidega, samuti liikmesriikide õigusaktidega, mis on ette nähtud liidu õiguse kohaldamiseks nende volituste teostamisel. Neile sätetele võib õiguslikult tugineda ainult kõnealuste aktide tõlgendamisel jaotsuste tegemisel nende õiguspärasuse kohta.

6. Hartas nimetatud siseriiklike õigusakte ja tavasid tuleb täielikult arvesse võtta.

7. Põhiõiguste harta tõlgendamise juhendina koostatud selgitusi võetakse asjakohaselt arvesse liidu ja liikmesriikide koostöös.

Artikkel II-113

Kaitse tase

Harta sätteid ei või tõlgendada neid inimõigusi või põhivabadusikitsendavate või kahjustavatena, mida asjaomastes kohaldamisvaldkondades on tunnustatud rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega, millega on ühinenud liit või kõik liikmesriigid, kaasa arvatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, ning liikmesriikide põhiseadustega.

Artikkel II-114

Õiguste kuritarvitamise keeld

Harta sätteid ei või tõlgendada nii, nagu õigustaksid need tegevust võitoimingut, mille eesmärk on mõne käesoleva hartaga tunnustatud õiguse võivabaduse tühistamine või selle piiramine suuremal määral, kui käesoleva hartaga on ette nähtud.

III OSA

LIIDU POLIITIKA JA TOIMIMINE

I JAOTIS

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

Artikkel III-115

Liit tagab käesolevas osas osutatud erinevate poliitika ja meetmete kooskõla, võttes arvesse kõiki oma eesmärgi ja järgides pädevuse omistamise põhimõtet.

Artikkel III-116

Kõigi käesolevas osas osutatud meetmete puhul on liidu eesmärk naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine.

Artikkel III-117

Käesolevas osas osutatud poliitika ja meetmete määramisel ja rakendamisel võtab liit arvesse kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid.

Artikkel III-118

Käesolevas osas osutatud poliitika ja meetmete määramisel ja rakendamisel püüab liit tõkestada diskrimineerimist soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.

Artikkel III-119

Käesolevas osas osutatud liidu poliitika ja meetmete määramises ja rakendamises tuleb integreerida keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist.

Artikkel III-120

Liidu muupoliitika ja muude meetmete määramisel ning rakendamisel võetakse arvesse tarbijakaitse nõudeid.

Artikkel III-121

Liidupõllumajandus-, kalandus-, transpordi-, siseturu-, teadusuuringute ja tehnoloogia arengu ning kosmosepoliitika kavandamisel ja rakendamisel pööravad liit ja liikmesriigid täit tähelepanu loomade kui haistmisvõimeliste olendite heaolu nõuetele, austades samal ajal liikmesriikide õigus- või haldusnorme, mis on seotud eelkõige usutalitustega, kultuuritraditsioonide ja piirkondlikkusega.

Artikkel III-122

Ilma et seepäraks artiklite I-5, III-166, III-167 ja III-238 kohaldamist ning arvestades kohta, mis liidu ühistesväärtustes kuulub üldist majandushuvi pakkuvate teenuste, nagu ka nende osasotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel, hoolitsevad liit ja liikmesriigid, igaüks oma pädevuse ja käesoleva põhiseaduse kohaldamisalapiires, et niisugused teenused toimiks eelkõige majandus- ja rahandusala põhimõtete ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid. Nimetatud põhimõtted ja tingimused määratakse Euroopa seaduses, ilma et seepäraks liikmesriikide pädevust kooskõlas põhiseadusega niisuguseid teenuseid osutada, tellida ja rahastada.

II JAOTIS

MITTEDISKRIMINEERIMINE JA KODAKONDSUS

Artikkel III-123

Euroopa seadusevõi raamseadusega võidakse sätestada artikli I-4 lõikes 2 osutatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelamise eeskirjad.

Artikkel III-124

1. Ilma et see piiraks põhiseaduse teistesätete kohaldamist ja põhiseadusega liidule antud volituste piires võib nõukogu Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestada vajalikke meetmeid selleks, et tõkestada diskrimineerimist soo, rassi, etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt.

2. Erandina lõikest 1 võidakse Euroopaseaduse või raamseadusega kehtestada liidu stimuleerivate meetmete aluspõhimõtted ja määratleda need stimuleerivad meetmed liikmesriikide võetud meetmete toetuseks lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks, ilma et seekohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

Artikkel III-125

1. Kui artikli I#10 lõike 2 punktis a osutatud iga liidu kodaniku õiguse vabalt liikuda ja elada hõlbustamiseks osutub vajalikuks liidu meede, mille jaoks põhiseadus ei olesätestanud vajalikke volitusi, võib selleks kehtestada meetmed Euroopa seadusevõi raamseadusega.

2. Samadel eesmärkidel, nagu on osutatud lõikes 1, ja kui põhiseadus ei ole sätestanud vajalikke volitusi, võidakse passe, isikutunnistusi, elamislube või muid selliseid dokumente puudutavad meetmed ja sotsiaalkindlustuse või sotsiaalkaitse meetmed kehtestada nõukogu Euroopa seaduse või raamseadusega. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-126

Nõukogu Euroopaseaduse või raamseadusega määratakse kindlaks üksikasjalik kord selleks, etteostada artikli I-10 lõike 2 punktis b osutatud iga liidu kodaniku õigust hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel ja Euroopa Parlamendivalimistel tema elukohaks olevas liikmesriigis, olemata selle riigi kodanik. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga. Seekord võib näha ette erandeid, kui need on õigustatud liikmesriigi eriomasteprobleemidega.

Õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel teostatakse, ilma et see piiraks artikli III-330 lõike 1 ja selle rakendamiseks võetud meetmete kohaldamist.

Artikkel III-127

Liikmesriigid võtavad vastu vajalikud sätted liidu kodanike diplomaatilise ja konsulaarkaitsetagamiseks kolmandates riikides, nagu on osutatud artikli I#10 lõike 2 punktis c.

Liikmesriigid alustavad sellise kaitse kindlustamiseks rahvusvahelisel läbirääkimisi.

Nõukogu Euroopaseadusega võidakse kehtestada sellise kaitse hõlbustamiseks vajalikud meetmed. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-128

Keeled, milles igal liidu kodanikul on õigus vastavalt artikli I-10 lõike 2 punktile d institutsioonide või organite poole pöörduda ja saada vastus, on loetletud artikli IV-448 lõikes 1. Artikli I-10 lõike 2 punktis d osutatud institutsioonid ja organid on loetletud artikli I-19 lõike 1 teises lõigus ning artiklites I-30, I-31 ja I-32, samuti Euroopa ombudsman.

Artikkel III-129

Komisjon esitabiga kolme aasta järel Euroopa Parlamendile, nõukogule ja majandus- ja sotsiaalkomiteele aruande artikli I-10 ja käesoleva jaotise kohaldamise kohta. Selles aruandes võetakse arvesse liidu arengut.

Selle alusel ning ilma et see piiraks põhiseaduse muude sätete kohaldamist, võidakse nõukogu Euroopa seaduse või raamseadusega täiendada artiklis I-10 sätestatud õigusi. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt. Kõnealune seadus või raamseadus jõustub, kui liikmesriigid on selle heakskiitnud kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega.

III JAOTIS

SISEPOLIITIKA JA MEETMED

I PEATÜKK

SISETURG

1. JAGU

SISETURU RAJAMINE JA TOIMIMINE

Artikkel III-130

1. Liit võtab meetmeid siseturu rajamiseks või toimimise tagamiseks vastavalt põhiseaduse asjakohastele sätetele.

2. Siseturg hõlmab sisepiirideta ala, milleulatuses tagatakse isikute, teenuste, kaupade ja kapitali vaba liikumine vastavalt põhiseadusele.

3. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrusi ja otsuseid, millega määratakse kõigis asjassepuutuvatessektorites tasakaalustatud arengu tagamiseks vajalikud suunised ja tingimused.

4. Koostades oma ettepanekuid loiges 1 ja 2 osutatud eesmärkide saavutamiseks, võtab komisjon arvesse nende jõupingutusteulatust, mida erineva arengutasemega rahvamajandustel tuleb siseturu rajamisel teha, ning ta võib ette panna asjakohaseid meetmeid.

Kui need meetmed kehtestatakse eranditena, peavad need olema ajutised ja võimalikult vähehäirima siseturu toimimist.

Artikkel III-131

Liikmesriigid konsulteerivad omavahel, et võtta ühiselt vastu vajalikud sätted, selleks ettakistada siseturu toimimise kahjustamist meetmete tõttu, mida mõni liikmesriik võib olla sunnitud võtma tõsiste õiguskorda kahjustada võivate riigisisestehäirete puhul, sõja või endas sõjaohu kätkeva tõsise rahvusvahelise pinge korral või selleks, et täita endale rahu ja rahvusvahelise julgeolekusäilitamiseks võetud kohustusi.

Artikkel III-132

Kui artiklites III-131 ja III-436 märgitud asjaoludel võetud meetmetest tulenevalt moonutatakse siseturul konkurentsitingimusi, uurib komisjon koos asjaomaseliikmesriigiga, kuidas nimetatud meetmed viia vastavusse põhiseadusessätetega eeskirjadega.

Erandina artiklites III-360 ja III-361 sätestatud menetlusest võib komisjon või igaliikmesriik anda asja otse Euroopa Kohtusse, kui komisjon või liikmesriik on arvamisel, et mõni teine liikmesriik kasutab ebaõigesti artiklites III-131 ja III-436 ettenähtud volitusi. Euroopa Kohus teeb oma otsuse kinnisel istungil.

2. JAGU

ISIKUTE JA TEENUSTE VABA LIIKUMINE

1. alajagu

Töötajad

Artikkel III-133

1. Töötajatel on õigus liidu piires vabalt liikuda.

2. Keelatakse liikmesriikide töötajate mistahes diskrimineerimine kodakondsuse alusel nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul.

3. Alludes piirangutele, mis on õigustatud avaliku korra, julgeoleku või rahvatervise seisukohalt, on töötajatel õigus:

a) võtta vastu tegelikult tehtud tööpakkumisi;

b) liikuda sel eesmärgil vabalt liikmesriikide territooriumil;

c) viibida liikmesriigis, et seal töötada kooskõlas selle riigi kodanike töösuhteid reguleerivate õigus- ja haldusnormidega;

d) jääda liikmesriigi territooriumile pärast selles riigis töötamist kooskõlastingimustega, mis lülitatakse komisjoni poolt vastuvõetavasse Euroopamäärustesse.

4. Käesolevat artiklit ei kohaldata avalikusteenistuses töötamise suhtes.

Artikkel III-134

Euroopa seadusevõi raamseaduses nähakse ette artiklis III-133 määratletud töötajaliikumisvabaduse saavutamiseks vajalikud meetmed. Seadus või raamseadusvõetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Euroopa seadusevõi raamseaduse eesmärk on eelkõige:

- a) tagada tihe koostöö riikide tööhõivetalituste vahel;
- b) kaotada niisugused siseriiklikest õigusaktidest või liikmesriikide vahel varem sõlmitud lepingutest tulenevad haldusmenetlused ja -tavad ning vabale töökohale asumise õigusega seotud tähtjad, mille säilitamine takistaks töötajaliikumisvabaduse kehtestamist;
- c) kaotada kõik sellised siseriiklike õigusaktide või varem liikmesriikide vahel sõlmitud lepingute põhjal ettenähtud tähtjad ja muud piirangud, mis seavad teisteliikmesriikide töötajatele töökoha vaba valiku suhtes tingimusi, mis erinevad oma riigi töötajatele seatud tingimustest;
- d) seadaks sobiv mehhanism tööpakkumiste ja tööotsijate kokkuviiamiseks ning hõlbustada tööturul nõudmise ja pakkumise tasakaalu saavutamist selliselt, mis väldiks tõsist ohtu elatus- ja tööhõivetasemele eri piirkondades ja tööstusharudes.

Artikkel III-135

Liikmesriigid toetavad noorte töötajate vahetamist ühisprogrammi raames.

Artikkel III-136

1. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse sotsiaalkindlustuse valdkonnas meetmeid, mis on vajalikud töötajaliikumisvabaduse tagamiseks, võttes kasutusele süsteemi, mis kindlustab võrdõigust töötajatele ja teise liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjatele ning nende ülalpeetavatele:

- a) kõigieri riikide õigusaktide kohaselt arvesse võetavate perioodide kokkuliitmise, etomandada ja säilitada õigus saada hüvitisi ja arvutada hüvitiste suurus;
- b) hüvitiste maksmise isikutele, kes elavad liikmesriigi territooriumil.

2. Kui nõukogu liige leiab, et lõikes 1 osutatud Euroopa seaduse või raamseaduse eelnõu mõjutaks temasoosiaalkindlustussüsteemi aluspõhimõtteid, kaasa arvatud selle kohaldamisala, kulu- või finantsstruktuuri, või mõjutaks selle süsteemi finantstasakaalu, võib ta nõuda, et küsimus esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul peatatakse artiklis III-396 osutatud menetlus. Pärast arutelu ja nelja kuu jooksul pärast kõnealuse menetluse peatamist Euroopa Ülemkogule:

- a) saadab eelnõu tagasi nõukogule, jätkab artiklis III-396 osutatud menetlust või
- b) taotleb, et komisjon esitaks uue ettepaneku; sellisel juhul ei loeta algsest esitatud õigusakti vastuvõetuks.

2. alajagu

Asutamisvabadus

Artikkel III-137

Käesoleva alajaosõtete kohaselt keelatakse piirangud, mis kitsendavad liikmesriigi kodanikuasutamisvabadust teise liikmesriigi territooriumil. Sellega keelatakse kapiirangud, mis takistavad mis tahes liikmesriigi territooriumile asunud liikmesriigi kodanikel rajada esindusi, filiaale ja tütarettevõtteid.

Kui kapitalikäsitlevast 4. jaost ei tulene teisiti, on liikmesriigi kodanikel õigus teiseliikmesriigi territooriumil alustada ja jätkata tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana ning asutada ja juhtida ettevõtteid, eriti äriühinguid artiklis III-142 teises lõigus määratletud tähenduses tingimustel, mida oma kodanike jaoks sätestavad selle riigi seadused, kus niisugune asutamine toimub.

Artikkel III-138

1. Asutamisvabaduse saavutamiseks teatavaltegevusalal kehtestatakse meetmed Euroopa raamseadusega. Raamseadus võetakse vastupärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

2. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon täidavad lõikest 1 tulenevaid ülesandeid, eelkõige:

- a) käsitledesüldjuhul prioriteetsena tegevusalasid, mille puhul asutamisvabadus tagab eritiväärtusliku panuse tootmise ja kaubanduse arendamisse;
- b) tagadestiheda koostöö liikmesriikide pädevate asutuste vahel, selleks et kindlaks tehamitmesuguste tegevusalade eriomane olukord liidu piires;
- c) kaotadeskas siseriiklikest õigusaktidest või varem liikmesriikide vahel sõlmitudlepingutest tulenevad haldusmenetlused ja -tavad, mille säilitamine kujunekstakistuseks asutamisvabadusele;
- d) tagades, et ühe liikmesriigi töötajad, kes on võetud tööle teise liikmesriigiterritooriumil, võivad jääda sellele territooriumile, et alustada seal tegevustfüüsilisest isikust ettevõtjana, kui nad täidavad tingimusi, mille täitmistneilt nõutaks siis, kui nad siseneksid sellesse riiki ajal, mil nad sellisttegevust alustada kavatsevad;
- e) võimaldadesühe liikmesriigi kodanikel omandada ja kasutada teise liikmesriigiterritooriumil asuvat maad ning ehitisi, kuivõrd see ei ole vastuolus artikliIII-227 lõikes 2 osutatud põhimõtetega;
- f) kaotadesjärg-järgult asutamisvabaduse piirangud igas kõnealus tegevusharus nii tingimustepuhul, mis on seotud mingi liikmesriigi territooriumil esinduste, filiaalide jatütarettevõtjate asutamisega, kui ka tingimuste puhul, mis reguleerivademaettevõtja töötajate asumist sellistes esindustes, filiaalides jatütarettevõtjates juhtimis- või järelevalveülesannetega ametikohale;
- g) kooskõlastadesvastavalt vajadusele tagatise, mida liikmesriigid nõuavad äriühinguteltartikli III-142 teises lõigus määratletud tähenduses nii osanike jaaktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks, pidades silmas sellistetagatiste muutmist võrdväärseks kogu liidu ulatuses;
- h) veendudes, et liikmesriikide antava abiga ei rikuta asutamistingimusi.

Artikkel III-139

Käesoleva alajaosätteid ei kohaldata liikmesriigis tegevuse puhul, mis selles riigis on kas võiajutiselt seotud avaliku võimu teostamisega.

Euroopa seadusevõi raamseadusega võidakse sätestada, et käesoleva alajao sätteid ei kohaldata teatud tegevusalade suhtes.

Artikkel III-140

1. Käesoleva alajao sätted ja nende aluselvõetud meetmed ei mõjuta liikmesriikide nende õigus- ja haldusnormidekohaldatavust, mis sätestavad väliskodanike teistsuguse kohtlemise avalikukorra, avaliku julgeoleku või rahvatervise huvides.

2. Lõikes 1 osutatud siseriiklikud sättedkooskõlastatakse Euroopa raamseadusega.

Artikkel III-141

1. Tegevuse alustamist ja jätkamistfüüsilisest isikust ettevõtjana hõlbustatakse Euroopa raamseadusega, milleeesmärk on:

- a) diplomite, tunnistuste ja muudekvalifikatsioonitõendite vastastikune tunnustamine;
- b) liikmesriikidenende õigus- ja haldusnormide kooskõlastamine, mis käsitlevad tegevusealustamist ja jätkamist füüsilisest isikust ettevõtjana.

2. Meditsiini-, meditsiiniga seotud ningfarmaatsiaerialade puhul sõltub piirangute järkjärguline kaotamine nendel aladel töötamise tingimuste kooskõlastamisest eri liikmesriikides.

Artikkel III-142

Äriühingud, mison asutatud vastavalt liikmesriigi seadusele ja millel on liidu piiresregistrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht, võrdsustatakse käesoleva alajao sätete kohaldamisel füüsiliste isikutega, keson liikmesriikide kodanikud.

Äriühingutenamõistetatakse tsiviil- või kaubandusõiguslikke äriühinguid, samuti ühistuid jamuid avalik-õiguslikke või eraõiguslikke juriidilisi isikuid, välja arvatudmittetulundusühingud.

Artikkel III-143

Liikmesriigidannavad teiste liikmesriikide kodanikele õiguse osaleda artikli III-142 teises lõigus määratletud äriühingute kapitalis samasugustel tingimustel kui omakodanikele, ilma et see piiraks põhiseaduse teiste sätete kohaldamist.

3. alajagu

Teenuste osutamise vabadus

Artikkel III-144

Käesoleva alajaosätete kohaselt keelatakse liidu piires teenuste osutamise vabaduse piirangud liikmesriikide kodanike suhtes, kes asuvad mõnes teises liikmesriigis kui seeisik, kellele teenuseid pakutakse.

Euroopa seaduse või raamseadusega võidakse käesolevat alajagu kohaldada kolmanda riigi kodanikesuhtes, kes osutavad teenuseid ja asuvad liidu piires.

Artikkel III-145

Teenustenamõistetakse käesolevas põhiseaduses tavaliselt tasulist tegevust, niivõrd kuisee ei ole reguleeritud isikute, kaupade ja kapitali vaba liikumist käsitlevates sätetega.

Teenuste hulka kuuluvad eelkõige:

- a) tööstuslik tegevus;
- b) kaubanduslik tegevus;
- c) käsitööstuslik tegevus;
- d) vabakutseline tegevus.

Ilma et see piiraks asutamise vabadust käsitleva 2. alajaosa sätete kohaldamist, võib teenust osutav isik ajutiselt jätkata oma tegevust riigis, kus seda teenust osutatakse samadel tingimustel, mis see riik on seadnud oma kodanikele.

Artikkel III-146

1. Transporditeenuste osutamise vabadust reguleerib III peatüki transporti käsitlev 7. jagu.

2. Kapitali liikumisega seotud pangandus- ja kindlustusteenused liberaliseeritakse kooskõlas kapitali liikumiseliberaliseerimisega.

Artikkel III-147

1. Konkreetse teenuse liberaliseerimise saavutamiseks kehtestatakse meetmed Euroopa seadusega. See võetakse vastupärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

2. Lõikes 1 märgitud Euroopa raamseaduse puhul käsitletakse üldjuhul prioriteetsena neid teenuseid, mis otseselt mõjutavad tootmiskulusid või mille liberaliseerimine aitab edendada kaubavahetust.

Artikkel III-148

Kuuliikmesriikide üldine majandusolukord ja vastava majandussektori olukord võimaldavad, püüavad nad liberaliseerida teenused üle selle määra, mis on nõutud artikli III-147 lõike 1 alusel vastuvõetud Euroopa raamseaduses.

Komisjon annab selleks nendele liikmesriikidele soovitusi.

Artikkel III-149

Niikaua kuiteenuste osutamise vabaduse piirangud ei ole kaotatud, rakendavad liikmesriigid selliseid piiranguid kõigi isikute suhtes, kes osutavad teenuseid artikli III-144 esimeses lõigus määratletud tähenduses, tegemata vahet nendekodakondsuse või elukoha alusel.

Artikkel III-150

Käesolevas alajaosa käsitletud küsimuste puhul kohaldatakse artikleid III-139 kuni III-142.

3. JAGU

KAUPADE VABA LIIKUMINE

1. alajagu

Tolliliit

Artikkel III-151

1. Liit rajaneb tolliliidul, mis hõlmab kogukaubavahetust ning millega kaasneb impordi- ja eksporditollimaksude ja kõigi samaväärsetoimega maksude keelustamine liikmesriikide vahel, samuti ühise tollitariifivastuvõtmine nende suhetes kolmandate riikidega.

2. Lõiget 4 ja 3. alajagu koguseliste piirangute keelu kohta kohaldatakse liikmesriikidest pärit toodete ning kolmandatest riikidest tulevate toodetesuhtes, mis on liikmesriikides vabas ringluses.

3. Kolmandast riigist tulevad tootedloetakse liikmesriigis vabas ringluses olevaks, kui on täidetud impordiformaalsused ning tollimaksud või samaväärse toimega maksud, mida tuleb maksta, on selles liikmesriigis tasutud, ja kui selliseid tolli- või muid makse pole täielikult või osaliselt tagastatud.

4. Liikmesriikide vahel on keelatud impordi- ja eksporditollimaksud ja samaväärse toimega maksud. See keeld kehtib kafiskaalsete tollimaksude suhtes.

5. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjalvastu Euroopa määrused ja otsused, millega kehtestatakse ühisetollitariifistiku maksumäärad.

6. Täites talle käesoleva artikliga antud ülesandeid, juhindub komisjon:

- a) vajadusest edendada liikmesriikide jakolmandate riikide vahelist kaubandust;
- b) konkurentsitingimustearengust liidu piires, niivõrd kui see parandab ettevõtjate konkurentsivõimet;
- c) liidunõuetest toorainega ja pooltoodetega varustamise suhtes; seoses sellega kannab komisjon hoolt, et valmistoodete puhul välditaks konkurentsitingimustemootumist liikmesriikide vahel;
- d) vajadusest vältida tõsiseid häireid liikmesriikide majanduses ning tagada tootmiseratsionaalne areng ja tarbimise laienemine liidu piires.

2. alajagu

Tollikoostöö

Artikkel III-152

Põhiseadusekohaldamisalas kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega meetmed tollikoostöö tugevdamiseks liikmesriikide ning liikmesriikide ja komisjonivahel.

3. alajagu

Koguseliste piirangute keeld

Artikkel III-153

Liikmesriikidevahelised koguselised impordi- ja ekspordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed on keelatud.

Artikkel III-154

Artikkel III-153 ei välista selliste impordi-, ekspordi- või transiidikeeldude või -piirangute kehtestamist, mis on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohast; inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks; kunsti-, ajaloolise ja arheoloogilise väärtusega rahvuslike rikkuste või tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmiseks. Sellised keelud või piirangud ei või kujutada endast siiski suvalise diskrimineerimise vahendit ega liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist.

Artikkel III-155

1. Liikmesriigid kohandavad kaubanduslikke riigimonopole nii, et kaupade hankimis- ja turustamistingimuste suhtes ei oleks diskrimineerimist liikmesriikide kodanike vahel.

Käesolev artikkelkehtib iga asutuse suhtes, kelle kaudu liikmesriik kas juriidiliselt võifaktiliselt, otseselt või kaudselt kontrollib, määrab või oluliselt mõjutab liikmesriikidevahelist importi ja eksporti. Artikkel on kohaldatav samuti monopolide suhtes, mis põhinevad riigi delegeeritud ainuõigusel.

2. Liikmesriigid hoiduvad uutest meetmetest, mis on vastuolus lõikes 1 osutatud põhimõtetega või piiravad liikmesriikidevahelistetollimaksude ja koguseliste piirangute keelamist käsitlevate artiklitereguleerimisala.

3. Kui kaubanduslikul riigimonopolil oneeskirju, mille eesmärk on kergendada põllumajandustoodete müüki või tagadanende parim tulusus, tuleb käesoleva artikli eeskirjade kohaldamisel andasamaväärsed tagatised asjassepuutuvate tootjate tööhõive ja elatustasemekindlustamiseks.

4. JAGU

KAPITAL JA MAKSED

Artikkel III-156

Käesoleva jaokohaselt keelatakse kõik kapitali liikumise ja maksete piirangud liikmesriikidevahel ning liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel.

Artikkel III-157

1. Artikkel III-156 ei takista kohaldamastkolmandate riikide suhtes 31. detsembril 1993 siseriikliku või liidu õigusejärgi kehtinud piiranguid, mis käsitlevad kapitali liikumist kolmandatesseriikidesse või kolmandatest riikidest seoses otseinvesteeringutega – sealhulgasinvesteeringutega kinnisvarasse –, asutamisega, finantsteenuste osutamisega võiväärtpaberite lubamisega kapitaliturgudele. Eesti ja Ungari siseriikliku õigusejärgi kehtivate piirangute osas loetakse kõnealuseks kuupäevaks31. detsember 1999.

2. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse meetmed kapitali liikumise kohta kolmandatesse riikidesse jakolmandatest riikidest seoses otseinvesteeringutega – sealhulgasinvesteeringutega kinnisvarasse –, asutamisega, finantsteenuste osutamisega võiväärtpaberite lubamisega kapitaliturgudele.

Euroopa Parlamentja nõukogu püüavad saavutada võimalikult laialdast kapitali vaba liikumistliikmesriikide ja kolmandate riikide vahel, ilma et see piiraks põhiseadusemuude sätete kohaldamist.

3. Erandina lõikest 2 võib meetmeid, mis kujutavad endast liidu õiguses sammu tagasi kapitali kolmandatesse riikidesseja kolmandatest riikidest liikumise liberaliseerimise osas, võtta vastu ainultnõukogu Euroopa seaduse või raamseadusega. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-158

1. Artikkel III-156 ei mõjuta liikmesriikideõigust:

a) kohaldada oma maksualaste õigusaktide vastavaid sätteid, mis eristavad maksumaksjaid nende elukoha või nende kapitali investeerimise koha põhjal;

b) võtta kõik vajalikud meetmed, et takistada siseriiklike õigus- ja haldusnormiderikkumist, eriti maksustamise ja rahaasutuste usaldatavusnormatiivide täitmisejärelevalve alal, või kehtestada kapitali liikumise deklareerimise kordhaldamiseks vajalike või statistiliste andmete saamiseks, või võtta meetmeid, mis on õigustatud avaliku korra või julgeoleku seisukohalt.

2. Käesolev jagu ei mõjuta niisuguste asutamisõiguse piirangute kohaldamist, mis onkooskõlas käesoleva põhiseadusega.

3. Lõikes 1 ja 2 märgitud meetmed ja kordei tohi kujutada endast suvalise diskrimineerimise vahendit ega varjatudpiirangut kapitali ja maksete vabale liikumisele artikli III-156 tähenduses.

4. Artikli III-157 lõikes 3 ette nähtud Euroopa seaduse või raamseaduse puudumisel võib komisjon või komisjoni Euroopaotsuse puudumisel nõukogu vastu võtta Euroopa otsuse, millega nähakse ette, et liikmesriigi poolt vastuvõetud üht või enamat kolmandat riiki puudutavadpiiravad maksumeedmed loetakse põhiseadusega kokkusobivaks, kui nad on põhjendatud ühega liidu eesmärkidest ja sobivad siseturu normaalse toimimisega. Nõukogu võtab otsuse vastu ühehäälselt liikmesriigi taotluse alusel.

Artikkel III-159

Kui erandlikeasjaolude tõttu kapitali liikumine kolmandatesse riikidesse või kolmandatestriikidest põhjustab või ähvardab põhjustada tõsiseid raskusi majandus- rahaliidu toimimises, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal võtta Euroopamääruste või otsustega kolmandate riikide suhtes mitte kauemaks kui kuuekskuuks tarvitusele kaitsemeetmed, kui sellised meetmed on vältimatud. Nõukoguteeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga.

Artikkel III-160

Kui see on vajalik artiklis III-257 osutatud eesmärkide saavutamiseks, seoses terrorismi ja sellega seotud tegevuse ennetamiseks ja tõkestamiseks, määratletakse Euroopa seadusega raamistik meetmete võtmiseks kapitali liikumise ja maksete suhtes, näiteks füüsilistele või juriidilistele isikutele, rühmadele või mitteriiklikele rühmitustele kuuluvate või nende omanduses või valduses olevate rahaliste vahendite, finantsvarade või tulude külmutamiseks.

Esimeses lõigus osutatud Euroopa seaduse rakendamiseks võtab nõukogu komisjoni ettepanekupõhjal vastu Euroopa määrusi või Euroopa otsuseid.

Käesolevas artiklis osutatud õigusaktid sisaldavad vajalikke õiguslikketagatise käsitlevaid sätteid.

5. JAGU

KONKURENTSIEESKIRJAD

1. alajagu

Ettevõtjate suhtes kohaldatavad eeskirjad

Artikkel III-161

1. Siseturuga ei sobi kokku ja on keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on konkurentsi moonutamine, takistamine või piiramine siseturu piires, eelkõige need, millega:

- a) otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused;
- b) piiratakse või kontrollitakse tootmist, turge, tehnilist arengut või investeeringuid;
- c) jagatakse turge või tarneallikaid;
- d) rakendatakse võrdväärsete tehingute puhul erinevaid tingimusi, pannes kaubanduspartnerid sellega ebasoodsasse konkurentsiolekorda;
- e) seatakse lepingu sõlmimise eeltingimuseks teise poole nõusolek võtta endale lisakohustusi, mis oma laadilt või kaubandustavade kohaselt ei ole seotud sellise lepingu objektiga.

2. Kõik käesoleva artikli põhjal keelatud kokkulepped või otsused on algusest peale tühi.

3. Lõike 1 sätteid võib kuulutada kohaldamatuks:

- ettevõtjatevaheliste kokkulepete või kokkuleppe liikide suhtes;
- ettevõtjate ühenduste või otsuseliikide suhtes;
- kooskõlastatud tegevuse või kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes,

mis aitavad parandada kaupade tootmist või levitamist või edendada tehnilist võimajanduslikku progressi, võimaldades samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa, ilma et:

- a) kehtestaks järelepuutuvatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud;
- b) annaks sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.

Artikkel III-162

Siseturul võiselle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtjapoolt on keelatud kui siseturuga kokkusobimatu, niivõrd kui see võib mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust.

Sellised kuritarvitused võivad seisneda eelkõige:

- a) ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste tehingutingimuste otsesest või kaudselt kehtestamisest;
- b) toodangu, turgede või tehnilise arengupiiramisest tarbijate kahjuks;

c) erinevatetingimuste rakendamises võrdväärsete tehingute puhul, pannes kaubanduspartnerid sellega ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

d) selles, et lepingu sõlmimise eeltingimuseks seatakse teise poole nõusolek võtta endale lisakohustusi, mis oma laadilt või kaubandustavade kohaselt ei ole seotud lepingu objektiga.

Artikkel III-163

Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu artiklites III-161 ja III-162 sätestatud põhimõtete kohaldamiseks vajalikud Euroopa määrused. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Nende määrusteesmärk on eelkõige:

a) tagadakinnipidamine artikli III-161 lõikes 1 ja artiklis III-162 sätestatud keeldudest, kehtestades selleks sätteid trahvide ja karistusmaksete rakendamiseks;

b) kehtestada üksikasjalikud eeskirjad artikli III-161 lõike 3 kohaldamiseks, võttes arvesse ühelt poolt vajadust tagada tõhus järelevalve ning teiselt poolt vajadust halduskontrolliniipalju kui võimalik lihtsustada;

c) määratleda vajaduse korral artiklite III-161 ja III-162 kohaldamisala eri majandusharudes;

d) määratleda komisjoni ja Euroopa Liidu kohtu roll käesoleva lõigu sätete kohaldamisel;

e) määrata kindlaks suhted ühelt poolt liikmesriikide õigusaktide ja teiselt poolt niikäesoleva jao kui ka käesoleva artikli alusel vastuvõetud Euroopa määrustevahel.

Artikkel III-164

Kuni artikli III-163 alusel vastuvõetud Euroopa määruste jõustumiseni otsustavad liikmesriikide asutused kokkulepete, otsuste ja kooskõlastatud tegevuse lubatavuse ning siseturul valitseva seisundi kuritarvitamise üle oma riigi õigusest ning artiklist III-161, eelkõige selle lõikest 3, ja artiklist III-162 lähtudes.

Artikkel III-165

1. Ilma et see mõjutaks artikli III-164 kohaldamist, tagab komisjon artiklites III-161 ja III-162 esitatud põhimõtete rakendamise. Liikmesriigi avalduse põhjal või omal algatusel ning koostöös teda abistavate liikmesriikide pädevate asutustega uurib komisjon juhtumeid, milkahtlustatakse nimetatud põhimõtete rikkumist. Kui komisjon leiab, et põhimõtteid on rikutud, paneb ta ette kohased meetmed rikkumise lõpetamiseks.

2. Kui lõikes 1 osutatud rikkumist ei lõpetata, sedastab komisjon kõnealuste põhimõtete rikkumise motiveeritud Euroopa otsuses. Komisjon võib otsuse avaldada ja volitada liikmesriike võtma olukorra parandamiseks vajalikke meetmeid, mille tingimused ja üksikasjad määrab komisjon.

3. Komisjon võib võtta vastu Euroopa määrusi, mis on seotud kokkulepete liikidega, mille suhtes nõukogu on vastu võtnud Euroopa määruse vastavalt artikli III-163 teise lõigu punktile b.

Artikkel III-166

1. Riigi osalusega äriühingute ja nende ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid sätteid, mis on vastuolus käesoleva põhiseadusega, eelkõige artikli I-4 lõikega 2 ja artiklitega III-161 kuni III-169.

2. Ettevõtjad, kellele on usaldatud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad käesoleva põhiseaduse sätetele, eriti konkurentsieeskirjadele, niivõrd kui nimetatud sätete kohaldamine ei takista juriidiliselt ega faktiliselt neile antud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.

3. Komisjon tagab käesoleva artikli kohaldamise ja võtab vajaduse korral vastu asjakohased Euroopa määrused või otsused.

2. alajagu

Liikmesriikide antav abi

Artikkel III-167

1. Kui käesolevas põhiseaduses ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis moonutab või ähvardab moonutada konkurentsi,

soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu, niivõrd kui see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

2. Siseturuga sobib kokku:

- a) üksiktarbijatele antav sotsiaalsabi, kui sellist abi antakse ilma asjassepuutuvate toodetepäritolul põhineva diskrimineerimiseta;
- b) loodusõnnetusteja erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi;
- c) Saksamaa jagamisest kahjustatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondade majandusele antav abi määral, mis on vajalik nimetatud jagamisest põhjustatud majanduslik mahajäämuse korvamiseks. Viis aastat pärast Euroopa põhiseaduse lepingujõustumist võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta otsuse käesoleva punkti kehtetuks tunnistamise kohta.

3. Siseturuga kokkusobivaks võib pidada:

- a) abimajandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus elatustase on erakordselt madal või kus valitseb tõsine tööpuudus ja artiklis III-424 osutatud piirkondades, arvestades nende struktuurilist, majanduslikku ja sotsiaalset olukorda;
- b) abi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimiseks või mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks;
- c) abiteatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega;
- d) abikultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks, kui niisugune abi eikahjusta kaubandustingimusi ja konkurentsi liidus määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega;
- e) muudliiki abi, mida võib kindlaks määrata komisjoni ettepaneku põhjal vastuvõetud nõukogu Euroopa määruste või otsustega.

Artikkel III-168

1. Komisjon kontrollib koostöö liikmesriikidega pidevalt kõiki neis riikides eksisteerivaid abisüsteeme. Tateeb neile ettepanekuid asjakohaste meetmete kohta, mis on vajalikud siseturujärkjärguliseks arenguks või toimimiseks.

2. Kui komisjon leiab pärast asjassepuutumatelt isikutelt selgituste saamist, et riigi poolt või riigiressurssidest antav abi ei sobi siseturuga kokku artikli III-167 järgi või et sellist abi kasutatakse valel eesmärgil, võtab komisjon vastu Euroopa otsuse, millega nõutakse, et asjassepuutuv liikmesriik peab säärase abi lõpetama või muutama seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

Kui asjassepuutuv liikmesriik ei täida ettenähtud tähtaja jooksul seda Euroopa otsust, võib komisjon või mõni teine asjast huvitatud riik erandina artiklitest III-360 ja III-361 anda asja otse Euroopa Liidu kohtusse.

Liikmesriigi avalduse põhjal võib nõukogu võtta ühehäälselt vastu Euroopa otsuse, et abi, mida see riik annab või kavatseb anda, tuleb erandina artiklist III-167 või artiklis III-169 sätestatud Euroopa määrustest vaadelda kui siseturuga kokkusobivat, kui sellist otsust õigustavad erandlikud asjaolud. Kui komisjon on kõnesoleva abi küsimuses juba algatanud käesoleva lõike esimeses lõigus ettenähtud menetluse, peatab tõsiasi, et asjassepuutuv liikmesriik on esitanud nõukogule avalduse, nimetatud menetluse selle ajani, kuni nõukogu on oma seisukohateatavaks teinud.

Kui nõukogu ei ole kolme kuu jooksul alates nimetatud avalduse esitamisest oma seisukohateatanud, teeb otsuse komisjon.

3. Komisjoni teavitatakse kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse. Kui komisjon arvab, et mõni selline plaan ei sobi siseturuga kokku artikli III-167 järgi, algatab ta viivitamata käesoleva artikli lõikes 2 ettenähtud menetluse. Asjassepuutuv liikmesriik ei tohiraakendada kavatsatud meetmeid enne, kui nimetatud menetluses on tehtud lõplik otsus.

4. Komisjon võib võtta vastu Euroopa määrusi seoses riigibiliikidega, mille kohta nõukogu on vastavalt artiklile III-169 kindlaks määranud, et need võib käesoleva artikli lõikes 3 ette nähtud teavitamiskohustusest vabastada.

Artikkel III-169

Nõukogu võibkomisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta Euroopa määrusi artiklite III-167 ja III-168 kohaldamiseks, eelkõige võib ta määrata tingimused, mille puhul kehtib artikli III-168 lõige 3, ja nimetatud lõikega ettenähtud teavitamiskohustusest vabastatud abi liigid. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

6. JAGU

MAKSUSÄTTED

Artikkel III-170

1. Ükski liikmesriik ei kehtesta teiste liikmesriikide toodetele mingeid otseseid ega kaudseid riigimakse, mis on suuremad samasugustele kodumaistele toodetele kehtestatud otsesest või kaudsetest maksudest.

Peale selle ei kehtesta ükski liikmesriik teiste liikmesriikide toodetele selliseid riigimakse, mis võimaldaksid teiste toodete kaudset kaitset.

2. Toodete eksportimisel liikmesriigist teise liikmesriigi territooriumile ei tohi riigimaksude tagasimaksed ületada nende kehtestatud otseseid või kaudseid riigimakse.

3. Peale käibemaksu, aktsiisi ja teistekaudsete maksude ei või muude maksude puhul anda maksuvabastust ega tehatagasi maksude ekspordi puhul teistesse liikmesriikidesse, samuti ei või kehtestada tasakaalustumakse impordile teistest liikmesriikidest, kui nõukogule ole kavandata vaid meetmeid eelnevalt komisjoni ettepaneku põhjal tehtud Euroopa otsusega piiratud ajaks heaks kiitnud.

Artikkel III-171

Nõukogu Euroopaseaduse või raamseadusega kehtestatakse meetmed käibemaksu, aktsiisi ja muude kaudseid maksu käsitlevate õigusaktide ühtlustamiseks, kui see on vajaliksiseturu rajamiseks või selle toimimise tagamiseks konkurentsi moonutamise vältimiseks. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

7. JAGU

ÜHISÄTTED

Artikkel III-172

1. Kui käesolevas põhiseaduses ei ole ettenähtud teisiti, kohaldatakse artiklis III-130 seatud eesmärkide saavutamiseks käesolevat artiklit. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse meetmed liikmesriikide nende õigus- ja haldusnormide lähendamiseks, mille eesmärk on siseturu rajamine või selle toimimine. Seadused või raamseadused võetakse vastupärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

2. Lõiget 1 ei kohaldata maksusätete, isikute vaba liikumist käsitlevate sätete ega nende sätete suhtes, mis käsitlevad töötajate õigusi ja huvisid.

3. Lõikes 1 ettenähtud tervishoidu, ohutust, keskkonnakaitset ja tarbijakaitset käsitlevates ettepanekutes võtab komisjon arvesse kaitsetase kõrge taseme, eriti võttes arvesse kõiki uusi teaduslikel faktidel põhinevaid suundumusi. Oma vastavate volituste piires püüavad ka Euroopa Parlament ja nõukogu saavutada sama eesmärgi.

4. Kui pärast ühtlustamismeetme vastuvõtmist Euroopa seaduse või raamseadusega või komisjoni Euroopa määrusega peab liikmesriik artiklis III-154 märgitud oluliste vajaduste tõttu või seoses keskkonna või töökeskkonna kaitsega vajalikuks säilitada siseriiklikke norme, teatab ta nendest normidest ja nendes säilitamise põhjustest komisjonile.

5. Lisaks sellele ja ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, kui pärast ühtlustamismeetme võtmist Euroopa seaduse või raamseadusega või komisjoni määrusega peab liikmesriik vajalikuks ühtlustamismeetme võtmise järel eriomaselt selles liikmesriigis ilmneva probleemi tõttu kehtestada keskkonna ja töökeskkonna kaitsega seotud uut teaduslikel tõenditel põhinevaid siseriiklikke norme, teatab ta kavandatavatest normidest ja nende kehtestamise põhjustest komisjonile.

6. Komisjon teeb kuue kuu jooksul pärast lõigetes 4 ja 5 osutatud teatamist Euroopa otsuse, milles kinnitab kõnealused siseriiklikud normid või lükkab need tagasi, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole suvalise diskrimineerimise vahendid või liikmesriikide vahelise kaubanduse varjatud piirangud ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.

Kui komisjoni selles ajavahemikus otsust ei tee, loetakse lõigetes 4 ja 5 osutatud siseriiklikud normid kinnitatuks.

Kui seda õigustab küsimuse keerukus ja kui puudub oht inimeste tervisele, võib komisjon asjaomasele liikmesriigile teatada, et käesolevas lõikes osutatud ajavahemik võib pikendada veel kuni kuus kuud.

7. Kui liikmesriik on vastavalt lõikele 6 volitatud säilitama või kehtestama siseriiklikke norme, mis erinevad ühtlustamismeetmest, uurib komisjon viivitamata, kas teha ettepanek sellemeetme kohandamiseks.

8. Kui liikmesriik tõstatab rahvatervise gaseotud küsimuse valdkonnas, kus varem on võetud ühtlustusmeetmeid, juhhib tasellele komisjoni tähelepanu, kes siis viivitamata uurib, kas teha ettepanek vajalike meetmete kohta.

9. Erandina artiklites III-360 ja III-361 osutatud menetlusest võib komisjon või liikmesriik anda asja otse Euroopa Liidukohtusse, kui ta arvab, et mõni teine liikmesriik kasutab käesolevas artiklis ettenähtud volitusi vääriti.

10. Asjakohastel juhtudel on eespool märgitud ühtlustamismeetmetes kaitseklausel, mis volitab liikmesriike ühel või mitmel artiklis III-154 osutatud majandusvälisel põhjusel võtma liidu kontrollimenetlusele alluvaid ajutisi meetmeid.

Artikkel III-173

Ilma et see piiraks artikli III-172 kohaldamist, kehtestatakse nõukogu Eurooparaamseadusega meetmed liikmesriikide niisuguste õigus- ja haldusnormidel lähendamiseks, mis otseselt mõjutavad siseturu rajamist või toimimist. Nõukoguteeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Artikkel III-174

Kui komisjon leiab, et liikmesriikide õigus- või haldusnormide erinevus moonutab konkurentsitingimusi siseturul ja et sellest tulenev moonutus tuleb kõrvaldada, konsulteerib ta asjassepuutuvate liikmesriikidega.

Kui sellise konsultatsiooni tulemusena ei jõuta kokkuleppeni, kehtestatakse Eurooparaamseadusega kõnealuse moonutuse kõrvaldamiseks vajalikud meetmed. Võidakse vastu võtta ka muid põhiseaduses sätestatud asjakohaseid meetmeid.

Artikkel III-175

1. Kui on alust eeldada, et liikmesriigi õigus- või haldusnormi vastuvõtmine või muutmine võib põhjustada artiklis III-174 märgitud moonutusi, konsulteerib õigus- või haldusnormi vastu võttakavate liikmesriik komisjoniga. Olles konsulteerinud liikmesriikidega, soovib komisjon asjassepuutuvatele riikidele kõnealuse moonutuse vältimiseks kohaseid meetmeid.

2. Kui mõni liikmesriik, soovides kehtestada või muuta oma õigus- või haldusnorme, ei täida temale adresseeritud komisjoni soovitusi, ei pea teised liikmesriigid artiklist III-174 lähtudes oma õigus- või haldusnorme sellise moonutuse kõrvaldamiseks muutma. Kui komisjoni soovitus eiranud liikmesriik põhjustab moonutuse ainult endale, siis artiklit III-174 ei kohaldata.

Artikkel III-176

Sisetururajamisel või selle toimimise käigus sätestatakse Euroopa seaduse võiraamseadusega meetmed selleks, et luua Euroopa intellektuaalomandi õigused, mistagaksid ühetaolise kaitse kogu liidus ning kogu liitu hõlmav tsentraliseeritud volitamise, kooskõlastamise ja järelevalve kord.

Euroopadokumentide keelenõuded kehtestatakse nõukogu Euroopa seadusega. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

II PEATÜKK

MAJANDUS- JA RAHAPOLIITIKA

Artikkel III-177

Artiklis I-3 seatud eesmärkide saavutamiseks hõlmab liikmesriikide ja liidu tegevuspõhiseaduse kohaselt niisuguse majanduspoliitika kasutuselevõttu, mis rajaneb liikmesriikide majanduspoliitika tihedal koordineerimisel, siseturul jäähiseesmärkide kindlaksmääramisel ning mida korraldatakse kooskõlas vabakonkurentsil põhineva avatud turumajanduse põhimõttega.

Rööbiti eespool märgituga ning põhiseaduse kohaselt ja vastavalt selles esitatud menetlustele hõlmab see tegevus ühisraha, mille nimetus on euro, ning ühtse rahapoliitika järelevalvete poliitika määratlemist ja teostamist; mõlema poliitika esmane eesmärk on säilitada hindade stabiilsus ning nimetatud eesmärki kahjustamatatoetada liidu üldist majanduspoliitikat kooskõlas vabakonkurentsil põhineva avatud turumajanduse põhimõttega.

Seeliikmesriikide ja liidu tegevus tähendab kinnipidamist järgmistest juhtpõhimõtetest: stabiilsed hinnad, riigi rahanduse ja valuutaolukorra usaldusväärsus ning stabiilne maksebilanss.

1. JAGU

MAJANDUSPOLIITIKA

Artikkel III-178

Liikmesriigid teostavad oma majanduspoliitikat nii, et aidata kaasa liidu eesmärkide saavutamisele, nagu need on määratletud artiklis I-3, ning pidades silmas artikli III-179 lõikes 2 märgitud üldsuuniseid. Liikmesriigid ja liit tegutsevad kooskõlasvabal konkurentsil põhineva avatud turumajanduse põhimõttega, soodustades ressurside tõhusat jaotumist ning järgides artiklis III-177 esitatud põhimõtteid.

Artikkel III-179

1. Liikmesriigid käsitlevad oma majanduspoliitikat kui ühise huvi küsimust ning kooskõlastavad selle nõukogusvastavalt artiklile III-178.

2. Komisjoni soovituse põhjal sõnastab nõukogu liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste eelnõu ning esitab Euroopa Ülemkogule aruande.

Nõukogu aruandest lähtudes arutab Euroopa Ülemkogu järeldust liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuuniste kohta. Selle järelduse alusel võtab nõukogu vastu soovituse, milles esitatakse nimetatud üldsuunised. Nõukogu informeerib oma soovitusest Euroopa Parlamenti.

3. Et tagada liikmesriikide majanduspoliitika tihedam kooskõlastamine ning majandusliku suutlikkuse püsivvastastikune lähenemine, jälgib nõukogu komisjoni esitatud aruannete põhjal igaliikmesriigi ja liidu majandusarengut ning nende majanduspoliitika ühtivust lõikes 2 nimetatud üldsuunistega ning annab korrapäraselt üldhinnanguid.

Sellise mitmepoolse järelevalve tagamiseks saadavad liikmesriigid komisjonile teavet oma majanduspoliitika valdkonnas võetud tähtsate meetmete kohta ning muud vajalikku teavet.

4. Kui lõikes 3 sätestatud menetluse kohaselt tehakse kindlaks, et liikmesriigi majanduspoliitika ei vasta lõikes 2 märgitud üldsuunistele või et see võib ohustada majandus- ja rahaliidulaitmatut toimimist, võib komisjon teha asjassepuutuvale liikmesriigile hoiatuse. Nõukogu võib komisjoni soovituse põhjal anda asjassepuutuvale liikmesriigile vajalikke soovitusi. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal otsustada oma soovitusel avaldada.

Käesoleva lõike kohaldamisalas teeb nõukogu otsuse, arvesse võtmata kõnealust liikmesriikiesindava nõukogu liikme häält.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse ülejäänud nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusega tingimusega, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest ülejäänud nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

5. Nõukogu eesistuja ja komisjon esitavad Euroopa Parlamendile aruande mitmepoolse järelevalve tulemuste kohta. Kui nõukogu on oma soovitusel avaldanud, võidakse nõukogu eesistuja kutsuda Euroopa Parlamendi pädeva komitee ette.

6. Üksikasjalikud eeskirjad käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4 osutatud mitmepoolse järelevalve menetluse kohtavõidakse sätestada Euroopa seadusega.

ARTIKKEL III-180

1. Ilma et see piiraks muude põhiseaduses sätestatud menetluste kohaldamist, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal Euroopa otsusega kehtestada majandusolukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib tõsiseid raskusi teatud toodetega varustamisel.

2. Kui liikmesriik on raskustes või kui talon tõsine oht sattuda suurtesse raskustesse, mida põhjustavad loodusõnnetused või temast olenemata erakorralised sündmused, võib nõukogu võtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa otsuse anda asjassepuutuvale liikmesriigile teatud tingimustel liidu rahalist abi. Nõukogu eesistuja teavitab Euroopa Parlamenti vastuvõetud otsusest.

Artikkel III-181

1. Keelatud on Euroopa Keskpanka või liikmesriikide keskpankade (edaspidi "riikide keskpangad") arvelduslaenuvõime tüüpi krediitide liidu institutsioonidele, organitele või asutustele, liikmesriikide keskvalitsustele, piirkondlikele, kohalikele või muudele avalikuvõimu organitele, muudele avalik-õiguslikele isikutele või riigi osalusega äriühingutele, samuti on keelatud Euroopa Keskpangal või riikide keskpankadelosta neilt otse võlakohustusi.

2. Lõiget 1 ei kohaldata avaliku sektorikrediitiasutuste suhtes, mida riikide keskpangad ja Euroopa Keskpank kohtlevad keskpangapoolse reservidega varustamise seisukohalt võrdsetel alustel erakrediitiasutustega.

Artikkel III-182

Kõik liidu institutsioonidele, organitele või asutustele, liikmesriikide keskvalitsustele, piirkondlikele, kohalikele või muudele avaliku võimu organitele, muudele avalik-õiguslikele isikutele või riigi osalusega äriühingutele rahaasutustes eesõigusi andvad meetmed on keelatud, kui need ei põhine usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve kaalutlustel.

Artikkel III-183

1. Liit ei kanna vastutust ega võta enda peale liikmesriikide keskvalitsuste, piirkondlike, kohalike või muude avaliku võimu organite, muude avalik-õiguslike isikute või riigi osalusega äriühingute kohustusi; eelõeldu ei piira vastastikuste finantstagatiste andmist konkreetse projekti ühiseks teostamiseks. Liikmesriik ei kanna vastutust ega võta enda peale teiste liikmesriikide keskvalitsuste, piirkondlike, kohalike või muude avaliku võimu organite, muude avalik-õiguslike isikute või riigi osalusega äriühingute kohustusi; eelõeldu ei piira vastastikuste finantstagatiste andmist teatava projekti ühiseks teostamiseks.

2. Nõukogu võib võtta komisjoni ettepanekupõhjal vastu Euroopa määrusi või otsuseid, milles täpsustab määratlused artiklites III-181 ja III-182 ning käesolevas artiklis sätestatud keelukohaldamiseks. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-184

1. Liikmesriigid hoiduvad ülemäärasest riigieelarve puudujäägist.

2. Komisjon jälgib liikmesriikide eelarveseisundit ja riigivõla kujunemist, selleks et välja selgitada tõsised hälbed. Eelkõige kontrollib ta eelarvedistsipliini järgimist, võttes aluseks kaks kriteeriumi:

a) kaskavandatud või tegeliku eelarvepuudujäägi suhe sisemajanduse kogutoodangusse ületab kontrollväärtuse, välja arvatud juhul, kui:

i) seosuhel on oluliselt ja pidevalt langenud ning jõudnud kontrollväärtuse lähedasele tasemele või;

ii) kontrollväärtuse ületamine on ainult erandlik ja ajutine ning suhe on kontrollväärtuse lähedane;

b) kas riigivõla suhe sisemajanduse kogutoodangusse ületab kontrollväärtuse, välja arvatud juhul, kui see suhe väheneb piisavalt ning läheneb kontrollväärtusel rahuldava kiirusega.

Kontrollväärtused on esitatud protokollis ülemäärase eelarvepuudujäägimenetluse kohta.

3. Kui liikmesriik ei vasta ühele või kummalegi kriteeriumile, koostab komisjon ettekande. Komisjon võtab ettekandes arvesse seda, kas eelarvepuudujääk ületab riigi investeerimiskulutusi, samuti kõiki muid asjassepuutuvaid tegureid, kaasa arvatud liikmesriigi keskpikaperioodi majandus- ja eelarveseisundit.

Komisjon võib koostada ettekande ka juhul, kui ta on kriteeriumide täitmisest hoolimata seisukohal, et liikmesriigis on ülemäärase eelarvepuudujäägi tekkimise oht.

4. Artikli III-192 kohaselt moodustatud majandus- ja rahanduskomitee sõnastab komisjoni ettekande kohta arvamuse.

5. Kui komisjon on arvamusel, et liikmesriigis on või võib tekkida ülemäärane eelarvepuudujääk, esitab komisjon asjassepuutuvale liikmesriigile oma arvamuse ja informeerib vastavalt nõukogu.

6. Olles kaalunud kõiki asjassepuutuva liikmesriigi võimalikke märkusi ja pärast üldhinnangut otsustab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal, kas ülemäärane eelarvepuudujääk eksisteerib. Sellisel juhul esitab nõukogu komisjoni soovitusel põhjendamatult viivitamata asjassepuutuvale liikmesriigile soovitusel niisuguse olukorra lõpetamiseks määratud tähtaja jooksul. Kui lõikest 8 ei tulene teisiti, siis kõnealuseid soovitusi ei avalikustata.

Käesoleva lõikekohaldamisalas teeb nõukogu otsuse, arvesse võtmata kõnealust liikmesriikiesindava nõukogu liikme häält.

Kvalifitseeritudhäälteenamust määratletakse ülejäänud nõukogu liikmete vähemalt 55%-lisehäälteenamusena tingimusel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokkuvähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivasvähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest ülejäänud nõukoguliikmetest, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenus.

7. Nõukogu võtab vastu komisjoni soovitusel põhjal lõigetes 8 kuni 11 osutatud Euroopa otsused ja soovitused.

Nõukogu teeb otsuse arvessevõtmata asjassepuutuvat liikmesriiki esindava nõukogu liikme häält.

Kvalifitseeritudhäälteenamust määratletakse ülejäänud nõukogu liikmete vähemalt 55%-lisehäälteenamusena tingimusel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokkuvähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivasvähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest ülejäänud nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üksliige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenus.

8. Kui nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, milles tõdetakse, et kehtestatud tähtaja jooksul ei ole tema soovitusel ereageeritud tõhusate meetmetega, võib ta oma soovitused avalikustada.

9. Kui liikmesriik jätkuvalt ei rakendanõukogu soovitusi, võib nõukogu võtta vastu Euroopa otsuse, millega teatavliikmesriigile, et tal tuleb ettenähtud tähtaja piires võtta eelarvepuudujäägivähendamiseks meetmeid, mida nõukogu peab olukorra parandamiseks vajalikuks.

Niisugusel juhul võib nõukogu nõuda, et asjassepuutuv liikmesriik esitaks ajakava kohaseltaruandeid, selleks et ta saaks jälgida selle liikmesriigi kohandamisekestetavaid pingutusi.

10. Niikaua kui liikmesriik ei ole asunudtäitma lõike 9 kohaselt vastuvõetud Euroopa otsust, võib nõukogu otsustadakahaldada või vajaduse korral karmistada üht või mitut järgmistest meetmetest:

a) taotleda, et asjassepuutuv liikmesriik avaldaks enne võlakirjade ja väärtpaberite emissiooni lisateavet, mille sisu määrab kindlaks nõukogu;

b) taotleda, et Euroopa Investeerimispank vaataks läbi oma laenu poliitika asjassepuutuvaliikmesriigi suhtes;

c) taotleda, et asjassepuutuv liikmesriik annaks liidule sobiva suurusega intressivabatagatise, kuni ülemäärane eelarvepuudujääk on nõukogu arvates korrigeeritud;

d) määrata vajaliku suurusega trahve.

Nõukogu eesistuja teavitab Euroopa Parlamenti vastuvõetud meetmetest.

11. Nõukogu tühistab mõned või kõik lõigetes 6, 8, 9 ja 10 osutatud meetmed, kui ülemäärane eelarvepuudujääk asjassepuutuvliikmesriigis on nõukogu arvates korrigeeritud. Kui nõukogu on soovitusel eelnevalt avalikustanud, teeb ta niipea, kui lõike 8 kohaselt vastuvõetud otsus on tunnistatud kehtetuks, avalduse, et asjassepuutuv liikmesriigis ei ole enam ülemäärast eelarvepuudujääki.

12. Artiklitega III-360 ja III-361 ettenähtud hagemisõigust ei või kasutada käesoleva artikli lõigete 1 kuni 6 või lõigete 8 ja 9 raames.

13. Käesolevas artiklis ettenähtud menetlusekohaldamist käsitlevad täiendavad sätted on esitatud protokollis ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta.

Nõukogu sätestab Euroopa seadusega asjakohased meetmed, millega nimetatud protokoll seejärel asendatakse. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpangaga.

Kui käesoleval lõike muud sätted seda ei piira, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused ja otsused, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad ja määratlused nimetatud protokollis sätete kohaldamiseks. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

2. JAGU

RAHAPOLIITIKA

Artikkel III-185

1. Euroopa Keskpankade Süsteemi põhieesmärkon säilitada hindade stabiilsus. Ilma et see piiraks nimetatud eesmärgisaavutamist, toetab Euroopa Keskpankade Süsteem liidu üldistmajanduspoliitikat, selleks et kaasa aidata liidu eesmärkide saavutamisele, nagu need on esitatud artiklis I-3. Euroopa Keskpankade Süsteem toimibkooskõlas vabal konkurentsil põhineva avatud turumajanduse põhimõttega, soodustades ressursside tõhusat jaotumist ning järgides artiklis III#177 ettenähtud põhimõtteid.

2. Euroopa Keskpankade Süsteemi kaudutäidetakse järgmisi põhiülesandeid:

- a) liidu rahapoliitika määratlemine ja elluviimine;
- b) välisvaluutatehingute sooritamine vastavalt artiklile III-326;
- c) liikmesriikide ametlike välisvaluutareservide hoidmine ja haldamine;
- d) maksesüsteemide tõrgeteta toimimise edendamine.

3. Lõike 2 punkt c ei piira liikmesriikide valitsuste õigust hoida ja hallata välisvaluuta jooksvaid saldosid.

4. Euroopa Keskpankaga tuleb konsulteerida:

- a) iga tema pädevusvaldkonda jääva liidu õigusakti eelnõu puhul;
- b) riikide asutustel iga Euroopa Keskpanka pädevusvaldkonda jääva õigusakti eelnõu puhul, kuid nendes piirides ja tingimustel, mis nõukogu vastavalt artikli III#187 lõikes 4 sätestatud menetlusele kindlaks määrab.

Euroopa Keskpankvõib tema volituste piiridesse jäävates küsimustes esitada arvamusi vastavatele liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning riikide asutustele.

5. Euroopa Keskpankade Süsteem aitab kaasakrediitiasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve ning rahandussüsteemi stabiilsusega seotud pädevate asutuste poliitika tõrgetateostamisele.

6. Nõukogu Euroopa seadusega võidakse anda Euroopa Keskpankale eriülesandeid, mis käsitlevad krediitiasutuste ja muude rahaasutuste, välja arvatud kindlustusseltsid, usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvega seotud poliitikat. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpankaga.

Artikkel III-186

1. Euroopa Keskpankal on ainuõigus anda lubaeuro pangatähtede emissiooniks liidu piires. Pangatähti võivad emitteerida Euroopa Keskpank ja riikide keskpankad. Euroopa Keskpanka ja riikide keskpankade emitteeritud pangatähed on liidus ainsad seadusliku maksevahendi staatusega pangatähed.

2. Liikmesriigid võivad emitteerida euromüntide tingimusel, et Euroopa Keskpank on emissiooni mahu heaks kiitnud.

Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta Euroopa määrusi, milles sätestatakse meetmed ringlusse lastavate müntide nominaalväärtuse ja tehniliste tunnuste ühtlustamiseks, niivõrd kui see on vajalik nende tõrgeteta ringluseks liidupiires. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpankaga.

Artikkel III-187

1. Euroopa Keskpankade Süsteemi juhib Euroopa Keskpanka otsuseid tegevad organid, milleks on nõukogu ja juhatus.

2. Euroopa Keskpankade Süsteemi põhikiri on sätestatud protokollis Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpangapõhikirja kinnitamise kohta.

3. Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja artikli 5 lõikeid 1, 2 ja 3, artikleid 17 ja 18, artikli 19 lõiget 1, artikleid 22, 23, 24 ja 26, artikli 32 lõikeid 2, 3, 4 ja 6, artikli 33 lõike 1 punkti a ja artiklit 36 võib muuta Euroopa seadusega, mis on vastu võetud:

- a) kaskomisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga, või
- b) Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist komisjoniga.

4. Nõukogu võtab vastu Euroopa määrused ja otsused, milles sätestatakse Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpangapõhikirja artiklis 4, artikli 5 lõikes 4, artikli 19 lõikes 2, artiklis 20, artikli 28 lõikes 1, artikli

29 lõikes 2, artikli 30 lõikes 4 ja artikli 34 lõikes 3 osutatud meetmed. Nõukoguteeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga:

- a) kas komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga, või
- b) Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist komisjoniga.

Artikkel III-188

Kasutades volitusi ning täites ülesandeid ja kohustusi, mis on neile pandud käesoleva põhiseadusega ja Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirjaga, ei taotle ega saa Euroopa Keskpank ega ükski riigi keskpank ega ükski nende otsuste tegevate organi liige juhtimise liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, ühegi liikmesriigi valitsuselt ega üheltki muult organilt. Liidu institutsioonid, organid ja asutused ning liikmesriikide valitsused kohustuvad seda põhimõtet austama ega püüa mõjutada Euroopa Keskpanka või riikide keskpankade otsuseid tegevate organite liikmeid oma ülesannete täitmisel.

Artikkel III-189

Iga liikmesriik tagab, et tema siseriiklikud õigusaktid, kaasa arvatud tema keskpanga põhikirj, on vastavuses käesoleva põhiseadusega ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirjaga.

Artikkel III-190

1. Euroopa Keskpankade Süsteemile antud ülesannete täitmiseks ja kooskõlas põhiseaduse sätetega ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirjas ettenähtud tingimustega võtab Euroopa Keskpank vastu:

- a) Euroopa määrusi, niivõrd kui see on vajalik ülesannete täitmiseks, mis on määratletud Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja artikli 3 lõike 1 punktis a, artikli 19 lõikes 1, artiklis 22 ja artikli 25 lõikes 2 ning juhtudel, mis esitatakse artikli III-187 lõikes 4 osutatud Euroopa määrustes ja otsustes;
- b) Euroopa otsuseid, mis on vajalikud Euroopa Keskpankade Süsteemile põhiseaduse ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirjaga antud ülesannete täitmiseks;
- c) soovitusi ja arvamusi.

2. Euroopa Keskpank võib otsustada oma otsused, soovitusel ja arvamused avaldada.

3. Neis piirides ja tingimustel, mida nõukogu artikli III-187 lõikes 4 sätestatud menetluse kohaselt vastuvõetud Euroopa määrustes kindlaks määrab, on Euroopa Keskpangal õigus määrata ettevõtjatele Euroopa Keskpanka Euroopa määrustest ja otsustest tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest trahve või karistumakseid.

Artikkel III-191

Ilma et seepiiraks Euroopa Keskpanka volitusi, kehtestatakse Euroopa seaduse võiraamseadusega vajalikud meetmed euro kasutamiseks ühisrahana. Selline seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga.

3. JAGU

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

Artikkel III-192

1. Selleks et edendada liikmesriikide poliitika kooskõlastamist siseturu toimimiseks vajalikul määral, luuakse käesoleva majandus- ja rahanduskomitee.

2. Komiteel on järgmised ülesanded:

- a) nõukogu või komisjoni taotlusel või omal algatusel esitada neile institutsioonidele arvamusi;
- b) jälgida liikmesriikide ja liidu majandus- ja rahandusolukorda ning esitada nende koht nõukogule ja komisjonile korrapäraselt aruandeid, eelkõige seoses finantssuhetega kolmandate riikide ja rahvusvaheliste institutsioonidega;
- c) ilma et see piiraks artikli III-344 kohaldamist, aidata ette valmistada nõukogu tööd, millele on viidatud artiklis III-159, artikli III-179 lõikes 2, 3, 4 ja 6, artiklites III-180, III-183, III-184, artikli III-185 lõikes 6, artikli III-186 lõikes 2, artikli III-187 lõikes 3 ja 4, artiklites III-191 ja III-196, artikli III-198 lõikes 2 ja 3, artiklis III-201, artikli III-202 lõikes 2 ja 3, artiklites III-322 ja III-326, ning täita muid nõukogu otsustatud nõuandvaid ja ettevalmistavaid ülesandeid;

d) tutvudavähemalt kord aastas kapitali liikumise ja maksete vabaduse olukorraga, mistuleneb põhiseaduse ja liidu õigusaktide rakendamisest; see tutvumine hõlmab kõiki kapitali liikumise ja maksetega seotud meetmeid; komitee esitab komisjonile ja nõukogule tutvumise tulemuste kohta aruande.

Liikmesriigid, komisjon ja Euroopa Keskpank määravad igaüks mitte rohkem kui kaks komiteeliiget.

3. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa otsuse, millega kehtestab üksikasjalikud sätted majandus- ja rahanduskomitee koosseisu kohta. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpanga ja komiteega. Nõukogu eesistuja teavitab Euroopa Parlamentis sellest otsusest.

4. Lisaks lõikes 2 osutatud ülesannetele jälgib komitee, kuni on liikmesriike, mille suhtes on kehtestatud artiklis III-197 märgitud erand, nende liikmesriikide rahaturu olukorda ja finantsolukord ning üldist maksesüsteemi ning esitab selle kohta nõukogule ja komisjonile korrapäraselt aruandeid.

Artikkel III-193

Küsimustes, mida hõlmavad artikli III-179 lõige 4, artikkel III-184, välja arvatud lõige 13, artiklid III-191, III-196, artikli III-198 lõige 3 ja artikkel III-326, võib nõukogu või liikmesriik taotleda komisjoni soovitud võiettepanekut, nagu vastaval juhul asjakohane. Komisjon vaatab taotluse läbi ja esitab viivitamata nõukogule oma järeldused.

4. JAGU

ERISÄTTED LIIKMESRIIKIDE KOHTA, MILLE RAHAÜHIK ON EURO

Artikkel III-194

1. Majandus- ja rahaliidu nõuetekohasetoimimise tagamiseks ning kooskõlas põhiseaduse asjakohaste sätetega võtab nõukogu liikmesriikide suhtes, mille rahaühik on euro, vastu meetmed vastavalt asjakohasele korrale artiklites III-179 ja III-184 osutatud meetmete hulgas, välja arvatud artikli III-184 lõikes 13 sätestatud menetlus, millega:

a) tugevdatakse kõnealuste liikmesriikide eelarvedistsipliini kooskõlastamist ja järelevalvet;

b) kehtestatakse kõnealuste liikmesriikide tarvis majanduspoliitilised suunised, tagades nende ühilduvuse kogu liidu suhtes vastuvõetud suunistega ja järelevalve nendetaitmise üle.

2. Lõikes 1 sätestatud meetmete vastuvõtmisel hääletavad ainult need liikmesriike esindavad nõukogu liikmed, mille rahaühik on euro.

Kvalifitseeritud hääletenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise hääletenamuse ning nimel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud hääletenus.

Artikkel III-195

Nendeliikmesriikide, mille rahaühik on euro, ministrite kohtumiste kord sätestatakse protokollis eurorühma kohta.

Artikkel III-196

1. Euro koha kindlustamiseks rahvusvahelises valuutasüsteemis võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa otsuse, millega kehtestatakse ühised seisukohad majandus- ja rahaliidule erilist huvipakkuvates küsimustes, mida järgitakse pädevates rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta asjakohaseid meetmeid ühtse esindamise tagamiseks rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmete vastuvõtmisel hääletavad ainult need liikmesriike esindavad nõukogu liikmed, mille rahaühik on euro.

Kvalifitseeritud hääletenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise hääletenamuse ning nimel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivasvähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

5. JAGU

ÜLEMINEKUSÄTTED

Artikkel III-197

1. Liikmesriikidele, kes nõukogu otsusekohaselt ei täida euro kasutuselevõtmiseks vajalikke tingimusi, viidatakseaspidi kui “liikmesriikidele, kelle suhtes on kehtestatud erand”.
2. Nimetatud liikmesriikide suhtes eikohaldata põhiseaduse järgmisi sätteid:
 - a) majanduspoliitikaüldsuuniste nende osade vastuvõtmine, mis puudutavad euroala üldiselt (artikliIII-179 lõige 2);
 - b) sunnivahendidülemääraste eelarvepuudujääkide likvideerimiseks (artikli III-184 lõiked 9ja 10);
 - c) EuroopaKeskpankade Süsteemi eesmärgid ja ülesanded (artikli III-185 lõiked 1, 2, 3ja 5);
 - d) euroemiteerimine (artikkel III-186);
 - e) EuroopaKeskpanga õigusaktid (artikkel III-190);
 - f) eurokasutamist reguleerivad meetmed (artikkel III-191);
 - g) valuutakokkuleppedja muud vahetuskursipoliitikaga seotud meetmed (artikkel III-326);
 - h) EuroopaKeskpanga juhatuse liikmete nimetamine (artikli III-382 lõike 2 punkt b);
 - i) Euroopaotsused, millega kehtestatakse majandus- ja rahaliidu jaoks olulistesküsimustes ühised seisukohad, mida järgitakse pädevates rahvusvahelistesfinantsasutustes ja konverentsidel (artikkel III-196 lõige 1);
 - j) meetmedühtse esindatuse tagamiseks rahvusvahelistes finantsasutustes ja konverentsidel(artikkel III-196 lõige 2).

Punktides a kuni j osutatud artiklites tähendavad “liikmesriigid” seegaliikmesriike, mille rahaühik on euro.

3. Euroopa Keskpankade Süsteemi ja EuroopaKeskpanga põhikirja IX peatüki kohaselt ei ole liikmesriikidel, kelle suhtes onkehtestatud erand, ja nende keskpankadel õigusi ega kohustusi EuroopaKeskpankade Süsteemi raames.

4. Nende nõukogu liikmete hääleõigus, kes esindavad liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand, peatatakse siis, kuinõukogu võtab vastu meetmeid, millele on osutatud lõikes 2 loetletud artiklites ja järgmisel juhtudel:

- a) liikmesriikidele, mille rahaühik on euro, mitmepoolse järelevalve raames tehtud soovitusel, kaasaarvatud stabiilsusprogrammide ja hoiatuste kohta (artikkel III-179 lõige 4);
- b) ülemääraseelarvepuudujäägiga seonduvad meetmed, mis puudutavad liikmesriike, millerahaühik on euro (artikkel III-184 lõiked 6, 7, 8 ja 11).

Kvalifitseeritudhäälteenamust määratletakse ülejäänud nõukogu liikmete vähemalt 55%-lisehäälteenamusena tingimusel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokkuvähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv ülejäänud nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Artikkel III-198

1. Vähemalt kord iga kahe aasta jooksul võimõne liikmesriigi taotlusel, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjonja Euroopa Keskpank nõukogule aru edusammudest, mida majandus- ja rahaliiduloomisega seotud kohustuste täitmisel on saavutanud liikmesriigid, mille suhteson kehtestatud erand. Nendes aruannetes vaadeldakse iga liikmesriigisiseriiklike õigusaktide, sealhulgas tema keskpanga põhikirja ühtivustartiklitega III-188 ja III-189 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja EuroopaKeskpanga põhikirjaga. Samuti vaadeldakse aruannetes, kas on saavutatud püsivavastastikuse lähenemise kõrge tase, analüüsides selleks, millisel määral onliikmesriik täitnud järgmisi kriteeriume:

- a) hindadestabiilsuse kõrge taseme saavutamine; see nähtub inflatsioonimäärast, mis on hindade stabiilsuse mõttes lähedane kolme kõige paremaid tulemusi saavutavaliikmesriigi omale;
- b) riigirahanduse stabiilsus; see nähtub niisuguse eelarveseisundi saavutamisest, kuspuudub eelarvepuudujääk, mis artikli III-184 lõike 6 kohaselt on ülemäärane;
- c) kinnipidamine Euroopa Rahasüsteemivahetuskursimehhanismiga ettenähtud normaalsetest kõikumispiiridest vähemalt kahe aasta jooksul, devalveerimata oma vääringut euro suhtes;
- d) liikmesriigipoolt, mille suhtes on kehtestatud erand, saavutatud vastastikuse lähenemise vahetuskursimehhanismis osalemise püsivus, mis peegeldub tema pikaajaliste intressimäärade tasemes.

Käesolevas lõikes osutatud nelja kriteeriumi ning vastavaid perioode, mille jooksul neid kriteeriume tuleb arvesse võtta, käsitletakse põhjalikumalt protokollis lähenemiskriteeriumide kohta. Komisjoni ja Euroopa Keskpanka aruannetes võetakse arvesse ka turgude integratsiooni tulemusi, maksebilansside jooksevkontode olukorda ja arengut ning ühiku tööjõukulude arengu ja muude hinnaindeksiteuringuid.

2. Pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ja pärast arutelu Euroopa Ülemkogus võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa otsuse selle kohta, millised liikmesriigid, mille suhtes on kehtestatud erand, täidavad vajalikke tingimusi lõikes 1 esitatud kriteeriumide alusel, ja tühistab asjasepuutuvatele liikmesriikidele kehtestatud erandid.

Nõukogu teeb otsuse pärast kvalifitseeritud häälteenamusega tehtud soovitusel kättesaamist oma nendelt liikmetelt, kes esindavad liikmesriike, mille rahaühikuks on euro. Need liikmesriigid hääletavad 6 kuu jooksul pärast komisjoni ettepaneku kättesaamist nõukogult.

Teises lõigus osutatud kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% osalevate liikmesriikide elanikkonnast. Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nendest nõukogu liikmetest, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üksliige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

3. Kui vastavalt lõikes 2 sätestatud menetlusele on otsustatud erand tühistada, siis võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused või otsused, millega fikseerib lõpliku kursi, mille alusel euro hakkab asendama asjasepuutuvaliikmesriigi valuutat, ja sätestab muud meetmed, mis on vajalikud euro kui ühise raha kasutuselevõtmiseks asjasepuutuvas riigis. Nõukogu teeb liikmesriike, mille rahaühik on euro, ja asjasepuutuvat liikmesriiki esindavate liikmete ühehäälsel nõusolekul otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Keskpangaga.

Artikkel III-199

1. Kuni on liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand, ning ilma et see piiraks artikli III-187 lõike 1 kohaldamist, moodustatakse Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpankapõhikirja artiklis 45 märgitud Euroopa Keskpanka üldnõukogu kui kolmas Euroopa Keskpanka otsuseid tegev organ.

2. Kuni on liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand, võtab Euroopa Keskpank nende liikmesriikide suhtes järgmisi meetmeid:

- a) tugedab koostööd riikide keskpankade vahel;
- b) tugedab liikmesriikide rahapoliitika koordineerimist, et tagada hindade stabiilsus;
- c) jälgib vahetuskursimehhanismi toimimist;
- d) peab konsultatsioone küsimustes, mis kuuluvad riikide keskpankade pädevusse ning mõjutavad rahaasutuste ja -turgude stabiilsust;
- e) täidab Euroopa Valuutakoostöö Fondi endisi ülesandeid, mis Euroopa Rahainstituut oli üle võtnud.

Artikkel III-200

Iga liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, käsitleb oma vahetuskursipoliitikat kui ühise huvi küsimust. Seda tehes võtavad liikmesriigid arvesse vahetuskursimehhanismi raames toimunud koostöö omandatud kogemused.

Artikkel III-201

1. Kui liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, on raskustes või teda ähvardab tõsine oht sattuda raskustesse seoses maksebilansiga kas maksebilansi üldise tasakaalustamatusetõttu või tema käsutuses oleva valuuta tõttu, eriti kui sellised raskused võivad ohustada siseturu toimimist või ühise kaubanduspoliitika rakendamist, uurib komisjon viivitamata kõnealuse riigi olukorda ning abinõusid, mida seeriik kõigi tema käsutuses olevate vahenditega on kasutusele võtnud või võib kasutusele võtta kooskõlas põhiseaduse sätetega. Komisjon teatab, missuguseid meetmeid ta asjassepuutuval riigil soovib vastu võtta.

Kui meetmed, mison võtnud liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ja komisjon soovitatud abinõud osutuvad ebapiisavaks tekkinud või tekkida võivate raskustest ülesaamiseks, soovib komisjon, olles eelnevalt konsulteerinud majandus- ja rahanduskomiteega, nõukogule vastastikuse abi andmist ning sellekskohaseid meetodeid.

Komisjon teavitab nõukogu regulaarselt olukorrast ja selle arengust.

2. Nõukogu võtab vastu Euroopa määrused või otsused vastastikuse abi andmiseks ja niisuguse abi tingimuste ja üksikasjades testamiseks. Abi vormid võivad olla järgmised:

a) kooskõlastatud tegevus mis tahes muu rahvusvahelise organisatsiooniga, mille poole liikmesriigid, mille suhtes on kehtestatud erand, võivad pöörduda;

b) meetmed, mis on vajalikud kaubavahetuse häirete vältimiseks, kui raskustes olev liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, säilitab või taaskehtestab koguselised piirangud kolmandate riikide suhtes;

c) piiratud krediitide võimaldamine teist liikmesriikide poolt nende nõusolekul.

3. Kui nõukogu ei anna komisjoni poolt soovitatud vastastikust abi või kui antud vastastikusest abist jakasutuselevõetud meetmetest ei piisa, annab komisjon raskustes olevale riigile loa võtta kaitsemeetmeid, mille tingimused ja üksikasjad määrab komisjon.

Nõukogu võib niisuguse loa tühistada ning niisuguseid tingimusi jätkasikku muuta.

Artikkel III-202

1. Kui tekib ootamatu maksebilansi kriis egavõeta viivitamata vastu artikli III-201 lõikes 2 osutatud õigusakti, võib asjassepuutuv liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand, ettevaatusabinõuna võtta vajalikud kaitsemeetmed. Need meetmed peavad võimalikult vähe häirima siseturu toimimist ega tohi olla laiemal ulatusega, kuion vältimatult vaja ootamatult tekkinud raskuste kõrvaldamiseks.

2. Komisjoni ja teisi liikmesriike informeeritakse lõikes 1 osutatud kaitsemeetmetest hiljemalt nende jõustumisel. Komisjon võib nõukogule soovitada vastastikuse abi andmist artikli III-201 alusel.

3. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjalja pärast konsulteerimist majandus- ja rahanduskomiteega vastu võtta Euroopaotsuse, mis näeb ette, et asjassepuutuval riigil tuleb eespool märgitud kaitsemeetmed muuta, peatada või tühistada.

III PEATÜKK

POLIITIKA MUUDES VALDKONDADES

1. JAGU

TÖÖHÕIVE

Artikkel III-203

Liit ja liikmesriigid püüavad käesoleva jao kohaselt välja arendada kooskõlastatud tööhõivestrateegiat, eelkõige edendada kvalifitseeritud, koolitatud jakohanemisevõimelist tööjõudu ning majanduslikele muudatustele reageerivaid tööturge, pidades silmas artiklis I-3 määratletud eesmärkide saavutamist.

Artikkel III-204

1. Liikmesriigid aitavad omatööhõivepoliitikaga kaasa artiklis III-203 osutatud eesmärkide saavutamisele viisil, mis on kooskõlas artikli III-179 lõike 2 kohaselt vastuvõetud liikmesriikide ja liidu majanduspoliitika üldsuunistega.

2. Võttes arvesse riikide tööturu osapoolte kohustustega seotud tavaid, käsitlevad liikmesriigid tööhõive edendamist ühistuvi pakkuva probleemina ja kooskõlastavad nõukogus oma sellealased meetmed vastavalt artiklile III-206.

Artikkel III-205

1. Liit aitab kaasa kõrge tööhõivetasemesaavutamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning toetades javajaduse korral täiendades nende meetmeid. Seejuures austatakse liikmesriikidepädevust.

2. Liidu poliitika ja meetmete sõnastamisel ning rakendamisel võetakse arvesse eesmärki saavutada kõrge tööhõivetase.

Artikkel III-206

1. Euroopa Ülemkogu arutab igal aastaltööhõive olukorda liidus ja teeb selle kohta järeldusi nõukogu ja komisjoniühise aastaaruande põhjal.

2. Euroopa Ülemkogu järeldustest lähtudesvõtab nõukogu igal aastal komisjoni ettepaneku põhjal vastu suunised, midaliikmesriigid oma tööhõivepoliitikas arvesse võtavad. Nõukogu teeb otsusepärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi, regioonide komitee, majandus- ja sotsiaalkomitee ning tööhõivekomiteega.

Need suunised on kooskõlas artikli III-179 lõike 2 kohaselt vastuvõetudüldsuunistega.

3. Iga liikmesriik esitab nõukogule jakomisjonile aastaaruande põhimeetmete kohta, mis võetakse tematööhõivepoliitika rakendamiseks vastavalt lõikes 2 osutatud tööhõivesuunistele.

4. Lõikes 3 osutatud aruannete põhjal jaolles ära kuulanud tööhõivekomitee arvamuse, kontrollib nõukogu igal aastalliikmesriikide tööhõivepoliitika elluviimist vastavalt tööhõivesuunistele. Nõukoguvõib komisjoni soovitusel põhjal võtta vastu ja anda liikmesriikidele soovitusi.

5. Kontrollimise tulemuste põhjal teevadnõukogu ja komisjon tööhõive olukorrast liidus ja tööhõivesuunisterakendamise ühise aastaaruande Euroopa Ülemkogule.

Artikkel III-207

Euroopa seadusevõi raamseadusega võib võtta stimuleerivaid meetmeid, mis on kavandatudliikmesriikidevahelise koostöö soodustamiseks ning nende tööhõivealase tegevusetotamiseks algatuste abil, mille eesmärk on teabe ja heade tavade vahetusearendamine, võrdleva analüüsi ja nõuannete pakkumine, samuti uude lähenemisesoodustamine ja kogemustele hinnangu andmine, eriti kasutades katseprojekte. Seadused või raamseadused võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonidekomitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Euroopa seadusevõi raamseadus ei või kohustada liikmesriike oma õigus- ja haldusnormeühtlustama.

Artikkel III-208

Nõukogu võtablihtlähteenamusega vastu Euroopa otsuse, millega asutatakse nõuandevtööhõivekomitee, et edendada liikmesriikide tööhõive- ja tööturupoliitikakoostööstamist. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist EuroopaParlamendiga.

Komitee ülesanded on:

a) jälgidatööhõive olukorda ja tööhõivepoliitikat liidus ja liikmesriikides;

b) sõnastadaarvamusi nõukogu või komisjoni palvel või omal algatusel, ilma et see piiraksartikli III-344 kohaldamist, ja aidata kaasa artiklis III-206 osutatud nõukogumenetluste ettevalmistamisele.

Oma ülesannet täites konsulteerib komitee tööturu osapooltega.

Iga liikmesriik ja komisjon nimetavad komiteesse kaks liiget.

2. JAGU

SOTSIAALPOLIITIKA

Artikkel III-209

Pidades silmassotsiaalseid põhiõigusi, nagu need on määratletud 18. oktoobril 1961 Torinosallakirjutatud Euroopa sotsiaalharta ja ühenduse 1989. aasta harta töötajatesotsiaalsete põhiõiguste kohta, võtavad liit ja liikmesriigid oma eesmärgikstööhõive edendamise ning parandatud elamis- ja töötingimused, et võimaldadanende ühtlustamist samal ajal jätkuva parandamisega, piisava sotsiaalkaitse, tööturu osapoolte dialoogi, püsivat kõrget tööhõivet võimaldava inimressurssidearendamise, ja tööturult väljatõrjumise tõkestamise.

Sel eesmärgil rakendavad liit ja liikmesriigid meetmeid, mis võtavad arvesse riigitikehtivate tavade mitmekesisust, eriti lepinguliste suhete vallas, ja vajadust säilitada liidu majanduse konkurentsivõime.

Nad usuvad, etniisugune areng ei tulene ainult siseturu toimimisest, mis soodustab sotsiaalsüsteemide ühtlustamist, vaid ka käesoleva põhiseadusega sätestatud menetlustest ning liikmesriikide õigus- ja haldusnormide lähendamisest.

Artikkel III-210

1. Pidades silmas artiklis III-209 seatudeesmärkide saavutamist, toetab ja täiendab liit liikmesriikide meetmeid järgmistes valdkondades:

- a) eelkõige töökeskonna parandamine, etkaitsta töötajate tervist ja turvalisust;
- b) töötajate tingimused;
- c) töötajate sotsiaalkindlustus ja sotsiaalkaitse;
- d) töötajate kaitse, kui nende tööleping lõpetatakse;
- e) töötajate teavitamine ja ärakuulamine;
- f) töötajate ja tööandjate huvide esindamine ja kollektiivne kaitse, sealhulgas töötajate osavõtt ettevõtte juhtimisest, kui lõikes 6 ei ole sätestatud teisiti;
- g) seaduslikult liidu territooriumil elavate kolmandate riikide kodanike tööhõive tingimused;
- h) tööturult väljatõrjutud isikute integreerimine, ilma et see piiraks artikli III-283 kohaldamist;
- i) naiste ja meeste võrdõiguslikkus seoses nende võimalustega tööturul ja kohtlemisega tööol;
- j) võitlemine sotsiaalse tõrjutusega;
- k) sotsiaalkaitse süsteemide ajakohastamine, ilma et see piiraks punkti c kohaldamist.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil:

- a) võidakse Euroopa seaduse või raamseadusega võtta meetmeid, mis on kavandatud liikmesriikide vahelise koostöö ergutamiseks algatuste abil, mille eesmärk on teadmiste täiendamine, teabe ja heade tavade vahetuse arendamine, uudselaenemise soodustamine ja kogemustele hinnangu andmine, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama;
- b) võidakse lõike 1 punktides a kuni i osutatud valdkondades Euroopa raamseadusega vastu võtta miinimumnõuded järkjärguliseks rakendamiseks, arvestades igas liikmesriigis kehtivaid tingimusi ja tehnilisi eeskirju. Raamseadusega hoidutakse haldus-, finants- ja õiguslike piirangute kehtestamisest viisil, mis pidurdaks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete loomist ja arengut.

Kõigil juhtudel võetakse Euroopa seadus või raamseadus vastu pärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

3. Erandina lõikest 2 võtab nõukogu lõike 1 punktides c, d, f ja g osutatud valdkondades ühehäälselt vastu Euroopa seaduse või raamseaduse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi, regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võttavastu Euroopa otsuse, millega teeb lõike 1 punktide d, f ja g suhtes kohaldatavaks tavamenetluse. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

4. Liikmesriik võib tööturu osapooltelenev ühise taotluse korral usaldada lõigete 2 ja 3 kohaselt vastuvõetud Euroopa raamseaduste rakendamise või vajaduse korral artikli III-212 kohaselt vastu võetud Euroopa määruste või otsuste rakendamise.

Sellisel juhul tagab liikmesriik, et hiljemalt selleks ajaks, mil Euroopa raamseadus peab olema üle võetud või Euroopa määrus või otsus rakendatud, on tööturu osapooled kokkuleppel kehtestanud vajalikud meetmed, kusjuures asjaomane liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, mis võimaldavad tal igal ajal tagada selleraamseaduse, määruse või otsusega ettenähtud tulemusi.

5. Käesoleva artikli alusel vastuvõetud Euroopa seadused ja raamseadused:

- a) eimõjuta liikmesriikide õigust määratleda oma sotsiaalkindlustussüsteemide alus põhimõtteid ega või oluliselt mõjutada nende finantstasakaalu;

b) eitakista liikmesriike säilitamast või kehtestamast rangemaid kaitsemeetmeid, mison kooskõlas käesoleva põhiseadusega.

6. Käesoleva artikli sätteid ei kohaldata sotsiaalsustamise, ühinemisõiguse, streigiõiguse ega töösuluõiguse suhtes.

Artikkel III-211

1. Komisjon edendab tööturu osapooltegakonsulteerimist liidu tasandil ja võtab kõik asjakohased meetmed nende dialoogihõlbustamiseks, tagades osapooltele tasakaalustatud toetuse.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil konsulteerib komisjon enne sotsiaalpoliitiliste ettepanekute tegemist tööturu osapooltegaliidu meetmete võimaliku suuna üle.

3. Kui komisjon peab pärast lõikes 2 osutatud konsulteerimist liidu meetmeid soovitavaks, konsulteerib ta tööturuosapooltega kavandatava ettepaneku sisu üle. Tööturu osapooled edastavad komisjonile arvamuse või vajaduse korral soovitusi.

4. Lõigetes 2 ja 3 osutatud konsultatsioonikorral võivad tööturu osapooled teatada komisjonile oma soovist algetada artikli III-212 lõikes 1 sätestatud menetlus. Menetluse kestus ei ületa üheksatkuud, kui asjaomased tööturu osapooled koos komisjoniga ei otsusta ühiselt sedapikendada.

Artikkel III-212

1. Kui tööturu osapooled soovivad, võib nendevaheline dialoog liidu tasandil tuua kaasa lepingusuhted, sealhulgas kokkulepete sõlmimise.

2. Liidu tasandil sõlmitud kokkuleppeid rakendatakse tööturu osapoolte ja liikmesriikide kehtivate menetluste võitavade kohaselt, artiklis III-210 käsitletud küsimustes aga allakirjutanute ühisel taotlusel nõukogu Euroopa määruste või otsustega komisjoni ettepanekupõhjal. Sellest teavitatakse Euroopa Parlamenti.

Kui kõnealuses kokkuleppes on üks või mitu sätet, mis käsitlevad valdkondi, mille puhul on artikli III-210 lõike 3 kohaselt nõutav ühehäälsus, teeb nõukogu otsuse ühehäälselt.

Artikkel III-213

Pidades silmas artikli III-209 eesmärkide saavutamist ja ilma et see piiraks põhiseaduseteiste sätete kohaldamist, edendab komisjon liikmesriikide koostööd ja hõlbustab nende meetmete kooskõlastamist kõigis käesoleva jaoga hõlmatud sotsiaalpoliitika valdkondades, eriti küsimustes, mis käsitlevad:

- a) tööhõivet;
- b) tööõigust ja töötingimusi;
- c) põhi- ja täienduskutseõpet;
- d) sotsiaalkindlustust;
- e) tööõnnetuste ja kutsehaiguste vältimist;
- f) tööhügieeni;
- g) ühinemisõigust ning tööandjate ja töötajate vahelisi kollektiivläbirääkimisi.

Sellel eesmärgil tekitab komisjon tihedas kontaktis liikmesriikidega, tehes uuringuid, esitades arvamusi ja korraldades konsultatsioone nii riigi tasandil tekkivates kui karahvusvaheliste organisatsioonidega seotud küsimustes, eelkõige tehes algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemustevahetamist, valmistada ette korrapäraseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.

Enne käesolevas artiklis ettenähtud arvamuste esitamist konsulteerib komisjon majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Artikkel III-214

1. Iga liikmesriik tagab naistele jameestele võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamise.

2. Käesolevas artiklis mõistetakse “tasu” all harilikku põhi- või miinimumpalka või mõnda muud tasumoodust kas rahas või loonusesena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab.

Võrdne tasu ilmasoolise diskrimineerimiseta tähendab, et:

- a) üheja sama tükitööna tehtava töö eest arvestatakse tasu ühe ja sama mõõtühikualusel;
- b) ajatöö eest ühel ja samal töökohal onühesugune tasu.

3. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse meetmed, et tagada naiste ja meeste võrdsete võimaluste ja võrdsekohtlemise põhimõtte, sealhulgas võrdse või võrdväarse töö eest võrdse tasumaksmise põhimõtte kohaldamine tööhõive ja elukutse küsimustes. Seadus võiraamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

4. Pidades silmas naiste ja meeste täielikuja tegeliku võrdõiguslikkuse tagamist tööasjus, ei takista võrdse kohtlemisepõhimõtte ühtki liikmesriiki säilitamast või võtmast meetmeid, mis sätestavaderilised eelised, et hõlbustada alaesindatud sool tegutsemist oma kutsealal jaära hoida või heastada halvemust tööalases karjääris.

Artikkel III-215

Liikmesriigid püüavad säilitada olemasolevat võrdväarsust tasustatavate puhkuste süsteemides.

Artikkel III-216

Komisjon koostab igal aastal aruande artiklis III-209 sätestatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude ja liidu demograafilise olukorra kohta. Selle aruande edastab ta Euroopa Parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele.

Artikkel III-217

Nõukogu võtab lihtsahälteenamusega vastu Euroopa otsuse nõuandva sotsiaalkaitsekomitee asutamiseks liikmesriikide ja komisjoni vahelise koostöö edendamiseks sotsiaalkaitsepoliitika alal. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Komitee ülesanded on:

- a) jälgida sotsiaalset olukorda ja sotsiaalkaitsepoliitika arengut liikmesriikides jaliidus;
- b) hõlbustada liikmesriikide omavahelist ning liikmesriikide ja komisjoni vahelist teabe-, kogemuste- ja heade tavade vahetust;
- c) ilma et see piiraks artikli III-344 kohaldamist, koostada aruandeid, sõnastada arvamusi või tegutseda muul viisil oma volituste piires nõukogu või komisjoni taotlusel või omal algatusel.

Oma ülesandeid täites loob komitee vajalikud kontaktid tööturu osapooltega.

Iga liikmesriik ja komisjon nimetavad komiteesse kaks liiget.

Artikkel III-218

Komisjon lülitab oma Euroopa Parlamendile esitatavasse aastaaruandesse eraldi peatüki sotsiaalse arengu kohta liidu piires.

Euroopa Parlament võib taotleda, et komisjon koostaks aruandeid sotsiaaloludega seotud eriprobleemide kohta.

Artikkel III-219

1. Et parandada töötajate tööhõive võimalusi siseturul ja aidata niiviisi kaasa elatustaseme tõusule, luuakse käesolevaga Euroopa Sotsiaalfond; selle eesmärg on kergendada töötajate rakendamist ja suurendada nende geograafilist ja ametialast liikuvust liidu piires ning soodustada nende kohanemist tööstuse jatootmissüsteemide muutumisega, seda eelkõige kutseõppe ja ümberõppe kaudu.

2. Fondi haldab komisjon. Selle ülesandetaitmisel abistab komisjoni komitee, mida juhib komisjoni liige ja mis koosneb liikmesriikide, ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide esindajatest.

3. Fondiga seotud rakendusmeetmed kehtestatakse Euroopa seadusega. Seadus võetakse vastupärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

3. JAGU

MAJANDUSLIK, SOTSIAALNE JA TERRITORIAALNE ÜHTEKUULUVUS

Artikkel III-220

Selleks, etedendada oma igakülgset harmoonilist arengut, töötab liit välja ja rakendabmeetmeid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvusetugevdamiseks.

Liit taotlebeelkõige eri piirkondade arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamistkõige ebasoodsamates piirkondades.

Asjaomastespiirkondades tuleb erilist tähelepanu pöörata maapiirkondadele, tööstuslikustüleminekust mõjutatud piirkondadele ja piirkondadele, kus valitsevad rasked japüsivad ebasoodsad looduslikud või demograafilised tingimused, näiteks vägaväikese rahvastikutihedusega põhjapoolseimatele piirkondadele, saartele,piiriülestele ja mäestikualadele.

Artikkel III-221

Liikmesriigidteostavad ja koordineerivad oma majanduspoliitikat niisugusel viisil, milleabil on võimalik saavutada ka artiklis III-220 seatud eesmärgid. Liidupoliitika ja meetmete kavandamisel ja rakendamisel ning siseturu rajamiselvõetakse arvesse neid eesmäärke ning aidatakse kaasa nende saavutamisele. Liittoetab nende eesmärkide saavutamist struktuurifondide (Euroopa PõllumajanduseArendus- ja Tagatisfondi arendusrahastu; Euroopa Sotsiaalfond; EuroopaRegionaalarengu Fond), Euroopa Investeerimispanga ja teiste olemasolevaterahastamisvahendite kaudu finantseeritavate meetmetega.

Komisjon esitabEuroopa Parlamendile, nõukogule, regioonide komiteele ning majandus- ja sotsiaalkomiteele iga kolme aasta järel ettekande edusammude kohta, mida ontehtud majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse saavutamisel,ning selle kohta, kuidas sellele on kaasa aidanud mitmesugused käesolevasartiklis sätestatud abinõud. Vajaduse korral lisatakse ettekandele asjakohasedettepanekud.

Euroopa seadusevõi raamseadusega võidakse kehtestada vajalikud fondidevälised eriomasedmeetmed, ilma et see piiraks liidu muu poliitika raames otsustatud abinõudekohaldamist. Seadused või raamseadused võetakse vastu pärast konsulteerimistregioonide komiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;

Artikkel III-222

EuroopaRegionaalarengu Fond on mõeldud selleks, et olla abiks põhiliste piirkondlikeebavõrdsusilmingute tasandamisel liidu piires, võttes osa arengus mahajäävatepiirkondade arengulisest ja struktuurilisest kohandamisest ning taandarengugatööstuspiirkondade ümberkorraldamisest.

Artikkel III-223

1. Ilmaet see piiraks artikli III-224 kohaldamist, määratakse Euroopa seadusegakindlaks struktuurifondide ülesanded, esmatähtsad eesmärgid ja ülesehitus – misvõib hõlmata fondide rühmitamist – ning nende suhtes kohaldatavad üldeskirjadja sätted, mis on vajalikud nende tõhususe tagamiseks ning fondidekoordineerimiseks üksteisega ja muude olemasolevate rahastamisvahenditega.

Euroopa seadusegaasutatud Ühtekuuluvusfond annab rahalist abi keskkonnaprojektidele ningüleuroopaliste võrkude projektidele transpordi infrastruktuuri valdkonnas.

Kõigil juhtudelvõetakse Euroopa seadused vastu pärast konsulteerimist regioonide komitee ningmajandus- ja sotsiaalkomiteega.

2. Esimesed sätted struktuurifondide jaÜhtekuuluvusfondi kohta, mis võetakse vastu Euroopa põhiseaduse lepinguallkirjastamise kuupäeval jõus olnud sätete järgselt, kehtestatakse nõukoguEuroopa seadusega. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamistEuroopa Parlamendilt.

Artikkel III-224

Euroopa RegionaalarenguFondi käsitlevad rakendusotsused kehtestatakse Euroopa seadusega. Seadusvõetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

EuroopaPõllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi arendusrahastu ja Euroopa Sotsiaalfondisuhtes kohaldatakse vastavalt artiklit III-231 ja artikli III-219 lõiget 3.

4. JAGU

PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS

Artikkel III-225

Liit määratleb ja viib ellu ühist põllumajandus- ja kalanduspoliitikat.

“Põllumajandustooted” tähendavad põllundus-, loomakasvatus- ja kalandustooted ning nende toodetegaotseselt seotud esmatöötlemissaadusi. Viited ühisele põllumajanduspoliitikale või põllumajandusele ning termini “põllumajanduslik” kasutamine hõlmavad kakalandust, võttes arvesse selle sektori iseärasusi.

Artikkel III-226

1. Siseturg hõlmab ka põllumajandust ja põllumajandustoodetega kauplemist.
2. Siseturu rajamiseks ja toimimiseks ettenähtud eeskirjad kehtivad ka põllumajandustoodete suhtes, kui artiklites III-227 kuni III-232 ei ole sätestatud teisiti.
3. Tooted, mille suhtes kohaldatakse artikleid III-227 kuni III-232, on loetletud I lisas.
4. Põllumajandustoodete siseturu toimimise ja arenguga peab kaasnema ühine põllumajanduspoliitika.

Artikkel III-227

1. Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid on:
 - a) tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel;
 - b) selle kaudu kindlustada põllumajandusega hõivatud rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajanduses töötavate inimeste isikutulu suurendamise teel;
 - c) stabiliseerida turud;
 - d) tagada toiduainetega varustamine;
 - e) tagada mõistlikud tarbijahinnad.
2. Ühise põllumajanduspoliitika ja sellerakendamise erimeetodite väljatöötamisel võetakse arvesse:
 - a) põllumajanduslikegevuse eripära, mis tuleneb põllumajanduse sotsiaalsest struktuurist ning põllumajanduspiirkondade struktuurilistest ja looduslikest erinevustest;
 - b) vajadust viia asjakohaseid kohandamisi ellu järk-järgult;
 - c) tõsiasi, et põllumajandus kujutab endast liikmesriikides kogu rahvamajandusega tihedalt seotud sektorit.

Artikkel III-228

1. Artiklis III-227 seatud eesmärkidesaavutamiseks kehtestatakse ühine põllumajanduse turukorraldus.

Sõltuvalt tooteston selleks korralduseks üks järgmistest:

- a) ühised konkurentsieeskirjad;
- b) eri riikide turukorralduse kohustuslik koordineerimine;
- c) Euroopa turukorraldus.

2. Kooskõlas lõikega 1 kehtestatud ühine korraldus võib hõlmata kõiki meetmeid, mis on nõutavad artiklis III-227 seatud eesmärkide saavutamiseks, eelkõige hindade reguleerimist, toetusi mitmesugustesaaduste tootmiseks ja turustamiseks, varude ladustamis- ja ülekandmissüsteemide ning ühist impordi ja ekspordi stabiliseerimise süsteemi.

Ühine korralduspiirdub artiklis III-227 seatud eesmärkide taotlemisega ja välistab liidupiires igasuguse tootjate või tarbijate diskrimineerimise.

Igasugune ühine hinnapoliitika rajaneb ühistel kriteeriumidel ja ühesugustel arvutusmeetoditel.

3. Et võimaldada lõikes 1 märgitud ühise korralduse eesmärkide saavutamist, võidakse luua üks või mitu põllumajandusearendus- ja tagatisfondi.

Artikkel III-229

Et võimaldada artiklis III-227 seatud eesmärkide saavutamist, võidakse ühise põllumajanduspoliitika raames ette näha järgmisi meetmeid:

- a) tõhusjõupingutuste koordineerimine kutseõppe, uuringute ja põllumajanduslike teadmiste levitamise alal; see võib hõlmata projektide või institutsioonide ühisrahastamist;

b) ühismeetmed teatud toodete tarbimise edendamiseks.

Artikkel III-230

1. Konkurentsieeskirju käsitleva jao sätteid kohaldatakse põllumajandustoodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult selles ulatuses, nagu Euroopa seaduses või raamseaduses artikli III-231 lõike 2 kohaselt kindlaks määratakse, võttes arvesse artiklis III-227 seatudeesmärke.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta Euroopa määruse või otsuse, millega lubatakse toetust anda:

a) struktuuriliste või looduslike tingimustetõttu halvemuses olevate ettevõtjate kaitseks;

b) majandusarengu programmide raames.

Artikkel III-231

1. Komisjon teeb ettepanekud ühise põllumajanduspoliitika väljatöötamiseks ja rakendamiseks, sealhulgas riikide turukorralduse asendamiseks ühega artikli III-228 lõikes 1 ettenähtud ühise korralduse vormidest ning käesolevas jaos osutatud meetmete rakendamiseks.

Nendes ettepanekutes võetakse arvesse käesolevas jaos käsitletud põllumajandusküsimuste omavahelist seotust.

2. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse artikli III-228 lõikes 1 ette nähtud ühine turukorraldus ja muud ühise põllumajanduspoliitika ja ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks vajalikud sätted. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

3. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrusi või otsuseid hindade ja maksude, toetuste ja koguselistepiirangute kehtestamise kohta ning kalapüügivõimaluste kehtestamise jaeraldamise kohta.

4. Vastavalt lõikele 2 võidakse asendadariikide turukorraldused ühise korraldusega, mis on ette nähtud artikli III-228 lõikes 1, kui:

a) ühine korraldus võimaldab selle meetme vastu olevatele ja kõnealuse toodangu jaoks turukorraldust omavatele liikmesriikidele asjassepuutuvate tootjate tööhõivening elatustaseme samaväärseid tagatiseid, võttes arvesse võimalikke kohandamisaja jooksul vajalikuks osutuvat spetsialiseerumist;

b) selline korraldus tagab liidu piires samasugused kaubandustingimused, kui on riigisisesel turul.

5. Kui teatud tooraine jaoks luuakse ühine korraldus enne, kui on olemas ühine korraldus vastava töödeldud toote jaoks, võib sellist toorainet, mida kasutatakse kolmandatesse riikidesse eksporditavate töödeldud toodete valmistamiseks, importida väljastpoolt liitu.

Artikkel III-232

Kui mõnes liikmesriigis kehtib mingi toote riiklik turukorraldus või rakendatakse samaväärse toimega siseriiklike eeskirju, mis mõjutavad samasuguse toodangu konkurentsivõimet teises liikmesriigis, rakendavad liikmesriigid tasakaalustusmaksetele toote impordile liikmesriigist, kus niisugune turukorraldus või eeskirjad kehtivad, juhul kui see riik ei rakenda tasakaalustusmakseid ekspordi puhul.

Komisjon võtab vastu Euroopa määrused või otsused, milles määrab kindlaks nimetatud maksete taseme, mis on vajalik tasakaalu saavutamiseks. Ta võib lubada ka muid abinõusid, milletehingimused ja üksikasjad ta kindlaks määrab.

5. JAGU

KESKKOND

Artikkel III-233

1. Liidu keskkonnapoliitika aitab kaasa järgmistele eesmärkide taotlemisele:

a) keskkonna säilitamine ja kaitsmine ningselle kvaliteedi parandamine;

b) inimese tervise kaitsmine;

c) loodusressursside kaalutletud ja mõistlik kasutamine;

d) meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil, selleks et lahendada piirkondlikke ja ülemaailmseid keskkonnaprobleeme.

2. Liidu keskkonnapoliitika, võttes arvesse liidu eri piirkondade olukorra mitmekesisust, seab eesmärgiks kaitstuse kõrgetaseme. See rajaneb ettevaatusprintsibil ja põhimõtetel, mille järgi tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas, saastaja peab aga maksma.

Sellega seoses sisaldavad keskkonnakaitse nõuetele vastavad ühtlustamismeetmed vajaduse korral kaitseklauslit, mis lubab liikmesriikidel majandusvälistel keskkonkakaitsetel põhjustel võtta liidu kontrollimenetlusele alluvaid ajutisi meetmeid.

3. Oma keskkonnapoliitikat ette valmistades võtab liit arvesse:

- a) kättesaadavaid teaduslikke ja tehnilisi andmeid;
- b) liidu eri piirkondade keskkonnatingimusi;
- c) meetme võtmise või võtmata jätmisepotentsiaalseid tulusid ja kulusid;
- d) liidu kui terviku majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning tema piirkondade tasakaalustatud arengut.

4. Oma pädevuse piires teevad liit jaliikmesriigid koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega. Liidu koostöö korralduse võib kokku leppida liidu ja asjassepuutuvate kolmandate osapoolte vaheliste lepingutega.

Esimene lõik eipiira liikmesriikide pädevust pidada läbirääkimisi rahvusvahelistes organites ja sõlmida rahvusvahelisi lepinguid.

Artikkel III-234

1. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse, missuguseid meetmeid tuleb võtta, et saavutada artiklis III-233 seatud eesmärgid. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;

2. Erandina lõike 1 sätetest ja ilma et seepiiraks artikli III-172 kohaldamist, võtab nõukogu ühehäälselt vastu Euroopaseadused või raamseadused, millega kehtestatakse:

- a) peamiselt maksusätteid;
- b) meetmeid, mis käsitlevad:
 - i) asulate või maapiirkondade planeerimist;
 - ii) veeressursside kvantitatiivset majandamist või mõjutavad otseselt või kaudselt nenderessursside kättesaadavust;
 - iii) maa kasutamist, välja arvatud jäätmemajandus;
- c) meetmeid, mis mõjutavad oluliselt liikmesriigi valikut energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri.

Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastuvõetud Euroopa otsusega määratleda need esimeses lõigus märgitud valdkonnad, mille puhul kohaldatakse seadusandlikku tavamenetlust.

Nõukogu teeb kõigil juhtudel otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi, regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

3. Euroopa seadusega kehtestatakse üldised tegevusprogrammid, milles sätestatakse esmatähtsad eesmärgid. See seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Nende programmide elluviimiseks vajalikud meetmed võetakse vastu olenevalt juhtumist kas lõike 1 või 2 tingimuste kohaselt.

4. Ilma et see piiraks teatavate liitupuudutavate meetmete võtmist, rahastavad ja rakendavad keskkonnapoliitika liikmesriigid.

5. Kui lõikel 1 rajanev meede tekitab liikmesriigi asutustele ebaproportsionaalseks peetavaid kulusid, siis kehtestatakse, ilma et see piiraks võimalust kohaldada põhimõtet, et saastajalt tuleb maksta, selle meetme vastuvõtmise õigusaktis asjakohased sätted:

- a) ajutiste eranditena, ja/või

b) rahaliste toetustena Ühtekuuluvusfondist.

6. Käesoleva artikli kohaselt võetudkaitsemeetmed ei takista liikmesriiki säilitamast või kasutusele võtmastrangemaid kaitsemeetmeid. Niisugused meetmed peavad olema kooskõlas põhiseadusega. Neist teatatakse komisjonile.

6. JAGU

TARBIJAKAITSE

Artikkel III-235

1. Tarbijate huvide edendamiseks jakõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks aitab liit kaitsta tarbijate tervist, turvalisust ja majanduslikke huve, samuti edendada nende õigust teavitamisele, koolitamisele ja organiseerumisele oma huvide kaitseks.

2. Liit aitab kaasa lõikes 1 osutatudeesmärkide saavutamisele:

a) meetmetega, mis on võetud artikli III-172 põhjal seoses siseturu rajamise ja toimimisega;

b) meetmetega, mille abil toetatakse, täiendatakse ja jälgitakse liikmesriikide poliitikat.

3. Lõike 2 punktis b osutatud meetmed kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

4. Lõike 3 kohaselt vastuvõetud õigusaktidei takista ühtki liikmesriiki säilitamast või kasutusele võtmast rangemaidkaitsemeetmeid. Niisugused meetmed peavad olema kooskõlas põhiseadusega. Neist teavitatakse komisjoni.

7. JAGU

TRANSPORT

Artikkel III-236

1. Käesolevas jaos käsitletud küsimustetaotlevad liikmesriigid põhiseaduse eesmärgi ühise transpordipoliitika raames.

2. Euroopa seaduse või raamseadusegarakendatakse lõiget 1, võttes arvesse transpordile tüüpilisi tunnuseid. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonidekomiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;

Euroopa seadus või raamseadus sätestab:

a) ühisedeskirjad, mida kohaldatakse liikmesriigi territooriumile või sealt välja, samuti läbi ühe või mitme liikmesriigi territooriumi kulgeva rahvusvahelisetranspordi suhtes;

b) tingimused, mille kohaselt võivad liikmesriigis transporditeenuseid osutadamitteresidentidest vedajad;

c) meetmed transpordi ohutuse tõhustamiseks;

d) kõik muud asjakohased sätted.

3. Lõikes 2 osutatud Euroopa seaduse või raamseaduse vastuvõtmisel võetakse arvesse juhtumeid, mil nende rakendamine võib teatavates piirkondades tõsiselt mõjutada elatus- ja tööhõive taset ning transpordi toimimist.

ARTIKKEL III-237

Kuni artikli III-236 lõikes 2 osutatud Euroopa seaduse või raamseaduse vastuvõtmisenie või ükski liikmesriik, mille suhtes nõukogu ei ole võtnud ühehäälselt vastuerandit võimaldavat Euroopa otsust, muuta 1. jaanuaril 1958 või ühinevate riikide puhul nende ühinemise kuupäeval seda valdkonda reguleerivaid sätteid teiste liikmesriikide vedajate suhtes ei otsese ega kaudse mõju poolestebasoodsamaks kui kõnealuses riigis registreeritud vedajate suhtes.

Artikkel III-238

Toetused ei ole põhiseadusega vastuolus, kui need vastavad transpordi koordineerimise vajadusele või kujutavad endast avalike teenuste hulka kuuluvate teatud kohustuste täitmise kulude katmist.

Artikkel III-239

Iga põhiseadusekohaselt veohindade ja -tingimuste suhtes võetav meede peab arvesse võtmavedajate majanduslikku olukorda.

ARTIKKEL III-240

1. Liidu piires toimuva transpordi puhul keelatakse diskrimineerimine, mis seisneb selles, et vedajad kehtestavad veetavate kaupade päritolu- või sihtriigi alusel erinevad veohinnad või erinevad veotingimused ühtede ja samade kaupade transportimisel ühtedel jasmadel ühendusteedel.

2. Lõikes 1 sätestatu ei takista vastuvõtmast muid Euroopa seadusi või raamseadusi artikli III#236 lõike 2 alusel.

3. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused või otsused lõike 1 sätete rakendamiseks. Nõukoguteeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Eelkõige võib nõukogu võtta vastu Euroopa määrusi ja otsuseid, mis on vajalikud, et võimaldada institutsioonidel tagada lõikes 1 osutatud eeskirja täitmine ning kindlustada, et kasutajad saaksid sellest täiel määral kasu.

4. Omal algatusel või liikmesriigi avalduse põhjal uurib komisjon lõike 1 reguleerimisalaselt kuuluvaid diskrimineerimisjuhtumeid ja võtab pärast iga asjassepuutuva liikmesriigikonsulteerimist vastu vajalikud Euroopa otsused lõikes 3 osutatud Euroopamääruste ja otsuste raames.

Artikkel III-241

1. Liidu piires osutatavatele transporditeenustele liikmesriigi kehtestatud hinnad ja tingimused, missisaldavad toetus- või kaitselementi ühe või mitme ettevõtja või tootmisharuhuvides, keelatakse, välja arvatud juhul, kui komisjon Euroopa otsusega selleks loa annab.

2. Omal algatusel või liikmesriigi avalduse põhjal vaatab komisjon läbi lõikes 1 märgitud hinnad ja tingimused, võttes eriti arvesse ühelt poolt sobiva regionaalse majanduspoliitika nõudeid, vähearenenud piirkondade vajadusi ja poliitilistest asjaoludest tugevastimõjutatud piirkondade probleeme ning teiselt poolt selliste hindade jättingimuste mõju eri transpordiliikide omavahelisele konkurentsile.

Pärast konsulteerimist iga asjassepuutuva liikmesriigiga võtab komisjon vastuvajalikud Euroopa otsused.

3. Lõikes 1 sätestatud keeld ei kehtik konkurentsitariffide suhtes.

Artikkel III-242

Maksud võib lõigutada, mida vedaja võtab piiriületamise eest lisaks veohindadele, ei tohi ületada mõistlikku taset, kui on võetud arvesse piiriületamisega tegelikult seotud kulud.

Liikmesriigid püüavad neid kulusid järk-järgult vähendada.

Komisjon võib anda liikmesriikidele soovitusi käesoleva artikli kohaldamiseks.

Artikkel III-243

Käesoleva jaosättes ei takista rakendamast meetmeid, mida Saksamaa Liitvabariigis kasutatakse niipalju, kui need meetmed on vajalikud, et kompenseerida Saksamaa jagamisest põhjustatud majanduslikku mahajäämust sellest jagamisest mõjutatud liitvabariigi mõne piirkonna majanduses. Viis aastat pärast Euroopa põhiseaduselepingu jõustumist võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta otsuse käesoleva artikli kehtetuks tunnistamise kohta.

Artikkel III-244

Komisjoni juurdeluuakse nõuandekomitee, mis koosneb liikmesriikide valitsuste nimetatud ekspertidest. Kui komisjon seda vajalikuks peab, konsulteerib ta komitee transpordiküsimustes.

Artikkel III-245

1. Käesoleva jao sätted kehtivad raudtee-, maantee- ja siseveetranspordi suhtes.

2. Euroopa seaduse või raamseadusega võidakse sätestada asjakohased meetmed mere- ja lennustranspordi kohta. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;

8. JAGU

ÜLEEuroopalised võrgud

Artikkel III-246

1. Selleks et aidata saavutada artiklites III-130 ja III-220 märgitud eesmärgid ning võimaldada liidu kodanikel, majandustegevuses osalejatel ning piirkondlikel ja kohalikel kogukondadel saada äärmiselt kasu sisepiirideta ala rajamisest, aitab liit kaasa üleeuroopaliste võrkude rajamisele ja arendamisele transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika infrastruktuuri valdkonnas.

2. Avatud ja konkurentsile rajatud turgudesüsteemis on liidu meetmed suunatud kaasa aitama riikide võrkude omavahelisele ühendamisele ja koostöövõimele, samuti niisuguste võrkude kasutamise võimalusele. Eelkõige võetakse arvesse vajadust siduda saared, raskestilipääsetavad ja perifeersed piirkonnad liidu keskregioonidega.

Artikkel III-247

1. Selleks et saavutada artiklis III-246 seatud eesmärgid, liit:

- a) sätestab suunised, mis hõlmavad üleeuroopaliste võrkude valdkonnas kavandatud eesmärgid, prioriteete ja üldmeetmeid; nendes suunistes määratakse kindlaks ühist huvipakkuvad projektid;
- b) rakendab kõiki meetmeid, eriti tehnilise standardimise valdkonnas, mis võivad osutuda tarvilikuks niisuguste võrkude koostöövõime tagamiseks;
- c) võib toetada eelkõige lähteuringute, laenu tagatiste või intressitoetuste näol liikmesriikide rahastatavaid ühist huvi pakkuvaid projekte, mis on kindlaks määratud punktis a märgitud suuniste raames; liit võib samuti kaasa aidata transpordi infrastruktuuri alaste eriprojektide rahastamisele liikmesriikides Ühtekuuluvusfondi kaudu.

Liidu tegevuses võetakse arvesse projektide potentsiaalset majanduslikku elujõulisust.

2. Lõikes 1 osutatud suunised ja muud meetmed kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega. See võetakse vastupärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Suunisteks jäi ühist huvi pakkuvateks projektideks, mis on seotud mõne liikmesriigi territooriumiga, on vajalik asjassepuutuva liikmesriigi nõusolek.

3. Koostöös komisjoniga kooskõlastavad liikmesriigid omavahel riigi tasandil järgitavat poliitikat, millel võib olla oluline mõju artiklis III-246 seatud eesmärkide saavutamisele. Tihedas koostöös liikmesriikidega võib komisjon teha kasulikke algatusi sellise kooskõlastamise edendamiseks.

4. Liit võib teha koostööd kolmandate riikidega vastastikust huvi pakkuvate projektide edendamiseks ning võrkude koostöövõime tagamiseks.

9. JAGU

TEADUSUURINGUD JA TEHNOLOOGIA ARENDAMINE NING KOSMOS

Artikkel III-248

1. Liidu eesmärk on tugevdada omateaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus toimumiseks teadusliku teabe ning tehnoloogia vaba ringlus, ja toetada nende kaasa arvatud asjaomase tööstuse, konkurentsivõime arengut, samal ajal edendades kõiki neid teadusuuringuid, mida peetakse vajalikuks põhiseadusteiste peatükkide põhjal.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil toetab takogu liidus ettevõtjaid, kaasa arvatud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, uurimiskeskusi ja ülikoole nende kõrgekvaliteediliste teadusuuringute ja tehnoloogia arendamisega seotud tegevuses. Liit toetab nende koostöö pürgimusi ja taotleb eelkõige, et teadlastel oleks võimalus teha vabaltpiiriülest koostööd ja ettevõtjatel oleks võimalus kasutada siseturapotentsiaali, iseäranis liikmesriigi riigihanke pakumiste avamise, ühistandardite määratlemise ja sellist koostööd takistavate õiguslike ning fiskaalsete kõrvaldamise kaudu.

3. Kogu liidu tegevus teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise valdkonnas, kaasa arvatud tutvustamisprojektid, otsustatakse ja viiakse ellu kooskõlas käesoleva jao sätetega.

Artikkel III-249

Artiklis III-248 osutatud eesmärkide taotlemisel võtab liit järgmisi liikmesriikide tegevust täiendavaid meetmeid:

- a) teadusuuringuid, tehnoloogia arendamist ja tutvustamist hõlmavate programmide rakendamine, edendades koostööd ettevõtjate, uurimiskeskuste ja ülikoolidega ning nende vahel;

- b) koostööedendamine kolmandate riikidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega liiduteadusuuringute, tehnoloogia arendamise ja tutvustamise valdkonnas;
- c) liiduteadusuuringute, tehnoloogia arendamise ja tutvustamisega seotud tegevusetulemuste levitamine ja kasutamine;
- d) liidu teadustöötajate koolituse jaliikuvuse stimuleerimine.

Artikkel III-250

1. Liit ja liikmesriigid kooskõlastavad omateadusuuringud ja tehnoloogia arendamise, et tagada liikmesriikide poliitika jaliidu poliitika vastastikune sobivus.
2. Komisjon võib tihedas koostööliikmesriikidega teha kasulikke algatusi, et edendada lõikes 1 märgitudkooskõlastamist, eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid janäitajaid, korraldada kogemuste vahetamist, valmistada ette korrapäraseksjärelevalveks ja hindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakseäielikult Euroopa Parlamenti.

Artikkel III-251

1. Euroopa seadusega kehtestataksemitmeaastane raamprogramm, mis hõlmab kogu liidu finantseeritud tegevust.Seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Raamprogrammis:

- a) seatakseteaduslikud ja tehnoloogilised eesmärgid, mis tuleb saavutada artiklis III-249ettenähtud tegevusega, ja kehtestatakse asjakohased prioriteedid;
 - b) näidatakse niisuguse tegevuse üldsuunad;
 - c) kehtestataksemaksimaalne üldmaht ja üksikasjalikud eeskirjad liidu finantsosaluseksraamprogrammis ning vastavad osad, mis on nähtud ette iga tegevuse puhul.
2. Olukorra muutudes mitmeaastatraamprogrammi kohandatakse või täiendatakse.
 3. Euroopa seadusega kehtestatakseeriprogrammid, mille kaudu viiakse ellu iga valdkonna mitmeaastaneraamprogramm. Igas eriprogrammis määratakse kindlaks selle rakendamiseüksikasjalikud eeskirjad ja selle kestus ning nähakse ette vajalikud vahendid.Eriprogrammides fikseeritud vajalike vahendite summa ei või ületadamaksimaalset üldmahtu, mis on määratud raamprogrammi ja iga tegevuse jaoks.Selline seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ningmajandus- ja sotsiaalkomiteega.
 4. Täiendusena mitmeaastase raamprogrammiraames kavandatavatele tegevustele kehtestatakse Euroopa seadusega Euroopateadusruumi rajamiseks vajalikud meetmed. Selline seadus võetakse vastu pärastkonsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Artikkel III-252

1. Mitmeaastase raamprogrammi elluviimisekskehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega:

- a) ettevõtjate, uurimiskeskuste jaülikoolide osavõtu eeskirjad;
- b) uurimistulemuste levitamise eeskirjad.

Selline Euroopaseadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

2. Mitmeaastase raamprogrammi elluviimiselvõidakse Euroopa seadusega kehtestada lisaprogrammid, milles osalevad ainultteatud liikmesriigid, kes rahastavad neid sõltuvalt liidu võimalikust osavõtust.

Selle seadusegamääratakse kindlaks lisaprogrammide suhtes kohaldatavad eeskirjad, eelkõigeteadmiste levitamise ja teiste liikmesriikide juurdepääsu kohta nendeleprogrammidele. Seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteeganing asjassepuutuva liikmesriigi nõusolekul.

3. Mitmeaastase raamprogrammi elluviimiselvõidakse kokkuleppel asjassepuutuvate liikmesriikidega sätestada Euroopaseadusega osavõtt mitme liikmesriigi algatatud uurimis- jaarendusprogrammidest, kaasa arvatud osavõtt nende programmide elluviimiseksloodud struktuuridest.

See seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

4. Mitmeaastase raamprogrammi elluviimiselvõib liit sätestada liidu teadusuuringuid, tehnoloogia arendamist jätutvustamist hõlmava koostöö kolmandate riikide või rahvusvahelisteorganisatsioonidega.

Sellise koostööüksikasjaliku korralduse võib kokkuleppida liidu ja asjassepuutuvate kolmandate osapoolte vaheliste lepingutega.

Artikkel III-253

Nõukogu võib võtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrusi või otsuseid ühise tegevuse või muude struktuuride loomiseks, mis on vajalikud liiduteadusuuringuid, tehnoloogia arendamist või tutvustamist hõlmavate programmide edukaks elluviimiseks. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Artikkel III-254

1. Teaduse ja tehnika progressi ning tööstuse konkurentsivõime edendamiseks, samuti oma poliitika elluviimiseks koostab liit Euroopa kosmosepoliitika. Selleks võib ta edendada ühiseid algatusi, toetada teadusuuringuid ja tehnoloogia arendamist ning koordineerida kosmose uurimiseks ja kasutamiseks vajalikke jõupingutusi.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärkides saavutamisele kaasaaitamiseks kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega vajalikud meetmed, mis võidakse ellu viia Euroopa kosmoseprogrammi kujul.

3. Liit loob Euroopa Kosmoseagentuuriga vajalikud kontaktid.

Artikkel III-255

Iga aasta alguses saadab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruanne sisaldab teavet tegevuse kohta, mis on seotud teadusuuringute, tehnoloogia arendamisega nende tulemuste levitamisega eelmise aasta jooksul, samuti jooksva aastatööprogrammi.

10. JAGU

ENERGEETIKA

Artikkel III-256

1. Siseturu rajamisel ja toimimisel ning pidades silmas vajadust säilitada ja parandada keskkonda, on liidu energiapolitiikal järgmised eesmärgid:

- a) tagada energiaturu toimimine;
- b) tagada energiaga varustamise kindlusliidus; ning
- c) edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist ning uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist.

2. Ilma et see piiraks põhiseaduse muudatete kohaldamist, saavutatakse lõikes 1 sätestatud eesmärgid Euroopa seaduse või raamseaduses kehtestatud meetmetega. Euroopa seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komitee ning majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Euroopa seaduse või raamseadus ei mõjuta liikmesriigi õigust määrata kindlaks oma energiavarude kasutustingimusi, tema valikuid erinevate energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri, ilma et see piiraks artikli III-234 lõike 2 punkti c kohaldamist.

3. Erandina lõikest 2 kehtestatakse nõukogu Euroopa seaduse või raamseadusega selles osutatud meetmed juhul kui need on peamiselt maksualased. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

IV PEATÜKK

VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEV ALA

1. JAGU

ÜLDSÄTTED

Artikkel III-257

1. Liit moodustab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigustraditsioone ja -süsteeme.

2. Liit tagab isikutele piirikontrolli puudumise sisepiiridelning kujundab varjupaiga, sisserände ja välispiiril teostatava kontrollivaldkonnas liikmesriikidevahelisel solidaarsusel põhineva ühise poliitika, mis on õiglane kolmandate riikide kodanike suhtes. Käesoleva peatüki kohaldamiselkoheldakse kodakondsuseta isikuid kolmandate riikide kodanikena.

3. Liit püüab tagada turvalisuse kõrge taseme kuritegevuse, rassismija ksenofoobia vältimise ja nende vastu võitlemise meetmetega, politsei jakohtuasutuste ning muude pädevate asutuste tegevuse koordineerimise ja koostöötagamise meetmetega, samuti kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikusetunnustamisega ning vajaduse korral kriminaalõiguse alaste õigusaktidelähendamisega.

4. Liit hõlbustab õiguskaitse kättesaadavust eelkõigetsiviilasjadega seotud kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikusetunnustamise põhimõtte kaudu.

Artikkel III-258

Euroopa Ülemkogu määratleb seadusandliku ja operatiivtegevuse kavandamise strateegilised suunised vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala piires.

Artikkel III-259

Riikide parlamendid tagavadkäesoleva peatüki 4. ja 5. jao alusel esitatavate ettepanekute ja seadusandlikealgatuste vastavuse subsidiaarsuse põhimõttele vastavalt protokollilesubsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta.

Artikkel III-260

Ilma et see piiraks artiklite III-360 kuni III-362 kohaldamist, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal eelkõige vastastikuse tunnustamise põhimõtte täieliku rakendamise hõlbustamiseks vastu võtta Euroopa määrusi ja otsuseid, milles sätestab korra, mille kohaselt liikmesriigid hindavad koostöös komisjoniga objektiivselt ja erapooletult käesolevas peatükis osutatud liidu poliitika rakendamist liikmesriikide asutuste poolt. Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente teavitatakse hindamise sisust ja tulemustest.

Artikkel III-261

Sisejulgeolekualase operatiivkoostöö edendamiseks ja tugevdamiseks liidus moodustataksenõukogu alaline komitee. Ilma et see piiraks artikli III-344 kohaldamist, aitabkomitee kaasa liikmesriikide pädevate asutuste tegevuse koordineerimisele.Selle komitee töös võivad osaleda liidu asjaomaste organite ja asutuste esindajad.Euroopa Parlamenti ja riikide parlamente teavitatakse komitee tegevusest.

Artikkel III-262

Käesolev peatükk ei mõjuta liikmesriikide nende kohustuste täitmist, mis on seotud avaliku korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsega.

Artikkel III-263

Nõukogu võtab vastu Euroopa määrusi liikmesriikidepädevate talituste vahelise ning samuti nende talituste ja komisjoni vahelisehalduskoostöö tagamiseks käesolevas peatükis käsitletavates valdkondades.Nõukogu teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal, kohaldades artiklit III-264,ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-264

4. ja 5. jaos osutatud õigusaktid koos artiklisIII-263 osutatud Euroopa määrustega, mis tagavad halduskoostöö nimetatudjagudes määratletud valdkondades, võetakse vastu:

- a) komisjoniettepaneku põhjal, või
- b) üheneljandiku liikmesriikide algatusel.

2. JAGU

PIIRIKONTROLI-, VARJUPAIGA- JA SISSERÄNDEPOLIITIKA

Artikkel III-265

1. Liit töötab välja poliitika, milleeesmärk on:

- a) tagadasisepiiride ületamisel piirikontrolli puudumine mis tahes kodakondsusegaisikute suhtes;
- b) tagada isikute kontrollimine ja tõhusavalve teostamine välispiiride ületamisel;
- c) kehtestadajärk-järgult välispiiride integreeritud piirivalvesüsteem.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega meetmed, mis puudutavad:

- a) ühtset poliitikat viisade ja muudelühiajaliste elamislubade suhtes;
- b) välispiire ületavate isikute suhteostatatavat kontrolli;
- c) tingimusi, mille kohaselt kolmandate riikide kodanikud võivad liidu piires lühiajaliselt vabalt reisida;
- d) meetmeid, mis on vajalikud välispiiride integreeritud piirivalvesüsteemi järkjärguliseks kehtestamiseks;
- e) igasuguse kontrolli puudumist mis tahes kodakondsusega isikute suhtes sisepiiride ületamisel.

3. Käesolev artikkel ei mõjuta liikmesriikide pädevust tähistada oma piire maastikul kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

Artikkel III-266

1. Liit arendab välja varjupaiga, täiendavakaitseja ajutise kaitsega seotud ühise poliitika, mille eesmärk on tagada sobiv seisund kõikidele rahvusvahelist kaitset vajavatele kolmandate riikide kodanikele ning tagasi- ja väljasaatmiselubamatuse põhimõtte järgimine. Nimetatud poliitika peab vastama 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsioonile ja 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundit käsitlevale protokollile ning teistele asjakohastele lepingutele.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil sätestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega meetmed Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomiseks, mis hõlmab:

- a) koguliidus kehtivat ühetaolist varjupaigaseisundit kolmandate riikide kodanikele;
- b) ühetaolist täiendava kaitse seisundit kolmandate riikide kodanikele, kes Euroopa varjupaika saamata vajavad rahvusvahelist kaitset;
- c) ühist ajutise kaitse süsteemi ümberasustatud isikutele nende massilise sissevoolu korral;
- d) ühist menetlust ühetaolise varjupaiga või täiendava kaitse seisundi andmiseks ja äravõtmiseks;
- e) kriteeriume ja mehhanisme, millega määratakse kindlaks, milline liikmesriik on vastutav varjupaiga- või täiendava kaitse taotluse läbivaatamise eest;
- f) varjupaiga või täiendava kaitse taotlejate vastuvõtmise tingimusi käsitlevaid norme;
- g) partnerlust ja koostööd kolmandate riikidega, et juhtida varjupaika, täiendavat või ajutist kaitset taotlevate isikute sissevoolu.

3. Kui ühes või mitmes liikmesriigis tekib kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu tõttu hädaolukord, võib nõukoguvõtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrusi või otsuseid, millega sätestatakse ajutised meetmed asjaomase liikmesriigi või liikmesriikide toetamiseks. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-267

1. Liit töötab välja ühisesisserändepoliitika, mille eesmärk on tagada kõigil etappidel sisserändevõogude töhus juhtimine, seaduslikult liikmesriikides elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine ning tõhusamad meetmed ebaseadusliku sisserände ja inimkaubanduse ennetamiseks ja tõkestamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil kehtestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega meetmed järgmistes valdkondades:

- a) liikmesriikisisenemise ja seal viibimise tingimused ning normid, mille kohaselt liikmesriigid väljastavad pikaajalisi viisaid ja elamislube, sealhulgas neid, mille eesmärk on perekondade taasühinemine;
- b) liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiguste määratlemine, sealhulgas liidusisest liikumisvabadust ja teistes liikmesriikides elamist reguleerivate tingimuste sätestamine;
- c) ebaseadusliku sisseränne ja ebaseaduslik elamine riigis, sealhulgas ebaseaduslikult riigis elavate isikute väljasaatmine ja repatrieerimine;

d) inimkaubanduse, eelkõige naiste ja lastega kauplemise tõkestamine.

3. Liit võib sõlmida kolmandate riikidega tagasivõtulepinguid riigis loata elavate kolmandate riikide kodanike, kes eitäida või enam ei täida liikmesriigi territooriumile sisenemise, seal viibimise või elamise nõudeid, tagasivõtmiseks nende päritoluriiki või -kohta.

4. Euroopa seaduse või raamseadusega võidakse kehtestada meetmeid, millega stimuleeritakse ja ergutatakse liikmesriike edendama oma territooriumil seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike integratsiooni, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

5. Käesolev artikkel ei mõjuta liikmesriikide õigust otsustada seda, kui palju lubada oma territooriumile kolmandate riikide kodanikke, kes saavad riiki töö otsimise eesmärgil kas palgatud töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana.

Artikkel III-268

Käesolevas jaossätetatud liidu poliitika kavandamisel ja elluviimisel juhendatakse solidaarsuse ning vastutuse, sealhulgas finantskoormuse liikmesriikide vahelise õiglase jagamise põhimõtetest. Käesoleva jao põhjal vastu võetud liidu õigusaktides sisalduvad vajaduse korral asjakohased meetmed nimetatud põhimõteterakendamiseks.

3. JAGU

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ TSIVIILASJADES

Artikkel III-269

1. Liit arendab õigusala koostööpiiriülese toimega tsiviilasjades, lähtudes kohtuotsuste ja kohtuvälisteotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttest. Selline koostöö võib hõlmata meetmete võtmist liikmesriikide õigus- ja haldusnormide lähendamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärgil, ja eriti kui see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks, sätestatakse seaduse või raamseadusega meetmed, mille eesmärk on tagada:

a) kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine liikmesriikide vahel;

b) kohtu- ja kohtuväliste dokumentide piiriülene kätteandmine;

c) õigusnormide kollisiooni ja kohtualluvuse konflikti suhtes liikmesriikides kohaldatavateeskirjade kokkusobivus;

d) koostöötoendite kogumisel;

e) tõhusjuurdepääs õigusemõistmisele;

f) tsiviilkohtumenetluse nõuetekohast toimimist takistavate tegurite kõrvaldamine, vajaduse korral edendades liikmesriikides kohaldatavate tsiviilkohtumenetlusnormide kokkusobivust;

g) vaidlustelahendamise alternatiivsete meetodite väljatöötamine;

h) kohtunike ja kohtutöötajate koolituse toetamine.

3. Olenemata lõikest 2 sätestatakse perekonnaõiguse piiriüleseid mõjusid käsitlevad meetmed nõukogu Euroopaseaduses või raamseaduses. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu Euroopa otsuse, millega määratakse kindlaks need perekonnaõiguse piiriülese toimega aspektid, mille kohta võib aktid võtta vastu tavamenetluse käigus. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

4. JAGU

ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ KRIMINAALASJADES

Artikkel III-270

1. Õigusala koostöö kriminaalasjades liidus põhineb kohtuotsuste ja menetluse käigus tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel ning hõlmab liikmesriikide õigus- ja haldusnormide lähendamist lõikes 2 ja artiklis III-271 osutatud valdkondades.

Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse meetmed, et:

a) kehtestadaeeskirjad ja menetlused igat liiki kohtuotsuste ja menetluse käigus tehtudotsuste tunnustamise tagamiseks kõikjal liidus;

b) ennetadaja lahendada kohtualluvuse konflikte liikmesriikide vahel;

c) toetadakohtunike, prokuröride ning kohtute ja prokuratuuride töötajate koolitust;

d) hõlbustadaliikmesriikide kohtuasutuste või samaväärsete asutuste vahelist koostöödkriminaalasjade menetlemisel ja otsuste täitmisel.

2. Määral, mil see on vajalik kohtuotsuste, samuti muudes menetluse käigus tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise ningpolitsei- ja õiguskooostöö hõlbustamiseks piiriülese mõõtmega kriminaalasjades, võidakse Euroopa raamseadusega kehtestada miinimumeeskirjad. Sellised eeskirjad võtavad arvesse liikmesriikideõigustraditsioonide ja -süsteemide vahelisi erinevusi.

Need käsitlevad:

a) tõenditelubatavust liikmesriikide vahel;

b) isikuteõigusi kriminaalmenetluses;

c) kuriteoohvriteõigusi;

d) kriminaalmenetlusemuid eriomaseid aspekte, mis nõukogu on Euroopa otsusega eelnevalt kindlaksmääranud. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast nõusoleku saamist EuroopaParlamendilt.

Käesolevas lõikesosutatud miinimumeeskirjade vastuvõtmine ei takista liikmesriike säilitamastvõi kehtestamast isikutele kõrgema tasemega kaitset.

3. Kui nõukogu liige leiab, et lõikes 2osutatud Euroopa raamseaduse eelnõu mõjutaks tema kriminaalõigussüsteemialuspõhimõtteid, võib ta nõuda, et raamseaduse eelnõu esitataks EuroopaÜlemkogule. Sellisel juhul peatatakse artiklis III-396 osutatud menetlus. Pärastaretelu ja 4 kuu jooksul pärast kõnealuse menetluse peatamist EuroopaÜlemkogu:

a) saadabeelnõu tagasi nõukogule, kes jätkab artiklis III-396 osutatud menetlust, või

b) taotlebkomisjonilt või liikmesriikide rühmalt, kellelt eelnõu pärineb, uue eelnõuesitamist; sellisel juhul ei loeta algselt esitatud õigusakti vastuvõetuks.

4. Kui lõikes 3 osutatud perioodi lõpuks ei ole Euroopa Ülemkogu võtnud mingeid meetmeid või kui 12 kuu jooksul uue eelnõuesitamisest lõike 3 punkti b kohaselt ei ole Euroopa raamseadus vastuvõetud ning vähemalt üks kolmandik liikmesriikidest soovib asjaomaseramseaduse eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavadliikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni.

Sellisel juhulloetakse artikli I-44 lõikes 2 ja artikli III-419 lõikes 1 osutatud lubatõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöösätteid.

Artikkel III-271

1. Euroopa raamseadusega võidakse kehtestadamiinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määratlemiseks eriti ohtlike,piiriülese mõõtmega kuriteoliikide puhul tulenevalt nende kuritegude olemusestvõi mõjust või erivajadusest tõkestada neid ühistel alustel.

Needkuriteoliigid on järgmised: terrorism, inimkaubandus ning naiste ja lasteseksuaalne ärakasutamine, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri,rahapesu, korruptsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod jaorganiseeritud kuritegevus.

Olenevalt kuritegevusealase olukorra kujunemisest võib nõukogu võtta vastu Euroopaotsuse, milles tuvastatakse muud kuriteovaldkonnad, mis vastavad käesolevaslõikes sätestatud kriteeriumidele. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärastnõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt.

2. Kui kriminaalõiguse alasteõigus- ja haldusnormide lähendamine osutub möödapääsmatuks liidu poliitikatulemusliku elluviimise tagamiseks valdkonnas, kus on rakendatudühtlustamismeetmeid, võidakse Euroopa raamseadusega kehtestada asjassepäruvasvaldkonnas kuritegude ja karistuste määratlemise miinimumeeskirjad. Seeraamseadus võetakse vastu sama menetluse kohaselt, mida järgiti kõnealusteühtlustamismeetmete vastuvõtmisel, ilma et see piiraks artikli III-264kohaldamist.

3. Kui nõukogu liige leiab, et lõikes 1 või 2 osutatud Euroopa raamseaduse eelnõu mõjutaks tema kriminaalõigussüsteemialuspõhimõtteid, võib ta nõuda, et raamseaduse eelnõu esitataks Euroopa Ülemkogule. Sellisel juhul, kui on kohaldatav artiklis III-396 osutatud menetlus, see peatatakse. Pärast arutelu ja 4 kuu jooksul pärast kõnealusemenetluse peatamist Euroopa Ülemkogu:

a) saadabeelnõu tagasi nõukogule, kes jätkab artiklis III-396 osutatud menetlust kui see on kohaldatav, või

b) taotleb komisjonilt või liikmesriikide rühmalt, kellelt eelnõu pärineb, uue eelnõuesitamist; sellisel juhul ei loeta algselt esitatud õigusakti vastuvõetuks.

4. Kui lõikes 3 osutatud perioodi lõpuks ei ole Euroopa Ülemkogu võtnud mingeid meetmeid või kui 12 kuu jooksul uue eelnõuesitamisest lõike 3 punkti b kohaselt ei ole Euroopa raamseadus vastu võetud ning vähemalt üks kolmandik liikmesriikidest soovib asjaomase raamseaduse eelnõu alusel sisse seada tõhustatud koostöö, teavitavad liikmesriigid sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni.

Sellisel juhul loetakse artikli I-44 lõikes 2 ja artikli III-419 lõikes 1 osutatud lubatõhustatud koostöö alustamiseks antuks ning kohaldatakse tõhustatud koostöösähteid.

Artikkel III-272

Euroopa seadusevõi raamseadusega võidakse kehtestada meetmed liikmesriikide tegevuse edendamiseks ja toetamiseks kuritegevuse ennetamise alal. Sellised meetmed ei või kohustada liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

Artikkel III-273

1. Eurojusti ülesanne on toetada ja tõhustada riikide eeluurimise ja süüdistuse esitamise eest vastutavate organite koordineerivat tegevust ja koostööd raskete kuritegude puhul, mis puudutavad kahte või enam liikmesriiki või nõuavad uurimist ühistel alusteliikmesriikide asutuste ja Europoliga korraldatud uurimistoimingute ja hangitud teabe põhjal.

Eurojusti struktuur, toimimismehhanismid, tegevusvaldkond ja ülesanded määratakse selles kontekstis kindlaks Euroopa seadusega. Nende ülesannete hulka võib kuuluda:

a) riigi pädevate asutuste poolt läbiviidavate eeluurimiste algatamine ja ettepanekute tegemine süüdistuste esitamiseks, eelkõige seoses liidu finantshuve kahjustavate kuritegudega;

b) punktis a osutatud eeluurimiste ja süüdistuste esitamise koordineerimine;

c) õigusalasest koostöö tugevdamine, sealhulgas kohtualluvuse konfliktide lahendamise teel jätihedas koostöös Euroopa õigusalasest koostöö võrgustikuga.

Selle Euroopa seadusega määratakse kindlaks ka kord Euroopa Parlamendi järelevalve parlamentide kaasamiseks Eurojusti tegevuse hindamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud menetlustes teostavad menetlustoiminguid liikmesriigi pädevad ametnikud, ilma et see piiraks artikli III-274 sätete kohaldamist.

Artikkel III-274

1. Liidu finantshuve kahjustavate kuritegude vastu võitlemiseks võidakse nõukogu Euroopa seadusega asutada Eurojusti põhjal Euroopa Prokuratuur. Nõukogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt.

2. Euroopa Prokuratuur vastutab, vajaduse korral koostöös Europoliga, mitut liikmesriiki puudutavate raskete kuritegude ning liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimise ning nende kuritegude toimepanijate ja neist osavõtjate vastutuselevõtmise tagamise eest vastavalt lõikes 1 osutatud Euroopa seadusele. Euroopa Prokuratuur täidab liikmesriikide pädevates kohtutes nende kuritegude suhtes prokuröri ülesandeid.

3. Lõikes 1 osutatud Euroopa seadusega kinnitatakse Euroopa Prokuratuuri põhikiri, tema ülesannete täitmise tingimused, menetlusreeglid tema tegevuse ja tõenditelubavuse kohta, samuti tema ülesannete täitmisel tehtud menetlustoimingute kohtuliku kontrolli suhtes kohaldatavad eeskirjad.

4. Euroopa Ülemkogu võib samal ajal või hiljem võtta vastu Euroopa otsuse lõike 1 muutmise kohta, et laiendada Euroopa Prokuratuuri volitusi piiriülese mõõtmega raskete kuritegude osas, jätmata vastavalt lõigete 2, mis käsitleb rohkem kui üht liikmesriiki puudutavate raskete kuritegude toimepanijaid ja neist osavõtjaid. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt ja pärast konsulteerimist komisjoniga.

5. JAGU

POLITSEIKOOSTÖÖ

Artikkel III-275

1. Liit seab kõikide liikmesriikide pädevateasutuste, sealhulgas politsei-, tolli- ja teiste õiguskaitseasutuste vahelisse politseikoostöö, mis hõlmab kuritegude ennetamist, avastamist ja uurimist.
2. Lõikes1 osutatud eesmärgil võidakse Euroopa seaduse või raamseadusega võtta meetmeidseoses:
 - a) asjakohasteandmete kogumise, säilitamise, töötlemise, analüüsi ja vahetusega;
 - b) töötajatekoolituse toetamisega ning töötajate vahetamise, seadmete kasutamise ja kriminalistikauuringute alase koostööga;
 - c) organiseeritudkuritegevuse raskete vormide avastamisega seotud ühiste uurimismeetoditega.
3. Nõukogu võib Euroopa seaduse või raamseadusega võtta meetmeid käesolevas artiklis nimetatud asutuste vahelise operatiivkoostöö valdkonnas. Nõukogu teeb ühehääle otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikkel III-276

1. Europoliülesanne on toetada ja tõhustada liikmesriikide politseiasutuste ja teisteõiguskaitseorganite tegevust ning nende vastastikust koostööd kahte või enamatliikmesriiki puudutava raske kuritegevuse, terrorismi ning liidu poliitikagahõlmatud ühist huvi kahjustavate kuritegevuse vormide ennetamisel ja tõkestamisel.
2. Europoli struktuur, toimimismehhanismid,tegevusvaldkond ja ülesanded määratakse kindlaks Euroopa seadusega. Kõnealusteülesannete hulka võivad kuuluda:
 - a) liikmesriikideasutustelt, kolmandatelt riikidelt või organitelt saadud andmete kogumine,säilitamine, töötlemine, analüüs ja vahetus;
 - b) liikmesriikidepädevate asutuste poolt ühiselt või ühiste uurimisrühmade poolt ettevõetuduurimistoimingute ja operatiivtegevuse koordineerimine, korraldamine ja teostamine, vajadusel koostöös Eurojustiga.Selle Euroopaseadusega määratakse kindlaks ka see, kuidas kontrollib Euroopa Parlamentkoostöös riikide parlamentidega Europoli tegevust.
3. Europoli mis tahes operatiivtegevust tuleb korraldada koostöös selle liikmesriigi asutustega, kelle territooriumil nimetatud tegevus toimub, ning nende nõusolekul. Sunnimeetmete rakendamise volitused on üksnes riigi pädevatel asutustel.

Artikkel III-277

Nõukogu sätestab Euroopa seaduses või raamseaduses tingimused ja piirangud, mida järgides võivad liikmesriikide pädevad asutused, millele viidatakse artiklites III-270 ja III-275, tegutseda teise liikmesriigi territooriumil koostöös selle liikmesriigi pädevate asutustega ja nende nõusolekul. Nõukogu teeb ühehääle otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

V PEATÜKK

VALDKONNAD, KUS LIIT VÕIB VÕTTA

TOETAVAID, KOORDINEERIVAID VÕI TÄIENDAVAID MEETMEID

1. JAGU

RAHVATERVIS

Artikkel III-278

1. Kogu liidu poliitika ja meetmetemääratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemelinekaitse.

Liidu meetmed, mis täiendavad liikmesriikide poliitikat, on suunatud rahvatervise parandamisele, inimeste haiguste ennetamisele ning füüsilist ja vaimset tervist ohustavate tegurite kõrvaldamisele. Need meetmed sisaldavad:

a) võitlustpeamiste tervist kahjustavate tegurite vastu, edendades nende põhjuste, levikuja ennetamise uurimist, samuti tervisealast selgitus- ja kasvatustööd;

b) tõsiste piiriüleste terviseohtude seiret, nende eest varajast hoiatamist ja nendetõkestamist.

Liit täiendabuiumastitest tulenevate tervisekahjustuste vähendamiseks võetavaidliikmesriikide meetmeid, kaasa arvatud teavitamine ja ennetamine.

2. Liit soodustab liikmesriikidevahelistkoostööd käesoleva artikliga hõlmatud valdkondades ja toetab vajaduse korral nende meetmeid. Eriti soodustab ta liikmesriikidevahelist koostööd, etparandada nende tervisehoiuteenuste vastastikust täiendavust piirialadel.

Koostööskomisjoniga kooskõlastavad liikmesriigid oma poliitikat ja programme lõikega 1 hõlmatud valdkondades. Komisjon võib tihedas koostöös liikmesriikidega tehasellise kooskõlastamise edendamiseks kasulikke algatusi, eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemustevahetamist, valmistada ette perioodiliseks seireks ja hindamiseks vajalikkeüksikasju. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.

3. Liit ja liikmesriigid edendavadrahvatervise alal koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvahelisteorganisatsioonidega.

4. Erandina artikli I-12 lõikest 5 jaartikli I-17 punktist a ning kooskõlas artikli I-14 lõike 2 punktiga kaidatakse Euroopa seaduse või raamseadusega käesolevas artiklis osutatudeeesmärkide saavutamisele kaasa, kehtestades järgmisi meetmeid jagusaamiseksühistest ohutusprobleemidest:

a) meetmeid, millega kehtestatakseinimpäritoluga organitele ja ainetele, verele ja verepreparaatidele kõrgekdvaliteedi- ja ohutusnõuded; need meetmed ei takista liikmesriike säilitamastvõi kehtestamast rangemaid kaitsemeetmeid;

b) meetmeidveterinaaria- ja fütosanitaaralal, mille otsene eesmärk on rahvatervise kaitse;

c) meetmeid, millega kehtestatakse ravimitele ja meditsiiniseadmetele kõrgekd kvaliteedi- jaohutusnõuded;

d) meetmed, mis puudutavad tõsiste piiriüleste terviseohtude seiret, nende eest varajasthoiatamist ja nende tõkestamist.

Selline Euroopaseadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteening majandus- ja sotsiaalkomiteega.

5. Samuti võidakse Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestada inimeste tervise kaitseks ja parandamiseks ningeelkõige peamiste piiriüleste tervist kahjustavate tegurite tõkestamisekskavandatud stimuleerivaid meetmeid, samutimeetmeid, mille otsene eesmärk on rahvatervise kaitse seoses tubakaga jaalkoholi kuritarvitamisega, ilma etsee kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama. Seadus võiraamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega ningmajandus- ja sotsiaalkomiteega.

6. Komisjoni ettepaneku põhjal võib nõukoguvõtta vastu ka soovitusi käesolevas artiklis loetletud eesmärkidel.

7. Liidu meetmed võtavad arvesseliikmesriikide vastutust oma tervishoiupoliitika määratlemisel, tervishoiuteenuste korraldamisel ja osutamisel ning kättesaadavaks muutmisel. Liikmesriikide vastutus hõlmab tervishoiu juhtimist ning tervishoiule määratudvahendite jaotamist. Lõike 4 punktis a osutatud meetmed ei mõjuta organite javere annetamise või meditsiinilise kasutamise siseriiklikke norme.

2. JAGU

TÖÖSTUS

Artikkel III-279

1. Liit ja liikmesriigid tagavad liidutööstuse konkurentsivõime seisukohalt vajalikud tingimused.

Sel eesmärgilning kooskõlas avatud ja konkurentsile rajatud turgude süsteemiga püüavad nad:

a) kiirendada tööstuse kohanemiststruktuurimuutustega;

b) ergutadasellise keskkonna tekkimist, mis soodustaks algatuslikkust ja ettevõtjate, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate arengut kogu liidu ulatuses;

c) ergutadasellise keskkonna tekkimist, mis soodustaks ettevõtjatevahelist koostööd;

d) edendada innovatsiooni, teadusuuringute jatehnoloogia arendamise poliitika tööstusliku potentsiaali parematärakasutamist.

2. Koostöös komisjoniga konsulteerivad liikmesriigid omavahel ja kooskõlastavad vajaduse korral oma tegevust. Komisjon võib teha sellise kooskõlastamise edendamiseks kasulikke algatusi, eelkõige algatusi, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada kogemuste vahetamist, valmistada ette korrapäraseks järelevalveks jahindamiseks vajalikke tegureid. Nendest teavitatakse täielikult Euroopa Parlamenti.

3. Liit aitab kaasa lõikes 1 seatudeesmärkide saavutamisele poliitika ja tegevuse kaudu, mida ta järgib põhiseaduse teiste sätete kohaselt. Euroopa seaduse või raamseadusega võib võtta erimeetmeid, et toetada liikmesriikides algatatud tegevust lõikes 1 seatud eesmärkide saavutamiseks, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega.

Käesolev jagu ei anna liidule alust võtta meetmeid, mis võiksid viia konkurentsi moonutamisele, ega meetmeid, mis sisaldavad maksusätteid või töötajate õiguste ja huvidegaseotud sätteid.

3. JAGU

KULTUUR

Artikkel III-280

1. Liit aitab kaasa liikmesriikide kultuuriõitsengule, austades ühtlasi nende rahvuslikku ja piirkondlikku mitmekesisust ning rõhutades samal ajal ühist kultuuripärandit.

2. Liidu meetmete eesmärk on ergutada liikmesriikide vahelist koostööd ning vajaduse korral toetada ja täiendada nendetegevust järgmistel aladel:

- a) Eurooparahvaste kultuuri ja ajaloo alaste teadmiste täiendamine ja levitamine;
- b) üleeuroopalise tähtsusega kultuuripärandisäilitamine ja kaitsmine;
- c) mitteaäriplaneeritud kultuurivahetus;
- d) kunsti- ja kirjandusloomingu, sealhulgas audiovisuaalses sektoris.

3. Liit ja liikmesriigid edendavad kultuurivaldkonnas koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, eriti Euroopa Nõukoguga.

4. Põhiseaduse teiste sätete kohaselt tegutsedes võtab liit arvesse erinevaid kultuuriaspekte eriti selleks, et austada ja edendada oma kultuuride mitmekesisust.

5. Selleks et aidata kaasa käesolevas artiklis märgitud eesmärkide saavutamisele:

- a) võetakse Euroopa seaduse või raamseadusega stimuleerivaid meetmeid, ilma et need kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega;
- b) annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal soovitusi.

4. JAGU

TURISM

Artikkel III-281

1. Liit täiendab liikmesriikide tegevust turismisektoris, eriti edendades liidu ettevõtjate konkurentsivõimet asjaomases sektoris.

Seetõttu on liidu tegevuse eesmärk:

- a) ergutada soodsa keskkonnaloost selle sektori ettevõtjate arendamiseks;
- b) edendada koostööd liikmesriikide vahel, eriti heade kogemuste vahetamise teel.

2. Euroopa seaduse või raamseadusega võetakse vastu erimeetmeid, et toetada liikmesriikide tegevust lõikes 1 seatudeesmärkide saavutamiseks, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama.

5. JAGU

Artikkel III-282

1. Liit aitab kaasa kvaliteetse haridusearendamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning vajaduse korraltoetades ja täiendades nende tegevust. Liit austab täiel määral liikmesriikidevastutust õpetuse sisu ja haridussüsteemide korralduse eest ning nende kultuurilist ja keelelist mitmekesisust.

Liit aitab edendada Euroopa panust sporti, võttes arvesse selle eripära, vabatahtlikkusel põhinevaid struktuure ning selle sotsiaalset ja kasvatuslikku funktsiooni.

Liidu tegevuseeesmärk on:

- a) arendada Euroopa mõõdet hariduses, eelkõige liikmesriikide keelte õpetamise järelevalvete kaudu;
 - b) ergutada õppijate ja õpetajate liikuvust, muu hulgas kaasa aidates diplomite ja õpiajakadeemilisele tunnustamisele;
 - c) soodustada haridusasutuste omavahelist koostööd;
 - d) tõhustada informatsiooni ja kogemuste vahetamist liikmesriikide haridussüsteemide ühises küsimustes;
 - e) soodustada noorsoovahetuse ja juhendajate vahetuse arengut sotsiaalhariduse alal ja ergutada noori osalema Euroopa demokraatias;
 - f) ergutada kaugõppe arengut;
 - g) arendada Euroopa mõõdet spordis spordivõistluste aususe ning avatuse ja sporditöö eestvastutavate asutuste omavahelise koostöö edendamise ning sportlaste, iseäranis noorte sportlaste füüsilise ja vaimse puutumatuse kaitsmise kaudu.
2. Liit ja liikmesriigid edendavad hariduse ja spordi valdkonnas koostööd kolmandate riikidega ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, eriti Euroopa Nõukoguga.
3. Selleks et aidata kaasa käesolevas artiklis märgitud eesmärkide saavutamisele:
- a) võetakse Euroopa seaduse või raamseadusega stimuleerivaid meetmeid, ilma et seekohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;
 - b) annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal soovitusi.

Artikkel III-283

1. Liit rakendab kutseõppe poliitikat, mistoetab ja täiendab liikmesriikide meetmeid, samal ajal täiel määral austades liikmesriikide vastutust kutseõppe sisu ja korralduse eest.

Liidu tegevuseeesmärk on:

- a) hõlbustada tööstuse muudatustega kohanemist, eriti kutse- ja ümberõppe kaudu;
- b) parandada esialgset ja täienduskutseõpet, et hõlbustada pääsu kutsealale ja naasmistööturule;
- c) soodustada kutseõppe kättesaadavust ning ergutada koolitajate ja koolitavate ning eritinoorte liikuvust;
- d) stimuleerida koolitusala koostööd haridus- ja koolitusasutuste ning ettevõtjate vahel;
- e) arendada informatsiooni ja kogemuste vahetamist liikmesriikide koolitussüsteemide ühises küsimustes.

2. Liit ja liikmesriigid edendavad kutseõppe valdkonnas koostööd kolmandate riikidega ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega.

3. Selleks et aidata kaasa käesolevas artiklis märgitud eesmärkide saavutamisele:

- a) sätestatakse Euroopa seaduse või raamseadusega vajalikud meetmed, ilma et see kohustaks liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist regioonide komiteega ning majandus- ja sotsiaalkomiteega;
- b) annab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal soovitusi.

6. JAGU

KODANIKUKAITSE

Artikkel III-284

1. Liit soodustab liikmesriikidevahelistkoostööd, et tõhustada loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetusteennetamiseks ja nende eest kaitsmiseks loodud süsteeme.

Liidu tegevuseeesmärk on:

a) toetada ja täiendada liikmesriikidemeetmeid riskide ennetamisel riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, nende kodanikukaitsetöötajate koolitamisel ning reageerimisel loodusõnnetustele või inimtegevusest tingitud õnnetustele liidu piires;

b) edendada liidu piires kiiret ja tõhusatoperatiivkoostööd siseriiklike kodanikukaitsetalituste vahel;

c) tõhustadarahvusvahelise kodanikukaitsealase töö järjepidevust.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärkidesaavutamiseks vajalikke meetmeid võetakse Euroopa seaduse või raamseadusega, ilma et see kohustaks liikmesriike ühtlustama oma õigus- ja haldusnorme.

7. JAGU

HALDUSKOOSTÖÖ

Artikkel III-285

1. Liiduõiguse tõhusat rakendamist liikmesriikides, mis on oluline liidu tõrgetetatoimimise seisukohast, käsitletakse ühise huvina.

2. Liit võib toetada liikmesriikide jõupingutusi parandada oma haldussuutlikkust liiduõiguse rakendamisel. Selline tegevus võib hõlmata informatsiooni ja ametnikevahetamise hõlbustamist ning koolitusprogrammide toetamist. Ükski liikmesriik pole kohustatud sellist toetust kasutama. Selleks vajalikud meetmed võetakse Euroopa seadusega, mis ei või kaasa tuua liikmesriikide õigus- või haldusnormide ühtlustamist.

3. Käesolev artikkel ei piira liikmesriikide kohustust rakendada liidu õigust ega komisjoni õigusi ja kohustusi. See eipiira ka põhiseaduse muude liikmesriikidevahelist ning liikmesriikide ja liiduvahelist halduskoostööd reguleerivate sätete kohaldamist.

IV JAOTIS

ÜLEMEREMADE JA -TERRITOORIUMIDE ASSOTSIEERIMINE

Artikkel III-286

1. Liiduga assotsieeritakse Euroopa-välisedmaad ja territooriumid, millel on erisuhted Taani, Prantsusmaa, Madalmaade ja Ühendkuningriigiga. Need maad ja territooriumid (edaspidi "maad ja territooriumid") on loetletud II lisas.

Käesoleva jaotist kohaldatakse Gröönimaa suhtes, kui Gröönimaa suhtes kehtivat erikordakäsitleva protokolli erisätted ei näe ette teisiti.

2. Assotsieerimise eesmärk on edendada nendemaade ja territooriumide majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning sisse seadatihead majandussidemed nende ja liidu vahel.

Assotsieerimine peab eelkõige edendama nimetatud maade ja territooriumide elanike huve ja jõukust, et nad saavutaksid majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arengu, mille poole nad püüdleavad.

Artikkel III-287

Assotsieerimisel on järgmised eesmärgid:

a) liikmesriigid kohaldavad oma kaubavahetuses nende maade ja territooriumidega sama režiimi, mida nad põhiseadusest tulenevalt kasutavad üksteise suhtes;

b) igamaa või territoorium kohaldab oma kaubavahetuses liikmesriikidega ning teistemaade ja territooriumidega sama režiimi, mida ta kasutab kaubavahetuses selle Euroopa riigiga, kellel tal on erisuhted;

c) liikmesriigidannavad oma panuse nende maade ja territooriumide järjekindlaks arenguks vajalikesse investeeringutesse;

d) liidurahastatavate investeeringute puhul on osavõtt pakkumistest ja hangetest avatudvõrdsetel tingimustel kõikidele füüsilistele ja juriidilistele isikutele, keson mõne liikmesriigi või kõnealuse maa või territooriumi kodanikud;

e) liikmesriikidening nende maade ja territooriumide vahelistes suhetes reguleeritakse kodanikeja äriühingute asutamisõigust kooskõlas asutamisvabadust käsitleva III jaotisel peatüki 2. jao 2. alajao sätetega ja nimetatud alajaos ettenähtudmenetlusega ning kedagi diskrimineerimata, kusjuures nende kohta kehtivad kõikartikli III#291 kohaselt vastu võetud õigusaktid.

Artikkel III-288

1. Nendelt maadelt ja territooriumidelt pärinevate liikmesriikidesse imporditavate kaupade tollimaksud keelataksevastavalt liikmesriikidevaheliste tollimaksude keelamisele kooskõlas põhiseaduse sätetega.

2. Liikmesriikidest või teistelt kõnealustelt maadelt või territooriumidelt mingile maale või territooriumile imporditavate kaupade tollimaksud keelatakse vastavalt artikli III-151 lõikele 4.

3. Kõnealused maad ja territooriumid võivadsiiski võtta tollimakse, mis vastavad nende arengu ja industrialiseerimise vajadustele või annavad nende eelarvesse tulu.

Esimeses lõigusmargitud tollimaksud ei või ületada sama taset, mis kehtib nende maade võitritooriumidega erisuhetes olevast liikmesriigist imporditavate toodetekohta.

4. Lõiget 2 ei kohaldata nende maade ja territooriumide suhtes, kus juba kehtivad mittediskrimineerivad tollitariifidseetõttu, et nad on seotud eriliste rahvusvaheliste kohustustega.

5. Nendele maadele ja territooriumidele imporditavate kaupade suhtes kehtestatavad tollimaksud või nende muudatused ei või põhjustada juriidiliselt ega faktiliselt mingit otsest ega kaudset diskrimineerimist eri liikmesriikidest imporditavate kaupade suhtes.

Artikkel III-289

Kui maale võitritooriumile mingist kolmandast riigist imporditavatelt kaupadelt võetavat tollimaksude tase võib põhjustada artikli III-288 lõike 1 kohaldamisel kaubandushäireid mingi liikmesriigi kahjuks, võib viimane taotleda, et komisjonteeks teistele liikmesriikidele ettepaneku meetmete kohta, mis on vajalikud olukorra parandamiseks.

Artikkel III-290

Järgides rahvatervist, avalikku julgeolekut ja avalikku korda puudutavaid sätteid, reguleeritakse nende maade ja territooriumide töötajate liikumisvabadus liikmesriikide piires ning liikmesriikide töötajate liikumisvabadus nende maade ja territooriumide piires õigusaktidega, mis võetakse vastu kooskõlas artikliga III-291.

Artikkel III-291

Nõukogu võtab maade ja territooriumide liiduga assotsieerimisel omandatud kogemuste alusel komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastu Euroopa seadused, raamseadused, määrused ja otsused, mis käsitlevad maade ja territooriumide liiduga assotsieerimise üksikasjalikke eeskirju jamenetlusi. Sellised seadused või raamseadused võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

V JAOTIS

LIIDU VÄLISTE GEVUS

I PEATÜKK

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

Artikkel III-292

1. Liidu tegevus rahvusvahelisel areeniltugineb põhimõtetele, millest on juhitud liidu enda loomine, arendamine ja laiendamine ning mida liit soovib edendada ka ülejäänud maailmas: demokraatia, õigusriik, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus, inimväärikuse, võrdsuse ja solidaarsuse ning Ühinenud Rahvaste Organisatsioonipõhikirja põhimõtete ja rahvusvahelise õiguse austamine.

Liit püüab arendada suhteid ja partnerlust kolmandate riikide ja rahvusvaheliste, piirkondlike või ülemaailmsete organisatsioonidega, kes jagavad esimeses lõigus osutatud põhimõtteid. Ta edendab mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus.

2. Liit määratleb ja viib ellu ühist poliitikat ja ühismeetmeid ning taotleb koostöö kõrget astet kõikides rahvusvaheliste suhete valdkondades, selleks et:

- a) kaitsta oma ühiseid väärtusi, põhihuvet, julgeolekut, sõltumatust ning terviklikkust;
- b) tugevdada ja toetada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid, inimõigusi ja rahvusvahelist õigust;
- c) säilitada rahu, ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkide ja põhimõtetega, Helsingi lõppakti põhimõtetega ning Pariisi harta eesmärkidega, kaasa arvatud rahu ja julgeolek välispiiridel;
- d) toetada arengumaade säästvat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonna-alast arengut, pidades esmaselt eesmärgiks vaesuse kaotamist;
- e) ergutada kõikide riikide integreerimist maailmamajandusse, muuhulgas rahvusvahelise kaubanduse tõkete järkjärgulise kaotamise kaudu;
- f) aidata töötada välja rahvusvahelisi meetmeid keskkonna seisundi säilitamiseks, järelevaldeks ning maailma loodusvarade säästvaks majandamiseks, et tagada säästev areng;
- g) abistada rahvaid, riike ja piirkondi, mida tabavad loodusõnnetused või inimtegevusest tingitud õnnetused;
- h) edendada tugevamat mitmepoolset koostööd ja hea valitsemistavaga maailmakorraldust tuginevat rahvusvahelist süsteemi.

3. Liit austab neid põhimõtteid ja püüab lõigetes 1 ja 2 osutatud eesmärke saavutada käesolevas jaotises määratletud liidu välistegevuse valdkondade ja muude poliitikavaldkondade välisaspektide arendamisel ja teostamisel.

Liit tagab kooskõla oma välistegevuse erivaldkondade vahel ning nende ja muude poliitikavaldkondade vahel. Nõukogu komisjon, keda abistab liidu välisminister, tagavad selle kooskõla ja teevadselleks koostööd.

Artikkel III-293

1. Euroopa Ülemkogu määratleb artiklis III-292 osutatud põhimõtete ja eesmärkide põhjal liidu strateegilised huvid ja eesmärgid.

Euroopa Ülemkogu otsused liidu strateegiliste huvide ja eesmärkide kohta on seotud ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga ja liidu välistegevuse teiste valdkondadega. Need otsused võivad puudutada liidu suhteid teatava riigi või piirkonnaga või käsitleda mingit teemat. Otsustes määratakse kindlaks nende kestus ja vahendid, mis liidul ja liikmesriikidel tuleb kättesaadavaks teha.

Euroopa Ülemkoguteeb otsused ühehäälselt nõukogu soovitusel põhjal, mille viimane võtab vastu igas valdkonnas selleks ettenähtud korras. Euroopa Ülemkogu otsuseid rakendatakse kooskõlas põhiseaduses sätestatud menetlustega.

2. Liidu välisminister ühise välis- ja julgeolekupoliitika osas ning komisjon muude välistegevuse valdkondade osas võivad teha nõukogule ühisettepanekuid.

II PEATÜKK

ÜHINE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA

1. JAGU

ÜHISÄTTED

Artikkel III-294

1. Välistegevuse põhimõtete ja eesmärkide alusel määratleb ja teostab liit ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, mihõlmab kõiki välis- ja julgeolekupoliitika valdkondi.

2. Liikmesriigid toetavad ühist välis- ja julgeolekupoliitikat aktiivselt ja tingimusteta lojaalsuse ja vastastikusesolidaarsuse vaimus.

Liikmesriigid teevad koostööd, et süvendada ja arendada oma vastastikust poliitilist solidaarsust. Nad hoiduvad igasugustest meetmetest, mis on vastuolus liidu huvidega või tõenäoliselt kahjustaksid liidu tõhusust ühtsejõuna rahvusvahelistes suhetes.

Nendest põhimõtetest kinnipidamise tagavad nõukogu ja liidu välisminister.

3. Liit teostab ühist välis- ja julgeolekupoliitikat:

- a) määratledes selle üldsuunised;
- b) tehes Euroopa otsuseid, mis määratlevad:
 - i) liidupoolt võetavad meetmed;
 - ii) liidupoolt esitatavad seisukohad;
 - iii) punktides i ja ii osutatud Euroopa otsuste elluviimise korra;
- c) tugevdades liikmesriikide süstemaatilist koostööd poliitika teostamisel.

Artikkel III-295

1. Euroopa Ülemkogu määratleb ühise välis- ja julgeolekupoliitika põhimõtted ning üldsuunised, sealhulgas kaitsepoliitilise tähendusega küsimustes.

Kuivahvusvaheline olukord nõuab, kutsub Euroopa Ülemkogu eesistuja kokku Euroopa Ülemkogu erakorralise kohtumise, et määratleda liidu poliitika strateegiline kurss sellises olukorras.

2. Nõukogu võtab ühise välis- ja julgeolekupoliitika määratlemiseks ja rakendamiseks vajalikud Euroopa otsused vastu Euroopa Ülemkogu määratletud üldsuuniste ja strateegilise kursi alusel.

Artikkel III-296

1. Liidu välisminister, kes juhib välisasjade nõukogu tööd, aitab oma ettepanekutega kaasa ühise välis- ja julgeolekupoliitika väljatöötamisele ning tagab Euroopa Ülemkogu ja nõukogupoolt vastuvõetud Euroopa otsuste rakendamise.

2. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes esindab liitu välisminister. Ta peab liidu nimel kolmandate osapooltega poliitilist dialoogi ning väljendab liidu seisukohta rahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel.

3. Liidu välisministrit abistab tema volituste täitmisel Euroopa Liidu välisteenistus. See teenistus toimib koostöös liikmesriikide diplomaatiliste teenistustega ja koosneb nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni asjaomaste osakondade ametnikest ning liikmesriikide diplomaatilisest teenistusest lähetatud töötajatest. Euroopa Liidu välisteenistuse korraldus ja toimimine määratakse nõukogu Euroopaotsusega. Nõukogu teeb otsuse liidu välisministri ettepanekul pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning komisjoni nõusolekul.

Artikkel III-297

1. Kui rahvusvaheline olukord nõuab liidult operatiivset tegutsemist, võtab nõukogu vastu vajalikud Euroopaotsused. Otsustes määratletakse meetme eesmärgid, ulatus, liidule kättesaadavaks tehtavad vahendid, vajaduse korral nende kestus ning rakendamistingimused.

Kui asjaolud muutuvad ja see mõjutab oluliselt küsimust, mille suhtes on võetud Euroopa otsus, vaatab nõukogu läbi otsuse põhimõtted ja eesmärgid ning võtab vastu vajalikud Euroopa otsused.

2. Sellised lõikes 1 osutatud Euroopa otsused on liikmesriikidele siduvad nendeseisukohavõttude ja talitusviiside suhtes.

3. Kui lõikes 1 osutatud Euroopa otsuse alusel plaanitakse riigi seisukohavõttu või meedet, annab asjaomane liikmesriik sellest teada õigel ajal, et vajaduse korral võimaldada eelnevat konsulteerimist nõukogus. Eelneva teavitamise kohustust ei kohaldata meetmete suhtes, mis kujutavad endast pelgalt selliste otsuste ülevõtmist siseriiklikusse õigusesse.

4. Olukorra muutumisest tingitud tungiva vajaduse korral ja kui lõikes 1 osutatud otsust ei ole uuesti läbivaadatud, võivad liikmesriigid võtta vajalikke kiireloomulisi meetmeid, arvestades selle otsuse üldisi eesmärgi. Asjaomane liikmesriik teavitab kõikidest sellistest meetmetest viivitamata nõukogu.

5. Kui käesolevas artiklis osutatud Euroopa otsuse rakendamisel peaks esinema suuremaid raskusi, annab liikmesriik neist teada nõukogule, kes neid arutab ja asub otsima asjakohaseid lahendusi. Need lahendused ei või olla vastuolus meetme eesmärkidega ega kahjustada selle tõhusust.

Artikkel III-298

Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuseid, milles määratletakse liidu seisukoht teatud geograafilistes või temaatilistes küsimustes. Liikmesriigid tagavad, et nendepoliitika vastab liidu seisukohtadele.

Artikkel III-299

1. Iga liikmesriik, liidu välisminister või nimetatud minister komisjoni toetusel võib esitada nõukogule arutamiseks ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seotud küsimusi ning teha vastavalt vajadusele algatusi või ettepanekuid.

2. Kiiret otsustamist nõudvatel juhtudel kutsub liidu välisminister kas omal algatusel või liikmesriigi taotlusel neljakümne kaheksa tunni, äärmise vajaduse korral lühema aja jooksul kokku nõukogu erakorralise istungi.

Artikkel III-300

1. Käesolevas peatükis osutatud Euroopaotsused teeb nõukogu ühehäälselt.

Hääletamisest hoiduv nõukogu liige võib põhjendada oma käitumist, tehes ametliku avalduse. Sel juhul ei ole asjaomane liikmesriik kohustatud Euroopa otsust kohaldama, kuid ta aktsepteerib, et otsus seob liitu. Vastastikuse solidaarsuse vaimu hoidub asjaomane liikmesriik igasugusest meetmest, mis võiks sattuda vastuolulisele otsusele põhineva liidu meetmega või seda takistada; teised liikmesriigid austavad tema seisukohta. Kui sel viisil hääletamisest hoidumist põhjendanud nõukogu liikmed esindavad vähemalt üht kolmandikku liikmesriikidest, kes moodustavad vähemalt ühe kolmandiku liidu elanikkonnast, siis otsust vastu ei võeta.

2. Erandina lõikest 1 teeb nõukogu otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega:

- a) kui ta artikli III-293 lõikes 1 osutatud Euroopa Ülemkogu Euroopa otsuse põhjal, mis käsitleb liidu strateegilisi huve ja eesmärgi, võtab vastu liidumeedet või seisukohta määratlevaid Euroopa otsuseid;
- b) kui ta võtab vastu liidu meedet või seisukohta määratleva Euroopa otsuse ettepanek põhjal, mille liidu välisminister on esitanud Euroopa Ülemkogu taotlusel, mistuleneb ülemkogu või ministri enda algatusest;
- c) kui ta võtab vastu Euroopa otsuse liidu meedet või seisukohta määratleva Euroopaotsuse rakendamise kohta;
- d) kui ta võtab vastu Euroopa otsuse eriesindaja nimetamise kohta vastavalt artiklile III-302.

Kui nõukogu liiget teatab, et ta kavatseb liikmesriigi poliitikaga seotud tähtsatel ja avalikustatud põhjustel olla vastu Euroopa otsuse vastuvõtmisele kvalifitseeritud häälteenamusega, siis küsimust hääletusele ei panda. Liidu välisminister otsib tihedas koostöös asjaspeetava liikmesriigiga sellele vastuvõetavat lahendust. Kui tal see ei õnnestu, võib nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega taotleda, et küsimus suunataks ühehäälselt Euroopa otsusetegemiseks Euroopa Ülemkogusse.

3. Kooskõlas artikli I-40 lõikega 7 võib Euroopa Ülemkogu ühehäälselt vastu võtta Euroopa otsuse, mis näeb ette, et muudel kui käesoleva artikli lõikes 2 osutatud juhtudel teeb nõukogu otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega.

4. Lõikeid 2 ja 3 ei kohaldata sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega otsuste suhtes.

Artikkel III-301

1. Kui Euroopa Ülemkogu või nõukogu on määratlenud liidu ühiselähenemisviisi artikli I-40 lõike 5 tähenduses, koordineerivad liidu välisminister ja liikmesriikide välisministrid oma tegevust nõukogus.

2. Liikmesriikide diplomaatilised esindused ning liidu delegatsioonid kolmandates riikides ja rahvusvaheliste organisatsioonide juures teevad koostööd ning aitavad kaasa lõikes 1 osutatud ühise lähenemisviisi määratlemisele ja rakendamisele.

Artikkel III-302

Ministrite Nõukogu võib nimetada liidu välisministri ettepanekul eriesindaja, kellel on volitused teatavates poliitika küsimustes. Eriesindaja täidab oma ülesandeid ministri alluvuses.

Artikkel III-303

Liit võib sõlmida lepinguid ühe või mitme riigiga või rahvusvahelise organisatsiooniga käesolevateatükiga hõlmatud valdkondades.

Artikkel III-304

1. Liidu välisminister konsulteerib Euroopa Parlamendiga ja informeerib teda vastavalt artikli I#40 lõikele 8 ja artikli I-41 lõikele 8. Ta tagab, et Euroopa Parlamendi arvamusi võetakse asjakohaselt arvesse. Euroopa Parlamendi teavitamise võib teha ülesandekseriesindajatele.

2. Euroopa Parlament võib esitada nõukogule ja liidu välisministrile küsimusi ning anda neile soovitusi. Kaks korda aastaskorraldab ta arutelu ühise välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisel saavutatud edusammude üle.

Artikkel III-305

1. Liikmesriigid koordineerivad oma tegevustrahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel. Niisugustel foorumitel toetavad nad liidu seisukohti. Sellise koordineerimisega tagab liidu välisminister.

Rahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel, millest ei võta osa kõik liikmesriigid, toetavad osalevad liikmesriigid liidu seisukohti.

2. Kooskõlas artikli I-16 lõikega 2 teavitavad liikmesriigid, kes on esindatud rahvusvahelistes organisatsioonides või rahvusvahelistel konverentsidel, millest ei võta osa kõik liikmesriigid, viimasena nimetatuid ning ka liidu välisministrit kõigist ühist huvi pakkuvatest küsimustest.

Liikmesriigid, kes on ühtlasi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu liikmed, kooskõlastavad oma tegevuse ning teavitavad täielikult teisi liikmesriike jaliidu välisministrit. Liikmesriigid, kes on julgeolekunõukogu liikmed, kaitsevad oma funktsioonide täitmisel liidu seisukohti ja huve, ilma et see piiraks nende kohustusi, mis tulenevad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjasätetest.

Kui liit on võtnud seisukoha Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu päevakorda kuuluvast küsimusest, taotlevad liikmesriigid, kes on julgeolekunõukogu liikmed, et liidu välisminister kutsutaks esitama liidu seisukohta.

Artikkel III-306

Liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarsed ning liidu delegatsioonid kolmandates riikides ja rahvusvahelistel konverentsidel ning nende esindajad rahvusvahelistes organisatsioonides teevad koostööd, kindlustades selle peatüki alusel vastuvõetud liidu seisukohti ja meetmeid määratlevate Euroopa otsuste järgimise jarakendamise. Nad tihendavad koostööd teabevahetuse ja ühishinnangute andmiseteel.

Nad aitavad rakendada artikli I-10 lõike 2 punktis c osutatud Euroopa kodanike õigust kaitsele kolmandate riikide territooriumil ning vastavalt artiklile III-127 võetud meetmeid.

Artikkel III-307

1. Ilma et see piiraks artikli III-344 kohaldamist, jälgib poliitika- ja julgeolekukomitee rahvusvahelist olukorda ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga hõlmatud valdkondades ning aitab kaasapoliitika määratlemisele, esitades kas nõukogu või liidu välisministritaotlusele või omal algatusel nõukogule arvamusi. Ta jälgib ka kokkulepitud poliitika rakendamist, ilma et see piiraks liidu välisministri pädevust.

2. Käesoleva peatüki reguleerimisalaste osab poliitika- ja julgeolekukomitee nõukogu ja liidu välisministrivastutusel artiklis III-309 osutatud kriisiohjamisoperatsioonide poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise.

Nõukogu võib volitada komiteed kriisiohjamisoperatsiooni elluviimiseks ja selle kestel, nagu nõukogu kindlaks määrab, võtta operatsiooni poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimisega seotud asjakohaseid meetmeid.

Artikkel III-308

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamine ei mõjuta põhiseadusega sätestatud menetlusterakendamist ja institutsioonide volituste ulatust artiklites I-13 kuni I-15 ja I-17 osutatud liidu pädevuste teostamiseks.

Samuti ei mõjuta nimetatud artiklites loetletud poliitika rakendamine põhiseadusega sätestatud menetluste rakendamist ja institutsioonide volituste ulatust liidu pädevuse teostamiseks käesoleva peatüki alusel.

2. JAGU

ÜHINE JULGEOLEKU- JA KAITSEPOLIITIKA

Artikkel III-309

1. Artikli I-41 lõikes 1 osutatud missioonid, mille täitmisel liit võib kasutada tsiviil- ja sõjalisi vahendeid, hõlmavad ühiseid desarmeerimisoperatsioone, humanitaarabi- ja päästeoperatsioone, sõjalist nõustamist ja abistamist, konfliktide ennetamist ja rahutagamisoperatsioone, relvajõudude missioone kriiside ohjamisel, sealhulgas rahusobitamist ning olukorra konfliktijärgset stabiliseerimist. Kõiknimetatud missioonid võivad aidata kaasa terrorismi tõkestamisele, muuhulgas toetades kolmandaid riike nende võitluses terrorismi vastu oma territooriumil.

2. Nõukogu võtab seoses lõikes 1 osutatud missioonidega vastu Euroopa otsuseid, milles määratletakse nende eesmärgid ja ulatus ning elluviimise üldtingimused. Liidu välisminister, kes tegutseb nõukogu alluvuses ning tihedas ja pidevas ühenduses poliitika- ja julgeolekukomiteega, tagab selliste missioonide tsiviil- ja sõjaliste aspektide kooskõlastamise.

Artikkel III-310

1. Nõukogu võib artikli III-309 alusel vastuvõetud Euroopa otsuste raames usaldada teatavate missioonide täitmise liikmesriikide rühmale, kes soovivad ja on suutelised sellist missiooni täitma. Need liikmesriigid lepivad koos liidu välisministriga omavahel kokku missiooni täitmise tingimustes.

2. Missiooni täitmises osalevad liikmesriigid teavitavad nõukogu regulaarselt oma edusammudest omal algatusel või mõne teise liikmesriigi nõudmisel. Asjaomased riigid informeerivad nõukogu viivitamata, kui missiooni täitmine toob kaasa olulisi tagajärgi või eeldab lõikes 1 osutatud Euroopa otsustega kindlaks määratud missiooni eesmärgi, ulatuse ja tingimuste muutmist. Sellistel juhtudel võtab nõukogu vastuvajalikud Euroopa otsused.

Artikkel III-311

1. Artikli I-41 lõikega 3a osutatud ja nõukogu juhatusel tegutseva kaitsevõime arendamise, teadusuuringute, hangete ja relvastuse alase agentuuri (Euroopa Kaitseagentuuri) ülesandeks on:

- a) aidata liikmesriikidel määratleda nende sõjalise võimekuse alaseid eesmärgid ja hinnatavate, kuidas liikmesriigid täidavad oma sõjalise võimekusega seotud kohustusi;
- b) edendada operatiivvajaduste ühtlustamist ning tõhusate ja kokkusobivate hankemenetluste kasutuselevõtmist;
- c) pakkuda mitmepoolse osalusega projektides sõjalise võimekusega seotud eesmärkide saavutamiseks ning tagada liikmesriikide poolt rakendatavate programmide koordineerimine ja asjakohaste koostööprogrammide juhtimine;
- d) toetada kaitsetehnoloogia alaseid uuringuid ning koordineerida ja kavandada ühisuuringuid ja tulevase operatiivvajadusi rahuldavate tehniliste lahenduste väljatöötamist;
- e) aidata määratleda ja vajaduse korral rakendada mis tahes kasulikke meetmeid kaitse sektori tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamiseks ja sõjalistekulutuste tõhustamiseks.

2. Euroopa Kaitseagentuuri töös võivad osaleda kõik liikmesriigid, kes selleks soovi avaldavad. Nõukogu võtab kvalifitseeritud hääleteenamusega vastu Euroopa otsuse, milles määratakse kindlaks agentuuri põhikiri, asukoht ja töökord. Selles otsuses võetakse arvesse tegelikku osalemist agentuuri tegevuses. Agentuuri raames luuakse asjakohased rühmad, kuhu kuuluvad ühisprojektides koostööd tegevad liikmesriigid. Vajaduse korral täidab agentuur oma ülesandeid koostöö komisjoniga.

Artikkel III-312

1. Liikmesriigid, kes soovivad osaleda artikli I-41 lõikes 6 osutatud alalises struktureeritud koostöös, kes vastavad nõuetele ja on võtnud endale sõjalist võimekust puudutavad kohustused, mis on esitatud protokollis alalise struktureeritud koostöö kohta, teatavad omakavatsusest nõukogule ja liidu välisministritele.

2. Kolme kuu jooksul pärast lõikes 1 osutatud teatamist võtab nõukogu vastu Euroopa otsuse, millega kehtestatakse alaline struktureeritud koostöö ja määratakse kindlaks osalevate liikmesriikide nimekiri. Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud hääleteenamusega pärast liidu välisministriga konsulteerimist.

3. Liikmesriik, kes soovib hiljem alalises struktureeritud koostöös osaleda, teatab oma kavatsusest nõukogule ja liidu välisministritele.

Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, millega kinnitab alalise struktureeritud koostöö protokoll artiklites 1 ja 2 osutatud tingimusi täitva ja kohustusi võtva asjaomase liikmesriigi osalemise. Nõukogu teeb otsuse kvalifitseeritud hääleteenamusega pärast liidu välisministriga konsulteerimist. Hääletamisel osalevad ainult osalevaid liikmesriike esindavad nõukogu liikmed.

Kvalifitseeritudhäälteenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusenatingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokkuvähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivassevähemusse peab kuuluma vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavadrohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige; ilmamilleta, loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

4. Kui osalev liikmesriik ei täida enam nõudmisi või ei saa enam täita kohustusi, millele on osutatud alalist struktureeritud koostööd käsitleva protokoll artiklites 1 ja 2, võib nõukogu võtta vastu asjaomase liikmesriigi osalemist peatava Euroopa otsuse.

Nõukogu teebotsuseid kvalifitseeritud häälteenamusena. Hääletavad ainult osalevaidliikmesriike esindavad nõukogu liikmed, välja arvatud kõnealne liikmesriik.

Kvalifitseeritud häälteenamust määratletakse nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivasse vähemusse peab kuuluma vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige; ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

5. Osalev liikmesriik, kes soovib alaliseststruktureeritud koostööst loobuda, teavitab oma kavatsusest nõukogu, mis võtabarvesse, et kõnealne liikmesriik enam ei osale.

6. Nõukogu poolt alalise struktureeritud koostöö raames vastuvõetavad Euroopa otsused ja soovitused võetakse vastu ühehäälselt, välja arvatud need, mis on sätestatud lõigetes 2 kuni 5. Käesoleva lõike kohaldamisel nõutakse ühehäälsuseks ainult osalevate liikmesriikide esindajate hääli.

3. JAGU

RAHANDUSSÄTTED

Artikkel III-313

1. Käesoleva peatüki rakendamisest tingitudinstitutsioonide halduskulud arvatakse liidu eelarvesse.

2. Käesoleva peatüki rakendamisega kaasnevadtoimimiskulud arvatakse samuti liidu eelarvesse, välja arvatud sõjalise jakaitsepoliitilise tähendusega operatsioonidega kaasnevad kulud ning juhud, milnõukogu otsustab teisiti.

Kui kulused eiarvata liidu eelarvesse, katavad liikmesriigid need kulud rahvamajandusekogutoodangu järgi määratud skaala kohaselt, kui nõukogu ei otsusta teisiti. Liikmesriigid, kelle esindajad nõukogus on artikli III-300 lõike 1 teise lõigukohaselt teinud ametliku avalduse, ei ole kohustatud osalema sõjalise võikaitsepoliitilise tähendusega operatsioonidega kaasnevate kulude rahastamises.

3. Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, millega määratakse kindlaks erimenetlused, mis tagavad liidu eelarvevahenditekiire eraldamise ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames tehtavatekiireloomuliste algatuste ning eelkõige artikli I-41 lõikes 1 ja artiklisIII-309osutatud missiooneettevalmistava tegevuse rahastamiseks. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Artikli I-41lõikes 1 ja artiklis III-309 osutatud missioone ettevalmistava tegevuse kulud, mida ei arvata liidu eelarvesse, rahastatakse liikmesriikide sissemaksetegalooodud käivitusfondist.

Nõukogu võtabliidu välisministri ettepaneku põhjal kvalifitseeritud häälteenamusena vastuEuroopa otsused, milles määratakse kindlaks:

- a) käivitusfondiloomise ja rahastamise kord, eelkõige fondile eraldatavad summad;
- b) käivitusfondi haldamise kord;
- c) finantskontrolli teostamise kord.

Kui kooskõlas artikli I-41 lõikega 1 ja artikligaIII-309 kavandatava missioonikulused ei saa arvata liidu eelarvesse, volitab nõukogu liidu välisministrikasutama kõnealust fondi. Liidu välisminister annab nõukogule aru sellevolituse kasutamise kohta.

III PEATÜKK

ÜHINE KAUBANDUSPOLIITIKA

Artikkel III-314

Tolliliidu rajamisega vastavalt artiklile III-151 aitab liit ühistes huvides kaasa maailmakaubanduse harmoonilisele arengule, rahvusvahelises kaubanduses ja välismaiste otseinvesteeringute suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisele kaotamisele ning tolli- ja muude tõkete alandamisele.

Artikkel III-315

1. Ühine kaubanduspoliitika rajaneb ühtsetel põhimõtetel, eriti mis puutub tariifide muutmisse, kaupade ja teenustega ning intellektuaalomandi kaubandusaspektidega seotud tolli- ja kaubanduskokkulepete sõlmimisse, välismaistesse otseinvesteeringutesse, liberaliseerimismeetmete ühtlustamisse, ekspordipoliitikasse ning kaubanduse kaitsemeetmetesse, näiteks meetmetesse, mis on vajalikud dumpingu või subsidiumide puhul. Ühist kaubanduspoliitikat teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega.

2. Ühise kaubanduspoliitika rakendamise raamistiku määratlevad meetmed kehtestatakse Euroopa seadusega.

3. Kui ühe või mitme riigi võirahvusvahelise organisatsiooniga sõlmitavate lepingute üle on vaja pida läbirääkimisi, kohaldatakse artikli III-325 sätteid käesoleva artikli erisätetealusel.

Komisjon annab soovitusi nõukogule, kes volitab komisjoni alustama vajalikke läbirääkimisi. Nõukogu ja komisjon tagavad selle, et läbirääkimiste tulemusel sõlmitavad lepingud vastavad liidusisesele poliitikale ja normidele.

Komisjon peab läbirääkimisi, konsulteerides erikomiteega, mille nõukogu määrab selle ülesandetäitmisel abistama komisjoni, ning niisuguste juhiste raames, mida nõukogu peab vajalikuks komiteele adresseerida. Komisjon annab erikomiteele ja Euroopa Parlamendile regulaarselt aru läbirääkimiste edenemise kohta.

4. Seoses lõikes 3 osutatud lepingute ülel läbirääkimisega ja nende sõlmimisega teeb nõukogu otsused kvalifitseeritudhääleteenamusega.

Seoses lepingutel läbirääkimise ja sõlmimisega teenuste ja intellektuaalomandi kaubandusaspektide valdkonnas, samuti välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas, teeb nõukogu otsused ühehäälselt, kui need lepingud sisaldavad sätteid, mis liidusisesteeskirjade vastuvõtmiseks nõuavad ühehäälsust.

Nõukogu teeb samuti ühehäälselt otsuse lepingute üle läbirääkimiste pidamiseks ja nendes sõlmimiseks:

a) kultuuri- ja audiovisuaalteenuste valdkonnas, kui need lepingud võivad ohustada liidukultuurilist ja keelelist mitmekesisust;

b) sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuteenuste valdkonnas, kui need lepingud võivad tõsiselt häirida selliste teenuste osutamise riiklikku korraldust ning piirata liikmesriikide vastutust selliste teenuste osutamisel.

5. Transpordialaste rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamisel ja nende sõlmimisel kohaldatakse III jaotise III peatüki 7. alajao sätteid ja artiklit III-325.

6. Käesoleva artikliga ühise kaubanduspoliitika valdkonnas omistatud pädevuse teostamine ei mõjuta liidu jaliikmesriikide vahelist pädevuse jaotust ega kohusta liikmesriike oma õigus- ja haldusnorme ühtlustama, niivõrd kui põhiseadus välistab sellise ühtlustamise.

IV PEATÜKK

KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA

JA HUMANITAARABI

1. JAGU

ARENGUKOOSTÖÖ

Artikkel III-316

1. Liidu poliitikat arengukoostöö valdkonnasteostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Liidu jaliikmesriikide arengukoostöö poliitikad täiendavad ja tugevdavad teineteist.

Liidu arengukoostöö poliitika põhieesmärgiks on vaesuse vähendamine ja pikemas perspektiivis selle kaotamine. Liit võtab arengukoostöö eesmärgi arvesse muu sellise poliitika puhul, mida ta rakendab ja mis tõenäoliselt mõjutab arengumaid.

2. Liit ja liikmesriigid täidavad neid kohustusi ja arvestavad neid eesmärgi, mis nad on heaks kiitnud Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ja teistes pädevates rahvusvahelistes organisatsioonides.

Artikkel III-317

1. Euroopa seaduse või raamseadusega võetakse arengukoostöö poliitika teostamiseks vajalikud meetmed, mis võivad hõlmata arengumaadega elluviidavaid mitmeaastaseid koostööprogramme võitemaatilisi programme.
2. Liit võib sõlmida kolmandate riikidega või pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega lepinguid, mis aitavadsaavutada artiklites III-292 ja III-316 osutatud eesmärgid.

Esimene lõik eipiira liikmesriikide pädevust pidada rahvusvahelistes organites läbirääkimisija sõlmida lepinguid.

3. Euroopa Investeeringuspank aitab omapõhikirjas esitatud tingimuste kohaselt kaasa lõikes 1 osutatud meetmete rakendamisele.

Artikkel III-318

1. Meetmete vastastikuse täiendavuse ja tõhususe edendamiseks kooskõlastavad liit ja liikmesriigid oma arengukoostöö poliitikat ning konsulteerivad üksteisega oma abiprogrammide suhtes, seda ka rahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel. Nad võivad alata ühismeetmeid. Vajadusel aitavad liikmesriigid kaasa liidu abiprogrammide rakendamisele.
2. Komisjon võib teha kasulikke algatusi, et edendada lõikes 1 märgitud kooskõlastamist.
3. Oma pädevuse piires teevad liit ja liikmesriigid koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2. JAGU

MAJANDUS-, FINANTS- JA TEHNILINE KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA

Artikkel III-319

1. Ilma et see piiraks põhiseaduse muude sätete, eriti artiklite III-316 kuni III-318 kohaldamist, viib liit kolmandate riikide suhtes, mis ei ole arengumaad, ellu majandus-, finants- ja tehnilise koostöö meetmeid, mis hõlmavad eelkõige finantsvaldkonnas antavat abi. Sellised meetmed on kooskõlas liidu arengupoliitikaga ning neid viiakse ellu kooskõlas tema välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Liidu ja liikmesriikide meetmed täiendavad ja tugevdavad üksteist.
2. Lõike 1 rakendamiseks vajalikud meetmed võetakse Euroopa seaduse või raamseadusega.
3. Oma pädevuse piires teevad liit ja liikmesriigid koostööd kolmandate riikide ja pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega. Liidu koostöö korralduse võib kokku leppida liidu ja asjaomaste kolmandate isikute vaheliste lepingutega.

Esimene lõik eipiira liikmesriikide pädevust pidada rahvusvahelistes organites läbirääkimisija sõlmida lepinguid.

Artikkel III-320

Kui kolmandariigi olukord nõuab liidu kiiret finantsabi, võtab nõukogu komisjoni ettepanekupõhjal vastu vajalikud Euroopa otsused.

3. JAGU

HUMANITAARABI

Artikkel III-321

1. Liidu operatsioone humanitaarabivaldkonnas teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega. Selliste operatsioonide eesmärk on anda sündmuskohast abi ning teha päästetööd ja pakkuda kaitset loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste tõttu kannatanud inimestele kolmandates riikides, et rahuldada erinevatest olukordadest tingitud humanitaarvajadusi. Liidu ja liikmesriikide operatsioonid täiendavad ja tugevdavad üksteist.
2. Humanitaarabi operatsioone korraldatakse kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning erapooletuse, neutraalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetega.

3. Euroopa seaduse või raamseadusegavõetakse meetmed, millega määratakse kindlaks liidu humanitaarabioperatsioonideelluviimise raamistik.

4. Liit võib sõlmida kolmandate riikidegavõi pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega lepinguid, mis aitavadsaavutada lõikes 1 ja artiklisIII-292 osutatud eesmäärke.

Esimene lõik eipiira liikmesriikide pädevust pidada rahvusvahelistes organites läbirääkimisija sõlmida lepinguid.

5. Et luua raamistikku, milles Euroopanoored saaksid liidu humanitaarabioperatsioonidele ühiselt kaasa aidata,asutatakse Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus. Korpuse põhikiri ja töökordmääratakse kindlaks Euroopa seadusega.

6. Komisjon võib liidu ja liikmesriikide meetmete kooskõlastamiseks teha kasulikke algatusi, et edendada liidu ja siseriiklike humanitaarabimeetmete vastastikust täiendavust ja tõhusust.

7. Liit tagab, et temahumanitaarabioperatsioonid kooskõlastatakse ja need ühtuvad rahvusvahelisteorganisatsioonide ja organite, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsioonisüsteemi kuuluvate organisatsioonide ja organite operatsioonidega.

V PEATÜKK

PIIRAVAD MEETMED

Artikkel III-322

1. Kui kooskõlas käesoleva jaotise IIpeatükiga vastuvõetud Euroopa otsus näeb ette majandus- ja finantssuheteosalise või täieliku katkestamise või piiramise ühe või mitme kolmanda riigiga,võtab nõukogu liidu välisministri ja komisjoni ühise ettepaneku põhjalkvalifitseeritud häälteenamusega vastu vajalikud Euroopa määrused või otsused.Ta teavitab sellest Euroopa Parlamenti.

2. Kui kooskõlas käesoleva jaotise IIpeatükiga vastu võetud Euroopa otsuses on nii sätestatud, võib nõukogu lõikes 1osutatud menetluse alusel võtta piiravaid meetmeid juriidiliste või füüsilisteisikute ning rühmituste või mitteriiklike üksuste suhtes.

3. Käesolevas artiklis osutatud õigusaktidsisaldavad vajalikke õiguslikke tagatise käsitlevaid sätteid.

VI PEATÜKK

RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

Artikkel III-323

1. Liit võib sõlmida lepingu ühe või mitmekolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga, kui põhiseaduses on niisätestatud või kui lepingu sõlmimine on vajalik mõne põhiseaduses seatudeesmärgi saavutamiseks liidu poliitika raames, kui lepingu sõlmimist näeb ette liidu juriidiliselt siduv õigusakt või kui see võib mõjutada ühiseeskirju võimuuta nende kohaldamisala.

2. Liidu sõlmitud lepingud seovad liiduinstituutsioone ja liikmesriike.

Artikkel III-324

Liit võib sõlmida assotsiatsioonilepingu ühe või mitme kolmanda riigiga või rahvusvahelise organisatsiooniga selleks, et luuaassotsiatsioon, mis hõlmab vastastikuseid õigusi ja kohustusi, ühismeetmeid ja erimenetlusi.

Artikkel III-325

1. Ilma et see piiraks artikli III-315sätete kohaldamist, peetakse liidu ja kolmandate riikide või rahvusvahelisteorganisatsioonide vaheliste lepingute üle läbirääkimisi ja selliseid lepinguidsõlmitakse vastavalt järgmisele menetlusele.

2. Nõukogu annab loa alustada läbirääkimisi,võtab vastu läbirääkimisjuhised, annab loa lepingutele alla kirjutada ja sõlmiblepingud.

3. Komisjon või liidu välisminister, kuikavandatav leping on eranditult võipõhimõtteliselt seotud ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, annab soovitusinõukogule, kes võtab vastu Euroopa otsuse, millega antakse luba alustadaläbirääkimisi ning nimetatakse sõltuvalt kavandatava lepingu teemast liiduläbirääkija või läbirääkimisrühma juht.

4. Nõukogu võib anda läbirääkijale juhiseid ning moodustada erikomitee, kellega tuleb läbirääkimiste pidamisel konsulteerida.

5. Läbirääkija ettepanekupõhjal võtab nõukogu vastu Euroopaotsuse, millega antakse luba lepingule alla kirjutada ja vajaduse korral seda ajutiselt enne jõustumist kohaldada.

6. Nõukogu võtab läbirääkija ettepanekupõhjal vastu Euroopa otsuse lepingu sõlmimise kohta.

Välja arvatud juhul, kui leping on seotud eranditult ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, võtab nõukogu vastu Euroopa otsuse lepingu sõlmimise kohta:

a) pärast nõusoleku saamist Euroopa Parlamendilt järgmistel juhtudel:

i) kuisõlmitakse assotsiatsioonilepinguid;

ii) kui liit ühineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga;

iii) kuisõlmitakse lepinguid, mis koostöömenetlusi kehtestades loovad teatud institutsioonilisi raamistikke;

iv) kuisõlmitakse liidu eelarvele olulist mõju avaldavaid lepinguid;

v) kuisõlmitakse lepinguid, mis hõlmavad valdkondi, mille suhtes kohaldatakse kasseadusandlikku tava- või erimenetlust, mille puhul on nõutav Euroopa Parlamendi nõusolek.

Kiireloomulisel juhul võivad Euroopa Parlament ja nõukogu kokku leppida nõusoleku andmise tähtajas;

b) pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga muudel juhtudel. Euroopa Parlament esitab oma arvamuse tähtaja jooksul, mille nõukogu võib määrata sõltuvalt asja kiireloomulisusest. Kui selle tähtaja jooksul arvamust ei ole esitatud, võib nõukogu teha otsuse.

7. Leping sõlmimisel võib nõukogu erandilõiget 5, 6 ja 9 volitada läbirääkijat kiitma liidu nimel heaks lepingumuudatusi, kui leping näeb ette, et muudatused tuleb vastu võtta lihtsustatud korras või et seda peab tegema lepingu sätestatud organ. Nõukogu võib sellisele volitamisele seada eritingimusi.

8. Nõukogu teeb kogu menetluse käigus otsuseid kvalifitseeritud hääleteenamusega.

Ta otsustab siiski ühehäälselt, kui leping hõlmab valdkonda, mille puhul liidu õigusaktivastuvõtmisel on nõutav ühehäälsus, samuti juhul, kui sõlmitakse assotsiatsioonilepingud ja artiklis III-319 osutatud lepingukandidaatriikidega.

9. Nõukogu võtab komisjoni või liiduvälisministri ettepaneku põhjal vastu Euroopa otsuse, millega peatatakse lepingu täitmine ja kehtestatakse seisukohad, mida liidu nimel peab vastu võtmalepingu sätestatud organ, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õiguslikutoimega akte, välja arvatud aktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.

10. Euroopa Parlamenti teavitatakse viivitamata täielikult kõigil menetluse etappidel.

11. Liikmesriik, Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon võib taotleda Euroopa Kohtult arvamust selle kohta, kas kavandatav leping on kooskõlas põhiseadusega. Kui Euroopa Kohtu arvamus on negatiivne, saab kavandatav leping jõustuda üksnes juhul, kui seda muudetakse või kui põhiseadus vaadatakse läbi.

Artikkel III-326

1. Erandina artiklist III-325 võib nõukogu tehes otsuse kas Euroopa Keskpanka või komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga hindade stabiilsuse eesmärgiga ühtivale konsensussele jõudmise üle sõlmida ametlikke kokkuleppeid eurovahetuskursisüsteemi kohta kolmandate riikide valuutade suhtes. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning kooskõlas lõikes 3 sätestatud menetlusega.

Nõukogu võib kas Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal või komisjoni soovitusel põhjal ning pärast Euroopa Keskpankaga konsulteerimist hindade stabiilsuse eesmärgiga ühtivakonsensusse saavutamist taotledes võtta vastu või korrigeerida euro keskkurssevahetuskursisüsteemi piires või neist loobuda. Nõukogu eesistuja informeerib Euroopa Parlamenti euro keskkurside kinnitamisest, korrigeerimisest või neist loobumisest.

2. Lõikes 1 osutatud vahetuskursisüsteemipuudumisel ühe või mitme kolmanda riigi valuuta suhtes võib nõukogu kas Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal või komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga sõnastada nende valuutade suhtes vahetuskursipoliitika üldsuunised. Need üldsuunised ei piira Euroopa Keskpankade Süsteemi esmast eesmärki säilitada hindade stabiilsus.

3. Kui liidul on vaja pidada läbirääkimisi ühe või mitme riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga raha- või välisvaluutarežiimi küsimusi käsitlevate lepingute üle, siis erandina artiklist III-325 otsustab läbirääkimiste korra ning niisuguste lepingute sõlmimise nõukogu komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist

Euroopa Keskpagaga. Selline kord tagab, et liit väljendab ühtset seisukohta. Komisjon on läbirääkimistesse kaasatud täiel määral.

4. Liikmesriigid võivad pidada läbirääkimisirahvusvahelistes organites ning sõlmida lepinguid, ilma et see piiraks liidupädevust ja liidu lepinguid majandus- ja rahaliidu suhtes.

VII PEATÜKK

LIIDU SUHTED RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDE JA KOLMANDATE RIIKIDEGA NING LIIDU DELEGATSIOONID

Artikkel III-327

1. Liit seab sisse kõik asjakohasedkoostöövormid Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni organite ja selle allasutuste, Euroopa Nõukogu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga.

Liit säilitab samuti kohaseidsuhteid teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2. Käesoleva artikli rakendamine on liiduvälisministri ja komisjoni kohustus.

Artikkel III-328

1. Liitu esindavad liidu delegatsioonid kolmandates riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

2. Liidu delegatsioonid alluvad liidu välisministrile. Nad tegutsevad tihedas koostöös liikmesriikide diplomaatiliste ja konsulaaresindustega.

VIII PEATÜKK

SOLIDAARSUSKLAUSLI RAKENDAMINE

Artikkel III-329

1. Kui üht liikmesriiki tabab terrorirünnak või kui ta langeb loodusõnnetuse või inimtegevusest tingitud õnnetuse ohvriks, abistavad seda liikmesriiki tema poliitilise võimu organite taotlusel teised liikmesriigid. Selleks koordineerivad liikmesriigid omavahelist tegevust nõukogus.

2. Artiklis I-43 osutatud solidaarsusklausli liidu poolse rakendamise korra määratleb nõukogu komisjoni ja liiduvälisministri ühise ettepaneku põhjal vastu võetud Euroopa otsusega. Nõukoguteeb otsuse kooskõlas artikli III-300 lõikega 1, kui see otsus onkaitsepoliitilise tähendusega. Sellest teavitatakse Euroopa Parlamenti.

Käesoleva lõikekohaldamisel ja ilma et see piiraks artikli III-344 kohaldamist, abistab nõukogu poliitika- ja julgeolekukomitee, keda toetavad ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames loodud struktuurid ja artiklis III-261 osutatud komitee, kes esitavad vajaduse korral ühisarvamusi.

3. Et liit ja selle liikmesriigid saaksid tõhusalt toimida, hindab Euroopa Ülemkogu regulaarselt liitu ähvardavaid ohtusid.

VI JAOTIS

LIIDU TOIMIMINE

I PEATÜKK

SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA

1. JAGU

INSTITUTSIOONID

1. alajagu

Euroopa Parlament

Artikkel III-330

1. Nõukogu Euroopa seaduse või raamseadusegakehtestatakse vajalikud meetmed Euroopa Parlamendi liikmete otsesteks ja üldisteks valimisteks ühtse menetluse kohaselt kõikides liikmesriikides võikõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel.

Nõukogu võtab vastu ühehäälselt otsuse Euroopa Parlamendi algatusepõhjal ja pärast Euroopa Parlamendilt, kes teeb otsuse oma liikmete häälteenamusega, nõusolekusaamist. Seadus või raamseadus jõustub pärast seda, kui liikmesriigid on selleheaks kiitnud kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega.

2. Euroopa Parlamendi Euroopa seadusessätetatakse eeskirjad ja üldtingimused, mis reguleerivad tema liikmetetegevust. Euroopa Parlament teeb otsuse omal algatusel pärast komisjoniarvamuse küsimist ja pärast nõukogu heakskiidu saamist. Parlamendi praegustevõi endiste liikmete maksustamise eeskirju ja tingimusi käsitleva otsuse teeb nõukogu ühehäälselt.

Artikkel III-331

Euroopa seadusegavõetakse vastu eeskirjad, mis reguleerivad Euroopa tasandi erakondi, millele on osutatud artikli I-46 lõikes 4, ning eelkõige nende rahastamise eeskirju.

Artikkel III-332

Euroopa Parlament võib oma liikmete häälteenamusega taotleda, et komisjon esitaks asjakohased ettepanekud küsimuste kohta, mille puhul ta peab põhiseaduse rakendamisel vajalikuks liidu õigusakti vastuvõtmist. Kui komisjon ettepanekut ei esita, teatab ta Parlamendile selle põhjustest.

Artikkel III-333

Ilma et seepiiraks põhiseadusega teistele institutsioonidele või asutustele antud volitusi, võib Euroopa Parlament oma kohustusi täites liikmete ühe neljandikunõudmisel asutada ajutise uurimiskomisjoni, et uurida väidetavaid rikkumisi või haldusomavoli liidu õiguse rakendamisel, välja arvatud juhul, kui väidetavaid fakte uurib kohus ja kui asi on alles kohtumenetluses.

Ajutine uurimiskomisjon lõpetab tegevuse oma aruande esitamise järel.

Euroopa Parlamendi Euroopa seaduses nähakse ette üksikasjalikud sätted, mis reguleerivad uurimisõiguse kasutamist. Euroopa Parlament teeb otsuse omalalgatusel pärast seda, kui on saanud nõukogu ja komisjoni heakskiidu.

Artikkel III-334

Vastavalt artikli I-10 lõike 2 punktile d on igaliidu kodanikul ning igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, õigus kas üksikult või koos teiste isikutega pöörduda petitsiooniga Euroopa Parlamendi poole küsimuses, mis kuulub liidu tegevusvaldkondadesse ja puudutab otseselt teda.

Artikkel III-335

1. Euroopa Parlament valib Euroopa ombudsmani. Vastavalt artikli I-10 lõike 2 punktile d ning artiklile I-49 on ta volitatud igalt liidu kodanikult või igalt füüsiliselt või juriidiliselt isikult, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, vastu võtmakaebusi haldusomavoli juhtude kohta liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses; välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, kui see tegutseb õigusemõistjana.

Kooskõlas omakohustustega korraldab ombudsman kas omal algatusel, otseselt talle või siis Euroopa Parlamendi liikme kaudu esitatud kaebuste põhjal uurimise, kui ta leiab selleks olevat alust, välja arvatud juhul, kui väidetavad faktid on või on olnud arutamisel kohtumenetluses. Kui ombudsman tuvastab haldusliku omavoli juhtumi, esitab ta asja vastavale institutsioonile, organile või asutusele, kellel on aega kolm kuud, et ombudsmani oma seisukohast informeerida. Seejärel saadab ombudsman ettekande Euroopa Parlamendile ja vastavale institutsioonile, organile või asutusele. Kaebuse esitanud isikut informeeritakse uurimistulemustest.

Ombudsman esitab igal aastal Euroopa Parlamendile aruande oma uurimistulemustest.

2. Ombudsman valitakse iga Euroopa Parlamendi valimise järel viimasega samaks ametiajaks. Ombudsmani võib ametissetagasi nimetada.

Euroopa Kohus võib Euroopa Parlamendi taotlusel ombudsmani ametist tagandada, kui ta ei vasta enam tingimustele, mis on nõutavad tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisel ülestumises.

3. Ombudsman on oma kohustuste täitmiselt äiesti sõltumatu. Nende kohustuste täitmisel ta ei taotle ega saa juhiseid ühelgi institutsioonilt, organilt või asutuselt. Ametisoleku ajal ei tohi ombudsman töötada ühelgi teiselt asustataval ega mittetasustataval ametikohal.

4. Euroopa Parlamendi Euroopa seaduseganähakse ette üksikasjalikud sätted ja üldtingimused, mis reguleerivad ombudsmani ülesannete täitmist. Euroopa Parlament teeb otsuse omal algatusel pärast komisjoni arvamuse küsimist ja nõukogu heakskiidul.

Artikkel III-336

Euroopa Parlament peab iga-aastase istungjärgu. See tuleb kokku märtsikuu teisel teisipäeval.

Euroopa Parlament võib kokku tulla erakorraliseks istungjärguks, kui seda taotleb parlamendiliikmete enamus või kui seda taotleb nõukogu või komisjon.

Artikkel III-337

1. Euroopa Parlament kuulab Euroopa Ülemkogu ja nõukogu ära kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud Euroopa Ülemkogukodukorras ja nõukogu kodukorras.
2. Komisjon võib osa võtta kõikidest Euroopa Parlamendi istungitest ning komisjoni taotluse korral tuleb ta ära kuulata. Komisjon vastab suuliselt või kirjalikult Euroopa Parlamendi või selle liikmeteküsimustele.
3. Euroopa Parlament arutab komisjoniesitatud iga-aastast üldaruannet avalikul istungil.

Artikkel III-338

Kui põhiseadus eisätesta teisiti, teeb Euroopa Parlament oma otsused häälteenamusega. Kvoorum määratakse kindlaks tema kodukorras.

Artikkel III-339

Euroopa Parlament võtab vastu oma kodukorra, tehes otsuse oma liikmetehäälteenamusega.

Euroopa Parlamendi dokumendid avaldatakse põhiseaduses ja tema kodukorras ettenähtud viisil.

Artikkel III-340

Kui Euroopa Parlamendi päevakorda esitatakse umbusaldusavaldus komisjoni tegevuse kohta, eipane Euroopa Parlament seda hääletusele varem kui kolme päeva möödumisel selle päevakorda esitamisest ning umbusaldusavaldus otsustatakse ainult avalikul hääletusel.

Kui umbusaldusavalduse poolt on vähemalt kaks kolmandikku antud häälest ja Euroopa Parlamendi liikmete enamus, siis astuvad komisjoni liikmed täies koosseisust tagasi ning liidu välisminister astub tagasi oma komisjonis täidetavatest ülesannetest. Nad jäävad ametisse ja jätkavad asjaajamist seni, kuni nad asendatakse kooskõlas artiklitega I-26 ja I-27. Sellisel juhul lõpeb nende asemele nimetatud komisjoni liikmete ametiaeg kuupäeval, mil oleks lõppenud täies koosseisus tagasi astuma sunnitud komisjoni liikmete ametiaeg.

2. alajagu

Euroopa Ülemkogu

Artikkel III-341

1. Hääletamisel võib iga Euroopa Ülemkogu liige esindada peale enda veel ainult üht liiget.

Isiklikult kohalviibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista Euroopa Ülemkogu vastu võtmast otsuseid, mis nõuavad ühehäälsust.

2. Euroopa Ülemkogu võib kohale kutsuda Euroopa Parlamendi presidendi, et teda ära kuulata.

3. Euroopa Ülemkogu teeb lihtäälteenamusega otsuseid protseduurilistes küsimustes ja võtab lihtäälteenamusega vastu oma kodukorra.

4. Euroopa Ülemkogu abistab nõukogu peasekretariaat.

3. alajagu

Ministrite Nõukogu

Artikkel III-342

Ministrite Nõukogu tuleb kokku, kui eesistujaselle omal algatusel või mõne Ministrite Nõukogu või komisjoni liikme taotlusel kokku kutsub.

Artikkel III-343

1. Hääletamisel võib iga nõukogu liige esindada peale enda veel ainult üht liiget.
2. Kui nõukogu otsuseks on nõutavlihtäälteenamus, teeb ta otsuse oma liikmete häälteenamusega.
3. Isiklikult kohalviibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista nõukogu vastu võtmast otsuseid, mis nõuavad ühehäälset.

Artikkel III-344

1. Liikmesriikide valitsuste alalistes esindajatest koosnev komitee vastutab nõukogu töö ettevalmistamise ja talleviimase poolt antud ülesannete täitmise eest. Nõukogu kodukorras sätestatud juhtudel võib komitee vastu võtta otsuseid menetlusküsimustes.

2. Nõukogule on abiks peasekretariaat, mida juhatab nõukogu nimetatud peasekretär.

Peasekretariaadi korralduse otsustab nõukogu lihtäälteenamusega.

3. Nõukogu teeb lihtäälteenamusega otsuseid protseduurilistes küsimustes ja võtab lihtäälteenamusega vastu oma kodukorra.

Artikkel III-345

Nõukogu võib lihtäälteenamuse alusel komisjonilt taotleda uuringute korraldamist, mida nõukogu peab soovitavaks ühiste eesmärkide saavutamiseks, ning seda, et komisjon esitaks talle asjakohaseid ettepanekuid. Kui komisjon ettepanekut eiesita, teatab ta nõukogule selle põhjustest.

Artikkel III-346

Nõukogu võtab vastu Euroopa otsused, milles kehtestatakse põhiseaduses ettenähtud komiteede tööd reguleerivad eeskirjad. Nõukogu võtab otsused vastu lihtäälteenamusega pärast komisjoniga konsulteerimist.

4. alajagu

Euroopa Komisjon

Artikkel III-347

Komisjoni liikmed hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega. Liikmesriigid kohustuvad austama nende sõltumatustega püüa neid nende ülesannete täitmisel mõjutada.

Oma ametiajajooksul ei või komisjoni liikmed töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal. Oma kohustusi täitma asudes kohustuvad nad pidulikult nii ametiajajooksul kui ka pärast selle lõppemist austama sellest tulenevaid kohustusi ningeriti oma kohustust käituda ausalt ja diskreetselt teatud ametissenimetamisesuhtes või soodustuste vastuvõtmisel pärast oma ametiaja lõppemist. Nendekohustuste rikkumise korral võib Euroopa Kohus nõukogu lihtäälteenamuse alusel esitada või komisjoni avalduse põhjal otsustada, et asjassepuutuv isik tuleb vastavalt asjaoludele kas ametist tagandada artiklis III-349 ettenähtud tingimustel või jätta ilma õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi.

Artikkel III-348

1. Kui tavaline asendamine või surm välja arvata, lõpevad komisjoni liikme kohustused ametist lahkumisel või tagandamisel.
2. Ametist lahkumise, tagandamise või surmatõttu vabaks jäänud liikme ametikohale nimetab nõukogu liikme ülejäänud ametiajaks ühisel kokkuleppel komisjoni presidendiga pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ja artikli I-26 lõikes 4 sätestatud tingimuste kohaselt uue sama kodakondsusega liikme.
- Nõukogu võib komisjoni presidendi ettepaneku põhjal ühehäälset otsustada, et kõnealust vaba ametikohta ei ole vaja täita, eelkõige juhul, kui kõnealuseliikme ülejäänud ametiaeg on lühike.
3. Presidendi ametist lahkumise, tagandamise või surma korral asendatakse president kuniametiaja lõpuni vastavalt artikli I-27 lõikele 1.
4. Liiduvälisministri ametist lahkumise, tagandamise või surma korral asendatakse liiduvälisminister kuni ametiaja lõpuni vastavalt artikli I-28 lõikele 1.

5. Kui tagasi astuvad kõik komisjoni liikmed, jäävad nad ametisse ja jätkavad asjaajamist seni, kuni nad artiklite I-26 ja I-27 kohaselt ametiaja lõpuni asendatakse.

Artikkel III-349

Kui komisjoniliige ei vasta enam tingimustele, mis on nõutavad tema ametiülesannetäitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisel ülestumises, võib Euroopa Kohus talihäälteenamusega otsuse teinud nõukogu või komisjoni avalduse põhjal ametisttagandada.

Artikkel III-350

Ilma et seepiiraks artikli I-28 lõike 4 kohaldamist, struktureerib ning jagab komisjoni ülesanded komisjoni liikmete vahel komisjoni president vastavalt artikli I-27 lõikele 3. President võib ülesannete jaotust komisjoni ametiaja jooksul muuta. Komisjoni liikmed täidavad neile presidendi poolt pandud ülesandeid temakontrolli all.

Artikkel III-351

Komisjon teeb otsuse liikmete häälteenamusega. Kvoorum määratakse kindlakstema kodukorras.

Artikkel III-352

1. Komisjon võtab vastu oma kodukorra, selleks et tagada enda ja oma talituste töö. Ta tagab kodukorra avaldamise.
2. Komisjon avaldab igal aastal hiljemalt kuu aega enne Euroopa Parlamendi istungjärgu algust üldaruande liidu tegevuse kohta.

5. alajagu

Euroopa Liidu Kohus

Artikkel III-353

Euroopa Kohus tuleb kokku kodadena, suurkoja või täiskoguna vastavalt Euroopa Liidu Kohtupõhikirjale.

Artikkel III-354

Euroopa Kohutabistab kaheksa kohtujuristi. Euroopa Kohtu taotluse põhjal võib nõukogu võtta ühehäälselt vastu otsuse kohtujuristide arvu suurendamise kohta.

Kohtujuristiülesanne on avalikult, erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid selliste kohtuasjade lahendamiseks, mille puhul Euroopa Liidu Kohtu põhikiri nõuab tema kaasamist.

Artikkel III-355

Euroopa Kohtukohtunikud ja kohtujuristid valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kes vastavad oma riigi kõrgeimasse kohtunikuametissenimetamise nõuetele või kes on tunnustatud ja pädevad juristid. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel pärast konsulteerimist artiklis III-357 sätestatud komiteega.

Iga kolme aastajärel toimub Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ettenähtud tingimustel kohtunike ja kohtujuristide osaline asendamine.

Kohtunikud valivad enda hulgast kolmeks aastaks Euroopa Kohtu presidendi. Presidendi võib tagasi valida.

Euroopa Kohus võtab vastu oma kodukorra. Kodukorra kinnitab nõukogu.

Artikkel III-356

Üldkohtukohtunike arv määratakse Euroopa Liidu Kohtu põhikirjaga. Põhikirjas võib ettenäha, et üldkohtu abistavad kohtujuristid.

Üldkohtu liikmed valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kes on kõrgeima kohtunikuametisse nimetamiseks pädevad. Nad nimetatakse ametisliikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel pärast konsulteerimist artiklis III-357 sätestatud komiteega.

Üldkohtu liikmed asendatakse osaliselt iga kolme aasta järel.

Kohtunikud valivad enda hulgast kolmeks aastaks üldkohtu presidendi. Presidendi võibtagasi valida.

Üldkohus kehtestab oma kodukorra kokkuleppel Euroopa Kohtuga. Kodukorra kinnitab nõukogu.

Kui põhikiri eisätesta teisiti, kohaldatakse üldkohtu suhtes põhiseaduse Euroopa Kohut käsitlevaid sätteid.

Artikkel III-357

Luuakse komitee, mille ülesandeks on esitada arvamus kandidaatide sobivuse kohta Euroopa Kohtu ja üldkohtu kohtuniku ja kohtujuristi ametikohale, enne kuuliikmesriikide valitsused teevad artiklites III-355 ja III-356 osutatud ametisse nimetamised.

Komitee koosneb seitsmest liikmest, kes valitakse Euroopa Kohtu ja üldkohtu endiste liikmete, riikide kõrgeimate kohtute liikmete ning tunnustatud ja pädevate juristide hulgast, kusjuures ühe liikme kandidatuuri esitab Euroopa Parlament. Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, millega kehtestab komitee töökorra, ja Euroopa otsuse, millega nimetab komitee liikmed. Ta teeb otsuse Euroopa Kohtu presidendi algatusel.

Artikkel III-358

1. Üldkohus on pädev lahendama esimese astmena artiklites III-365, III-367, III-370, III-372 ja III-374 osutatud hagiisid, välja arvatud need, mis on määratud artikli III-359 alusel moodustatud erikohtule või kuuluvad Euroopa Liidu Kohtu põhikirja järgi Euroopa Kohtupädevusse. Põhikiri võib ette näha, et üldkohtul on pädevus muud liiki hagidelahendamiseks.

Käesoleva lõikealusel tehtud üldkohtu otsuseid võib Euroopa Kohtusse edasi kaevata üksnes õigusküsimustes vastavalt põhikirjas sätestatud tingimustele ning ulatusele.

2. Üldkohus on pädev lahendama erikohtute otsuste peale esitatud kaebusi.

Käesoleva lõikealusel tehtud üldkohtu otsuseid võib Euroopa Kohus erandkorras uuesti läbi vaadata põhikirjas sätestatud tingimustel ja ulatuses, kui valitseb tõsine oht, et need otsused kahjustavad liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.

3. Üldkohus on teatavates Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas sätestatud valdkondades pädev lahendama küsimusi, mille suhtes artikli III-369 alusel taotletakse eelotsust.

Kui üldkohus leiab, et kohtuasjas nõutav põhimõtteline otsus tõenäoliselt mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust, võib ta suunata asja otsustamiseks Euroopa Kohtusse.

Otsuseid, mis üldkohus on teinud küsimustes, mille suhtes taotletakse eelotsust, võib Euroopa Kohus erandkorras uuesti läbi vaadata põhikirjas sätestatud tingimustel ja ulatuses, kui valitseb tõsine oht, et need otsused kahjustavad liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.

Artikkel III-359

1. Euroopa seadusega võib moodustada üldkohtu juurde erikohtuid, et esimese astmena lahendada teatavates valdkondades algatatud teatud liiki hagiisid. Euroopa seadus võetakse vastukomisjoni ettepaneku põhjal pärast Euroopa Kohtuga konsulteerimist või Euroopa Kohtu taotlusel pärast komisjoniga konsulteerimist.

2. Erikohtu moodustamise Euroopa seaduses sätestatakse eeskirjad erikohtu koosseisu ja talle omistatud pädevuse kohta.

3. Erikohtute otsuseid võib üldkohtusse edasikaevata üksnes õigusküsimustes või, kui see on ette nähtud erikohtu moodustamise Euroopa seaduses, ka faktilistes asjaoludes.

4. Erikohtute liikmed valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kes on kohtunikuametisse nimetamiseks pädevad. Ametisse nimetab nad nõukogu, kes teeb otsuse ühehäälselt.

5. Erikohtud kehtestavad oma kodukorra kokkuleppel Euroopa Kohtuga. Kodukorra kinnitab nõukogu.

6. Kui erikohtu moodustamise Euroopa seadusei sätesta teisiti, kohaldatakse erikohtute suhtes põhiseaduse Euroopa Liidu Kohut käsitlevaid sätteid ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja sätteid. Põhikirja I jaotist ja selle artiklit 64 kohaldatakse erikohtutele igal juhul.

Artikkel III-360

Kui komisjon on arvamusel, et liikmesriik ei ole täitnud põhiseadusest tulenevat kohustust, esitab ta selle kohta oma põhjendatud arvamus, olles andnud asjassepuutuvaleriigile võimaluse esitada oma märkused.

Kui asjassepuutuvriik ei järgi esitatud arvamust komisjoni seatud tähtaja jooksul, võib komisjon anda asja Euroopa Liidu Kohtusse.

Artikkel III-361

Liikmesriik, kes on arvamusel, et teineliikmesriik ei ole täitnud põhiseadusest tulenevat kohustust, võib anda asja Euroopa Liidu Kohtusse.

Enne kui liikmesriik esitab hagi teiseliikmesriigi vastu seoses põhiseadusest tuleneva kohustuse väidetavariikkumisega, annab ta asja arutamiseks komisjonile.

Kui mõlemale asjassepuutuval riigile onantud võimalus esitada nii suuliselt kui ka kirjalikult oma märkused vastaspoole väidete kohta, esitab komisjon oma põhjendatud arvamuse.

Kui komisjon ei ole esitanud oma arvamust kolme kuu jooksul alates küsimuse tema kätte andmise kuupäevast, siis sellise arvamuse puudumine ei takista asja andmist Euroopa Liidu Kohtusse.

Artikkel III-362

1. Kui Euroopa Liidu Kohus leiab, et liikmesriik ei ole täitnud põhiseadusest tulenevat kohustust, siis nõutakse sellelt riigilt kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist.

2. Kui komisjon on arvamusel, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid lõikes 1 osutatud otsuse täitmiseks, võib ta pärast seda, kui on andnud sellele riigile võimaluse esitada oma märkused, anda asja Euroopa Liidu Kohtusse. Seejuures näitab ta ärapõhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta asjaolusid arvestades peabsobivaks lasta asjassepuutuval liikmesriigil maksta.

Kui kohus leiab, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole tema otsust täitnud, võib ta sellele määrata põhisumma või karistusmakse.

See menetlus ei piira artikli III-361 kohaldamist.

3. Kui komisjon esitab artikli III-360 alusel hagi Euroopa Liidu Kohtusse põhjendusega, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole täitnud Euroopa raamseaduse ülevõtmise meetmetest teatamise kohustust, võib ta juhul, kui peab seda sobivaks, näidata ärapõhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta asjaolusid arvestades peab sobivaks lasta asjassepuutuv liikmesriigil maksta.

Kui kohustust rikkumise, võib ta asjassepuutuval liikmesriigile määrata põhisumma või karistusmakse, mis ei ületa komisjoni poolt määratud summat. Maksekohustus jõustub kohtuotsuses ettenähtud kuupäeval.

Artikkel III-363

Nõukogu Euroopa seadused või määrused võivad anda Euroopa Liidu Kohtule täieliku pädevuse neis ettenähtud karistuste määramiseks.

Artikkel III-364

Ilma et see piiraks põhiseaduse muude sätete kohaldamist, võidakse Euroopa seadusega anda Euroopa Liidu Kohtule seaduses kindlaksmääratavas ulatuses pädevus lahendada vaidlusi nende põhiseaduse alusel vastuvõetud õigusaktide kohaldamise üle, mis loovad Euroopa intellektuaalomandi õigusi.

Artikkel III-365

1. Euroopa Liidu Kohus kontrollib Euroopa seaduste ja raamseaduste, nõukogu, komisjoni ja Euroopa Keskpanka õigusaktide seaduslikkust, välja arvatud soovitusel ja arvamused, ning nende Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärgiks on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele. Samuti kontrollib Euroopa Liidu Kohus liidu organite või asutuste õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärgiks on tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele.

2. Lõike 1 kohaldamisel on Euroopa Liidu Kohtu pädevuses lahendada liikmesriigi, Euroopa Parlamendi, nõukogu või komisjoni hagi, mille aluseks on pädevuse puudumine, olulise menetlusnormi rikkumine, põhiseaduse või selle rakendusnormi rikkumine või võimu kuritarvitamine.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud tingimustel on Euroopa Liidu Kohtu pädevuses Kontrollikoja, Euroopa Keskpanka ja regionide komitee poolt oma õiguste kaitseks esitatud hagi.

4. Iga füüsiline või juriidiline isik võib lõigetes 1 ja 2 osutatud tingimustele situda hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava õiguse üksikakti vastu ning õiguse üldakti vastu, mis puudutab teda otseselt, ja ei sisalda rakendusmeetmeid.

5. Õigusaktides, millega luuakse liiduorganeid ja asutusi, võib ette näha eritingimused ja erikorra seoses füüsiliste või juriidiliste isikute hagide esitamise ja nende organite ja asutuste õigusaktide vastu, mille eesmärgiks on tekitada nende suhtes õiguslikketagajärgi.

6. Käesolevas artiklis sätestatud menetlustuleb alata kahe kuu jooksul vastavalt kas õigusakti avaldamisest võiteatavastegemisest hagejale või nende puudumisel kahe kuu jooksul alates päevast, mil hageja sellest teada sai.

Artikkel III-366

Kui hagi on põhjendatud, tühistab Euroopa Liidu Kohus asjassepuutuva õigusakti.

Kohus märgib siiski, kui ta seda vajalikuks peab, milliseid tühistatud õigusakti tagajärgi loetakse kehtivaks.

Artikkel III-367

Juhul kui Euroopa Parlament, Euroopa Ülemkogu, nõukogu, komisjon või Euroopa Keskpank on oma tegevusega põhiseadust rikkunud, võivad liikmesriigid ja teised liidu institutsioonid esitada Euroopa Liidu Kohtusse hagi rikkumise tuvastamiseks. Käesolevat artiklit kohaldatakse samadel tingimustel liidu organite ja asutuste tegevuse korral.

Hagi võib esitada ainult juhul, kui eelnevalt on asjassepuutuvat institutsiooni, organit või asutust kutsutud üles toimingut tegema. Kui asjassepuutuv institutsioon, organ või asutus ei ole kahe kuu jooksul sellisest üleskutsest alates oma seisukohtamääratlenud, võib hagi esitada järgneva kahe kuu jooksul.

Iga füüsiline või juriidiline isik võib esimeses ja teises lõigus esitatud tingimuste kohaselt kaevata Euroopa Liidu Kohtule, et liidu institutsioon, organ või asutus ei ole adresseerinud sellele isikule õigusakti, välja arvatud soovitus või arvamus.

Artikkel III-368

Institutsioonilt, organilt või asutuselt, kelle õigusakt on tühistatud või kelle tegevus on tunnustatud põhiseadusega vastuolus olevaks, nõutakse Euroopa Liidu Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist.

See kohustus ei mõjuta kohustusi, mis võivad tuleneda artikli III-431 teisel lõigu kohaldamisest.

Artikkel III-369

Euroopa Liidu Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad:

- a) põhiseaduse tõlgendamist;
- b) liidu institutsioonide, organite ja asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist.

Kui selline küsimus tõusetub liikmesriigi kohtus, võib see kohus, kui ta leiab, et otsustegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust Euroopa Liidu Kohtult.

Kui mingi niisugune küsimus tõusetub poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja Euroopa Liidu Kohtusse.

Kui mingi niisugune küsimus tõusetub poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtusseoses kinnipeetava isikuga, siis teeb Euroopa Liidu Kohus otsuse võimalikult kiiresti.

Artikkel III-370

Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuuluvad vaidlused, mis on seotud kahjude hüvitamisega artikli III-341 teise ja kolmanda lõigu põhjal.

Artikkel III-371

Euroopa Kohus on pädev otsustama Euroopa Ülemkogu või nõukogu poolt artikli I-59 alusel vastuvõetud õigusakti seaduslikkuse üle vaid siis, kui liikmesriik, mille suhtes Euroopa Ülemkogu või nõukogu on teinud otsuse, seda taotleb ja vaid nimetatud artiklis sisalduvat menetlussätete suhtes.

Taotlus tuleb esitada ühe kuu jooksul alates sellise otsuse tegemise kuupäevast. Kohus teeb otsuse ühe kuu jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast.

Artikkel III-372

Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuuluvad liidu ning tema ametnike ja muude teenistujate vahelised vaidlused neis piirides ja neil tingimustel, mis on kindlaks määratud ametnike personalieeskirjades või liidu muude teenistujate teenistustingimustes.

Artikkel III-373

Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuuluvad alljärgnevalt esitatud piirides vaidlused, mis käsitlevad:

- a) Euroopa Investeeringispanga põhikirjast tulenevate liikmesriikide kohustuste täitmist. Sellega seoses on panga direktorite nõukogul samad volitused, mis artikli III-360 põhjal on komisjonil;
- b) Euroopa Investeeringispanga juhatajate nõukogu tehtud otsuseid. Sellega seoses võib igaliikmesriik, komisjon või panga direktorite nõukogu algatada menetluse artikli III-365 ettenähtud tingimuste kohaselt;
- c) Euroopa Investeeringispanga direktorite nõukogu tehtud otsuseid. Nimetatud meetmetevastu võivad menetluse algatada ainult liikmesriigid või komisjon artikli III-365 ettenähtud tingimustel ning ainult sel põhjusel, et panga põhikirjaartikli 19 lõigete 2, 5, 6 ja 7 ettenähtud menetlust ei ole järgitud;
- d) põhiseadusestja Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirjast tulenevate riikide keskpankade kohustuste täitmist. Sellega seoses on Euroopa Keskpanga nõukogul riikide keskpankade suhtes samad volitused, mis on komisjoniliikmesriikide suhtes artikli III-360 järgi. Kui Euroopa Kohus leiab, et riigikeskpank ei ole täitnud põhiseadusest tulenevat kohustust, siis nõutakse pangalt kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist.

Artikkel III-374

Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuulub otsuse tegemine liidu poolt või nimelsõlmitud era- või avalik-õiguslikus lepingus sisalduva vahekohtuklausli alusel.

Artikkel III-375

1. Vaidlusküsimusi, mille üheks pooleks on liit, ei loeta tema menetlusseisundi tõttu väljaspool liikmesriikide kohtute pädevust olevaks, välja arvatud juhul kui pädevus on põhiseadusega antud Euroopa Liidu Kohtule.
2. Liikmesriigid kohustuvad lahendamapõhiseaduse tõlgendamise või kohaldamisega seotud vaidlusi üksnes põhiseaduses ettenähtud viisil.
3. Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuulub iga põhiseaduse sätteid käsitlev liikmesriikide vaheline vaidlus, kui see antakse kohtusse poolte erikokkulepealusel.

Artikkel III-376

Euroopa Liidu Kohus ei ole pädev tegema otsuseid artiklitega I-40 ja I-41, V jaotise II peatüki ja artikli III-293 ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevate sätetega seotud küsimustes.

Kohus on aga pädev kontrollima artikli III-308 järgimist ning tegema otsuseid artikli III-365 lõikes 4 sätestatud tingimuste kohaselt algatatud menetlustes, millega kontrollitakse füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes nõukogu poolt V jaotise II peatüki alusel vastuvõetud piiravaid meetmeid sätestavate Euroopa otsuste seaduslikkust.

Artikkel III-377

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitleva III jaotise IV peatüki 4. ja 5. jaotise sätetega seotud volituste teostamisel ei ole Euroopa Liidu Kohus pädev kontrollima liikmesriigipolitsei või muu õiguskaitseorgani korraldatud operatsioonide kehtivust või proportsionaalsust ega seda, kuidas liikmesriigid teostavad oma vastutust avaliku korra ja sisejulgeoleku tagamisel.

Artikkel III-378

Olenemata artikli III-365 lõikes 6 ettenähtud tähtaja lõppemisest võib menetluses, kus arutamisele tuleb liidu institutsiooni, organi või asutuse poolt vastuvõetud õiguse üldakt, iga menetlusalane taotleja Euroopa Liidu Kohtult artikli III-365 lõikes 2 esitatud alustel selle õigusakti kohaldamata jätmist.

Artikkel III-379

1. Euroopa Liidu Kohtusse hagi esitamine ei peata õigusakti toimet. Kohus võib siiski määrata, et vaidlusaluse õigusakti kohaldamine tuleb peatada, kuita arvatud asjaolud seda nõuavad.

2. Euroopa Liidu Kohus võib igasuguse tema lahendada antud asja puhul ette kirjutada vajalikke ajutisi meetmeid.

Artikkel III-380

Euroopa Liidu Kohtu otsused pööratakse täitmisele artiklis III-401 ettenähtud tingimustel.

Artikkel III-381

Euroopa Liidu Kohtu põhikiri on sätestatud eraldi protokollis.

Põhikirjasätteid, välja arvatud selle I jaotist ja artiklit 64, võib muuta Euroopaseadusega. Seadus võetakse vastu kas Euroopa Kohtu taotlusel ning pärast komisjoniga konsulteerimist või komisjoni ettepaneku põhjal pärast Euroopa Kohtuga konsulteerimist.

6. alajagu

Euroopa Keskpank

Artikkel III-382

1. Euroopa Keskpanka nõukogu koosneb Euroopa Keskpanka juhatuse liikmetest ja nendeliikmesriikide keskpankade presidentidest, mille suhtes ei ole kehtestatud artiklis III-197 nimetatud erandit.

2. Juhatusse kuulub president, asepresident ja neli muud liiget.

President, asepresident ja juhatuse ülejäänud liikmed nimetatakse Euroopa Ülemkogu poolt kvalifitseeritud hääleteenamusega raha- või pangandusküsimustes tunnustatud ja vastava erialase kogemusega isikute hulgast nõukogu soovitusel, pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpanka nõukoguga.

Nende ametiaeg on kaheksa aastat ja neid ei saa ametisse tagasi nimetada.

Juhatuses liikmeks võib olla ainult liikmesriigi kodanik.

Artikkel III-383

1. Nõukogu eesistuja ja üks komisjoni liige võivad Euroopa Keskpanka nõukogu istungitest osa võtta ilma hääleõiguseta.

Nõukogu eesistuja võib Euroopa Keskpanka nõukogule esitada arutamiseks ettepanekuid.

2. Euroopa Keskpanka president kutsutakse osa võtma nõukogu istungitest, kui see arutab Euroopa Keskpankade Süsteemieesmärkide ja ülesannetega seotud küsimusi.

3. Euroopa Keskpank saadab Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule ja komisjonile iga-aastase Euroopa Keskpankade Süsteemi eelmise ja jooksva aasta tegevust ning rahapoliitikat käsitleva aruande. Euroopa Keskpanka president esitab selle aruande Euroopa Parlamendile, kes võib aruande alusel korraldada üldise arutelu, ja nõukogule.

Euroopa Keskpankapresidenti või teisi Euroopa Keskpanka juhatuse liikmeid võivad Euroopa Parlamendi taotlusel või nende eneste algatusel ära kuulata Euroopa Parlamendipädevad organid.

7. alajagu

Kontrollikoda

Artikkel III-384

1. Kontrollikoda auditeerib liidu kõigitulude ja kulude raamatupidamiskontosid. Ta auditeerib ka igaliidu loodud organi või asutuse tulude ja kulude raamatupidamiskontosid, niivõrd kui selle organi või asutuse asutamisakt sellist auditit eivälista.

Kontrollikoda teeb Euroopa Parlamendile ja nõukogule avalduse, mis kinnitab raamatupidamiskontode usaldatavust ja nende aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust, ning mis avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. Avaldusele võib lisada eriomaseid hinnanguid liidu iga suurema tegevusvaldkonnakohta.

2. Kontrollikoda kontrollib, kas kogu tulud on laekunud ning kõik kulutused on tehtud seaduslikult ja korrektselt ning kas finantshaldus on olnud usaldusväärne. Selle käigus teatab Kontrollikoda eelkõige kõigist eeskirjade eiramise juhtudest.

Tulusid auditeeritakse saadaolevate summade ning tegelikult liidule makstud summade alusel.

Kulusid auditeeritakse nii maksekohustuste kui ka tehtud väljamaksetealusel.

Need auditid võivad toimuda enne kõnesoleva eelarveaastaraamatupidamiskontode sulgemist.

3. Auditeerimine põhineb dokumentidel javajaduse korral kontrollitakse kohapeal liidu muudes institutsioonides, võlliidu nimel tulusid või kulusid haldava organi või asutuse ruumides jaliikmesriikides, sealhulgas iga eelarvest makseid vastu võtva füüsilise või juriidilise isiku ruumides. Liikmesriikides auditeeritakse koostöös riigiauditeerimisasutustega või, kui neil puuduvad vajalikud volitused, siis koosriigi pädevate talitustega. Kontrollikoda ja liikmesriikide auditeerimisasutused teevad usalduslikult koostööd, säilitades samal ajal omasõltumatuse. Need asutused või talitused teatavad Kontrollikojale, kas nadkavatsevad auditeerimisest osa võtta.

Liidu muud institutsioonid, liidu nimel tulusid või kulusid haldavad organid või asutused, kõik eelarvest makseid vastu võtavad füüsilised või juriidilised isikud jaliikmesriikide auditeerimisasutused või kui neil puuduvad vajalikud volitused, siis riikide pädevad talitused annavad Kontrollikojale viimase nõudmisel üledokumendid või teabe, mida see oma ülesande täitmiseks vajab.

Euroopa Investeeringuspanga tegevuse suhtes liidu kulude ja tulude haldamisel korraldatakse Kontrollikoja ligipääs panga valduses olevale teabele Kontrollikoja, panga ja komisjoni kokkuleppega. Kui kokkulepe puudub, on Kontrollikojale siiski kättesaadav teave, mis on vajalik panga poolt hallatud liidu tulude ja kulude kontrollimiseks.

4. Iga eelarveaasta lõppemise järel koostab Kontrollikoda aastaaruande. See saadetakse liidu muudele institutsioonidelening avaldatakse koos nende institutsioonide vastustega Kontrollikoja märkustele Euroopa Liidu Teatajas.

Ta võib igal ajal teha märkusi, eelkõige eriaruannete vormis, teatavate küsimuste kohta ning esitada mõne teise institutsiooni taotlusel arvamusi.

Omaaastaaruanded, eriaruanded või arvamused võtab Kontrollikoda vastu oma liikmetehäälteenamusega. Kontrollikoda võib siiski moodustada väiksema koosseisugakodasid, et koostada oma kodukorras sätestatud tingimustel teatavat liikiaruandeid või arvamusi.

Ta aitab Euroopa Parlamendil ja nõukogul kasutada oma kontrollivolitusieelarve täitmise suhtes.

Ta võtab vastu oma kodukorra. Kodukorrale on vajalik nõukogu heakskiit.

Artikkel III-385

1. Kontrollikoja liikmed valitakse isikutehulgast, kes oma riigis kuuluvad või on kuulunud organisatsioonivälistes auditeerimisasutustesse või kes on eriti pädevad selle ametikoha jaoks. Nendesõltumatus peab olema väljaspool kahtlust.

2. Kontrollikoja liikmed nimetatakse ametisse kuueks aastaks. Neid võib ametisse tagasi nimetada. Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, millega kehtestab liikmete nimekirja, mis koostatakse igaliikmesriigi ettepanekute alusel. Nõukogu teeb otsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Liikmed valivad enda hulgast kolmeks aastaks Kontrollikoja presidendi. Presidendi võib tagasivalida.

3. Oma kohustuste täitmisel ei taotle egavõta Kontrollikoja liikmed vastujuhiseid üheltki valitsuselt ega mingilt muult organilt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende ülesannetega.

4. Kontrollikoja liikmed ei või oma ametiajajooksul töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal. Oma kohustusi täitma asudes kohustuvad nad pidulikult nii ametiaja jooksul kuika pärast selle lõppemist austama sellest tulenevaid kohustusi ning eriti omakohustust käituda ausalt ja diskreetselt teatud ametissenimetamiste suhtes võisoodustuste vastuvõtmisel pärast oma ametiaja lõppemist.

5. Kui tavaline asendamine või surm väljaarvata, lõpevad Kontrollikoja liikme kohustused ametist lahkumisel või Euroopa Kohtu otsusega ametist tagandamisel lõike 6 alusel.

Sel viisil tekkinud vaba ametikoht täidetakse liikme ülejäänud ametiajaks.

Kui ametist tagandamine välja arvata, jäävad Kontrollikoja liikmed ametissekuni asendamiseni.

6. Kontrollikoja liiget võib ametist vabastada või ilma jätta õigusest saada pensioni või muid seda asendavaid soodustusi ainult juhul, kui Euroopa Kohus Kontrollikoja taotluse põhjal leiab, et ta ei vasta enam oma ametikoha nõuetele või ei täida sellest tulenevaid kohustusi.

2. JAGU

LIIDU NÕUANDVAD ORGANID

1. alajagu

Regioonide komitee

Artikkel III-386

Regioonidekomitee liikmete arv ei või olla suurem kui 350. Komitee koosseis määratakse kindlaks nõukogu poolt komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastu võetud Euroopa otsusega.

Komitee liikmed ja sama palju asendusliikmeid nimetatakse viieks aastaks. Neid võib ametis tagasi nimetada. Ükski komitee liige ega asendusliige ei või samal ajal olla Euroopa Parlamendi liige.

Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, milles kehtestatakse liikmete ja asendusliikmetenimekiri, mis on koostatud kõigi liikmesriikide ettepanekute põhjal.

Komitee liikmeteametiaeg lõpeb automaatselt artikli I-32 lõikes 2 osutatud mandaadi, mille põhjal neid liikmeks soovitati, lõppedes, ning nad asendatakse ülejäänud ametiajaks sama korra kohaselt.

Artikkel III-387

Regioonide komitee valib oma liikmete hulgast kaheks ja pooleks aastaks presidendi ja juhatuse.

Komitee kutsub kokku selle president Euroopa Parlamendi, nõukogu või komisjoni taotlusel. Komitee võib kokku tulla ka omal algatusel.

Komitee võtab vastu oma kodukorra.

Artikkel III-388

Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon konsulteerivad regioonide komiteega põhiseadusesettnähtud juhtudel ning kõigil muudel juhtudel, kui üks neist institutsioonidest seda vajalikuks peab, eriti piiriülese koostööga seotud juhtudel.

Kui Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon vajalikuks peab, määrab ta komiteele oma arvamuse esitamiseks tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui üks kuu alates kuupäevast, millal asjast teatatakse komitee presidendile. Tähtaja möödumisele takista arvamuse puudumine edasist arutelu.

Kui konsulteeritakse majandus- ja sotsiaalkomiteega, siis informeerib Euroopa Parlament, nõukogu või komisjon niisuguse arvamuse taotlemisest regioonidekomiteed. Kui viimane on seisukohal, et asi puudutab piirkondlikke erihuve, võib ta selle küsimuse kohta avaldada arvamuse. Komitee võib avaldada arvamust ka omal algatusel.

Komitee arvamuskoo arutelu protokolliga edastatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile.

2. alajagu

Majandus- ja sotsiaalkomitee

Artikkel III-389

Majandus- ja sotsiaalkomitee liikmete arv ei või olla suurem kui 350. Komitee koosseis määratakse kindlaks nõukogu poolt komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt vastuvõetud Euroopa otsusega.

Artikkel III-390

Majandus- ja sotsiaalkomitee liikmed nimetatakse viieks aastaks. Neid võib ametisse tagasi nimetada.

Nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse, milles kehtestatakse kõigi liikmesriikide ettepanekute põhjal koostatud liikmete nimekiri.

Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist komisjoniga. Ta võib küsida arvamusi Euroopa organisatsioonidelt, mis esindavad liidu tegevusega seotud majandus- ja sotsiaalsektoreid ning kodanikuühiskonda.

Artikkel III-391

Majandus- ja sotsiaalkomitee valib oma liikmete hulgast kaheks ja pooleks aastaks presidendi ja juhatuse.

Komitee kutsub kokku selle president Euroopa Parlamendi, nõukogu või komisjoni taotlusel. Komitee võib kokku tulla ka omal algatusel.

Komitee võtab vastu oma kodukorra.

Artikkel III-392

EuroopaParlamendil, nõukogu või komisjonil tuleb konsulteerida majandus- ja sotsiaalkomiteega põhiseaduses ettenähtud juhtudel. Need institutsioonid võivadkomiteega konsulteerida ka kõikidel muudel juhtudel, kui nad seda vajalikukspeavad. Komitee võib avaldada arvamust omal algatusel.

Kui EuroopaParlament, nõukogu või komisjon vajalikuks peab, määrab ta komiteele omaarvamuse esitamiseks tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui üks kuu alateskuupäevast, millal asjast teatatakse komitee presidendile. Tähtaja möödumiselei takista arvamuse puudumine edasist arutelu.

Komitee arvamuskoo arutelu protokolliga edastatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile.

3. JAGU

EUROOPA INVESTEERIMISPANK

Artikkel III-393

Euroopa Investeerimispank on juriidiline isik.

Selle liikmeteks on liikmesriigid.

Panga põhikirja on sätestatud protokollis.

Nõukogu Euroopaseadusega võib muuta Euroopa Investeerimispanka põhikirja. Nõukogu teebühelhääle otsuse kas Euroopa Investeerimispanka taotlusel ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja komisjoniga või komisjoni ettepanekupõhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja EuroopaInvesteerimispankaga.

Artikkel III-394

EuroopaInvesteerimispanka ülesanne on kapitalituru vahenditega ja omavahendeidkasutades kaasa aidata siseturu tasakaalustatud ja kindlale arengule liiduhuvides. Sel eesmärgil annab pank kasumit taotlemata eelkõige laene jagarantiisid, mis hõlbustavad järgmiste projektide rahastamist kõigismajandussektorites:

- a) projektid vähem arenenud piirkondadearendamiseks;
- b) projektidettevõtjate moderniseerimiseks või reorganiseerimiseks või uute tegevusaladearendamiseks, mis on vajalikud siseturu järkjärguliseks loomiseks jatoimimiseks, kui need projektid on sellise ulatusega või sellist laadi, et neidei saa täielikult rahastada üksikutes liikmesriikides kättesaadavatevahenditega;
- c) mitmeleliikmesriigile ühist huvi pakkuvad projektid, mis on sellise ulatusega võisellist laadi, et neid ei saa täielikult rahastada üksikutes liikmesriikideskättesaadavate vahenditega.

Oma ülesannetäitmisel hõlbustab Euroopa Investeerimispank investeerimisprogrammiderahastamist koos struktuurifondidega ja liidu muudest rahastamisvahenditestsaadava abiga.

4. JAGU

LIIDU INSTITUTSIOONE, ORGANEID

JA ASUTUSI KÄSITLEVAD ÜHISSÄTTED

Artikkel III-395

1. Kui nõukogu võtab põhiseaduse kohaseltkomisjoni ettepaneku põhjal vastuõigusakti või seisukoha, siis on õigusakti või seisukoha puhul, mis sedaettepanekut muudab, nõutav ühehäälsus, välja arvatud artiklites I-55, I-56, artikli III-396 lõigetes 10 ja 13, artiklis III-404 ning artikli III-405 lõikes2 osutatud juhtudel.

2. Niikaua kui nõukogu ei ole otsustanud, võib komisjon muuta oma ettepanekut ükskõik millal liidu õigusaktivastuvõtmisele viiva menetluse jooksul.

Artikkel III-396

1. Kui Euroopa seadused või raamseadusedvõetakse põhiseaduse kohaselt vastu tavamenetluse korras, siis kohaldataksejärgmisi sätteid.

2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile janõukogule ettepaneku.

Esimene lugemine

3. Euroopa Parlament määrab esimesel lugemiselkindlaks oma seisukoha ning teeb selle teatavaks nõukogule.

4. Kui nõukogu kiidab Euroopa Parlamendiseisukoha heaks, võetakse asjaomane õigusakt vastu Euroopa Parlamendiseisukohale vastavas sõnastuses.

5. Kui nõukogu ei kiida Euroopa Parlamendiseisukohta heaks, võtab ta esimesel lugemisel vastu oma seisukoha ning teeb selle teatavaks Euroopa Parlamendile.

6. Nõukogu teavitab Euroopa Parlamenti täielikult kõikidest põhjustest, mis viisid esimesel lugemisel seisukohavastuvõtmiseni. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti täielikult omaseisukohast.

Teine lugemine

7. Kui kolme kuu jooksul pärast sellisteavitamist Euroopa Parlament:

a) kiidab nõukogu esimese lugemise seisukoha heaks või pole otsust teinud, loetakse asjaomane õigusakt vastuvõetuks nõukogu seisukohale vastavas sõnastuses;

b) lükkab oma liikmete hääleteenamusega nõukogu esimese lugemise seisukoha tagasi, loetakse kavandatav õigusakt vastuvõtmata jäetuks;

c) pakub oma liikmete hääleteenamusega välja nõukogu esimese lugemise seisukoha muudatused, saadetakse muudetud tekst edasi nõukogule ja komisjonile, kes esitab nendemuudatuste kohta oma arvamuse.

8. Kui kolme kuu jooksul pärast Euroopa Parlamendi tehtud muudatuste kättesaamist nõukogu, kes teeb otsuse kvalifitseeritud hääleteenamusega,

a) kiidab kõik need muudatused heaks, loetakse kõnesolev õigusakt vastuvõetuks;

b) eikiida kõiki muudatusi heaks, kutsub nõukogu eesistuja kokkuleppel Euroopa Parlamendi presidendiga kuue nädala jooksul kokku lepituskomitee koosoleku.

9. Nõukogu otsustab ühehäälselt muudatuste üle, mille kohta komisjon on esitanud negatiivse arvamuse.

Lepitamine

10. Nõukogu liikmetest või nende esindajatest ja võrdsest arvust Euroopa Parlamendi liikmete esindajatest koosnev lepituskomitee ülesanne on jõuda kokkuleppele ühisteksti suhtes, tehes kuue nädala jooksul alates kokkukutsumisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu teisellugemisel vastuvõetud seisukohtade alusel otsuse nõukogu liikmete või nende esindajate kvalifitseeritud hääleteenamusega ja Euroopa Parlamenti esindavate liikmete hääleteenamusega.

11. Komisjon võtab lepituskomitee menetlusest osa ning teeb kõik vajalikud algatused selleks, et Euroopa Parlamendi janõukogu seisukohti lähendada.

12. Kui lepituskomitee kuue nädala jooksul alates kokkukutsumisest ühisteksti heaks ei kiida, loetakse kõnesolev õigusakt vastuvõtmata jäetuks.

Kolmas lugemine

13. Kui lepituskomitee kiidab nimetatud ajavahemiku jooksul heaks ühisteksti, jääb antud hääleteenamusega otsustavale Euroopa Parlamendile ja kvalifitseeritud hääleteenamusega otsustavale nõukogule kummalegi heakskiitmisest alates kuue nädalane tähtaeg, et kõnesolev õigusakt ühisteksti kohaselt vastu võtta. Vastasel korral loetakse see vastuvõtmata jäetuks.

14. Käesolevas artiklis märgitud kolmekuulise kuue nädalase tähtaegu võib Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendada maksimaalselt vastavalt ühe kuu ja kahe nädala võrra.

Erisätted

15. Kui põhiseaduses sätestatud juhtudel kasutatakse Euroopa seaduse või raamseaduse vastuvõtmiseks liikmesriikide rühmaalgatusel, Euroopa Keskpanka soovitusel või Euroopa Kohtu taotluse seadusandlikku tavamenetlust, siis lõiget 2, lõike 6 teist lauset ja lõiget 9 ei kohaldata.

Sellistel juhtudel teavitavad Euroopa Parlament ja nõukogu komisjoni kavandatavast õigusaktist ning oma seisukohtadest esimesel ja teisel lugemisel. Kogu menetluse jooksul võib Euroopa Parlament või nõukogu taotleda komisjonilt arvamust, mida komisjon võib avaldada ka omal algatusel. Kui komisjon peab seda vajalikuks, võib ta samuti osa võtta lepituskomitee menetlusest kooskõlas lõikega 11.

Artikkel III-397

EuroopaParlament, nõukogu ja komisjon konsulteerivad üksteisega ning korraldavad omakoostööd ühisel kokkuleppel. Selleks võivad nad kooskõlas põhiseadusega sõlmida institutsioonidevahelisi kokkuleppeid, mis võivad olla siduvad.

Artikkel III-398

1. Liidu institutsioone, organeid ja asutusi abistab nende ülesannete täitmisel avatud, tõhus ja sõltumatu Euroopahaldussüsteem.
2. Kooskõlas artikli III-427 alusel vastuvõetud personalieeskirjade ning teenistustingimustega kehtestatakse sel eesmärgil asjaomased sätted Euroopa seadusega.

Artikkel III-399

1. Liidu institutsioonid, organid ja asutused tagavad oma töö läbipaistvuse ning kehtestavad oma kodukorras artikli I-50 kohaldamiseks asjakohased erisätted, mis tagavad üldsuse juurdepääsu nende dokumentidele. Euroopa Liidu Kohus, Euroopa Keskpang ja Euroopa Investeerimispang kohaldavad oma haldusülesannete täitmisel artikli I-50 lõiget 3 ja käesolevat artiklit ainult oma haldusülesannete täitmisel.
2. Euroopa Parlament ja nõukogu tagavad seadusandlike menetlustega seotud dokumentide avaldamise artikli I-50 lõikes 3 osutatud Euroopa seadusega kehtestatud tingimuste kohaselt.

Artikkel III-400

1. Nõukogu võtab vastu Euroopa määrused ja otsused, milles määratakse kindlaks:
 - a) Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni presidendi, liidu välisministri, komisjoniliikmete, Euroopa Liidu Kohtu presidentide, liikmete ja kohtusekretäride ja nõukogu peasekretäri palgad, hüvitised ning pensionid;
 - b) Kontrollikoja presidendi ja liikmete teenistustingimused, eelkõige palgad, hüvitised ning pensionid;
 - c) kõikväljamaksed, mis tehakse töötasu asemel punktides a ja b osutatud isikutele.
2. Nõukogu võtab vastu Euroopa määrused ja otsused, millega määratakse kindlaks majandus- ja sotsiaalkomitee liikmetehüvitised.

Artikkel III-401

Nõukogu, komisjoni või Euroopa Keskpanga õigusakte, mis panevad rahalise kohustusemuudele isikutele peale liikmesriikide, saab pöörata täitmisele.

Täitmist reguleerivad selles liikmesriigis kehtivad tsiviilkohtumenetluse normid, mille territooriumil täitmine aset leiab. Korralduse otsuse täitmise kohta ilma muude formaalsusteta peale otsuse autentsuse tõestamise lisab otsusele riigi asutus, kelle iga liikmesriigi valitsus selleks otstarbeks määrab ning komisjonile ja Euroopa Liidu Kohtule teatavaks teeb.

Kui need formaalsused on asjassepuutuva poole avalduse põhjal täidetud, võib nimetatud pool taotleda täitmist, saates küsimuse kooskõlas siseriiklike õigusaktidega otse pädevale asutusele.

Täitmist võib peatada ainult Euroopa Liidu Kohtu otsusega. Asjassepuutuva riigi kohtutepädevusse kuuluvad siiski kaebused täitmise ebaõige viisi kohta.

II PEATÜKK

RAHANDUSSÄTTED

1. JAGU

MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK

Artikkel III-402

1. Mitmeaastane finantsraamistike kehtestatakse kooskõlas artikliga I-55 vähemalt viieks aastaks.

2. Finantsraamistikuga määratakse kindlaks iga-aastaste kulukohustuste assigneeringute piirmäärad iga kululiigi kohta ning iga-aastase maksete assigneeringute piirmäär. Kululiigid, mille arv on piiratud, vastavad liidu peamistele tegevusvaldkondadele.

3. Finantsraamistikuga kehtestatakse kõikmuud sätted, mida on vaja iga-aastase eelarvemenetluse sujuvaks toimimiseks.

4. Kui nõukogu ei ole eelmise finantsraamistikukehtivuse lõpuks vastu võtnud Euroopa seadust, mis määrab kindlaks uue finantsraamistiku, kehtivad eelmise finantsraamistiku viimase aasta piirmäärad ja muud sätted seni, kuni seadus vastu võetakse.

5. Kogu finantsraamistiku vastuvõtmisemenetluse jooksul võtavad Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kõik vajalikud meetmed menetluse eduka lõpuleviimise hõlbustamiseks.

2. JAGU

LIIDU AASTAEELARVE

Artikkel III-403

Eelarveaasta kestab 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini.

Artikkel III-404

Liidu aastaeelarve kinnitatakse Euroopa seadusega kooskõlas järgmistesätetega:

1. Iga institutsioon koostab enne 1. juulitoma järgmise eelarveaastakuludekalkulatsiooni. Komisjon koondab need kalkulatsioonid eelarveprojekti, mis võib sisaldada erinevaid kalkulatsioone.

Eelarveprojekt sisaldab tulude kalkulatsiooni ja kulude kalkulatsiooni.

2. Komisjon esitab eelarveprojekti sisaldava ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt selle aasta 1. septembril, mis eelneb aastale, mil eelarve tuleb täita.

Komisjon võib menetluse käigus eelarveprojekti muuta kuni lõikes 5 osutatud lepituskomitee kokkukutsumiseni.

3. Nõukogu võtab eelarveprojekti kohta vastu oma seisukoha ja edastab selle Euroopa Parlamendile hiljemalt selle aasta 1. oktoobril, mis eelneb aastale, mil eelarve tuleb täita. Nõukogu teavitab Euroopa Parlamenti täielikult kõikidest põhjustest, mis viisid seisukohavastuvõtmiseni.

4. Kui neljakümne kahe päeva jooksul pärast sellist teavitamist Euroopa Parlament:

a) kiidab nõukogu seisukoha heaks, on eelarvet kinnitav Euroopa seadus vastuvõetud;

b) pole otsust teinud, loetakse eelarvet kinnitav Euroopa seadus vastuvõetuks;

c) võtab oma liikmete häälteenamusega vastumuudatused, edastatakse muudetud eelnõu nõukogule ja komisjonile. Euroopa Parlamendi president kutsub kokkuleppel nõukogu eesistujaga viivitamata kokkulepituskomitee koosoleku. Kui nõukogu siiski teatab kümne päeva jooksul pärast eelnõu edastamist Euroopa Parlamendile, et ta on kõik muudatused heaks kiitnud, siis lepituskomitee kokku ei tule.

5. Nõukogu liikmetest või nende esindajatest ja võrdsest arvust Euroopa Parlamenti esindavatest liikmetest koosnevalepituskomitee ülesanne on jõuda kahekümne ühe päeva jooksul alates kokkukutsumisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohtade alusel kokkuleppe ühisteksti suhtes, tehes otsuse nõukogu liikmete või nende esindajate kvalifitseeritud häälteenamusega ja Euroopa Parlamendi esindajate häälteenamusega.

Komisjon võtab lepituskomitee menetlusest osa ning teeb kõik vajalikud algatused selleks, et lähendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohti.

6. Kui lepituskomitee lepib lõikes 5 osutatud kahekümne ühe päeva jooksul kokku ühisteksti osas, on nii Euroopa Parlamendil kui ka nõukogul selle kokkuleppe kuupäevast alates neliteist päeva aega ühisteksti heaks kiita.

7. Kui lõikes 6 osutatud neljateistkümnepäeva jooksul:

a) nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu kiidavad ühisteksti heaks või ei võta otsust vastu, või kui üks neist institutsioonidest kiidab ühisteksti heaks samas kui teine otsust vastu ei võta, loetakse eelarvet kinnitav Euroopa seadus lõplikult vastuvõetuks vastavalt ühistekstile või

b) kui nii Euroopa Parlament oma liikmete häälteenamusega kui ka nõukogu lükkab ühisteksti tagasi, või kui üks nendest institutsioonidest lükkab ühisteksti tagasi samas kui teine ei võta otsust vastu, esitab komisjon uue eelarveprojekti või

c) kui Euroopa Parlament oma liikmete häälteenamusega lükkab ühisteksti tagasi samaskui nõukogu selle kinnitab, esitab komisjon uue eelarveprojekti või

d) kui Euroopa Parlament kiidab ühisteksti heaks samas kui nõukogu lükkab selle tagasi, võib parlament neljateistkümne päeva jooksul alates tagasilükkamisest nõukogu poolt ja oma liikmete häälteenamusega ning kolme viiendikuga antud häälest otsustada kinnitada kõik või mõned lõike 4 punktis c osutatud muudatused. Kui Euroopa Parlamendi muudatust ei kinnitata, jääb kehtima lepituskomitees kokkulepitud seisukoht eelarvejao kohta, mille suhtes muudatusettepanek esitati. Eelarvet kinnitav Euroopa seadus loetakse sellega lõplikult vastu võetuks.

8. Kui lepituskomitee ühisteksti osas lõikes 5 osutatud kahekümne ühe päeva jooksul kokkuleppele ei jõua, esitab komisjon uue eelarveprojekti.

9. Kui käesolevas artiklis ettenähtud menetlus on lõpule viidud, kuulutab Euroopa Parlamendi president eelarve kinnitava Euroopa seaduse lõplikult vastuvõetuks.

10. Iga institutsioon kasutab talle käesoleva artikliga antud volitusi vastavalt põhiseadusele ja selle alusel vastu võetud õigusaktidele, pöörates erilist tähelepanu liidu omavahenditele ja tasakaaluletulude ja kulude vahel.

Artikkel III-405

1. Kui eelarveaasta alguses ei ole eelarvet kinnitavat Euroopa seadust lõplikult vastu võetud, siis ei või üheski kuus kulutada suuremat summat kui üks kaheteistkümnendik eelneva eelarveaasta eelarve kõnealuses peatükis kavandatud assigneeringutest ükskõik millise eelarvepeatüki osas kooskõlas artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusega; kõnealune summa ei või siiski ületada üht kaheteistkümnendikku koostatava eelarveprojekti samas peatükis kavandatud assigneeringutest.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal ja kooskõlas muude lõikes 1 kehtestatud tingimustega võtta vastu Euroopa otsuse, milles lubatakse kulutusi üle ühe kaheteistkümnendiku, kooskõlas artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusega. Nõukogu edastab otsuse viivitamata Euroopa Parlamendile.

Euroopa otsuses kehtestatakse vajalikud meetmed käesoleva artikli kohaldamiseks vajalike ressursside osas kooskõlas artikli I-54 lõigetes 3 ja 4 ja osutatud Euroopa seadusega.

Otsus jõustub kolmkümmend päeva pärast selle vastuvõtmist, kui Euroopa Parlament ei ole selle aja jooksul oma liikmete häälteenamusega otsustanud kõnealust kulutust vähendada.

Artikkel III-406

Kooskõlas artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusega kehtestatud tingimustega võib kõikeelarveaasta lõpuks kasutamata assigneeringud peale personalikulutustega seotud kulude üle kanda ainult järgmisse eelarveaastasse.

Assigneeringud liigendatakse erinevatesse peatükkidesse ja alajaotatakse, rühmitades kuluartiklid vastavalt nende eesmärgile või iseloomule kooskõlas artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusega.

Ilma, et see piiraks erikorda teatud ühiste kuluartiklite suhtes, esitatakse

- Euroopa Parlamendi,
- Euroopa Ülemkogu ja nõukogu,
- komisjoni
- ja Euroopa Liidu Kohtu

kulud eelarves eraldi jagudena.

3. JAGU

EELARVE TÄITMINE JA TÄITMISE KINNITAMINE

Artikkel III-407

Komisjon täidab eelarvet koostöös liikmesriikidega omal vastutusel ja määratud assigneeringute piires kooskõlas artiklis III-412 osutatud Euroopa seadusega ning võttes arvesse usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtteid. Liikmesriigid teevad komisjoniga koostööd, et tagada assigneeringute kasutamine nimetatud põhimõtete kohaselt.

Artiklis III-412 osutatud Euroopa seaduses sätestatakse liikmesriikide kontrolli- ja auditeerimiskohustused eelarve täitmisel ning sellest tulenev vastutus. Selles sätestatakse iga institutsiooni vastutus ja üksikasjalikud eeskirjad endakulutuste tegemisel.

Komisjon võib artiklis III-412 osutatud Euroopa seaduses ettenähtud piirides ja tingimustel paigutada assigneeringuid ümber ühest peatükist teise või ühest alajaotisest teise.

Artikkel III-408

Komisjon esitab iga aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule eelmise eelarveaasta eelarvetäitmise aruande. Samuti saadab komisjon neile liidu varade ja kohustuste bilansi.

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule ka saavutatud tulemuste põhjal, eelkõige artikli III-409 alusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt osutatud puuduste osas, liidu finantside hindamisaruande.

Artikkel III-409

1. Nõukogu soovitusel põhjal kinnitab Euroopa Parlament komisjoni tegevuse eelarve täitmisel. Selleks vaatavad nõukogu ja Euroopa Parlament kordamööda läbi artiklis III-408 nimetatud eelarve täitmisearuande, varade ja kohustuste bilansi ja hindamisaruande ning Kontrollikoja aastaaruande koos auditeeritud institutsioonide vastustega Kontrollikoja märkustele, artikli III-384 lõike 1 teises lõigus osutatud kinnitava avalduse ja kõik Kontrollikoja esitatud asjasepuutuvad eriaruanded.

2. Enne komisjoni tegevuse kinnitamist võimuul eesmärgil seoses oma volituste kasutamisega eelarve täitmisel võib Euroopa Parlament soovida komisjoni ära kuulata kulutuste tegemise või finantskontrollisüsteemide toimimise kohta. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile viimase taotlusel vajalikku informatsiooni.

3. Komisjon võtab kõik vajalikud meetmed, et reageerida märkustele täitmist kinnitavates otsustes ja Euroopa Parlamendi muudele kulutuste tegemisega seotud märkustele, samuti kommentaaridele, mis kaasnevad nõukogu vastuvõetud soovitusetega täitmise kinnitamise suhtes.

4. Euroopa Parlamendi või nõukogu taotlusel kannab komisjon ette nende märkuste ja kommentaaride põhjal võetud meetmetest ja eriti juhtnööridest, mis on antud eelarve täitmise eest vastutavatele asutustele. Need ettekanded edastatakse ka Kontrollikojale.

4. JAGU

ÜHISÄTTED

Artikkel III-410

Mitmeaastane finantsraamistik ja aastaeelarve koostatakse eurodes.

Artikkel III-411

Eeldusel, et komisjon teatab sellest asjasepuutuvate liikmesriikide pädevatele asutustele, võib ta oma varad kanda ühe liikmesriigi valuutast üle teise liikmesriigi valuutasse sellises ulatuses, kui see on vajalik, et võimaldada varade kasutamist põhiseaduses ettenähtud eesmärkidel. Komisjon hoidub niipalju kui võimalik niisuguste ülekannete tegemisest, kui ta valdab raha või likviidsid varasid talle vajalikes valuutades.

Komisjon suhtleb iga liikmesriigiga asjaomase liikmesriigi määratud asutuse kaudu. Finantstehingute tegemisel kasutab komisjon asjaomase liikmesriigi emissioonipanga või mõne teise selle riigi poolt heakskiidetud rahaasutuse teenuseid.

Artikkel III-412

1. Euroopa seadusega kehtestatakse:

a) finantseeskirjad, millega määratakse kindlaks eelkõige eelarve koostamise ja täitmise ning aruannete esitamise ja auditeerimise kord;

b) eeskirjad finantshalduses osalejate, eelkõige eelarvehendite kasutajate ning arvepidajate vastutuse kontrollimise kohta.

See seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist Kontrollikojaga.

2. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määruse, millega kehtestatakse tingimused ja menetlus, mille kohaselt liidu omavahendite süsteemi alusel saadav eelarvetulu antakse komisjoni käsutusse ning vajaduse korral rakendatakse meetmeid rahanõudluse rahuldamiseks. Ministrite Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Kontrollikojaga.

3. Kõikidel käesolevas artiklis osutatud juhtudel teeb nõukogu otsuse ühehäälselt kuni 31. detsembrini 2006.

Artikkel III-413

EuroopaParlament, nõukogu ja komisjon tagavad rahaliste vahendite olemasolu liiduseaduslike kohustuste täitmiseks kolmandate isikute suhtes.

Artikkel III-414

Käesolevaspeatükis osutatud eelarvemenetluse käigus korraldatakse komisjoni algatuselkorrapäraselt Euroopa Parlamendi presidendi, nõukogu eesistuja ning komisjonipresidendi kohtumisi. Euroopa Parlamendi president, nõukogu eesistuja ning komisjoni president võtavad kõik vajalikud meetmed selleks, et edendada vastastikust konsulteerimist ja nende poolt juhitud institutsioonide seisukohtade lähendamist eesmärgiga hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist.

5. JAGU

PETTUSTE TÕKESTAMINE

Artikkel III-415

1. Liit ja liikmesriigid võitlevad pettustega muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu käesoleva artikli kohaselt võetavate meetmetega. Need meetmed toimivad tõkestavalt jättagavad sellistena tõhusa kaitse liikmesriikides ning kõigis liiduinstitutsioonides, organites ja asutustes.
2. Liikmesriigid võtavad liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu samu meetmeid, mida nad kasutavad omaenda finantshuve kahjustavate pettuste vastu.
3. Ilma et see piiraks põhiseaduse teistesätete kohaldamist, kooskõlastavad liikmesriigid oma meetmeid, mille eesmärk on kaitsta liidu finantshuve pettuste eest. Selleks organiseerivad nad koos komisjoniga tiheda ja regulaarse koostöö pädevate asutuste vahel.
4. Euroopa seaduse või raamseadusega kehtestatakse vajalikud meetmed liidu finantshuve kahjustavate pettuste ennetamiseks ja tõkestamiseks, pidades silmas tõhusa ja võrdväärse kaitsevõimaldamist liikmesriikides ning kõigis liidu institutsioonides, organites ja asutustes. Seadus või raamseadus võetakse vastu pärast konsulteerimist Kontrollikojaga.
5. Koostöös liikmesriikidega esitab komisjonil aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva artikli rakendamiseks võetud meetmete kohta.

III PEATÜKK

TÕHUSTATUD KOOSTÖÖ

Artikkel III-416

Mistahes tõhustatud koostöö vorm peab olema kooskõlas liidu põhiseaduse ja õigusega.

Selline koostöö ei tohi kahjustada siseturgu ega majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. See ei tohi olla takistavaks ega diskrimineerivaks teguriks liikmesriikide vahelises kaubanduses ega moonutada nende vahelist konkurentsi.

Artikkel III-417

Mis tahes tõhustatud koostöö austab nende liikmesriikide pädevust, õigusi ja kohustusi, kes selles ei osale. Need liikmesriigid ei takista osalevaid liikmesriike koostööd rakendamast.

Artikkel III-418

1. Kui seatakse sisse tõhustatud koostöö, on see avatud kõikidele liikmesriikidele, eeldusel et need vastavad koostööd lubavas Euroopa otsuses seatud osalemistingimustele. Koostöö on liikmesriikidele avatud ka mis tahes muul ajal, eeldusel et peale nimetatud tingimuste täidetakse koostöö raames juba vastu võetud õigusaktide nõudeid.

Tõhustatud koostöös osalevad komisjon ja liikmesriigid tagavad selle, et nad soodustavad võimalikult paljudel liikmesriikidel osalemist.

2. Komisjon ning, kui see on asjakohane, liidu välisministrite teavitavad Euroopa Parlamenti ja nõukogu regulaarselt tõhustatud koostöö arengust.

Artikkel III-419

1. Liikmesriigid, kes soovivad sisse seada omavahelist tõhustatud koostööd mõnes põhiseadusega hõlmatud valdkonnas, väljaarvatud liidu ainupädevusse kuuluvad valdkonnad ning ühine välis- ja julgeolekupoliitika, esitavad komisjonile taotluse, milles täpsustatakse kavandatava tõhustatud koostöö ulatust ja eesmärgi. Komisjon võib teha nõukogule selle kohta ettepaneku. Kui komisjon ettepanekut ei tee, teavitab ta asjaomaseid liikmesriike selle põhjustest.

Loa tõhustatud koostöö alustamiseks annab nõukogu Euroopa otsusega; nõukogu teeb otsuse komisjoni ettepaneku põhjal ning Euroopa Parlamendi nõusolekul.

2. Liikmesriigid, kes soovivad sisse seada tõhustatud koostöö ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, esitavad taotluse nõukogule. Taotlus edastatakse liidu välisministrile, kes annab arvamuse selle kohta, kas kavandatav tõhustatud koostöö on kooskõlas ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, ning komisjonile, kes annab arvamuse eelkõige selle kohta, kas kavandatav tõhustatud koostöö on kooskõlas liidu muu poliitikaga. Taotlused edastatakse teadmiseks Euroopa Parlamendile.

Loatõhustatud koostöö alustamiseks annab nõukogu ühehäälselt Euroopa otsusega.

Artikkel III-420

1. Iga liikmesriik, kes soovib osaleda käimasolevas tõhustatud koostöös mõnes artikli III-419 lõikes 1 osutatud valdkonnas, teatab oma kavatsusest nõukogule ja komisjonile.

Komisjon kinnitab nelja kuu jooksul alates sellise teate saamisest asjaomase liikmesriigi osalemise. Vajaduse korral märgib komisjon, et kõik osalemistingimused on täidetud, ning võtab vastu kõik üleminekumeetmed, mis on vajalikud tõhustatud koostöö raames juba vastu võetud õigusaktide kohaldamiseks.

Kui komisjonsiiski leiab, et osalemistingimusi ei ole täidetud, osutab ta meetmetele, mis kõnealuste tingimuste täitmiseks tuleb võtta, ning määrab tähtaja taotluse uuesti läbivaatamiseks. Kõnealuse tähtaja lõppemisel vaatatakse taotluse läbivaatamiseks teise lõiguga. Kui komisjon leiab, et osalemistingimusi ei ole ikka veel täidetud, võib asjaomane liikmesriik pöörduda nõukogu poole, kes teeb taotluse kohta otsuse. Nõukogu teeb otsuse kooskõlas artikli I-44 lõikega 3. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal vastu võtta teises lõigus osutatud üleminekumeetmeid.

2. Kui liikmesriik soovib osaleda käimasolevas tõhustatud koostöös ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, teatab ta oma kavatsusest nõukogule, liidu välisministrile ja komisjonile.

Nõukogu kinnitab asjaomase liikmesriigi osalemise pärast konsulteerimist liidu välisministriga ja vajaduse korral pärast märkimist, et osalemistingimused on täidetud. Nõukogu võib liidu välisministri ettepanekul vastu võtta üleminekusätteid, mis on vajalikud tõhustatud koostöö raames juba vastu võetud õigusaktide kohaldamiseks. Kui nõukogu siiski leiab, et osalemistingimusi ei ole täidetud, osutab ta meetmetele, mis kõnealuste tingimuste täitmiseks tuleb võtta, ning määrab tähtaja osalemistaotluse uuesti läbivaatamiseks.

Käesoleva lõike kohaldamisel teeb nõukogu otsuse ühehäälselt ja kooskõlas artikli I-44 lõikega 3.

Artikkel III-421

Tõhustatud koostöö rakendamisest tulenevad kulud, välja arvatud institutsioonide halduskulud, kaetakse osalevate liikmesriikide eelarvevahenditest, kui nõukogukõik liikmed pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt ei otsustateisiti.

Artikkel III-422

1. Kui põhiseaduse säte, mida võib kohaldada seoses tõhustatud koostööga, näeb ette, et nõukogu teeb ühehäälselt otsuse, võib nõukogu artikli I-44 lõikes 3 sätestatud korra kohaselt ühehäälselt otsustada, et ta võtab vastu kvalifitseeritud hääleteenamust nõudva Euroopa otsuse.

2. Kui põhiseaduse säte, mida võib kohaldada seoses tõhustatud koostööga, näeb ette, et nõukogu võtab Euroopa seadused või raamseadused vastu seadusandlikku erimenetlust kasutades, võib nõukogu artikli I-44 lõikes 3 sätestatud korra kohaselt ühehäälselt otsustada, et ta võtab vastu seadusandlikku tavamenetlust nõudva Euroopa otsuse. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata sõjalise või kaitsepoliitilise tähendusega otsuste suhtes.

Artikkel III-423

Nõukogu ja komisjon tagavad tõhustatud koostöö raames toimuva tegevuse ühtsuse ja sellevastavuse liidu poliitikaga ning teevad selleks koostööd.

VII JAOTIS

ÜHISSÄTTED

Artikkel III-424

Võttes arvesse Guadeloupe'i, Prantsuse Guajaana, Martinique'i, Réunioni, Assooride, Madeira ja Kanaari saarte struktuurilist majanduslikku ühiskondlikku olukorda, mida tingivad nende kaugus, isoleeritus, väikepindala, pinnamoest ning kliimatilistest tingimustest tulenevad raskused, majanduslik sõltuvus vähestest toodetest, mille püsivus ja koosmõju piiravad oluliselt nende arengut, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa seadusi, raamseadusi, määrusi ja otsuseid, mis on suunatud eriti põhiseaduse kohaldamise tingimustes ätestamisele nendes piirkondades, kaasa arvatud ühine poliitika. Nõukogu teebotsused pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Esimeses lõigus osutatud õigusaktid on seotud eelkõige selliste valdkondadega nagu tolli- ja kaubanduspoliitika, maksupoliitika, vabatsoonid, põllumajandus- ja kalanduspoliitika, toorainete ja esmatarbekaupadega varustamise tingimused, riigiabi ning struktuurifondidele ja liidu horisontaalprogrammidele ligipääsu tingimused.

Nõukogu võtab vastu esimeses lõigus osutatud õigusaktid, võttes arvesse äärepiirkondade erilisi iseärasusi ja piiranguid, õigestamata liidu õiguskorra, sealhulgas siseturu ja ühise poliitika terviklikkust ja sidusust.

Artikkel III-425

Põhiseadus ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides.

Artikkel III-426

Liidul on igas liikmesriigis kõige laialdasem õigus- ja teoõiguse, mis vastavalt selle riigiseadustele antakse juriidilistele isikutele; eelkõige võib liit omandada järeleandamis- ja kinnisvara ning olla kohtus hagejaks ja kostjaks. Sealeemärgil esindab liitu komisjon. Iga institutsioon esindab liitu aga omavaldusliku iseseisvuse alusel oma tegevusalaga seotud küsimustes.

Artikkel III-427

Ametnike personalieeskirjad ning liidu muude teenistujate teenistustingimused määratakse kindlaks Euroopa seadusega. Seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist asjaomaste institutsioonidega.

Artikkel III-428

Nõukogu poolt vastu võetud Euroopa määruse või lihtsõltumusega tehtud Euroopa otsusega ettenähtud piirides ja tingimustel võib komisjon koguda informatsiooni ja korraldada kontrollimisi, mis on vajalikud talle antud ülesannete täitmiseks.

Artikkel III-429

1. Ilma et see piiraks Euroopa Keskpanga Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kinnitamist käsitleva protokolli artikli 5 kohaldamist, võetakse Euroopa seadusega või raamseadusega meetmeid statistika koostamiseks, kui see on vajalik liidu tegevuseks.

2. Statistika koostamine on kooskõlas erapooletuse, usaldusväärsuse, objektiivsuse, teadusliku sõltumatuse, tasuvuse ja andmetekondentsiaalsusega; see ei too majandustegevuses osalejatele kaasa ülemäärast koormust.

Artikkel III-430

Liidu institutsioonide liikmed, komiteede liikmed ja liidu ametnikud ning muud teenistujad ei tohi isegi pärast oma ametikohustuste lõppemist avalikustada ametialaduse pidamise kohustuse alla kuuluvat informatsiooni, iseäranis informatsiooni, mis puudutab majandustegevuses osalejaid, nende ärisuhteid või nende kulutuste komponente.

Artikkel III-431

Liidu lepinguliste kohustuste suhtes kehtib õigus, mida kohaldatakse vastava lepingu suhtes.

Lepinguvälise vastutuse korral heastab liit kõik oma institutsioonide või oma teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide õiguseühiste üldprintsiipidele.

Olenemata teisestlõikest, heastab Euroopa Keskpang kõik Euroopa Keskpanga või selle teenistujatepoolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide õiguseühistele üldprintsiipidele.

Teenistujateisiklik vastutus liidu ees on reguleeritud nende personalieeskirjade või nendesuhtes kohaldatavate teenistustingimuste sätetega.

Artikkel III-432

Liidu institutsioonide asukoht määratakse liikmesriikide valitsuste ühiselkõkkuleppel.

Artikkel III-433

Nõukogu võtabühehäälselt vastu Euroopa määruse, millega kehtestab eeskirjad liiduinstitutsioonide keelte kohta, ilma et see piiraks Euroopa Liidu Kohtu põhikirja sätete kohaldamist.

Artikkel III-434

Liidul on liikmesriikideterriitoriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuunitedivastavalt tingimustele, mis on ettenähtud Euroopa Liidu privileegide jaimmuuniteetide protokollis.

Artikkel III-435

Põhiseadusesätteid ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne 1. jaanuari 1958 võitühinevate riikide puhul enne nende ühinemise kuupäeva sõlmitud lepingutest ühevõi mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel.

Kui nimetatudlepingud ei ole kooskõlas põhiseadusega, kasutavad asjassepuutuvadliikmesriigid kõiki vajalikke vahendeid kindlakstehtud vastuoludekõrvaldamiseks. Sel puhul abistavad liikmesriigid vajaduse korral üksteistning, kui see on põhjendatud, võtavad vastu ühise seisukoha.

Esimeses lõigusmärgitud lepingute kohaldamisel võtavad liikmesriigid arvesse tõsiasja, etpõhiseaduse põhjal moodustavad iga liikmesriigi võimaldatud eelised liidurajamise lahutamatu osa ning on seetõttu lahutamatuult seotud põhiseadusegaomistatud volituste alusel tegutsevate institutsioonideloomisega ning kõikide liikmesriikide poolt identsete eeliste andmisega.

Artikkel III-436

1. Põhiseaduse sätteid ei välista järgmisteeskirjade kohaldamist:

- a) ükskiliikmesriik ei ole kohustatud andma informatsiooni, mille avalikustamist tapeab oma oluliste julgeolekuhuvide vastaseks;
- b) igaliikmesriik võib võtta selliseid meetmeid, mida ta peab vajalikuks oma olulistejulgeolekuhuvide kaitseks ja mis on seotud relvade, laskemoona võisõjavarustuse tootmise või kaubandusega; need meetmed ei või avaldadaebasooivavat mõju selliste toodete konkurentsitingimustele siseturul, mis eiole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks.

2. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjalühehäälselt vastu võtta Euroopa otsuse, millega muudetakse 15. aprilli 1958. aastanimekirja toodetest, mille suhtes kohaldatakse lõike 1 punkti b sätteid.

IV OSA

ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel IV-437

Varasemate lepingute kehtetuks tunnistamine

1. Käesoleva Euroopa põhiseaduse lepingugatunnistatakse kehtetuks Euroopa Ühenduse asutamisleping, Euroopa Liidu lepingning protokollis sätestatud tingimustel õigusaktid ja lepingud, millega onvastavalt käesoleva artikli lõikele 2 täiendatud või muudetud Euroopa Ühenduseasutamislepingut ja Euroopa Liidu lepingut.

2. Ühinemislepingud

- a) Taani Kuningriigi, Iirimaaning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi,
- b) Kreeka Vabariigi,
- c) Hispaania Kuningriigi jaPortugali Vabariigi,

d) Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi,

e) Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi

ühinemise kohta Euroopa Liiduga tunnistatakse kehtetuks.

Sellele vaatamata

– jäävad kehtima lepingute sätted, millele on osutatud punktides a–d ja mis on sätestatud või millele on osutatud protokollis Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepingute ja -aktide kohta ja nende õiguslik toimesäilib vastavalt sellele protokollile;

– jäävad kehtima lepingute sätted, millele on osutatud punktis e ja mis on sätestatud või millele on osutatud protokollis Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingu ja -akti kohta ja nende õiguslik toime säilib vastavalt sellele protokollile.

Artikkel IV-438

Õigusjärgsus ja õiguslik järjepidevus

1. Käesoleva lepinguga asutatud Euroopa Liit on Euroopa Liidulepinguga asutatud Euroopa Liidu ja Euroopa Ühenduse õigusjärglane.

2. Kui artiklis IV-439 ei ole sätestatud teisiti, kasutavad käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval eksisteerivad institutsioonid, organid ja asutused oma volitusi käesolevas lepingus määratletud tähenduses ja kõnealusel kuupäeval kehtinud koosseisus kuni uute sätete vastuvõtmiseni käesoleva lepingu rakendamisel või kuni oma ametiaja lõpuni.

3. Artikliga IV-437 kehtetuks tunnistatud lepingute, protokollide ja aktide alusel vastu võetud institutsioonide, organite ja asutuste aktid jäävad kehtima. Nende õiguslik toime säilib kuni kõnealuste aktide kehtetukstunnistamise, tühistamise või muutmiseni käesoleva lepingu rakendamisel. Samakehtib artikliga IV-437 kehtetuks tunnistatud lepingute ja aktide aluseliikmesriikide vahel sõlmitud konventsioonide suhtes.

Samuti jäävad kuni nende kehtetuks tunnistamise või muutmiseni kehtima käesoleva lepingu jõustumise hetkel olemasolevad ühenduse ja liidu *acquis* teised osad, eelkõige institutsioonide vahelised kokkulepped, nõukogu kokkutulnud liikmesriikide valitsuste esindajate poolt tehtud otsused ja sõlmitud kokkulepped, liikmesriikide poolt sõlmitud liidu või ühenduse toimimiskäsitlevad või liidu ja ühenduse meetmetega seotud lepingud, deklaratsioonid, kaasa arvatud valitsuste vahelistel konverentsidel tehtud deklaratsioonid, samuti Euroopa Ülemkogu või nõukogu poolt vastu võetud resolutsioonid ja muud seisukohad ning liikmesriikide ühisel kokkuleppel vastu võetud liidu või ühendusega seotud deklaratsioonid, resolutsioonid ja muud seisukohad.

4. Euroopa Ühenduste Kohtu ja esimese astme kohtu kohtupraktika artikliga IV-437 kehtetuks tunnistatud lepingute ja aktide ning nende rakendamiseks vastu võetud aktide ja konventsioonide tõlgendamisel järeleandamisel jääb *mutatis mutandis* liidu õiguse ja eriti võrreldavate põhiseaduse sätete tõlgendamise aluseks.

5. Enne käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva algatavad haldus- ja kohtumenetluste järjepidevus tagatakse kooskõlas põhiseadusega. Nendemenetluste eest vastutavad institutsioonid, organid ja asutused võtavad selleks vajalikud meetmed.

Artikkel IV-439

Teatavate institutsioonidega seotud üleminekusätted

Euroopa Parlamendikoosseisuga, kvalifitseeritud häälteenamuse määratlemisega Euroopa Ülemkogu ja nõukogu, kaasa arvatud sellistel juhtudel, kui kõik Euroopa Ülemkogu ja nõukogu liikmed ei hääleta, ja komisjoni koosseisuga, kaasa arvatud liiduvälisministriga, seotud üleminekusätted määratakse kindlaks liidu institutsioonide ja organite käsitlevas üleminekusätete protokollis.

Artikkel IV-440

Kohaldamisala

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse Belgia Kuningriigi, Tšehhi Vabariigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Eesti Vabariigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Iirimaa, Itaalia Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Ungari

Vabariigi, Malta Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi, Austria Vabariigi, Poola Vabariigi, Portugali Vabariigi, Sloveenia Vabariigi, Slovaki Vabariigi, Soome Vabariigi, Rootsi Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suhtes.

2. Käesolevat lepingut kohaldatakse Guadeloupe'i, Prantsuse Guajaana, Martinique'i, Réunioni, Assooride, Madeira ja Kanaari saarte suhtes kooskõlas artikliga III-424.

3. III osa IV jaotises sätestatud assotsieerimise erisätteid kohaldatakse II lisas loetletud ülemeremaade ja territooriumide suhtes.

Käesolevat lepingut ei kohaldata selliste ülemeremaade ja -territooriumide suhtes, millel on erisuhted Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga ning mida ei ole kõnealusesse nimekirja kantud.

4. Käesolevat lepingut kohaldatakse Euroopa territooriumide suhtes, mille välissuhete eest vastutab mõni liikmesriik.

5. Käesolevat lepingut kohaldatakse Ahvenamaa suhtes eranditega, mis olid esialgselt sätestatud artikli IV-437 lõike 2 punktis d osutatud lepingus ja mis on esitatud Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepinguid ja -akte käsitleva protokollis V jaotise 5. jaos.

6. Olenemata lõigetest 1 kuni 5:

a) ei kohaldata käesolevat lepingut Fääri saarte suhtes;

b) kohaldatakse käesolevat lepingut Küprosel asuvate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänsete baasipiirkondade Akrotiri ja Dekéleia suhtes ainult niivõrd, kui see on vajalik korra rakendamiseks, mis on sätestatud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänseid baasipiirkondi Küprosel käsitlevas protokollis, mis on lisatud artikli IV-437 lõike 2 punktise nimetatud lepingu lahutamatuks osaks olevale ühinemisaktile ja mis on äratoodud Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitleva protokollis III osa III jaotises;

c) kohaldatakse käesolevat lepingut Kanalisaarte ja Mani saare suhtes ainult niivõrd, kui see on vajalik neid saarikäsitleva korra tagamiseks, mis esialgselt võeti vastu artikli IV-437 lõike 2 punktis animetatud lepingus ja mis on ära toodud Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepinguid ja -akte käsitleva protokollis II jaotise 3. jaos.

7. Euroopa Ülemkogu võib asjaomaste liikmesriikide algatusel võtta vastu Euroopa otsuse, millega muudetakse lõigetes 2 ja 3 nimetatud Madalmaade, Prantsusmaa või Taani maa või territooriumi staatust liidu suhtes. Euroopa Ülemkogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist komisjoniga.

Artikkel IV-441

Piirkondlikud liidud

Käesolev leping ei välista Belgia ja Luksemburgi või Belgia, Luksemburgi ja Madalmaade vahelise piirkondliku liidu olemasolu või teostamist, niivõrd kui selliste piirkondlike liitude eesmärgid ei saavutata nimetatud lepingu kohaldamisega.

Artikkel IV-442

Protokollid ja lisad

Käesolevale lepingule lisatud protokollid ja lisad on lepingu lahutamatuks osaks.

Artikkel IV-443

Tavaline läbivaatamismenetlus

1. Iga liikmesriigi valitsus, Euroopa Parlament või komisjon võib esitada nõukogule ettepanekuid käesoleva lepingu muutmiseks. Nõukogu esitab need ettepanekud Euroopa Ülemkogule ja neist teavitatakse riikide parlamente.

2. Kui Euroopa Ülemkogu otsustab pärast Euroopa Parlamendi ja komisjoniga konsulteerimist lihthäälselteenamusega kavandatud muudatused läbi vaadata, kutsub Euroopa Ülemkogu president kokku konvendi, mis koosneb riikide parlamentide, liikmesriikide riigipeade või valitsusjuhtide, Euroopa Parlamendi ja komisjoni esindajatest. Euroopa Keskpankaga konsulteeritakse juhul, kui tegemist on institutsiooniliste muudatustega rahanduse valdkonnas. Konvent vaatab muudatuse ettepanekud läbi ja võtab konsensusel alusel vastu soovitusel liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsile vastavalt lõikes 3 sätestatud.

Euroopa Ülemkoguvõib pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist lihthäälteenamusegaotsustada konventi mitte kokku kutsuda, kui kavandatavate muudatuste ulatusseda ei õigusta. Sellisel juhul annab Euroopa Ülemkogu volitused liikmesriikidevalitsuste esindajate konverentsile.

3. Liikmesriikide valitsuste esindajatekonverentsi kutsub kokku nõukogu eesistuja selleks, et määrata ühiselkõhule kindlaks käesolevasse lepingusse tehtavad muudatused.

Muudatused jõustuvad pärast seda, kui kõik liikmesriigid on need ratifitseerinud kooskõlasoma põhiseadusest tulenevate nõuetega.

4. Kuikaks aastat pärast käesoleva lepingumuutmiselepingule allakirjutamist on neli viiendikku liikmesriikidest selleratifitseerinud, kuid ühel või mitmel liikmesriigil on ratifitseerimiseltekinud raskusi, arutab küsimust Euroopa Ülemkogu.

Artikkel IV-444

Lihtsustatud läbivaatamismenetlus

1. Kui III osas nähakse ette, et nõukoguteeb teatavas valdkonnas või teataval juhul otsuse ühehäälselt, võib Euroopa Ülemkogu võtta vastu Euroopa otsuse, millega antakse nõukogule volitus toimidaselles valdkonnas või sel juhul kvalifitseeritud häälteenamusega.

Käesolevat lõiget ei kohaldata sõjalise ega kaitsepoliitilise tähendusegaotsuste suhtes.

2. Kui III osas nähakse ette, et nõukoguvõtab Euroopa seadusi ja raamseadusi vastu seadusandlikku erimenetluskasutades, võib Euroopa Ülemkogu võtta vastu Euroopa otsuse, millega lubatakse võtta sellised Euroopa seadused ja raamseadused vastu seadusandlikutavamenetlusega.

3. Kõigist Euroopa Ülemkogu lõigete 1 või 2alusel tehtud algatustest teavitatakse riikide parlamente. Kui riigi parlamentesitab oma vastulause kuue kuu jooksul alates asjakohase teatise edastamise kuupäevast, lõigetes 1 või 2 osutatud Euroopa otsust vastu ei võeta. Vastulausepuudumisel võib Euroopa Ülemkogu otsuse vastu võtta.

Lõigetes 1 ja 2 osutatud Euroopa otsuse vastuvõtmiseks peab Euroopa Ülemkogu tegema ühehäälselt otsuse pärast seda, kui on saanud Euroopa Parlamendilt selle liikmetehäälteenamusega antud nõusoleku.

Artikkel IV-445

Liidu sisepoliitika ja -meetmete lihtsustatud läbivaatamismenetlus

1. Iga liikmesriigi valitsus, Euroopa Parlament või komisjon võib esitada Euroopa Ülemkogule ettepanekuid liidusisepoliitika ja -meetmeid käsitlevate III osa III jaotise sätete täielikuks või osaliseks muutmiseks.

2. Euroopa Ülemkogu võib vastu võtta III osa III jaotise sätteid täielikult või osaliselt muutva Euroopa otsuse. Euroopa Ülemkogu teeb otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi jakomisjoniga ning institutsiooniliste muudatuste korral rahandusvaldkonnas Euroopa Keskpankaga.

Selline Euroopaotsus jõustub pärast selle heakskiitmist liikmesriikide poolt kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega.

3. Lõikes 2 osutatud Euroopa otsus ei võis suurendada käesoleva lepinguga liidule omistatud pädevust.

Artikkel IV-446

Kestus

Käesolev leping sõlmitakse määramata ajaks.

Artikkel IV-447

Ratifitseerimine ja jõustumine

1. Kõrged lepinguosalised ratifitseerivad käesoleva lepingu kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Itaalia Vabariigi valitsusele.

2. Käesolev leping jõustub 1. novembril 2006, tingimusel et kõik ratifitseerimiskirjad on üle antud, võiselle kuu esimesel päeval, mis järgneb ühe kuu möödumisele päevast, mil viimane allakirjutanud liikmesriik on ratifitseerimiskirja üle andnud.

Autentsed tekstid ja tõlked

1. Käesolev leping, mille originaal onkoostatud ühes eksemplaris eesti, hispaania, hollandi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõigisnendes keeltes on tekstid võrdselt autentsed, antakse hoiule Itaalia Vabariigivalitsuse arhiivi ja nimetatud valitsus edastab tõestatud koopiaid kõigi teisteallakirjutanud riikide valitsustele.

2. Käesoleva lepingu võib samuti tõlkida liikmesriikide poolt määratud teistesse keeltesse, sealhulgas keeltesse, millel vastavalt liikmesriigi põhiseaduslikule korrale on ametlik staatus kas riigis tervikuna või osal riigi territooriumist. Liikmesriigid esitavad kõnealuste tõlgete tõestatud koopiaid deponeerimiseks nõukogu arhiivi.

El texto que precede es copia autenticada del original del Tratado por el que se establece una Constitución para Europa, firmado en Roma el 29 de octubre de 2004 y depositado en los archivos del Gobierno de la República Italiana.

Předcházející text je ověřeným opisem prvopisu Smlouvy o Ústavě pro Evropu, podepsané v Římě dne 29. října 2004 a uložené v archivu vlády Italské republiky.

Ovenstående tekst er en bekræftet genpart af originalteksten til Traktaten om en forfatning for Europa, undertegnet i Rom den 29. Oktober 2004 og deponeret i Den Italienske Republiks regerings arkiver.

Der vorstehende Text ist eine beglaubigte Abschrift der Urschrift des am 29. Oktober 2004 in Rom unterzeichneten und im Archiv der Regierung der Italienischen Republik hinterlegten Vertrags über eine Verfassung für Europa.

Eelnev tekst on 29. oktoobril 2004. aastal Roomas alla kirjutatud ja Itaalia Vabariigi valitsusele hoiule antud Euroopa põhiseaduse lepingu originaali tõestatud koopia.

Το προηγούμενο κείμενο αποτελεί επικυρωμένο ακριβές αντίγραφο του πρωτοτύπου της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης που υπεγράφη στη Ρώμη στις 29 Οκτωβρίου 2004 και κατατέθηκε στο αρχείο της κυβέρνησεως της Ιταλικής Δημοκρατίας.

The preceding text is a certified true copy of the original of the Treaty establishing a Constitution for Europe, signed in Rome on 29 October 2004 and deposited in the archives of the Government of the Italian Republic.

Le texte qui précède est une copie certifiée conforme à l'exemplaire du traité établissant une Constitution pour l'Europe, signé à Rome le 29 octobre 2004 et déposé dans les archives du gouvernement de la République italienne.

Is é atá sa téacs roimhe seo cóip dhilis dheimhnithe den scríbhinn bhunaidh den Conradh a bhunaíonn Bunreacht don Eoraip, arna shíniú san Róimh ar an 29 Samhain 2004 agus arna thaisceadh i gcartlann Rialtas Phoblacht na hIodáile.

Il testo precedente è una copia autenticata dell'originale del trattato che adotta una Costituzione per l'Europa, firmato a Roma in data 29 ottobre 2004 e depositato negli archivi del Governo della Repubblica italiana.

Šis teksts ir oriģināleksemplāra apliecināta kopija Līgumam par Konstitūciju Eiropai, kas parakstīts Romā, 2004. gada 29. oktobrī un deponēts Itālijas Republikas valdības arhīvos.

Pirmiau išdėstytas tekstas yra Sutarties dėl Konstitucijos Europai, pasirašytos 2004 m. spalio 29 d. Romoje ir deponuotos Italijos Respublikos Vyriausybės archyvuose, originalaus egzemplioriaus patvirtinta tikra kopija.

A fenti szöveg hiteles másolata a Rómában 2004. október 29-én aláírt, és az Olasz Köztársaság Kormánya irattárában letétbe helyezett, európai alkotmányt létrehozásáról szóló szerződés eredeti szövegének.

It-test ta' qabel huwa kopja vera attestata ta' l-original tat-Trattat li jistabbilixxi Kostituzzjoni għall-Ewropa, iffirmit f'Ruma fid-disa' u ghoxrin jum ta' Ottubru tas-sena elfejn u erbgha u depożitat fl-arkivji tal-Gvern tar-Repubblika Taljana.

De bovenstaande tekst is een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het oorspronkelijke exemplaar van het op 29 oktober 2004 te Rome ondertekende en in het archief van de Regering van de Italiaanse Republiek neergelegde Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa.

Powyższy tekst stanowi uwierzytelniającą kopię oryginału Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy, podpisanego w Rzymie w dniu 29 października 2004 r. i złożonego do depozytu w archiwum Rządu Republiki Włoskiej.

O texto anterior é uma cópia autenticada do original do Tratado que estabelece uma Constituição para a Europa, assinado em Roma aos 29 de Outubro de 2004 e depositado nos arquivos do Governo da República Italiana.

Predchádzajúci text je overenou kópiou originálu Zmluvy o Ústave pre Európu, podpísanej v Ríme 29. októbra 2004 a uloženej v archívoch Talianskej republiky.

Zgornje besedilo je overjena kopija izvirnika Pogodbe o Ustavi za Evropo, ki je bila podpisana v Rimu dne 29. oktobra 2004 in deponirana v arhivu vlade Italijanske republike.

Edellä oleva teksti on oikeaksi todistettu jäljennös alkuperäisestä sopimuksesta Euroopan perustuslaista, joka on allekirjoitettu Roomassa 29 päivänä lokakuuta 2004 ja talletettu Italian tasavallan hallituksen arkistoon.

Den föregående texten är en bestyrkt kopia av originalet till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, undertecknat i Rom den 29 oktober 2004 och deponerat i arkiven hos Republiken Italiens regering.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen
Für Seine Majestät den König der Belgier

all.
Grey Verhefstadt. 47 Dr. Guecho L.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

Za prezidenta České republiky

b. Gross Giltsch

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Anders Fager 12
Per Rydholm

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Klaus Kinkel
Jochen Fischer

Eesti Vabariigi Presidendi nimel

Arno Pöhl
Anto Pöhl

Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας

Karamanlis
Papandreu

Por Su Majestad el Rey de España

727

J. Zapatero

Pour le Président de la République française

André Malraux

Thar ceann Uachtarán na hÉireann
For the President of Ireland

Bertie Ahern

Per il Presidente della Repubblica italiana

Niccolò Pizzardi

Για τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Zsófia Zsoltovits

Janusz Bork

Constitution/X 7

Latvijas Republikas Valsts prezidentes vārdā

Vaira Vīķe-Freiberga
Reinolds *Abel*

Lietuvos Respublikos Prezidento vardu

Valdas Adamkus
Hoahin

D. Mikle

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg

Lucy

A Magyar Köztársaság Elnöke részéről

Ferenc

Kovács

Għall-President ta' Malta

Michael Frendo

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

Bernard Bot

Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich

Alexis Rosenthal
Korunka Thessalonika

Za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Andrzej Duda

Pelo Presidente da República Portuguesa

António Costa

António Costa

Za predsednika Republike Slovenije

Robert Golob

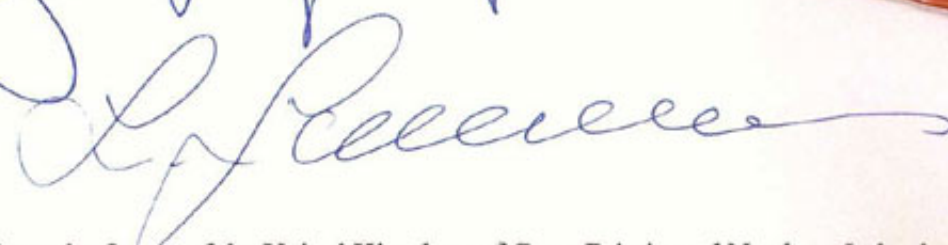
Za prezidenta Slovenskej republiky

Andrej Kiska

Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
För Republiken Finlands President

Matti Vanhanen

För Konungariket Sveriges regering

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Tony Blair

Tash Phons

Constitution/X 15

Euroopa põhiseaduse lepingule lisatud protokollid

A. EUROOPA PÕHISEADUSE LEPINGULE LISATUD PROTOKOLLID

SISUKORD

A. Euroopa põhiseaduse lepingule lisatud protokollid

1. Protokoll riikide parlamentide rolli kohta EuroopaLiidus
2. Protokoll subsidiaarsuse ja proportsionaalsusepõhimõtte kohaldamise kohta
3. Protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kinnitamise kohta
4. Protokoll Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kinnitamise kohta
5. Protokoll Euroopa Investeerimispanga põhikirja kinnitamise kohta
6. Protokoll EuroopaLiidu institutsioonide ja teatud organite, asutuste ja talituste asukohakohta
7. Euroopa Liidu privileegide ja immunitetideprotokoll
8. Protokoll Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepingute ja -aktide kohta
9. Protokoll Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingu ja -akti kohta
10. Protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta
11. Protokoll lähenemiskriteeriumide kohta
12. Protokoll eurorühma kohta
13. Protokoll teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate majandus- ja rahaliiduga seotud sätete kohta
14. Protokoll teatavate Taanit käsitlevate majandus- ja rahaliiduga seotud sätete kohta
15. Protokoll Taani Riigipanga teatavate ülesannete kohta
16. Protokoll Vaikse ookeani rahandusühenduse frangisüsteemi kohta
17. Protokoll EuroopaLiidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis* kohta

18. Protokollpõhiseaduse artikli III-130 teatavate aspektide kohaldamise kohta Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes
 19. Protokoll Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika ning politseikoostöö ja tsiviilasjades tehtava õigusalasekoostöö suhtes
 20. Protokoll Taani seisukoha kohta
 21. Protokoll liikmesriikide välissuhete kohta, pidades silmas välispiiride ületamist
 22. Protokoll liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta
 23. Protokoll alalise struktureeritud koostöö kohta, võttes arvesse põhiseaduse artikli I-41 lõiget 6 ja artiklit III-312
 24. Protokoll põhiseaduse artikli I-41 lõike 2 kohta
 25. Protokoll Hollandi Antillidel rafineeritud naftasaaduste Euroopa Liitu importimise kohta
 26. Protokoll vara omandamise kohta Taanis
 27. Protokoll liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta
 28. Protokoll põhiseaduse artikli III-214 kohta
 29. Protokoll majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta
 30. Protokoll Gröönimaasuhtes kohaldatava erikorra kohta
 31. Protokoll Irimaapõhiseaduse artikli 40 lõike 3 punkti 3 kohta
 32. Protokoll põhiseaduse artikli I-9 lõike 2 kohta, mis käsitleb liidu ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga
 33. Protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingut ja Euroopa Liidu lepingut täiendanud või muutnud õigusaktide ja lepingute kohta
 34. Protokoll liidu institutsioone ja organeid käsitlevate üleminekusätete kohta
 35. Protokoll Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgedening sõe ja terase teadusfondi kohta
 36. Protokoll Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu muutmise kohta
- B. Euroopa põhiseaduse lepingu lisad
1. I LISA – Põhiseaduse artiklis III-226 ettenähtud nimekiri
 2. II LISA – Ülemeremaad ja -territooriumid, mille puhul kehtivad põhiseaduse III osa IV jaotise sätted

1. PROTOKOLL

RIIKIDE PARLAMENTIDE ROLLI KOHTA EUROOPA LIIDUS

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEELDE TULETADES, et riikide parlamentide järelevalve oma valitsuste üle liidu tegevuse suhtes oniga liikmesriigi konkreetse põhiseadusliku korralduse ja tava küsimus;

SOOVIDES ergutada riikide parlamente rohkem osalema Euroopa Liidu tegevuses ja parandada nende võimalusi avaldada oma vaateid Euroopa õigustloovate aktide eelnõude ja muude küsimuste kohta, mis võivad neid eriti huvitada,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

I JAOTIS

TEAVE RIIKIDE PARLAMENTIDELE

ARTIKKEL 1

Komisjon edastab omakonsulteerimisdokumendid (rohelised ja valged raamatud ning teatised) nende avaldamisel otse riikide parlamentidele. Komisjon edastab ka iga-aastase õigusloomekava ja muud õigusloome planeerimise või poliitilise strateegia dokumendid samaaegselt niiriikide parlamentidele kui Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

ARTIKKEL 2

Euroopa Parlamendile ja nõukogule saadetakse õigustloovate aktide eelnõud edastatakse riikide parlamentidele.

Käesolevas protokollis peetakse "Euroopa õigustloovate aktide eelnõude" all silmaskomisjoni ettepanekuid, liikmesriikide rühma algatusi, Euroopa Parlamendialgatusi, Euroopa Kohtu taotlusi, Euroopa Keskpanga soovitusi või Euroopa Investeerimispanga taotlusi Euroopa õigustloovate aktide vastuvõtmiseks.

Komisjoniilt pärinevad Euroopa õigustloovate aktide eelnõud edastab komisjon otse riikide parlamentidele ning samaaegselt ka Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Euroopa Parlamendilt pärinevad Euroopa õigustloovate aktide eelnõud edastab Euroopa Parlament otse riikide parlamentidele.

Liikmesriikidelt, Euroopa Kohtult, Euroopa Keskpangalt või Euroopa Investeerimispangalt pärinevad Euroopa õigustloovate aktide eelnõud edastab nõukogu otse riikide parlamentidele.

ARTIKKEL 3

Vastavalt subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele kohaldamist käsitlevas protokollis sätestatud korrale võivad riikide parlamentid saata Euroopa Parlamendi komisjoni presidendile ja nõukogu eesistujale põhjendatud arvamuse selle kohta, kas õigustloova akti eelnõu vastab subsidiaarsuse põhimõttele.

Juhul kui Euroopa õigustloova akti eelnõu pärineb liikmesriikide rühmalt, edastab nõukogu eesistuja põhjendatud arvamuse(d) asjaomaste liikmesriikide valitsustele.

Juhul kui Euroopa õigustloova akti eelnõu pärineb Euroopa Kohtult, Euroopa Keskpangalt või Euroopa Investeerimispangalt, edastab nõukogu eesistuja põhjendatud arvamuse(d) asjaomasele institutsioonile või organile.

ARTIKKEL 4

Alates Euroopa õigustloova akti eelnõu esitamisest riikide parlamentidele liidu ametlikes keeltes kuni eelnõu lülitamiseni nõukogu esialgsesse päevakorda sellevastuvõtmiseks või seisukoha vastuvõtmiseks seadusandliku menetluse kohaselt, peab mööduma kuus nädalat. Erandid on võimalikud edasilükkamatutel juhtudel, mille põhjused esitatakse nõukogu õigusaktis või seisukohas. Välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, ei või kõnealuse kuue nädala jooksul Euroopa õigustloova akti eelnõu kohta kokkulepet sõlmida. Välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel peab alates õigustloova akti eelnõu lülitamisest nõukogu esialgsesse päevakorda kuni seisukoha vastuvõtmiseni mööduma kümme päeva.

ARTIKKEL 5

Nõukogu istungite päevakorrad ja tulemused, sealhulgas nende istungite protokollid, kus nõukogu arutab Euroopa õigustloovate aktide eelnõusid, edastatakse otse riikide parlamentidele ning samaaegselt ka liikmesriikide valitsustele.

ARTIKKEL 6

Kui Euroopa Ülemkogukavatseb kasutada põhiseaduse artikli IV-444 lõiget 1 või 2, teatatakse sellest Euroopa Ülemkogu algatusest riikide parlamentidele vähemalt kuus kuud enne tahes Euroopa otsuse vastuvõtmist.

ARTIKKEL 7

Kontrollikoda edastab oma aastaaruande riikide parlamentidele teadmiseks samal ajal kui Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

ARTIKKEL 8

Kui riigi parlament ei ole ühekojaline, kohaldatakse artikleid 1 kuni 7 kõigi selle koosseisu kuuluvate kodade puhul.

II JAOTIS

PARLAMENTIDEVAHELINEKOOSTÖÖ

ARTIKKEL 9

Euroopa Parlament jariikide parlamendid määravad üheskoos kindlaks parlamentidevahelise koostöötulemusliku ja regulaarse korralduse ja edendamise liidus.

ARTIKKEL 10

Euroopa Liidu asjadekomisjonide konverents võib esitada Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile läbivaatamiseks iga seisukoha, mida konverents peab asjakohaseks. Lisaks sellele edendab konverentsriikide parlamentide ja Euroopa Parlamendi, sealhulgas nende valdkondlike komisjonide vahelist teabe ja kogemuste vahetamist. Konverents võib korraldada ka parlamentidevahelisi konverentse üksikteemadel, eriti mõttevahetusi ühise välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika küsimustes. Konverentsi esitatud seisukohad ei ole riikide parlamentidele siduvad ega otsusta ette nendeseisukohti.

2. PROTOKOLL

SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTTE KOHALDAMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES tagada, et otsused tehtaks võimalikult lähedal liidu kodanikele;

OTSUSTANUD luuategimused põhiseaduse artiklis I-11 määratletud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamiseks ning rajada süsteem selle põhimõttekohaldamise jälgimiseks,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Iga institutsioon tagab põhiseaduse artiklis I-11 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järjekindla austamise.

ARTIKKEL 2

Komisjon korraldab enne Euroopa õigustloovate aktide kohta ettepanekute tegemist laialdased konsultatsioonid. Nende konsultatsioonide korraldamisel võetakse vajaduse korral arvesse kavandatavameetme piirkondlikku ja kohalikku mõõdet. Eriti kiireloomulistel juhtudel jätab komisjon sellised konsultatsioonid korraldamata. Komisjon põhjendab seda otsust oma ettepanekus.

ARTIKKEL 3

Käesolevas protokollis peetakse "Euroopa õigustloova akti eelnõu" all silmas komisjoni ettepanekuid, liikmesriikide rühma algatusi, Euroopa Parlamendi algatusi, Euroopa Kohtu taotlusi, Euroopa Keskpanga soovitusi ja Euroopa Investeerimispanka taotlusi Euroopa õigusakti vastuvõtmiseks.

ARTIKKEL 4

Komisjon edastab kõik oma Euroopa õigustloovate aktide eelnõud ja oma muudetud eelnõud samaaegselt liikmesriikide parlamentidele ja liidu seadusandjale.

Euroopa Parlament edastab oma Euroopa õigustloovate aktide eelnõud ja oma muudetud eelnõud riikide parlamentidele.

Nõukogu edastab liikmesriikide rühmalt, Euroopa Kohtult, Euroopa Keskpangalt ja Euroopa Investeerimispankalt pärinevad õigustloovate aktide eelnõud ja muudetud eelnõud riikide parlamentidele.

Euroopa Parlamendi õigusloomega seotud resolutsioonid ja nõukogu seisukohad edastatakse pärast nende vastuvõtmist riikide parlamentidele.

ARTIKKEL 5

Euroopa õigustloovate aktide eelnõusid põhjendatakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte seisukohast. Iga Euroopa õigustloova akti eelnõu peab sisaldama üksikasjaliku seletuse, mis võimaldab hinnata subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimist. Seletus peab sisaldama hinnangut

ettepanekufinantsmõju ning Euroopa raamseaduse puhul selle tagajärgede kohtaliikmesriikide kehtestatavatele sätetele, vajaduse korral ka piirkondlikele õigusaktidele. Järeldusi, miks liidueesmärk on paremini saavutatav liidu tasandil, põhjendatakse kvalitatiivsete ja võimaluse korral kvantitatiivsete näitajatega. Euroopa õigustloovate aktide eelnõudes võetakse arvesse vajadust, et mistahes finants- või halduskohustus, mis langeb liidule, riikide valitsustele, piirkondlikele või kohalikele asutustele, majandustegevuses osalejatele ja kodanikele, oleks minimaalne ja proportsionaalne taotletava eesmärgiga.

ARTIKKEL 6

Iga riigi parlament või selle koda võib kuue nädala jooksul alates Euroopa õigustloova akti eelnõuedastamise kuupäevast saata Euroopa Parlamendi ja komisjoni presidendile ning nõukogu eesistujale põhjendatud arvamuse selle kohta, miks kõnealune eelnõu eivasta tema arvates subsidiaarsuse põhimõttele. Iga riigi parlament või selle koda konsulteerib vajaduse korral seadusandlike volitusi omavate piirkondlike parlamentidega.

Juhul kui Euroopa õigustloova akti eelnõu pärineb liikmesriikide rühmalt, edastab nõukoguesistuja arvamuse asjaomaste liikmesriikide valitsustele.

Juhul kui Euroopa õigustloova akti eelnõu pärineb Euroopa Kohtult, Euroopa Keskpankalt või Euroopa Investeeringuspankalt, edastab nõukogu eesistuja arvamuse asjaomasele institutsioonile või organile.

ARTIKKEL 7

Euroopa Parlament, ministrite nõukogu ja komisjon ning vajadusel liikmesriikide rühm, Euroopa Kohus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeeringuspank, juhul kui õigustloova akti eelnõu pärineb neilt, võtavad arvesse riikide parlamentide või riigiparlamendi koja põhjendatud arvamused.

Igal liikmesriigi parlamendil on kaks häält, mis jagatakse vastavalt riigi parlamendi ülesehitusele. Kahekojalise parlamendipuhul on kummalgi kool üks hääl.

Kui põhjendatud arvamused Euroopa õigustloova akti eelnõu subsidiaarsuse põhimõttele mittevastavuse kohta esindavad kooskõlas teise lõiguga vähemalt kolmandikku kõikide riikide parlamentide häälte üldarvust, tuleb eelnõu uuesti läbivaadata. Alampiir on vähemalt neljandik riikide parlamentide häälte üldarvust, kui Euroopa õigustloova akti eelnõu on esitatud põhiseaduse artikli III-264 alusel vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta.

Pärast nimetatud läbivaatamist võib komisjon või vajadusel liikmesriikide rühm, Euroopa Parlament, Euroopa Kohus, Euroopa Keskpank või Euroopa Investeeringuspank, juhul kui õigustloova akti eelnõu pärineb neilt, otsustada eelnõu samaks jätta, sedamuuta või see tagasi võtta. Nimetatud otsust tuleb põhjendada.

ARTIKKEL 8

Euroopa Liidu Kohus on pädev menetlema hagiid Euroopa õigustloova akti või selle sättega subsidiaarsuse põhimõtte rikkumise kohta, mis liikmesriigid esitavad vastavalt põhiseaduse artiklile III-365 või millest liikmesriigid teatavad oma õiguskorra kohaselt riigi parlamendi või selle koja nimel.

Nimetatud artiklis ettenähtud korra kohaselt võib ka regioonide komitee esitada selliseid hagiid Euroopa õigustloovate aktide kohta, mille vastuvõtmiseks tuleb vastavalt põhiseadusele konsulteerida regioonide komiteega.

ARTIKKEL 9

Komisjon esitab igal aastal Euroopa Ülemkogule, Euroopa Parlamendile, nõukogule ja riikide parlamentidele aruande põhiseaduse artikli I-11 kohaldamise kohta. See iga-aastane aruanne edastatakse ka regioonide komiteele ning majandus- ja sotsiaalkomiteele.

3. PROTOKOLL

EUROOPA LIIDU KOHTU PÕHIKIRJA KINNITAMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED

soovides sätestada põhiseaduse artikliga III-381 ettenähtud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

ARTIKKEL 1

Euroopa Liidu Kohusmoodustatakse ja toimib kooskõlas põhiseaduse, Euroopa Aatomenergiaühenduseasutamislepingu (EURATOMi asutamislepingu) ja käesoleva põhikirjaga.

I JAOTIS

KOHTUNIKUD JA KOHTUJURISTID

ARTIKKEL 2

Enne oma kohustuste täitmisele asumist annab iga kohtunik Euroopa kohtu ees avalikul istungil vande täita oma kohustusi erapooletult ja kohusetundlikult ning hoida kohtu nõupidamiste saladust.

ARTIKKEL 3

Kohtunikel onkohtulik puutumatus. Kuinad on ametist lahkunud, on neil jätkuvalt puutumatus oma ametiülesannetetaitmisel sooritatud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste suhtes.

Täiskogu istungil võib Euroopa Kohus puutumatus eest võtta. Kui otsus puudutab üldkohtu või erikohtu liiget, otsustab Euroopa Kohus pärast asjaomase kohtugakonsulteerimist.

Kui puutumatus on võetud ja kohtuniku vastu on alustatud kriminaalmenetlust, arutab tema kohtuasja mis tahes liikmesriigis üksnes kohus, kes on pädev kohut mõistma riigi kõrgeima kohtu liikmete üle.

Liidu privileegide ja immunitetide protokollis artikleid 11 kuni 14 ja artiklit 17 kohaldatakse Euroopa Liidu Kohtu kohtunike, kohtujuristide, kohtusekretäride ja kaasettekandjate suhtes, ilma et see piiraks käesoleva artikli esimeses, teises ja kolmandas lõigus fikseeritud kohtunike puutumatus käsitlevate sätete kohaldamist.

ARTIKKEL 4

Kohtunikud ei või olla poliitilisel ega haldusametikohal.

Nad ei või töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal, kui nõukogu poleselleks erandkorras lihthääletamusega vastu võetud Euroopa otsusega erilubaandnud.

Oma kohustusi täitma kohustuvad nad pidulikult nii ametiaja jooksul kui ka pärast selle lõppemist austama sellest tulenevaid kohustusi ning eriti oma kohustust käituda ausalt ja diskreetselt, kui neile pärast ametist lahkumist pakutakse teatavaid ametikohti või soodustusi.

Mis tahes kahtlused selles küsimuses lahendatakse Euroopa Kohtu otsusega. Kui otsus puudutab üldkohtu või erikohtu liiget, otsustab Euroopa Kohus pärast asjaomase kohtuga konsulteerimist.

ARTIKKEL 5

Kui tavaline asendamine või surm välja arvata, lõpevad kohtunikukohustused ametist lahkumisel.

Ametist lahkumises esitab kohtunik Euroopa Kohtu presidendile tagasiastumisavalduse edasiandmiseks nõukogu eesistujale. Alates sellest teadaandest vabaneb kohtuniku ametikoht.

Kohtunik jääb ametisse niikaua kui tema ametijärglane asub oma kohustusi täitma, välja arvatud kui kohaldatakse artiklit 6.

ARTIKKEL 6

Kohtuniku võib ametist tagandada või ilma jätta õigusest saada pensioni või muid sedaasendavaid hüvesid üksnes juhul, kui ta Euroopa Kohtu kohtunike ja kohtujuristide üksmeelse arvamuse kohaselt ei vasta enam oma ametikoha nõuetele või ei täida sellest tulenevaid kohustusi. Asjaomane kohtunik ei osale sellisel nõupidamisel. Kui see isik on üldkohtu või erikohtu liige, otsustab Euroopa Kohus pärast asjaomase kohtuga konsulteerimist.

Euroopa Kohtukohtusekretär edastab Euroopa Kohtu otsuse Euroopa Parlamendi presidendile ja komisjoni presidendile ning teatab sellest nõukogu eesistujale.

Juhul kui kohtunikotsustatakse tema ametikohalt tagandada, vabaneb kohtunikukoht alates viimatinimetatud teatamisest.

ARTIKKEL 7

Kohtunik, kes asendab Euroopa Kohtu liiget, kelle ametiaeg ei ole lõppenud, määratakse ametisse tema eelkäija ülejäänud ametiajaks.

ARTIKKEL 8

Artiklite 2 kuni 7 sätteid kohaldatakse kohtujuristide suhtes.

II JAOTIS

EUROOPA KOHTU KORRALDUS

ARTIKKEL 9

Kui kohtunikke igakolme aasta järel osaliselt välja vahetatakse, asendatakse vaheldumisikolmteist ja kaksteist kohtunikku.

Kui kohtujuriste igakolme aasta järel osaliselt välja vahetatakse, asendatakse iga kord nelikohtujuristi.

ARTIKKEL 10

Kohtusekretär annab Euroopa Kohtu ees vande täita oma kohustusi erapooletult ja kohusetundlikult ning hoida Euroopa Kohtu nõupidamiste saladust.

ARTIKKEL 11

Euroopa Kohus korraldab kohtusekretäri asendamise juhtudel, mil tal esineb põhjendatud takistus.

ARTIKKEL 12

Et Euroopa Kohus saaks toimida, määratakse selle juurde ametnikud ja muud teenistujad. Nad alluvad kohtusekretärile presidendi järelevalve all.

ARTIKKEL 13

Euroopa seadusegavõib sätestada kaasettekandjate nimetamise ja koostada nende ametijuhendi. See võetakse vastu Euroopa Kohtu taotlusel. Kaasettekandjatel võidakse kodukorras sätestatud tingimustel nõuda uurimistoimingutes osalemist Euroopa Kohtu menetluses olevates asjades ja koostööd ettekandja-kohtunikuga.

Kaasettekandjad valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kellel on vajalik õiguslane kvalifikatsioon; nad nimetatakse ametisse nõukogu lihthäälteenamusegavastu võetud Euroopa otsusega. Nad annavad Euroopa Kohtu ees vande täita oma kohustusi erapooletult ja kohusetundlikult ning hoida Euroopa Kohtu nõupidamiste saladust.

ARTIKKEL 14

Kohtunikelt, kohtujuristidelt ja kohtusekretärilt nõutakse elamist Euroopa Kohtu asukohas.

ARTIKKEL 15

Euroopa Kohus täidab oma ülesandeid pidevalt. Kohtupuhkuste kestuse otsustab Euroopa Kohus, võttes kohaselt arvesse töiseid vajadusi.

ARTIKKEL 16

Euroopa Kohus moodustab kodasid, mis koosnevad kolmest või viiest kohtunikust. Kohtunikud valivad endi hulgast kojaesimehe. Viiest kohtunikust koosneva kojaesimees valitakse kolmeks aastaks. Esimehe võib üheks ametiajaks tagasi valida.

Suurkoda koosneb kolmeteistkümnest kohtunikust. Selle eesistujaks on Euroopa Kohtu president. Suurkotta kuuluvad veel viiest kohtunikust koosnevate kodade esimehed ja teised kodukorras sätestatud tingimuste alusel nimetatud kohtunikud.

Euroopa Kohus tuleb kokku suurkojana, kui menetluspooleks olev liikmesriik või liidu institutsioon seda taotleb.

Euroopa Kohus tuleb kokku täiskoguna, kui menetlus on algatatud põhiseaduse artikli III-335 lõike 2, artikli III-347 teise lõigu, artikli III-349 või artikli III-385 lõike 6 alusel.

Kui Euroopa Kohus leiab, et menetluses olev kohtuasi on erakordselt tähtis, võib ta pärast kohtujuristi ärakuulamist suunata asja täiskogule.

ARTIKKEL 17

Euroopa Kohtu otsused on kehtivad üksnes siis, kui kohtu nõupidamisel osaleb paaritu arv liikmeid.

Kolmest või viiest kohtunikust koosnevate kodade otsused on kehtivad üksnes siis, kui kohal on vähemalt kolmkohtunikku.

Suurkoja otsused kehtivad üksnes siis, kui kohal on vähemalt üheksakohtunikku.

Euroopa Kohtu täiskogu otsused on kehtivad üksnes siis, kui kohal on vähemalt viisteist kohtunikku.

Kui ühel kojakohtunikest pole võimalik kohal viibida, võidakse kooskõlas kodukorrassätetestatud tingimustega istungile kaasata teise koja kohtunik.

ARTIKKEL 18

Ükski kohtunik ega kohtujurist ei tohi osaleda asja lahendamisel, milles ta on eelnevalt osalenud esindajana või nõustajana või tegutsenud ühe poole advokaadina või milles tedakohtu või uurimiskomisjoni liikmena või muudes ülesannetes on kutsutud arvamust esitama.

Kui kohtunik või kohtujurist mingil erilisel põhjusel leiab, et ta ei tohiks osaleda konkreetse kohtuasja otsustamisel või läbivaatamisel, teatab ta sellest presidendile. Kui president mingil erilisel põhjusel arvab, et mõni kohtunik või kohtujurist ei tohiks konkreetse kohtuasja arutamisel osaleda ega ettepanekuid teha, teatab ta sellest asjaomasele isikule.

Käesoleva artikli kohaldamisel ilmnevad raskused lahendatakse Euroopa Kohtu otsusega.

Kohtumenetluse poolei või taotleda Euroopa Kohtu või selle koja koosseisu muutmist mõne kohtunikukodakondsuse alusel või seetõttu, et Euroopa Kohtu või koja koosseisus ei olekõnealuse poole kodakondsusest kohtunikku.

III JAOTIS

MENETLUS EUROOPA KOHTUS

ARTIKKEL 19

Liidu liikmesriike jainstitutsioone esindab Euroopa Kohtus igaks üksikuks kohtuasjaks määratud esindaja. Esindajat võib abistada nõustaja või advokaat.

Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriike, kes pole liikmesriigid, samuti nimetatud lepingus osutatud Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) järelevalvametit esindatakse samal viisil.

Teisi pooli peab esindama advokaat.

Menetluspoolselt võib kohtus esindada või abistada üksnes advokaat, kellel on õigus esineda liikmesriigi või muu Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi kohtus.

Sellistele esindajatel, nõustajatel ja advokaatidel on kodukorras sätestatud tingimustekohaselt Euroopa Kohtusse ilmumisel õigused ja puutumatuse, mis on neile vajalikud, et sõltumatult oma ülesandeid täita.

Euroopa Kohtusse ilmutavate nõustajate ja advokaatide suhtes on Euroopa Kohtul kodukorrassätetestatud tingimustel volitused, mis üldiselt antakse kohtutele.

Ülikoolide õppejõududel, kes on sellise liikmesriigi kodanikud, mille seadused lubavad neil olla kohtus esindajaks, on Euroopa Kohtus samad õigused, mis on käesoleva artikliga antud advokaatidele.

ARTIKKEL 20

Euroopa Kohtu menetlus koosneb kahest osast: kirjalikust ja suulisest.

Kirjalik menetlus koosneb hagiavalduste, seisukohtade, kostja vastuste ning märkuste ja samuti võimalike repliikide, aga ka kõigi kirjalike tõendite ja muude dokumentide võinende tõestatud koopiade edastamisest kohtumenetluse pooltele ja liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele, kelle aktid on vaidlustatud.

Kohtusekretär edastab need kodukorras sätestatud korras ja ajavahemikus.

Suuline menetlus koosneb ettekandja-kohtuniku esitatud ettekande lugemisest, esindajate, nõustajate ja advokaatide ning kohtujuristi ettepanekute ärakuulamisest Euroopa Kohtus, aga ka tunnistajate ja ekspertide ärakuulamisest, kui neid on.

Kui Euroopa Kohus on seisukohal, et kohtuasi ei tõstata uut õigusküsimust, võib ta pärast kohtujuristi ärakuulamist otsustada, et otsus tehakse ilma kohtujuristi ettepanekuta.

ARTIKKEL 21

Hagiavaldusesitatakse Euroopa Kohtu kohtusekretärile kirjalikult. Hagiavalduses tuleb märkida hageja nimi ja alalise elu- või asukoha aadress ning allakirjutanu amet, poole või pooltenimed, kelle vastu hagi esitatakse, hagi ese, hageja nõuded ja lühike ülevaade õiguslikest alustest.

Hagiavaldusele lisatakse vajaduse korral õigusakt, mille tühistamist taotletakse, või põhiseaduse artiklis III-367 osutatud asjaoludel dokumentaalselt tõestatud kuupäev, mil institutsioonilt nõuti toimingute tegemist kooskõlas nimetatud artikliga. Kui dokumente ei esitata koos hagiavaldusega, palub kohtusekretär asjaomasel poolel esitada need mõistlikutähtaja jooksul, kuid sel puhul ei aegu poole õigused isegi juhul, kui sellised dokumendid esitatakse pärast menetluse algatamise tähtaja möödumist.

ARTIKKEL 22

EURATOMi asutamislepingu artiklis 18 nimetatud edasikaebused esitatakse Euroopa Kohtu kohtusekretärile. Edasikaebuses sisalduvad selle esitaja nimi ja alalise elu- või asukoha aadress ning allakirjutanu amet, viide otsusele, mille peale kaebus esitatakse, vastustajatenimed, kaebuse ese, kaebaja nõuded ja lühike ülevaade õiguslikest alustest.

Kaebusele lisatakse vahekohtukomitee vaidlustatava otsuse tõestatud ärakiri.

Kui Euroopa Kohus edasikaebuse tagasi lükkab, jääb vahekohtukomitee otsus lõplikuks.

Kui Euroopa Kohus vahekohtukomitee otsuse tühistab, võib asja vajaduse korral ühe poole algatusel vahekohtukomiteele uueks läbivaatamiseks esitada. Vahekohtukomitee juhindub õigusküsimustes Euroopa Kohtu otsustest.

ARTIKKEL 23

Põhiseaduse artikliga III-369 reguleeritud kohtuasjade puhul teatab liikmesriigikohus, kes peatab menetluse ja saadab asja Euroopa Kohtusse, oma otsusest Euroopa Kohtule. Siis teatab kohtusekretär otsusest pooltele, liikmesriikidele ja komisjonile, samuti institutsioonile, organitele või asutusele, kes on vastuvõtnud akti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidlustatud.

Kahe kuu jooksul alates sellest teatamisest on pooltel, liikmesriikidel, komisjonil ja vajaduse korral ka institutsioonil, organil või asutusel, mis on vastu võtnud akti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidlustatud, õigus esitada Euroopa Kohtule seisukohti või kirjalikke märkusi.

Lisaks sellele peab kohtusekretär teatama siseriikliku kohtu otsusest teistele Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriikidele, kes ei ole liikmesriigid, samuti nimetatud lepingus osutatud EFTA järelevalveametile, kes võivad juhul, kui küsimuse all on mõni kõnealuse lepingu reguleerimisaladest, kahe kuu jooksul sellisest teatamisest arvates esitada Euroopa Kohtule seisukohti või kirjalikkemärkusi. Käesolevat lõigete kohaldada küsimuste suhtes, mis tekivad EURATOMi asutamislepingu kohaldamisalas.

Kui nõukogu ning ühe või mitme kolmanda riigi vahelises teatavat küsimust käsitlevas kokkuleppes on sätestatud, et need riigid võivad esitada seisukohti või kirjalikke märkusi juhul, kui mõne liikmesriigi kohus taotleb Euroopa Kohtu eelotsust kõnealuse kokkuleppe reguleerimisalasse kuuluvat küsimust, teatatakse seda küsimust käsitlevast liikmesriigi kohtu otsusest ka asjaomastele kolmandatele riikidele. Need riigid võivad kahe kuu jooksul pärast teate saamist esitada kohtule oma seisukohad või kirjalikud märkused.

ARTIKKEL 24

Euroopa Kohus võib pooltelt nõuda kõikide dokumentide esitamist ja kogu teabe andmist, mida tapeab soovitavaks. Mis tahes keeldumine võetakse ametlikult teatavaks.

Euroopa Kohus võib nõuda ka liikmesriikidelt ja liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, mis ei ole kohtumenetluse pooled, kogu teavet, mida kohus peab menetluses vajalikuks.

ARTIKKEL 25

Euroopa Kohus võib omal valikul igale üksikisikule, organile, asutusele, komiteele või organisatsioonile igal ajal usaldada ülesande anda ekspertiis.

ARTIKKEL 26

Tunnistajaid võib ära kuulata kodukorras sätestatud tingimustel.

ARTIKKEL 27

Kohtusse ilmutatajäänud tunnistajate suhtes on Euroopa Kohtul volitused, mis tavaliselt antaksekohtutele, ning ta võib määrata rahatrahve kodukorras sätestatud tingimustel.

ARTIKKEL 28

Tunnistajaid jaeksperte võib ära kuulata vande all, mis antakse kodukorras sätestatud viisilvõi tunnistaja või eksperdi elukohariigi õigusaktides sätestatud viisil.

ARTIKKEL 29

Euroopa Kohus võibanda määruse, et tunnistaja või eksperdi kuulaks ära tema alalise elukohajärgne kohus.

Määrus saadetaksetäitmiseks pädevale kohtule kodukorras sätestatud tingimustel.Vastavalt õigusabitaotlusele koostatuddokumendid tagastatakse Euroopa Kohtule samadel tingimustel.

Kulud katab EuroopaKohus, ilma et see piiraks õigust kulusid välja nõuda pooltelt, kui see onasjakohane.

ARTIKKEL 30

Liikmesriik käsitlebtunnistaja või eksperdi vande murdmist samal viisil nagu siis, kui rikkumineoleks toime pandud liikmesriigi tsiviilasju lahendavas kohtus.Euroopa Kohtu nõudmisel esitabasjaomane liikmesriik õiguserikkuja vastu oma pädevas kohtus süüdistuse.

ARTIKKEL 31

Kohtuistung onavalik, kui Euroopa Kohus omal algatusel või poolte avalduse alusel tõsistelpõhjustel ei otsusta teisiti.

ARTIKKEL 32

Istungi jooksul võibEuroopa Kohus küsitleda eksperte, tunnistajaid ja pooli endid.Viimased võivad Euroopa Kohtu poolepöörduda üksnes oma esindajate vahendusel.

ARTIKKEL 33

Iga kohtuistung protokollitakse ning protokollile kirjutavad allapresident ja kohtusekretär.

ARTIKKEL 34

Läbivaatamisele tulevate kohtuasjade nimekirja kinnitab president.

ARTIKKEL 35

Euroopa Kohtu nõupidamised on salajased ja jäävad salajaseks.

ARTIKKEL 36

Kohtuotsustessedastatakse põhjused, millel need rajanevad.Neis näidatakse nõupidamisest osa võtnud kohtunikenimed.

ARTIKKEL 37

Kohtuotsustele kirjutavad alla president ja kohtusekretär.Need loetakse ette avalikul kohtuistungil.

ARTIKKEL 38

Euroopa Kohus teeb otsuse kohtukulude asjus.

ARTIKKEL 39

Euroopa Kohtupresident võib lihtmenetluse korras, mis vajaduse korral võib erineda mõnestkäesolevas põhikirjas sisalduvast eeskirjast ja mis sätestatakse kodukorras,teha otsuse kohaldamise peatamise avalduste kohta, nagu on sätestatudpõhiseaduse artikli III-379 lõikes 1 ja EURATOMi asutamislepinguartiklis 157, ette kirjutada ajutisi meetmeid vastavalt põhiseaduseartikli III-379 lõikele 2, või peatada täitmise kooskõlas põhiseaduseartikli III-401 neljanda lõigu või EURATOMi asutamislepinguartikli 164 kolmanda lõiguga.

Kui presidendilesineb põhjendatud takistus, asendab teda teine kohtunik kodukorras sätestatudtingimustel.

Presidendi või tedaasendava kohtuniku määrus on ajutine ega mõjuta mingil viisil Euroopa Kohtusisulist otsust.

ARTIKKEL 40

Liidu liikmesriigid ja institutsioonid võivad Euroopa Kohtuslähivaatamisel olevates kohtuvaidlustes menetlusse astuda.

Sama õigus on liiduorganitel ja asutustel ning igal isikul, kes tõendab oma põhjendatud huvi Euroopa Kohtusse esitatud kohtuvaidluse lahenduse vastu. Füüsilised või juriidilised isikud ei või liikmesriikide vahelistes, liidu institutsioonide vahelistes või liikmesriikide ja liidu institutsioonide vahelistes kohtuvaidlustes menetlusse astuda.

Ilma et see piiraksteise lõigu kohaldamist, võivad Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigid, kes ei ole liikmesriigid, samuti nimetatud lepingus osutatud EFTA järelvalveamet Euroopa Kohtus lähivaatamisel olevates kohtuvaidlustes menetlusse astuda, kui küsimuse all on mõni kõnealuse lepingureguleerimisaladest.

Menetlusse astumise avaldus piirdub ühe poole nõuete toetamisega.

ARTIKKEL 41

Kui nõuetekohaselt kohtukutse saanud kostja ei esita kirjalikku vastust enda kaitseks, tehaksetagaseljaotsus tema suhtes. Otsuse vastu võib esitada vastuväite ühe kuu jooksul selle teatavakstegemisest. Vastuväitel ei oletagaseljaotsuse täitmist peatavat toimet, kui Euroopa Kohus ei otsusta teisiti.

ARTIKKEL 42

Liikmesriigid, liiduinstitutsioonid, organid ja asutused ning teised füüsilised ja juriidilised isikud võivad kodukorras sätestatud juhtudel ja tingimustel kolmandate isikutena vaidlustada ilma neid ära kuulamata tehtud kohtuotsuse, kui otsus piirab nende õigusi.

ARTIKKEL 43

Kui kohtuotsuse mõte või ulatus on kahtluse all, annab Euroopa Kohus mis tahes huvitatud menetlusosalise või liidu institutsiooni avalduse alusel selle tõlgenduse.

ARTIKKEL 44

Avalduse kohtuotsuse teistmiseks võib Euroopa Kohtule esitada üksnes sellise asjaolu teadasaamisel, mis oma olemuselt on otsustav ja mis otsuse tegemise ajal ei olnud Euroopa Kohtule ega teistmist taotlevale poolele teada.

Teistmist alustatakse Euroopa Kohtu otsusega, milles selgesõnaliselt sedastatakse uue asjaolu olemasolu, tunnistatakse, et selle olemus lubab võtta asja teistmisele, ja kuulutatakse avaldus selle alusel vastuvõetavaks.

Avaldust kohtuotsuse teistmiseks ei saa esitada pärast kümne aasta möödumist kohtuotsuse tegemise kuupäevast.

ARTIKKEL 45

Ajapikenduse andmine seoses vahemaadega määratakse kodukorras.

Tähtaja möödumisetagajärjel ei piirata kellegi õigusi, kui asjaomane pool tõestab ettenägematute asjaolude või vääramatü jõu olemasolu.

ARTIKKEL 46

Liidu lepinguvälise vastutusega seotud asjade aegumistähtaeg on viis aastat vastutuse aluseks olevast sündmusest. Aegumistähtaeg katkeb, kui Euroopa Kohtus algatatakse menetlus või kui enne sellist menetlust esitab kannatanud pool avalduse asjakohasele liidu institutsioonile. Viimasel juhul tuleb menetlus algatada kahe kuujooksul, nagu on sätestatud põhiseaduse artiklis III-365. Kohaldatakse põhiseaduse artikli III-367 teistlõiku.

Käesolevat artiklit kohaldatakse ka Euroopa Keskpankavastu algatatud lepinguvälise vastutusega seotud menetluste suhtes.

IV JAOTIS

ÜLDKOHUS

ARTIKKEL 47

Artikli 9 esimest lõiku, artikleid 14 ja 15, artikli 17 esimest, teist, neljandat järgiendat lõiku ning artiklit 18 kohaldatakse üldkohtu ja selle liikmetesuhtes.

Artikleid 10, 11 ja 14 kohaldatakse üldkohtu kohtusekretäri suhtes *mutatis mutandis*.

ARTIKKEL 48

Üldkohus koosneb kahekümne viiest kohtunikust.

ARTIKKEL 49

Üldkohtu liikmeid võidakse kutsuda täitma kohtujuristi ülesandeid.

Kohtujuristi ülesanne on teha avalikult, erapoolelt ja sõltumatult põhjendatud ettepanekuid teatavate üldkohtusse antud asjade lahendamiseks, selleks et abistada üldkohutemal määratud ülesannete täitmisel.

Selliste kohtuasjade valiku kriteeriumid ning kohtujuristide määramise kord sätestatakse üldkohtukodukorras.

Kohtuasjas kohtujuristi ülesandeid täitma kutsutud üldkohtu liige ei tohisaleda kohtuotsuse tegemisel.

ARTIKKEL 50

Üldkohus tuleb kokkukolmest või viiest kohtunikust koosnevate kodadena. Kohtunikud valivad endi hulgast koja esimehe. Viiest kohtunikust koosneva koja esimees valitakse kolmeks aastaks. Esimehe võib üheks ametiajaks tagasi valida.

Kodade koosseisu ja kohtuasjade määramist kodadele reguleerib kodukord. Teatavatel kodukorraga kindlaks määratud juhtudel võib üldkohus kokku tulla täiskoguna või koosneda ühest kohtunikust.

Samuti võib kodukordette näha, et selles kindlaks määratud juhtudel ja tingimustel tuleb üldkohus kokku suurkojana.

ARTIKKEL 51

Erandina põhiseaduse artikli III-358 lõikes 1 sätestatud eeskirjast on Euroopa Kohtupädevuses lahendada artiklites III-365 ja III-367 osutatud ja liikmesriigiesitatud hagisid, mis on suunatud:

a) nõukoguvõi Euroopa Parlamendi või mõlema institutsiooni ühise tegevuse või tegevusetuse vastu, välja arvatud:

– nõukogu Euroopa otsused, mis on vastu võetud põhiseaduse artikli III-168 lõike 2 kolmanda lõigu alusel;

– nõukogu õigusaktid, mis on vastu võetud artiklis III-315 osutatud kaubandusekaitsemeetmeid käsitleva nõukogu õigusakti alusel;

– nõukogu õigusaktid, mille alusel viimane teostab rakendamise volitusi vastavalt põhiseaduse artikli I-37 lõikele 2;

b) põhiseaduse artikli III-420 lõike 1 kohase komisjoni tegevuse või tegevusetuse vastu.

Euroopa Kohtu pädevusse kuuluvad ka liidu institutsioonide samades artiklites osutatud hagid Euroopa Parlamendi või nõukogu või mõlema institutsiooni ühise tegevuse või tegevusetuse vastu, komisjoni tegevuse või tegevusetuse vastu, samuti institutsiooni hagid Euroopa Keskpanga tegevuse või tegevusetuse vastu.

ARTIKKEL 52

Et üldkohus saakstoimida, määravad Euroopa Kohtu president ja üldkohtu president ühisel kokkuleppel tingimused, mille alusel Euroopa Kohtu juurde määratud ametnikud ja muud teenistujad teenindavad üldkohust. Teatavad ametnikud ja muud teenistujad alluvad üldkohtu kohtusekretärile üldkohtu presidendi järelevalve all.

ARTIKKEL 5

Üldkohtu menetlust reguleerib III jaotis.

Täiendavad ja üksikasjalikumad sätted, mis võivad osutada vajalikuks, nähakse ette kohtukodukorraga. Kodukord võib teha erandi artikli 40 neljandast lõigust ja artiklist 41, võtmaksarvesse intellektuaalomandi vaidluste eripära.

Olenemataartikli 20 neljandast lõigust, võib kohtujurist esitada oma põhjendatudettepanekud kirjalikult.

ARTIKKEL 54

Kui üldkohtuleadressseeritud hagiavaldus või muu menetlusedokument esitatakse ekslikult EuroopaKohtu kohtusekretäriale, annab nimetatud kohtusekretär selle viivitamata edasiüldkohtu kohtusekretäriale. Samuti kui Euroopa Kohtule adresseeritud hagiavaldus või muumenetlusedokument esitatakse ekslikult üldkohtu kohtusekretäriale, annab nimetatudkohtusekretär selle viivitamata edasi Euroopa Kohtu kohtusekretäriale.

Kui üldkohus leiab, et ta pole pädev arutama ja lahendama hagi, mille suhtes Euroopa Kohus onpädev, suunab ta selle hagi Euroopa Kohtusse. Samuti kui Euroopa Kohus leiab, et hagi kuulub üldkohtupädevusse, suunab ta selle hagi üldkohtusse, mille peale nimetatud kohus ei saaoma pädevust eitada.

Kui Euroopa Kohtus jaüldkohtus on läbivaatamisel hagid, millel on sama ese, milles tõstatatakse samatõlgendamisküsimus või vaidlustatakse sama õigusakti kehtivus, võib üldkohuspärast poolte ärakuulamist menetluse peatada, kuni Euroopa Kohus oma otsusevälja kuulutab või kui hagi esitatakse põhiseaduse artikli III-365 või EURATOMiasutamislepingu artikli 146 alusel, oma pädevusest loobuda, et selliste hagidesuhtes saaks otsuse teha Euroopa Kohus. Samadel tingimustel võib ka Euroopa Kohus otsustadaoma menetluse peatada. Sel juhul jätkubüldkohtu menetlus.

Kui liikmesriik ja institutsioon vaidlustavad sama õigusakti, loobubüldkohus oma pädevusest, et selliste hagide suhtes saaks otsuse teha EuroopaKohus.

ARTIKKEL 55

Üldkohtu lõplikestotsustest ning otsustest, millega sisulised küsimused lahendatakse ainultosaliselt või millega lahendatakse pädevuse puudumist või avalduse vastuvõetamatustkäsitlevaid menetlusküsimusi, teatab üldkohtu kohtusekretär kõigile pooltelening ka liikmesriikidele ja liidu institutsioonidele, isegi kui need ei astunudmenetlusse üldkohtus läbivaatamisel olnud kohtuasjas.

ARTIKKEL 56

Euroopa Kohtusse võibedasi kaevata üldkohtu lõplikud otsused ja nimetatud kohtu otsused, millegasisulised küsimused lahendatakse ainult osaliselt või millega lahendataksepädevuse puudumist või avalduse vastuvõetamatust käsitlevaid menetlusküsimusi, kahe kuu jooksul alates edasi kaevatud otsuse kuulutamisest.

Otsuse võib edasikaevata iga pool, kelle nõue on osaliselt või tervikuna rahuldamata jäetud. Menetlusse astujad, välja arvatudliikmesriigid ja liidu institutsioonid, võivad otsuse edasi kaevata üksnesjuhul, kui üldkohtu otsus neid otseselt mõjutab.

Välja arvatud liiduja selle teenistujate vaheliste vaidlustega seotud asjade puhul, võivad otsuseedasi kaevata ka liikmesriigid ja liidu institutsioonid, kes ei astunudmenetlusse üldkohtus. Sellisedliikmesriigid ja institutsioonid on samas seisundis kui liikmesriigid jainstitutsioonid, kes astusid menetlusse esimeses astmes.

ARTIKKEL 57

Iga isik, kellemenetlusse astumise avalduse üldkohus läbivaatamata jätab, võib edasi kaevataEuroopa Kohtusse kahe nädala jooksul alates avalduse läbivaatamata jätmiseotsuse kuulutamisest.

Menetluspoolled võivadiga üldkohtu otsuse, mis on tehtud põhiseaduse artikli III-379 lõike 1 või lõike 2 või artikli III-401 neljanda lõigu või EURATOMiasutamislepingu artikli 157 või artikli 164 kolmanda lõigu alusel, kahe kuu jooksul alates selle teatavaks tegemisest Euroopa Kohtusse edasikaevata.

Esimeses ja teiseslõigus osutatud edasikaebust arutatakse ja selle kohta tehakse otsusartiklis 39 osutatud menetluse alusel.

ARTIKKEL 58

Euroopa Kohtusse saabedasi kaevata ainult õigusküsimustes. Edasikaebuse aluseks võib olla üksnes üldkohtupädevuse puudumine, menetlusnormide rikkumine, mis kahjustab kaebaja huve, või liidu õiguse valesti kohaldamine üldkohtu poolt.

Edasikaebuse aluseks eisaa olla üksnes kohtukulude summa ja selle jagamine poolte vahel.

ARTIKKEL 59

Kui üldkohtu otsuskaevatakse edasi, koosneb Euroopa Kohtu menetlus kirjalikust osast ja suulisest osast. Kooskõlas kodukorrasätestatud tingimustega võib Euroopa Kohus pärast kohtujuristi ja poolteärakuulamist suulise menetluse ära jätta.

ARTIKKEL 60

Ilma et see piirakspõhiseaduse artikli III-379 lõigete 1 ja 2 või EURATOMi asutamislepingu artikli 157 kohaldamist, ei ole edasikaebusel peatavat toimet.

Erandina põhiseaduse artiklist III-380 jõustuvad üldkohtu otsused, millega tühistatakse kõikides liikmesriikides tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav Euroopa seadus või Euroopa määrus, alles käesoleva põhikirja artikli 56 esimeses lõigus osutatud tähtaja möödumisel või kui selle tähtaja jooksul on otsus edasikaevatud, siis selle kaebuse läbivaatamata jätmise kuupäevast, ilma et seegi piiraks poole õigust pöörduda põhiseaduse artikli III-379 lõigete 1 ja 2 või EURATOMi asutamislepingu artikli 157 alusel Euroopa Kohtus tühistatud Euroopa seaduse või Euroopa määruse toime peatamiseks või muuajutise meetme kehtestamiseks.

ARTIKKEL 61

Kui edasikaebus on põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus üldkohtu otsuse. Ta võib ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kuimenetlusstaadium lubab, või suunata asja tagasi üldkohtusse otsustamiseks.

Kui asi suunatakse tagasi üldkohtusse, on Euroopa Kohtu otsused õigusküsimustes selle kohtu jaoks siduvad.

Kui üldkohtumenetlusse mitteastunud liikmesriigi või liidu institutsiooni esitatud edasikaebus on põhjendatud, võib Euroopa Kohus, kui ta seda vajalikuks peab, teatada, millised üldkohtu tühistatud otsuse tagajärjed loetakse vaidlusepoolte suhtes lõplikuks.

ARTIKKEL 62

Põhiseaduse artikli III-358 lõigetes 2 ja 3 sätestatud juhtudel võib peakohtujurist teha ettepaneku üldkohtu otsuse uuesti läbivaatamiseks Euroopa Kohtus, kui ta leiab, et valitseb tõsine oht, et see otsus mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust.

Ettepanek tuleb teha ühe kuu jooksul alates üldkohtu otsuse väljakuulutamisest. Ühe kuu jooksul alates peakohtujuristi ettepaneku kättesaamisest otsustab Euroopa Kohus, kas otsus tuleks uuesti läbivaadata või mitte.

V JAOTIS

LÖPPSÄTTED

ARTIKKEL 63

Euroopa Kohtu ja üldkohtu kodukord sisaldab sätteid, mis on vajalikud käesoleva põhikirja kohaldamiseks ja vajaduse korral selle täiendamiseks.

ARTIKKEL 64

Euroopa Liidu Kohtukeeltekasutuse korda reguleerivad eeskirjad sätestatakse nõukogu ühehäälselt vastuvõetud Euroopa määrusega. Seemäärus võetakse vastu kas Euroopa Kohtu taotlusel ja pärast komisjoni ja Euroopa Parlamendiga konsulteerimist või komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast Euroopa Kohtu ja Euroopa Parlamendiga konsulteerimist.

Kuni kõnealuste eeskirjade vastuvõtmiseni kohaldatakse Euroopa Kohtu kodukorra ja üldkohtu kodukorra keeltekasutuse korda reguleerivaid sätteid. Erandina põhiseaduse artiklitest III-355 ja III-356 võib nimetatud sätteid muuta või kehtetuks tunnistada üksnes nõukogu ühehäälsel heakskiidul.

ARTIKKEL 65

1. Erandina põhiseaduse artiklist IV-437 jäävad jõusse EL lepingule, EÜ asutamislepingule ja EURATOMi asutamislepingule lisatud protokolli Euroopa Kohtu põhikirja kohta muudatused, mis on vastu võetud Euroopa põhiseaduse lepingu allkirjastamise ja selle jõustumise vahelise aja jooksul.

2. Selleks, et lülitada lõikes 1 osutatud muudatused käesoleva põhikirja jõustamistingimustesse, kodifitseeritakse nad ametlikult Euroopa Kohtu taotlusel vastu võetud nõukogu Euroopa seadusega. Kui see kodifitseeriv Euroopa seadus jõustub, tunnistatakse käesolev artikkel kehtetuks.

4. PROTOKOLL EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI JA EUROOPA KESKPANGA PÕHIKIRJA KINNITAMISE KOHTA

KÕRGEDLEPINGUOSALISED,

SOOVIDES kinnitada Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja, mis on ette nähtud põhiseaduse artiklis I-30 ja artikli III-187 lõikes 2,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

I PEATÜKK

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEM

ARTIKKEL 1

Euroopa Keskpankade Süsteem

1. Kooskõlas põhiseaduse artikli I-30 lõikega 1 moodustavad Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad Euroopa Keskpankade Süsteemi. Euroopa Keskpank ning nende liikmesriikide keskpangad, millerahaühik on euro, moodustavad eurosüsteemi.

2. Euroopa Keskpankade Süsteem ja Euroopa Keskpank täidavad oma ülesandeid ja tegutsevad kooskõlas põhiseaduse ja käesoleva põhikirjaga.

II PEATÜKK

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMIEESMÄRGID JA ÜLESANDED

ARTIKKEL 2

Eesmärgid

Kooskõlas põhiseaduse artikli I-30 lõikega 2 ja artikli III-185 lõikega 1 on Euroopa Keskpankade Süsteemi esmane eesmärk säilitada hindade stabiilsus. Seda eesmärki piiramata toetab Euroopa Keskpankade Süsteem liidu üldist majanduspoliitikat, selleks et kaasa aidata liidu eesmärkide saavutamisele, nagu need on esitatud põhiseaduse artiklis I-3. Euroopa Keskpankade Süsteem toimib kooskõlas vabal konkurentsil põhineva avatud turumajanduse põhimõttega, soodustades ressursside efektiivset jaotumist ja järgides põhiseaduse artiklis III-177 sätestatud põhimõtteid.

ARTIKKEL 3

Ülesanded

1. Vastavalt põhiseaduse artikli III-185 lõikele 2 tuleb Euroopa Keskpankade Süsteemi kaudu ellu viia järgmised põhiülesanded:

- a) määratleda liidu rahapoliitika ja rakendada seda;
- b) teostada välisvaluutahinguid vastavalt põhiseaduse artiklile III-326;
- c) hoida ja hallata liikmesriikide ametlikke välisvaluutareserve;
- d) kaasa aidata maksesüsteemide sujuvale toimimisele.

2. Vastavalt põhiseaduse artikli III-185 lõikele 3 ei piira käesoleva artikli lõike 1 punkt c liikmesriikide valitsuste õigust hoida ja hallata välisvaluuta käibevahendeid.

3. Vastavalt põhiseaduse artikli III-185 lõikele 5 aitab Euroopa Keskpankade Süsteem kaasa krediitiasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve ning rahandussüsteemi stabiilsusega seotud pädevate asutuste poliitika sujuvale kujundamisele.

ARTIKKEL 4

Nõuandvad funktsioonid

Kooskõlas põhiseaduse artikli III-185 lõikega 4 tuleb Euroopa Keskpangaga konsulteerida:

a) iga tema volituste piiridessejääva liidu õigusakti eelnõu puhul;

b) riikide asutustel iga Euroopa Keskpanka pädevusse kuuluvaõigusakti eelnõu puhul, kuid nendes piirides ja tingimustel, mis nõukoguartiklis 41 sätestatud korras kindlaks määrab.

Euroopa Keskpank võib oma pädevuses olevates küsimustes esitada arvamusi vastavatele liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning riikide asutustele.

ARTIKKEL 5

Statistilise teabe kogumine

1. Euroopa Keskpankade Süsteemi ülesannete täitmiseks kogub Euroopa Keskpank riikide keskpankade kaasabil vajalikku statistilist teavet kas riikide pädevatelt asutustelt või otse majandussubjektidelt. Sel eesmärgil teeb ta koostööd liidu institutsioonide, organite ja asutustega ning liikmesriikide või kolmandate riikide pädevate asutustega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2. Riikide keskpangad täidavad võimalikus ulatuses lõikes 1 nimetatud ülesandeid.

3. Vajaduse korral soodustab Euroopa Keskpank nende õigusnormide ja tavade ühtlustamist, mis reguleerivad tema volituste piiridessejäävates valdkondades statistiliste andmete kogumist, kokkuvõttu ja levitamist.

4. Vastavalt artiklis 41 sätestatud menetlusele määrab nõukogu kindlaks aruandekohustuslikud füüsilised ja juriidilised isikud, konfidentsiaalsusrežiimi ja rakendussätted.

ARTIKKEL 6

Rahvusvaheline koostöö

1. Euroopa Keskpankade Süsteemile pandud ülesandehõlmavas rahvusvahelises koostöös otsustab Euroopa Keskpankade Süsteemiesindatus Euroopa Keskpank.

2. Euroopa Keskpank ja tema heakskiidul ka riikide keskpangad võivad osaleda rahvusvahelistes rahaasutustes.

3. Lõiked 1 ja 2 ei piira põhiseaduse artikli III-196 kohaldamist.

III PEATÜKK

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI STRUKTUUR

ARTIKKEL 7

Sõltumatus

Vastavalt põhiseaduse artiklile III-188, kasutades volitusi ning täites ülesandeid ja kohustusi, mis on neile pandud põhiseadusega ja käesoleva põhikirjaga, ei taotle ega saa Euroopa Keskpank ega ükski riigi keskpank ega ükski nende otsuseid tegeva organi liige mingeid juhiseid liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, ühegi liikmesriigi valitsuselt üheltki teiselt organilt. Liidu institutsioonid, organid ja asutused ning liikmesriikide valitsused kohustuvad seda põhimõtet järgima ega püüa mõjutada Euroopa Keskpanka või riikide keskpankade otsuseid tegevate organite liikmeid oma ülesannete täitmisel.

ARTIKKEL 8

Üldpõhimõte

Euroopa Keskpankade Süsteemi juhivad Euroopa Keskpanka otsuseid tegevad organid.

ARTIKKEL 9

Euroopa Keskpank

1. Vastavalt põhiseaduse artikli I-30 lõikele 3 on Euroopa Keskpank juriidiline isik, millel on igas liikmesriigis kõigeulatuslikum õigus- ja teovõime, mis vastavalt selle liikmesriigi seadustele kuulub juriidilistele isikutele.

Euroopa Keskpank võib eelkõige omandada võivõõrandada vallas- ja kinnisvara ning olla kohtus hagejaks või kostjaks.

2. Euroopa Keskpank tagab, et põhiseaduseartikli III-185 lõigetega 2, 3 ja 5 Euroopa Keskpanga Süsteemilepandud ülesanded täidetakse kas tema käesolevast põhikirjast tuleneva tegevusekaudu või artikli 12 lõikest 1 ja artiklist 14 tuleneva riikidekeskpankade tegevuse kaudu.

3. Vastavalt põhiseaduse artikli III-187lõikele 3 on Euroopa Keskpanga otsuseid tegevateks organiteks Euroopa Keskpanga nõukogu ja juhatus.

ARTIKKEL 10

Euroopa Keskpanga nõukogu

1. Vastavalt põhiseaduse artikli III-382lõikele 1 koosneb Euroopa Keskpanga nõukogu Euroopa Keskpanga juhatuse liikmetest ja nende liikmesriikide keskpankade presidentidest, mille suhtes ei ole kehtestatud põhiseaduse artiklis III-197 nimetatud erandit.

2. Igal Euroopa Keskpanga nõukogu liikmel on üks hää. Alates kuupäevast, millal Euroopa Keskpanganõukogu liikmete arv ületab 21, on igal Euroopa Keskpanga juhatuse liikmel üks hää ning hääleõiguslike riikide keskpankade presidentide arv on 15. Viimati nimetatute hääleõigus määratakse roteerumise põhimõttel järgmiselt:

a) kuupäevast, millal riikidekeskpankade presidentide arv ületab 15 ja kuni see on alla 22, jagatakse riikide keskpankade presidentid kahte rühma, järjestades nadsõltuvalt sellest, millisel kohal on asjaomase panga liikmesriigi osaturuhindades liikmesriikide agregeeritud sisemajanduse kogutoodangus ning millisel kohal suuruse järgi on selle panga liikmesriigi osa eurot kasutavateliikmesriikide rahaasutuste agregeeritud koondbilansis. Turuhindades arvestatud liikmesriikide agregeeritud sisemajanduse kogutoodangu osa ja rahaasutuste agregeeritud koondbilansi osa kaal on vastavalt 5/6 ja 1/6. Esimene rühm koosneb viiest riikide keskpankade presidentidest ja teise rühma kuuluvad ülejäänud riikide keskpankade presidentid. Esimesse rühma kuuluvad riikide keskpankade presidentid võivad oma hääleõigust kasutada mitte harvemini kui teise rühma kuuluvad riikide keskpankade presidentid. Eelmist lauset arvesse võttes määratakse esimesele rühmale 4 häält ning teisele rühmale 11 häält;

b) kuupäevast, millal riikide keskpankade presidentide arv on 22 või enam, jagatakse riikidekeskpankade presidentid kolme rühma vastavalt punktis a sätestatud kriteeriumitel põhinevale järjestusele. Esimene rühm koosneb viiest riikidekeskpankade presidentidest ja sellele määratakse neli häält. Teine rühm koosneb poolest riikide keskpankade presidentide koguarvust, kusjuures mis tahes mürdumardatakse ülemise lähima täisarvuni; teisele rühmale määratakse kaheksa häält. Kolmandasse rühma kuuluvad ülejäänud riikide keskpankade presidentid ning neile määratakse kolm häält;

c) igas rühmas on antakse riikidekeskpankade presidentidele hääleõigus võrdseteks ajavahemikeks;

d) turuhindades sisemajanduse kogutoodangu osa arvestamisel kohaldatakse artikli 29 lõiget 2. Rahaasutuste agregeeritud koondbilansi osa arvestatakse vastavalt arvestuse tegemise ajal liidus kehtivale statistiliselaamistikule;

e) kui agregeeritud sisemajanduse kogutoodangut turuhindades kohandatakse vastavalt artikli 29 lõikele 3 või kui keskpankade presidentide arv suureneb, kohandatakse rühmade suurust ja/või koosseisu vastavalt käesolevas lõigus sätestatud põhimõtetele;

f) Euroopa Keskpanga nõukogu võtab oma kõikide, nii hääleõigusega kui hääleõiguseta, liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega kõik vajalikud meetmed käesolevas lõigus sätestatud põhimõtete elluviimiseks ning võib otsustada edasi lükata roteerumisel põhineva süstemikäivitamist kuni kuupäevani, millal riikide keskpankade presidentide arv ületab 18.

Hääleõiguse kasutamine on isiklik. Erandiasemel on õigusnormist võib artikli 12 lõikes 3 viidatud kodukorraskehtestada, et Euroopa Keskpanga nõukogu liikmed võivad hääletada kaugsidevahendusel. Samuti sätestatakse nende õigusnormidega, et Euroopa Keskpanga nõukogu liige, kes pikemat aega ei saanud nõukogu koosolekutest osa võtta, võib määrata asendusliikme Euroopa Keskpanganõukogu liikmeks.

Esimese ja teise lõigu sätteid ei piira Euroopa Keskpanga nõukogu kõikide, nii hääleõigusega kui hääleõiguseta, liikmete hääleõigust lõike 3 ja artikli 40 lõigete 2 ja 3 alusel. Kui käesolev põhikiri ei näe ette teisiti, teeb Euroopa Keskpanga nõukogu otsuse hääleõigusega liikmete lihthäälteenamusega. Häälte võrdse jagunemise korral on otsustav häälpresidentil.

Euroopa Keskpanganõukogu on otsustusvõimeline, kui kohal on kaks kolmandikku hääleõigusega liikmetest. Kui kvorumitei ole, võib president kokku kutsuda erakorralise koosoleku, kus võib otsuseid vastu võtta ilma kvorumit arvestamata.

3. Kõigi artiklite 28, 29, 30, 32, 33 ja 49 alusel vastuvõetavate otsuste puhul arvestatakse Euroopa Keskpanga nõukogu häälivastavalt Euroopa Keskpanga märgitud kapitali jaotumisele riikide keskpankade vahel. Juhatuse liikmete hääliotsustamisel ei arvestata. Kvalifitseeritud häälteenamust nõudev otsus on vastu võetud, kui poolthääled esindavad vähemalt kahte kolmandikku Euroopa Keskpanga märgitud kapitalist ja vähemalt pooliosanikest. Kui mõni riigi keskpangapresident ei saa kohal olla, võib ta nimetada asendusliikme oma arvestuslikuhääle andmiseks.

4. Koosoleku arutelu on konfidentsiaalne. Euroopa Keskpanga nõukogu võib teha otsuse avaldada oma arutluste tulemus.

5. Euroopa Keskpanga nõukogu tuleb kokku vähemalt kümnekorda aastas.

ARTIKKEL 11

Juhatus

1. Vastavalt põhiseaduse artikli III-382 lõike 2 esimesele lõigule kuuluvad juhatusse president, asepresident ja neli liiget.

Liikmed täidavad omakohustusi täistööajaga töötades. Ükski liige ei tohi töötada ühelgi teisel tasustataval ega mittetasustataval ametikohal, kui Euroopa Keskpanga nõukogu ei ole selleks erandkorras luba andnud.

2. Kooskõlas põhiseaduse artikli III-382 lõikega 2, nõukogu soovitusel ja pärast Euroopa Parlamendiga ja Euroopa Keskpanga nõukoguga konsulteerimist, nimetab Euroopa Ülemkogukvalifitseeritud häälteenamusega raha- või pangandusküsimustes tunnustatud ja vastavate erialaste kogemustega isikute hulgas presidendi, asepresidendi ja teised juhatuse liikmed.

Nende ametiaeg on kaheksa aastat ja neid ei saa ametisse tagasi nimetada.

Juhatuse liikmeks võib olla ainult liikmesriigi kodanik.

3. Juhatuse liikmete töölepingutingimused, eelkõige nende palgad, pensionid ja muud sotsiaalkindlustus tagatised tulenevad Euroopa Keskpannaga sõlmitavatest lepingutest ning need määrab kindlaks Euroopa Keskpanga nõukogu kolmest Euroopa Keskpanga nõukogu poolt ja kolmest nõukogu poolt nimetatud liikmest koosneva komitee ettepanekul. Juhatuse liikmetel ei ole käesolevas lõikes nimetatud küsimustes hääleõigust.

4. Kui juhatuse liige ei vasta enam tingimustele, mis on nõutavad tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisel ülestumises, võib Euroopa Kohus ta Euroopa Keskpanga nõukogu või juhatuse taotlusel ametist tagandada.

5. Igal isiklikult kohaloleval juhatusel liikmel on õigushääletada ning tal on selleks üks hääle. Kui ei ole sätestatud teisiti, teeb juhatus otsuse antud hääle lihtenamusega. Hääle võrdse jagunemise korral on otsustav hääle presidendil. Hääletamisreeglid on täpsustatud artikli 12 lõikes 3 viidatud kodukorras.

6. Juhatus vastutab Euroopa Keskpanga jooksva töö eest.

7. Juhatus vabanenud ametikohale nimetatakse uus liige kooskõlas lõikega 2.

ARTIKKEL 12

Otsuseid tegevate organite kohustused

1. Euroopa Keskpanga nõukogu võtab vastu Euroopa Keskpannale põhiseaduse ja käesoleva põhikirjaga antud ülesannete täitmiseks vajalikud suunised ja otsused. Euroopa Keskpanga nõukogu määratleb liidu rahapoliitika, mis hõlmab kohased otsused seoses rahapoliitiliste vahe-eesmärkidega, põhiliste intressimääradega järelevalvete Euroopa Keskpankade Süsteemis, ning annab nende rakendamiseks vajalikud suunised.

Juhatus teostab rahapoliitikat kooskõlas Euroopa Keskpanga nõukogu suuniste ja otsustega. Selleks annab juhatus riikide keskpankadele vajalikke juhiseid. Lisaks võib Euroopa Keskpanga nõukogu otsusega juhatusle delegeerida teatud volitusi.

Võimalikuks jahohaseks peetaval määral ning piiramata käesoleva artikli sätete kohaldamist võib Euroopa Keskpank kasutada riikide keskpanku tehinguteks, mis moodustavad osa Euroopa Keskpankade Süsteemi ülesannetest.

2. Juhatus vastutab Euroopa Keskpanga nõukogu koosolekute ettevalmistamise eest.

3. Euroopa Keskpanga nõukogu võtab vastu kodukorra, mis määrab Euroopa Keskpanga sisestruktuuri ning tema otsuseid tegevad organid.

4. Euroopa Keskpanga nõukogu täidab artiklis 40 sätestatud nõuandvaid funktsioone.

5. Euroopa Keskpanka nõukogu võtab vastu artiklis 60sutatud otsuseid.

ARTIKKEL 13

President

1. Euroopa Keskpanka nõukogu ja juhatuse eesistujaks onpresident või tema äraolekul asepresident.

2. Ilma et see piiraks artikli 38 kohaldamist, esindab president või tema poolt nimetatud isik Euroopa Keskpankaorganisatsioonivälistes suhetes.

ARTIKKEL 14

Riikide keskpangad

1. Kooskõlas põhiseaduse artikliga III-189 tagab igaliikmesriik, et tema siseriiklikud õigusaktid, kaasa arvatud tema keskpangapõhikiri, on vastavuses põhiseadusega ja käesoleva põhikirjaga.

2. Eelkõige tuleb riikide keskpankade põhikirjadessättestada, et riigi keskpanga presidendi ametiaeg ei ole lühem kui viis aastat.

Presidendi võibametist vabastada ainult juhul, kui ta ei vasta enam tingimustele, mis onvajalikud tema kohustuste täitmiseks, või kui ta on süüdi tõsisest üleastumises. Niisuguse otsuse peale võib asjaomanepresident või Euroopa Keskpanka nõukogu esitada Euroopa Kohtusse hagipõhiseaduse või mõne selle kohaldamist puudutava õigusnormi rikkumise alusel. Sellist kohtuasja tuleb alustada kahe kuujooksul pärast otsuse avaldamist või selle teatavakstegemist hagejale või sellepuudumisel päevast, millal see hagejale teatavaks sai.

3. Riikide keskpangad on Euroopa Keskpankade Süsteemilahutamatu osa ning nad toimivad kooskõlas Euroopa Keskpanka suuniste jajahistega. Euroopa Keskpanka nõukoguvõtab vajalikud meetmed, et tagada Euroopa Keskpanka suunistest ja juhistestkinnipidamine, ja nõuab kogu vajaliku teabe esitamist.

4. Riigi keskpank võib täita muid funktsioone peale käesolevas põhikirjas loetletute, välja arvatud juhul, kui Euroopa Keskpanka nõukogu leiab antud häälte kahe kolmandiku enamusega, et see segab Euroopa Keskpankade Süsteemi eesmärkide ja ülesannete täitmist. Vastavate funktsioonide täitmine on riikide keskpankade kohustus ja kuulub nende vastutusalasse ning neid funktsioone ei loeta Euroopa Keskpankade Süsteemi funktsioonide osaks.

ARTIKKEL 15

Aruandekohustus

1. Euroopa Keskpank koostab ja avaldab Euroopa Keskpankade Süsteemi tegevuse aruande vähemalt kord kvartalis.

2. Euroopa Keskpankade Süsteemi konsolideeritud finantsaruanne avaldatakse igal nädalal.

3. Vastavalt põhiseaduse artikli III-383 lõikele 3 saadab Euroopa Keskpank Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule ja komisjonile Euroopa Keskpankade Süsteemi eelmise ajajooksu aasta tegevust ning rahapoliitikat käsitleva aastaaruande.

4. Käesolevas artiklis osutatud ettekanded ja aruanded tehakse huvitatud isikutele kättesaadavaks tasuta.

ARTIKKEL 16

Pangatähed

Kooskõlas põhiseaduse artikli III-186 lõikega 1 on Euroopa Keskpanka nõukogule ainuõigus anda luba euro pangatähtede emissiooniks liidu piires. Pangatähti võivad emiteerida Euroopa Keskpank jariikide keskpangad. Euroopa Keskpanka jariikide keskpankade emiteeritud pangatähed on liidus ainsad seaduslikumaksevahendi staatusega pangatähed.

Euroopa Keskpankjärgib pangatähtede emiteerimise ja kujundusega seotud tavaid niipalju kui võimalik.

IV PEATÜKK

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI
RAHAPOLIITILISED FUNKTSIOONID JA TOIMINGUD

ARTIKKEL 17

Kontod Euroopa Keskpangas ja riikide keskpankades

Oma tehingutetegemiseks võivad Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad avadakrediidiasutustele, avalik-õiguslikele üksustele ja muudele turul osalejatele kontosid ning võtta tagatisena vastu vara, sealhulgas registreeritudväärtpabereid.

ARTIKKEL 18

Vabaturu- ja laenutehingud

1. Euroopa Keskpankade Süsteemi eesmärkide saavutamiseks ja ülesannete täitmiseks võivad Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad:

a) tegutseda rahaturgudel, müües ja ostes otse (hetke- ja tähtpäevatehingud) või tagasiostulepinguga ning laenates nõudeid ja turukõlblikke väärtpabereid kas eurodes või teistes vääringutes, samuti väärismetalle;

b) teha laenutehinguid krediidiasutustega ja muude turul osalejatega, kusjuures laenu andmine peab olema piisavalt tagatud.

2. Euroopa Keskpank kehtestab oma või riikide keskpankadepoolt tehtavate vabaturu- ja laenutehingute üldised põhimõtted, sealhulgas nende tingimuste teatavakstelemise põhimõtted, mille alusel nad on valmis vastavaid tehinguid tegema.

ARTIKKEL 19

Kohustuslikud reservid

1. Euroopa Keskpank võib nõuda, et liikmesriikide krediidiasutused hoiaksid Euroopa Keskpanga ja riikide keskpankade kontodel kohustuslikke reserve vastavalt rahapoliitika eesmärkidele, arvestades artiklis 2 sätestatud nõutavate kohustuslike reservide arvutamise ja määramise eeskirjad või kehtestada Euroopa Keskpanga nõukogu. Kui neist kinni ei peeta, on Euroopa Keskpangal õigus sisse nõuda trahviintresse või kehtestada muid võrreldava toimega sanktsioone.

2. Käesoleva artikli kohaldamiseks määratleb nõukoguvastavalt artiklis 41 sätestatud menetlusele kohustusliku reserviarvestuse baasi ning kohustusliku reservi ja selle arvestuse baasi maksimaalsel lubatava suhte, samuti kohased sanktsioonid juhaks, kui neist kinni ei peeta.

ARTIKKEL 20

Muud rahapoliitilised kontrollivahendid

Euroopa Keskpanganõukogu võib antud hääle kahe kolmandiku enamusega otsustades võtta kasutusele muid rahapoliitilise kontrolli teostamise meetodeid, mida ta artiklit 2arvesse võttes kohaseks peab.

Juhul, kui vastavad meetmed panevad kohustusi kolmandatele isikutele, määratleb nõukogu artiklis 41 sätestatud korras nende meetodite ulatuse.

ARTIKKEL 21

Tehingud avalik-õiguslike üksustega

1. Vastavalt põhiseaduse artiklile III-181 on keelatud Euroopa Keskpanga või riikide keskpankade arvelduslaenu või muud tüüpi krediidivõimalus liidu institutsioonidele, organitele või asutustele, liikmesriikide keskvalitsustele, regionaalsetele, kohalikele või muudele avaliku võimu organitele, teistele avalik-õiguslikele institutsioonidele või riigi osalusega äriühingutele. Samuti on keelatud Euroopa Keskpangal võiriikide keskpankadel osta neilt otse võlakohustusi.

2. Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad võivad toimida lõikes 1 osutatud üksuste fiskaalagentidena.

3. Käesoleva artikli sätteid ei kohaldata avaliku sektorikrediidiasutuste suhtes, mida riikide keskpangad ja Euroopa Keskpank kohtlevad keskpangapoolse reservidega varustamise seisukohalt võrdsetel alustel akrediidiasutustega.

ARTIKKEL 22

Arveldus- ja maksesüsteemid

Euroopa Keskpank jariikide keskpangad võivad anda vahendeid ja Euroopa Keskpank võib kehtestada õigusnorme efektiivsete ja usaldatavate arveldus- ja maksesüsteemide tagamiseks liidu piires ja teiste riikidega.

ARTIKKEL 23

Välistehingud

Euroopa Keskpank jariikide keskpangad võivad,

- a) luua suhteid teiste maade keskpankade ja rahaasutustega ning sobivatel juhtudel ka rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- b) osta ja müüa hetke- ja tähtpäevatehingutega liiki välisvaluutavarasid ja väärismetalle; mõiste "välisvaluutavara" hõlmab väärtapabereid ja kogu muud vara mis tahes riigi vääringus või arvestusühikus, olenemata nende hoidmise vormist;
- c) hoida ja hallata käesolevas artiklis nimetatud vara;
- d) teha iga liiki pangatehinguid suhetes kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas laenu tehinguid.

ARTIKKEL 24

Muud toimingud

Lisaks oma ülesannetest tulenevatele toimingutele võivad Euroopa Keskpank ja riikide keskpangad teha tehinguid haldusotstarbel või oma personali jaoks.

V PEATÜKK

USALDATAVUSNORMATIIVIDE TÄITMISE JÄRELEVALVE

ARTIKKEL 25

Usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve

1. Euroopa Keskpank võib nõustada ja konsulteerida nõukogu, komisjoni ning liikmesriikide pädevaid ametiasutusi küsimustes, mis on seotud krediitiasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ja rahandussüsteemi stabiilsust käsitlevate liidu juriidiliselt siduvate aktide ulatuse ja rakendamisega.
2. Kooskõlas põhiseaduse artikli III-185 lõike 6 alusel vastuvõetud Euroopa seadusega võib Euroopa Keskpank täita eri ülesandeid, mis puudutavad krediitiasutuste ja muude rahaasutuste, väljaarvatud kindlustusseltsid, usaldusnormatiivide täitmise järelevalvega seotud poliitikat.

VI PEATÜKK

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI FINANTSEESKIRJAD

ARTIKKEL 26

Raamatupidamine ja aruandlus

1. Euroopa Keskpanga ja riikide keskpankade majandusaasta algab jaanuarikuu esimesel päeval ja lõpeb detsembrikuu viimasel päeval.
2. Euroopa Keskpanga raamatupidamise aastaaruande koostab juhatus kooskõlas Euroopa Keskpanga nõukogu kehtestatud põhimõtetega. Euroopa Keskpanga nõukogu kinnitab aruande ning seejärel see avaldatakse.
3. Analüüsi- ja juhtimiseesmärkidel koostab juhatus Euroopa Keskpankade Süsteemi koondbilansi, mis hõlmab Euroopa Keskpankade Süsteemi kuuluvate riikide keskpankade varasid ja kohustusi.
4. Käesoleva artikli kohaldamiseks kehtestab Euroopa Keskpanga nõukogu vajalikud õigusnormid riikide keskpankade tegevuseraamatupidamise ja aruandluse standardimiseks.

ARTIKKEL 27

Auditeerimine

1. Euroopa Keskpanka ja riikide keskpankaderaamatupidamist auditeerivad Euroopa Keskpanka nõukogu soovitatud ja nõukogupoolt heakskiidetud sõltumatud välisaudiitorid. Audiitoritel on täisvolitused kõikide Euroopa Keskpanka ja riikide keskpankade raamatupidamisdokumentide ja kontode kontrollimiseks ning nendetehingute kohta täieliku teabe saamiseks.

2. Põhiseaduse artiklit III-384 kohaldatakse ainult Euroopa Keskpanka juhtimise tõhususe kontrollimiseks.

ARTIKKEL 28

Euroopa Keskpanka kapital

1. Euroopa Keskpanka kapital on 5000 miljonit eurot. Kapitali võib suurendada siisugusel määral, naguseda võib artikli 10 lõikes 3 sätestatud kvalifitseeritud häälteenamusega kehtestada Euroopa otsusega Euroopa Keskpanka nõukogu, ningneis piirides ja tingimustel, mille nõukogu seab artiklis 41 sätestatud korras.

2. Euroopa Keskpanka kapitali ainsad märkijad ja omanikud on riikide keskpangad. Kapitali märkimine toimub vastavalt artiklis 29 kehtestatud alusele.

3. Euroopa Keskpanka nõukogu otsustab artikli 10 lõikes 3 sätestatud kvalifitseeritud häälteenamusega, millisel määral jami kujul kapital sisse makstakse.

4. Riikide keskpankade osa Euroopa Keskpanka märgitud kapitalis ei või üle kanda, pantida ega arestida, arvestades lõikes 5 sätestatud.

5. Kui artiklis 29 nimetatud aluseid korrigeeritakse, kannavad riikide keskpangad omavahel kapitaliosad üle määral, mis on vajalik osade jaotumise vastavusse viimiseks korrigeeritud alusega. Vastavate ülekannete tingimused määrab Euroopa Keskpanka nõukogu.

ARTIKKEL 29

Kapitali märkimise alus

1. Euroopa Keskpanka kapitali märkimise alused, misesmakordselt kinnitati 1998. aastal, kui asutati Euroopa Keskpankadesüsteem, määratakse kindlaks, andes igale riigi keskpangale osakaalu, mis võrdub summaga, mille moodustavad:

– 50% vastava liikmesriigi osast liidu elanikkonnas eelviimasel aastal enne Euroopa Keskpankade Süsteemi asutamist;

– 50% vastava liikmesriigi osast liidu sisemajanduse kogutoodangus turuhindades, nagusee on registreeritud viimasel viiel aastal enne Euroopa Keskpankade Süsteemiasutamisele eelnenud eelviimast aastat.

Protsendid ümardatakse lähima 0,0001 protsendipunktini.

2. Käesoleva artikli kohaldamiseks kasutatavad statistilised andmed esitab komisjon kooskõlas õigusnormidega, mis nõukogu on kehtestanud artiklis 41 sätestatud korras.

3. Riikide keskpankadele määratud osakaalukorrigeeritakse iga viie aasta järel pärast Euroopa Keskpankade Süsteemiasutamist analoogiliselt lõikega 1. Korrigeeritud alus jõustub järgneva aasta esimesest päevast.

4. Euroopa Keskpanka nõukogu võtab tarvitusele kõik muud käesoleva artikli kohaldamiseks vajalikud meetmed.

ARTIKKEL 30

Välisvaluutareservide ülekandmine Euroopa Keskpankale

1. Ilma et see piiraks artikli 28 kohaldamist, kannavad riikide keskpangad Euroopa Keskpanka välisvaluutareservid, väljaarvatud liikmesriikide vääringud, eurod, Rahvusvahelise Valuutafondi reservidepositsioonid ja liikmesriikide pankade laenueriõigused, kuni summani, mis on võrdne 50 000 miljoni euroga. Euroopa Keskpanka nõukogu otsustab, missugune osa sellest kogusest nõutakse Euroopa Keskpanka asutamisel ning missugused summad nõutakse sisse hiljem. Euroopa Keskpankal on piiramatu õigus temale ülekantud välisvaluutareserve hoida ja hallata ning kasutada neid käesolevas põhikirjas ettenähtud eesmärkidel.

2. Iga riigi keskpanga osamaksud määratakse proportsionaalselt tema osale Euroopa Keskpanka märgitud kapitalis.

3. Euroopa Keskpang krediteerib iga riigi keskpanga temaosamaksuga võrdse nõude ulatuses. Vastavatenõuete nominaalväärtuse ja tasustamise otsustab Euroopa Keskpanga nõukogu.
4. Kooskõlas lõikega 2 võib Euroopa Keskpang lõikes 1 määratud piire ületades taotleda täiendavaid välisvaluutareserveneis piirides ja tingimustel, mis nõukogu kehtestab artiklis 41 sätestatud korras.
5. Euroopa Keskpang võib hoida ja hallata Rahvusvahelise Valuutafondi reservide positsioone ja liikmesriikide pankade laenueriõigus ning hoolitseda niisuguste varade ühendamise eest.
6. Euroopa Keskpanga nõukogu võtab tarvitusele kõik muudkäs oleva artikli kohaldamiseks vajalikud meetmed.

ARTIKKEL 31

Riikide keskpankade välisvaluutareservid

1. Kooskõlas artikliga 23 on riikide keskpankadellubatud teostada tehinguid, et täita oma kohustusi rahvusvaheliste organisatsioonide ees.
2. Kõik muud tehingud pärast artiklis 30 osutatud ülekandeid riikide keskpankadesse jäänud välisvaluutareservidega ning liikmesriikide tehingud välisvaluuta jooksvate saldodega lõike 3 raamides sätestatavat piiri ületades nõuavad Euroopa Keskpanga heakskiitu, et tagada kooskõla liidu vahetuskursi- ja rahapoliitikaga.
3. Euroopa Keskpanga nõukogu annab suunised vastavate tehingute hõlbustamiseks.

ARTIKKEL 32

Riikide keskpankade emissioonitulu jaotamine

1. Euroopa Keskpankade Süsteemi rahapoliitilise funktsiooni täitmisel riikide keskpankadele kogunev tulu (edaspidi nimetatud "emissioonitulu") jaotatakse iga majandusaasta lõpus kooskõlas käesoleva artikli sätetega.
 2. Iga riigi keskpanga emissioonitulu suurus on võrdnetema aastase tuluga varast, mis vastab ringluses olevale sularahale ja krediidiasutuste hoiustest tulenevatele kohustustele. Riikide keskpangad erimärgistavad need varad kooskõlas Euroopa Keskpanga nõukogu antavate suunistega.
 3. Kui pärast kolmanda etapi algust riikide keskpankade bilansistruktuurid Euroopa Keskpanga nõukogu arvates ei võimalda lõike 2 kohaldamist, võib Euroopa Keskpanga nõukogu kvalifitseeritud hääleteenamusega otsustada, et erandina lõikest 2 kasutatakse kuni viie aasta jooksul emissioonitulu arvutamiseks alternatiivset meetodit.
 4. Iga riigi keskpanga emissioonitulu vähendatakse summavõrra, mis on võrdne intressidega, mida vastav keskpang maksab krediidiasutustele kooskõlas artikliga 19 tehtud hoiustelt.
- Euroopa Keskpanga nõukogu võib otsustada, et riikide keskpankadele hüvitatakse kulud, mida nad on kandnud seoses pangatähtede emiteerimisega, või erandjuhtudel erikulud, mis on tekkinud Euroopa Keskpankade Süsteemi jaoks teostatud rahapoliitilistest toimingutest. Hüvitamine toimub vormis, mida Euroopa Keskpanga nõukogu peab sobivaks. Need summad võib tasaarvestada riikide keskpankade emissioonituluga.
5. Riikide keskpankade emissioonitulu summa jaotatakse riikide keskpankade vahel proportsionaalselt nende Euroopa Keskpangakapitalisse makstud osadega, kui artikli 33 lõike 2 alusel vastuvõetud Euroopa Keskpanga nõukogu otsusest ei tulene teisiti.
 6. Emissioonitulu jaotamisest tuleneva saldodetasaarvestuse ja -arvelduse teeb Euroopa Keskpang kooskõlas Euroopa Keskpanga nõukogu suunistega.
 7. Euroopa Keskpanga nõukogu võtab kõik muud käs oleva artikli kohaldamiseks vajalikud meetmed.

ARTIKKEL 33

Euroopa Keskpanga puhaskasumi ja -kahjumi jaotamine

1. Euroopa Keskpanga puhaskasum kantakse üle järgmiselt:
 - a) summa, mille määrab Euroopa Keskpanga nõukogu ja mis ei või ületada 20% puhaskasumist, kantakse üle üldreservfondi piiranguga, et see ei ole suurem kui 100% kapitalist;

b) ülejäänud puhaskasum jagatakse Euroopa Keskpanka osanike vahel proportsionaalselt nende sissemakstud osaga.

2. Kui Euroopa Keskpank kannab kahjumit, võib kahjumikatta Euroopa Keskpanka üldreservfondi arvelt ja vajaduse korral Euroopa Keskpanka nõukogu otsuse põhjal vastava majandusaasta emissioonitulu arvelt proportsionaalselt nende summadega, mis on jaotatud riikide keskpankadele kooskõlas artikli 32 lõikega 5.

VII PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 34

Õigusaktid

1. Kooskõlas põhiseaduse artikliga III-190, võtab Euroopa Keskpank vastu:

a) Euroopa määrusi niivõrd, kui see on vajalik käesoleva põhikirja artikli 3 lõike 1 punktis a, artikli 19 lõikes 1, artiklis 22 või artikli 25 lõikes 2 määratletud ülesannete täitmiseks, ja artiklis 41 viidatud Euroopa määrustes ja otsustes ettenähtud juhtudel;

b) Euroopa otsuseid, mis on vajalikud Euroopa Keskpankade Süsteemile põhiseaduse ja käesoleva põhikirja järgi ülesannete täitmiseks;

c) soovitusi ja arvamusi.

2. Euroopa Keskpank võib otsustada oma Euroopa otsused, soovitusel ja arvamused avaldada.

3. Neis piirides ja tingimustel, mis nõukogu artiklis 41 sätestatud korras kindlaks määrab, on Euroopa Keskpangal õigus määrata ettevõtjatele oma Euroopa määrustest ja otsustest tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest trahve või karistusmaksed.

ARTIKKEL 35

Kohtulik kontroll ja sellega seonduvad küsimused

1. Euroopa Liidu Kohtul on õigus kontrollida ja tõlgendada Euroopa Keskpanka tegevust või tegevusetust põhiseaduses sätestatud juhtudel ja tingimustel. Euroopa Keskpank võib esitada hagi põhiseaduses sätestatud juhtudel ja tingimustel.

2. Vaidlused Euroopa Keskpanka ja tema võlausaldajate, võlgnike või mõne muu isiku vahel lahendavad riikide pädevad kohtud, välja arvatud juhul, kui pädevus nendes küsimustes on antud Euroopa Liidu Kohtule.

3. Euroopa Keskpanka vastutus on määratletud põhiseaduse artiklis III-431. Riikide keskpankade vastutuse määravad kindlaks nende riikide vastavad seadused.

4. Euroopa Liidu Kohtu pädevusse kuulub otsuse tegemine Euroopa Keskpanka poolt või nimel sõlmitud era- või avalik-õiguslikus lepingus sisalduva vahekohtuklausli alusel.

5. Euroopa Keskpanka otsuse anda asi Euroopa Liidu Kohtusse teeb Euroopa Keskpanka nõukogu.

6. Euroopa Liidu Kohus on pädev lahendama vaidlusi, mis puudutavad põhiseadusest ja käesolevast põhikirjast tulenevate kohustuste täitmist riigi keskpanga poolt. Kui Euroopa Keskpank on arvamisel, et riigi keskpank ei ole täitnud põhiseadusest ja käesolevast põhikirjast tulenevat kohustust, esitab ta selles asja põhjendatud arvamuse, olles eelnevalt andnud asjaomasele riigi keskpangale võimaluse esitada oma märkused. Kui asjaomane riigi keskpank ei nõustu arvamusega Euroopa Keskpanka määratud tähtaaja jooksul, võib viimane anda asja Euroopa Liidu Kohtusse.

ARTIKKEL 36

Personal

1. Juhatuse ettepanekul kehtestab Euroopa Keskpank nõukogu Euroopa Keskpanka personali töölepingutingimused.

2. Euroopa Liidu Kohus on pädev lahendama kõiki vaidlusi Euroopa Keskpanka ja tema töötajate vahel neis piirides ja tingimustel, mis on sätestatud töölepingutingimustes.

ARTIKKEL 37

Ametisaladus

1. Euroopa Keskpanka ja riikide keskpankade juhtorganite liikmed ja personal ei tohi isegi pärast oma ametikohustuste lõppemist avalikustada ametisaladuse pidamise kohustuse alla kuuluvat teavet.
2. Isikute suhtes, kellele on kättesaadavad andmed, mille puhul liidu juriidiliselt siduv akt näeb ette saladuse pidamise kohustuse, rakendatakse sellist kohustust.

ARTIKKEL 38

Allkirjaõiguslikud isikud

Euroopa Keskpankakohustus kolmandate isikute ees tekib presidendi või juhatuse kahe liikme või presidendi poolt Euroopa Keskpanka nimel alla kirjutama volitatud kahe Euroopa Keskpanka töötaja allkirja alusel.

ARTIKKEL 39

Privileegid ja immunitetid

Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokolli tingimuste kohaselt on Euroopa Keskpangal liikmesriikide territooriumil vastavad privileegid ja immunitetid, mis on vajalikud tema ülesannete täitmiseks.

VIII PEATÜKK

PÕHIKIRJA MUUTMINE JA TÄIENDAVALD ÕIGUSNORMID

ARTIKKEL 40

Muudatuste tegemise lihtsustatud menetlus

1. Kooskõlas põhiseaduse artikli III-187 lõikega 3 võib käesoleva põhikirja artikli 5 lõikeid 1, 2 ja 3, artikleid 17 ja 18, artikli 19 lõiget 1, artikleid 22, 23, 24 ja 26, artikli 32 lõikeid 2, 3, 4 ja 6, artikli 33 lõike 1 punkti aja artiklit 36 muuta Euroopa seadusega:

- a) komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga, või
- b) Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist komisjoniga.

2. Artikli 10 lõiget 2 võib muuta Euroopa otsusega Euroopa Ülemkogu, kes teeb otsuse ühehäälselt kas Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja komisjoniga või komisjoni soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Keskpankaga. Need muudatused ei jõustu enne, kui liikmesriigid on need kinnitanud kooskõlas oma vastavate põhiseadustest tulenevate nõuetega.

3. Käesoleva artikli alusel tehtud Euroopa Keskpankas soovitusel on vaja Euroopa Keskpanka nõukogu ühehäälsel otsust.

ARTIKKEL 41

Täiendavad õigusnormid

Kooskõlas põhiseaduse artikli III-187 lõikega 4 võtab nõukogu vastu Euroopa määrusi ja otsuseid, kehtestades käesoleva põhikirja artiklis 4, artikli 5 lõikes 4, artikli 19 lõikes 2, artiklis 20, artikli 28 lõikes 1, artikli 29 lõikes 2, artikli 30 lõikes 4 ja artikli 34 lõikes 3 osutatud meetmed. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga kas:

- a) komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Keskpankaga, või
- b) Euroopa Keskpanka soovitusel põhjal ja pärast konsulteerimist komisjoniga.

IX PEATÜKK

ÜLEMINEKU- JA MUUD SÄTTED

EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEMI KOHTA

ARTIKKEL 42

Üldsätted

1. Põhiseaduse artikli III-197 lõikes 1 osutatud erandist tuleneb, et järgmised käesoleva põhikirja artiklid ei annaasjaomastele liikmesriikidele õigusi ega pane neile kohustusi: 3, 6, artikli 9 lõige 2, artikli 12 lõige 1, artikli 14 lõige 3, artiklid 16, 18, 19, 20, 22, 23, artikli 26 lõige 2, artiklid 27, 30, 31, 32, 33, 34 ja 50.
2. Liikmesriikide keskpangad, mille suhtes kehtib põhiseaduse artikli III-197 lõikest 1 tulenev erand, säilitavad omarahapoliitilised volitused vastavalt nende riikide seadustele.
3. Kooskõlas põhiseaduse artikli III-197 lõike 2 teise lõiguga loetakse käesoleva põhikirjaartiklis 3, artikli 11 lõikes 2 ja artiklis 19 "liikmesriigid" asemel "liikmesriigid, mille rahaühik on euro".
4. Artikli 9 lõikes 2, artikli 10 lõigetes 2 ja 3, artikli 12 lõikes 1, artiklites 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, artikli 33 lõikes 2 ja artiklis 50 loetakse "riikide keskpangad" asemel "liikmesriikide keskpangad, mille rahaühik on euro".
5. Artikli 10 lõikes 3 ja artikli 33 lõikes 1 loetakse "osanikud" asemel "liikmesriikide keskpangad, mille rahaühik on euro".
6. Artikli 10 lõikes 3 ja artikli 30 lõikes 2 loetakse "Euroopa Keskpangamärgitud kapital" asemel "Euroopa Keskpanga kapital, mis on märgitud nendeliikmesriikide keskpankade poolt, mille rahaühik on euro".

ARTIKKEL 43

Euroopa Keskpanga ülesanded ülemineku perioodil

Euroopa Keskpank võtab üle põhiseaduse artikli III-199 lõikes 2 osutatud Euroopa Rahainstituudi endised funktsioonid, mida ühe või enama liikmesriigi suhtes tehtud erandi tõttu tuleb pärast euro kasutuselevõttu veel täita.

Euroopa Keskpank kannab nõu põhiseaduse artiklis III-198 täpsustatud erandite tühistamise otsuse ettevalmistamisel.

ARTIKKEL 44

Euroopa Keskpanga üldnõukogu

1. Ilma et see piiraks põhiseaduse artikli III-187 lõike 1 kohaldamist, asutatakse Euroopa Keskpanga kolmanda otsuseid tegeva organina üldnõukogu.
2. Üldnõukogusse kuuluvad Euroopa Keskpanga president ja asepresident ning riikide keskpankade presidendid. Teised juhatuse liikmed võivad üldnõukogu koosolekutest osa võtta hääleõiguseta.
3. Üldnõukogu kohustuste lõplik loetelu on toodud artiklis 46.

ARTIKKEL 45

Üldnõukogu tegevus

1. Euroopa Keskpanga üldnõukogu eesistujaks on Euroopa Keskpangapresident või tema äraolekul asepresident.
2. Nõukogu president ja komisjoni liige võivad üldnõukogu koosolekutest osa võtta hääleõiguseta.
3. Üldnõukogu koosolekud valmistab ette president.
4. Erandina artikli 12 lõikest 3 võtab üldnõukogu vastu oma töökorra.
5. Üldnõukogu sekretariaadi tagab Euroopa Keskpank.

ARTIKKEL 46

Üldnõukogu kohustused

1. Üldnõukogu:
 - a) täidab artiklis 43 nimetatud ülesandeid;

b) aitab kaasa artiklites 4 ja artikli 25 lõikes 1 nimetatud nõuandvate funktsioonide täitmisele.

2. Üldnõukogu aitab kaasa:

a) artiklis 5 nimetatud statistilise teabe kogumisele;

b) artiklis 15 nimetatud Euroopa Keskpanka aruandlusele;

c) artikli 26 kohaldamiseks vajalike artikli 26 lõikes 4 nimetatud õigusnormide vastu võtmisele;

d) artikli 29 kohaldamiseks vajalike artikli 29 lõikes 4 nimetatud kõigi muude meetmete võtmisele;

e) artiklis 36 nimetatud Euroopa Keskpanka personali töölepingutingimuste sätestamisele.

3. Üldnõukogu aitab kaasa vajalike ettevalmistustegemisel nende liikmesriikide vääringute vahetuskursside tagasivõtmatusfikseerimiseks, mille suhtes kehtib põhiseaduse artikli III-198 lõikes 3 nimetatud erand euro suhtes.

4. Euroopa Keskpanka president teavitab üldnõukogu Euroopa Keskpanka nõukogu otsustest.

ARTIKKEL 47

Üleminekusätted Euroopa Keskpankapitali kohta

Kooskõlas artikliga 29 määratakse igale riigi keskpangale osakaal Euroopa Keskpankapitali märkimise aluses. Erandina artikli 28 lõikest 3 ei maksa need liikmesriigid, millesuhtes kehtib erand, sisse oma märgitud kapitali, välja arvatud juhul, kui üldnõukogu vähemalt kaht kolmandikku Euroopa Keskpanka märgitud kapitalist jäähemalt poolt osanikest esindava häälteenamusega otsustab, et väike protsent tuleb sisse maksta panusena Euroopa Keskpanka tegevuskuludesse.

ARTIKKEL 48

Euroopa Keskpanka kapitali, reserve ja eraldiste edasilükatud maksed

1. Kui liikmesriigi suhtes kehtestatud erand ontühistatud, maksab tema keskpank oma osa Euroopa Keskpanka märgitud kapitalistsisse samal määral kui nende liikmesriikide keskpangad, mille rahaühik on euro, ning teeb ülekande Euroopa Keskpanka välisvaluutareservi vastavuses artikli 30 lõikega 1. Ülekantavasumma suurus määratakse, korrutades artikli 30 lõike 1 põhjal juba Euroopa Keskpanka ülekantud välisvaluutareservi jooksva vahetuskursi alusel määratud euro väärtust asjaomase riigi keskpanga märgitud osade arvu ja teisteriikide keskpankade poolt juba sissemakstud osade arvu suhtega.

2. Lisaks maksele, mis tuleb teha kooskõlas lõikega 1, maksab asjaomane liikmesriigi keskpank oma osa Euroopa Keskpanka reservidesse, reservidega võrdsustatud eraldistesse ja summadesse, mis veel tuleb määrata reservidesse ja varudesse vastavalt kasumiaruandele, mis on koostatud erandi tühistamisele eelneva aasta 31. detsembri seisuga. Makstav summa määratakse, korrutades eespool määratletud ja Euroopa Keskpanka heakskiidetud bilansis näidatud reservidekogused asjaomase keskpanga märgitud osade arvu ja teiste keskpankade poolt juba sissemakstud osade arvu suhtega.

3. Ühe või mitme riigi saamisel liikmesriikideks ja nende riikide keskpankade saamisel osaks Euroopa Keskpankade Süsteemi suurendatakse automaatselt Euroopa Keskpanka märgitud kapitali ja Euroopa Keskpanka üle kanda lubatud välisvaluutareservi varade piirmäärasid. Suurendus määratakse kindlaks korrutades vastavad hetkel kehtivad summad, laiendatud kapitali märkimise aluse piires, liituvate riikide keskpankade osakaalu ning juba Euroopa Keskpankade Süsteemi kuuluvate riikide keskpankade osakaalu suhtega. Iga riigi keskpanga osakaal kapitali märkimise aluses arvutatakse analoogselt artikli 29 lõikele 1 ja vastavasuses artikli 29 lõikega 2. Kasutatavad statistilise andmete võrdlusperioodid peavad täpselt vastama viimasel artikli 29 lõike 3 kohaselt rakendatud viieaastasel osakaalude korrigeerimisel kasutatud perioodidele.

ARTIKKEL 49

Erand artiklist 32

1. Kui pärast kolmanda etapi algust EKP nõukogu otsustab, et artikli 32 kohaldamine toob kaasa olulisi muudatusi riikide keskpankade suhtelistes tuludes, siis vähendatakse artikli 32 järgi jaotatava tulusuurust üldiselt kohaldatava protsendi võrra, mis ei ületa 60% esimesel kolmanda etapi algusele järgneval majandusaastal ning mis väheneb vähemalt 12 protsendipunkti võrra igal järgneval majandusaastal.

2. Lõiget 1 kohaldatakse kuni viie majandusaasta jooksul pärast kolmanda etapi algust.

ARTIKKEL 50

Liikmesriikide vääringute pangatähtede vahetus

Pärastvahetuskursside lõplikku kindlaksmääramist vastavalt põhiseaduseartikli III-198 lõikele 3 võtab EKP nõukogu vajalikud meetmed, ettagada lõplikult kindlaksmääratud vahetuskurssidega liikmesriikide pangatähtedevahetus riikide keskpankades nende vastavas nimiväärtuses.

ARTIKKEL 51

Üleminekusätete kohaldatavus

Kui ja kuni on olemas liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand, kohaldatakse artikleid 42 kuni 47.

5. PROTOKOLL EUROOPA INVESTEERIMISPANGA PÕHIKIRJA KINNITAMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES kinnitada Euroopa Investeerimispanka põhikirja, mis on sätestatud põhiseaduse artiklis III-393,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Käesolevagamoodustatakse põhiseaduse artiklis III-393 osutatud Euroopa Investeerimispank, edaspidi nimetatud "pank", kes täidab oma ülesandeid ja tegutseb vastavalt põhiseadusele ja käesolevale põhikirjale.

ARTIKKEL 2

Panga ülesanne on määratletud põhiseaduse artiklis III-394.

ARTIKKEL 3

Põhiseaduseartikli III-393 kohaselt on panga liikmed liikmesriigid.

ARTIKKEL 4

1. Panga kapital on 163 653 737 000 eurot, mille liikmesriigid märgivad järgmiselt:

Saksamaa	26 649 532500
Prantsusmaa	26 649 532500
Itaalia	26 649 532500
Ühendkuningriik	26 649 532500
Hispaania	15 989 719500
Belgia	7 387 065000
Madalmaad	7 387 065000
Rootsi	4 900 585500
Taani	3 740 283000
Austria	3 666 973500
Poola	3 411 263500
Soome	2 106 816000
Kreeka	2 003 725500
Portugal	1 291 287000
Tšehhi Vabariik	1 258 785500
Ungari	1 190 868500
Iirimaa	935 070000
Slovakkia	428 490500
Sloveenia	397 815000
Leedu	249 617500
Luksemburg	187 015500
Küpros	183 382000

Läti	152 335000
Eesti	117 640000
Malta	69 804 000

Liikmesriigid onvastutavad ainult selle summa ulatuses, mis on nende osa märgitud ja maksmatakapitalis.

2. Uute liikmete vastuvõtmisega suureneb märgitud kapitalvastavalt uute liikmete kaasatoodud kapitalile.
3. Juhatajate nõukogu võib ühehäälselt teha otsusesuurendada märgitud kapitali.
4. Liikme osa märgitud kapitalis ei või üle kanda,pantida ega arestida.

ARTIKKEL 5

1. Liikmesriigid maksavad märgitud kapitali keskmiselt 5%artikli 4 lõikes 1 sätestatud summadest.
2. Märgitud kapitali suurenemise korral määrab juhatajatenõukogu ühehäälselt makstava protsendi suuruse ja maksmise korra.Maksed tehakse eranditult eurodes.
3. Direktorite nõukogu võib nõuda ülejäänud märgitudkapitali maksmist sellisel määral, nagu see on vajalik, et pank saaks täita omakohustusi.

Iga liikmesriik teeb selle makse võrdeliselt oma osale märgitud kapitalis.

ARTIKKEL 6

Panka juhivad ja haldavad juhatajate nõukogu, direktorite nõukogu jahalduskomitee.

ARTIKKEL 7

1. Juhatajate nõukogu koosneb liikmesriikidenimetatud ministritest.
 2. Juhatajatenõukogu kinnitab panga krediidipoliitika üldjuhised vastavalt liidueesmärkidele.
- Juhatajate nõukogu tagab nende juhiste rakendamise.
3. Peale selle juhatajate nõukogu:
 - a) otsustab, kas suurendadamärgitud kapitali vastavalt artikli 4 lõikele 3 ja artikli 5lõikele 2;
 - b) määrabartikli 9 lõike 1 kohaldamisel kindlaks põhimõtted panga ülesanneteraames tehtud toimingute rahastamiseks;
 - c) kasutab artiklites 9 ja 11sätestatud volitusi direktorite nõukogu ja halduskomitee liikmeteametissenimetamise ja tagandamise suhtes ning neid volitusi, mis on sätestatudartikli 11 lõike 1 teises lõigus;
 - d) võtabkooskõlas artikli 16 lõikega 1 vastu otsuseid rahaliste vahenditeeraldamise kohta investeeringute tegemiseks tervikuna või osaliselt väljaspoolliikmesriikide territooriumi;
 - e) kinnitabdirektorite nõukogu aastaaruande;
 - f) kinnitabaastabilansi ja kasumiaruande;
 - g) kinnitabpanga kodukorra;
 - h) teostab muid käesolevapõhikirjaga antud volitusi.
 4. Põhiseaduse ja käesoleva põhikirja raamesvõib juhatajate nõukogu teha ühehäälselt otsuseid, mis käsitlevad pangaoperatsioonide peatamist ning vajaduse korral tema likvideerimist.

ARTIKKEL 8

1. Kuikäesolevas põhikirjas ei ole sätestatud teisiti, võetakse juhatajate nõukoguotsused vastu tema liikmete hääleteenamusega. See enamus peab esindama vähemalt 50% märgitud kapitalist.

Kvalifitseeritud hääleteenamuseks on nõutav kaheksateistpoolthäält ja 68% märgitud kapitalist.

2. Isiklikult kohalviibivate võiesindatud liikmete hääletamisest hoidumine ei takista ühehäälsust nõudvateotsuste vastuvõtmist.

ARTIKKEL 9

1. Direktoritenõukogu teeb otsuseid rahaliste vahendite andmise kohta, eelkõige laenude jatagatiste kujul, ning laenude võtmise kohta; ta määrab antud laenudeintressimäära ning komisjonitasu ja muud tasud. Täiõib kvalifitseeritud hääleteenamusega vastu võetud otsusega delegerida osa omaülesandeid halduskomiteele. Ta määratleb sellisedelegerimise tingimused ja kontrollib selle täideviimist.

Direktorite nõukogukannab hoolt, et panga haldamine toimuks asjakohaselt; ta tagab, et panka juhitakse vastavalt põhiseadusele, käesolevale põhikirjale ja juhatajate nõukogu antud üldjuhistele.

Majandusaasta lõpusesitab direktorite nõukogu aruande juhatajate nõukogule ning pärast kinnitamistavaldab selle.

2. Direktoritenõukogu koosneb 26 direktorist ja 16 asedirektorist.

Juhatajate nõukogu määrab direktorid ametisse viieks aastaks; iga liikmesriik nimetab ametisse ühe direktori ja komisjon ühe direktori.

Juhatajate nõukogu nimetab asedirektorid viieks aastaks ametisse järgmiselt:

- kaks Saksamaa Liitvabariigi nimetatavat asendusliiget,
- kaks Prantsuse Vabariigi nimetatavat asendusliiget,
- kaks Itaalia Vabariigi nimetatavat asendusliiget,
- kaks Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi nimetatavat asendusliiget,
- üks asendusliige, kelle nimetavad Hispaania Kuningriik ja Portugali Vabariik ühiselkõkkuleppel,
- üks asendusliige, kelle nimetavad Belgia Kuningriik, Luksemburgi Suurhertsogiriik ja Madalmaade Kuningriik ühiselkõkkuleppel,
- üks asendusliige, kelle nimetavad Taani Kuningriik, Kreeka Vabariik ja Iirimaa ühiselkõkkuleppel,
- üks asendusliige, kelle nimetavad Austria Vabariik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik ühiselkõkkuleppel,
- kolm asendusliiget, kelle nimetavad Tšehhi Vabariik, Eesti Vabariik, Küprose Vabariik, Läti Vabariik, Leedu Vabariik, Ungari Vabariik, Malta Vabariik, Poola Vabariik, Sloveenia Vabariik ja Slovaki Vabariik ühiselkõkkuleppel,
- üks komisjoni nimetatud asedirektor.

Direktorite nõukogu kaasab kuus mittehääletavat eksperti: kolm liikmeks ja kolm asendusliikmeks.

Direktoreid ja asedirektoreid võib ametisse tagasi nimetada.

Kodukord sätestab direktorite nõukogu nõupidamistel osalemise korra ning asendusliikmetele jakaasatud ekspertidele kohaldatavad sätted.

Halduskomiteepresident või tema puudumisel asepresident juhatab direktorite nõukogukoosolekut, kuid ei osale hääletamisel.

Direktorite nõukoguliikmed valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus ja pädevus on väljaspoolkahtlust. Nad vastutavadainult panga ees.

3. Juhatajatenõukogu võib direktori tagandada ainult siis, kui ta ei vasta enam omakohustuste täitmisel nõutavatele tingimustele; nõukogu peab tegema otsuse kvalifitseeritud hääleteenamusega.

Kui aastaaruannet ei kinnitata, astub direktorite nõukogu tagasi.

4. Surma, vabatahtliku tagasiastumise, tagandamise või kollektiivse tagasiastumise järel tekkinud vaba ametikoht täidetakse vastavalt lõikele 2. Liige asendatakse kogu tema ülejäänud ametiajaks, välja arvatud juhul, kui asendatakse kogu direktorite nõukogu.

5. Juhatajatenõukogu määrab kindlaks direktorite nõukogu liikmete töötasu. Juhatajate nõukogu näeb ette, missugune tegevus on vastuolus liikme või asendusliikme kohustustega.

ARTIKKEL 10

1. Igal direktoril on direktorite nõukogus üks hää. Ta võib delegeerida oma hääle kõigil juhtudel vastavalt menetlustele, missätetatakse panga kodukorras.

2. Kuikäesolev põhikiri ei sätesta teisiti, siis direktorite nõukogu otsused tehakse vähemalt ühekolmandikulise hääleõigusega liikmete hääleteenamusega, kesesindavad vähemalt 50% märgitud kapitalist. Kvalifitseeritud hääleteenamuseks on nõutav 18 poolthäält ja 68% märgitud kapitalist. Panga kodukord sätestab, mitu direktorite nõukogu liiget moodustavad otsuste vastuvõtmiseks vajalikukoorumi.

ARTIKKEL 11

1. Halduskomitee koosneb presidendist ja kaheksast asepresidendist, kelle juhatajate nõukogunimetab direktorite nõukogu ettepaneku põhjal ametisse kuueks aastaks. Neid võib nimetada uueks ametiajaks.

Juhatajate nõukogu võib ühehäälselt muuta halduskomitee liikmete arvu.

2. Direktoritenõukogu poolt kvalifitseeritud hääleteenamusega vastuvõetud ettepaneku põhjal võib juhatajate nõukogu kvalifitseeritud hääleteenamusega tagandada halduskomitee liikme.

3. Halduskomitee vastutab presidendi alluvuses ja direktorite nõukogu kontrolli all pangajooksva äritegevuse eest.

Ta valmistab ette direktorite nõukogu otsused, sealhulgas otsused laenude võtmise ning rahalistevahendite andmise kohta, eelkõige laenude ja tagatiste kujul. Ta tagab nende otsuste rakendamise.

4. Halduskomitee esitab hääleteenamusega arvamusi laenude võtmist või eelkõige laenude jatagatiste kujul rahaliste vahendite andmist käsitlevate ettepanekute kohta.

5. Juhatajatenõukogu määrab kindlaks halduskomitee liikmete töötasu ja sätestab, missugune tegevus on vastuolus nende kohustustega.

6. President või tema eemalejäämise korral asepresident esindab pankasid ja muudes asjades.

7. Pangapersonal allub presidendile. Ta võtab neid tööle ja vabastab nad töölt. Töötajate väljavalmimisel ei arvestata mitte ainult isiklike võimeid ja kvalifikatsiooni, vaid ka liikmesriikide kodanike tasakaalustatud esindatust. Kodukorras määratakse, milline organ on pädev vastuvõtma personali käsitlevaid sätteid.

8. Halduskomitee ja panga töötajad vastutavad ainult panga ees ning on oma kohustuste täitmiselt äielikult sõltumatud.

ARTIKKEL 12

1. Komitee, mis koosneb kuuest nende pädevuse põhjal juhatajate nõukogu poolt ametissenimetatud liikmest, kontrollib panga tegevuse vastavust parimate pangandustavadele ja vastutab selle raamatupidamisarvestuse auditeerimise eest.

2. Lõikes 1 osutatud komitee kontrollib iga aasta pangaoperatsioonide teostamise ja pangaraamatupidamise nõuetekohasust. Selleks veendub komitee, et panga operatsioonid on teostatud vastavalt põhikirjas ja kodukorras sätestatud vorminõuetele ja korrale.

3. Lõikes 1 osutatud komitee annab kinnituse, et bilansid ja kogu ülejäänud direktoritenõukogu koostatud raamatupidamise aastaaruandes sisalduv finantsteave annab tõese ja erapooletu ülevaate panga finantsseisundist selle aktive ja passivate suhtes ja selle tehingute tulemuste ja rahavoogude suhtes vaatluse all oleva finantsaasta.

4. Kodukord määrab kindlaks komitee liikmete kvalifikatsiooninõuded ja määratleb komitee tegevuse tingimused.

ARTIKKEL 13

Pank suhtleb iga liikmesriigiga selle riigi poolt nimetatud asutuse kaudu. Finantstehingute teostamisel kasutab pank asjaomase liikmesriigi keskpanka või mõnd teist selle riigi poolt heakskiidetud rahaasutust.

ARTIKKEL 14

1. Pank teebkoostööd kõikide rahvusvaheliste organisatsioonidega, kes on tegevad temaomadega samasugustes valdkondades.

2. Pank taotleb asjakohaste koostöösuhete loomist nende riikide pankade ja rahaasutustega, kuhu ulatub tema tegevus.

ARTIKKEL 15

Liikmesriigi võikomisjoni nõudel või omal algatusel tõlgendab või täiendab juhatajate nõukogujuhiseid, mis ta on andnud artikli 7 alusel, samade sätete kohaselt, misreguleerisid nende vastuvõtmist.

ARTIKKEL 16

1. Põhiseaduseartiklis III-394 seatud ülesande raames annab pank eelkõige laenude jagatiste kujul rahalisi vahendeid oma liikmetele või era- või riigiettevõtetele investeringute tegemiseks, mida viiakse ellu liikmesriikideterritooriumil, niivõrd kui mõistlikel tingimustel ei ole võimalik hankidavajalikke vahendeid muudest allikatest.

Juhatajate nõukogu kvalifitseeritudhäälteenamusega tehtud otsusega võib pank direktorite nõukogu ettepaneku põhjalsiiski ühehäälselt rahastada investeringuid, mida viiakse ellu tervikuna võiosaliselt väljaspool liikmesriikide asetsevat territooriumi.

2. Võimalustmööda antakse laene ainult tingimusel, et kasutatakse ka teisi finantsallikaid.

3. Kui pankannab laenu ettevõttele või muule asutusele peale liikmesriigi, seab ta laenutingimuseks kas selle liikmesriigi tagatise, mille territooriumile investeringusuunatakse, muu piisava tagatise või võlgniku majandustugevuse.

Lisaks sätestabdirektorite nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega, kooskõlas juhatajatenõukogu poolt artikli 7 lõike 3 punktist b lähtuvalt kehtestatudpõhimõtetega ja kui see on nõutav põhiseaduse artiklis III-394 määratletudoperatsioonide teostamiseks, mis tahes finantsmeetme tingimused, millel onteatud riskiprofiil ja mida loetakse seetõttu eritegevuseks.

4. Pank võibtagada laene, mida riigi- või eraettevõtte või muud asutused on võtnudpõhiseaduse artiklis III-394 sätestatud projektide elluviimiseks.

5. Pangaantud laenude ja tagatiste tagasimaksmata kogusumma ei tohi kunagi ületada 250%tema märgitud kapitalist, vabadest vahenditest, määramata assigneeringutest japuhaskasumist.Eelmainitud kogusummast lahutataksesumma, mis on võrdne panga (sissemakstud või -maksmata) osalustegaaktsiakapitalis.

Panga väljamakstudosalused aktsiakapitalis ei tohi kunagi ületada summat, mis vastab kogusummamale selle sissemakstud märgitud kapitalist, vabadest vahenditest, määramataassigneeringutest ja puhaskasumist.

Erandkorrasmääratakse panga eritegevuste puhul juhatajate nõukogu ja direktorite nõukoguotsuse kohaselt kooskõlas artikli 18 lõikega 3 eraldi reserv.

Käesolevat lõiget kohaldatakse ka panga konsolideeritud aastaaruannetekoostamisel.

6. Pank kaitseb end valuutariskide eest selliste klauslite lisamisega laenu- ja tagatiselepingutesse, mida ta peab asjakohaseks.

ARTIKKEL 17

1. Pangaantud laenude intressimäärad ning komisjonitasud ja muud tasud kohandataksekapitaliturul valitsevate tingimustega ning arvutatakse sellisel viisil, etnendest saadud sissetulek võimaldab pangal täita oma kohustusi, katta omakulusid ja riske ja luua reservfondi, nagu on sätestatud artiklis 22.

2. Pank ei alanda intressimäärasid.Kui intressimäärade alandamine tundub olevat soovitatav finantseeritava investeringu laadi tõttu, võib asjaomane liikmesriik või mõni muu asutus anda abi intressi maksmiseks, niivõrd kui see sobib kokku põhiseaduse artikliga III-167.

ARTIKKEL 18

Pank järgib omarahastamistehingutes järgmisi põhimõtteid:

1. Ta tagaboma vahendite kasutamise liidu huvides nii mõistlikult kui võimalik.

Ta võib anda laenevõi tagatise ainult siis, kui:

a) intressi- jaamortisatsioonimaksud tasutakse tootmisettevõtete investeringute puhultegevuskasumist, muude investeringute puhul võtab aga vastutuse see riik, kusinvesteering tehakse, või kindlustatakse kulude katmine muul viisil, ja

b) investeringu teostamine aitabüldiselt suurendada majanduslikku tootlikkust ja edendab siseturu rajamist võitloomimist.

2. Ta eiosale ettevõtetes ega võta endale vastutust nende juhtimises, välja arvatudjuhul, kui see on vajalik, et kaitsta panga õigusi laenatud vahenditetagasimaksmise kindlustamisel.

Direktorite nõukogusätetab kvalifitseeritud häälteenamusega, kooskõlas juhatajate nõukogu poolt artikli 7 lõike 3 punktist b lähtuvalt määratletud põhimõtetega kui see on vajalik põhiseaduse artiklis III-394 määratletudoperatsioonide teostamiseks, üldjuhul laenu või tagatise täienduseks,tingimused äriühingute aktsiakapitalis osalemiseks määral, mil see on vajalikinvesteeringu või programmi finantseerimiseks.

3. Ta võibpaigutada oma nõuded kapitaliturule ja võib sel eesmärgil nõuda oma võlgnikeltvõlakirjade või muude väärtpaberite väljalaskmist.

4. Pank egaliikmesriigid ei esita tingimusi, mis nõuavad panga laenuvahendite kulutamistkindlaksmääratud liikmesriigis.

5. Pank võibseada laenude tingimuseks rahvusvahelise võistupakkumise korraldamise.

6. Pank eifinantseeri tervikuna või osaliselt ühtegi investeeringut, mille vastu onliikmesriik, mille territooriumil see tuleb ellu viia.

7. Täiendusekslaenuandmistegevusele võib pank osutada tehnilise abi teenuseid vastavaltjuhatajate nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega kehtestatud tingimustele jakooskõlas käesoleva põhikirjaga.

ARTIKKEL 19

1. Iga ettevõtte, avalik-õiguslik või eraõiguslik üksusvõib vahetult pangalt finantseerimist taotleda.Taotlusi võib esitada pangale ka komisjoni või liikmesriigi kaudu, kelle territooriumilinvesteering ellu viiakse.

2. Komisjoni kaudu esitatud taotlused edastataksearvamuse andmiseks liikmesriigile, mille territooriumil investeering tehakse.Liikmesriigi kaudu esitatud taotlusededastatakse komisjonile arvamuse andmiseks.Ettevõtete otsetaotlused edastatakse asjaomasele liikmesriigile jakomisjonile.

Huvitatud liikmesriigid ja komisjon annavadoma arvamuse kuue kuu jooksul.

Kui vastust ei olesaadud selle aja jooksul, võib pank järeldada, et kõnealuse investeeringu kohtaei ole vastuväiteid.

3. Direktorite nõukogu teeb otsuse finantstehingutekohta, mille talle esitab halduskomitee.

4. Halduskomitee kontrollib, kas talle esitatudfinantstehingud vastavad käesolevale põhikirjale, eriti artiklitele 16ja 18.Kui halduskomitee onfinantstehingu poolt, edastab ta vastava ettepaneku direktorite nõukogule.Komitee võib siduda oma pooltarvamuse sellistetingimustega, mida ta oluliseks peab.Kuihalduskomitee on rahastamise vastu, siis esitab ta vastavad dokumendid koos omaarvamusega direktorite nõukogule.

5. Kui halduskomitee avaldab eitava arvamuse, võibdirektorite nõukogu teha asjaomase rahastamise kohta otsuse ainult ühehäälselt.

6. Kui komisjon avaldab eitava arvamuse, võib direktoritenõukogu teha asjaomase rahastamise kohta otsuse ainult ühehäälselt, kusjuureskomisjoni nimetatud direktor ei hääleta.

7. Kui nii halduskomitee kui ka komisjoni arvamus oneitav, ei saa direktorite nõukogu rahalisi vahendeid anda.

8. Kui heakskiidetud investeeringuga seotud finantstehingutuleb panga õiguste ja huvide tagamiseks restruktureerida, võtab halduskomiteeviivitamata erakorralised meetmed, mida ta vajalikuks peab ja millest takoheselt direktorite nõukogule aru annab.

ARTIKKEL 20

1. Pank laenab oma ülesannete täitmiseks vajalikud vahendidkapitaliturgudelt.

2. Liikmesriikide kapitaliturgudelt võib pank laenatavastavalt õigusnormidele, mida kohaldatakse nimetatud turgude suhtes.

Liikmesriigi, millesuhtes on kehtestatud erand põhiseaduse artikli III-197 lõike 1 tähenduses, pädevad asutused võivad keelduda oma nõusoleku andmisest ainult siis, kui selle riigi kapitaliturul on põhjust karta tõsisid häireid.

ARTIKKEL 21

1. Pank võib kasutada kõiki kättesaadavaid vahendeid, mida ta vahetult ei vaja oma kohustuste täitmiseks, järgmisel viisil:

- a) ta võib investeerida rahaturgudel;
- b) ta võib osta ja müüa emiteeritud väärtpapereid, kui artikli 18 lõige 2 ei sätesta teisiti;
- c) ta võib sooritada mis tahes muid oma eesmärkidega seotud finantstehinguid.

2. Ilma et see piiraks artikli 23 sätet kohaldamist, ei osale pank oma investeeringute haldamisel üheskivaluutaarbitraa is, kui see ei ole otseselt vajalik oma laenu tehingute sooritamiseks või oma võetud laenudest või antud tagatistest tulenevate kohustuste täitmiseks.

3. Pank tegutseb käesoleva artikliga hõlmatud valdkondades kokkuleppel asjaomase liikmesriigi pädevate asutustega võikeskpangaga.

ARTIKKEL 22

1. Järk-järgult luuakse reservfond, mis moodustab kuni 10% märgitud kapitalist. Kui pangakohustuste põhjal see on õigustatud, võib direktorite nõukogu teha otsusel isareserve moodustamiseks. Kuni reservfondi lõpliku täitumiseni paigutatakse sinna:

- a) intressitulud laenudelt, mis pank on andnud liikmesriikide poolt vastavalt artiklile 5 makstavatest summadest;
- b) intressitulud laenudelt, mis pank on andnud punktis a osutatud laenude tagasimaksmisest tulenevatest vahenditest,

niivõrd, kui võrd sedasissetulekut ei vajata panga kohustuste täitmiseks või tema kulude katmiseks.

2. Reservfondi ressursse investeeritakse nii, et need oleksid igal ajal kättesaadavad fondi eesmärkide saavutamiseks.

ARTIKKEL 23

1. Pangal on alati õigus üle kanda oma vara selle liikmesriigi vääringus, mille rahaühik ei ole euro, et sooritada põhiseaduse artiklis III-394 sätestatud ülesandele vastavaid finantstehinguid, arvestades käesoleva põhikirja artikli 21 sätteid. Kui pangal on raha võimalikviidset vara vajalikus vääringus, väldib ta niipalju kui võimalik selliste ülekannete tegemist.

2. Pank ei või konverteerida oma vara liikmesriigi vääringust, mille rahaühik ei ole euro, kolmanda riigi vääringusse ilma asjaomase liikmesriigi nõusolekuta.

3. Pank võib vabalt kasutada osa oma sissemakstud kapitalist ning ühenduse välistelt turgudelt laenatud vääringut.

4. Liikmesriigid kohustuvad tegema panga võlgnikele kättesaadavaks vääringu, mida nad vajavad põhisumma tagasimaksmiseks ning intresside ja komisjonitasude maksmiseks laenudelt ja tagatistelt, mida pank on andnud nende territooriumil tehtavate investeeringute jaoks.

ARTIKKEL 24

Kui liikmesriik eitab käesolevast põhikirjast tulenevaid liikmekohustusi, eriti kohustust maksta oma osa märgitud kapitalist, anda erilaene või teenindada oma võetud laene, võib juhatajate nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega peatada laenude või tagatiste andmise sellele liikmesriigile või selle kodanikele.

Selline otsus ei vabasta liikmesriiki ega tema kodanikke nende kohustustest panga ees.

ARTIKKEL 25

1. Kui juhatajate nõukogu teeb otsuse peatada panga operatsioonid, lõpetatakse viivitamata kogu tema tegevus, välja arvatud see, mis on vajalik panga varade asjakohase kasutamise, kaitsmise ja säilitamiseks tema kohustuste täitmise tagamiseks.

2. Likvideerimise korral nimetab juhatajate nõukogu ametisse likvideerijad ja annab neile juhtnõu likvideerimise täideviimiseks. Juhatajate nõukogu tagab, et panga töötajate õigused oleksid kaitstud.

ARTIKKEL 26

1. Pangal on igas liikmesriigis kõige ulatuslikumõigusvõime, mis vastavalt selle riigi seadustele kuulub juriidilistele isikutele. Sealhulgas võib ta omandada või võõrandada vallas- ja kinnisvara ning olla kohtus hagejaks või kostjaks.

2. Panga omandit ei tohi mingil viisil rekvireerida egasundvõõrandada.

ARTIKKEL 27

1. Vaidlusi ühelt poolt panga ja teiselt poolt temavõlausaldajate, võlgnike või teiste isikute vahel lahendavad riikide pädevakohtud, välja arvatud juhul, kui need vaidlused on antud Euroopa Liidu Kohtupädevusse. Pank võib lepingutes ette näha vahukohtumenetlust.

2. Pangal on igas liikmesriigis kohtudokumentide kättetoimetamise aadress. Ta võib siiskilepingutes määratleda konkreetse kättetoimetamise aadressi.

3. Panga omandit ja varasid saab ainult kohtu otsusega arestida või allutada sundtäitmisele.

ARTIKKEL 28

1. Juhatajate nõukogu võib teha ühehäälselt otsuse asutada tütarettevõtjaid või muid üksusi, millel on iseseisev õigusvõime ja mison majanduslikult iseseisevad.

2. Juhatajate nõukogu võtab ühehäälselt vastu esimeses lõikes osutatud asutuste põhikirjad, määratledes eelkõige nende eesmärgid, struktuuri, kapitali, liikmeskonna, peakorterit, asukohta, finantsressursid ja sekkumisvahendid.

3. Pank võib osaleda nimetatud asutuste juhtimises ja nende määratud kapitalis juhatajate nõukogu poolt ühehäälselt määratud summaulatuses.

4. Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide protokoll kohaldatakse esimeses lõikes osutatud asutuste suhtes juhul, kui nad on asutatud ühenduse õiguse alusel, nende organite liikmetele nende vastavate kohustuste täitmisel ja nende töötajatele samadel tingimustel, mis kehtivad panga suhtes.

Nimetatud asutustest saadavate dividendide, kapitali kasutulude või muud liiki tulude suhtes, millele teistel liikmetel peale Euroopa Liidu ja panga on õigus, kehtivad kohaldatavate õigusaktide maksusätted.

5. Edaspidisestatud piirides lahendab Euroopa Liidu Kohus vaidlusi, mis käsitlevad liiduseaduse alusel asutatud asutuse organite võetud meetmeid. Selliste meetmete vastu võib iga nimetatud asutuse liige oma eripära või liikmesriik põhiseaduse artiklis III-365 sätestatud tingimuste alusel algatada kohtuasja.

6. Juhatajate nõukogu võib ühehäälselt otsustada lubada ühenduse õiguse alusel asutatud asutuste töötajatel liituda panga ja asutuse ühisskeemidega kooskõlas vastava sisekorraga.

6. PROTOKOLL

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE JA TEATUD ORGANITE, ASUTUSTE JA TALITUSTE ASUKOHA KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE põhiseaduse artiklit III-432;

MEELDE TULETADES JAKINNITADES 8. aprilli 1965. aasta otsust ja ilma et see piiraks otsuseid tulevaste institutsioonide, organite, asutuste ja talituste asukohakohta,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

AINUS ARTIKKEL

1. Euroopa Parlamendi asukoht on Strasbourgis, kus peetakse 12 igakuist täisistungjärku, sealhulgas eelarveistungjärk. Lisatäisistungjärgud peetakse Brüsselis. Euroopa Parlamendi komiteed käivad koos Brüsselis. Euroopa Parlamendi peasekretariaat ja selle talitused jäävad Luxembourgis.
2. Nõukogu asukoht on Brüsselis. Aprillis, juunis ja oktoobris peab nõukogu oma istungeid Luxembourgis.
3. Komisjoni asukoht on Brüsselis. 8. aprilli 1965. aasta otsuse artiklites 7, 8 ja 9 loetletud talitused seatakse sisse Luxembourgis.
4. Euroopa Liidu Kohtu asukoht on Luksemburgis.
5. Euroopa Keskpanka asukoht on Frankfurtis.
6. Kontrollikoja asukoht on Luksemburgis.
7. Regioonide komitee asukoht on Brüsselis.
8. Majandus- ja sotsiaalkomitee asukoht on Brüsselis.
9. Euroopa Investeeringupanga asukoht on Luksemburgis.
10. Europoli asukoht on Haagis.

7. EUROOPA LIIDU PRIVILEEGIDE JA IMMUNITEETIDE PROTOKOLL

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE, et liidul on põhiseaduse artikli III-434 alusel liikmesriikide territooriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immunitetid,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

I PEATÜKK

LIIDU OMAND, VARA JA TEGEVUS

ARTIKKEL 1

Liidu ruumid ja ehitised on puutumatud. Neid ei või läbi otsida, arestida, konfiskeerida ega sundvõranda. Liidu omandi ja vara suhtes ei kehti Euroopa Kohtu loata ükski haldus- ega õiguslik piirang.

ARTIKKEL 2

Liidu arhiivid on puutumatud.

ARTIKKEL 3

Liit, tema vara, tulud ja muu omand on vabastatud kõikidest otsestest maksudest.

Alati kui võimalik, võtavad liikmesriikide valitsused asjakohased meetmed, et hüvitada või tagastada vallas- või kinnisvara hinnas sisalduvad kaudsed maksud või müügitulud, kui liit teeb oma ametlikuks kasutuseks ulatuslikke oste, mille hind sisaldab selliseid makse. Neid sätteid ei kohaldata, kui nende mõjul liidupiires kahjustatakse konkurentsi.

Vabastus ei kehtimaksude ja tasude suhtes, mis katavad üksnes kommunaalteenuste kulud.

ARTIKKEL 4

Liit on vabastatud kõikidest tollimaksudest, impordi- ja ekspordikeeldudest ning impordi- ja ekspordipiirangutest ametlikuks kasutuseks mõeldud kaupade puhul. Riigiterritooriumil, kuhu need kaubad on selliselt imporditud, ei võranda neid tasu eest ega tasuta, välja arvatud tingimustel, mille on heaks kiitnud selleriigi valitsus.

Samuti on liiduväljaanded vabastatud tollimaksudest, impordi- ja ekspordikeeldudest ning impordi- ja ekspordipiirangutest.

II PEATÜKK

SIDE JA REISILUBA (*LAISSEZ-PASSER*)

ARTIKKEL 5

Liidu institutsioonidele võimaldatakse ametlikuks sidepidamiseks ja kõikide oma dokumentide edastamiseks liikmesriigi territooriumil sama kord, mille see riik tagabdiplomaatilistele esindustele.

Liidu institutsioonide ametlikku kirjavahetust ja muid ametlikke teateid eitsenseerita.

ARTIKKEL 6

Liidu institutsioonide presidendid võivad liidu institutsioonide liikmetele jateenistujatele väljastada nõukogu lihthäälteenamusega vastu võetud Euroopamäärusega kehtestatud vormis reisiloa (*laissez-passer*), mida liikmesriikide asutused tunnustavad kehtiva reisidokumendina. Neid reisilube väljastatakse ametnikele ja muudele teenistujatele tingimustel, mis on ette nähtud liidu ametnikepersonalieeskirjades ja muude teenistujate teenistustingimustes.

Komisjon võib sõlmida lepinguid nende reisilubade tunnustamiseks kehtivate reisidokumentidenakolmandate riikide territooriumil.

III PEATÜKK

EUROOPA PARLAMENDI LIIKMED

ARTIKKEL 7

Euroopa Parlamendi istungipaika sõitvate või sealt lahkuvate Euroopa Parlamendi liikmete vabaliikumise suhtes ei kehtestata ühtegi haldus- ega muud piirangut.

Tolli- ja valuutakontrolli suhtes võimaldatakse Euroopa Parlamendi liikmetele:

- a) nende oma valitsuse poolt samasoodustused, mis välismaal ajutisel ametilähetusel olevatele kõrgeteleametnikele;
- b) teiste liikmesriikide valitsustepoolt samad soodustused, mis välisriikide valitsuste esindajatele ajutisel ametilähetusel.

ARTIKKEL 8

Euroopa Parlamendiliikmeid ei või üle kuulata, neid kinni pidada ega neid kohtumenetlusele allutadanende poolt oma kohustuste täitmisel avaldatud arvamuste või antud häältetõttu.

ARTIKKEL 9

Euroopa Parlamendi istungjärkude ajal on parlamendi liikmetel:

- a) oma riigi territooriumil samasugune immunitet nagu selle riigi parlamendiliikmetel;
- b) teise liikmesriigi territooriumil immunitet kinnipidamise ja kohtumenetluse suhtes.

Parlamendi liikmete immunitet kehtib ka siis, kui nad sõidavad Euroopa Parlamendi istungipaika jasealt tagasi.

Immunitedile ei saa tugineda, kui parlamendi liige tabatakse õiguserikkumiselt, ning see ei takista Euroopa Parlamendil kasutamast õigust tühistada oma liikme immunitet.

IV PEATÜKK

LIIDU INSTITUTSIOONIDE TÖÖS

OSALEVAD LIIKMESRIIKIDE ESINDAJAD

ARTIKKEL 10

Liidu institutsioonide töös osalevatele liikmesriikide esindajatele, nendenõuandjatele ja tehnilistele asjatundjatele võimaldatakse oma kohustusi täites ning kohtumispai ka ja sealt tagasi sõites tavapärased privileegid, immunitetid ja soodustused.

Käesolev artikkelkehtib samuti liidu konsultatiivorganite kohta.

V PEATÜKK

LIIDU AMETNIKUD JA MUUD TEENISTUJAD

ARTIKKEL 11

Iga liikmesriigiterritooriumil on liidu ametnikel ja muudel teenistujatel nende kodakondsusestolenemata järgmised privileegid ja immunitetid:

a) vastavalt põhiseaduse sätetele, mis käsitlevad ühest küljest ametnike ja muude teenistujate vastutust liidu eesja teisest küljest Euroopa Liidu Kohtu pädevust liidu ja selle ametnikevahelistes vaidlustes, kohtulik puutumatus ametiülesannete täitmisel sooritatud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste suhtes. Neile jääb see puutumatus ka pärast nende ametistlahkumist;

b) teenistujate puhul ei kehtis isserändepiirangud ega välismaalaste registreerimise formaalsused. Samaprivileegi kohaldatakse nende abikaasade ja neist sõltuvate pereliikmete kohta;

c) valuutaeeskirjade suhtes on neil samad soodustused, mis tavapärastel võimaldatakse rahvusvaheliste organisatsioonide ametnikele;

d) õigus selles riigis esmakordsel ametisse asumisel tollimaksuvabalt riiki tuua oma mööbel ja muu vallasvara ning õigus oma mööbel ja muu vallasvara tollimaksuvabalt sellest riigist taas väljaviia, kui nende ametikohustused selles riigis lõpevad; mõlemal juhul vastavalt tingimustele, mida peab vajalikuks selle riigi valitsus, kus seda õigust kasutatakse;

e) õigus tollimaksuvabalt riikituua isiklikuks kasutamiseks mõeldud auto, mis on omandatud riigis, kus nad viimati elasid, või riigis, mille kodanikud nad on, selle riigi siseturulvalitsevate tingimuste kohaselt, ning see auto tollimaksuvabalt sellest riigist taas välja viia; mõlemal juhul vastavalt tingimustele, mida peab vajalikuks asjaomase riigi valitsus.

ARTIKKEL 12

Kooskõlas Euroopaseadusega sätestatud tingimuste ja menetlusega, on liidu ametnikud ja muud teenistujad kohustatud maksma liidule maksu töö- ja muudelt tasudelt, mida liitneile maksab. Kõnealune seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist asjaomaste institutsioonidega.

Töö- ja muud tasud, mida liit oma ametnikele ja muudele teenistujatele maksab, on vabastatud riigimaksudest.

ARTIKKEL 13

Tulumaksu, omandimaksu ja pärandimaksurakendamisel ning liidu liikmesriikide vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimist käsitlevate konventsioonide kohaldamisel loetakse, et liidu ametnikud ja muud teenistujad, kes üksnes oma kohustuste täitmiseks ühenduse teenistuses asuvad elama liikmesriigi territooriumile, mis nende liidu teenistusse astudesei ole residendirii, nii nende tegelikus elukohariigis kui ka residendirii, on säilitanud oma elukoha viimati nimetatud riigis, tingimusel et see riik on liidu liige. See säte kehtib ka abikaasa kohta, kui abikaasa ei tegutse iseseisvalt tasustataval töökohal, ning käesolevas artiklis nimetatud isikute ülalpidamisel ja hoole all olevate laste kohta.

Esimeses lõigus nimetatud isikutele kuuluv vallasvara, mis asub selle riigi territooriumil, kus nad viibivad, on selles riigis vabastatud pärandimaksust. Pärandimaksu suurust määrates loetakse selline vara nende isikute maksustavas elukohariigis asuvaks, arvestades kolmandateriikide õigusi ja topeltmaksustamist käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonide võimalikku kohaldamist.

Käesoleva artiklisätete kohaldamisel ei arvestata sellist elukohta, mis on seotud üksnes kohustuste täitmisega muude rahvusvaheliste organisatsioonide teenistuses.

ARTIKKEL 14

Liidu ametnike jamuude teenistujate sotsiaalkindlustus tagatiste kava määratakse kindlaks Euroopaseadusega. Kõnealune seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist asjaomaste institutsioonidega.

ARTIKKEL 15

Liidu ametnike jamuude teenistujate kategooriad, kelle kohta osaliselt või täielikult kehtivad artikli 11, artikli 12 teise lõigu ja artikli 13 sättemääratakse kindlaks Euroopa seadusega. Kõnealune seadus võetakse vastu pärast konsulteerimist asjaomaste institutsioonidega.

Liikmesriikide valitsustele teatatakse korrapäraselt sellistesse kategooriatesse kuuluvate ametnike ja muude teenistujate nimed, ametinimetused ja aadressid.

VI PEATÜKK

liidu juurde akrediteeritud kolmandate riikide esinduste privileegid ja immunitetid

ARTIKKEL 16

Liikmesriik, mille territooriumil on liidu institutsiooni asukoht, annab kolmandate riikide esindustele, mis on akrediteeritud liidu juurde, tavapäraseid diplomaatilised privileegid ja immunitetid.

VII PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 17

Liidu ametnikele ja muudele teenistujatele antakse privileegid, immunitetid ja soodustused üksnes liidu huvides.

Iga liidu institutsioon peab ametnikule või muule teenistujale antud immuniteditühistama alati, kui kõnealune institutsioon leiab, et sellise immuniteditühistamine ei ole vastuolus liidu huvidega.

ARTIKKEL 18

Käesoleva protokollikohaldamisel teevad liidu institutsioonid koostööd asjaomaste liikmesriikide vastutavate asutustega.

ARTIKKEL 19

Artiklid 11 kuni 14 ja 17 on kohaldatavad komisjoni liikmete suhtes.

ARTIKKEL 20

Artiklid 11 kuni 14 ja 17 on kohaldatavad Euroopa Liidu Kohtu kohtunike, kohtujuristide, kohtusekretäride ja kaasettekandjate suhtes, ilma et eelõeldu piiraks protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kinnitamise kohta, kohtunike ja kohtujuristide kohtulikkust puutumatust käsitleva artikli 3 sätet kohaldamist.

Artiklid 11 kuni 14 ja 17 on samuti kohaldatavad kontrollikoja liikmete suhtes.

ARTIKKEL 21

Käesolevat protokollikohaldatakse ka Euroopa Keskpanga, selle organite liikmete ja selle personalisuhetes, piiramata protokoll Euroopa Keskpanga Süsteemi ning Euroopa Keskpanga põhikirja kinnitamise kohta, kohaldamist.

Lisaks on Euroopa Keskpank vabastatud mis tahes kujul maksustamisest või muust sellelaadsest kohustusest tema kapitali mis tahes suurenemise korral ning eri formaalsustest, mida võidakse sellega siduda riigis, kus on kõnealuse panga alaline asukoht. Kõnealuse panga ja selle organite tegevust, mis on kooskõlas Euroopa Keskpanga Süsteemi ning Euroopa Keskpanga põhikirjaga, ei maksustata käibemaksuga.

ARTIKKEL 22

Käesolevat protokollikohaldatakse ka Euroopa Investeeringupanga, selle organite liikmete ja selle personali suhtes ning selle töös osalevate liikmesriikide esindajate suhtes, piiramata panga põhikirja kinnitava protokoll kohaldamist.

Peale selle on Euroopa Investeeringupank vabastatud mis tahes kujul maksustamisest või muust sellelaadsest kohustusest tema kapitali mis tahes suurenemise korral ning mitmesugustest formaalsustest, mida võidakse sellega siduda riigis, kus on kõnealuse panga asukoht. Samamoodi ei tulene mingeid makse panga tegevuse lõpetamisest või likvideerimisest. Lõpuks ei kuulu käibemaksu alla panga ja tema organite tegevus, mis on kooskõlas tema põhikirjaga.

8. PROTOKOLL

TAANI KUNINGRIIGI, IIRIMAA NING

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI,
KREEKA VABARIIGI, HISPANIA KUNINGRIIGI
JA PORTUGALI VABARIIGI NING AUSTRIAVABARIIGI,
SOOME VABARIIGI JA ROOTSI KUNINGRIIGI
ÜHINEMISLEPINGUTE JA –AKTIDE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEENUTADES, et Taani Kuningriik, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ühinesid Euroopa ühendustega 1. jaanuaril 1973. aastal; et Kreeka Vabariik ühines Euroopa ühendustega 1. jaanuaril 1981. aastal; et Hispaania Kuningriik ja Portugali Vabariik ühinesid Euroopa ühendustega 1. jaanuaril 1986. aastal; et Austria Vabariik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik ühinesid 1. jaanuaril 1995. aastal Euroopa ühendustega ja Euroopa Liidu lepingu alusel asutatud Euroopa Liiduga;

ARVESTADES, et põhiseaduse artikli IV-437 lõige 2 näeb ette eespool osutatud ühinemislepingute kehtetuks tunnistamise;

ARVESTADES, et kõnealuste ühinemislepingute janendele lisatud aktide teatud sätted on jätkuvalt asjakohased; ning et põhiseaduse artikli IV-437 lõikes 2 nähakse ette, et sellised sätted tuleb sätestada protokollis või tuleb neile protokollis viidata, et nad jääksid kehtima ning nende õiguslik toime säiliks;

NING ARVESTADES, et nende sätete põhiseadusegavastavusse viimiseks on vaja teha tehnilisi kohandusi, muutmata nende sätete õigusjõudu,

ON KOKKU LEPPINUD, et Euroopa põhiseaduselepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatakse järgmised sätted:

I JAOTIS

ÜHISSÄTTED

ARTIKKEL 1

Ühinemislepingutest tulenevad õigused jakohustused, millele viidatakse põhiseaduse artikli IV-437 lõike 2 punktides a–d, jõustuvad nendes lepingutes sätestatud tingimustel järgmistel kuupäevadel:

- a) 1. jaanuaril 1973 Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemisleping;
- b) 1. jaanuaril 1981 Kreeka Vabariigi ühinemisleping;
- c) 1. jaanuaril 1986 Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemisleping;
- d) 1. jaanuaril 1995 Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemisleping.

ARTIKKEL 2

1. Artiklis 1 nimetatud ühinevad riigid peavad ühinema järgmiste, enne oma liitumist sõlmitud lepingute jakonventsioonidega, kui need lepingud või konventsioonid on veel jõus:

a) teiste liikmesriikide vahel sõlmitud lepingud ja konventsioonid, mis põhinevad Euroopa Ühenduse asutamislepingul, Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingul või Euroopa Liidu lepingul, võimis on lahutamatud nimetatud lepingute eesmärkide saavutamise, või mis on seotud ühenduste või liidu toimimise või selle tegevusega;

b) lepingud ja konventsioonid, mis teised liikmesriigid on sõlminud kas ühiselt Euroopa ühenduste, ühe või enama kolmandariigi või rahvusvahelise organisatsiooniga, ning kõnealuste lepingute või konventsioonidega seotud lepingud. Selles suhtes annavad liit ja teised liikmesriigid abi artiklis 1 osutatud ühinevatele riikidele.

2. Vajaduse korral võtavad uued liikmesriigid asjakohased meetmed, et kohandada omaseisukohti rahvusvaheliste organisatsioonide ja nende rahvusvaheliste lepingutesuhtes, milles osalevad ka liit või Euroopa Aatomienergiaühendus või teised liikmesriigid, liiduga ühinemisest tulenevate õiguste ja kohustustega.

ARTIKKEL 3

Ühinemisaktide sätted, mille eesmärgiks võitajajärjeks on Euroopa Ühenduste Kohtu ja üldkohtu tõlgenduses tunnistada kehtetuks või muuta, teisiti kui üleminekumeetmena, Euroopa ühenduste või Euroopa Liidu lepinguga asutatud Euroopa Liidu institutsioonide, organisatsioonide või asutuste poolt vastu võetud akte, jäävad jõusse, kohaldades teist lõiku.

Esimeses lõigus osutatud sätetel on sama õiguslik toime nagu aktidel, mida nad kehtetuks tunnistavad või muudavad, ning neile kohaldatakse samu eeskirju, mida kõnealustele aktidele.

ARTIKKEL 4

Euroopa ühenduste või Euroopa Liidu lepingugaasutatud Euroopa Liidu institutsioonide, organisatsioonide või asutuste aktidetekstid, mis on vastu võetud enne artiklis 1 osutatud ühinemisi, ja mis onhiljem järjestikku koostatud inglise ja taani keeles, kreeka keeles, hispaaniaja portugali keeles ning soome ja rootsi keeles, on autentsed alatesartiklis 1 osutatud asjaomastest ühinemiskuupäevadest samadel tingimustelkui teistes keeltes koostatud ja autentsed tekstid.

ARTIKKEL 5

Käesoleva protokollil üleminekusätteid, kui needei ole enam kohaldatavad, võib kehtetuks tunnistada nõukogu Euroopa seadusega.Nõukogu teeb ühehäälse otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

II JAOTIS

TAANI KUNINGRIIGI, IIRIMAA NING SUURBRITANNIA JA

PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI ÜHINEMISTINGIMUSIKÄSITLEVA AKTI SÄTTED

1. jagu

SättedGibraltari kohta

ARTIKKEL 6

1. Institutsioonide akte, mis käsitlevadpõhiseaduse I lisa esinevaid tooteid ja tooteid, mille suhtes ühisepõllumajanduspoliitika rakendamise tulemusena kehtivad liitu importimiselerieeskirjad, ega kumuleeruva käibemaksu alaste liikmesriikide õigusaktideühtlustamist käsitlevaid akte ei kohaldata Gibraltari suhtes, kui nõukogu eivõta vastu Euroopa otsust, mis sätestab teisiti. Nõukogu teeb otsuseühehäälselt komisjoni ettepaneku põhjal.

2. Taani Kuningriigi, Iirimaa ningSuurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemist käsitleva aktiII lisa punktis VI[1] määratletud Gibraltariolukord säilitatakse.

2. jagu

SättedFääri saarte kohta

ARTIKKEL 7

Fääri saartel elavaid Taani kodanikkekäsitletakse liikmesriigi kodanikena põhiseaduse tähenduses üksnes alateskuupäevast, mil kõnealune põhiseadus muutub kohaldatavaks kõnealuste saartesuhtes.

3. jagu

Sätted Kanalisaarte ja Mani saare kohta

ARTIKKEL 8

1. Liidu tolliküsimuste ja koguselistepiirangute eeskirju, eriti tollimakse, kõiki samaväärse toimega makse ningühist tollitariifistikku kohaldatakse Kanalisaarte ja Mani saare suhtes samadelttingimustel, kui neid kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes.

2. Põllumajandustoodete ja nendest töödeldudtoodete osas, mille kohta kehtib kaubanduse erireiim, kohaldatakse liidueeskirjadega ette nähtud ning Ühendkuningriigis kohaldatavaid impordimakse jamuid impordimeetmeid kolmandate riikide suhtes.

Samuti kohaldatakseselliseid liidu eeskirjade sätteid, mis on vajalikud võimaldamaks nende toodetevaba liikumist ja kaubanduse normaalsete konkurentsitingimuste järgimist.

Nõukogu võtabkomisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused või otsused, mis kehtestavadtingimused, mille alusel kohaldatakse eelnevates lõikudes märgitud sätteidkõnealuste territooriumide suhtes.

ARTIKKEL 9

Liidu õigus ei mõjutaKanalisaarte või Mani saare elanike õigusi Ühendkuningriigis. Selliste isikutesuhtes ei kehti siiski isikute ja teenuste vaba liikumist käsitlevad liiduõiguse sätteid.

ARTIKKEL 10

EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingu sätteid, mis on kohaldatavad isikute võiettevõtjate suhtes kõnealuse lepingu artikli 196 tähenduses, kohaldatakse kõnealuste isikute või ettevõtjate suhtes, kui need elavad või asuvad käesoleva protokollis artiklis 8 osutatud territooriumidel.

ARTIKKEL 11

Artiklis 8 osutatud territooriumide asutused kohaldavad liidu kõigi füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes ühesugust režiimi.

ARTIKKEL 12

Kui käesolevas jaosmääratletud korra kohaldamise jooksul ilmnevad liidu ja artiklis 8 osutatud territooriumide vahelises suhtlemises ükskõik kummal poolel raskused, paneb komisjon viivitamata nõukogule ette kaitsemeetmed, mida ta vajalikuks peab, ja täpsustab nende kohaldamistingimused.

Nõukogu võtab vastu asjakohased Euroopa määrused või otsused ühe kuu jooksul.

ARTIKKEL 13

Käesolevas jaos käsitletakse Kanalisaarte või Mani saare elanikku Briti kodanikuna, kel on kõnealune kodakondsus sel põhjusel, et tema ise, tema vanem või vanavanem on sündinud, lapsendatud, naturaliseeritud või registreeritud kõnealustel saartel. Sellist isikut ei käsitleta selles mõttes Kanalisaarte või Mani saare elanikuna, kui tema ise, tema vanem või vanavanem on sündinud, lapsendatud, naturaliseeritud või registreeritud Ühendkuningriigis. Samuti ei käsitleta tedasellisena, kui ta ükskõik millal on elanud viis aastat Ühendkuningriigis.

Selliste isikute kindlakstegemiseks vajalikud haldusmeetmed tehakse teatavaks komisjonile.

4. jagu

Sätted industrialiseerimise ja majanduse arengu

poliitika rakendamise kohta Iirimaal

ARTIKKEL 14

Liikmesriigid võtavad arvesse tõsiasja, et Iiri valitsus on asunud rakendama industrialiseerimise ja majanduse arengu poliitikat, mille eesmärgiks on ühtlustada Iiri elatustaseme liikmesriikide elatustasemega ja kõrvaldada tööpuudus, tasandades järk-järgult arengutasemete piirkondlikke erinevusi.

Nad tunnistavad, et kõnealuse poliitika eesmärkide saavutamine on nende ühistes huvides ja nõustuvad sel eesmärgil soovitada institutsioonidel rakendada kõikipõhiseadusega ette nähtud meetmeid ja menetlusi, eelkõige kasutada sobivalt liidu ressursse, mis on mõeldud selle eesmärkide saavutamiseks.

Liikmesriigid tunnistavad eelkõige, et põhiseaduse artiklite III-167 ja III-168 kohaldamisel on vajalik arvesse võtta majanduse laiendamise ja elanikkonna elatustaseme tõstmise eesmärgid.

5. jagu

Sätted teabevahetuse kohta Taaniga tuumaenergia vallas

ARTIKKEL 15

1. Alates 1. jaanuarist 1973 antakse EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaselt liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave Taani kättesaadavaks, kes levitab seda piiratud omal territooriumil kõnealuses artiklis sätestatud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1973 annab Taanilõikes 3 täpsustatud sektorites Euroopa Aatomienergiaühenduse kättesaadavaks koguse teavet. Kõnealune teave esitatakse üksikasjalikult komisjonile edastatavas dokumendis. Komisjon edastab selle teabe EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 13 sätestatud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Sektorid, mille kohta Taani edastab Euroopa Aatomienergiaühendusele teavet, on järgmised:

- a) raske veeaglustiga ja orgaanilise vedelikuga jahutatud reaktor DOR;
- b) raskevee survevesireaktorid DT-350 ja DK-400;
- c) kõrgtemperatuurigagaasikaar;
- d) seadistamine ja elektrooniline erivarustus;
- e) töökindlus;
- f) reaktori füüsika, reaktoridünaamika ja soojusvahetus;
- g) materjalide ja varustuse reaktorisise testimine.

4. Taani kohustub varustama Euroopa Aatomienergiaühendust igasuguse teabega, mis täiendab edastatavaid andmeid, eelkõige Euroopa Aatomienergiaühenduse või liikmesriigi ametnike külastamisel Riisikeskusesse, iga üksikjuhtum osas vastastikuse kokkuleppe määratavate tingimuste kohaselt.

ARTIKKEL 16

1. Sektorites, kus Taani annab teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse, annavad pädevad asutused ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmise korral väljakaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigus liikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole mingit kohustust anda või pakkuda kolmandatele isikutele ainulitsentse või osalisi ainulitsentse kõnealuste patendiõiguste kohta.

2. Ainulitsentse või osalise ainulitsentse väljaandmise korral julgustab Taani selliseid litsentsiandjaid andma liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele kaubanduslikel tingimustel välja all-litsentse ning hõlbustab seda tegevust.

Kõnealused ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapärasel kaubanduslikel tingimustel.

6. jagu

Sätted teabevahetuse kohta
Iirimaa tuumaenergia vallas

ARTIKKEL 17

1. Alates 1. jaanuarist 1973 antakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaselt liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave Iirimaa käsutusse, kes levitab seda piiratud omal territooriumil kõnealuses artiklis sätestatud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1973 annab Iirimaa Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse Iirimaa tuumaenergia vallas omandatud teabe, mida levitatakse piiratud niivõrd, kui võrd tegemist ei ole puhtal kujul kommertsrakendustega. Komisjon edastab selle teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 13 sätestatud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 ja 2 osutatud teave käsitleb põhiliselt uuringuid energiatehnikareaktori arendamiseks ning tööd radioisotoopidega ja nende kasutamist meditsiinis, sealhulgas kiirguskaitse probleemide valdkonnas.

ARTIKKEL 18

1. Sektorites, kus Iirimaa annab teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse, annavad pädevad asutused ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmise korral väljakaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigus liikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole mingit kohustust anda või pakkuda kolmandatele osapooltele ainulitsentse või osalisi ainulitsentse kõnealuste patendiõiguste kohta.

2. Ainulitsentse või osalise ainulitsentse väljaandmise korral julgustab Iirimaa selliseid litsentsiandjaid andma ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele kaubanduslikel tingimustel välja all-litsentse ning hõlbustab seda tegevust.

Kõnealused ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapärasel kaubanduslikel tingimustel.

7. jagu

Sätted teabevahetuse kohta Ühendkuningriigiga

ARTIKKEL 19

1. Alates 1. jaanuarist 1973 antakse EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaseltliikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave Ühendkuningriigikäsutusse, kes levitab seda piiratudl oma territooriumil kõnealusel artiklissätetud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1973 annabÜhendkuningriik Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-IiriÜhendkuningriigi ühinemistingimusi käsitleva akti protokolli nr 28 lisas[2] esitatud nimekirjassätetud sektorites Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse võrdväärse koguseteavet. Kõnealusel teave esitatakse üksikasjalikult komisjonile edastatavasdokumendis. Komisjon edastab selle teave Euroopa Aatomienergiaühenduseasutamislepingu artiklis 13 sätetud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Pidades silmas ühenduse suuremat huviteatavate sektorite vastu pöörab Ühendkuningriik erilist tähelepanu teabedastamisele järgmistel sektorites:

- a) kiirete reaktoriteuuringud ja arendus (sealhulgas ohutus);
- b) alusuuringud (kohaldatav reaktoritüüpide suhtes);
- c) reaktori ohutus (muud reaktorid pealekiirete reaktorite);
- d) metallurgia, teras, tsirkooniumisulamid, betoon;
- e) struktuurimaterjalide sobivus;
- f) eksperimentaalne kütusetootmine;
- g) termohüdrodünaamika;
- h) seadistamine.

ARTIKKEL 20

1. Nendes valdkondades, kus Ühendkuningriikannab teave Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse, annavad pädevad asutusedühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmise korral väljakaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigus ühenduseliikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole mingit kohustustanda või pakkuda kolmandatele osapooltele ainulitsentse või osalisiainulitsentse kõnealusel patendiõiguste kohta.

2. Ainulitsentse või osalise ainulitsentsiväljaandmise korral julgustab Ühendkuningriik selliseid litsentsiandjaid andmaühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele välja kaubanduslikeltingimustel all-litsentse ja hõlbustab seda tegevust.

Kõnealusel ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapäraselkaubanduslikel tingimustel.

III JAOTIS

KREEKA VABARIIGI ÜHINEMIST KÄSITLEVA AKTI SÄTTED

1. jagu

Sätted tollimaksuvabastusekohta,

mille Kreeka annab teatavatekaupade importimisel

ARTIKKEL 21

Põhiseaduse artikkel III-151 ei takista KreekaVabariiki säilitamast vabastusmeetmeid, mis on vastu võetud enne 1. jaanuaril1979 vastavalt järgmistele seadustele:

- a) seadus nr 4171/61 (riigi majandusearengu toetamise üldmeetmed),
- b) dekreet-seadus nr 2687/53(väliskapitali investeerimine ja kaitse),
- c) seadus nr 289/76 (piirialade arenguedendamise soodustused ja kõikide sellega seotud küsimuste reguleerimine),

kuni nende lepingute aegumiseni, mille KreekaVabariigi valitsus on sõlminud kõnealusel meetmetest kasusaajatega.

2. jagu

Sätetadmaksustamise kohta

ARTIKKEL 22

Kreeka Vabariigi ühinemistingimuste akti VIII lisa [3] punktis II.2 loetletud akte kohaldatakse Kreeka Vabariigi suhtes vastavalteespool nimetatud lisa sätetatud tingimustele, välja arvatud sellepunktidele 9 ja 18.b tehtud viidete osas.

3. jagu

Sätetdpuuvilla kohta

ARTIKKEL 23

1. Käesolev jagu käsitleb kraasimata või kammimata puuvilla, mis kuulub koondnomenklatuuri alamrubriiki nr 520 100.

2. Liidus võetakse kasutusele süsteem eelkõige selleks, et:

- a) toetada puuvilla tootmist liidu sellistes piirkondades, kus see on põllumajanduse jaoks tähtis,
- b) võimaldada asjaomastel tootjatel teenida rahuldavat sissetulekut,
- c) stabiliseerida turgu struktuuri parandamisega tarnimise ja turustamise tasandil.

3. Lõikes 2 nimetatud süsteem hõlmab tootmisabi.

4. Selleks et võimaldada puuvillatootjatel keskenduda pakumist ja kohandada tootmist turunõuetele, kehtestatakse tootjate ühenduste ja selliste ühenduste liitumoodustamist julgustav kord.

Kõnealuse korraga nähakse ette toetused selleks, et soodustada tootjate ühenduste moodustamist ja hõlbustada nende toimimist.

Kõnealusest korrast võivad kasu saada üksnes need ühendused, mis:

- a) on moodustatud tootjate eneste algatusel,
- b) pakuvad oma tegevuse kestuse ja tõhususe suhtes piisavaid tagatisi,
- c) on pälvinud asjaomase liikmesriigi tunnustuse.

5. Liidukaubandussüsteemi kolmandate riikide suhtes ei mõjutata. Seda silmas pidades on eriti lubamatu sätestada importi kitsendavaid meetmeid.

6. Käesoleva jao alusel kehtestatud süsteemitehtavad vajalikud muudatused kehtestatakse nõukogu Euroopa seadusega.

Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused ja otsused, millega kehtestatakse selle jaorakendamiseks vajalikud üldeeskirjad.

Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

4. jagu

SätetdKreeka majandusliku ja tööstusliku arengu kohta

ARTIKKEL 24

Liikmesriigid võtavad arvesse asjaolu, et Kreeka Vabariigi valitsus on alustanud sellise industrialiseerimise ja majandusarengu poliitika rakendamist, mis on mõeldud Kreeka elatustaseme vastavusse viimiseks muude liikmesriikide omaga ja osalise tööpuuduse kõrvaldamiseks, samal ajal vähendades järk-järgult erinevusi piirkondade arengutasemetes.

Nad tunnistavad, et kõnealuse poliitika eesmärkide saavutamine on nende ühistes huvides.

Selleks rakendavad institutsioonid kõikipõhiseadusega ette nähtud meetmeid ja menetlusi, kasutades eelkõige sobivaltliidu ressursse, mis on mõeldud selle eesmärkide saavutamiseks.

Elkõige on põhiseaduse artiklite III-167 ja III-168 kohaldamisel vaja arvesse võtta majanduse laiendamise ja elanikkonnaelatus taseme tõstmise eesmärgid.

5. jagu

Säteteabevahetuse kohta

Kreekagatuumaenergia vallas

ARTIKKEL 25

1. Alates 1. jaanuarist 1981 antakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaselt liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave Kreeka Vabariigikäsutusse, kes levitab seda oma territooriumil piiratud kõnealus artiklissaatetud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1981 annab Kreeka Vabariik Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse Kreekas tuumaenergia vallas omandatud teave, mida levitatakse piiratud niivõrd, kuivõrd tegemist ei ole puhtal kujul kommertsrakendustega. Komisjon edastab selle teave Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 13 sätestatud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teave käsitlepeamiselt:

- a) uuringuid raadioisotoopide kasutamise kohta järgmistes valdkondades: meditsiin, põllumajandus, entomoloogia, keskkonnakaitse,
- b) tuumatehnoloogia kasutamist arheomeetrias,
- c) elektrooniliste meditsiiniseadmete arendamist,
- d) radioaktiivsete maade geoloogilise luure meetodite arendamist.

ARTIKKEL 26

1. Sektorites, kus Kreeka Vabariik annab teave Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse, väljastavad pädevad asutused ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmise korral kaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigus ühenduseliikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole mingit kohustust andavõi pakkuda kolmandatele isikutele ainulitsentse või osalisi ainulitsentse kõnealuste patendiõiguste kohta.

2. Ainulitsentse või osalise ainulitsentsi väljaandmise korral julgustab Kreeka Vabariik selliseid litsentsiandjaid andma ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele kaubanduslikel tingimustel välja all-litsentse ning hõlbustab seda tegevust.

Kõnealused ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapärasel kaubanduslikel tingimustel.

IV JAOTIS

HISPAANIA KUNINGRIIGI JA PORTUGALI VABARIIGI

ÜHINEMISTINGIMUSIKÄSITLEVA AKTI SÄTTED

1. jagu

Finantssätted

ARTIKKEL 27

Käibemaksust laekuvad omavahendid arvutatakse ja seda kontrollitakse nii, nagu kuuluksid Kanaarisaared ning Ceuta ja Melilla kuuenda nõukogu direktiivi 77/388/EMÜ (17. mai 1977) (kumuleerivate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas) territoriaalsesse kohaldamisalasse.

2. jagu

Sätet patentide kohta

ARTIKKEL 28

Hispaania siseriikliku õiguse tõendamiskohustusega seotud sätteid, mis on vastu võetud Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemistingimusi käsitleva akti protokolli nr 8 lõike 2 alusel, ei kohaldata kui on esitatud

patendirikkumise hagi teise patendiomaniku vastu, kellel on hageja poolt patenteeritud meetodil valmistatud tootega identse toote valmistamise meetodi patent, juhul kui nimetatud teine patent on välja antud enne 1. jaanuari 1986.

Juhul, kui tõendamiskohustuse üleminekut eikohaldada, nõuab Hispaania Kuningriik patendi omanikult ka edaspidi oma õigusterikkumise kohta tõendite esitamist. Kõigil nendel juhtudel kohaldab Hispaania Kuningriik "arestimiseks-kirjeldamiseks" nimetatavat kohtumenetlust.

"Arestimine-kirjeldamine" tähendab esimeses jateises lõigus osutatud süsteemi kuuluvat menetlust, mille alusel võib iga isik, kellel on õigus esitada rikkumise puhul hagi, nõuda, et pärast tema taotluse põhjal kohtuotsuse tegemist koostaksid kohtutäitur ja teda abistavad eksperdid väidetava rikkuja valdustel kõnealuste protsesside üksikasjaliku kirjelduse, tehes eelkõige valguskoopiaid tehnilistest dokumentidest, koos tegeliku arestimisega või ilma. Selle kohtuotsusega võidakse ette näha kautsjoni maksmine, mis on mõeldud väidetavale rikkujale kahjude korvamiseks, juhul kui "arestimine-kirjeldamine" põhjustab kahju.

ARTIKKEL 29

Portugaliiseriikliku õiguse tõendamiskohustusega seotud sätteid, mis on vastu võetud Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemistingimusi käsitleva akti protokolli nr 19 lõike 2 alusel, ei kohaldata kui on esitatud patendirikkumise hagi teise patendiomaniku vastu, kellel on hageja poolt patenteeritud meetodil valmistatud tootega identse toote valmistamise meetodi patent, juhul kui nimetatud teine patent on välja antud enne 1. jaanuari 1986.

Juhul, kui tõendamiskohustuse üleminekut eikohaldada, nõuab Portugali Vabariik patendi omanikult ka edaspidi oma õigusterikkumise kohta tõendite esitamist. Kõigil nendel juhtudel kohaldab Portugali Vabariik "arestimiseks-kirjeldamiseks" nimetatavat kohtumenetlust.

"Arestimine-kirjeldamine" tähendab esimeses ja teises lõigus osutatud süsteemi kuuluvat menetlust, mille alusel võib iga isik, kellel on õigus esitada rikkumise puhul hagi, nõuda, et pärast tema taotluse põhjal kohtuotsuse tegemist koostaksid kohtutäitur ja teda abistavad eksperdid väidetava rikkuja valdustel kõnealuste protsesside üksikasjaliku kirjelduse, tehes eelkõige valguskoopiaid tehnilistest dokumentidest, koos tegeliku arestimisega või ilma. Selle kohtuotsusega võidakse ette näha kautsjoni maksmine, mis on mõeldud väidetavale rikkujale kahjude korvamiseks, juhul kui "arestimine-kirjeldamine" põhjustab kahju.

3. jagu

Lisakohustuste mehhanismi liidu ja kolmandate riikide
vaheliste kalastuskokkulepete raames käsitlevadsätted

ARTIKKEL 30

1. Käesolevaga seatakse liidu ja asjaomaste kolmandate riikide vahelistest kalastuskokkulepetest tulenevate kohustuste raames sisse kolmanda riigi suveräänsete õiguste või jurisdiktsiooni alla kuuluvates vetes kala püüdvate liidu liikmesriigi lippukandvate laevade lisatoimingute erisüsteem.

2. Toimingud, mida võib lõigetes 3 ja 4 osutatud tingimustel ja piirangutega teostada lisakalapüügile, on seotud:

a) asjaomase kolmanda riigi territooriumil selliste kalastussaaduste töötlemisega, mille liikmesriigi lippu kandvad laevad on püüdnud kõnealuse kolmanda riigi vetes kalastuskokkuleppele vastava kalapüügi käigus, et turustada neid saadusi liiduturul ühise tollitariifistiku 3. peatükki kuuluvate rubriikide raames,

b) ühise tollitariifistiku 3. peatükialla kuuluvate kalastussaaduste peale- või ümberlaadimisega liikmesriigi lippukandva laeva pardale kalastuskokkuleppega ettenähtud tegevuse raames, et neid saadusi vedada ja töödelda, eesmärgiga turustada neid liidu turul.

3. Lõikes 2 nimetatud toimingutega hõlmatud saaduste importimisel liitu kohaldatakse ühise tollitariifistiku tollimaksudetäielikku või osalist edasilükkamist või erilist maksusüsteemi sellist tingimuste ja täiendavate piirangute alusel, mis määratakse igal aastal kindlaks seoses kõnealustest kokkulepetest ja nendega kaasnevatest üksikasjalikest eeskirjadest tulenevate kalastusvõimaluste hulgaga.

4. Euroopa seaduse või raamseadusega sätestatakse selle süsteemi kohaldamise üldeeskirjad ja eelkõige kriteeriumid kõnealustekoguste kindlaksmääramiseks ja jaotamiseks.

Selle süsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad ja asjakohased kogused võetakse vastu määruse (EÜ) nr 104/2000 artiklis 37 ettenähtud korras.

4.jagu

Sätted Ceuta ja Melilla kohta

1. alajagu

Üldsätted

ARTIKKEL 31

1. Ceuta ja Melilla suhteskohaldatakse põhiseadust ning institutsioonide akte, kui lõigetes 2 ja 3 osutatud eranditest ning muudest käesoleva jao sätetest ei tulene teisiti.

2. Tingimused, mille alusel põhiseaduse kaupade vaba liikumist käsitlevaid sätteid ning institutsioonid tollialaseid õigusakte ja kaubanduspoliitikat käsitlevaid akte kohaldatakse Ceuta ja Melilla suhtes, on sätestatud käesoleva jao 3. alajaos.

3. Ilma et see piiraks artikli 32 erisätete kohaldamist, ei kohaldata institutsioonide ühist põllumajanduspoliitikat ja ühist kalanduspoliitikat käsitlevaid akte Ceuta ega Melilla suhtes.

4. Hispaania Kuningriigi taotlusel, võib Euroopa seaduste või raamseadustega:

a) otsustada arvata Ceuta ja Melilla liidu tolliterritooriumi koosseisu;

b) määratleda kohased meetmed, mille eesmärgiks on liidu õiguse kehtivate sätete laiendamine Ceutale ja Melillale.

Omalt algatusel või liikmesriigi taotlusel toimiva komisjoni ettepaneku põhjal võib nõukogu võttavasti Ceuta ja Melilla suhtes kehtivas korras vajalikke muudatusi tegeva Euroopa seaduse või raamseaduse.

Nõukoguteeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

2. alajagu

Sätted ühise kalanduspoliitika kohta

ARTIKKEL 32

1. Kui lõikest 2 ei tulene teisiti ja ilma et see piiraks 3. alajao kohaldamist, ei kohaldata ühist kalanduspoliitikatei Ceuta ega Melilla suhtes.

2. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa seadused, raamseadused või otsused, millega:

a) määratletakse struktuurimeetmed, mida võib Ceuta ja Melilla kasuks kehtestada;

b) määratletakse kohane kord kõigi või osa Ceuta ja Melilla huvide arvessevõtmiseks aktide puhul, mida ta teeb igaks üksikjuhaks eraldi liidu läbirääkimiste kohta, mille eesmärgiks on kalanduskokkulepete ülevõtmine või sõlmimine kolmandate riikidega, ning Ceuta ja Melilla erihuvide kohta rahvusvaheliste kalandusalastekonventsioonide raames, milles liit on osaline.

3. Vajaduse korral võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa seadused, raamseadused või otsused, mis määratlevad vastavatele kalastusvöönditele ja nende varudele vastastikuse juurdepääsu võimalused ja tingimused. Nõukogu otsustab ühehäälselt.

4. Lõigetes 2 ja 3 osutatud Euroopa seadused või raamseadused võetakse vastu pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

3. alajagu

Sätted kaupade vaba liikumise,

tollialaste õigusaktide ja kaubanduspoliitika kohta

ARTIKKEL 33

1. Ceutast või Melillast pärinevaid tooteid ning kolmandatest riikidest Ceutasse või Melillasse sealnende suhtes kohaldatava korra kohaselt imporditavaid tooteid ei käsitleta liidu tolliterritooriumil vabasse ringlusesse laskmise korral põhiseaduse artikli III-151 lõigete 1, 2 ja 3 tingimustele vastavate toodetena.

2. Liidu tolliterritooriumei hõlma Ceutat ja Melillat.

3. Kui käesolevas alajaos eiole sätestatud teisiti, kohaldatakse väliskaubandust käsitlevaid institutsioonide tollialaseid õigusakte ühesugustel tingimustel ühelt pooltliidu tolliterritooriumi ja teiselt poolt Ceuta ja Melilla vahelise kaubandusesuhtes.

4. Kui käesolevas alajaos eiole sätestatud teisiti, ei kohaldata Ceuta ega Melilla suhtes kaubanduspoliitikat käsitlevaid institutsioonide ühepoolseid või kokkuleppepõhjõustatud õigusakte, mis on otseselt seotud kaupade impordi ja ekspordiga.

5. Kui käesolevas jaotises ei ole sätestatud teisiti, kohaldab liit oma kaubanduses Ceuta ja Melillaga põhiseaduse I lisaga hõlmatud toodete osas üldist korda, mida ta kohaldab oma väliskaubanduse suhtes.

ARTIKKEL 34

Kui artiklis 35 ei ole sätestatud teisiti, kaotatakse Ceutast ja Meillast pärinevate toodete liidu tolliterritooriumile importimisel kohaldatavad tollimaksud.

ARTIKKEL 35

1. Ühise tollitariifistikurubriikidesse 03.01, 03.02, 03.03, 16.04, 16.05 ja alamrubriikidesse 05.11.91 ja 23.01.20 kuuluvad ning Ceutast või Melillast pärinevad kalandustooted vabastatakse tariifikvootide piires, mis on arvutatud toodete lõikes aastatel 1982, 1983 ja 1984 tegelikult müüdud keskmiste koguste põhjal, tollimaksudest kogu liidu tolliterritooriumil.

Nende tariifikvootide alusel liidu tolliterritooriumile imporditud tooted lastakse vabasse ringlusse ainult siis, kui järgitakse ühiseturukorraldusega kehtestatud eeskirju, eelkõige võrdlushindu.

2. Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal igal aastal vastu Euroopa määrused või otsused tariifikvootide avamise ja jaotamise kohta kooskõlas lõikes 1 sätestatuga.

ARTIKKEL 36

1. Kui artikli 34 kohaldamine võib põhjustada Ceutast või Melillast pärinevate teatavate toodete impordi olulist suurenemist nii, et see võib kahjustada liidu tootjaid, võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu Euroopa määruseid või otsuseid eritingimuste kehtestamiseks kõnealuste toodete sisenemise suhtes liidu tolliterritooriumile.

2. Kui seetõttu, et ühist kaubanduspoliitikat ja ühist tollitariifistikku ei kohaldata toorainete või vahesaaduste Ceutasse või Melillasse importimise suhtes, põhjustab Ceutast või Melillast pärineva toote importimine ühes või mitmes liikmesriigis toimuva leotamisegevusele suurt kahju või võib seda põhjustada, võib komisjon liikmesriigi taotlusel või omal algatusel võtta asjakohaseid meetmeid.

ARTIKKEL 37

Liidu tolliterritooriumilt pärinevate toodete Ceutasse ja Meillasse importimisel kohaldatavad tollimaksud ja samaväärse toimega maksud kaotatakse.

ARTIKKEL 38

Tollimaksud ja samaväärse toimega maksud ning kauplemiskord, mida kohaldatakse Ceutasse ja Melillasse importimise korral kolmandatest riikidest pärinevate kaupade suhtes, ei või olla ebasoodsamad kui need, mida liit kohaldab vastavalt oma rahvusvahelistele kohustustele või oma sooduskorrale sellise kolmanda riigi suhtes, tingimusel et seesama kolmas riik kohaldab Ceutast ja Melillast importimise suhtes sedasama kohtlemist, mida liidu suhtes. Ceutasse ja Melillasse importimise suhtes kohaldatav kord ei või sellisest kolmandast riigist pärinevate kaupade puhul olla soodsam kui liidu tolliterritooriumilt pärinevate toodete impordi suhtes kohaldatav.

ARTIKKEL 39

Nõukogu võtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused või otsused, millega kehtestatakse käesoleva alajaos rakenduseeskirjad ja eelkõige artiklites 34, 35 ja 37 nimetatud kaubanduse suhtes kohaldatavad päritolueeskirjad, sealhulgas päritolustaatusiga toodete märgistamist ja päritolu kontrollimist käsitlevad sätted.

Nendes eeskirjadessisalduvad eelkõige sätted, mis käsitlevad toodete märgistamist ja/või sildistamist, laevade registreerimistingimusi ja segapäritolueeskirjade kohaldamist kalandustoodete suhtes, samuti sätted toodete päritolukindlaksmääramiseks.

5. jagu

ARTIKKEL40

Liikmesriigid võtavadarvesse asjaolu, et Hispaania Kuningriigi valitsus on alustanud sellisepiirkondliku arengu poliitika teostamist, mis on eelkõige mõeldud Hispaaniavähem arenenud piirkondade ja alade majanduskasvu edendamiseks.

Nad tunnustavad, et selle poliitika eesmärkide saavutamine on nende ühine huvi.

Nad lepivad selleks, et hõlbustada Hispaania Kuningriigi valitsusel selle ülesande täitmist, kokkusoovitada institutsioonidel kasutada kõiki põhiseaduses sätestatud vahendeid jamenetlusi, eelkõige kasutades asjakohaselt liidu vahendeid, mis on mõeldudliidu eesmärkide saavutamiseks;

Liikmesriigidtunnustavad eelkõige, et põhiseaduse artiklite III-167 ja III-168kohaldamisel on vaja arvesse võtta Hispaania vähem arenenud piirkondade jaalade majanduse laienemise ning elanike elatustaseme tõstmise eesmäärke.

6.jagu

Sätted Portugalimajandus- ja tööstusarengu kohta

ARTIKKEL41

Liikmesriigid võtavadarvesse asjaolu, et Portugali Vabariigi valitsus on alustanud selliseindustrialiseerimise ja majandusarengu poliitika rakendamist, mis on mõeldudPortugali elatustaseme vastavusseviimiseks muude liikmesriikide omaga jaosalise tööpuuduse kõrvaldamiseks, samal ajal vähendades järk-järgult erinevusipiirkondade arengutasemetes.

Nad tunnustavad, et selle poliitika eesmärkide saavutamine on nende ühine huvi.

Nad lepivad sellekskokku soovitada institutsioonidel kasutada kõiki põhiseaduses sätestatudvahendeid ja menetlusi, eelkõige kasutades asjakohaselt liidu vahendeid, mis onmõeldud liidu eesmärkide saavutamiseks.

Liikmesriigidtunnustavad eelkõige, et põhiseaduse artiklite III-167 ja III-168kohaldamisel on vajalik arvesse võtta majanduse laiendamise ja elanikkonnaelatusaseme tõstmise eesmäärke.

7.jagu

Sätted teabevahetuse kohta

Hispaania Kuningriigiga tuumaenergiavallas

ARTIKKEL 42

1. Alates 1. jaanuarist 1986antakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaseltliikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave HispaaniaKuningriigi kättesaadavusse, kes levitab seda oma territooriumil piiratudlõõnealusesartiklis sätestatud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1986annab Hispaania Kuningriik Euroopa Aatomienergiaühenduse kättesaadavusse Hispaaniatuumaenergia vallas omandatud teabe, mida levitatakse piiratudlõõnealuses,kuivõrd tegemist ei ole puhtal kujul kommertsrakendustega. Komisjon edastab selle teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 13sätestatud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatudteave käsitleb peamiselt:

a) tuumafüüsikat (madal ja kõrge energia),

b) kiirguskaitset,

c) isotoopide, eelkõige stabiilseteisotoopide rakendusi,

d) teadusuuringute reaktoreid ja asjakohaseid kütuseid,

e) teadusuuringuid kütusetsükli valdkonnas(eeskätt madalakvaliteedilise uraanimaagi kaevandamine ja töötlemine;elektrienergiat tootvate reaktorite kütuseelementide optimeerimine).

ARTIKKEL 43

1. Sektorites, kus HispaaniaKuningriik annab teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse kättesaadavusse, väljastavadpädevad asutused ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmisekorral kaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigusliikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole

mingit kohustustanda või pakkuda kolmandatele isikutele ainulitsentse või osalisi ainulitsentsekõnealuste patendiõiguste kohta.

2. Ainu- või lihtlitsentsiväljaandmise korral julgustab Hispaania Kuningriik selliseid litsentsiandjaid andma ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele kaubanduslikel tingimustel välja all-litsentse ning hõlbustab seda tegevust.

Kõnealused ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapärastel kaubanduslikel tingimustel.

8. jagu

Sätted teabevahetuse kohta

Portugali Vabariigiga tuumaenergia vallas

ARTIKKEL 44

1. Alates 1. jaanuarist 1986 antakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 13 kohaselt liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele edastatud teave Portugali Vabariigi käsutusse, kes levitab seda oma territooriumil piiratud kõnealuses artiklis sätestatud tingimustel.

2. Alates 1. jaanuarist 1986 annab Portugali Vabariik Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse Portugalist tuumaenergia vallas omandatud teabe, mida levitatakse piiratud ulatuses, kui võrd tegemist ei ole puhtal kujul kommertsrakendustega. Komisjon edastab selle teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklis 13 sätestatud tingimustel ühenduse ettevõtjatele.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teave käsitleb peamiselt:

- a) reaktorite dünaamikat,
- b) kiirguskaitset,
- c) tuumamõõtmismeetodite kasutamist (tööstuse, põllumajanduse, arheoloogia ja geoloogia vallas),
- d) aatomifüüsikat (ristlõigete otsenemõõtmine, kanaliseerimistehnikad),
- e) uraanimetallurgiat.

ARTIKKEL 45

1. Sektorites, kus Portugali Vabariik annab teabe Euroopa Aatomienergiaühenduse käsutusse, väljastavad pädevad asutused ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele nõudmisekorral kaubanduslikel tingimustel litsentse, kui neil on ainuõigus liikmesriikides registreeritud patentidele ja kui neil ei ole mingit kohustust anda või pakkuda kolmandatele isikutele ainulitsentse või osalisi ainulitsentsekõnealuste patendiõiguste kohta.

2. Ainulitsentse või osalise ainulitsentse väljaandmise korral julgustab Portugali Vabariik selliseid litsentsiandjaid andma ühenduse liikmesriikidele, isikutele ja ettevõtjatele kaubanduslikel tingimustel välja all-litsentse ning hõlbustab seda tegevust.

Kõnealused ainulitsentsid või osalised ainulitsentsid antakse välja tavapärastel kaubanduslikel tingimustel.

V JAOTIS

AUSTRIA VABARIIGI, SOOME VABARIIGI JA

ROOTSI KUNINGRIIGI ÜHINEMISTINGIMUSI KÄSITLEVA AKTI SÄTTED

1. jagu

Finantssätted

ARTIKKEL 46

Käibemaksust tekkivaid omavahendeid arvutatakse ja kontrollitakse selliselt, nagu jääks Ahvenamaa nõukogu 17. mail 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ (kumuleeruvat käibemaksu käsitlevat liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtnemaksubaas) territoriaalsesse kohaldamisalasse.

Sätted põllumajanduse kohta

ARTIKKEL 47

Kui pärast artikli 48 ning muudest liidunormidest tulenevate meetmete täielikku ellurakendamist jääb tõsiseidühinemisest tingitud raskusi, võib komisjon vastu võtta Euroopa otsuse, mis lubab Soomel anda tootjatele siseriiklikku abi hõlbustamiseks nende täielikkuintegreerimist ühisesse põllumajanduspoliitikasse.

ARTIKKEL 48

1. Komisjonvõtab vastu Euroopa otsused, mis lubavad Soomel ja Rootsil anda pikaajalistriigiabi, mille eesmärk on tagada põllumajandustegevuse säilimine teatavatespiirkondades. Need piirkonnad peaksid hõlmama 62. paralleelist põhja poolasuvaid põllumajandusalasid ning mõningaid kõnealusest paralleelist lõuna poolasuvaid naaberalasid, mida mõjutavad samasugused kliimaolud, mis muudavadpõllumajandustegevuse eriti raskeks.

2. Lõikes1 osutatud piirkonnad määrab kindlaks komisjon, võttes eelkõige arvesse:

a) väikest rahvastikutihedust;

b) põllumajandusmaa osa kogupindalas;

c) inimesele tarbimiseks ette nähtudpõllukultuuride tarvis eraldatud põllumajandusmaa osa kogu kasutatavaspõllumajandusmaas.

3. Lõikega1 ette nähtud riigiabi võib olla seotud füüsiliste tootmisteguritega nagu põllumajandusmaa pindala hektarites või karja suurus, arvestades ühiseturukorraldusega ette nähtud asjakohaseid piiranguid ning igapõllumajandustootja traditsioonilist tootmisstruktuuri, kuid abi ei tohi:

a) olla seotud tulevase toodanguga;

b) ega tuua kaasa toodangu või üldisetoetustaseme kasvu võrreldes sellega, mis on registreeritud 1. jaanuarile 1995eelneva vaatlusperioodi jooksul, mille määrab kindlaks komisjon.

Seda abi võidakse piirkonniti diferentseerida.

Sellist abi tuleb anda eelkõige selleks et:

a) säilitadatradsiooniline esmatootmine ja -töötlus, mis looduslikult sobib kõnealustepiirkondade kliimaoludega;

b) parandadapõllumajandustoodete tootmise, turustamise ja töötlemise struktuure;

c) hõlbustada kõnealustetoodete müüki;

d) tagada keskkonnakaitse japaikkondade säilimine.

ARTIKKEL 49

1. Komisjonile teatatakseartiklitega 47 ja 48 ette nähtud abist ja igast muust riigiabist, milleandmiseks on käesoleva jaotise kohaselt vaja komisjoni luba. Sellist abi ei tohi anda enne, kui selline luba on antud.

2. Artikliga 48 ette nähtud abi suhtes esitab komisjon nõukogule iga viie aasta järel alates 1. jaanuarist 1996aruande:

a) antud lubade kohta;

b) selliste lubade aluselantud abi tulemuste kohta.

Selliste aruannete ettevalmistamisel edastavadkõnealuseid lube saavad liikmesriigid komisjonile aegsasti teavet antud abimõju kohta, selgitades kõnealuste piirkondade põllumajanduses täheldatudarengut.

ARTIKKEL 50

Põhiseaduse artiklitega III-167 ja III-168 ette nähtud abivaldkonnas:

a) käsitletakse olemasolevate abisüsteemidena põhiseaduse artikli III-168 lõike 1 tähenduses Austrias, Soomes ja Rootsis enne 1. jaanuari 1995 kohaldatud abisüsteemide seast üksnes neid, millest on komisjonile teatatud enne 30. aprilli 1995;

b) peetakse olemasolevaid abisüsteeme ja abi andmise või muutmise kavasid, millest teatati komisjonile enne 1. jaanuari 1995, teatatuks kõnealusel kuupäeval.

ARTIKKEL 51

1. Kui erijuhtudel ei nähtaette teisiti, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu vajalikud Euroopamäärused või otsused käesoleva jao rakendamiseks.

2. Käesoleva jao sätetele võib nõukogu Euroopa seadusega teha kohandusi, mis võivad liidu õiguse muutmise tulemusel vajalikuks osutuda. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

ARTIKKEL 52

1. Kui on vaja ülemineku meetmeid hõlbustamiseks Austria, Soome ja Rootsi üleminekut praeguselt korrald korrale, mis tuleneb ühise turukorralduse rakendamise vastavalt Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste aktis sätestatud tingimustele, võetakse need meetmed vastu vastavalt määruse nr 136/66/EMÜ artiklis 38 sätestatud korrale või asjakohastel puhkudel kooskõlas vastavate artiklitega muudes määrustes, mis käsitlevad põllumajanduse ühisturukorraldust. Neid meetmeid võidakse võtta ja kohaldada kuni 31. detsembrini 1997.

2. Nõukogu Euroopa seadusega võib pikendada lõikes 1 osutatud tähtaega. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

ARTIKKEL 53

Kalandustoodete suhtes kohaldatakse artikleid 51 ja 52.

3. jagu

Sätted ülemineku meetmete kohta

ARTIKKEL 54

Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti XV lisa [4] punktides VII.B.1, VII.D.1, VII.D.2.c, IX.2.b, c, f, g, h, i, j, l, m, n, x, y, z ja aa, ning X.a, b ja c loetletud akte kohaldatakse Austria, Soome ja Rootsi suhtes vastavalt eespool nimetatud lisas sätestatud tingimustele.

Esimeses lõigus osutatud XV lisa punkti IX.2.x suhtes tuleb viiteid Euroopa Ühenduse asutamislepingu, eelkõige selle artiklite 95 ja 96 sätetele, mõistaviidena põhiseaduse, eelkõige selle artikli III-170 lõigete 1 ja 2 sätetele.

4. jagu

Sätted teatavate õigusaktide kohaldatavuse kohta

ARTIKKEL 55

1. Iga üksikerandit või sekkumatust õendit käsitlev otsus, mille on enne 1. jaanuari 1995 teinud kas Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) järelevalveamet või komisjon Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu artikli 53 või kõnealuse lepingu protokolli nr 25 artikli 1 alusel ning mis ühinemisest tingitult jääb Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 81 reguleerimisalasse, jääb põhiseaduse artikli III-161 kohaldamise korral kehtima kuni sellises otsuses sätestatud tähtaja möödumiseni või seni, kui komisjon võtab kooskõlas liidu õigusega vastu asjakohaselt põhjendatud vastupidise Euroopa otsuse.

2. Kõik EFTA järelevalveameti otsused, mis on tehtud enne 1. jaanuari 1995 vastavalt EMP lepingu artiklile 61 jamis ühinemise tõttu jäävad Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 81 reguleerimisalasse, jäävad kehtima põhiseaduse artikli III-167 suhtes, kui komisjon ei võta vastavalt põhiseaduse artiklile III-168 vastu vastupidist Euroopa otsust. Käesolevat lõiget ei kohaldata otsuste suhtes, mille kohtakehtib EMP lepingu artikliga 64 ette nähtud menetlus.

3. Kui komisjon ei võta kooskõlas liidu õigusega vastu asjakohaselt põhjendatud vastupidist otsust, jäävad EFTA järelevalveameti tehtud otsused pärast 1. jaanuari 1995 kehtima, ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist.

5. jagu

Sätted Ahvenamaa kohta

ARTIKKEL 56

Põhiseaduse sätted ei takista kohaldamast 1. jaanuaril 1994 Ahvenamaal kehtinud sätteid, mis käsitlevad:

- a) mittediskrimineerivaid piiranguid Ahvenamaa piirkondliku kodakondsuseta (*hembygdsrätt/kotiseutuoikeus*) füüsiliste isikute ning juriidiliste isikute õigusele ilma Ahvenamaa pädevate asutuste loata soetada ja omada Ahvenamaal kinnisvara;
- b) mittediskrimineerivaid piiranguid Ahvenamaa piirkondliku kodakondsuseta (*hembygdsrätt/kotiseutuoikeus*) füüsiliste isikute ning juriidiliste isikute asutamise õigusele ning õigusele ilma Ahvenamaa pädevate asutuste loata osutada teenuseid.

ARTIKKEL 57

1. Ahvenamaa territoorium, mida nõukogudirektiivi 77/388/EMÜ artikli 3 lõike 1 kolmandas taandesmääratlina käsitletakse kolmanda territooriumina ning nõukogu direktiivi 92/12/EMÜ artiklis 2 määratlina aktsiisi ühtlustamise direktiivide kohaldamisalast välja jääva rahvusliku territooriumina, arvatakse välja kumuleerivate käibemaksude, aktsiisimaksude ja muude kaudsete maksustamisvormidega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamist käsitleva liidu õiguse territoriaalsest kohaldamisalast.

Käesolevat lõiku eikohaldada nõukogu direktiivi 69/335/EMÜ kapitalimaksuga seotud sätete suhtes.

2. Lõikes 1 sätestatud kitsendamise eesmärgon säilitada saartel elujõuline kohalik majandus ning see ei kahjusta Euroopa Liidu huve ega liidu ühist poliitikat. Kui komisjon leiab, et lõike 1 sätted ei ole enam õigustatud, eriti ausa konkurentsi võimaressursside osas, esitab ta vajalikud ettepanekud nõukogule, kes võtab vastuvajalikud õigusaktid vastavalt põhiseaduse asjakohastele artiklitele.

ARTIKKEL 58

Soome Vabariik tagab, et liikmesriikide kõikifüüsilisi ja juriidilisi isikuid koheldakse Ahvenamaal võrdselt.

ARTIKKEL 59

Käesoleva jao sätteid kohaldatakse pidades silmas deklaratsiooni Ahvenamaa kohta, mis sisaldab Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokoll nr 2 preambuli sõnastust, muutmata selle õiguslikku mõju.

6. jagu

Sätetsaami rahva kohta

ARTIKKEL 60

Hoolimata põhiseaduse sätetest võidakse saamirahvale anda ainuõigusi poropidamiseks põliste saami alade piires.

ARTIKKEL 61

Käesolevat jagu võidakse laiendada võtmaksarvesse saamite traditsiooniliste elatusvahenditega seotud ainuõiguste edasist arengut. Käesolevale jaole võib vajalikke muudatusi teha nõukogu Euroopaseadusega. Nõukogu teeb ühehäälsel otsusel pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ning regioonide komiteega.

ARTIKKEL 62

Käesoleva jao sätteid kohaldatakse pidades silmas deklaratsiooni saami rahva kohta, mis sisaldab Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokoll nr 3 preambuli sõnastust, muutmata selle õiguslikku mõju.

7. jagu

Struktuurifonde käsitlevad erisätted Soomes ja Rootsis

ARTIKKEL 63

Alad, mis on hõlmatud eesmärgiga edendada äärmiselt väikese rahvastikutihedusega piirkondade arendamist ja struktuurilist kohandamist, vastavad põhimõtteliselt NUTS II taseme piirkondadele, mille rahvastikutihedus on kuni 8 elaniku km² kohta, või kuuluvad nendes piirkondadesse. Liidu abi võidakse laiendada ka väiksematele lähi- ja naaber aladele, mis vastavad samale rahvastikutiheduse kriteeriumile. Käesolevas artiklis osutatud

piirkonnad ja alad on loetletud Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokollis nr 6 lisas 1[5].

8. jagu

Sätted raudtee- ja kombineeritud vedude kohta Austrias

ARTIKKEL 64

1. Käesolevas jaos kohaldatakse järgmisimõisteid:

a) *raskedkaubaveokid* tähendavad kõiki liikmesriigis registreeritud mootorsõidukeid, mille maksimaalne lubatud kaal on üle 7,5 tonni ja mis on kavandatud kaupade või haagiste veoks, kaasa arvatud poolhaagiste vedukid ja haagised, mille maksimaalne lubatud kaal on üle 7,5 tonni ja mida veab liikmesriigis registreeritud mootorsõiduk, mille maksimaalne lubatud kaal on 7,5 tonnivõi vähem;

b) *kombineeritudveod* tähendab kaubavedusid raskete kaubaveokite või koormatavate üksustega, mis läbivad osa oma teekonnast raudteel ja alustavad või lõpetavad teekonnamaanteel, kusjuures raudteeterminali suunduv või sealt lähtuv transiitliiklusei tohi mingil juhul läbida Austria territooriumi ainult maanteed pidi.

2. Artikleid 65 kuni 71 kohaldatakse meetmetele, mis on seotud Austria territooriumi läbiva raudtee- ja kombineeritud vedude pakkumisega.

ARTIKKEL 65

Liit ja asjaga seotud liikmesriigid võtavad jakooskõlastavad üksikasjaliselt oma pädevuse raames meetmeid, mille eesmärk on arendada ja edendada kaupade raudtee- ja kombineeritud vedusid läbi Alpide.

ARTIKKEL 66

Põhiseaduse artiklis III-247 sätestatud suuniste kehtestamisel tagab liit, et Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokollis nr 9 lisas 1[6] määratletud trassid moodustavad osaraudtee- ja kombineeritud vedude üleeuroopalistest võrkudest ja lisaks sellele käsitletakse neid kui ühist huvi pakkuvaid projekte.

ARTIKKEL 67

Liit ja asjaga seotud liikmesriigid rakendavad oma pädevuse raames Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokollis nr 9 lisas 2[7] nimetatud meetmeid.

ARTIKKEL 68

Liit ja asjaga seotud liikmesriigid annavad oma parima, et arendada ja kasutada Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokollis nr 9 lisas 3[8] osutatud raudteetäiendavat läbilaskevõimet.

ARTIKKEL 69

Liit ja asjaga seotud liikmesriigid võtavad meetmeid, et tõhustada raudtee- ja kombineeritud vedude pakkumist. Vajaduse korral ja kui muud põhiseaduse sätted ei näe ette teisiti, võetakse selliseid meetmeid raudtee-ettevõtjate ja teiste raudteeteenuste pakkujatega hoolikalt konsulteerides. Esmatähtsad peaksid olema meetmed, mis on ette nähtud liidu õiguse raudtee- ja kombineeritud vedude alaste sätetega. Iga meetmerakendamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata raudtee- ja kombineeritud vedude konkurentsivõimele, efektiivsusele ja kulude läbipaistvusele. Eriti püüavadasjaga seotud liikmesriigid võtta selliseid meetmeid, mis tagavad, et kombineeritud vedude hinnad suudavad konkureerida teiste transpordiliikide hindadega. Igasugune selleks antud abi peab olema kooskõlas liidu õigusega.

ARTIKKEL 70

Raudteetransiidi tõsise häire, näiteks loodusõnnetuse korral, võtavad liit ja asjaga seotud liikmesriigid kõikvõimalikke kooskõlastatud meetmeid, et säilitada liikluse ladusat kulgemist. Eesõigus tuleb anda tundlikele lastidele, nagu seda on kergesti riknevad toiduained.

ARTIKKEL 71

Vastavalt artikli 73 lõikes 2 ettenähtud korrale vaatab komisjon läbi käesoleva jao toimimise.

ARTIKKEL 72

1. Käesolevat artiklit kohaldatakse kaupadeautovedudele ühenduse territooriumi piires.

2. Vedude suhtes, mis sisaldavad kaupadetransiiti autovedudena läbi Austria, kohaldatakse korda, mis on kehtestatud omakulul ja nimel tehtavate vedude ja nende vedude suhtes, mis tehakse rendi võitasa eest esimese nõukogu 23. juuli 1962. aasta direktiivi ja nõukogumääruse (EMÜ) nr 881/92 alusel, kui käesoleva artikli sätetest ei tulene teisiti.

3. Kuni 1. jaanuarini 1998 kohaldataksejärgmisi sätteid:

a) ajavahemikus 1. jaanuar 1992 kuni 31. detsember 2003 vähendatakse Austriat transiidina läbivate raskete kaubaveokite NOx-heitmete kogumahtu 60% vastavalt tabelile lisas 4;

b) raskete kaubaveokite NOx heitmetekogumahtude vähendamist juhitakse vastavalt ökopunktide süsteemile. Sellisesüsteemi kohaselt peab igal Austriat transiidina läbival raskel kaubaveokilolema tema NOx-heitmetega võrdväärne hulk ökopunkte (lubatud vastavalt toodanguvastavuse (COP) väärtusele või tüübikinnituse väärtusele). Selliste punktidearvutamise meetod ja haldamine on kirjeldatud lisas 5;

c) kui transiitteenkondade arv peaks mingilaastal ületama 1991. aastaks kehtestatud kontrollarvu rohkem kui 8%, võtabvastavalt artiklis 16 sätestatud korrale otsustav komisjon vastavaltlisa 5 lõikele 3 asjakohased meetmed;

d) vastavalt lisale 5 annab AustriaVabariik aegsasti välja ja teeb kättesaadavaks ökopunktide kaardid, mis onvajalikud ökopunktide süsteemi haldamiseks Austriat transiidina läbivatelerasketele kaubaveokitele;

e) Komisjon jaotab ökopunktidliikmesriikidele vastavalt sätetele, mis kehtestatakse vastavaltlõikele 7.

4. Enne 1. jaanuari 1998 vaatab nõukogukomisjoni aruande põhjal läbi Austria kaudu kulgevate kaupade maanteetransiitkäsitlevate sätete toimimise. Ülevaatus toimub kooskõlas ühenduse õigusealuspõhimõtetega nagu siseturu korrektne toimimine, eriti kaupade vabaliikumine ja teenuste osutamise vabadus, keskkonnakaitse ühenduse kui tervikuhuvide ja liiklusohutus. Kui nõukogu ei otsusta komisjoni ettepaneku põhjal jäpäras Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt teisiti, pikendatakseüleminekuperioodi 1. jaanuarini 2001 ning selle aja jooksul kohaldatakselõike 3 sätteid.

5. Enne 1. jaanuari 2001 viib komisjonkoostöös Euroopa Keskkonnaagentuuriga läbi teadusuuringu, et teha kindlaksmillises ulatuses on saavutatud lõike 3 punktis a kehtestatud saastevähendamise eesmärk. Kui komisjon leiab, et see eesmärk on piisaval tasemelsaavutatud, peatab ta lõike 3 kohaldamise 1. jaanuarist 2001. Kui komisjonleiab, et seda eesmärki ei ole piisaval tasemel saavutatud, võtab nõukoguühenduse raamistikus vastavalt põhiseaduse artiklile III-240 meetmed, mistagavad samaväärse keskkonna kaitse, eelkõige saastuse vähendamise 60%. Kuinõukogu selliseid meetmeid vastu ei võta, pikendatakse üleminekuagaautomaatselt viimaseks kolmeaastaseks ajavahemikuks, mille jooksul kohaldatakselõiget 3.

6. Üleminekuaja möödumisel kohaldatakse *acquis communautaire*'i täies ulatuses.

7. Vastavalt artiklis 16 ettenähtudkorrale otsuse tegev komisjon võtab üksikasjalikke meetmeid ökopunktidesüsteemi, ökopunktide jaotamist ja käesoleva artikli kohaldamise tehnilisiküsimusi käsitlevate menetluste kohta, mis jõustusid 1. jaanuaril 1995.

Esimeses lõigusnimetatud meetmed tagavad, et säilib praeguste liikmesriikide faktilineolukord, mis tuleneb nõukogu määruse (EMÜ) nr 3637/92 ja 1992. aasta23. detsembril allakirjutatud halduskokkuleppe kohaldamisest, misreguleerib transiidikokkuleppes nimetatud ökopunktide süsteemijõustumiskuupäeva ja kehtestamise korda. Tehakse kõik vajalikud jõupingutusedtagamaks, et Kreekale eraldatavate ökopunktide osa puhul võetakse piisavaltarvesse Kreeka vastavaid vajadusi.

ARTIKKEL 73

1. Komisjoni abistab komitee.

2. Kui viidatakse käesolevale lõikele,kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikleid 3 ja 7.

3. Komitee võtab vastu oma töökorra.

9. jagu

Sätterediomaste saksakeelsete Austria mõistete

kasutamisekohta Euroopa Liidu raames

ARTIKKEL 74

1. Austria õiguskorras sisalduvatel jaAustria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimusteakti protokoll nr 10 lisas[9] nimetatud eriomastelsaksakeelsetel Austria mõistetele on samasugune seisund ja neid võib kasutadasamasuguse õigusmõjuga nagu vastavaid selles lisas nimetatud Saksamaalkasutatavaid mõisteid.

2. Uute õigusaktide saksakeelsetes variantides lisatakse Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste akti protokolli nr 10 lisas nimetatud eriomased Austria mõisted asjakohases vormis vastavatele Saksamaal kasutatavatele mõistetele.

9. PROTOKOLL

T#EHHI VABARIIGI, EESTI VABARIIGI,
KÜPROSE VABARIIGI, LÄTI VABARIIGI,
LEEDU VABARIIGI, UNGARI VABARIIGI,
MALTA VABARIIGI, POOLA VABARIIGI,
SLOVEENIA VABARIIGI JA SLOVAKI VABARIIGI
ÜHINEMISLEPINGU JA –AKTI KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEENUTADES, et Tšehhi Vabariik, Eesti Vabariik, Küprose Vabariik, Läti Vabariik, Leedu Vabariik, Ungari Vabariik, Malta Vabariik, Poola Vabariik, Sloveenia Vabariik ja Slovaki Vabariik ühinesid Euroopa Ühenduse ja Euroopa Liidu lepinguga asutatud Euroopa Liiduga 1. mail 2004;

ARVESTADES, et põhiseaduse artikli IV-437 lõike 2 punkt e näeb ette eespool osutatud 16. aprilli 2003. aasta ühinemislepingu kehtetuks tunnistamise;

ARVESTADES, et kõnealusele ühinemislepingule lisatud akti paljud sätted on jätkuvalt asjakohased; ning et põhiseaduse artikli IV-437 lõikes 2 nähakse ette, et need sätted tuleb sätestada protokollis või tuleb neile protokollis viidata, et nad jääksid kehtima ning nende õiguslik toime säiliks;

NING ARVESTADES, et teatavate kõnealuste sätete põhiseaduse tekstigavastavusse viimiseks on vaja teha tehnilisi kohandusi, muutmata nende sätete õiguslikku mõju,

ON KOKKU LEPPINUD, et Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatakse järgmised sätted:

ESIMENE OSA

16. APRILLI 2003. AASTA ÜHINEMISAKTIGASEOTUD SÄTTED

I JAOTIS

PÕHIMÕTTED

ARTIKKEL 1

Käesolevas protokollis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktoonakt* Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidualuslepingutesse tehtavate muudatuste kohta;

b) *Euroopa Ühenduse asutamisleping* (“EÜ asutamisleping”) ja *Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamisleping* (“EURATOMi asutamisleping”) on need lepingud sellisel kujul, nagu neid on täiendatud või muudetud enne 1. maid 2004 jõustunud lepingute või muude aktidega;

c) *Euroopa Liidu leping* (“EL leping”) on kõnealune leping sellisel kujul, nagu seda on täiendatud või muudetud enne 1. maid 2004 jõustunud lepingute või muude aktidega;

d) *ühendus* on vastavalt asjaoludele üksühendus või mõlemad ühendused, millele on osutatud punktis b;

e) *praegused liikmesriigid* on järgmised liikmesriigid: Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Saksamaa Liitvabariik, Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik, Iirimaa, Itaalia Vabariik, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Madalmaade Kuningriik, Austria Vabariik, Portugali Vabariik, Soome Vabariik, Rootsi Kuningriik ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik;

f) *uued liikmesriigid* on järgmised liikmesriigid: Tšehhi Vabariik, Eesti Vabariik, Küprose Vabariik, Läti Vabariik, Leedu Vabariik, Ungari Vabariik, Malta Vabariik, Poola Vabariik, Sloveenia Vabariik ja Slovaki Vabariik.

ARTIKKEL 2

Põhiseaduse artikli IV-437 lõike 2 punktis e osutatud Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingust tulenevad õigused jakohustused jõustusiid kõnealusel lepingus sätestatud tingimustel alates 1. maist 2004.

ARTIKKEL 3

1. Euroopapõhiseaduse lepingule lisatud protokolliga (edaspidi "Schengeni protokoll") liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'sätteid ning Schengeni *acquis*' lõpõhinevad või sellega muul viisil seotud aktid, mis on loetletud 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti I lisas, samuti muud samalaadsed aktid, mis on vastu võetud enne 1. maid 2004, on uutele liikmesriikidesiduvad ja neid kohaldatakse nimetatud riikides alates 1. maist 2004.

2. Need liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis*'sätteid ning Schengeni *acquis*' lõpõhinevad või sellega muul viisil seotud aktid, millele ei ole lõikes 1 osutatud, on uutele liikmesriikidesiduvad alates 1. maist 2004, kuid neid kohaldatakse uues liikmesriigis üksnes nõukogu sellekohase Euroopa otsusealusel, mis tehakse pärast Schengeni kehtiva hindamiskorra kohaselt toimunud kontrollimist, kas asjaomases uues liikmesriigis on kõnealusel *acquis*' kõigi osade rakendamisetingimused täidetud.

Nõukogu teeb oma otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga, kusjuures hääletamisel osalevad nõukogu liikmed, kes esindavad nende liikmesriikide valitsusi, mille suhtes on käesolevas lõikes osutatud sätteid juba jõustunud, ning selle liikmesriigi valitsuse esindaja, mille suhtes nimetatud sätteid jõustatakse. Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi valitsusi esindavad nõukogu liikmed võtavad otsustamisest osaniivõrd, kuivõrd otsus käsitleb selliseid Schengeni *acquis*' sätteid ja Schengeni *acquis*' lõpõhinevaid või sellega muul viisil seotud akte, milles nimetatud liikmesriigid osalevad.

3. Lepingud, mille nõukogu on sõlminud Schengeni protokolli artikli 6 alusel, on uutele liikmesriikidesiduvad alates 1. maist 2004.

4. Justiits- ja siseküsimusi käsitlevate konventsioonide või aktide suhtes, mis on lahutamatud EL lepingu eesmärkide saavutamist, on uued liikmesriigid kohustatud:

a) ühinema nendega, mis on 1. mail 2004 praegustele liikmesriikidesid allakirjutamiseks avatud, ja nendega, mille nõukogu on koostanud kooskõlas EL lepingu VI jaotisega ja soovitanud liikmesriikidel vastu võtta;

b) võtma kasutusele haldus- ja muud meetmed nagu need, mille praegused liikmesriigid või nõukogu on hiljemalt 1. mail 2004 vastu võtnud, et hõlbustada praktilist koostööd liikmesriikide institutsioonide ja organisatsioonide vahel, kes tegutsevad justiits- ja siseküsimuste valdkonnas.

ARTIKKEL 4

Alates 1. maist 2004 osaleb iga uus liikmesriik majandus- ja rahaliiduskui liikmesriik, mille suhtes on kehtestatud erand põhiseaduse artikli III-197 tähenduses.

ARTIKKEL 5

1. Uued liikmesriigid, kes on ühinenud 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktiga otsuste ja kokkulepetega, mille on vastu võtnud nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad, on kohustatud ühinema kõikide muude lepingutega, mille on sõlminud praegused liikmesriigid ja mis käsitlevad liidutoimimist või on seotud selle tegevusega.

2. Uued liikmesriigid on kohustatud ühinema EÜ asutamislepingu artiklis 293 ettenähtud konventsioonidega ja nende konventsioonidega, mis on lahutamatud EÜ asutamislepingu eesmärkide saavutamist, sedavõrd kui need on veel jõus, samuti nende konventsioonide Euroopa Ühenduste Kohtu poolse tõlgendamise protokollidega, millele praegused liikmesriigid on alla kirjutanud, ning seleemärgil on uued liikmesriigid kohustatud astuma praeguste liikmesriikidega läbirääkimistesse, et teha nendesse vajalikud muudatused.

ARTIKKEL 6

1. Uued liikmesriigid on kohustatud käesolevas protokollis sätestatud tingimustel ühinema lepingute ja konventsioonidega, mille praegused liikmesriigid ja liitvõi Euroopa Aatomienergiaühendus on ühiselt sõlminud või mida nad ajutiselt kohaldavad, ning praeguste liikmesriikide sõlmitud lepingutega, mis on seotud kõnealusel lepingute ja konventsioonidega.

Uute liikmesriikide ühinemine lõikes 4 nimetatud lepingute ja konventsioonidega, samuti lepingutega Valgevene, Hiina, Tšiili, Mercosuri ja veitsiga, mille on sõlminud või alla kirjutanud ühendus ja selle praegused liikmesriigid ühiselt, toimub sellistele lepingutele või konventsioonidele protokollide lisamise teel, mille sõlmivad liikmesriikide nimel ühehäälselt tegutsev nõukogu ning asjaomane kolmas riik või kolmandad riigid või rahvusvaheline organisatsioon. See menetlus ei mõjuta liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse pädevust ega volituste jagamist liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning liikmesriikide vahel, mis on seotud selliste lepingute sõlmimisega tulevikus või muude muudatustega, mis ei seostu ühinemisega. Liikmesriikide nimel peab nende protokollide üle läbirääkimisi komisjon vastavalt läbirääkimisdirektiividele, mille on ühehäälselt

heaks kiitnud nõukogu, ning konsulteerides liikmesriikide esindajatest koosneva komiteega. Komisjon esitab protokollide eelnõud nõukogule sõlmimiseks.

2. Lõikes 1 osutatud lepingute ja konventsioonidega ühinemisel tekivad uuteliikmesriikidel nende lepingute ja konventsioonide alusel samasugused õigused ja kohustused nagu praegustel liikmesriikidel.

3. Uued liikmesriigid on kohustatud käesolevas protokollis sätestatud tingimustel ühinema Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga [10] vastavalt selle artiklile 128.

4. Alates 1. maist 2004 kuni vajaduse korral lõikes 1 osutatud vajalike protokollide sõlmimiseni kohaldavad uued liikmesriigid nende lepingute, mille on praegused liikmesriigid ja ühendus ühiselt sõlminud Alžeeria, Armeenia, Aserbaidžani, Bulgaaria, Horvaatia, Egiptuse, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi, Gruusia, Iisraeli, Jordania, Kasahstani, Kõrgõzstani, Liibanoni, Mehhiko, Moldova, Maroko, Rumeenia, Venemaa Föderatsiooni, San Marino, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Lõuna-Korea, Süüria, Tuneesia, Türgi, Türkmenistani, Ukraina ja Usbekistaniga, sätteid, samuti muude lepingute, mida praegused liikmesriigid ja ühendus on ühiselt sõlminud enne 1. maid 2004, sätteid.

Nende lepingute muudatusi käsitletakse protokollides, mis on sõlmitud lepinguosaliseks olevate riikidega vastavalt lõike 1 teisele lõigule. Kui 1. maiks 2004 ei ole protokolle sõlmitud, võtavad olukorra lahendamiseks vajalikud meetmed liit, Euroopa Aatomienergiaühendus ja liikmesriigid vastavalt oma pädevusele.

5. Alates 1. maist 2004 kohaldavad uued liikmesriigid ühenduse poolt kolmandate riikidega sõlmitud kahepoolseid tekstiililepinguid ja -kokkuleppeid.

Liidu poolt tekstiilmaterjalide ja rõivatoodete impordi suhtes kohaldatavaid koguselisi piiranguid muudetakse selliselt, et võtta arvesse uute liikmesriikide ühinemist.

Kui kahepoolsete tekstiililepingute ja -kokkulepete muudatused ei ole 1. maiks 2004 jõustunud, teeb liit vajalikud muudatused omaeeskirjades tekstiilmaterjalide ja rõivatoodete kolmandatest riikidest importimise kohta, et võtta arvesse uute liikmesriikide ühinemist.

6. Liidu poolt terase ja terasetoodete impordi suhtes kohaldatavaid koguselisi piiranguid muudetakse asjaomastest tarnijariikidest uutesse liikmesriikidesse ühinemislepingu allkirjastamisele vahetult eelnenud aastatel toimunud terasetoodete impordi põhjal.

7. Uuteliikmesriikide poolt kolmandate riikidega enne 1. maid 2004 sõlmitud kalanduslepinguid haldab liit.

Nendest lepingutest tulenevad uute liikmesriikide õigused ja kohustused ei muutu ajal, mil nende lepingute sätted on ajutiselt jõus.

Niipea kui võimalik ja igal juhul enne esimeses lõigus osutatud lepingute kehtivuse lõppemist võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu asjakohased Euroopa otsused nendest lepingutest tuleneva kalapüügi jätkumise kohta, sealhulgas võimaluse kohta pikendada teatavaid lepinguid ajavahemikuks, mis ei ületa ühte aastat.

8. Alates 1. maist 2004 taganevad uued liikmesriigid kõikidest kolmandate riikidega sõlmitud vabakaubanduslepingutest, kaasa arvatud Kesk-Euroopa vabakaubandusleping.

Kui lepingud, mille on sõlminud ühelt poolt uus liikmesriik või mitu uut liikmesriiki ja teiselt poolt kolmas riik või mitu kolmandat riiki, ei ole kooskõlas põhiseaduse ja iseäranis käesoleva protokolliga järgsete kohustustega, astuvad asjaomased uued liikmesriigid vajalikke samme, et kõrvaldada kindlakstehtud vastuolud. Kui uuel liikmesriigil on raskusi enne ühinemiskuupäeva ühe või mitme kolmanda riigiga sõlmitud lepingu muutmisel, taganeb ta lepingust vastavalt selle tingimustele.

9. Vajaduse korral võtavad uued liikmesriigid asjakohased meetmed, et kohandada oma seisukohtrahvusvaheliste organisatsioonide ja nende rahvusvaheliste lepingute suhtes, milles osalevad ka liit või Euroopa Aatomienergiaühendus või teised liikmesriigid, õiguste ja kohustustega, mis tulenevad nende ühinemisest liiduga.

1. mail 2004 või võimalikult kiiresti pärast seda taganevad nadeelkõige sellistest rahvusvahelistest kalanduslepingutest ja astuvad väljasestest rahvusvahelistest kalandusorganisatsioonidest, milles osaleb kaliit, välja arvatud juhul, kui nende liikmesus seondub muude küsimustega kuikalandus.

ARTIKKEL 7

Institutsioonide poolt vastuvõetud aktid, millega on seotud käesoleva protokolliga üleminekusätted, säilitavad oma õigusjõu; eelkõige jääb kehtima nende aktide muutmise kord.

ARTIKKEL 8

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti sätted, mille eesmärgiks võitajajärjeks on Euroopa Ühenduste Kohtu ja esimese astme kohtu tõlgendusestunnistada kehtetuks või muuta, teisiti kui üleminekumeetmena, ühenduse või Euroopa Liidu lepinguga asutatud Euroopa Liidu institutsioonide, organite võiasutuste poolt vastu võetud akte, jäävad jõusse, kohaldades teises lõigussätetatut.

Nendel sätetel on samasugune õigusjõud nagu aktidel, mida nad kehtetukstunnistavad või muudavad, ning neile kohaldatakse samu eeskirju, midakõnealustele aktidele.

ARTIKKEL 9

Ühenduse või Euroopa Liidu lepinguga asutatud Euroopa Liidu institutsioonide, organite või asutuste aktide tekstid ja Euroopa Keskpanka aktide tekstid, mis on vastu võetud enne 1. maid 2004, ja mis on koostatud tšehhi, eesti, läti, leedu, ungari, malta, poola, sloveeni ja slovaki keeltes, on autentsed alates sellest kuupäevast samadel tingimustel kui teistes keeltes koostatud ja autentsed tekstid.

ARTIKKEL 10

Käesoleva protokoll üleminekusätteid, kui need ei ole enamkohaldatavad, võib kehtetuks tunnistada nõukogu Euroopa seadusega. Nõukogu teebühäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

ARTIKKEL 11

Põhiseaduse ja institutsioonide poolt vastuvõetud aktide kohaldamisesuhtes kehtivad üleminekumeetmetena käesoleva protokolliga ettenähtud erandid.

II JAOTIS

PÜSISÄTTED

ARTIKKEL 12

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti III lisas loetletud aktide kohandused, mille tingib ühinemine, tehaksekooskõlas selles lisas sätestatud suunistega ja vastavalt artiklis 36 sätestatud tingimustele ja korrale.

ARTIKKEL 13

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti IV lisas loetletud meetmeid kohaldatakse vastavalt selles lisas sätestatud tingimustele.

ARTIKKEL 14

Nõukogu võib Euroopa seadusega vastu võtta käesoleva protokoll ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevate sätete kohandusi, mis võivad liidu seaduste muutmise tõttu vajalikuks osutuda. Nõukogu teeb ühehäälselt otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

III JAOTIS

AJUTISEDSÄTTED

ARTIKKEL 15

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII ja XIV lisas loetletud meetmeid kohaldatakse uute liikmesriikide suhtes vastavalt neis lisades sätestatud tingimustele.

ARTIKKEL 16

1. Tulud nimetusega “ühise tollitariifistikumaksumäärad ja muud tollimaksud”, millele on osutatud Euroopa ühendusteomavahendite süsteemi käsitleva nõukogu 29. septembri 2000. aasta otsuse 2000/597/EÜ, EURATOM[11] artikli 2 lõike 1 punktis b või kõnealuse otsuse asendanud otsuse vastavassättes, hõlmavad tollimakse, mis on arvutatud vastavalt määradele, mistulenevad ühisest tollitariifistikust ja sellega seotud liidu poolt kohaldatud mis tahes tollimaksusoodustusest uute liikmesriikide kaubandussuhetes kolmandate riikidega.

2. 2004. aastal võrdub otsuse 2000/597/EÜ, EURATOM artikli 2 lõike 1 punktides c ja d osutatud ühtlustatud käibemaksubaas ja RKT (rahvusliku kogutulu) baas iga uue liikmesriigi puhul kahe kolmandikuga aastabaasist. Iga uue liikmesriigi RKT baas, mida võetakse arvesse Ühendkuningriigiile võimaldatud eelarvelisetasakaalustamatuse korrigeerimisel, millele on osutatud otsuse 2000/597/EÜ, EURATOM artikli 5 lõikes 1, võrdub samuti kahe kolmandikuga aastabaasist.

3. Otsuse 2000/597/EÜ, EURATOMartikli 2 lõike 4 punkti b kohasel külmutatud määrakindlaksmääramisel 2004. aastaks arvutatakse uute liikmesriikide ülempiirigamääratudkäibemaksubaas kahe kolmandikunende ülempiiriga määramata käibemaksubaasi ja kahe kolmandiku RKT alusel.

ARTIKKEL 17

1. Liidu 2004. eelarveaasta eelarvetkorrigeeritakse 1. mail 2004 jõustuva paranduseelarvega, et võtta arvesseuute liikmesriikide ühinemist.

2. Kaksteist igakuist kaheteistkümnendikosakäibemaksu- ja RKT-omavahenditest, mida uued liikmesriigid maksavad lõikes 1 nimetatud paranduseelarve alusel, samuti ainult praeguste liikmesriikide suhteskehtiv igakuiste kaheteistkümnendikosade tagasiulatuv korrigeerimine2004. aasta jaanuarist aprillini arvestatakse ümber kaheksandikosadeks, mis kuuluvad maksmisele 2004. aasta maist detsembrini. 2004. aastalvastuvõetud mis tahes hilisemast paranduseelarvest tulenevad tagasiulatuvadkorrigeerimised arvestatakse samuti ümber võrdseteks osadeks, mis kuuluvadmaksmisele ülejäänud aasta jooksul.

ARTIKKEL 18

Iga kuu esimeseltööpäeval maksab liit Tšehhi Vabariigile, Küprosele, Maltale ja Sloveenialeliidu eelarve kuluartiklina ühe kaheksandiku 2004. aastal alates 1. maist 2004ja ühe kaheteistkümnendiku 2005. ja 2006. aastal järgmistest ajutiseelarvekompensatsiooni summadest:

	2004	2005 (miljoniteurot, 1999. aasta hindades)	2006
Tšehhi Vabariik	125,4	178,0	85,1
Küpros	68,9	119,2	112,3
Malta	37,8	65,6	62,9
Sloveenia	29,5	66,4	35,5

ARTIKKEL 19

Iga kuu esimesel tööpäeval maksab liit Tšehhi Vabariigile, Eestile, Küprosele, Lätile, Leedule, Ungarile, Maltale, Poolale, Sloveeniale ja Slovakkiale liidu eelarve kuluartiklina ühe kaheksandiku2004. aastal alates 1. maist 2004 ja ühe kaheteistkümnendiku 2005. ja2006. aastal järgmistest rahakäibe toetamiseks erandina kindlaksmääratudsummadest:

	2004	2005 (miljoniteurot, 1999. aasta hindades)	2006
Tšehhi Vabariik	174,7	91,55	91,55
Eesti	15,8	2,90	2,90
Küpros	27,7	5,05	5,05
Läti	19,5	3,40	3,40
Leedu	34,8	6,30	6,30
Ungari	155,3	27,95	27,95
Malta	12,2	27,15	27,15
Poola	442,8	550,00	450,00
Sloveenia	65,4	17,85	17,85
Slovakkia	63,2	11,35	11,35

Rahakäibe toetamiseks erandinakindlaksmääratud summaes sisalduv Poolale antav üks miljard eurot ja Tšehhi Vabariigile antav 100 miljonit eurot võetakse arvesse struktuurifondide2004., 2005. ja 2006. aasta jaotuse arvutamisel.

ARTIKKEL 20

1. Järgmised uued liikmesriigid maksavad sõe ja terase teadusfondi, millele on osutatud nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 27. veebruari 2002. aasta otsuses 2002/234/ESTÜ (ESTÜ asutamislepingu lõppemisega kaasnevate finantstagajärgede ning sõe ja terase teadusfondi kohta)[12] järgmised summad:

(miljonit eurot,

	jooksvates hindades)
Tšehhi Vabariik	39,88
Eesti	2,50
Läti	2,69
Ungari	9,93
Poola	92,46
Sloveenia	2,36
Slovakkia	20,11

2. Sissemaksed söe ja terase teadusfonditehakse neljas osas alates 2006. aastast ja makstakse iga aasta esimese kuuesimesel tööpäeval järgmiselt:

2006: 15%
 2007: 20%
 2008: 30%
 2009: 35%.

ARTIKKEL 21

1. Kui käesolevas protokollis ei ole sätestatud teisiti, ei võeta finantskohustusi Phare programmi[13], Phare piiriülesekoostööprogrammi[14], Küprose ja Malta ühinemiseelsete fondide[15], ISPA programmi[16] ja SAPARD programmi[17] alusel uuteliikmesriikide kasuks pärast 31. detsembrit 2003. Alates 1. jaanuarist 2004 koheldakse uusi liikmesriike samamoodi nagu praegusiliikmesriike kulutuste osas finantsperspektiivi esimese kolme rubriigi alusel, mis on määratletud 6. mai 1999. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes, [18] allpool esitatud erinõudeid ja erandeid arvestades ning juhul, kui käesolevas protokollis ei ole sätestatud teisiti. Finantsperspektiivi rubriikide 1, 2, 3 ja 5 maksimaalsed ühinemisega seotud lisaassigneeringud on esitatud 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti XV lisas. 2004. aasta eelarve alusel ei või ühegi asjaomase programmi ega asutuse suhtes võtta finantskohustusi enne, kui on toimunud vastava liikmesriigi ühinemine.

2. Lõiget 1 ei kohaldata kulutustesuhtes Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi tagatisrahastu alusel vastavalt ühise põllumajanduspoliitika rahastamist käsitleva nõukogu määruse (EÜ) nr 1258/1999[19] artikli 2 lõigetele 1 ja 2 ning artikli 3 lõikele 3, mis on kõlblikud saama ühenduse toetust alles alates 1. maist 2004 kooskõlas käesoleva protokolliga artikliga 2.

Käesoleva artikli lõiget 1 kohaldatakse maaelu arendamise kulutuste suhtes Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi tagatisrahastu alusel vastavalt nõukogu 17. mai 1999. aasta määruse (EÜ) nr 1257/1999 (Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EPATF) toetuse kohta maaelu arendamiseks ning teatavate määruste muutmise ja kehtetuks tunnistamise kohta)[20] artiklile 47a, arvestades tingimusi, mis on esitatud nimetatud määruse muudatuses 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti II lisas.

3. Kui lõike 1 viimasest lausest eitulene teisiti, osalevad uued liikmesriigid alates 1. jaanuarist 2004 liidu programmides ja asutustes samadel tingimustel nagu praegused liikmesriigid liidu üldeelarvest rahastamise toel.

4. Kui on vaja võtta meetmeid, et hõlbustada üleminekut ühinemiseelselt korraldava käesoleva artikli kohaldamisest tulenevale korrale, võtab vajalikud meetmed vastu komisjon.

ARTIKKEL 22

1. Pakkumisi, lepingute sõlmimisi, rakendamist ja väljamakseid ühinemiseelse abi raames Phare programmi, Phare piiriülese koostöö programmi ning Küprose ja Malta ühinemiseelsete fondide alusel korraldavad alates 1. maist 2004 uute liikmesriikide rakendusasutused.

Komisjon võtab vastu Euroopa otsused loobumiseks komisjoni eelkontrollist pakkumise ja lepingute sõlmimise üle, kui laiendatud detsentraliseeritud rakendamissüsteem (EDIS) on saanud positiivse hinnangu vastavalt kriteeriumidele ja tingimustele, mis on ette nähtud nõukogu 21. juuni 1999. aasta määruse (EÜ) nr 1266/1999 (kandidaatriikide ühinemiseelse strateegia raames antava abi kooskõlastamise ja määruse (EMÜ) nr 3906/89 muutmise kohta)[21] lisas.

Kui neid otsuseid eelkontrollist loobumiseks pole vastuvõetud enne 1. maid 2004, ei ole 1. mai 2004 ja komisjoni otsuste tegemise kuupäeva vahelisel ajal sõlmitud lepingud kõlblikud saama ühinemiseelset abi.

Kui aga komisjoni otsused eelkontrollist loobuda tehakse pärast 1. maid 2004 uue liikmesriigi asutustest sõltumatutel põhjustel, võib komisjon erandkorras ja nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel aktsepteerida 1. mai 2004 ja nende otsuste tegemise kuupäeva vahelisel ajaks sõlmitud lepinguid kui kõlblikke saama ühinemiseelset abi ning nõustada ühinemiseelse abi jätkamisega piiratud aja jooksul pakkumise ja lepingute sõlmimise üle toimuva komisjoni eelkontrolli all.

2. Lõikes 1 osutatud ühinemiseelsete rahastamisvahendite alusel enne 1. maid 2004 võetud üldisi eelarvelisikohustusi, kaasa arvatud hilisemate individuaalsete juriidiliste kohustuste võtmist ja registreerimist

ning pärast 1. maid 2004 tehtud makseid reguleerivad jätkuvalt ühinemiseelse rahastamisvahendi eeskirjad ja õigusaktid ning need kaetakse vastavast eelarvepeatükist kuni asjaomaste programmide ja projektidesulgemiseni. Sellest olenemata toimuvad pärast 1. maid 2004 algatatud riigihankemenetlused vastavalt asjaomastele liidu õigusaktidele.

3. Viimane programmide koostamiselõikes 1 osutatud ühinemiseelseks abiks toimub viimasel täisaastal enne 1. maid 2004. Nende programmide alusel sooritatavate toimingute kohta tuleblepingud sõlmida kahe järgmise aasta jooksul ning väljamaksed tuleb teha vastavalt finantsmemorandumis [22] sätestatule, tavaliselt kolmanda aasta lõpuks pärast kohustuse võtmist. Lepingute sõlmimise tähtaega eipikendata. Erandkorras ning nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib andapiiratud tähtajapikendusi väljamakseteks.

4. Et tagada lõikes 1 osutatud ühinemiseelsete rahastamisvahendite ning ISPA programmi vajalik järkjärguline kaotamine ja sujuv üleminek enne 1. maid 2004 kohaldatavalt eeskirjadelt pärast seda kuupäeva kohaldatavatele eeskirjadele, võib komisjon võtta kõik vajalikud meetmed, et tagada nõuetekohase personali arvu säilitamine uutes liikmesriikides kuni viieteistkümneme kuu jooksul pärast 1. maid 2004.

Selle aja jooksul kohaldatakse uutes liikmesriikides enne 1. maid 2004 ametisse nimetatud ametnike suhtes, kellelt nõutakse nimetatud riikides pärast seda kuupäevateenistusse jäämist, erandkorras samasuguseid rahalisi ja materiaalseid tingimusi, nagu kohaldas enne 1. maid 2004 komisjon vastavalt Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjade ja nende ühenduste muude teenistujate teenistustingimuste X lisale, mis on sätestatud määruses (EMÜ, EURATOM, ESTÜ) nr 259/68 [23]. Ühinemiseelse abikorraldamiseks vajalikud halduskulud, kaasa arvatud muu personali palk, kaetakse kogu 2004. aasta jooksul ja kuni 2005. aasta juulikuul lõpuni asjakohaste ühinemiseelsete eelarvete rubriigist "toimingute tugikulud" (varasem eelarve B osa) või lõikes 1 osutatud rahastamisvahendite ja ISPA programmi samaväärsetest rubriikidest.

5. Kui nõukogu määruse (EÜ) nr 1268/1999 alusel heakskiidetud projekte ei saa selle vahendi alusel enam rahastada, võib need integreerida maaelu arendamise programmi töössse järeid rahastada Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi rahadest. Kuiselleks on vaja spetsiaalseid üleminekumeetmeid, võtab komisjon need vastu nõukogu 21. juuni 1999. aasta määruse (EÜ) nr 1260/1999 (millega nähakse ette üldsätted struktuurifondide kohta) [24] artikli 50 lõikes 2 sätestatud korras.

ARTIKKEL 23

1. Alates 1. maist 2004 kuni 2006. aastalõpuni annab liit uutele liikmesriikidele ajutist finantsabi (edaspidi "üleminekutoetus"), et nad saaksid arendada ja tugevdada oma haldussuutlikkust liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse õigusaktide rakendamiseks ja täitmiseks ning suurendada heade kogemuste vahetamist kolleegide vahel.

2. Abi põhineb püsival vajadusel tugevdada institutsioonilist suutlikkust teatavates valdkondades toimingutega, mida eisaa struktuurifondidest rahastada; need valdkonnad on eelkõige järgmised:

a) justits- ja siseküsimused (kohtusüsteemi tugevdamine, kontroll välispiiridel, korruptsioonivastane strateegia, õiguskaitse tõhususe suurendamine);

b) finantskontroll;

c) liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse finantshuvide kaitse ja võitlus pettuse vastu;

d) siseturg, kaasa arvatud tolliliit;

e) keskkond;

f) veterinaarteenistused ja toiduohutusega seotud haldussuutlikkuse tõhustamine;

g) põllumajanduse ja maaelu arendamise haldus- ja kontrollistruktuurid, kaasa arvatud ühtne haldus- ja kontrollisüsteem (IACS);

h) tuumaohutus (tuumaohutusasutuste ja nende tehniliste tugioranisatsioonide ning radioaktiivsete jäätmete käitlemise asutuste tõhususe ja pädevuse suurendamine);

i) statistika;

j) avaliku halduse tugevdamine vastavalt komisjoni igakülgsses järelevalvearuandes määratletud vajadustele, mida ei kata struktuurifondid.

3. Üleminekutoetusele vastav abi otsustatakse nõukogu 18. detsembri 1989. aasta määruse (EMÜ) nr 3906/89 (teatavatele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele antava majandusabi kohta) [25] artiklis 8 sätestatud korras.

4. Programm viiakse ellu kooskõlas Euroopaühenduste üldeelarve suhtes kohaldatava finantsmääruse[26] artikli 53lõike 1 punktidega a ja b või seda asendava Euroopa seadusega. Institutsioonide väljaarendamise eesmärgil korraldatavate riiklikehaldusorganite vaheliste mestimisprojektide puhul korraldatakseprojektikonkursid jätkuvalt liikmesriikide kontaktasutuste võrgu kaudu, nagu see on ette nähtud praeguste liikmesriikidega sõlmitud raamlepingutesühinemiseelse abi kohta.

Kulukohustuste assigneeringudüleminekutoetuseks 1999. aasta hindades on 200 miljonit eurot2004. aastal, 120 miljonit eurot 2005. aastal ja60 miljonit eurot 2006. aastal. Eelarvapädev asutus kinnitabiga-aastased assigneeringud finantsperspektiivi piires, nagu on määratletud6. mai 1999. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes.

ARTIKKEL 24

1. Käesolevaga luuakse Schengeni toetus kuiajutine vahend aitamaks abisaajal liikmesriigil alates 1. maist 2004 kuni 2006.aasta lõpuni rahastada toiminguid uuel liidu välispiiril, et rakendadaSchengeni *acquis*’ jävälispiirikontroll.

Schengenis osalemiseks valmistumise käigusavastatud puuduste kõrvaldamiseks on Schengeni toetuse alusel rahastamiseksabikõlblikud järgmised toimingud:

- a) investeeringud piiri infrastruktuuri jasellega seotud hoonete ehitamisse, remontimisse või ajakohastamisse;
- b) investeeringud mis tahes liikiooperatiivseadmetesse (näiteks laboriseadmed, avastamisvahendid, Schengeniinfosüsteemi SIS 2 riist- ja tarkvara, transpordivahendid);
- c) piirivalvuritekoolitus;
- d) logistilisteja operatiivkulude toetus.

2. Schengeni toetuse alusel tehaksejärgmistele abisaajatele liikmesriikidele alates ühinemiskuupäevast ühekordsetoetusmaksena kättesaadavaks järgmised summad:

	2004	2005	2006
	(miljonit eurot, 1999. aasta hindades)		
Eesti	22,90	22,90	22,90
Läti	23,70	23,70	23,70
Leedu	44,78	61,07	29,85
Ungari	49,30	49,30	49,30
Poola	93,34	93,33	93,33
Sloveenia	35,64	35,63	35,63
Slovakkia	15,94	15,93	15,93

3. Abisaajad liikmesriigid vastutavadindividuaalsete toimingute väljavalimise ja elluviimise eest vastavalt käesolevaleartiklile. Nad vastutavad ka Schengeni toetuse ja muudest liidu vahenditestsaadava abi kasutamise koordineerimise eest, et tagada vastavus liidupoliitikale ja meetmetele ning kooskõla Euroopa ühenduste üldeelarvet käsitlevafinantsmääruse või seda asendava Euroopa seadusega.

Ühekordseid toetusmaksleid kasutatakse kolmeaasta jooksul alates esimesest väljamaksest ning kõik kasutamata võipõhjendamatul kulutatud vahendid tuleb komisjonile tagasi maksta. Hiljemaltkuue kuu jooksul pärast kolmeaastase tähtaja lõppu esitab abisaaja liikmesriikühekordse toetusmaksle täitmise kohta põhjaliku aruande koos tõendiga kuludepõhjendatuse kohta.

Abisaajariik kasutab kõnealust vastutust, ilmaet see piiraks komisjoni vastutust liidu eelarve täitmisel ning kooskõlasEuroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatava finantsmääruse sätetega võiseda asendava Euroopa seadusega, mida kohaldatakse detsentraliseeritudjuhtimise suhtes.

4. Komisjon jätab endale kontrollimisõigusePettustevastase Ameti (OLAF) kaudu. Komisjon ja kontrollikoda võivad korraldada kohapealseid kontrole vastavate menetluste kohaselt.

5. Komisjon võib vastu võtta Schengenitoetuse toimimiseks vajalikud tehnilised sätted.

ARTIKKEL 25

Artiklites 18, 19, 23 ja 24 osutatudsummasid korrigeeritakse igal aastal tehnilise kohanduse osana, mis on ettenähtud 6. mai 1999. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppepunktis 15.

ARTIKKEL 26

1. Kui enne 2004. aasta 1. maile järgneva kolmanda aasta lõppu tekib tõsiseid raskusi, mis võivad mõnes majandussektoris kujuneda püsivaks, või raskusi, mis võivad tingida mõne piirkonna majandusolukorra olulise halvenemise, võib uusliikmesriik taotleda luba kaitsemeetmete võtmiseks, et olukorda parandada ja kohandada vaadeldav sektor siseturu majandusega.

Samadel asjaoludel võib iga praeguneliikmesriik taotleda luba kaitsemeetmete võtmiseks ühe või mitme uueliikmesriigi suhtes.

2. Asjaomase liikmesriigi taotlusel võtab komisjon kiirmenetluse korras vastu Euroopa määrused või otsused, millegamääratakse kindlaks kaitsemeetmed, mida ta peab vajalikuks, täpsustades nendetingimused ja rakendamise korra.

Tõsiste majandusraskuste korral ja asjaomase liikmesriigi selgesõnalisel taotlusel teeb komisjon otsuse viie tööpäevajooksul alates koos asjakohase taustteabega esitatud taotluse saamisest. Selliselt otsustatud meetmeid hakatakse viivitamata kohaldama, neis võetakse arvesse kõikide asjaosaliste huve ning need ei või kaasa tuua piirikontrolli.

3. Lõike 2 alusel lubatavad meetmed võivad hõlmata erandeid põhiseaduses ja iseäranis käesolevas protokollis sätestatudeeskirjadest sellises ulatuses ja sellise aja jooksul, nagu on mõõdapääsmatult vaja lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks. Eelistatakse selliseid meetmeid, mis kõige vähem häirivad siseturutoimimist.

ARTIKKEL 27

Kui uus liikmesriik tõsiselt häirib võivahetult ohustab siseturu toimimist sellega, et ta ei täida ühinemisläbirääkimistel võetud kohustusi, sealhulgas piiriülese mõjugamajandustegevust hõlmavaid valdkondlikke kohustusi, võib komisjon liikmesriigipõhjustatud taotlusel või omal algatusel võtta vastu vajalikke meetmeid kindlaks määravaid Euroopa määruseid või otsuseid kuni 2004. aasta 1. maile järgneva kolmanda aasta lõpuni.

Meetmed peavad olema proportsionaalsed ja eelistada tuleb meetmeid, mis kõige vähem häirivad siseturu toimimist, või võimalusel olemasolevate valdkondlike kaitsemehhanismide kohaldamist. Selliseid kaitsemeetmeid ei kasutata meelevaldse diskrimineerimise vahendina ega liikmesriikide vahelise kaubanduse varjatud piiramiseks. Meetmeid ei jäeta kehtima kauemaks kui vältimatult vajalik ning igal juhul tühistatakse need vastava kohustuse täitmise korral. Kuid neid võib kohaldada ka pärast esimeses lõigus nimetatud tähtaja möödumist, seni kuni vastavaid kohustusi ei ole täidetud. Vastavalt asjaomase uue liikmesriigi edusammudele oma kohustuste täitmisel võib komisjon meetmeid vajalikul määral korrigeerida. Enne kaitsemeetmeid määratlevate Euroopa määruste või otsuste tühistamist informeerib komisjon aegsasti nõukogu ning võtab asjakohaselt arvesse nõukogu märkusi selle kohta.

ARTIKKEL 28

Kui uues liikmesriigis on tõsiseid puudusi võinende tekkimise vahetu oht selliste raamotsuste või muude asjakohastekohustuste, koostöövahendite ja otsuste ülevõtmisel, rakendamisel või kohaldamisel, mis on seotud vastastikuse tunnustamisega kriminaalõigusevaldkonnas EL lepingu VI jaotise alusel, või selliste direktiivide ja määruste ülevõtmisel, rakendamisel või kohaldamisel, mis on seotud vastastikusetunnustamisega tsiviilasjades EÜ asutamislepingu IV jaotise alusel, ja põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 3. ja 4. jaotise alusel vastuvõetud Euroopa seaduste ja raamseaduste ülevõtmisel, rakendamisel või kohaldamisel, võib komisjon liikmesriigi põhjustatud taotlusel või omal algatusel ja pärast liikmesriikidega konsulteerimist võtta vajalikke meetmeid kindlaksmääravaid Euroopa määruseid või otsuseid kuni 2004. aasta 1. maile järgneva kolmanda aasta lõpuni, täpsustades nende tingimused ja rakendamise korra.

Need meetmed võivad endast kujutada asjakohaste sätete ja otsuste kehtivuse ajutist peatamist uue liikmesriigi ja mõne teise liikmesriigi või teiste liikmesriikide vahelistes suhetes, ilma et see takistaks tiheda õigusalasest koostöö jätkumist. Meetmeid ei jäeta kehtima kauemaks kui vältimatult vajalik ning igal juhul tühistatakse need vastava puuduse kõrvaldamise korral. Kuid neid võib kohaldada ka pärast esimeses lõigus nimetatud tähtaja möödumist seni, kuni vastavad puudused esinevad. Vastavalt asjaomase uue liikmesriigi edusammudele kindlakstehtud puuduste kõrvaldamisel võib komisjon pärast liikmesriikidega konsulteerimist meetmeid vajalikul määral kohandada. Enne kaitsemeetmete tühistamist informeerib komisjon aegsasti nõukogu ning võtab asjakohaselt arvesse nõukogu märkusi selle kohta.

ARTIKKEL 29

Selleks et mitte takistada siseturu häiretetoimimist, ei või uute liikmesriikide siseriiklike eeskirjade rakendamine 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti V–XIV lisas osutatud üleminekuajaperioodi jooksul kaasa tuua liikmesriikide vahelist piirikontrolli.

ARTIKKEL 30

Kui on vaja üleminekumeetmeid, et hõlbustada uute liikmesriikide üleminekut praeguselt korralt ühise põllumajanduspoliitika rakendamisest tulenevale korrale vastavalt käesolevas protokollis sätestatud tingimustele, võtab need meetmed vastu komisjon, järgides menetlust, millele on osutatud suhkrusektori turgude ühist korraldust käsitleva nõukogu 19. juuni 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1260/2001[27] artikli 42 lõikes 2 või vajadusel kooskõlas vastavate artiklitega muudes põllumajanduse ühist turukorraldust käsitlevates määrustes või neid asendavates Euroopa seadustes või järgides kohaldavates õigusaktides kindlaksmääratud menetlust. Käesolevas artiklis osutatud üleminekumeetmeid võidakse võtta ja kohaldada 2004. aasta 1. maile järgneva kolme aasta jooksul. Nõukogu Euroopa seadusega võib seda tähtaega pikendada. Nõukogu teeb ühehäälsel otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

ARTIKKEL 31

Kui on vaja üleminekumeetmeid, et hõlbustada uute liikmesriikide üleminekut praeguselt korralt korrale, mis tuleneb liiduveterinaar- ja fütosanitaareeskirjade kohaldamisest, võtab need meetmed vastukomisjon, järgides kohaldavates õigusaktides kindlaksmääratud menetlust. Neid meetmeid võidakse võtta ja kohaldada 2004. aasta 1. maile järgneva kolme aastajooksul.

ARTIKKEL 32

1. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti XVI lisas loetletud komiteede, rühmade jamuude asutuste uute liikmete ametiaeg lõpeb samal ajal kui nendel liikmetel, kes on ametis 1. mail 2004.

2. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti XVII lisas loetletud komisjoni loodud komiteede ja rühmade uute liikmete ametiaeg lõpeb samal ajal kui nendeliikmetel, kes on ametis 1. mail 2004.

IV JAOTIS

INSTITUTSIOONIDE AKTIDE KOHALDATAVUS

ARTIKKEL 33

Alates 1. maist 2004 käsitletakse uusiliikmesriike EÜ asutamislepingu artikli 249 ja EURATOMi asutamislepingu artikli 161 tähenduses direktiivide ja otsuste adressaatidena, kuikõnealused direktiivid ja otsused on adresseeritud kõikidele praegustele liikmesriikidele. Asja käsitatakse nii, nagu oleks sellistest direktiividest jaotustest, välja arvatud need direktiivid ja otsused, mis jõustuvad vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 254 lõigetele 1 ja 2, teatatud uutele liikmesriikidele 1. mail 2004.

ARTIKKEL 34

Uued liikmesriigid jõustavad meetmed, mida on vaja, et nad võiksid alates 1. maist 2004 järgida direktiive ja otsuseid EÜ asutamislepingu artikli 249 ja EURATOMi asutamislepingu artikli 161 tähenduses, kui artiklis 15 nimetatud lisades ega käesoleva protokollimuudes sätetes ei ole ette nähtud muud tähtaega.

ARTIKKEL 35

Kui ei nähta ette teisiti, võtab nõukogukomisjoni ettepaneku põhjal vastu vajalikud Euroopa määrused ja otsused käesoleva protokollis artiklites 12 ja 13 osutatud 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti III ja IV lisa sätete rakendamiseks.

ARTIKKEL 36

1. Kui institutsioonide enne 1. maid 2004 vastu võetud akte on ühinemise tõttu vaja kohandada ja neid vajalikke kohandusi ei ole käesoleva protokolliga ette nähtud, tehakse need kohandused vastavalt lõikes 2 sätestatud korrale. Kõnealused kohandused jõustuvad alates 1. maist 2004.

2. Vajalikud aktid võtab vastu nõukogu, toimides komisjoni ettepaneku põhjal kvalifitseeritud hääleteenamuse alusel, või komisjon, vastavalt sellele, kumb nendest institutsioonidest on vastu võtnud esialgsed aktid.

ARTIKKEL 37

Kolme kuu jooksul pärast 1. maid 2004 teatavad uued liikmesriigid kooskõlas EURATOMi asutamislepingu artikliga 33 komisjonile õigus- või haldusnormide sätteid, mille eesmärk on tagada töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitse ioniseeriva kiirguse ohtude eest uuteliikmesriikide territooriumil.

TEINE OSA

SÄTTED 16. APRILLI 2003. AASTA ÜHINEMISAKTILE LISATUD PROTOKOLLIDE KOHTA

I JAOTIS

ÜLEMINEKUSÄTTED EUROOPA INVESTEERIMISPANGA KOHTA

ARTIKKEL 38

Hispaania Kuningriik maksab 309 686 775 eurotoma osana kapitalist, mis on ette nähtud märgitud kapitali suurenemiseks. Seesissetakse tehakse kaheksas võrdses osas, mille maksetähtpäevad on 30. september 2004, 30. september 2005, 30. september 2006, 31. september 2007, 30. september 2007, 31. märts 2008, 30. september 2008 ja 31. märts 2009.

Hispaania Kuningriik teeb reservidesse ja reservidega samaväärsetesse eraldistesse ning reserve ja eraldiste jaoks ette nähtud summasse (tulenevalt panga bilanssi kantud 2004. aasta aprillikuu lõpu kasumiaruande saldost) sissetakse kaheksas võrdses osas, mille maksetähtpäevad on näidatud eespool ning mis moodustab 4,1292% reservidest ja eraldistest.

ARTIKKEL 39

Alates 1. maist 2004 maksavad uued liikmesriigid järgmised summad, mis vastavad nende poolt sissetakstavale osale Euroopa Investeeringispanga põhikirja artiklis 4 määratletud märgitud kapitalis.

Poola	EUR	170 563 175
Tšehhi Vabariik	EUR	62 939 275
Ungari	EUR	59 543 425
Slovakkia	EUR	21 424 525
Sloveenia	EUR	19 890 750
Leedu	EUR	12 480 875
Küpros	EUR	9 169 100
Läti	EUR	7 616 750
Eesti	EUR	5 882 000
Malta	EUR	3 490 200

Need sissetaksed tehakse kaheksas võrdses osas, mille maksetähtpäevad on 30. september 2004, 30. september 2005, 30. september 2006, 31. märts 2007, 30. september 2007, 31. märts 2008, 30. september 2008 ja 31. märts 2009.

ARTIKKEL 40

Uued liikmesriigid teevad reservidesse ja reservidega samaväärsetesse eraldistesse ning reserve ja eraldiste jaoks ette nähtud summasse (tulenevalt Euroopa Investeeringispanga bilanssi kantud 2004. aasta aprillikuu lõpu kasumiaruande saldost) sissetaksed kaheksas võrdses osas, mille maksetähtpäevad on näidatud artiklis 39 ning mismoodustavad reservidest ja eraldistest järgmised protsendimäärad:

Poola	2,2742%
Tšehhi Vabariik	0,8392%
Ungari	0,7939%
Slovakkia	0,2857%
Sloveenia	0,2652%
Leedu	0,1664%
Küpros	0,1223%
Läti	0,1016%
Eesti	0,0784%
Malta	0,0465%

ARTIKKEL 41

Artiklites 38, 39 ja 40 ettenähtud kapitali jamaksed maksavad Hispaania Kuningriik ja uued liikmesriigid eurodes, väljaarvatud juhul, kui juhatajate nõukogu on ühehäälselt teinud otsuse erandikohta.

II JAOTIS

SÄTTED TÄHEDEGA TÄHVIKUST

RESTRUKTUREERIMISE KOHTA

ARTIKKEL 42

1. Olenemata põhiseaduse artiklitest III-167 ja III-168, loetakse aastatel 1997–2003 Tšehhi Vabariigi poolt teatavatele Tšehhi terasetööstuse osadele restruktureerimiseks antud riigiabi siseturugakokkusobivaks, tingimusel et:

a) ühelt poolt Euroopa Ühenduste ja nendeliikmesriikide ning teiselt poolt Tšehhi Vabariigi vahel assotsiatsiooniloomiseks sõlmitud Euroopa lepingu[28] ESTÜ tooteid käsitlevaprotopkollil nr 2 artikli 8 lõikes 4 ettenähtud tähtaega onpikendatud kuni 1. maini 2004,

b) nimetatud protokollil pikendamise aluseksolnud restruktureerimiskava tingimusi järgitakse aastatel 2002–2006,

c) täidetakse käesolevas jaotises esitatudtingimusi ning

d) pärast 1. maid2004 ei anta Tšehhi terasetööstuse restruktureerimiseks mingit riigiabi.

2. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktiprotokollil nr 2 lisas 1 loetletud äriühingute (edaspidi “abisaaajadäriühingud”) individuaalsetes äriplaanides kirjeldatud ja käesolevas jaotisesesitatud tingimustele vastav Tšehhi terasesektori restruktureerimine viiakselõpule hiljemalt 31. detsembriks 2006 (edaspidi “restruktureerimisperioodilõpp”).

3. Tšehhiterasetööstuse restruktureerimise raames võivad riigiabi saada ainult abisaaajadäriühingud.

4. Abisaaajadäriühing ei tohi:

a) 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktiprotokollil nr 2 lisas 1 loetlemata äriühinguga ühinemise korral anda edasiabi, mis anti abisaaajale äriühingule;

b) võtta üle sellise 16. aprilli 2003. aastaühinemisakti protokollil nr 2 lisas 1 loetlemata äriühingu vara, kellele onajavahemikul kuni 31. detsembrini 2006 välja kuulutatud pankrot.

5. Abisaaaja äriühingu hilisema erastamiskorral austatakse käesolevas jaotises määratletud tingimusi ja põhimõtteid, mis käsitlevad elujõulisust, riigiabi ja võimsuse vähendamist.

6. Kogu abisaaajatele äriühingutele antavrestruktureerimisabi määratakse kindlaks põhjendustes, mis esitatakseheakskiidetud Tšehhi terasetööstuse restruktureerimiskavas ja nõukogu pooltheakskiidetud individuaalsetes äriplaanides. Ent igal juhul on aastatel1997–2003 väljamakstud abi maksimumsumma 14 147 425 201 Tšehhi krooni. Sellestkogusummast saab Nový Hut’ kuni 5 700 075 201 krooni, Vřtkovice Steel saab kuni 8 155 350 000 krooni ja VřlcovnyPlechu Frřdek Mřstek saab kuni 292 000 000 krooni vastavaltheakskiidetud restruktureerimiskavas kehtestatud nõuetele. Abi antakse vaid ükskord. Tšehhi Vabariik ei anna Tšehhi terasetööstuse restruktureerimiseks muudriigiabi.

7. Aastatel 1997–2006 vähendab TšehhiVabariik valmistoodete puhul netovõimsust 590 000 tonni võrra.

Võimsuse vähendamise ainsaks mõõtmisaluseks ontootmisrajatiste sulgemine alatiseks nende füüsilise hävitamise teel, nii etselliseid rajatisi ei ole enam võimalik taastada. Teraseettevõtja pankrotiväljakuulutamist ei loeta võimsuse vähendamiseks.

Eespool esitatud netovõimsuse vähendamise tasekoos muude võimsuse vähendamistega, mis on vajalikena määratletudrestruktureerimisprogrammides, tuleb saavutada 16. aprilli2003. aasta ühinemisakti protokollil nr 2 lisas 2 ettenähtudajakava kohaselt.

8. Ühinemise ajaks kõrvaldab Tšehhi Vabariikkooskõlas *acquis*’ga kaubandustõkkedsõeturul, mis annab Tšehhi teraseettevõtjatele võimaluse saada kivisüttrahvusvahelise turu hinnaga.

9. Abisaaaja äriühingu Nový Hut’äriplaan viiakse ellu. Eelkõige:

a) Vysoké Pece Ostravatehas lülitatakse omandi täieliku ülemineku teel äriühingu Nový Hut’organisatsioonilisse raamistikku. Sellele ühinemisele seatakse tähtaeg ningmääratakse selle toimumise eest vastutaja;

b) restruktureerimispuüded keskenduvadjärgmisele:

i) äriühinguNový Hut’ kujundamine tootmisele orienteeritud äriühingust turuleorienteeritud äriühinguks ning selle ärijuhtimise tõhususe ja tulemuslikkuseparandamine, kaasa arvatud kulude suurem läbipaistvus;

ii) äriühingu Nový Hut’ tootevalikuläbivaatamine ja kõrgema lisandväärtusega turgudele sisenemine;

iii) äriühinguNový Hut’ poolt vajalike investeeringute tegemine, et lühikese aja jooksulpärast ühinemislepingu allkirjastamist saavutada valmistoodete parem kvaliteet;

c) viiakse ellu tööjõu restruktureerimine;liidu terasetööstuse tooterühmade tootlikkuse tasemega võrreldav tootlikkusetase saavutatakse 31. detsembri 2006. aasta seisuga asjaomaste abisaaajateäriühingute koondnäitajate alusel;

d) kooskõla ühenduse keskkonnakaitsealase *acquis*’ga saavutatakse 1. maiks 2004,kaasa arvatud äriplaanis ettenähtud vajalikud investeeringud. Äriplaanikohaselt tehakse ka vajalikud tulevased IPPC-ga seotud

investeeringud, ettagada 1. novembriks 2007 kooskõla nõukogu 24. septembri 1996. aastadirektiiviga 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise kohta[29].

10. Abisaaja äriühingu Vřtkovice Steel äriplaani viiakse ellu. Eelkõige:

a) hiljemalt 31. detsembril 2006 suletakse alaliselt topeltvaltspingid. Juhul kui äriühingu ostab strateegiline investor, seatakse müügilepingu tingimuseks selline sulgemine nimetatud kuupäevaks;

b) restruktureerimisplüüded keskenduvad järgmisele:

i) otsemüügisuurendamine ja suurem tähelepanu kulude vähendamisele, mis on oluline tõhusama ärijuhtimise jaoks,

ii) kohanemine turunõudlusega ja üleminekkõrgema lisandväärtusega toodetele,

iii) 2004. aastaks kavandatud teisese terasevalmistusprotsessi investeeringute toomine 2003. aastasse, et võimaldada äriühingul konkureerida pigem kvaliteediskui hinnas;

c) saavutatakse 1. maiks 2004 kooskõla ühenduse keskkonnakaitsealase *acquis*'ga, kaasa arvatud äriplaanis ettenähtud vajalikud investeeringud, mis hõlmavad kavajalikke tulevasi IPPC-ga seotud investeeringuid.

11. Abisaaja äriühingu Vřlcovny Plechu Frřdek Mřstek (VPFM) äriplaani viiakse ellu. Eelkõige:

a) 2004 aasta lõpus suletakse alaliselt kuumvaltsimistehased nr 1 ja 2;

b) restruktureerimisplüüded keskenduvad järgmisele:

i) vajalike investeeringute tegemine, et lühikese aja jooksul pärast ühinemislepingu allkirjastamist saavutada valmistoodete parem kvaliteet,

ii) esikohale seatakse keskseks peetavate kasumi suurendamise võimaluste elluviimine (kaasa arvatud tööjõu restruktureerimine, kulude vähendamine, tõhususe parandamine ja turustuse ümberorienteerimine).

12. Kõik hilisemad üldise restruktureerimiskava ja individuaalplaneid muudatused peab heaks kiitma komisjon ja vajaduse korral nõukogu.

13. Restruktureerimistoimub täieliku läbipaistvuse tingimusel ja mõistlike turumajanduspõhimõtete alusel.

14. Komisjoni ja nõukogu jälgivad tähelepanelikult restruktureerimiskava elluviimist jakäesolevas jaotises esitatud, elujõulisust, riigiabi ja võimsuse vähendamist käsitlevate tingimuste täitmist enne ja pärast 1. maid 2004 kuni restruktureerimisperioodi lõpuni vastavalt punktidele 15 kuni 18. Selleks esitab komisjon nõukogule aruande.

15. Komisjoni ja nõukogu jälgivad 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollis nr 2 lisas 3 esitatud restruktureerimise kriteeriumide täitmist. Eespool nimetatud lisas sisalduvaid viiteid protokollis lõikele 16 tõlgendatakse viidetena käesoleva artikli lõikele 16.

16. Jälgimise alla kuulub sõltumatu hindamine, mis toimub aastatel 2003, 2004, 2005 ja 2006. Elujõulisuse saavutamise tagamise oluline element on elujõulisusest, mille korraldab komisjon.

17. Tšehhi Vabariik teeb täielikku koostööd jälgimiskorralduse raames. Eelkõige:

a) esitab Tšehhi Vabariik komisjonile kuni restruktureerimisperioodi lõpuni hiljemalt iga aasta 15. märtsil ja 15. septembril kuu kuu aruanded abisaajate äriühingute restruktureerimise kohta;

b) esimene aruanne peab komisjoni jõudma 15. märtsiks 2003 ja viimane aruanne 15. märtsiks 2007, välja arvatud juhul, kui komisjon otsustab teisiti;

c) aruanded sisaldavad kogu informatsiooni, mis on vajalik restruktureerimisprotsessi ning võimsuse vähendamise jakasutamise jälgimiseks, ning neis esitatakse piisavad finantsandmed, mis võimaldavad hinnata, kas käesoleva jaotise tingimused ja nõuded on täidetud. Aruanded peavad sisaldama vähemalt 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollis nr 2 lisas 4 loetletud andmeid, mida komisjonil on õigus muutatavastavalt jälgimisprotsessi käigus kogetule. Peale abisaajate äriühingute individuaalsete majandustegevuse aruannete tuleb esitada ka aruanne Tšehhi hiterase sektori üldolukorra kohta, kaasa arvatud hiljutised makromajanduslikud arengud;

d) Tšehhi Vabariik kohustab abisaajaid äriühinguid avaldama kõiki asjakohaseid andmeid, mida muudel juhtudel võidakse pidada konfidentsiaalseteks. Nõukogule aruannetesitades tagab komisjon, et äriühingu kohta käivat konfidentsiaalset informatsiooni ei avalikustata.

18. Komisjon võib igal ajal otsustada volitada sõltumatut konsultanti hindamajälgimistulemusi, tegema vajalikke uurimisi ning esitama tulemusi komisjonile ja nõukogule.

19. Kui punktis 17 osutatud aruannetepõhjal tuvastab komisjon olulisi lahknevusi finantsandmetest, mille põhjal hinnati elujõulisust, võib ta nõuda Tšehhi Vabariigilt vajalike meetmete võtmist, et tugevdada asjaomaste abisaajate äriühingute restruktureerimismeetmeid.

20. Kui jälgimisel ilmneb, et:

a) ei ole täidetud käesolevas jaotises esitatud üleminekukorra tingimusi või

b) ei ole täidetud kohustusi, mis on võetud selle tähtaja pikendamisel, mille jooksul Tšehhi Vabariik võib erandkorras anda oma terasetööstuse restruktureerimiseks riigiabi ühelt poolt Euroopa ühendustele nende liikmesriikide ning teiselt poolt Tšehhi Vabariigi vahelassotsiatsiooni loomiseks sõlmitud Euroopa lepingu alusel [30], või

c) restruktureerimisperioodi jooksul on Tšehhi Vabariik andnud nõuetele mittevastavat täiendavat riigiabi terasetööstusele ja eelkõige abisaajatele äriühingutele,

ei kohaldata käesolevas jaotises esitatud üleminekukorda.

Komisjon astub vajalikke samme, et nõuda asjaomastelt äriühingutelt käesoleva jaotise tingimusi rikkudes antud abitasu maksimist.

III JAOTIS

SÄTTED SUURBRITANNIA JAPÕHJA-IIRIMAA ÜHENDATUD KUNINGRIIGI SUVERÄÄNSETE BAASIPIIRKONDADE KOHTA KÜPROSEL

ARTIKKEL 43

1. Suveräänsed baasi piirkonnad arvatakse liidu tolliterritooriumi hulka ning seepärast kohaldatakse suveräänsete baasi piirkondade suhtes 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollin 3 lisa esimeses osas loetletud liidu tolli- ja ühistkaubanduspoliitikat käsitlevaid akte koos eespool nimetatud lisa sätestatud muudatustega. Eespool nimetatud lisa tõlgendatakse viiteid "käesolevale protokollile" viidetena käesolevale jaotisele.

2. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollin nr 3 lisa teises osas loetletud käibe- ja aktsiisimaksu ning muid kaudseid makse käsitlevaid liidu akte kohaldatakse suveräänsete baasi piirkondade suhtes, arvestades eespool nimetatud lisa sätestatud muudatusi ja käesolevas protokollis ette nähtud Küprose suhtes kohaldatavaid asjakohaseid sätteid.

3. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollin nr 3 lisa kolmandas osas loetletud liidu akte muudetakse vastavalt eespool nimetatud lisa sätestatule, et võimaldada Ühendkuningriigis säilitada Küprose Vabariigi asutamislepinguga (edaspidi "asutamisleping") antud maksusoodustused ja -vabastused tarbete puhul tema relvajõududele ja nendega seotud personalile.

ARTIKKEL 44

Põhiseaduse artikleid III-225 kuni III-232 koos nende alusel vastu võetud sätetega japõhiseaduse artikli III-278 lõike 4 punktiga b kooskõlas vastu võetud sätteid kohaldatakse suveräänsete baasi piirkondade suhtes.

ARTIKKEL 45

Inimesi, kes elavad või töötavad suveräänsete baasi piirkondade territooriumil ning kellesuhtes kohaldatakse asutamislepingu ja sellega seotud 16. augusti 1960. aasta nootide vahetuse kohaselt kehtestatud korra alusel Küprose Vabariigisotsiaalkindlustusalaseid õigusakte, koheldakse sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamist ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes käsitleva nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 [31] kohaldamisel nii, nagu elaksid või töötaksid nad Küprose Vabariigi territooriumil.

ARTIKKEL 46

1. Küprose Vabariigilt ei nõuta inimeste kontrollimist, kes ületavad tema ja suveräänsete baasi piirkondade vahelisema ilma- või merepiiri, ning selliste inimeste suhtes ei kohaldata välispiiri ületamisega seotud liidu piiranguid.

2. Suveräänsete baasi piirkondade välispiiri ületavate inimeste kontrollimist korraldab Ühendkuningriik 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokollin nr 3 lisa neljandas osas võetud kohustuste kohaselt.

ARTIKKEL 47

Käesolevajaotise eesmärkide tegeliku saavutamise tagamiseks võib nõukogu komisjoniettepaneku põhjal vastu võtta Euroopa otsuse, millega muudetakseartikleid 43 kuni 46 kaasa arvatud 16. aprilli 2003. aastaühinemisakti protokoll nr 3 lisa, või kohaldatakse suveräänsetebaasipiirkondade suhtes põhiseaduse ja liidu õigusaktide muid sätteid nõukogumääratavatel tingimustel. Nõukogu teeb otsused ühehäälselt. Enne ettepanekuesitamist konsulteerib komisjon Ühendkuningriigi ja Küprose Vabariigiga.

ARTIKKEL 48

1. Kui lõikest 2 ei tulene teisiti, vastutab Ühendkuningriik käesoleva jaotise kohaldamise eest suveräänsetesbaasipiirkondades. Eelkõige:

a) Ühendkuningriik vastutabkäesolevas jaotises täpsustatud liidu meetmete kohaldamise eest tolli, kaudsemaksustamise ja ühise kaubanduspoliitika valdkonnas seoses kaupadega, missaabuvad Küprose saarele või lahkuvad Küprose saarelt suveräänsetesbaasipiirkondades asuva sadama või lennujaama kaudu;

b) Ühendkuningriigirelvajõudude poolt Küprose Vabariigi territooriumil asuva sadama või lennujaamakaudu Küprose saarele imporditud või Küprose saarelt eksporditud kaubatollikontrolli võib korraldada suveräänsetes baasipiirkondades;

c) Ühendkuningriik vastutabkõigi litsentside, lubade või tunnistuste väljaandmise eest, midaÜhendkuningriigi relvajõudude poolt Küprose saarele imporditud või Küprosesaarelt eksporditud kauba suhtes kohaldava liidu meetme alusel võidakse nõuda.

2. Küprose Vabariik vastutab liidu rahalistevahendite haldamise ja väljamaksmise eest, millele võib suveräänsetesbaasipiirkondades asuvatel inimestel olla õigus suveräänsetes baasipiirkondadesühise põllumajanduspoliitika kohaldamise tõttu artikli 44 alusel ningKüprose Vabariik annab sellistest kulutustest aru komisjonile.

3. Ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2kohaldamist, võib Ühendkuningriik asutamislepingu kohaselt kehtestatud korrasdelegeerida Küprose Vabariigi pädevatele asutustele kohustuste täitmise, mis onpandud liikmesriigile artiklites 43 kuni 46 osutatud sätetega või nende alusel.

4. Ühendkuningriik ja Küprose Vabariikteevad koostööd, et tagada käesoleva jaotise tõhus rakendamine suveräänsetesbaasipiirkondades, ning vajaduse korral sõlmivad nad täiendavaid kokkuleppeid, mis käsitlevad artiklites 43 kuni 46 osutatud sätete rakendamise delegeerimist. Sellise kokkuleppe koopia esitatakse komisjonile.

ARTIKKEL 49

Käesolevasjaotises sätestatud korra ainus eesmärk on reguleerida Küprosel asuvateÜhendkuningriigi suveräänsete baasipiirkondade erilist olukorda ning seda ei või kohaldada muu liidu territooriumi suhtes ja see ei või endast kujutada eiterviku ega osana pretsedenti muu erikorra jaoks, mis kas juba kehtib või misvõidakse kehtestada mõnel muul põhiseaduse artiklis IV-440 ettenähtud Euroopaterritooriumil.

ARTIKKEL 50

Komisjonesitab alates 1. maist 2004 iga viie aasta järel Euroopa Parlamendile janõukogule aruande käesoleva jaotise rakendamise kohta.

ARTIKKEL 51

Käesolevajaotise sätteid kohaldatakse vastavalt deklaratsioonile Suurbritannia jaPõhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänsete baasipiirkondade kohta Küprosel, missisaldab 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokoll nr 3preambuli sõnastust, muutmata selle õiguslikku mõju.

IV JAOTIS

SÄTTED IGNALINA TUUMAELEKTRIJAAMA KOHTA LEEDUS

ARTIKKEL 52

Tõdedes liidu valmisolekut anda piisavat lisaabi Leedu püüdlustele lõpetada Ignalina tuumaelektrijaama tegevus ja pidadesoluliseks seda solidaarsuse väljendust, kohustub Leedu sulgema Ignalinatuumaelektrijaama esimese reaktori enne 2005. aastat ja teise reaktori hiljemalt 31. detsembriks 2009 ning lõpetama seejärel nende tegevuse.

ARTIKKEL 53

1. Aastatel 2004–2006 annab liit Leedule täiendavat rahalist abi, et toetada tema püüdlusi Ignalina tuumaelektrijaamategevuse lõpetamisel ning tuumaelektrijaama sulgemise ja tegevuse lõpetamisetagajärgedega tegelemisel (edaspidi “Ignalina programm”).
2. Ignalina programmi meetmed võetakse vastu rakendatakse vastavalt nõukogu 18. detsembri 1989. aasta määrusele (EMÜ) nr 3906/89 teatavatele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele antavamajandusabi kohta [32].
3. Ignalina programm hõlmab muu hulgas järgmist: Ignalina tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamist toetavad meetmed; ühenduse *acquis*’le vastav keskkonnakaitse ajakohastamine ja Ignalina tuumaelektrijaama kahe reaktorisulgemise järel nende tootmisvõimsuse asendamiseks vajalike traditsiooniliste tootmisvõimsuste moderniseerimine; muud nimetatud elektrijaama sulgemise järetegevuse lõpetamise otsusest tulenevad meetmed ning meetmed, mis aitavad kaasa Leedu energiatootmise, -edastamise ja -jaotamise sektorite vajalikule restruktureerimisele, keskkonnakaitsealasele ajakohastamisele ja moderniseerimisele ning energiavarustuse kindluse ja energiatarbimise parandamisele Leedus.
4. Ignalina programm hõlmab meetmeid jaamatöötajate toetamiseks, et tagada Ignalina tuumaelektrijaamas kõrge ohutustaseme saavutamiseks ajal ja kõrvaliste reaktorite tegevuse lõpetamise ajal.
5. Aastatel 2004–2006 ulatuvad Ignalinal programmi kulukohustuste assigneeringud 285 miljoni euroni, mille kohtavõetakse kohustus võrdsete aastasummade kaupa.
6. Teatavate meetmete puhul võib Ignalinal programmi kohane toetus ulatuda kuni 100%-ni kogukuludest. Tuleks teha kõik vajalikud jõupingutused, et jätkata kaasfinantseerimise tava, mis loodi seoses ühinemise abiga Leedu püüdlustele lõpetada elektrijaama tegevus, ning vajadusel leida kaasfinantseerimist muudest allikatest.
7. Ignalina programmi kohase abi või selle osa andmise võib korraldada liidu rahasiirdena rahvusvahelisele Ignalinatuumaelektrijaama tegevuse lõpetamise toetusfondile, mida haldab Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank.
8. Avalik abi siseriiklikest, liidu rahvusvahelistest allikatest, mida antakse:
 - a) ühenduse *acquis*’le vastavaks keskkonnakaitsealaseks ajakohastamiseks ja Elektrenais asuva Leedu soojuselektrijaama kui Ignalina tuumaelektrijaamaraktori tootmisvõimsuse põhiasendaja moderniseerimiseks ja
 - b) Ignalina tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamiseks, on siseturuga kokkusobiv põhiseaduse määratluse kohaselt.
9. Avalikku abi siseriiklikest, liidu rahvusvahelistest allikatest, mida antakse Leedu püüdlustele tegelda Ignalinatuumaelektrijaama sulgemise ja tegevuse lõpetamise tagajärgedega, võib igal üksikjuhul pidada põhiseaduse kohaselt siseturuga kokkusobivaks; see kehtib eelkõige sellise avaliku abi suhtes, mida antakse energiavarustuse kindluse suurendamiseks.

ARTIKKEL 54

1. Tunnistades, et Ignalinatuumaelektrijaama tegevuse lõpetamine on pikaajaline ning paneb Leedule rakordse rahalise koorma, mis ei vasta riigi suurusele ega majanduslikule tugevusele, annab liit ka pärast 2006. aastat solidaarsuse tõttu Leedugapiisavat lisaabi püüdlustele lõpetada tuumaelektrijaama tegevus.
2. Sel eesmärgil kestab Ignalina programmi katkematu ja seda pikendatakse üle 2006. aasta. Pikendatud Ignalinal programmi käsitlevad rakendussätted võetakse vastu käesoleva protokolli artiklis 35 sätestatud korras ning need jõustuvad hiljemalt finantsperspektiivi lõppemise kuupäeval, nagu on määratletud 6. mai 1999. aasta institutsioonide vahelises kokkuleppes.
3. Lõike 2 kohaselt pikendatud Ignalinal programmi aluseks on artiklis 53 kirjeldatud elemendid ja põhimõtted.
4. Pikendatud Ignalina programmi kohased keskmised assigneeringud peavad järgmise finantsperspektiivi kehtivusajal olema ajakohased. Nende vahendite kavandamine põhineb tegelikel maksevajadustel jasuutlikkusele toetust vastu võtta.

ARTIKKEL 55

Ilma et see piiraks artikli 52 kohaldamist, kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2012 artiklis 26 osutatud kaitseklauslit, juhul kui energiavarustus Leedus katkeb.

ARTIKKEL 56

Käesolevat jaotist kohaldatakse vastavalt deklaratsioonile Ignalinatuumaelektrijaama kohta Leedus, mis sisaldab 16. aprilli 2003. aastaühinemisakti protokoll nr 4 preambuli sõnastust, muutmata selleõiguslikku mõju.

V JAOTIS

SÄTTED ISIKUTE MAISMAATRANSIIDI KOHTA

KALININGRADIOBLASTI JA

TEISTEVENEMAA FÖDERATSIOONI OSADE VAHEL

ARTIKKEL57

Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahelist isikute maismaatransiiti käsitlevad liidueeskirjad ja kord, eelkõige nõukogu 14. aprilli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 693/2003, millega kehtestatakse spetsiaalne transiiti hõlbustav dokument (FTD) ja raudteetransiiti hõlbustav dokument (FRTD) ning muudetakse ühiseid konsulaarjuhiseid ja ühtset käsiraamatut, [33] ei lükka edasi egatakindlast iseenesest Leedu täielikku osalemist Schengeni *acquis*'s, kaasa arvatud kontrolli kaotamine sisepiiridel.

ARTIKKEL58

Liit abistab Leedut Kaliningradi oblasti jateiste Venemaa Föderatsiooni osade vahelise isikute transiidi eeskirjade jakorra rakendamisel, et tagada Leedu täielik osalemine Schengeni alas niipea kui võimalik.

Liit aitab Leedul korraldada Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahelist isikute transiiti, kandes eelkõige lisakulud, mis tekivad sellist transiiti reguleeriva *acquis*' erisätete rakendamisest.

ARTIKKEL59

Ilma et see piiraks Leedu suveräänseid õigusi, võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu edasised aktid, mis käsitlevad Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa osade vahelist isikute transiiti. Nõukogu teeb otsused ühehäälselt.

ARTIKKEL60

Käesolevat jaotist kohaldatakse vastavalt deklaratsioonile isikute maismaatransiidi kohta Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel, mis sisaldab 16. aprilli 2003. aastaühinemisakti protokoll nr 5 preambuli sõnastust, muutmata selleõiguslikku mõju.

VI JAOTIS

SÄTTED LISAELUASEMETE OMANDAMISE

KOHTAMALTAL

ARTIKKEL 61

Pidades silmas, et Maltal on eluasemete arv ja ehituseks kasutada olev maa-ala väga piiratud ning saab kattavaid praeguste elanike demograafilisest arengust tulenevad põhivajadused, võib Malta jätta mittediskrimineerival alusel kehtima eeskirjad lisaeluasemenakasutatava kinnisvara omandamise ja omamise kohta liikmesriikide kodanike poolt, kes ei ole vähemalt viie aasta jooksul Maltal seaduslikult elanud, mis on sätestatud kinnisvaraseaduses (omandamine mitteresidentide poolt) (246. peatükk).

Maltal lisaeluasemena kasutatava kinnisvara omandamise suhtes kohaldab Malta loa andmise korda, mis põhineb avalikel, objektiivsetel, püsivatel ja läbipaistvatel kriteeriumidel. Neid kriteeriume kohaldatakse mittediskrimineerivalt ning nendes ei tehta vahet Malta ja teiste liikmesriikide kodanikel. Malta tagab, et ühelgi juhul ei kohelda liikmesriigi kodanikku piiravamalt kui kolmanda riigi kodanikku.

Luba antakse, kui liikmesriigi kodaniku omandatud ühe kinnisvara väärtus on suurem kui Malta seadustes sätestatud ülempiir, mis on 30 000 malta liiri korterite puhul ja 50 000 malta liiri muu kinnisvara kui korterite ning ajaloolise väärtusega kinnisvara puhul. Malta võib seadustes sätestatud ülempiiri muuta, et võtta arvesse hindade muutumist Malta kinnisvaraturul.

VII JAOTIS

SÄTTED ABORDI KOHTA MALTAL

ARTIKKEL62

Mitte ükski Euroopa põhiseaduse lepingu võiseda muutvate ja täiendavate lepingute või aktide säte ei mõjuta abortikäsitlevate siseriiklike õigusaktide kohaldamist Malta territooriumil.

VIIIJAOTIS

SÄTTEDPOOLA TERASETÖÖSTUSE

RESTRUKTUREERIMISEKOHTA

ARTIKKEL63

1. Olenemata põhiseaduse artiklitest III-167ja III-168, loetakse Poola poolt teatavatele Poola terasetööstuse osadelerestruktureerimiseks antud riigiabi siseturuga kokkusobivaks, tingimusel et:

a) ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nendeliikmesriikide ning teiselt poolt Poola vahel assotsiatsiooni loomiseksõlmitud Euroopa lepingu ESTÜ tooteid käsitleva protokolli nr 2[34] artikli 8lõikes 4 ettenähtud tähtaega on pikendatud kuni 1. maini 2004,

b) nimetatud protokolli pikendamise aluseksolnud restruktureerimiskava tingimusi järgitakse aastatel 2002–2006,

c) täidetakse käesolevas jaotises esitatudtingimusi ning

d) pärast 1. maid 2004 ei anta Poolaterasetööstuse restruktureerimiseks mingit riigiabi.

2. 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktiprotokolli nr 8 lisas 1 loetletud äriühingute (edaspidi nimetatud“abisajaad äriühingud”) individuaalsetes äriplaanides kirjeldatud ja käesolevasjaotises esitatud tingimustele vastav Poola terasesektori restruktureerimineviiakse lõpule hiljemalt 31. detsembriks 2006 (edaspidi nimetatud“restruktureerimisperioodi lõpp”).

3. Poola terasetööstuse restruktureerimiseraames võivad riigiabi saada ainult abisajaad äriühingud.

4. Abisaja äriühing ei tohi:

a) aprilli 2003. aastaühinemisakti protokolli nr 8 lisas 1 loetlemata äriühinguga ühinemisekorral anda edasi abi, mis anti abisajale äriühingule;

b) võtta üle sellise 16. aprilli 2003.aasta ühinemisakti protokolli nr 8 lisas 1 loetlemata äriühingu vara,kellele on ajavahemikul kuni 31. detsembrini 2006 välja kuulutatudpankrot.

5. Abisaja äriühingu hilisem erastaminepeab toimuma piisavalt läbipaistvalt ning erastamise korral austataksekäesolevas jaotises kindlaksmääratud tingimusi ja põhimõtteid, mis käsitlevadelujõulisust, riigiabi ja võimsuse vähendamist. Äriühingu või üksikvara müügiosana ei anta täiendavat riigiabi.

6. Abisajatele äriühingutele antudrestruktureerimisabi määratakse kindlaks põhjendustes, mis esitatakseheakskiidetud Poola terasetööstuse restruktureerimiskavas ja nõukogu pooltheakskiidetud individuaalsetes äriplaanides. Ent ühelgi juhul ei tohi aastatel1997–2003 väljamakstud abi selle kogusummas ületada3 387 070 000 Poola zlotti.

Sellest kogusummast

a) ei ületa Polskie Huty Stali (edaspidi“PHS”) puhul 1997. aastast kuni 2003. aasta lõpuni juba antud või antavrestruktureerimisabi 3 140 360 000 zlotti. Aastatel 1997–2001 on PHS jubaasanud restruktureerimisabi 62 360 000 zlotti; 2002. ja 2003. aastal saabta täiendavat restruktureerimisabi mitte rohkem kui3 078 000 000 zlotti olenevalt heakskiidetudrestruktureerimiskavas ettenähtud nõuetest (kui ühelt poolt Euroopa ühendusteja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Poola Vabariigi vahelassotsiatsiooni loomiseks sõlmitud Euroopa lepingu protokolli nr 2kohaselt antakse 2002. aasta lõpus ajapikendust, makstakse kogu summa välja2002. aastal, vastasel korral 2003. aastal);

b) Huta AndrzejS.A., Huta Bankowa Sp. z o.o., Huta Batory S.A., Huta Buczek S.A., Huta L.W.Sp. z o.o., Huta Łabędy S.A. ja Huta Pokój S.A. puhul (edaspidi“teised abisajaad äriühingud”) ei ületa 1997. aastast kuni 2003. aasta lõpunijuba antud või antav terasetööstuse restruktureerimisabi 246 710 000zlotti. Aastatel 1997–2001 on need äriühingud juba saanud restruktureerimisabi37 160 000 zlotti. Nad saavad täiendavat restruktureerimisabi mitterohkem kui 210 210 000 zlotti olenevalt heakskiidetud restruktureerimiskavasettenähtud nõuetest (kui ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikidening teiselt poolt Poola Vabariigi vahel assotsiatsiooni loomiseks sõlmitudEuroopa lepingu protokolli nr 2 kohaselt antakse 2002. aasta lõpusajapikendust, makstakse 182 170 000 zlotti välja 2002. aastal ja27 380 000 zlotti 2003. aastal, vastasel korral makstakse210 210 000 zlotti välja 2003. aastal).

Poola ei anna Poola terasetööstuse restruktureerimiseks muud riigiabi.

7. Aastatel 1997–2006 vähendab Poola valmistoodetepuhul netovõimsust vähemalt 1 231 000 tonni võrra. See kogusumma hõlmab netovõimsuse vähendamist vähemalt 715 000 tonni aastaskuumvaltsitud toodete puhul ja 716 000 tonni aastast külma valtsitud toodetepuhul, samuti suurenemist kuni 200 000 tonni võrra aastast kõigi teiste valmistoodete puhul.

Võimsuse vähendamise ainsaks mõõtmisaluseks ontootmisrajatiste sulgemine alatiseks nende füüsilise hävitamise teel, nii et selliseid rajatisi ei ole enam võimalik taastada. Terasettevõtja pankrotiväljakuulutamist ei loeta võimsuse vähendamiseks.

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokoll nr 8 lisas 2 esitatud netovõimsuse vähendamine on saavutada tulev miinimumeesmärk ning tegelik netovõimsuse vähendamine ja sellesaavutamise ajakava kehtestatakse Poola lõpliku restruktureerimisprogrammi ja individuaalsete äriplaanide alusel vastavalt ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Poola Vabariigi vahel assotsiatsiooniloomeks sõlmitud Euroopa lepingule, võttes arvesse eesmärki tagada abisaajate äriühingute elujõulisus 31. detsembri 2006. aasta seisuga.

8. Abisaaja äriühingu PHS äriplaan viiakse ellu. Eriti:

a) restruktureerimispüüded keskenduvad järgmisele:

- i) PHS tootmisrajatised korraldatakse ümber tootepõhiselt ning tagatakse organisatsiooni horisontaalstruktuur funktsioonide järgi (ost, tootmine, müük),
 - ii) PHS-s luuakse ühtne juhtimisstruktuur, mis võimaldab konsolideerimisel sünergia täielikku realiseerimist,
 - iii) PHS strateegilised eesmärgid arenevad tootmiskesksetest turustamiskeskseteks,
 - iv) parandatakse PHS ärijuhtimise tõhusust ja tulemuslikkust ning tagatakse otsemüügi parem kontrollimine,
 - v) mõistlike majanduslike kaalutluste tuginedes vaatab PHS läbi kõrvalettevõtete strateegia ning vajaduse korral reintegreerib teenused emaettevõttesse,
 - vi) PHS vaatab läbi oma tootevaliku, vähendab ülevõimsust pooltoodete puhul ning liigub üldiselt kõrgema lisandväärtusega toodete turu suunas,
 - vii) PHS investeerib valmistoodete kvaliteedi parandamiseks; erilist tähelepanu pööratakse sellele, et saavutada PHS restruktureerimisprogrammi rakendamise ajakavas ettenähtud tähtsaks ning hiljemalt 2006. aasta lõpuks PHS Krakówi tehase toodangu kvaliteedi tase 3-Sigma;
- b) restruktureerimisperioodil vähendatakse PHS-s maksimaalselt kulusid energiatõhususe, ostude parandamise jaliidu tasemega võrreldava tootlikkuse tagamise kaudu;
- c) viiakse ellu tööjõu restruktureerimine; seisuga 31. detsember 2006 saavutatakse liiduterasetööstuse tooterühmade tootlikkuse tasemega võrreldav tootlikkuse tasekoondnäitajate alusel, mis hõlmavad ka kaudset tööhõivet äriühingule täielikult kuuluvates teenindustevõtetes;
- d) igasugune erastamine peab toimuma piisavalt läbipaistvalt ning PHS kaubanduslikku väärtust silmas pidades. Müügi osana ei anta täiendavat riigiabi.

9. Teiste abisaajate äriühingute äriplaanid viiakse ellu. Eriti:

a) kõigiteiste abisaajate äriühingute restruktureerimispüüded keskenduvad järgmisele:

- i) strateegilised eesmärgid arenevad tootmiskesksetest turustamiskeskseteks,
 - ii) parandatakse äriühingute ärijuhtimise tõhusust ja tulemuslikkust ning tagatakse otsemüügi parem kontrollimine,
 - iii) mõistlike majanduslike kaalutluste tuginedes vaadatakse läbi kõrvalettevõtete strateegia ning vajaduse korral reintegreeritakse teenused emaettevõttesse;
- b) Huta Bankowa puhul viiakse ellu kulude vähendamise programm;
- c) Huta Buczeki puhul saadakse vajalik rahaline tugi võlausaldajatelt ja kohalikest finantseerimisasutustelt ning viiakse ellu kulude vähendamise programm, sealhulgas vähendatakse investeerimiskulusid olemasolevate tootmisrajatiste kohandamistele;
- d) Huta Łabędy puhul viiakse ellu kulude vähendamise programm ja vähendatakse sõltuvust mäetööstusest;

e) HutaPokój puhul saavutatakse tütaretevõtetesrahvusvahelistele tootlikkusstandarditele vastav tase, vähendadesenergiatarbimist ja katkestades töötlemisse ja ehitusse kavandatudinvesteeringud;

f) HutaBatory puhul saavutatakse võlausaldajate ja finantseerimisasutustega kokkulepevõlgade ümberkorraldamise ja investeerimislaenuade kohta. Äriühing tagab kakulude olulise täiendava vähendamise, mis on seotud tööjõu restruktureerimisega ja tõhususe parandamisega;

g) HutaAndrzej puhul kindlustatakse selle arenguks stabiilne finantsbaas, pidadeslepinguläbirääkimisi äriühingu praeguste laenuandjate, pikaajalistevõlausaldajate, kaubanduskrediidiandjate ja finantseerimisasutuste vahel. Tulebteha täiendavaid investeeringuid torukuumvaltspinkidesse, samuti tuleb viiaellu töötajate vähendamise programm;

h) HutaL.W. puhul tehakse investeeringuid, mis on seotud äriühingu kuumvaltspinkideprojekti, tösteseadmete ja keskkonnaseisundiga. Samuti saavutab see äriühingkõrgema tootlikkustaseme tööjõu restruktureerimise ja välisestuste kuludevähendamise kaudu.

10.Kõik hilisemad üldise restruktureerimiskavaja individuaalplaanide muudatused peab heaks kiitma komisjon ja vajaduse korralnõukogu.

11.Restruktureerimine toimub täielikuläbipaistvuse tingimusel ja mõistlike turumajanduspõhimõtete alusel.

12.Komisjon ja nõukogu jälgivadtähelepanelikult restruktureerimiskava elluviimist ja käesolevas jaotisesesitatud, elujõulisust, riigiabi ja võimsuse vähendamist käsitlevate tingimustetäitmist enne ja pärast 1. maid 2004 kuni restruktureerimisperioodi lõpunivastavalt punktidele 13 kuni 18. Selleks esitab komisjon nõukogule aruande.

13.Peale riigiabi jälgivad komisjon ja nõukoguveel 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokolli nr 8 lisas 3esitatud restruktureerimise kriteeriumide täitmist. Eespool nimetatud lisassisalduvaid viiteid protokolli lõikele 14 tõlgendatakse viidetenakäesoleva artikli lõikele 14.

14.Jälgimise alla kuulub sõltumatu hindamine,mis toimub aastatel 2003, 2004, 2005 ja 2006. Hindamise juurde kuulub komisjonikorraldatav elujõulisustest ja tootlikkuse mõõtmine.

15.Poola teeb täielikku koostöödjälgimiskorralduse raames. Eriti:

a) esitab Poola komisjonile kunirestruktureerimisperioodi lõpuni hiljemalt iga aasta 15. märtsil ja15. septembril kuue kuu aruanded abisaajate äriühingute restruktureerimiskohta;

b) esimene aruanne peab komisjoni jõudma 15.märtsiks 2003 ja viimane aruanne 15. märtsiks 2007, välja arvatud juhul, kuikomisjon otsustab teisiti;

c) aruanded sisaldavad kogu informatsiooni,mis on vajalik restruktureerimisprotsessi, riigiabi ning võimsuse vähendamiseja kasutamise jälgimiseks, ning neis esitatakse piisavad finantsandmed, misvõimaldavad hinnata, kas käesoleva jaotise tingimused ja nõuded on täidetud.Aruanded peavad sisaldama vähemalt 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktiprotokolli nr 8 lisas 4 loetletud andmeid, mida komisjonil on õigus muutavastavalt jälgimisprotsessi käigus kogetule. 16. aprilli 2003. aastaühinemisakti protokolli nr 8 lisas 4 sisalduvaid viiteid protokollilõikele 14 tõlgendatakse viidetenakäesoleva artikli lõikele 14.Peale abisaajate äriühingute individuaalsete majandustegevuse aruannete tulebesitada ka aruanne Poola terasesektori üldolukorra kohta, kaasa arvatudhiljutised makromajanduslikud arengud,

d) samuti peab Poola esitama punktis 14ettenähtud sõltumatu hindamise jaoks vajaliku lisateabe,

e) Poola kohustab abisaajaid äriühinguidavaldama kõiki asjakohaseid andmeid, mida muudel juhtudel võidakse pidadakonfidentsiaalseteks. Nõukogule aruande esitamisel tagab komisjon, etkonkreetsete äriühingute konfidentsiaalset teavet ei avalikustata.

16.Komisjon võib igal ajal otsustada volitadasõltumatut konsultanti hindama jälgimistulemusi, tegema vajalikke uurimisi ningesitama tulemusi komisjonile ja nõukogule.

17.Kui jälgimise põhjal tuvastab komisjonolulisi lahknevusi finantsandmetest, mille põhjal hinnati elujõulisust, võib tanõuda Poolalt vajalike meetmete võtmist, et tugevdada või muuta asjaomasteabisaajate äriühingute restruktureerimismeetmeid.

18.Kui jälgimisel ilmneb, et:

a) ei ole täidetud käesolevas jaotisesesitatud üleminekukorra tingimusi või

b) ei ole täidetud kohustusi, mis on võetudselle tähtaja pikendamisel, mille jooksul Poola võib erandkorras anda omaterasetööstuse restruktureerimiseks riigiabi ühelt poolt Euroopa ühenduste janende liikmesriikide ning teiselt poolt Poola Vabariigi vahel assotsiatsiooniloomiseks sõlmitud Euroopa lepingu alusel, või

c) restruktureerimisperioodi jooksul on Poolaandnud nõuetele mittevastavat täiendavat riigiabi terasetööstusele ja eelkõigeabisajatele äriühingutele,

ei kohaldata käesolevas jaotises esitatudüleminekukorda.

Komisjon astub vajalikke samme, et nõudaasjaomastelt äriühingutelt käesoleva jaotise tingimusi rikkudes antud abitagasimaksmist.

IXJAOTIS

SÄTTED BOHUNICE V1 TUUMAELEKTRIIJAAMA ESIMESE JA TEISEREAKTORI KOHTA SLOVAKKIAS

ARTIKKEL64

Slovakkia kohustub sulgema Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese reaktori hiljemalt 31. detsembriks 2006 ja teisereaktori hiljemalt 31. detsembriks 2008 ning lõpetama seejärel nimetatudreaktorite tegevuse.

ARTIKKEL65

1. Aastatel 2004–2006 annab liit Slovakkialerahalist abi, et toetada tema püüdusi Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese jateise reaktori tegevuse lõpetamisel ning nimetatud reaktorite sulgemise jategevuse lõpetamise tagajärgedega tegelemisel (edaspidi “abi”).

2. Abi otsustatakse ja rakendataksevastavalt nõukogu 18. detsembri 1989. aasta määrusele (EMÜ) nr 3906/89teatavatele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele antava majandusabi kohta[35].

3. Aastatel 2004–2006 ulatuvad abikulukohustuste assigneeringud 90 miljoni euroni, mille kohta võetakse kohustusvõrdsete aastasummade kaupa.

4. Abi või selle osa andmise võib korraldada liidu rahasiirdena rahvusvahelisele Bohunice tuumaelektrijaama tegevuselõpetamise toetusfondile, mida haldab Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank.

ARTIKKEL66

Liit tõdeb, et Bohunice V1 tuumaelektrijaamategevuse lõpetamine peab jätkuma pärast finantsperspektiivi lõppemist, nagu onmääratletud 6. mai 1999. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes, ninget see paneb Slovakkiale olulise rahalise koorma. Liidu otsused sellealase abijätkamise kohta pärast 2006. aastat võtavad seda olukorda arvesse.

ARTIKKEL 67

Käesolevat jaotist kohaldatakse vastavalt deklaratsioonile Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese ja teise reaktori kohta Slovakkias, mis sisaldab16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokoll nr 9 preambulisõnastust, muutmata selle õiguslikku mõju.

X JAOTIS

SÄTTEDKÜPROSE KOHTA

ARTIKKEL68

1. Ühenduse ja liidu *acquis*’ kohaldamine peatatakse nendes Küprose Vabariigipiirkondades, mille üle puudub Küprose Vabariigi valitsusel tegelik kontroll.

2. Lõikes 1 osutatud peatamise lõpetamiseotsustab komisjoni ettepaneku põhjal nõukogu. Nõukogu otsustab ühehäälselt.

ARTIKKEL69

1. Komisjoni ettepaneku põhjal määrabnõukogu kindlaks, millistel tingimustel kohaldatakse liidu õiguse sätteidartiklis 68 osutatud piirkondade ja Küprose Vabariigi valitsuse tegelikukontrolli all olevate piirkondade vahelise eraldusjoone suhtes. Nõukoguotsustab ühehäälselt.

2. Artikli 68 kohase ühenduse ja liidu *acquis*’ kohaldamise peatamise ajal käsitletakseidapoolse suveräänse baasipiirkonna ja artiklis 68 osutatud piirkondadevahelist piiri suveräänsete baasipiirkondade välispiirina

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänseid baasipiirkondi Küprosel käsitleva 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokolli nr 3 lisa neljandas osas määratletud tähenduses.

ARTIKKEL 70

1. Käesolev jaotis ei välista meetmeid, mille eesmärk on edendada artiklis 68 osutatud piirkondade majanduslikku arengut.
2. Sellised meetmed ei mõjuta ühenduse ja liidu *acquis* kohaldamist üheski teises Küprose Vabariigi osas käesolevas protokollis sätestatud tingimustel.

ARTIKKEL 71

Küprose küsimuse lahendamise korral teeb nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal otsuse Küprose liiduga ühinemise tingimustekohandamise kohta seoses Küprose türgi kogukonnaga. Nõukogu otsustab ühehäälselt.

ARTIKKEL 72

Käesoleva jaotise sätteid kohaldatakse vastavalt deklaratsioonile Küprose kohta, mis sisaldab 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti protokolli nr 10 preambuli sõnastust, muutmata selle õiguslikku mõju.

KOLMAS OSA

SÄTTED 16. APRILLI 2003. AASTA

ÜHINEMISAKTI LISADE KOHTA

ARTIKKEL 73

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti lisad I ja III-XVII, nende liited ja 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti [36] protokollide 2, 3 ja 8 lisad on käesoleva protokolli lahutamatud osad.

ARTIKKEL 74

1. Käesoleva protokolli artiklis 73 osutatud lisades sisalduvaid viiteid "ühinemislepingule" tõlgendatakse viidetena põhiseaduse artikli IV-437 lõike 2 punktis e osutatud lepingule, ja viiteid kõnealuse lepingu allkirjastamise kuupäevale või ajale tõlgendatakse viidetena 16. aprillile 2003 ning viiteid ühinemiskuupäevale tõlgendatakse viidetena 1. maille 2004.

2. Ilma, et see piiraks teise lõigu kohaldamist, tõlgendatakse käesoleva protokolli artiklis 73 osutatud lisades sisalduvaid viiteid "käesolevale aktile" viidetena 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktile.

Käesoleva protokolli artiklis 73 osutatud lisades sisalduvaid viiteid 16. aprilli 2003. aasta ühinemisakti sätetele tõlgendatakse viidetena käesolevale protokollile vastavalt järgmisele vastavustabelile:

16. aprilli 2003. aasta ühinemisakt	Protokoll
Artikkel 21	Artikkel 12
Artikkel 22	Artikkel 13
Artikkel 24	Artikkel 15
Artikkel 32	Artikkel 21
Artikkel 37	Artikkel 26
Artikkel 52	Artikkel 32

3. Allpool nimetatud, artiklis 73 osutatud lisades esinevaid mõisteid tõlgendatakse vastavalt järgmise vastavustabeli neile omistatud tähendusele, välja arvatud juhul, kui näidatakse üksnes Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumisele eelnevatele õiguslikele olukordadele.

Artiklis 73 osutatud lisades kasutatavad mõisted	Tähendus
Euroopa Ühenduse asutamisleping	Põhiseadus
Euroopa Liidu leping	Põhiseadus
Euroopa Liidu aluslepingud	Põhiseadus
(Euroopa) Ühendus	Liit
Laienenud ühendus	Liit
Ühendus(ed)	Liit
EL	Liit
Laienenud liit või laienenud EL	Liit

Erandina esimeses lõigus mainitust, jääbmõiste “ühendus” tähendus muutmata, kui seda kasutatakse mõistete “soodustus(eelistus)” või “kalandus” piiritlemiseks.

4. Käesoleva protokolli artiklis 73 osutatud lisades sisalduvaid viiteid Euroopa Ühenduse asutamislepingu osadele võisätetele tõlgendatakse viidetena põhiseaduse osadele või sätetele vastavaltjärgmisele vastavustabelile:

EÜasutamisleping	Põhiseadus
(Kolmanda osa) I jaotis	III osa III jaotise I peatüki 3. jagu
Kolmanda osa I jaotise 1. peatükk	III osa III jaotise I peatüki 3. jao 1. alajagu
Kolmanda osa II jaotis	III osa III jaotise III peatüki 4. jagu
Kolmanda osa III jaotis	III osa III jaotise I peatüki 2. ja 4. jagu
Kolmanda osa VI jaotise 1. peatükk	III osa III jaotise I peatüki 5. jagu
Artikkel 31	Artikkel III-155
Artikkel 39	Artikkel III-133
Artikkel 49	Artikkel III-144
Artikkel 58	Artikkel III-158
Artikkel 87	Artikkel III-167
Artikkel 88	Artikkel III-168
Artikkel 226	Artikkel III-360
I lisa	I lisa

5. Kui käesoleva protokolli artiklis 73 osutatud lisades on sätestatud, et nõukogu või komisjon võtab vastu õigusakte, antakse need õigusaktid Euroopa määrustena või otsustena.

10. PROTOKOLL

ÜLEMÄÄRASE EELARVEPUUDUJÄÄGI MENETLUSE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES sätestada põhiseaduse artiklis III-184 viidatud eelarvepuudujäägi menetluse üksikasjad,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Põhiseaduse artikli III-184 lõikes 2 nimetatud kontrollväärtused on järgmised:

- a) 3% kavandatud või tegeliku riigieelarve puudujäägi suhte puhul sisemajandusekogutoodangusse turuhindades;
- b) 60% riigivõla suhte puhul sisemajanduse kogutoodangusse turuhindades.

ARTIKKEL 2

Põhiseaduse artiklis III-184 ning käesolevas protokollis tähendab:

- a) *riik* – avalikkuhaldust üldiselt, s.t keskvalitsust, piirkondlikku valitsust või kohalikku omavalitsust ning sotsiaalkindlustusfonde, arvestamata Euroopa integreeritud majandusaruannetesüsteemis määratletud kommertstehinguid;
- b) *puudujääk* – Euroopa integreeritud majandusaruannete süsteemis määratletud puhaslaenu;
- c) *investeering* – vastavalt Euroopa integreeritud majandusaruannete süsteemis määratletud kogupõhikapitali moodustamist;
- d) *võlg* – aasta lõpuks maksimalkoguvõla nominaalväärtust, mis on konsolideeritud punktis a määratletud avaliku halduse sektorites ja nende vahel.

ARTIKKEL 3

Ülemääraseelarvepuudujäägi menetluse tõhususe tagamiseks vastutavad liikmesriikide valitsused kõnealuse menetluse alusel artikli 2 punktis a määratletud avaliku halduse sektori puudujäägi eest. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikud menetlused eelarve valdkonnas võimaldavad neil täita põhiseadusest tulenevaid kohustusi. Liikmesriigid esitavad komisjonile viivitamata korrapäraselt aruandeid oma kavandatud ja tegeliku puudujäägi ning oma võlataseme kohta.

ARTIKKEL 4

Käesoleva protokolliga kohaldamiseks kasutatavad statistilised andmed esitab komisjon.

11. PROTOKOLL

LÄHENEMISKRITEERIUMIDE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES üksikasjalikult kindlaks määrata lähenemiskriteeriumid, millest liit juhindub tehes põhiseaduse artiklis III-198 osutatud otsuseid liikmesriikide, millesuhtes on kehtestatud erand, erandite kaotamiseks,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Põhiseaduse artikli III-198 lõike 1 punktis a ettenähtud hindade stabiilsuse kriteerium tähendab, et asjaomasel liikmesriigil on püsiva stabiilsustaseme hinnatõusud ning keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist ei ületa rohkem kui 1,5% võrra kolme kõige paremaid tulemusisaavutava liikmesriigi määra.

Inflatsioonimõõdetakse võrreldaval alusel tarbijahinnaindeksi abil, võttes arvesse riiklikemääratluste erinevust.

ARTIKKEL 2

Põhiseaduse artikli III-198 lõike 1 punktis b ettenähtud riigi rahanduse stabiilsuse kriteerium tähendab, et kontrollimise ajal ei kehti asjaomase liikmesriigis suhtes põhiseaduse artikli III-184 lõikes 6 nimetatud nõukogu Euroopa otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.

ARTIKKEL 3

Põhiseaduse artikli III-198 lõike 1 punktis c ettenähtud Euroopa Rahasüsteemivahetuskursimehhanismis osalemise kriteerium tähendab, et asjaomane liikmesriik on järginud Euroopa Rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis ettenähtud normaalseid kõikumisi ilma tõsiste pingeteta vähemalt kahe aasta jooksul enne kontrollimist. Eelkõige ei tohi liikmesriik olla sama aja jooksul omal algatusel devalveerinud oma rahakahepoolset keskmist kurssi euro suhtes.

ARTIKKEL 4

Põhiseaduse artikli III-198 lõike 1 punktis d nimetatud intressimäärade lähenemiskriteerium tähendab, et vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist asjaomasel liikmesriigil olnud keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär, mis ei ületa rohkem kui 2% võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutavaliikmesriigi määra. Intressimäärasid mõõdetakse pikatahtjaliste riigi võlakirjade või nendega võrreldavate väärtpaberite alusel, võttes arvesse riiklike määratluste erinevust.

ARTIKKEL 5

Käesoleva protokolliga kohaldamiseks kasutatavad statistilised andmed esitab komisjon.

ARTIKKEL 6

Komisjoni ettepaneku põhjal ja pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi, Euroopa Keskpanga ning põhiseaduse artiklis III-192 ettenähtud majandus- ja rahanduskomiteega võtab nõukogu ühehäälselt vastu asjakohased sätted, et määrata kindlaks põhiseaduse artiklis III-198 nimetatud lähenemiskriteeriumide üksikasjad; seejärel asendavad vastuvõetud sätted käesoleva protokolliga.

12. PROTOKOLL

EURORÜHMA KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES edendadamajanduskasvu tugevdamise tingimusi Euroopa Liidus ning arendada selleksmajanduspoliitika veelgi tihedamat kooskõlastamist euroalal;

OLLES teadlikud vajadusest näha ette erisätteid eurot kasutatavaliikmesriikide vahelise dialoogi tõhustamiseks seni, kuni euro saab kõigi liiduliikmesriikide rahaks,

ON KOKKU LEPPINUDjärgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Eurot kasutatavaliikmesriikide ministrid tulevad kokku mitteametlikult. Sellised kohtumised leiavad vajaduse korral asetseleks, et arutada küsimusi, mis on seotud nende ühise vastutusega ühisrahasuhtes. Kohtumistel osaleb komisjon. Euroopa Keskpank kutsutakse osalema neilkohtumistel, mille korraldavad eurot kasutavate liikmesriikiderahandusküsimuste eest vastutavate ministrite ja komisjoni esindajad.

ARTIKKEL 2

Eurot kasutavate liikmesriikide ministrid valivad asjaomaste liikmesriikide häälteenamusega kaheks ja pooleks aastaks esimehe.

13. PROTOKOLL

TEATAVATESUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIKI KÄSITLEVATE MAJANDUS- JA RAHALIIDUGA SEOTUD SÄTETE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MÕISTES, etÜhendkuningriik ei ole kohustatud ega ole võtnud endale kohustust võttakasutusele euro, ilma et tema valitsus ja parlament oleksid eraldi otsustanud seda teha;

ARVESTADES, et 16. oktoobril 1996 ja 30. oktoobril 1997 teatas Ühendkuningriigivalitsus nõukogule oma kavatsusest mitte osaleda majandus- ja rahaliidukolmandas etapis vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud teatavaidSuurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga seotud sätteid käsitlevaprotokolli lõike 1 tingimustele;

MÄRKIDESÜhendkuningriigi valitsuse tava rahastada oma laenuvajadust võlakirjade müügigaerasektoris,

ON LEPPINUD KOKKUjärgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Kui Ühendkuningriikei teata nõukogule, et ta kavatseb euro kasutusele võtta, pole tal mingitkohustust seda teha.

ARTIKKEL 2

Silmas pidadesÜhendkuningriigi valistuse teadet nõukogule 16. oktoobril 1996 ja 30. oktoobril1997, kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes artikleid 3 kuni 8 ja 10.

ARTIKKEL 3

Ühendkuningriiksäilitab oma volitused rahapoliitika valdkonnas vastavalt siseriiklikuleõigusele.

ARTIKKEL 4

Põhiseaduseartikli I-30 lõiget 2, välja arvatud selle esimest ja viimast lauset, artikli I-30 lõiget 5, artikli III-177 lõiku 2, artikli III-184lõikeid 1, 9 ja 10, artikli III-185 lõikeid 1 kuni 5, artikleid III#186, III-188, III-189, III-190, III-191, III-196, artikli III-198 lõiget 3, artikleid III-326 ja III-382 ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes. Sama kehtib ka põhiseaduseartikli III-179 lõike 2 kohta euroala üldiselt puudutatavemajanduspoliitika üldsuuniste vastuvõtmise osas.

Esimeses lõigus osutatud sätetes ei hõlma liit või liikmesriigid Ühendkuningriiki ja riikide keskpangad ega osanikud ei hõlma Inglise Panka.

ARTIKKEL 5

Ühendkuningriik üritab vältida ülemäärastvalitsemissektori eelarve puudujääki.

Põhiseaduseartikli III-192 lõiget 4 ja artiklit III-200 kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes nii, nagu kehtiks selle kohta erand. Ühendkuningriigi suhtes kohaldatakse jätkuvalt põhiseaduse artikleid III#201 ja III-202.

ARTIKKEL 6

Artiklis 4 loetletud artiklites osutatud meetmete vastuvõtmiseks ning põhiseaduse artikli III-197 lõike 4 esimeses lõigus ettenähtud juhtudel peatatakse nõukogu Ühendkuningriigi hääleõiguse. Sel eesmärgil kohaldatakse põhiseaduse artikli III-197 lõike 4 teist järgmist lõiku.

Samuti pole Ühendkuningriigil õigust osaleda Euroopa Keskpanka presidendi, asepresidendi ja teiste juhatuse liikmete nimetamisel vastavalt põhiseaduse artikli III-382 lõike 2 teisele, kolmandale ja neljandale lõigule.

ARTIKKEL 7

Ühendkuningriigis suhtes ei kohaldata Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja ("põhikiri") käsitleva protokolliga artikleid 3, 4, 6, ja 7, artikli 9 lõiget 2, artikli 10 lõikeid 1, 2 ja 3, artikli 11 lõiget 2, artikli 12 lõiget 1, artikleid 14, 16, 18 kuni 20, 22, 23, 26, 27, 30 kuni 34 ja 50.

Nendes artiklites osutatud liit või liikmesriigid ei hõlma Ühendkuningriiki ja riikide keskpangadega osanikke ei hõlma Inglise Pank.

Põhikirja artikli 10 lõikes 3 ja artikli 30 lõikes 2 nimetatud Euroopa Keskpanka märgitud kapital ei hõlma kapitali, mille on märkinud Inglise Pank.

ARTIKKEL 8

Põhiseaduse artiklit III-199 ja põhikirja artikleid 43 kuni 47 kohaldatakse olenemata sellest, kas mõne liikmesriigi kohta kehtib erand või mitte, võttes arvesse järgmisimuudatusi:

- a) põhikirja artiklis 43 nimetatud Euroopa Keskpanka ja Euroopa Rahainstituudi ülesannete hulka kuuluvad ülesanded, mida pärast euro kasutuselevõttu tuleb veel täita Ühendkuningriigis eurot mitte kasutusele võtta;
- b) lisaks põhikirja artiklis 46 nimetatud ülesannetele annab Euroopa Keskpank ka nõu ja aitab ette valmistada nõukogu iga Euroopa määrust või Euroopa otsust, mis käsitleb Ühendkuningriiki, vastavalt käesoleva protokolliga artikli 9 lõigetele a ja c;
- c) Inglise Pank maksab oma Euroopa Keskpanka märgitud kapitali sissemaksena selle tegevuskuludesse samal alusel nagu nende liikmesriikide keskpangad, kelle kohta kehtib erand.

ARTIKKEL 9

Ühendkuningriik võib teatada nõukogule igal ajal oma kavatsusest euro kasutusele võtta. Sel juhul:

- a) on Ühendkuningriigil õigus euro kasutusele võtta ainult siis, kui ta on täitnud vajalikud tingimused. Nõukogu, kes teeb otsuse Ühendkuningriigi taotlusel ja põhiseaduse artikli III#198 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud tingimustel ja korras, otsustab, kas Ühendkuningriik täidab vajalikke tingimusi;
- b) Inglise Pank maksab sisse oma osa Euroopa Keskpanka märgitud kapitalis, kannab Euroopa Keskpankale ülevälisvaluutareservi varad ja annab selle reservidesse oma panuse samal alusel nagu sellise liikmesriigi keskpank, kelle kohta kehtinud erand on tühistatud;
- c) Nõukogu, kes teeb otsuse põhiseaduse artikli III-198 lõikes 3 ettenähtud tingimustel ja korras, võtab vastu kõik ülejäänud otsused, mis on vajalikud, et võimaldada Ühendkuningriigil euro kasutusele võtta.

Kui Ühendkuningriik võtab kasutusele euro käesoleva artikli sätete kohaselt, kaotavad käesoleva protokolliga artiklid 3 kuni 8 kehtivuse.

ARTIKKEL 10

Olenemata põhiseaduse artiklist III-181 ning põhikirja artiklist 21 lõikest 1, võib Ühendkuningriigi valitsus niikaua kui Ühendkuningriik ei ole eurot kasutuselevõtnud, säilitada oma krediidisüsteemi ("Ways and Means") Inglise Panga juures.

14. PROTOKOLL TEATAVATE TAANIT KÄSITLEVATE MAJANDUS- JA RAHALIIDUGA SEOTUD SÄTETE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE, et Taani Kuningriigi põhiseadus sisaldab sätteid, mis võivad enne Taani loobumisterandist tingida Taanis rahvahääletuse;

VÕTTES ARVESSE, et 3. novembril 1993 teatas Taani valitsus nõukogule oma kavatsusest mitteosaleda majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis vastavalt Euroopa Ühenduseasutamislepingule lisatud teatavaid Taani Kuningriigiga seotud sätteid käsitleva protokollilõike 1 tingimustele,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Silmas pidades Taani Kuningriigi valistuse teadet nõukogule 3. novembril 1993, kehtib Taani Kuningriigi kohta erand. Selle erandi tulemusena kehtivad Taani kohta kõik põhiseaduse ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja erandit käsitlevad sätted.

ARTIKKEL 2

Erandi tühistamisepuhul algatatakse põhiseaduse artiklis III-198 ettenähtud menetlus ainult Taani Kuningriigi taotluse põhjal.

ARTIKKEL 3

Erandliku seisunditühistamise korral lõpeb käesoleva protokollilõike kehtivus.

15. PROTOKOLL

TAANI RIIGIPANGA TEATAVATE ÜLESANNETE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid konkreetseid Taaniga seotud probleeme,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kinnitamist käsitleva protokollilõike 14 sätteid ei mõjuta Taani Riigipanga õigust täita oma seniseid ülesandeid, mis on seotud Taani liiduväliste osadega.

16. PROTOKOLL

VAIKSE OOKAANI RAHANDUSÜHENDUSE

FRANGISÜSTEEMI KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES võtta arvesse konkreetset Prantsusmaaga seotud küsimust,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Prantsusmaa võib säilitada eesõiguse emiteerida raha Uus-Kaledoonias, Prantsuse Polüneesias ning Wallisel ja Futunal vastavalt siseriiklike õigusaktidega kehtestatud tingimustele ja tal on ainuõigus määrata Vaikse ookeani rahandusühenduse frangipariteeti.

17. PROTOKOLL

EUROOPA LIIDU RAAMISTIKKU INTEGREERITUD SCHENGENI *ACQUIS* KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEENUTADES, et Schengeni *acquis*'sätteid, mishõlmavad mõne Euroopa Liidu liikmesriigi poolt Schengenis 14. juunil 1985 ja 19. juunil 1990 alla kirjutatud lepinguid ühispiiridel kontrollijärkjärgulise kaotamise kohta nagu ka nendega seotud lepinguid ja kõnealustelepingute alusel vastuvõetud eeskirju, on integreeritud Euroopa Liiduraamistikku Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud protokolliga;

SOOVIDES põhiseaduseraamistikus säilitada Schengeni *acquis*kujul, nagu see on välja töötatud alates ülalnimetatud protokollide jõustumisest, ning arendada seda *acquis* 'dedasi, et aidata kaasa eesmärgisaavutamisele tagada liidu kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev sisepiirideta ala;

VÕTTES ARVESSE Taani eriseisukohta;

VÕTTES ARVESSE asjaolu, et Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ei osale kõigis Schengeni *acquis* 'sätetes; et nendele liikmesriikidele tuleks siiski võimaldada selle *acquis* muudsätteid tervikuna või osaliselt vastu võtta;

TUNNISTADES, et seetõttu on vaja kasutada põhiseaduse sätteid, mis käsitlevad tõhustatud koostööd teatud liikmesriikide vahel;

VÕTTES ARVESSE vajadust säilitada erisuhteid Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigiga, sest Põhjamaade passiiliidu sätteid on siduvad mõlemale riigile nagu ka Euroopa Liidu liikmeks olevate Põhjamaadele,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Belgia Kuningriik, Tšehhi Vabariik, Taani Kuningriik, Saksamaa Liitvabariik, Eesti Vabariik, Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Küprose Vabariik, Läti Vabariik, Leedu Vabariik, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Ungari Vabariik, Malta Vabariik, Madalmaade Kuningriik, Austria Vabariik, Poola Vabariik, Portugali Vabariik, Sloveenia Vabariik, Slovaki Vabariik, Soome Vabariik, ja Rootsi Kuningriik on volitatud omavahel sisse seadma tihedamakoostöö nõukogu määratletud sätete valdkondades, mis moodustavad "Schengeni *acquis*". Seda koostööd tehakse Liidu institutsioonilises ja õiguslikus raamistikus ning Euroopa Liidu lepingu ja põhiseaduse asjakohaseid sätteid arvesse võttes.

ARTIKKEL 2

Schengeni *acquis* 'd kohaldatakse artiklis 1 nimetatud liikmesriikide suhtes, ilma et see piiraks Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitleva protokollide artikli 3 kohaldamist. Nõukogu asendab Schengeni lepingutega loodud täidesaatvat komiteed.

ARTIKKEL 3

Taani Kuningriigiosalemist Schengeni *acquis* 'dedasi arendavate meetmete vastuvõtmisel ning nende meetmete rakendamist ja kohaldamist Taani suhtes käsitletakse asjakohastes sätetes protokollis Taani seisukoha kohta.

ARTIKKEL 4

Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, võivad igal ajal taotleda osalemist mõningates või kõigis Schengeni *acquis* 'sätetes.

Taotluse korral võtab nõukogu vastu Euroopa otsuse. Nõukogu toimib artiklis 1 nimetatud liikmete ja asjaomase riigivaltimise esindaja ühehäälsel otsusel.

ARTIKKEL 5

Schengeni *acquis* 'l põhinevad ettepanekud jaalgatused vastavad põhiseaduse asjakohastele sätetele.

Kui selles kontekstiskas Iirimaa või Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik või mõlemad ei ole põhjendatava aja jooksul teatanud kirjalikult nõukogu eesistujale oma soovist osaleda, siis põhiseaduse artikli III-419 lõikes 1 osutatud lubaloetakse antuks artiklis 1 nimetatud liikmesriikidele ning Iirimaa või Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile, kui kumbki neist soovib osaleda kõnealustes koostöövaldkondades.

ARTIKKEL 6

Islandi Vabariik ja Norra Kuningriik seotakse Schengeni *acquis* 'rakendamise ja selle edasise arenguga. Asjakohased menetlused määratakse sel eesmärgil kindlaks lepingus, mille nõukogu artiklis 1 mainitud liikmete ühehäälsel otsusega sõlmib nende riikidega. Nimetatud leping sisaldab sätteid Islandi ja Norra osalemise kohta käesoleva protokollirakendamisest tulenevate finantseerimisvajaduste katmises.

Nõukogu sõlmibühelaalselt eraldi lepingu Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriiga, etkehtestada ühelt poolt Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-IiriÜhendkuningriigi ning teiselt poolt Islandi ja Norra vahel õigused jakohustused Schengeni *acquis* 'valdkondades, mida kohaldatakse nende riikide suhtes.

ARTIKKEL 7

Läbirääkimistel uuteliikmesriikide Euroopa Liitu vastuvõtmise üle käsitatakse Schengeni *acquis* 'd ja institutsioonide võetudedasisi meetmeid selle rakendusalas kui *acquis* 'd,mida kõik kandidaatriigid peavad liitu astumiseks täielikult aktsepteerima.

18. PROTOKOLL

PÕHISEADUSEARTIKLI III-130 TEATAVATE ASPEKTIDE KOHALDAMISE KOHTA ÜHENDKUNINGRIIGI JA IIRIMAA SUHTES

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid Ühendkuningriigi ja Iirimaaga seotudküsimusi;

PIDADES SILMASÜhendkuningriigi ja Iirimaa vahelise reisimise erikorra olemasolu paljudeaastate jooksul,

ON LEPPINUD KOKKUjärgmises sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule (edaspidi“põhiseadus”):

ARTIKKEL 1

Olenemata põhiseaduseartiklitest III-130 ja III-265, mis tahes muust põhiseaduse sättest, sellepõhiseaduse alusel võetud meetmest, liidu või liidu ja selle liikmesriikidepoolt ühe või mitme kolmanda riigiga sõlmitud rahvusvahelisest lepingust, onÜhendkuningriigil õigus teostada oma piiridel teiste liikmesriikidega sellistkontrolli Ühendkuningriiki siseneda soovivate isikute suhtes, nagu ta võibpidada vajalikuks, selleks et:

a) kontrollida liikmesriikidekodanike ning nende liidu õigusega antud õigusi kasutavate ülalpeetavate,samuti Ühendkuningriigi jaoks siduva lepinguga sellised õigused saanud teisteriikide kodanike õigust siseneda Ühendkuningriiki;ja

b) otsustada, kas teisteleisikutele Ühendkuningriiki sisenemise luba anda või mitte.

Põhiseaduseartiklid III-130 ja III-265 või mõni muu põhiseaduse säte või selle aluselvõetud meede ei piira Ühendkuningriigi õigust kehtestada või teostada sellistkontrolli.ViitedÜhendkuningriigile käesolevas artiklis hõlmavad territooriume, millevälissuhete eest vastutab Ühendkuningriik.

ARTIKKEL 2

Ühendkuningriik ja Iirimaa võivad omavahel jätkuvalt hoida jõus korda, mis on seotud isikute liikumisega nende territooriumide vahel (“ühine reisipiirkond”), kui nad täielikult austavad käesoleva protokoll artikli 1 lõike 1 alapunktis a osutatud isikute õigusi.Sellele vastavalt kohaldatakse niikaua kui nad säilitavad sellise korra, käesoleva protokoll artikli 1 sätteid Iirimaa suhtes samadel tingimustel kui Ühendkuningriigi suhtes.Põhiseaduse artiklid III-130 ja III-265 või mõni muu (nimetatud) põhiseaduse või selle alusel võetud meede ei mõjuta sellist korda.

ARTIKKEL 3

Teisteliikmesriikidel on õigus selliselt kontrollida oma piiridel või igas muus nendeterritooriumile sisenemise kohas isikuid, kes soovivad siseneda nendeterritooriumile Ühendkuningriigist või territooriumilt, mille välissuhete eestÜhendkuningriik vastutab artiklis 1 sätestatud eesmärkidel, või Iirimaalt,niikaua kui artikli 1 sätteid selle riigi suhtes kohaldatakse.

Põhiseaduse artiklid III-130 ja III-265 või mõni muu põhiseaduse või selle alusel võetud meede ei piira Ühendkuningriigi õigust kehtestada või teostada sellist kontrolli.

ARTIKKEL 4

Käesolevat protokoll kohaldatakse ka nende aktide puhul, mis jäävad jõusse põhiseaduse artikli IV#438 kohaselt.

19. PROTOKOLL

ÜHENDKUNINGRIIGI JA IIRIMAA SEISUKOHA KOHTA PIIRIKONTROLI-, VARJUPAIGA- JA SISSEÄRANDEPOLIITIKA NING POLITSEIKOOSTÖÖ JA TSIVIILASJADES TEHTAVA ÕIGUSALASE KOOSTÖÖ SUHTES

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid Ühendkuningriigi ja Iiriga seotud küsimusi;

PIDADES SILMAS protokollipõhiseaduse artikli III-130 teatavate aspektide kohaldamise kohta Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Kui artiklist 3 ei tulene teisiti, ei osale Ühendkuningriik ja Iirimaa põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao või põhiseaduse artikli III-260 alusel ettepanud meetmete vastuvõtmisel nõukogus, kui see artikkel on seotud nimetatud jagudes või artiklis III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a hõlmatud valdkondadega. Nõukogu aktide puhul, mis tuleb vastuvõtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete ühehäälsus, välja arvatud Ühendkuningriigi ja Iiri valitsuste esindajate hääled.

Nimetatud artiklikohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmetevähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemusespeab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Erandina teisest jakolmandast lõigust määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

ARTIKKEL 2

Artikli 1 jaartiklite 3, 4 ja 6 kohaselt ei ole Ühendkuningriigile või Iirimaaale siduvega tema suhtes kohaldatav ükski põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao säte, ega põhiseaduse artikli III-260 säte, kui see artikkel on seotud nimetatud jagudes või artiklis III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a hõlmatud valdkondadega, ükski nendes jagudes või artiklite kohaselt võetud meede, ükski nende jagude või artiklite alusel liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping ega ükski mõndaselist sätet tõlgendav Euroopa Liidu Kohtu otsus; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingilviisil nende riikide pädevust, õigusi ja kohustusi; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingilviisil *acquis communautaire* 'i ega liidu *acquis* 'd ega moodusta osa liidu õigusest, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes.

ARTIKKEL 3

1. Ühendkuningriik või Iirimaa võib kolme kuu jooksul pärast nõukogule ettepaneku esitamist põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao alusel või ettepaneku esitamist või algatuse tegemist põhiseaduse artikli III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a alusel, nõukogule kirjalikult teatada, et ta soovib osaleda mis tahes sellise kavandatud meetme võtmisel ja kohaldamisel, mis järel sellel riigil on õigus niitoimida. Nõukogu otsuste puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete ühehäälsus, kaasa arvamataliiget, kes ei ole sellist teadet edastanud. Käesoleva lõike alusel võetud meede on siduv kõikidele liikmesriikidele, kes osalesid selle võtmisel. Põhiseaduse artiklite III-260 alusel vastu võetud Euroopa määrused ja otsused kehtestavad Ühendkuningriigi ja Iirimaa osalemisele hindamisel, mis käsitlevad põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jaoga kaetud valdkondadi.

Nimetatud artiklikohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmetevähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemusespeab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Erandina teisest jakolmandast lõigust määratletakse nõutavat kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

2. Kuimõistliku ajavahemiku möödudes ei saa lõikes 1 osutatud meetet võtta Ühendkuningriigi ja Iirimaa osalusel, siis võtab nõukogu sellise meetmevastavalt artiklile 1 ilma Ühendkuningriigi ja Iirimaa osalemiseta. Sel juhul kohaldatakse artiklit 2.

ARTIKKEL 4

Ühendkuningriik või Iirimaa võib mis tahes ajal pärast põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao või põhiseaduse artikli III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a alusel meetme võtmist teatada nõukogule jakomisjonile, et ta soovib võtta sellist meetet. Sellisel juhul kohaldatakse põhiseaduse artikli III-420 lõike 1 sätteid *mutatis mutandis*.

ARTIKKEL 5

Liikmesriik, kes eiole seotud põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao või põhiseaduse artikli III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a alusel võetud meetmega, ei vastuta selle meetme finantstagajärgedeeest peale institutsioonide halduskulude, välja arvatud juhul, kui kõik nõukoguliikmed ei otsusta pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ühehäälselt teisiti.

ARTIKKEL 6

Kui käesolevas protokollis osutatud juhtudel on Ühendkuningriik või Iirimaa seotud nõukogupoolt põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki 2. või 3. jao või põhiseaduse artikli III-260 (ulatuses, mil see artikkel on seotud nimetatud jagudes kaetud valdkondadega), artikli III-263 või artikli III-275 lõike 2 punkti a alusel võetud meetmega, siis seoses selle meetmegal kohaldatakse kõnealuse riigi suhtes põhiseaduse asjakohaseid sätteid.

ARTIKKEL 7

Artiklid 3 ja 4 eipiira Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis* 'd käsitleva protokollil kohaldamist.

ARTIKKEL 8

Iirimaa võib teatada kirjalikult nõukogule oma soovist, et tema suhtes ei kohaldataks enam käesoleva protokollil sätteid. Sel juhul kohaldatakse Iirimaa suhtes põhiseaduse sätteid.

20. PROTOKOLL

TAANISEISUKOHA KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEELDE TULETADES 12. detsembril 1992 Edinburghis Euroopa Ülemkogus kohtunud riigipeade ja valitsusjuhtide otsust, mis käsitles Taani poolt tõstatatud teatavaid Euroopa Liidu lepinguga seotud probleeme;

OLLES TÄHELE PANNUD Taani seisukohtakodakondsuse, majandus- ja rahaliidu, kaitsepoliitika, justiits- ja siseküsimuste suhtes, nagu see on sätestatud Edinburghi otsuses;

OLLES TEADLIKUD, et õigusliku režiimi jätkumine, mis tuleneb Edinburghi otsusest, kitsendab põhiseaduse raames oluliselt Taani osalemist liidu olulistest koostöövaldkondades ja et liidu huvides on tagada *acquis* terviklikkus vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal;

SOOVIDES seetõttu luua õigusraamistikku, mis võimaldaks Taanil osaleda põhiseaduse III osa III jaotise IV peatükis osutatud meetmetevastuvõtmisel ning tervitades Taani kavatsust kasutada seda võimalust, juhul kui see on kooskõlas tema põhiseaduse nõuetega;

MÄRKIDES, et Taani ei takista teiste liikmesriikide edasise koostööarengut meetmete suhtes, mis ei ole Taani jaoks siduvad;

PIDADES SILMAS protokollil Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis* ' kohta,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse põhiseadusele:

I OSA

ARTIKKEL 1

Taani ei osale nõukogu poolt põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki alusel ettepanud meetmetevastuvõtmisel. Nõukogu aktide puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete ühehäälsus, kaasa arvatuna Taani Kuningriigi valitsuse esindajat.

Nimetatud artiklikohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmetevähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Erandina teisest ja kolmandast lõigust määratletakse nõutavat kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

ARTIKKEL 2

Taanile ei ole siduv ega tema suhtes kohaldatav ükski põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki säte, ükski selle peatüki alusel võetud meede, ükski selle peatüki alusel liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping ega ükski mõnda sellist sätet tõlgendav Euroopa Liidu Kohtu otsus; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil tema pädevust, õigusi ja kohustusi; ükski selline säte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil ei ühenduse ega liidu *acquis* 'd ning ei moodusta osa liidu õigusest, mida kohaldatakse Taani suhtes.

ARTIKKEL 3

Taani ei vastuta artiklis 1 osutatud meetmete finantstagajärgede eest, välja arvatud institutsioonide halduskulud.

ARTIKKEL 4

1. Taani otsustab kuue kuu jooksul pärast Schengeni *acquis* 'l põhineva nõukogu meetme vastu võtmist I osa alusel, kas ta rakendab seda otsust oma siseriiklikus õiguses. Kui ta otsustab seda teha, siis loob seemeede kohustuse rahvusvahelise õiguse alusel Taani ja teiste kõnealuse meetme gaseotud liikmesriikide vahel.

Kui Taani otsustab mitte rakendada lõikes 1 osutatud nõukogu meedet, siis kõnealuse meetmega seotud liikmesriigid ja Taani kaaluvad, missuguseid meetmeid võtta.

2. Võttes arvesse Schengeni *acquis* 's, säilitab Taani õigused ja kohustused, mis kehtisid enne Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumist.

II OSA

ARTIKKEL 5

Nõukogu poolt põhiseaduse artiklite I-41, III-295 lõike 1 ja artiklite III-309 kuni III-313 põhjal võetud meetmete vastuvõtmisel ei osale Taani liidu kaitsepoliitilise tähendusega otsuste ja meetmete väljatöötamises ning rakendamises. Seepärast ei osale Taaninende meetmete võtmisel. Taani ei takista teiste liikmesriikide edasise koostöö arengut sellel alal. Taani ei ole kohustatud aitama finantseerida sellistest meetmetest tulenevaid tegevuskulusid ega tegema liidule kättesaadavaks omasõjalist võimekust.

Nõukogu aktide puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete, välja arvatud Taani Kuningriigi valitsuse esindaja, ühehäälsus.

Nimetatud artiklikohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmetevähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Erandina kolmandast ja neljandast lõigust määratletakse nõutavat kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

III OSA

ARTIKKEL 6

Käesolevat protokoll kohaldatakse kapõhiseaduse artiklis IV-438 osutatud meetmete suhtes, mille suhtes kehtib enne põhiseaduse jõustumist Euroopa Liidu lepingule ning Euroopa Ühenduseasutamislepingule lisatud protokoll Taani seisukoha kohta.

ARTIKKEL 7

Artikleid 1, 2 ja 3 ei kohaldata meetmetesuhetes, mis määravad kindlaks kolmandad riigid, kelle kodanikel peab olemaviisa liikmesriikide välispiiride ületamiseks, või ühtse viisavormiga seotud meetmete suhtes.

IV OSA

ARTIKKEL 8

Taani võib kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega mis tahes ajal informeerida teisi liikmesriike, et ta ei soovi enam kasutada kogu käesolevat protokoll või selle osa. Sel juhul kohaldab Taani täielikult kõiki asjakohaseid, sel ajal kehtivaid liidu raames võetud meetmeid.

ARTIKKEL 9

1. Taani võib kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega mis tahes ajal ning piiramata artiklit 8 informeerida teisi liikmesriike, et teatisele järgneva kuuesimesest kuupäevast koosneb I osa lisa sätetest. Sellisel juhul numbratakse artiklid 5 kuni 9 uuesti.

2. Kuuskuud pärast lõikes 1 nimetatud teatise jõustumist saab kogu Schengeni *acquis* ja selle põhjal võetud meetmed, mis kuni selle ajani olid Taani jaoks siduvad rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste alusel, Taani jaoks siduvaks liidu õiguse alusel.

LISA

ARTIKKEL 1

Artikli 3 kohaselt ei osale Taani põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki alusel kavandavate meetmete võtmisel nõukogus. Nõukogu aktide puhul, mis tuleb vastu võtta ühehäälselt, on vajalik nõukogu liikmete ühehäälsus, kaasa arvatud Taani Kuningriigi valitsuse esindajat.

Nimetatud artiklikohaldamisel määratletakse kvalifitseeritud häälteenamust nõukogu liikmete vähemalt 55%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

Blokeerivas vähemuses peab olema vähemalt minimaalne arv nõukogu liikmeid, kes esindavad rohkem kui 35% osalevate liikmesriikide elanikkonnast, pluss üks liige, ilma milleta loetakse saavutatuks kvalifitseeritud häälteenamus.

Erandina teisest jakolmandast lõigust määratletakse nõutavat kvalifitseeritud häälteenamust juhul, kui nõukogu ei tee otsust komisjoni ega liidu välisministri ettepaneku põhjal, nõukogu liikmete vähemalt 72%-lise häälteenamusena tingimusel, et nad esindavad osalevaid liikmesriike, mis hõlmavad kokku vähemalt 65% nende riikide elanikkonnast.

ARTIKKEL 2

Artikli 1 alusel ning piiramata artiklite 3, 4 ja 6 kohaldamist ei ole Taani jaoks siduv ega temasuhtes kohaldatav ükski põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki sätte, ükski selle peatüki alusel võetud meede, ükski selle peatükialusel liidu poolt sõlmitud rahvusvaheline leping ega ükski mõnda sellist sätet tõlgendav Euroopa Liidu Kohtu otsus; ükski selline sätte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil tema pädevust, õigusi ja kohustusi; ükski selline sätte, meede või otsus ei mõjuta mingil viisil ei ühenduse ega liidu *acquis* 'd ning ei moodusta osa liidu õigusest, mida võidakse kohaldada Taani suhtes.

ARTIKKEL 3

1. Kolmekuu jooksul pärast nõukogule põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki kohaselt tehtud ettepanekut või algatust võib Taani kirjalikult teavitada nõukogu eesistujat sellest, et ta soovib osaleda kavandatava meetme vastuvõtmisel ja rakendamisel, misjärel Taani on õigustatud nii tegema.

2. Kuimõistliku perioodi möödudes ei ole võimalik lõikes 1 osutatud meedet Taaniosalusega vastu võtta, võib nõukogu sellise meetme vastu võtta vastavalt artiklile 1 ilma Taani osaluseta. Sel juhul kohaldatakse artiklit 2.

ARTIKKEL 4

Taani võib mistahes ajal pärast põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki alusel võetud meetme vastuvõtmist teavitada nõukogu ja komisjoni, et ta kavatab seda meetet aktsepteerida. Sellisel juhul kohaldatakse põhiseaduse artikli III-420 lõike 1 sätteid *mutatis mutandis*.

ARTIKKEL 5

1. Artiklis 4 ettenähtud teatis esitatakse mitte hiljem kui 6 kuud pärast meetme lõplikkuvastuvõtmist, kui nimetatud meede põhineb Schengeni *acquis* l.

Juhul kui Taani ei esita teatist vastavalt artiklitele 3 või 4 Schengeni *acquis* l'põhinevate meetmete kohta, kaaluvad kõnealuste meetmetega seotud liikmesriigid ja Taani, milliseid meetmeid võtta.

2. Artiklis 3 või 4 ettenähtud teatist Schengeni *acquis* l'põhinevate meetmete suhtes loetakse pöördumatult artiklis 3 ettenähtud teatiseks mistahes uue ettepaneku või algatuse suhtes, mida kavatakse selle meetme põhjal võtta, määral, mil see ettepanek või algatus põhineb Schengeni *acquis* l.

ARTIKKEL 6

Kui käesolevas osas nimetatud juhtudel on põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki alusel nõukogu võetud meede Taanile siduv, kohaldatakse Taani suhtes põhiseaduse asjaomaseid sätteid vastava meetme kohta.

ARTIKKEL 7

Kui Taanile ei ole siduv põhiseaduse III osa III jaotise IV peatüki alusel vastuvõetud meede, ei vastuta ta selle meetme finantstagajärgede eest peale institutsioonide halduskulude, välja arvatud juhul kui nõukogu pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ei otsusta ühehäälselt teisiti.

21. PROTOKOLL

LIIKMESRIIKIDE VÄLISSUHETE KOHTA, PIDADES SILMAS VÄLISPIIRIDE ÜLETAMIST

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE liikmesriikide vajadust tagada oma välispiiridel tõhus kontroll, vajadusekorral koostöös kolmandate riikidega,

ON LEPPINUD KOKKU järgmises sättes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Põhiseaduse artikli III-265 lõike 2 punktis b sisalduvad sätted välispiiride ületamisega seotud meetmete kohta ei piira liikmesriikide pädevust läbi rääkida või sõlmida lepinguid kolmandate riikidega, kui need lepingud austavad liidu õigust ja teisi asjakohaseid rahvusvahelisi lepinguid.

22. PROTOKOLL

LIIKMESRIIKIDE KODANIKELE VARJUPAIGA ANDMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ARVESTADES, et põhiseaduse artikli I-9 lõike 1 kohaselt tunnustab liit põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtteid ja õigusi;

ARVESTADES, et põhiseaduse artikli I-9 lõike 3 kohaselt on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud põhiõigused liidu õiguse üldpõhimõtted;

ARVESTADES, et Euroopa Liidu Kohus on pädev tagama, et põhiseaduse artikli I-9 lõigete 1 ja 3 tõlgendamisel ja kohaldamisel austab liit õigust;

ARVESTADES, et vastavalt põhiseaduse artiklile I-58 peab iga Euroopa riik liidu liikmeks saamist taotledes austama põhiseaduse artiklis I-2 sätestatud väärtusi;

PIDADES SILMAS, et põhiseaduse artikkel I-59 kehtestab teatud õiguste peatamise juhul, kui liikmesriikneid väärtusi raskelt ja jätkuvalt rikub;

MEELDE TULETADES, etigal liikmesriigi kodanikul on liidu kodanikuna eriline seisund ja kaitse, mille tagavad liikmesriigid vastavuses põhiseaduse I osa II jaotise ja III osa II jaotise sätetega;

PIDADES SILMAS, etpõhiseadus rajab sisepiirideta ala ja annab igale liidu kodanikule õigusevabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil;

SOOVIDES takistadavarjupaiga institutsiooni kasutamist teistel eemärkidel kui need, mille jaoks see on kavandatud;

ARVESTADES, etkäesolev protokoll austab pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni otstarvet ja eesmärke,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Arvestades põhiõiguste ja -vabaduste kaitse taset Euroopa Liidu liikmesriikides, peetakse liikmesriikeseoses varjupaigaküsimustega kõigis juriidilistes ja praktilistes tähendustesüksteise suhtes ohututeks päritolumaadeks. Sellest tulenevalt võib liikmesriik teise liikmesriigikodaniku varjupaigataotluse arvesse võtta või vastuvõetavaks kuulutada ainultjärgmistel juhtudel:

- a) kui liikmesriik, mille kodaniktaotleja on, võtab, toetudes Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artiklile 15, oma territooriumil meetmeid, mis erinevad temakohustustest selle konventsiooni alusel;
- b) kui on algatatud põhiseaduse artikli I-59 lõigetes 1 ja 2 sätestatud menetlus ja kuni nõukogu või vajaduse korral Euroopa Ülemkogu võtab selle suhtes liikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on, vastu Euroopaotsuse;
- c) kui nõukogu on vastavalt põhiseaduse artikli I-59 lõikele 1 vastu võtnud Euroopa otsuseliikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on või kui Euroopa Ülemkogu on vastavalt põhiseaduse artikli I-59 lõikele 2 vastu võtnud Euroopaotsuse liikmesriigi kohta, mille kodanik taotleja on;
- d) kui liikmesriik otsustab sedaühepoolselt teise liikmesriigi kodaniku taotluse suhtes; sel juhul teavitatakse viivitamatult nõukogu; taotluse käsitlemisel eeldatakse, et see on selgeltalusetu, ilma et see ükskõik millisel viisil kuidagi mõjutaks liikmesriigiotsustamisõigust.

23. PROTOKOLL ALALISE STRUKTUREERITUD KOOSTÖÖ KOHTA, VÖTTES ARVESSE PÕHISEADUSEARTIKLI I-41 LÕIGET 6 JA ARTIKLIT III-312

KÕRGEDLEPINGUOSALISED,

VÖTTES arvesse põhiseaduse artikli I-41 lõiget 6 ja artiklit III-312;

MEELDE TULETADES, et liidu eesmärgiks on ühinevälis- ja julgeolekupoliitika, mis põhineb liikmesriikide tegevuse pidevavastastikuse lähenemise saavutamisel;

MEELDE TULETADES, et ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika on ühise välis- ja julgeolekupoliitika lahutamatu osa; et seetõttu liidule operatiivse tegutsemisvõime, kasutades tsiviil- ja sõjaväevahendeid; et liit võib selliseid vahendeid kasutada põhiseaduseartiklis III-309 osutatud missioonidel väljaspool liitu rahutagamiseks, konfliktide ennetamiseks ning rahvusvahelise julgeoleku tugevdamiseks kooskõlas ÜRO põhikirja põhimõtetega; et nende kohustuste täitmisel kasutatakse liikmesriikide vahendeid kooskõlas "ühtsete jõudude" põhimõttega;

MEELDE TULETADES, et liidu ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika ei mõjuta teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära;

MEELDE TULETADES, et liidu ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika arvestab nende liikmesriikide Põhja-Atlandi lepingu järgseid kohustusi, kes näevad oma ühiskaitse teostumist Põhja-Atlandi lepinguorganisatsioonis, ja ühtib selle lepingu raames kehtestatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga;

OLLES VEENDUNUD, et kooskõlas "Berliin pluss" kokkulepetega aitab liidu kindlam roll julgeoleku- ja kaitseküsimustes kaasauenenud Atlandi liidu elujõulisusele;

OLLES OTSUSTANUD tagada, et liit on täielikult võimeline endale rahvusvaheliselt kohustusi võtma;

TUNNUSTADES, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon võib taotleda liidu abi Ühinenud Rahvaste Organisatsioonipõhikirja VI ja VII peatüki alusel käivitatud missioonide kohesekselluviimiseks;

TUNNUSTADES, et julgeoleku- ja kaitsepoliitikatugevdamine nõuab liikmesriikide poolseid jõupingutusi sõjalise võimekuse valdkonnas;

OLLES TEADLIKUD sellest, et Euroopajulgeoleku- ja kaitsepoliitika uuele arenguetapile siirdumine eeldab asjaomastelt liikmesriikidelt sihikindlaid jõupingutusi;

MEELDE TULETADES liidu välisministri täielikukaasamise olulisust alalise struktureeritud koostööga seotud menetlustesse,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse põhiseadusele:

ARTIKKEL 1

Põhiseaduse artikli I-41 lõikes 6 osutatud alalise struktureeritud koostööga võivad ühineda kõik liikmesriigid, kes kohustuvad alates Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise kuupäevast:

- a) asuma intensiivsemalt arendama omakaitsevõimet, arendades oma riiklikku panust ja vajaduse korral osalemistriikide vahelistes relvajõududes, Euroopa peamistes varustusprogrammides ning kaitsevõime arendamise, teadusuuringute, hangete järelevastuse alase agentuuri (Euroopa Kaitseagentuur) tegevuses, ning
- b) olema võimeline hiljemalt 2007. aastaks tagama kavandatud missioonideks kas iseseisvalt või osana riikidevahelistest relvajõudude rühmadest eriülesandega lahinguüksusi, mis on taktikalisel tasandil tugielementidega, kaasa arvatud transport ja logistika, lahinguformeringutena korraldatud, ning mis on võimelised artiklis III-309 osutatud ülesandeid täitma 5 kuni 30 päeva jooksul eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni taotluste korral, ning mida saab lahinguvalmis hoida esialgse 30-päevase perioodi vältel, mida saab pikendada vähemalt 120 päevani.

ARTIKKEL 2

Artiklis 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks kohustuvad alalises struktureeritud koostöös osalevad liikmesriigid:

- a) tegema Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumisest alates koostööd kaitsevarustuse investeerimiskulude tasemegaseotud heakskiidetud eesmärkide saavutamiseks ning neid eesmarke regulaarselt läbi vaatama, pidades silmas julgeolekukeskkonda ja liidu rahvusvahelise kohustusi;
- b) viima oma kaitseüsteemid võimalikult suure osas üksteisega vastavusse, eelkõige ühtlustades oma sõjaliste vajadustekindlaksmääramist, võttes ühisesse kasutusse ja vajadusel spetsialiseerides omakaitsevahendeid ja -võimekust ning ergutades koostööd koolituse ja logistikavaldkondades;
- c) võtma konkreetseid meetmeid oma jõudude kättesaadavuse, koostoimimisvõime, paindlikkuse ja ümberpaigutatavusetõhustamiseks, seades eelkõige ühiseid eesmarke jõudude eraldamise osas, sealhulgas vajadusel läbi vaatama oma siseriikliku otsuste vastuvõtmise korra;
- d) tegema koostööd, et tagada nende poolt vajalike meetmete võtmine "võimekuse arendamise mehhanismi" raames ilmnenu puudujääkide kõrvaldamiseks, sealhulgas riikidevahelise lähenemisviisi kaudu jätma et see piiraks sellega seonduvaid kohustusi NATO raames;
- e) osalema vajadusel Euroopa Kaitseagentuuri raames oluliste ühiste või Euroopa varustusprogrammide arendamisel.

ARTIKKEL 3

Euroopa Kaitseagentuur aitab kaasa osalevateliikmesriikide sõjalise võimekuse panuste korrapärasele hindamisele, muuhulgas panuste hindamisele, mis on tehtud vastavuses tingimustega, mis on kehtestatud muu hulgas artikli 2 alusel, ja annab sellest aru vähemalt kord aastas. Sedahindamist võib kasutada nõukogu soovitude ja Euroopa otsuste alusena, mis on vastu võetud vastavuses põhiseaduse artikliga III-312.

24. PROTOKOLL PÕHISEADUSE ARTIKLI I-41 LÕIKE 2 KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

PIDADES SILMAS vajadust täielikult rakendada põhiseaduse artikli I-41 lõiget 2;

PIDADES SILMAS asjaolu, et põhiseaduse artikli I-41 lõike 2 kohaselt ei mõjuta liidupoliitika teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära, austab nende liikmesriikide Põhja-Atlandi lepingu järgseid

kohustusi, kesnäevad oma ühiskaitse teostumist Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis, ja onkooskõlas selle lepingu raames kehtestatud ühise julgeoleku- jakaitsepoliitikaga,

ON LEPPINUD KOKKUjärgmistes sätetes, mis on lisatud Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Liit töötab koosLääne-Euroopa Liiduga välja nendevahelise tõhustatud koostöö korra.

25. PROTOKOLL

HOLLANDI ANTILLIDEL RAFINEERITUD

NAFTASAADUSTEEUROOPA LIITU IMPORTIMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SOOVIDES täpsustadaüksikasju kaubandussüsteemi kohta, mida kohaldatakse Hollandi Antillidelrafeeritud naftasaaduste importimisel Euroopa Liitu,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Käesolevat protokollikohaldatakse liikmesriikides kasutamiseks imporditud naftasaaduste suhtes, mison koondnomenklatuuri numbrite 27.10, 27.11, 27.12 (parafiin ja toorparafiin) ex 27.13 (parafiinijäägid) ja 27.14(põlevkiviõli) all.

ARTIKKEL 2

Liikmesriigidkohustuvad andma käesolevas protokollis sätestatud tingimustel HollandiAntillidel rafineeritud naftasaadustele tollisoodustused, mis tulenevadHollandi Antillide assotsieerimisest liiduga.Need sätted jäävad jõusse hoolimata sellest, milliseidpäritolureegleid kohaldavad liikmesriigid.

ARTIKKEL 3

1. Kui komisjon teeb liikmesriigi taotlusel või omalalgatusel kindlaks, et Hollandi Antillidel rafineeritud naftasaaduste importliitu artiklis 2 ettenähtud süsteemi kohaselt tekitab tõelisi raskusi ühevõi mitme liikmesriigi turul, võtab ta vastu Euroopa otsuse, millegasätestatakse, et kõnealused liikmesriigid kehtestavad, suurendavad võिताskehtestavad nimetatud impordile tollimaksu sellises ulatuses ja selliseksajavahemikuks, nagu on vaja olukorra lahendamiseks.Sellisel kehtestatud, suurendatud või taaskehtestatudtollimaksumäär ei tohi ületada samade toodete puhul kolmandate riikide suhteskohaldatavat tollimakstu.

2. Lõike 1 sätteid võib kohaldada igal juhul, kuiHollandi Antillidel rafineeritud naftasaaduste import liitu tõuseb kahe miljonitonnini aastas.

3. Nõukogule teatatakse Euroopa otsustest, mida komisjon teeb vastavalt lõigetele 1 ja 2, kaasa arvatud need, mille eesmärk on liikmesriigi taotlus tagasi lükata.Nõukogu võtab selles küsimuses ükskõik millise liikmesriigi taotlusel vastutuse enda peale ja võib igal ajal võtta vastu Euroopa otsuse, millega need otsused muudetakse või tühistatakse.

ARTIKKEL 4

1. Kui liikmesriik leiab, et Hollandi Antillidelrafeeritud naftasaaduste import otse või teiste liikmesriikide kauduartiklis 2 ettenähtud süsteemi kohaselt tekitab tema turul tõelisi raskusi ja et nende kõrvaldamiseks on vaja võtta viivitamata meede, võib seeliikmesriik omal algatusel teha otsuse kohaldada neile importkaupadele tollimakse,mille määr ei tohi ületada samade toodete puhul kolmandate riikide suhteskohaldatavat tollimakstu.Liikmesriikteatab oma otsusest komisjonile, kes ühe kuu jooksul võtab vastu Euroopaotsuse, milles sätestatakse, kas selle riigi meetmeid jätkatakse või tuleb needmuuta või tühistada.Komisjoni selliseotsuse suhtes kohaldatakse artikli 3 lõiget 3.

2. Kui Hollandi Antillidel rafineeritud naftasaadusteimport ühte või mitmesse liikmesriiki otse või teiste liikmesriikide kauduartiklis 2 ettenähtud süsteemi kohaselt ületab ühe kalendriaasta jooksulkäesoleva protokollis lisas märgitud tonnaa i, loetakse meetmed, mida seeliikmesriik või liikmesriigid lõike 1 alusel jooksuaks aastaks võtavad,õigustatuks;kui komisjon on kinnitatudtonnaa i ületamises veendunud, võtab ta kõnealused meetmed arvesse.Niisugusel juhul hoiduvad teised liikmesriigid selleküsimuse vormikohasest esitamisest nõukogule.

ARTIKKEL 5

Kui liit otsustab kohaldada naftasaadustele koguselisi piiranguid, olenemata sellest, kust need on imporditud, võib neid piiranguid kohaldada ka selliste Hollandi Antillidelt imporditud saaduste suhtes. Sel juhul antakse Hollandi Antillidele kolmandate riikidega võrreldes sooduse, iim.

ARTIKKEL 6

1. Nõukogu võib pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga komisjoniga ühehäälselt läbi vaadata artiklid 2 kuni 5, kuinaftasaadustele kolmandatest riikidest ja assotsieerunud riikidest võetakse vastu ühine päritolumääratlus või kui kõnealuste saaduste kohta tehakse otsuseid ühise kaubanduspoliitika raames või kui kehtestatakse ühine energiapolitiitika.

2. Kui toimub niisugune läbivaatamine, säilitatakse Hollandi Antillide kasuks igal juhul sobival kujul ja naftasaaduste kahe ja poolemiljoni tonnise miinimumkoguse suhtes samaväärsed soodustused.

3. Liidukohustused käesoleva artikli lõikes 2 nimetatud samaväärsete soodustustes suhtes võidakse vajaduse korral jaotada riikide vahel, võttes arvesse käesoleva protokollis lisas näidatud tonnaa i.

ARTIKKEL 7

Käesoleva protokollirakendamisel vastutab komisjon Hollandi Antillidel rafineeritud naftasaadusteliikmesriikidesse importimise tava järgimise eest. Vastavalt komisjoni soovitatud haldustingimustele edastavad liikmesriigid kogu selleks vajaliku teabe komisjonile, kes hoolitseb selle levitamise eest.

LISA

Artikli 4 lõike 2 rakendamiseks on kõrged lepinguosalisel otsustanud, et Antillidelt imporditud naftasaaduste kahe miljoni tonnise kogus jagatakse allnimetatud liikmesriikide vahel järgmiselt:

Saksamaa.....	625 000 tonni
Belgia ja Luksemburgi majandusliit.....	200 000 tonni
Prantsusmaa.....	75 000 tonni
Itaalia.....	100 000 tonni
Madalmaad.....	1 000 000 tonni

26. PROTOKOLL

VARA OMANDAMISE KOHTA TAANIS

KÕRGEDLEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid konkreetseid Taaniga seotud probleeme,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Olenemata põhiseaduse sätetest võib Taani säilitada oma kehtivad õigusaktid lisaeluaseme omandamise kohta.

27. PROTOKOLL LIIKMESRIIKIDE AVALIK-ÕIGUSLIKU RINGHÄÄLINGU KOHTA

KÕRGEDLEPINGUOSALISED,

VÕTTES ARVESSE, et liikmesriikide avalik-õiguslik ringhääling on otseselt seotud iga ühiskonnademokraatlike, sotsiaalsete ja kultuuriliste vajadustega ning vajadusega säilitada meedia pluralism,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes tõlgendatavates sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduselepingule:

AINUS ARTIKKEL

Põhiseaduse sätted eipiira liikmesriikide pädevust rahastada avalik-õiguslikku ringhäälingutüüvõrd, kuivõrd need summad määratakse ringhäälinguorganisatsioonidele avalikuteenuse osutamiseks, nagu selle teeb ülesandeks, määratleb ja korraldab igaliikmesriik, ja tüüvõrd, kuivõrd selline rahastamine ei mõjutakaubandustingimusi ega konkurentsi liidus määral, mis oleks vastuolus üldistehuvidega, kusjuures arvesse võetakse avaliku teenuse osutamist.

28. PROTOKOLL PÕHISEADUSE ARTIKLI III-214 KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ON LEPPINUD KOKKUjärgmises sättes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

Põhiseaduse artikli III-214 kohaldamisel ei loeta kutsealase sotsiaalkindlustusskeemi alusel saadud hüvitisi töötasuks, kui ja tüüvõrd kui need on seotud töötamisperioodiga enne 17. maid 1990, välja arvatud töötajate või nende nimel nõude esitanud isikute puhul, kes on enne seda kuupäeva alustanud kohtumenetlust või esitanud võrdväärse nõude sellekohase siseriikliku õiguse alusel.

29. PROTOKOLL MAJANDUSLIKU, SOTSIAALSE JA TERRITORIAALSE ÜHTEKUULUVUSE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEENUTADES, etpõhiseaduse artiklis I-3 sisaldub eesmärk edendada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ja solidaarsust liikmesriikidevahel ning et põhiseaduse artikli I-14 lõike 2 punktis c on nimetatud ühtekuuluvus loetletud ühena liidu jagatud pädevuse valdkondadest;

MEENUTADES, etpõhiseaduse III osa III jaotise III peatüki 3. jao sättemajandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta on tervikunaõiguslik alus liidu meetmete ühendamiseks ja edasiarendamiseks sellesvaldkonnas, sealhulgas fondi loomisel;

MEENUTADES, etpõhiseaduse artikkel III-223 näeb ette ühtekuuluvusfondi rajamise;

MÄRKIDES, et Euroopa Investeerimispank annab laenuks suuri ja kasvavaid summasid vaesematepiirkondade heaks;

MÄRKIDES soovi, et kokkulepped eraldiste kohtastruktuurifondidest oleksid paindlikumad;

MÄRKIDES soovi muutaliidu osalustaset teatavate liikmesriikide programmides ja projektides;

MÄRKIDES ettepanekut võtta rohkem arvesse liikmesriikide suhtelist jõukustoma ressursside süsteemis,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduselepingule:

AINUS ARTIKKEL

1. Liikmesriigid kinnitavad veel kord, et majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamine on liidu täieliku arengu ja kestva edu jaoks esmatähtis.

2. Liikmesriigid kinnitavad veel kord oma veendumust, etstruktuurifondid peaksid jätkuvalt etendama kaalukat osa liidu eesmärkidesaavutamisel ühtekuuluvuse valdkonnas.

3. Liikmesriigid kinnitavad veel kord oma veendumust, etEuroopa Investeerimispank peaks jätkuvalt pühendama enamiku oma ressurssidestmajandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse arendamisele, ningteatavad oma valmisolekust vaadata Euroopa Investeerimispanga kapitalivajadusedläbi niipea kui vaja.

4. Liikmesriigid lepid kokku, et ühtekuuluvusfond annabliidu rahalist toetust keskkonna ning üleeuroopaliste võrkude alaste projektidetarvis liikmesriikides, mille rahvamajanduse kogutoodang elaniku kohta onvähem kui 90% liidu keskmisest ning millel on olemas programm põhiseaduseartiklis III-184 sätestatud majanduslike lähenemiskriteeriumidetaitmiseks.

5. Liikmesriigid teatavad oma kavatsusest võimaldada suurem paindlikkus struktuurifondidest rahaeraldamise suhtes teatavateks vajadusteks, mida ei reguleeri praegusedstruktuurifondide eeskirjad.

6. Liikmesriigid teatavad oma valmisolekustkohandada liidu osalustaset struktuurifondide programmide ja projektide raames, selleks et vältida vähemjõukate liikmesriikide eelarveliste kulutusteülemäära kasv.

7. Liikmesriigid tõdevad vajadust jälgida korrapäraselt edusamme majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse saavutamise suunas ning teatavad oma valmisolekustuurida selles suhtes kõiki vajalikke meetmeid.

8. Liikmesriigid teatavad oma kavatsust võtta rohkemarvesse üksikute liikmesriikide toetusvõimet omaressursside süsteemis ning läbivaadata vahendid, et korrigeerida vähemjõukate liikmesriikide suhtesregressiivseid elemente praeguses omaressursside süsteemis.

30. PROTOKOLL GRÖÖNIMAA SUHTES KEHTIVA ERIKORRA KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ON LEPPINUD KOKKU järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

AINUS ARTIKKEL

1. Ühise kalatoodete turu korraldusele alluvate liituiportitavate Gröönimaalt pärinevate toodete režiim, kuigi see vastab ühiseturukorralduse mehhanismidele, hõlmab vabastamist tollimaksust ja samaväärsetoimega maksudest ning loobumist koguselistest piirangutest ja samaväärsetoimega meetmetest, kui liidu ning Gröönimaa eest vastutava võimuorganivahelise lepingu kohaselt liidule antud võimalused pääseda Gröönimaakalastusvöönditesse liitu rahuldavad.

2. Lõikes 1 nimetatud toodete impordi korraga seotud meetmed võetakse vastavalt põhiseaduse artiklis III#231 ettenähtud korrale.

31. PROTOKOLL IIRIMAA PÕHISEADUSE ARTIKLI 40 LÕIKE 3 PUNKTI 3 KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED

ON KOKKU LEPPINUD järgmises sättes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

AINUS ARTIKKEL

Mitte ükski Euroopa põhiseaduse lepingu või seda lepingut muutvate või täiendavate lepingute või aktide säte ei mõjuta Iirimaa põhiseaduse artikli 40 lõike 3 punkti 3 kohaldamist Iirimaa.

32. PROTOKOLL PÕHISEADUSE ARTIKLI I-9 LÕIKE 2 KOHTA, MIS KÄSITLEB LIIDU ÜHINEMIST EUROOPA INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONIGA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistessätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

Põhiseaduse artikli I-9 lõikes 2 sätestatud leping, mis on seotud liidu ühinemisega Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi "Euroopa konventsioon"), näebette liidu ja liidu õiguse eripärade säilitamise, iseäranis:

- a) erikorra liidu võimalikuks osalemiseks Euroopa konventsiooni juhtorganites;
- b) mehhanismid, mis on vajalikud, et tagada mitteliikmesriikide menetluste ja individuaalsetetaotluste õigesti adresseerimine liikmesriikidele ja/või liidule.

ARTIKKEL 2

Artiklis 1 nimetatud leping tagab, etühinimine ei mõjuta liidu pädevust ega liidu institutsioonide volitusi. Nimetatud leping tagab, et ükski selle säte ei mõjuta liikmesriikide olukorda Euroopa konventsiooni

suhtes, iseäranis Euroopa konventsiooni protokollide, meetmete, mis liikmesriigid on võtnud erandina Euroopa konventsioonist kooskõlas selle artikliga 15, ja liikmesriikide poolt kooskõlaskonventsiooni artikliga 57 tehtud reservatsioonide suhtes.

ARTIKKEL 3

Mitte ükski artiklis 1 nimetatud lepingu säte ei mõjuta põhiseaduse artikli III-375 lõiget 2.

33. PROTOKOLL EUROOPA ÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGUT JA EUROOPA LIIDU LEPINGUT TÄIENDANUD VÕI MUUTNUD AKTIDE JA LEPINGUTE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

ARVESTADES, et põhiseaduse artikli IV-437 lõige 1 tunnistab kehtetuks Euroopa Ühenduse asutamislepingu ning Euroopa Liidu lepingu ning aktid ja lepingud, millega neid on täiendatud või muudetud;

ARVESTADES, ettuleb koostada artikli IV-437 lõikes 1 osutatud aktide ja lepingute loetelu;

ARVESTADES, ettuleb üle võtta Amsterdami lepingu artikli 9 lõike 7 sätteid;

MEENUTADES, et otsestel ja üldisel valimisele valimisele Euroopa Parlamenti valimiskäsitlev 20. septembri 1976. aasta akt jääb kehtima,

ON VASTU VÕTNUD järgmised sätted, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ning Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule:

ARTIKKEL 1

1. Käesolevaga tunnistatakse kehtetuks järgmised Euroopa Ühenduse asutamislepingut täiendanud või muutnud aktid ja lepingud:

a) 8. aprilli 1965. aasta protokoll ühtse nõukogu ja ühtse komisjoni asutamislepingule lisatud Euroopa ühenduste privileegide ja immuuniteetide kohta (EÜT L 152, 13.7.1967, lk 13);

b) 22. aprilli 1970. aasta leping Euroopa ühenduste asutamislepingute ja Euroopa ühenduste ühtsenõukogu ja ühtse komisjoni asutamislepingu teatavate eelarvesätete muutmise kohta (EÜT L 2, 2.1.1971, lk 1);

c) 22. juuli 1975. aasta leping Euroopa ühenduste asutamislepingute ning Euroopa ühenduste ühtsenõukogu ja ühtse komisjoni asutamislepingu teatavate rahandussätete muutmise kohta (EÜT L 359, 31.12.1977, lk 4);

d) 10. juuli 1975. aasta leping Euroopa Investeerimispanka põhikirja käsitleva protokolliteatavate sätete muutmise kohta (EÜT L 91, 6.4.1978, lk 1);

e) 13. märtsi 1984. aasta leping, millega muudetakse Euroopa ühenduste asutamislepinguid Gröönimaasuhtes (EÜT L 29, 1.2.1985, lk 1);

f) 17. veebruari 1986. aasta ja 28. veebruari 1986. aasta ühtne Euroopa akt (EÜT L 169, 29.6.1987, lk 1);

g) 25. märtsi 1993. aasta akt, millega muudetakse Euroopa Investeerimispanka põhikirja käsitlevat protokoll, millega antakse juhatajate nõukogule volitused asutada Euroopa Investeerimisfond (EÜT L 173, 7.7.1994, lk 14);

h) riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil kokku tuleva nõukogu 21. märtsi 2003. aasta otsus 2003/223/EÜ Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanka põhikirja artikli 10 lõike 2 muutmise kohta (ELT L 83, 1.4.2003, lk 66).

2. Käesolevaga tunnistatakse kehtetuks 2. oktoobri 1997. aasta Amsterdami leping, millega muudetakse Euroopa Liidulepingut, Euroopa ühenduste asutamislepinguid ja teatavaid nendega seotud akte (EÜT C 340, 10.11.1997, lk 1).

3. Käesolevaga tunnistatakse kehtetuks 26. veebruari 2001. aasta Nice'i leping, millega muudetakse Euroopa Liidulepingut, Euroopa ühenduste asutamislepinguid ja teatavaid nendega seotud akte (EÜT C 80, 10.3.2001, lk 1).

ARTIKKEL 2

1. Ilma et see piiraks põhiseaduseartikli III-432 ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 189kohaldamist, võtavad liikmesriikide valitsuste esindajad ühisel kokkuleppel vastu vajalikud sätted, et lahendada Luksemburgi Suurhertsogiriigi teatavaideriprobleeme, mis tulenevad Euroopa ühenduste ühtse nõukogu ja ühtse komisjonimoodustamisest.

2. Nõukogu otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, EURATOM lisatud otsestest ja üldisel valimisel esindajate Euroopa Parlamentivalimist käsitlev akt (EÜT L 278, 8.10.1976, lk 1), Euroopapõhiseaduse lepingu jõustumise kuupäeva seisuga, jääb kehtima. Kõnealust aktimuudetakse põhiseadusega kooskõlla viimiseks järgmiselt:

- a) artikli 1 lõige 3 jäetakse välja;
- b) artikli 5 lõike 1 teisest lõigust jäetaksevälja sõna “sätete”;
- c) artikli 6 lõikest 2 jäetakse väljasõnad “8. aprilli 1965. aasta”; ning sõnad “Euroopa ühenduste” asendataksesõnadega “Euroopa Liidu”;
- d) artikli 7 lõike 1 teises taandesasendatakse sõnad “Euroopa Ühenduste Komisjoni” sõnadega “Euroopa Komisjoni”;
- e) artikli 7 lõike 1 kolmandas taandesasendatakse sõnad “Euroopa Ühenduste Kohtu või esimese astme kohtu” sõnadega “Euroopa Liidu Kohtu”;
- f) artikli 7 lõike 1 viiendas taandesasendatakse sõnad “Euroopa Ühenduste Kontrollikoja” sõnadega “kontrollikoja”;
- g) artikli 7 lõike 1 kuuendas taandesasendatakse sõnad “Euroopa Ühenduste ombudsman” sõnadega “Euroopa ombudsman”;
- h) artikli 7 lõike 1 seitsmendastaandes asendatakse sõnad “Euroopa Majandusühenduse ja EuroopaAatomienergiaühenduse” sõnadega “Euroopa Liidu”;
- i) artikli 7 lõike 1 üheksandastaandes asendatakse sõnad “Euroopa Majandusühenduse ja EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingute” sõnadega “Euroopa põhiseaduse lepinguja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu”; ja sõna “ühenduste”asendatakse sõnaga “liidu”;
- j) artikli 7 lõike 1 üheteistkümnendastaandes asendatakse sõnad “Euroopa ühenduste institutsioonide või nende juurdekuuluvate spetsialiseeritud asutuste või Euroopa Keskpanga” sõnadega “EuroopaLiidu institutsioonide, organite või asutuste”;
- k) artikli 7 lõike 1 taanded nimetataksevastavalt punktideks a kuni k;
- l) artikli 7 lõike 2 teise lõigutaanded nimetatakse vastavalt punktideks a ja b;
- m) artikli 11 lõike 2 teises lõigusasendatakse sõna “ühenduses” sõnaga “liidus”; sõna “sätestab” asendataksesõnadega “võtab vastu Euroopa otsuse, millega määratakse”; ning sõnad “eelmiselõigu” asendatakse sõnadega “esimese lõigu”;
- n) artikli 11 lõikes 3 asendataksefraas “ilma, et see piiraks Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 139”fraasiga “ilma, et see piiraks põhiseaduse artikli III-336”;
- o) artiklis 14 asendatakse sõna “võtta”sõnadega “vastu võtta”; sõna “ettepanekul” asendatakse sõnaga “algatusel” ningsõnad “võtab sellised meetmed” asendatakse sõnadega “võtab vastu vajalikudEuroopa määrused või otsused”.

34. PROTOKOLL LIIDU INSTITUTSIOONE JA ORGANEID KÄSITLEVATE ÜLEMINEKUSÄTETE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

SELLEKS, etkorraldada üleminekut Euroopa Liidu lepinguga asutatud Euroopa Liidult jaEuroopa Ühenduselt Euroopa põhiseaduse lepinguga asutatud Euroopa Liidule, mison nende õigusjärglane, on vaja kehtestada üleminekusätteid, mida kohaldatakseenne, kui kõik põhiseaduse sätted ning nende rakendamiseks vajalikud aktidjõustuvad täies ulatuses,

ON KOKKU LEPPINUDjärgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ja EuroopaAatomienergiaühenduse asutamislepingule:

I JAOTIS

SÄTTED EUROOPA PARLAMENDI KOHTA

ARTIKKEL 1

1. Põhiseaduse artikli I-20 lõike 2 teise lõigukohaselt võtab Euroopa Ülemkogu vastu Euroopa otsuse Euroopa Parlamendikoosseisu kehtestamise kohta piisavalt aegsasti enne 2009. aastaparlamendivalimisi.

2. Valimisperioodi 2004–2009 jooksul on igastliikmesriigist Euroopa Parlamenti valitavate esindajate koosseis ja arv samakui see oli Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise kuupäeval:

Belgia 24

Tšehhi Vabariik 24

Taani 14

Saksamaa⁹⁹

Eesti 6

Kreeka 24

Hispaania⁵⁴

Prantsusmaa 78

Iirimaa 13

Itaalia 78

Küpros 6

Läti 9

Leedu 13

Luksemburg 6

Ungari 24

Malta⁵

Madalmaad 27

Austria 18

Poola 54

Portugal 24

Sloveenia 7

Slovakkia¹⁴

Soome 14

Rootsi 19

Ühendkuningriik 78

II JAOTIS

EUROOPA ÜLEMKOGU JA NÕUKOGU KÄSITLEVAD SÄTTED

ARTIKKEL 2

1. Põhiseaduse artikli I-25 lõigete 1, 2 ja 3 sätteid kvalifitseeritud häälteenamuse määratluse kohta Euroopa Ülemkogus ja nõukogus jõustuvad 1. novembril 2009, pärast 2009. aasta Euroopa Parlamendi valimisi põhiseaduse artikli I-20 lõike 2 kohaselt.

2. Järgmised sätted kehtivad kuni 31. oktoobrini 2009, ilma et see piiraks põhiseaduse artikli I-25 lõike 4 kohaldamist.

Kui Euroopa Ülemkogu ja nõukogu otsuste tegemisel on nõutav kvalifitseeritud häälteenamus, arvestatakse liikmete hääli järgmiselt:

Belgia 12

Tšehhi Vabariik 12

Taani 7

Saksamaa 29

Eesti 4

Kreeka 12

Hispaania 27

Prantsusmaa 29

Iirimaa 7

Itaalia 29

Küpros 4

Läti 4

Leedu 7

Luksemburg 4

Ungari 12

Malta 3

Madalmaad 13

Austria 10

Poola 27

Portugal 12

Sloveenia 4

Slovakkia 7

Soome 7

Rootsi 10

Ühendkuningriik 29

Kui otsus tuleb teha põhiseaduse kohaselt komisjoni ettepaneku põhjal, on otsuste vastuvõtmiseks vaja vähemalt 232 poolthäält, mis esindavad liikmete enamust. Muudel juhtudel tehakse otsused vähemalt 232 poolthäälega, mis esindavad vähemalt kaht kolmandikku liikmetest.

Kui Euroopa Ülemkogu või nõukogu võtab õigusakti vastu kvalifitseeritud häälteenamusega, võib Euroopa Ülemkogu liige või nõukogu liige nõuda kontrollimist, et veenduda, kas kvalifitseeritud häälteenamuse moodustavad liikmesriigid esindavad vähemalt 62% liidu elanike üldarvust. Kui see nii ei ole, jääb akt vastu võtmata.

3. Järgmiste ühinemiste korral arvutatakse lõikes 2 osutatud alampiir nii, et häälte arvus väljendatud kvalifitseeritud häälteenamus ei ületaks alampiiri, mis tuleneb Nice'i lepingu vastuvõtnud konverentsi lõppakti deklaratsioonis Euroopa Liidu laienemise kohta esitatud tabelist.

4. Järgmised kvalifitseeritud häälteenamuse määratlemiskäsitlevad sätted jõustuvad 1. novembril 2009:

- põhiseaduse artikli I-44 lõike 3 kolmanda, neljanda ja viienda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli I-59 lõike 5 teise ja kolmanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli I-60 lõike 4 teise lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-179 lõike 4 kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-184 lõike 6 kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-184 lõike 7 kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-194 lõike 2 teise ja kolmanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-196 lõike 3 teise ja kolmanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-197 lõike 4 teise ja kolmanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-198 lõike 2 kolmanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-312 lõike 3 kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- põhiseaduse artikli III-312 lõike 4 kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- protokoll Ühendkuningriigi ning Iirimaa seisukoha kohta piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika ning politseikoostöö ja tsiviilasjades tehtava õigusalasekoostöö suhtes, artikli 1 teise, kolmanda ja neljanda lõigu, jaartikli 3 lõike 1 teise, kolmanda ja neljanda lõigu sätted;
- protokoll Taani seisukoha kohta artikli 1 teise, kolmanda ja neljanda lõigu ja artikli 5 kolmanda, neljanda ja viienda lõigu sätted.

Kui hääletamisel eiosale kõik nõukogu liikmed, nimelt esimeses lõigus märgitud artiklites osutatud juhtudel, määratletakse kuni 31. oktoobrini 2009 kvalifitseeritud häälteenamust kui sedasama võrdelist osa arvestatud häälest ja sedasamavõrdelist osa nõukogu liikmete arvust ning vajadusel kui sedasamaprotsendimäära asjaomaste liikmesriikide elanike arvust, mis on sätestatud lõikes 2.

ARTIKKEL 3

Kuni põhiseaduse artikli I-24 lõikes 4 osutatud Euroopa otsuse jõustumiseni võib nõukogu koos käia artikli I-24 lõigetes 2 ja 3 sätestatud koosseisudes ja muudes koosseisudes nimekirja alusel, mis on kehtestatud üldasjade nõukogu poolt liithäälteenamuse alusel tehtud Euroopa otsusega.

III JAOTIS

KOMISJONI, SEALHULGAS LIIDU VÄLISMINISTRIT KÄSITLEVAD SÄTTED

ARTIKKEL 4

Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise kuupäeval ametis olevad komisjoni liikmed jäävad ametisse kuni oma ametiaja lõpuni. Liidu välisministri ametisse nimetamise kuupäeval lõpeb aga liidu välisministriga samakodakondsusega komisjoni liikme ametiaeg.

IV JAOTIS

NÕUKOGU PEASEKRETÄRI, ÜHISE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGET ESINDAJAT JA NÕUKOGU ASEPEASEKRETÄRI KÄSITLEVAD SÄTTED

ARTIKKEL 5

Nõukogu peasekretäri, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja nõukogu asepeasekretäri ametiaeg lõpeb Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise kuupäeval. Nõukogu määrab peasekretärikooskõlas põhiseaduse artikli III-344 lõikega 2.

V JAOTIS

NÕUANDVAIDORGANEID KÄSITLEVAD SÄTTED

ARTIKKEL 6

Kuni põhiseaduse artiklis III-386 osutatud Euroopa otsuse jõustumiseni on regioonide komitee liikmete arv järgmine:

Belgia 12
Tšehhi Vabariik 12
Taani 9
Saksamaa 24
Eesti 7
Kreeka 12
Hispaania 21
Prantsusmaa 24
Iirimaa 9
Itaalia 24
Küpros 6
Läti 7
Leedu 9
Luksemburg 6
Ungari 12
Malta 5
Madalmaad 12
Austria 12
Poola 21
Portugal 12
Sloveenia 7
Slovakkia 9
Soome 9
Rootsi 12
Ühendkuningriik 24

ARTIKKEL 7

Kuni põhiseaduse artiklis III-389 osutatud Euroopa otsuse jõustumiseni on majandus- ja sotsiaalkomitee liikmete arv järgmine:

Belgia 12
Tšehhi Vabariik 12
Taani 9
Saksamaa 24
Eesti 7

Kreeka 12
Hispaania 21
Prantsusmaa 24
Iirimaa 9
Itaalia 24
Küpros 6
Läti 7
Leedu 9
Luksemburg 6
Ungari 12
Malta 5
Madalmaad 12
Austria 12
Poola 21
Portugal 12
Sloveenia 7
Slovakkia 9
Soome 9
Rootsi 12
Ühendkuningriik 24

35. PROTOKOLL
EUROOPA SÕE- JA TERASEÜHENDUSE
ASUTAMISLEPINGU KEHTIVUSE LÕPPEMISE
FINANTSTAGAJÄRGEDE NING
SÕE JA TERASE TEADUSFONDI KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

MEELDE TULETADES, et kõik Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse varad ja kohustused 23. juuli 2002. aasta seisuga anti 24. juulil 2002 üle Euroopa Ühendusele;

VÕTTES ARVESSE soovikasutada neid rahalisi vahendeid teadusuuringuteks sõe- ja terasetööstusega seotud sektorites ning seetõttu vajadust näha sellega seoses ette teatavade eeskirjad,

ON LEPPINUD KOKKU järgmises sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule:

ARTIKKEL 1

1. Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse varade jakohustuste netoväärtus, nagu see kajastub Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse 23. juuli 2002 bilansis, võttes arvesse likvideerimisoperatsioonidest tingitud võimalikke juurde- või mahaarvamisi, loetakse sõe- ja terasetööstusega seotud sektorites tehtavateks teadusuuringuteks mõeldud liidu varadeks, mida nimetatakse "likvideeritavaks Euroopa Sõe- ja Teraseühenduseks". Likvideerimise lõpuleviimisel nimetatakse neid "sõe ja terase teadusfondi varadeks".

2. "Sõe jaterase teadusfondiks" nimetatavatest varadest saadavat tulu kasutatakse üksnes väljaspool teadusuuringute raamprogrammi toimuvateks teadusuuringuteks sõe- jaterasetööstusega seotud sektorites vastavalt käesoleva protokollile ja sellealusel vastuvõetud aktidele.

ARTIKKEL 2

1. Nõukogu Euroopa seadusega nähakse ette käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikud sätted, sealhulgas olulised põhimõtted. Nõukoguteeb otsuse pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist.
2. Nõukoguvõtab komisjoni ettepaneku põhjal vastu Euroopa määrused või otsused, mis kehtestavad sõe ja terase teadusfondi varade haldamist käsitlevad mitmeaastased finantssuunised ning sõe ja terase teadusfondi uurimisprogrammide tehnilised suunised. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

ARTIKKEL 3

Kui käesolevas protokollis ja selle põhjal vastuvõetud aktides ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse põhiseadust.

36. PROTOKOLL EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE ASUTAMISLEPINGU MUUTMISE KOHTA

KÕRGED LEPINGUOSALISED,

PIDADES MEELES, et Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu sätetel peab ka edaspidi olematäielik õigusjõud;

SOOVIDES nimetatud lepingut kohandada Euroopa põhiseaduse lepingus kinnitatud uute eeskirjadega, eelkõige institutsioonilises ja rahandusvaldkonnas;

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse Euroopa põhiseaduse lepingule ning millegamuudetakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut järgnevalt:

ARTIKKEL 1

Käesoleva protokolliga muudetakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut (edaspidi nimetatud "EURATOMi asutamisleping") sellisena nagu ta kehtib Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise hetkel.

Euroopa põhiseaduse lepingu artikli IV-437 sätted ja käesoleva protokolli muud sätted ei mõjuta Euroopa põhiseaduse lepingu artikli IV-437 kohaselt kehtetuks tunnistatud lepingute ja õigusaktide poolt EURATOMi asutamislepingu muudatuste ega selle alusel vastu võetud kehtivate õigusaktide õigusjõudu.

ARTIKKEL 2

EURATOMi asutamislepingu III jaotise pealkiri "Sätted institutsioonide kohta" asendatakse järgmisega: "Sätted institutsioonide kohta ja rahandussätted".

ARTIKKEL 3

EURATOMi asutamislepingu III jaotise algusesse lisatakse järgmine uus peatükk:

"I PEATÜKK

EUROOPA PÕHISEADUSE LEPINGU TEATUDSÄTETE KOHALDAMINE

ARTIKKEL 106A

1. Käesoleva lepingu suhtes kohaldatakse Euroopa põhiseaduse lepingu artikleid I-19 kuni I-29, artikleid I-31 kuni I-39, artikleid I-49 ja I-50, artikleid I-53 kuni I-56, artikleid I-58 kuni I-60, artikleid III-330 kuni III-372, artikleid III-374 ja III-375, artikleid III-378 kuni III-381, artikleid III-384 ja III-385, artikleid III-389 kuni III-392, artikleid III-395 kuni III-410, artikleid III-412 kuni III-415 ja artikleid III-427, III-433, IV-439 ja IV-443.

2. Käesoleva lepingu raames tõlgendatakse lõikes 1 nimetatud sätetes ja Euroopa põhiseaduse lepingule ning käesolevale lepingule lisatud protokollide sätetes sisalduvaid viiteid liidule ja põhiseaduselevastavalt viidetena Euroopa Aatomienergiaühendusele ja käesolevale lepingule.

3. Euroopa põhiseaduse lepingu sätted ei tohikõrvale kalduda käesoleva lepingu sätetest."

ARTIKKEL 4

EURATOMi asutamislepingu III jaotise peatükid I, II ja III nummerdatakse ümber peatükkideks II, III ja IV.

ARTIKKEL 5

1. Artikkel 3, artiklid 107 kuni 132, artiklid 136 kuni 143, artiklid 146 kuni 156, artiklid 158 kuni 163, artiklid 165 kuni 170, artiklid 173 ja 173A, artikkel 175, artiklid 177 kuni 179 ja artiklid 180b, 181, 183, 183A, 190 ja 204 tunnistatakse kehtetuks.

2. Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule varem lisatud protokollid tunnistatakse kehtetuks.

ARTIKKEL 6

EURATOMi asutamislepingu IV jaotise pealkiri “Rahandussätted” asendatakse järgmisega: “Rahandusalsed erisätted”.

ARTIKKEL 7

1. Viited artiklitele 141 ja 142 EURATOMi asutamislepingu artikli 38 kolmandas lõigus ja artikli 82 kolmandas lõigus asendatakse vastavalt viidetega põhiseaduse lepingu artiklitele III-360 ja III-361.

2. Viited artiklile 183 EURATOMi asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 ja artikli 176 lõikes 3 asendatakse viidetega põhiseaduse lepingu artiklile III-412.

3. Viide artikli 177 lõikele 5 EURATOMi asutamislepingu artikli 172 lõikes 4 asendatakse viitega põhiseaduse lepingu artiklile III-404.

4. EURATOMi asutamislepingu artiklites 38 ja 82, 96 ja 98 asendatakse mõiste “direktiiv” mõistega “Euroopa määrus”.

5. EURATOMi asutamislepingus asendatakse mõiste “otsus” mõistega “Euroopa otsus”, välja arvatud artiklites 18, 19 ja 23, artikli 53 esimeses lõigus ning samuti Euroopa Liidu Kohtu otsuse puhul.

6. EURATOMi asutamislepingus asendatakse mõiste “Euroopa Kohus” mõistega “Euroopa Liidu Kohus”.

ARTIKKEL 8

EURATOMi asutamislepingu artikkel 191 asendatakse järgmisega:

“ARTIKKEL 191

Ühendusel on liikmesriikide territooriumil omaülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuunitedid vastavalt tingimustele, mis on ette nähtud Euroopa Liidu privileegide ja immuunitedide protokollis.”

ARTIKKEL 9

EURATOMi asutamislepingu artikkel 198 asendatakse järgmisega:

“ARTIKKEL 198

Kui ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse käesoleva lepingu sätteid liikmesriikide Euroopa territooriumide ja nende jurisdiktsiooni all olevate Euroopa-väliste territooriumide suhtes.

Neid kohaldatakse ka Euroopa territooriumides suhtes, mille välissuhete eest vastutab liikmesriik.

Käesoleva lepingu sätteid kohaldatakse Ahvenamaa suhtes eranditega, mis olid esialgselt sätestatud Euroopa põhiseaduse lepingu artikli IV-437 lõike 2 punktis d osutatud lepingus jamis inkorporeeriti protokoll Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi lepingute ja ühinemisaktide kohta.

Erandina esimesest, teisest ja kolmandast lõigust:

a) ei kohaldata käesolevat lepingut Fäärisaarte suhtes; ei kohaldata käesolevat lepingut Gröönimaa suhtes;

b) ei kohaldata käesolevat lepingut Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänsete baasipiirkondade suhtes Küprosel;

c) ei kohaldata käesolevat lepingut nende Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga erisuhetes olevate ülemeremaade ja -territooriumide suhtes, mida ei ole nimetatud Euroopa põhiseaduse lepingu II lisa loetelus;

d) kohaldatakse käesoleva lepingu sätteid Kanalisaarte ja Mani saare suhtes ainult niivõrd, kui see on vajalik neid saarikäsitleva korra rakendamise tagamiseks, mis esialgselt võeti vastu Euroopa põhiseaduse lepingu

artikli IV-437 lõike 2 punktis a osutatudlepingus ja mis inkorporeeriti protokollis Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi lepingute ja ühinemisaktide kohta.”

ARTIKKEL 10

EURATOMi asutamislepingu artikkel 206 asendatakse järgmisega:

“ARTIKKEL 206

Ühendus võib ühe võimitme riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga sõlmida lepinguid, mille eesmärgiks on assotsiatsioon, mis hõlmab vastastikuseid õigusi ja kohustusi, ühismeetmeid ja erimenetlusi.

Need lepingud sõlmib nõukogu, tehes otsuse ühehäälselt pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

Kui sellised lepingud nõuavad käesoleva lepingumuutmist, tuleb kõigepealt vastu võtta muudatused vastavalt Euroopa põhiseaduse lepingu artiklis IV-443 kehtestatud menetlusele.”

ARTIKKEL 11

EURATOMi asutamislepingu artikli 225 teine lõik asendatakse järgmisega:

“Lepingu tšehhi-, taani-, inglise-, eesti-, soome-, kreeka-, ungari-, iiri-, läti-, leedu-, malta-, poola-, portugali-, slovaki-, sloveeni-, hispaania- ja rootsikeelne tekst on võrdselt autentne.”

ARTIKKEL 12

Euroopa Aatomienergiaühenduse (välja arvatud tarneagentuuri ja ühissettevõtete) tulud ja kulud kantakse liidu eelarvesse.

B. EUROOPA PÕHISEADUSE LEPINGU LISAD

I LISA

PÕHISEADUSE ARTIKLIS III-226 ETTEÄHENDATUD NIMEKIRI

– 1 – Koondnomenklatuuri kood	– 2 – Toote kirjeldus
1. RÜHM	Elusloomad
2. RÜHM	Liha ja söödavad rupsid
3. RÜHM	Kalad, vähid ja molluskid
4. RÜHM	Piimatooted; linnunärid; naturaalne mesi;
5. RÜHM	
05.04	Loomade (v.a kalade) sooled, põied ja maod, terved või tükeldatud
05.15	Loomsed tooted, mujal nimetatud; rühma 1 või 3 kuuluvad inimtoitudeks mõeldud loomad
6. RÜHM	Elavad puud jm taimed; taimesibulad, -juured jms; lõikelilled ja dekoratiivne taimmaterjal
7. RÜHM	Köögiviljad ning söödavad juured ja mugulad
8. RÜHM	Söödavad puuviljad ja söödavad pähklid; tsitrusviljade ja melonite koor
9. RÜHM	Kohv, tee ja vürtsid, v.a mate (lahter 09.03)
10. RÜHM	Teravili
11. RÜHM	Jahutooted; linnased ja tärklis; liimvalk (gluteen); inuliin
12. RÜHM	Õlised seemned ja -viljad; muud terad, seemned ja viljad; tööstuses kasutatavad ja ravimtaimed; õled ja koresõõd
13. RÜHM	
ex 13.03	Pektiin
15. RÜHM	

15.01	Seapekk ja sulatatud searasv; sulatatud linnurasv
15.02	Veise-, lamba- või kitserasv, sulatamata; nendest rasvadest toodetud küünla- või seebirasv (sh <i>premier jus</i>)
15.03	rasvasteariin, oleosteariin ja küünla- või seebisteariin; rasvaõli, oleoõli ja vedel küünla- või seebirasv, emulgeerimata, segamata vm viisil töötlemata
15.04	Kala- ja mereimetajate rasvad ja õlid; rafineeritud või rafineerimata
15.07	Taimerasvad, vedelad või tahked, toor-, rafineeritud või puhastatud
15.12	Looma- või taimerasvad ja –õlid; hüdروgeenitud, rafineeritud või rafineerimata, edasi töötlemata
15.13	Margariin, tehisrasv jm töödeldud toidurasvad
15.17	Rasvainete või looma- või taimevahade töötlemise jäätmed
16. RÜHM	Liha-, kala-, vähi-, ja molluskitooted
17. RÜHM	
17.01	Peedi- ja roosuhkur, tahke
17.02	Muu suhkur; suhkrusiirupid; kunstmesi (segatud naturaalse meega või mitte); karamell
17.03	Melass, värvitustatud või mitte
17.05*	Lõhna- või värvainelisandiga suhkrud, siirupid ja melassid, v.a mis tahes koguses suhkrulisandiga puuviljamahlad
18. RÜHM	
18.01	Kakaooad, terved või purustatud, toored või röstitud
18.02	Kakaoobade kestad, kelmed, koored jms kakaojäägid
20. RÜHM	Kõogi- ja puuviljast ning teistest taimeosadest tooted
22. RÜHM	
22.04	Viinamarjavirre, kääriv või mille käärimine on peatatud ilma alkoholi lisamata
22.05	Vein värskestest viinamarjadest; viinamarjavirre, mille käärimine on peatatud alkoholi lisades
22.07	Muud kääritatud joogid (nt õuna- ja pirnisiider, mõdu)
ex 22.08*	Käesolevas lisas nimetatud põllumajandustoodetest
ex 22.09*	valmistatud etüülalkohol vm alkohol, denatureeritud või denatureerimata, mis tahes kangusega, v.a liköörid jm alkohoolsed joogid või kombineeritud alkoholitooted (kontsentraatekstraktid) jookide valmistamiseks
ex 22.10*	Äädikas ja selle asendajad
23. RÜHM	Toiduainetetööstuse jäägid ja jäätmed; tööstuslikult toodetud loomasöödad
24. RÜHM	
24.01	Tubakas, töötlemata, tubakajäätmed
45. RÜHM	
45.01	Looduslik kork, töötlemata, purustatud, granuleeritud või jahvatatud; korgijäätmed
54. RÜHM	
54.01	Toor- või töödeldud lina, ketramata; linatakud ja -jäätmed (sh harutatud või kohestatud riidejäätmed)
57. RÜHM	
57.01	Toor- või töödeldud kanep (<i>Cannabis sativa</i>), ketramata; kanepitakud ja -jäätmed (sh harutatud ja kohestatud riidejäätmed ja köied)

* Euroopa Majandusühenduse Nõukogu 18. detsembri 1959. aasta määruse nr 7a artikliga 1 lisatud seisukoht.

II LISA
ÜLEMEREMAAD JA -TERRITOORIUMID,
MILLE PUHUL KEHTIVAD
PÕHISEADUSE III OSA IV JAOTISESÄTTED

- Gröönimaa,
- Uus-Kaledoonia ja sõltkonnad,
- Prantsuse Polüneesia,
- Prantsuse Lõuna- ja Antarktika-territooriumid,
- Wallis ja Futuna,
- Mayotte,
- Saint-Pierre ja Miquelon,
- Aruba,
- Hollandi Antillid:
- Bonaire,
- Curaçao,
- Saba,
- SintEustatius,
- SintMaarten,
- Anguilla,
- Kaimanisaared,
- Falklandi saared,
- Lõuna-Georgia ja Lõuna-Sandwichi saared,
- Montserrat,
- Pitcairn,
- Saint Helena ja sõltkonnad,
- Briti Antarktise ala,
- Briti India ookeani ala,
- Turks ja Caicos,
- Briti Neitsisaared,
- Bermuda.

[1] EÜT L 73, 27.3.1972, lk. 47.

[2] EÜT L 73, 27.3.1972, lk 84.

[3] EÜT L 291, 19.11.1979, lk 163.

- [4] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 322.
- [5] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 355.
- [6] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 364.
- [7] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 365.
- [8] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 367.
- [9] EÜT C 241, 29.8.1994, lk 370.
- [10] EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.
- [11] EÜT L 253, 7.10.2000, lk 42.
- [12] EÜT L 79, 22.3.2002, lk 42.
- [13] Määrus (EMÜ) nr 3906/89 (EÜT L 375, 23.12.1989, lk 11).
- [14] Määrus (EÜ) nr 2760/98 (EÜT L 345, 19.12.1998, lk 49).
- [15] Määrus (EÜ) nr 555/2000 (EÜT L 68, 16.3.2000, lk 3).
- [16] Määrus (EÜ) nr 1267/1999 (EÜT L 161, 26.6.1999, lk 73).
- [17] Määrus (EÜ) nr 1268/1999 (EÜT L 161, 26.6.1999, lk 87).
- [18] Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 6. mai 1999. aasta institutsioonidevaheline kokkuleppeelarvedistsipliini ja -menetluse parandamise kohta (EÜT C 172, 18.6.1999, lk 1).
- [19] EÜT L 160, 26.6.1999, lk 103.
- [20] EÜT L 160, 26.6.1999, lk 80.
- [21] EÜT L 232, 2.9.1999, lk 34.
- [22] Nagu see on sätestatud Phare juhendis (SEC (1999) 1596, ajakohastatud 6.9.2002 dokumendiga C 3303/2).
- [23] EÜT L 56, 4.3.1968, lk 1.
- [24] EÜT L 161, 26.6.1999, lk 1.
- [25] EÜT L 375, 23.12.1989, lk 11.
- [26] Määrus (EÜ, EURATOM) nr 1605/2002 (EÜT L 248, 16.9.2002, lk 1).
- [27] EÜT L 178, 30.6.2001, lk 1.
- [28] EÜT L 360, 31.12.1994, lk 2.
- [29] EÜT L 257, 10.10.1996, lk 26.
- [30] EÜT L 360, 31.12.1994, lk 2.
- [31] EÜT L 149, 5.7.1971, lk 2.
- [32] EÜT L 375, 23.12.1989, lk 11.
- [33] EÜT L 99, 17.4.2003, lk 8.
- [34] EÜT L 348, 31.12.1993, lk 2.
- [35] EÜT L 375, 23.12.1989, lk 11.
- [36] EÜT L 236, 23.9.2003, lk 33.

Riigikogu

Lõppakt

LÕPPAKT

LIIKMESRIIKIDEVALITSUSTE ESINDAJATE KONVERENTS, mis tuli kokku 30. septembril 2003. aastal Brüsselis, et ühisel kokkuleppel vastu võtta Euroopa põhiseaduse leping, on vastu võtnud järgmised tekstid:

I Euroopa põhiseaduse leping

II Euroopa põhiseaduse lepingule lisatud protokollid

1. Protokoll riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus
2. Protokoll subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta
3. Protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kinnitamise kohta
4. Protokoll Euroopa Keskpanga Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kinnitamise kohta
5. Protokoll Euroopa Investeerimispanga põhikirja kinnitamise kohta
6. Protokoll Euroopa Liidu institutsioonide ja teatud organite, asutuste ja talituste asukohakohta
7. Euroopa Liidu privileegide ja immuuniteetide protokoll
8. Protokoll Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepingute ja -aktide kohta
9. Protokoll Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingu ja -akti kohta
10. Protokoll ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta
11. Protokoll lähenemiskriteeriumide kohta
12. Protokoll eurorühma kohta
13. Protokoll teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate majandus- ja rahaliiduga seotud sätete kohta
14. Protokoll teatavate Taanit käsitlevate majandus- ja rahaliiduga seotud sätete kohta
15. Protokoll Taani Riigipanga teatavate ülesannete kohta
16. Protokoll Vaikse ookeani rahandusühenduse frangisüsteemi kohta
17. Protokoll Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni *acquis* kohta
18. Protokoll põhiseaduse artikli III-130 teatavate aspektide kohaldamise kohta Ühendkuningriigi ja Iirimaa suhtes
19. Protokoll Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta piirikontrolli-, varjupaiga- ja sisserändepoliitika ning politseikoostöö ja tsiviilasjades tehtava õigusalasekoostöö suhtes
20. Protokoll Taani seisukoha kohta
21. Protokoll liikmesriikide välissuhete kohta, pidades silmas välispiiride ületamist
22. Protokoll liikmesriikide kodanikele varjupaiga andmise kohta
23. Protokoll alalise struktureeritud koostöö kohta, võttes arvesse põhiseaduse artikli I-41 lõiget 6 ja artiklit III-312
24. Protokoll põhiseaduse artikli I-41 lõike 2 kohta

25. Protokoll Hollandi Antillidelt rafineeritud naftasaaduste Euroopa Liitu importimise kohta
26. Protokoll varaomandamise kohta Taanis
27. Protokoll liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta
28. Protokoll põhiseaduse artikli III-214 kohta
29. Protokoll majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta
30. Protokoll Gröönimaa suhtes kohaldatava erikorra kohta
31. Protokoll Iirimaa põhiseaduse artikli 40 lõike 3 punkti 3 kohta
32. Protokoll põhiseaduse artikli I-9 lõike 2 kohta, mis käsitleb liidu ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga
33. Protokoll Euroopa Ühenduse asutamislepingut ja Euroopa Liidu lepingut täiendanud võimuutnud õigusaktide ja lepingute kohta
34. Protokoll liidu institutsioone ja organeid käsitlevate üleminekusätete kohta
35. Protokoll Euroopa Sõe- ja Terasühenduse asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning sõe ja terase teadusfondi kohta
36. Protokoll Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu muutmise kohta

III Euroopa põhiseaduse lepingu lisad

1. ILISA – Põhiseaduse artiklis III-226 ettenähtud nimekiri
2. IILISA – Ülemeremaad ja -territooriumid, mille puhul kehtivad põhiseaduse III osa IV jaotise sätted

Konverents võttis vastu järgmised käesolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid.

A. Deklaratsioonid põhiseaduse sätete kohta

1. Deklaratsioon artikli I-6 kohta
2. Deklaratsioon artikli I-9 lõike 2 kohta
3. Deklaratsioon artiklite I-22, I-27 ja I-28 kohta
4. Deklaratsioon artikli I-24 lõike 7 kohta seoses nõukoguesistumise teostamist käsitleva Euroopa Ülemkogu otsusega
5. Deklaratsioon artikli I-25 kohta
6. Deklaratsioon artikli I-26 kohta
7. Deklaratsioon artikli I-27 kohta
8. Deklaratsioon artikli I-36 kohta
9. Deklaratsioon artiklite I-43 ja III-329 kohta
10. Deklaratsioon artikli I-51 kohta
11. Deklaratsioon artikli I-57 kohta
12. Deklaratsioon, mis käsitleb selgitusi põhiõiguste harta kohta
13. Deklaratsioon artikli III-116 kohta
14. Deklaratsioon artiklite III-136 ja III-267 kohta
15. Deklaratsioon artiklite III-160 ja III-322 kohta

16. Deklaratsioon artikli III-167 lõike 2 punkti c kohta
17. Deklaratsioon artikli III-184 kohta
18. Deklaratsioon artikli III-213 kohta
19. Deklaratsioon artikli III-220 kohta
20. Deklaratsioon artikli III-243 kohta
21. Deklaratsioon artikli III-248 kohta
22. Deklaratsioon artikli III-256 kohta
23. Deklaratsioon artikli III-273 lõike 1 teise lõigu kohta
24. Deklaratsioon artikli III-296 kohta
25. Deklaratsioon artikli III-325 kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimistepidamise ja nende sõlmimise kohta liikmesriikide poolt
26. Deklaratsioon artikli III-402 lõike 4 kohta
27. Deklaratsioon artikli III-419 kohta
28. Deklaratsioon artikli IV-440 lõike 7 kohta
29. Deklaratsioon artikli IV-448 lõike 2 kohta
30. Deklaratsioon Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise kohta

B. Deklaratsioonid põhiseadusele lisatud protokollide kohta

Deklaratsioonid Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ja Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepingute ja -aktide protokollide kohta

31. Deklaratsioon Ahvenamaa kohta

32. Deklaratsioon saami rahva kohta

Deklaratsioonid Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -aktide käsitleva protokollide kohta

33. Deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

34. Komisjoni deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendatud Kuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

35. Deklaratsioon Ignalina tuumaelektrijaama kohta Leedus

36. Deklaratsioon isikute maismaatransiidi kohta Kaliningradi oblastija teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel

37. Deklaratsioon Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese ja teisereaktori kohta Slovakkias

38. Deklaratsioon Küprose kohta

39. Deklaratsioon Taanit käsitleva protokollide kohta

40. Deklaratsioon liidu institutsioone ja organeid käsitlevate üleminekusätete protokollide kohta

41. Deklaratsioon Itaalia kohta

Peale selle on konverents võtnud teatavaks alljärgnevalt loetletud jätkuolevale lõppaktile lisatud deklaratsioonid:

42. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli I-55 kohta

43. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli IV-440 kohta

44. Saksamaa Liitvabariigi, Iirimaa, Ungari Vabariigi, Austria Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi deklaratsioon
45. Hispaania Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon
46. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon mõiste "kodanikud" määratluse kohta
47. Hispaania Kuningriigi deklaratsioon mõiste "kodanikud" määratluse kohta
48. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon õiguse kohta hääletada Euroopa Parlamendi valimistel
49. Belgia Kuningriigi deklaratsioon riikide parlamentide kohta
50. Läti Vabariigi ja Ungari Vabariigi deklaratsioon ühisrahanimetuse kirja pildi kohta Euroopa põhiseaduse lepingus

SISUKORD

A. Deklaratsioonid põhiseaduse sätete kohta

1. Deklaratsioon artikli I-6 kohta
2. Deklaratsioon artikli I-9 lõike 2 kohta
3. Deklaratsioon artiklite I-22, I-27 ja I-28 kohta
4. Deklaratsioon artikli I-24 lõike 7 kohta seoses nõukoguesistumise teostamist käsitleva Euroopa Ülemkogu otsusega
5. Deklaratsioon artikli I-25 kohta
6. Deklaratsioon artikli I-26 kohta
7. Deklaratsioon artikli I-27 kohta
8. Deklaratsioon artikli I-36 kohta
9. Deklaratsioon artiklite I-43 ja III-329 kohta
10. Deklaratsioon artikli I-51 kohta
11. Deklaratsioon artikli I-57 kohta
12. Deklaratsioon, mis käsitleb selgitusi põhiõiguste harta kohta
13. Deklaratsioon artikli III-116 kohta
14. Deklaratsioon artiklite III-136 ja III-267 kohta
15. Deklaratsioon artiklite III-160 ja III-322 kohta
16. Deklaratsioon artikli III-167 lõike 2 punkti c kohta
17. Deklaratsioon artikli III-184 kohta
18. Deklaratsioon artikli III-213 kohta
19. Deklaratsioon artikli III-220 kohta
20. Deklaratsioon artikli III-243 kohta
21. Deklaratsioon artikli III-248 kohta
22. Deklaratsioon artikli III-256 kohta

23. Deklaratsioon artikli III-273 lõike 1 teise lõigu kohta
24. Deklaratsioon artikli III-296 kohta
25. Deklaratsioon artikli III-325 kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimise kohta liikmesriikide poolt
26. Deklaratsioon artikli III-402 lõike 4 kohta
27. Deklaratsioon artikli III-419 kohta
28. Deklaratsioon artikli IV-440 lõike 7 kohta
29. Deklaratsioon artikli IV-448 lõike 2 kohta
30. Deklaratsioon Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise kohta

B. Deklaratsioonid põhiseadusele lisatud protokollide kohta

Deklaratsioonid Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepinguid ja -akte käsitleva protokolli kohta

31. Deklaratsioon Ahvenamaakohta

32. Deklaratsioon saami rahvakohta

Deklaratsioonid Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akte käsitleva protokolli kohta

33. Deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendatud Kuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

34. Komisjoni deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendatud Kuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

35. Deklaratsioon Ignalinatuumaelektrijaama kohta Leedus

36. Deklaratsioon isikutemaismaatransiidi kohta Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooniosade vahel

37. Deklaratsioon Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese ja teise reaktori kohta Slovakkias

38. Deklaratsioon Küprose kohta

39. Deklaratsioon Taanit käsitleva protokolli kohta

40. Deklaratsioon liidu institutsioonide ja organeid käsitlevate üleminekusätete protokolli kohta

41. Deklaratsioon Itaalia kohta

Liikmesriikide deklaratsioonid

42. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli I-55 kohta

43. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli IV-440 kohta

44. Saksamaa Liitvabariigi, Iirimaa, Ungari Vabariigi, Austria Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi deklaratsioon

45. Hispaania Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon

46. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon mõiste "kodanikud" määratluse kohta

47. Hispaania Kuningriigi deklaratsioon mõiste "kodanikud" määratluse kohta

48. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon õiguse kohta hääletada Euroopa Parlamendi valimistel

49. Belgia Kuningriigi deklaratsioon riikide parlamentide kohta

50. Läti Vabariigi ja Ungari Vabariigi deklaratsioon ühisraha nimetuse kirja pildi kohta Euroopa põhiseaduse lepingus

A. DEKLARATSIOONID PÕHISEADUSE SÄTETE KOHTA

1. Deklaratsioon artikli I-6 kohta

Konverentsmärgib, et artikli I-6 sätted kajastavad olemasolevat Euroopa Ühenduste Kohtuja esimese astme kohtu praktikat.

2. Deklaratsioon artikli I-9 lõike 2 kohta

Konverents lepib kokku, et liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooniga tuleks korraldada sellisel viisil, et säiliks liidu õiguseerijooned. Seoses sellega täheldab konverents korrapärase dialoogi olemasolu Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu vahel; seda dialoogi võiks intensiivistada, kui Euroopa Liit ühineb Euroopa selle konventsiooniga.

3. Deklaratsioon artiklite I-22, I-27 ja I-28 kohta

Valides isikuid, kellele pakutakse Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni presidendi ja liidu välisministri ametikohti, tuleks asjakohaselt arvestada vajadusega austada liidu ja selle liikmesriikide geograafilist ja demograafilist mitmekesisust.

4. Deklaratsioon artikli I-24 lõike 7 kohta seoses nõukogu eesistumise teostamiskäsitleva Euroopa Ülemkogu otsusega

Konverentsdeklareerib, et Euroopa Ülemkogu peaks alustama nõukogu eesistumise teostamiskäsitleva otsuse rakenduskorda kehtestava Euroopa otsuse ettevalmistamistniipea, kui Euroopa põhiseaduse leping on alla kirjutatud, ning andma omapoliitilise heakskiidu kuue kuu jooksul. Otsuse eelnõu on sätestatud allpool:

Euroopa Ülemkogu Euroopa otsuse eelnõu nõukogu eesistumise teostamise kohta

ARTIKKEL 1

1. Nõukogu, välja arvatud välisasjade nõukogu koosseisude, eesistujad on 18-kuulise perioodi vältel eelnevalt määratud kolmest liikmesriigist koosnevad rühmad. Rühmad koostatakse liikmesriikide vahelise võrdse rotatsiooni alusel, võttes arvesse nendeliikmesriikide mitmekesisust ja geograafilist tasakaalu liidus.

2. Iga kõnealuse rühma liige on kordamööda iga nõukogu, välja arvatud välisasjade nõukogu koosseisu, eesistujaks ühe kuuekuulise perioodi. Teised rühma liikmed abistavad eesistujat kõigis tema kohustustes ühise programmi alusel. Rühma liikmed võivad omavahel otsustada kohaldada teistsugust korda.

ARTIKKEL 2

Liikmesriikide valitsuste alaliste esindajate komitee eesistuja on selle liikmesriigiesindaja, kes on üldasjade nõukogu eesistujaks.

Poliitika- ja julgeolekukomitee eesistuja on liidu välisministri esindaja.

Nõukogu eri koosseisude, välja arvatud välisasjade nõukogu koosseisu ettevalmistusorganeid juhatab kõnealuse organiga seotud koosseisu eesistujaks oleva rühma liige, välja arvatud juhul, kui vastavalt artiklile 4 otsustatakse teisiti.

ARTIKKEL 3

Üldasjade nõukogu tagab koostöös komisjoniga nõukogu eri koosseisude kooskõlastatud ja jätkuva töö mitmeaastaste programmide raames. Eesistujaks olev liikmesriik võtab nõukogu peasekretariaadi abiga kõik vajalikud meetmed nõukogu töö korraldamiseks ja tõrgeteta toimimiseks.

ARTIKKEL 4

Nõukoguvõtab vastu Euroopa otsuse, mis sätestab meetmed käesoleva otsuserakendamiseks.

5. Deklaratsioon artikli I-25 kohta

Konverentsdeklareerib, et nõukogu võtab vastu Euroopa otsuse artikli I-25 rakendamise kohta Euroopa põhiseaduse lepingu jõustumise päeval. Otsuse eelnõu on sätestatud allpool:

Artikli I-25 rakendamist käsitleva nõukogu Euroopa otsuse eelnõu

EUROOPA LIIDUNÕUKOGU,

arvestades järgmist:

(1) Peetakse vajalikuks võtta vastu sätted, mis võimaldavad sujuvat üleminekut Nice'ilepingus määratletud ning põhiseadusele lisatud liidu institutsioone ja organeid käsitleva üleminekusätete protokollis artikli 2 lõikes 2 sätestatud nõukogu kvalifitseeritud hääletenamust kasutavalt otsustamissüsteemilt, mis on kohaldatav 31. oktoobrini 2009, põhiseaduse artikliga I-25 ette nähtud hääletamissüsteemile, mida kohaldatakse alates 1. novembrist 2009.

(2) Meenutatakse, et nõukogul on tavaks teha kõik võimalikud jõupingutused kvalifitseeritud hääletenamusega vastuvõetud otsuste demokraatliku legitiimsuse tugevdamiseks.

(3) Loetakse asjakohaseks hoida käesolevat otsust jõus nii kaua, kui on vajalik põhiseaduses ette nähtud uuele hääletamissüsteemile sujuva ülemineku tagamiseks,

OTSUSTAB:

ARTIKKEL 1

Kuin nõukogu liikmed, kes esindavad

- a) vähemalt kolme neljandikkuliikmesriikide elanike arvust või
- b) vähemalt kolme neljandikkuliikmesriikide arvust,

mis on vajalik blokeeriva vähemuse moodustamiseks tulenevalt artikli I-25 lõike 1 esimeselõiguga või lõike 2 kohaldamisest, on vastu nõukogu akti kvalifitseeritud hääletenamusega vastuvõtmisele, arutab nõukogu seda küsimust.

ARTIKKEL 2

Nõukogu teeb arutelukäigus kõik tema võimuses oleva, et jõuda mõistliku aja jooksul ja ilma et seepiiraks liidu õigusega sätestatud kohustuslikke tähtaegu, artiklis 1 osutatud nõukogu liikmete tõstatatud probleemide rahuldava lahenduse ni.

ARTIKKEL 3

Sel eesmärgil teeb nõukogu eesistuja komisjoni abiga ja arvestades nõukogu kodukorda vajalikke algatusi, et aidata kaasa suurema üksmeele saavutamisele nõukogus. Nõukogu liikmed osutavad eesistujale abi.

ARTIKKEL 4

Käesolev otsus jõustub 1. novembril 2009. Otsus jääb jõusse vähemalt 2014. aastani. Pärast seda võib nõukogu vastu võtta otsust tühistava Euroopa otsuse.

6. Deklaratsioon artikli I-26 kohta

Konverents leiab, et kui komisjoni koosseisu ei kuulu enam kõikide liikmesriikide kodanikud, peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu täieliku läbipaistvusetagamise vajadusele suhetes kõigi liikmesriikidega. Seega peaks komisjontihedalt sidet pidama kõikide liikmesriikidega sõltumata sellest, kas konkreetseriigi kodanik on ametis komisjoni liikmena või mitte, ning komisjon peaksselles kontekstis pöörama erilist tähelepanu vajadusele jagada teavet ning konsulteerida kõikide liikmesriikidega.

Konverents leiab samuti, et komisjon peaks võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada kõikide liikmesriikide, kaasa arvatud nende, kelle kodanik ei ole ametis komisjoni liikmena, poliitilise, sotsiaalse ja majandusliku olukorra täielik arvessevõtmine. Nimetatud meetmed peavad tagama, et asjakohased organisatsioonilised korraldused arvestavad selliste liikmesriikide olukorda.

7. Deklaratsioon artikli I-27 kohta

Konverentsiarvamus on, et vastavalt põhiseaduse sätetele on Euroopa Parlamendil ja Euroopa Ülemkogul ühine vastutus Euroopa komisjoni presidendi valimiseni viivaprotsessi sujuva kulgemise eest. Enne Euroopa Ülemkogu otsust viivad Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu esindajad seega läbi vajalikud konsultatsioonid kõige sobivamaks peetavas raamistikus. Need konsultatsioonid keskenduvad komisjoni

presidendikandidaatide taustale, võttes arvesse Euroopa Parlamendi valimisi kooskõlas artikli I-27 lõikega 1. Selliste konsultatsioonide korralduse võib kindlaks määrata ettenähtud ajal Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ülemkogu vahelise vastastikuse kokkuleppega.

8. Deklaratsioon artikli I-36 kohta

Konverents võtab arvesse komisjoni kavatsust jätkata konsulteerimist liikmesriikide määratud asjatundjatega delegeeritud Euroopa määruste eelnõude ettevalmistamisel finantsteenuste alal vastavalt oma väljakujunenud tavale.

9. Deklaratsioon artiklite I-43 ja III-329 kohta

Ilma et see piiraks liidu vastuvõetud meetmete rakendamist tema solidaarsuskohustuste järgimisel nende liikmesriikide suhtes, mis on langenud terrorirünnaku, loodusliku või inimse poolt tekitatud katastroofi ohvriks, ei ole ükski artikli I-43 ega III-329 sätte kavandatud mõjutama teise liikmesriigi õigust valida kõigesobivamaid vahendeid oma solidaarsuskohustuse täitmiseks asjaomase liikmesriigis suhtes.

10. Deklaratsioon artikli I-51 kohta

Konverents deklareerib, et juhul kui artikli I-51 alusel vastuvõetavad isikuandmetekaitset käsitlevad eeskirjad võivad otseselt mõjutada riigi julgeolekut, tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta juhtumi konkreetseid asjaolusid. Konverents meenutab, et praegu kohaldatavad õigusaktid (vt eelkõige direktiiv 95/46/EÜ) sisaldavad selles osas konkreetseid erandeid.

11. Deklaratsioon artikli I-57 kohta

Liit arvestab oma geograafilise läheduse tõttu liiduga erisuhetes olevate väikesteriikide olukorda.

12. Deklaratsioon, mis käsitleb selgitusi põhiõiguste harta kohta

Konverents võtab teadmiseks põhiõiguste hartat käsitlevad selgitused, mis valmistati ette harta eelnõu koostanud konvendi presiidiumi järelevalve all ning mida ajakohastati Euroopa Konvendi presiidiumi vastutusel, nagu allpool on kirjeldatud.

SELGITUSED PÕHIÕIGUSTE HARTA KOHTA

Käesolevad selgitused valmistati algselt ette Euroopa Liidu põhiõiguste harta koostanud konvendi presiidiumi juhtimisel. Selgitusi uuendati Euroopa Konvendi presiidiumi vastutusel, pidades silmas nimetatud konvendi poolt harta tekstis tehtud kohandusi (eelkõige artiklites 51 ja 52)[1] ning liidu õiguse edasist arengut. Kuigi selgitustel kui sellistel ei ole seaduse jõudu, on nad oma eesmärgi tõttu selgitada harta sätteid väärtuslikuks vahendiks harta tõlgendamisel.

PREAMBUL

Euroopa rahvad on ühatehtud omavahelist liitu luues otsustanud jagada rahulikkude, ühistele väärtustele rajatud tulevikku.

Liit teadvustab oma vaimset ja moraalse pärandit ning rajaneb inimväärikuse, vabaduse, võrdsuse ja solidaarsuse jagamatutel ja universaalsetel põhiväärtustel; liidu aluseks on demokraatia ning õigusi põhimõte. Liidu kodakondsuse kehtestamise ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisega seab liit üksikisiku oma tegevuse keskmesse.

Liit toetab nende ühiste väärtuste säilitamist ja arendamist, austades samal ajal Euroopa rahvaste kultuuride ja tavade mitmekesisust, samuti liikmesriikide riiklikku identiteeti ning nende riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi asutuste korraldust; liit püüab edendada tasakaalustatud ja säästvat arengut ning tagada inimeste, teenuste, kaupade ja kapitali vabaliikumise ja asutamise vabaduse.

Selleks on ühiskonnamuutust, sotsiaalset progressi ning teaduse ja tehnika arengut silmas pidades vajategevda põhiõiguste kaitset, tuues need hartas selgemini esile.

Käesoleva hartaga kinnitatakse liidu pädevuse ja ülesannete ning subsidiaarsuse põhimõttekohaselt õigusi, mis tulenevad eelkõige liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ja rahvusvahelistest kohustustest, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, liidu ja Euroopa Nõukogu poolt vastuvõetud sotsiaalhartadest ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikast. Seoses sellega võtavad liidu ja liikmesriikide kohtud harta tõlgendamisel asjakohaselt arvesse selgitusi, mis valmistati

ette harta eelnõu koostanud konvendipresiidiumi järelevalve all ning mida uuendati Euroopa Konvendi presiidiumivastutusel.

Nende õigustega kaasnevad vastutus ning kohustused teiste inimeste, inimühiskonna ja tulevaste põlvkondade ees.

Seepärast tunnustab liit järgmisena esitatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid.

I JAOTIS

VÄÄRIKUS

ARTIKKEL 1[2]

Inimväärikus

Inimväärikus on puutumatu. Seda tulebaustada ja kaitsta.

Selgitus

Inimese väärikus ei ole mitte ainult põhiõigus iseenesest, vaid moodustab põhiõiguste tegelikualuse. 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsioon sätestas inimväärikuse omapreambulis: “Pidades silmas, et inimkonna kõigi liikmete väärikuse, nende võrdsusening võrrandamatute õiguste tunnustamine on vabaduse, õigluse ja üldise rahualus.” Oma 9. oktoobri 2001. aasta otsusega kohtuasjas C-377/98: *Madalmaal v. Euroopa Parlament ja nõukogu*, 2001EKL, lk 7079, punktid nr 70–77, kinnitas Euroopa Kohus, et põhiõigusinimväärikusele moodustab osa liidu õigusest.

Sellest tuleneb, et mitte ühtegi hartas sätestatud õigust ei tohi kasutada teise inimese väärikuseriivamiseks ning et inimese väärikus on osa käesolevas hartas sätestatud õiguste põhiolemusest. Seega tuleb inimväärikust austada, isegi kui seda tehes piiratakse mingit muud õigust.

ARTIKKEL 2[3]

Õigus elule

1. Igaühel on õigus elule.
2. Kedagi ei tohi surma mõista ega hukata.

Selgitus

1. Käesoleva artikli lõige 1 põhineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artikli 2 lõikel 1, mille sisu on järgmine:

“1. Igaühe õigust elule kaitstakse seadusega...”

2. Käesoleva sätte teise lause, mis viitassurmanuhtlusele, asendas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni protokolli nr 6 artikli 1 jõustumine, mille sisu on järgmine:

“Surmanuhtlus tuleb kaotada. Kedagi ei tohi surma mõista ega hukata.”

Harta artikli 2 lõige 2[4] põhineb sellel sätel.

3. Harta artikli 2¹ sätted vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni eespool toodud artiklite ja selle protokolli sätetele. Kooskõlas artikli 52 lõikega 3[5] on neil sama tähendus ja ulatus. Seega tuleb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis esinevaid “negatiivseid” määratlusi käsitleda samuti harta osadena:

a) Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 2 lõige 2:

“Eluvõtmist ei käsitata käesoleva artikli rikkumisena, kui see tuleneb absoluutsest vajadusest kasutada jõudu:

- a) inimesekaitsemisel õigusvastase vägivalla eest;
- b) seaduslikul vahistamisel või seaduslikult kinni peetud isiku põgenemise vältimiseks;
- c) seaduslikel toimingutel rahutuste või mässu mahasurumiseks.”

b) Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 6 artikkel 2:

“Riikvõib surmanuhtluse seadustada sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toimepandudtegude eest; surmanuhtluse võib mõista üksnes seaduses ettenähtud juhtudel ningkooskõlas selle seaduse sätetega...”

ARTIKKEL 3[6]

Õigus isikupuutumatusetele

1. Igaühel on õigus kehalisele ja vaimsele puutumatusetele.
2. Meditsiini ja bioloogia valdkonnas tulebeelkõige austada järgmisi nõudeid ja keelde:
 - a) asjaomaseisiku vaba ja teadliku nõusoleku, mis on antud seaduses ettenähtud korra kohaselt, nõue,
 - b) eugeeniliste, eelkõige isikute valikuga seotud toimingute keeld,
 - c) inimkehastvõi selle osast kui sellisest rahalise tulu saamise keeld,
 - d) inimestereproduktiivse kloonimise keeld.

Selgitus

1. Oma 9. oktoobri 2001. aasta otsusega kohtuasjas C-377/98: Madalmaad v. Euroopa Parlament ja nõukogu, EKL 2001, lk 7079, punktid nr 70, 78–80, kinnitas Euroopa Kohus, et põhiõigusi nimväärikusele moodustab osa liidu õigusest ning hõlmab meditsiini ja bioloogia valdkonnas doonori ja retsiptendi vaba ning teadlikku nõusolekut.

2. Harta artikli 3[7] põhimõtted sisalduvad juba Euroopa Nõukogu poolt vastu võetud inimõiguste ja biomeditsiini konventsioonis (ETS 164 ja lisaprotokoll ETS 168). Harta eesmärgiks ei ole neid põhimõtteid muuta ning seega keelatakse hartaga ainult reproduktiivne kloonimine. Harta ei luba ega keela muid kloonimise liike. Seega ei takista harta mingil viisil seadusandjatel keelata muid kloonimise liike.

3. Viide eugeeniliste, eelkõige isikute valikuga seotud toimingute keelule on seotud võimalike olukordadega, kus korraldatakse ja viiakse ellu valikprogramme, mis sisaldavad muu hulgas steriliseerimiskampaaniaid, sunnitud rasedust, kohustuslikku etnilistabiellumist – kõiki neid tegusid loetakse 17. juulil 1998. aastal Roomas vastuvõetud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu põhikirjaga (vt selle artikli 7 lõike 1 punkti g) rahvusvahelisteks kuritegudeks.

ARTIKKEL 4[8]

Piinamise ning ebainimliku või alandavakohtlemise või karistamise keeld

Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.

Selgitus

Artiklis 4¹ sisalduv õigus vastab õigusele, mis on tagatud Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 3, millel on samasõnastus: ”Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.” Harta artikli 52 lõike 3[9] kohaselt on nimetatud õigusel sama tähendus ja ulatus kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni nimetatud artiklil.

ARTIKKEL 5[10]

Orjapidamise ja sunniviisilise töö keeld

1. Kedagi ei tohi pidada orjuses ega sunduses.
2. Kelleltki ei tohi nõuda sunniviisilistvõi kohustuslikku töötamist.
3. Inimkaubandus on keelatud.

Selgitus

1. Artikli 5[11] lõigetes 1 ja 2 sisalduv õigus vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsiooni artikli 4 lõigetele 1 ja 2, millel on sama sõnastus. Harta artikli 52 lõike 3[12] kohaselt on nimetatud artiklil sama tähendus ja ulatus kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil. Järelikult:

- ükski piirang ei tohi lõikes 1 sätestatud õigust mõjutada;
- lõikes 2 tuleks “sunniviisilist või kohustuslikku töötamist” mõista Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 4 lõikes 3 sisalduvate “negatiivsete” määratluste valguses:

“Käesoleva artikli järgi mõiste “sunniviisiline või kohustuslik töötamine” ei hõlma:

a) töid, mida harilikult vastavalt käesoleva konventsiooni artikli 5 sätetele nõutakse kinnipidamisel või sellisel kinnipidamiselt tingimisi vabastamise korral;

b) sõjalist laadi teenistust või kohustusliku sõjaväeteenistuse asendusteenistust süümelistel kaalutlustel riikides, kus seda kasutatakse;

c) teenistust, mida nõutakse elu või ühiskonna heaolu ohustavate eriolukordade või õnnetustekorral;

d) tööd või teenistust tavalise kodanikukohustuse osana.”

2. Lõige 3 tuleneb otseselt inimväärikusest ning võtab arvesse hiljutisi arengunähtusi organiseeritud kuritegevuse valdkonnas, näiteks tulutoova ebaseaduslikusisserände või seksuaalse ekspluateerimise korraldamine. Eurooli konventsioonilisa sisaldab järgmist määratlust, mis viitab inimkaubandusele seksuaalsekspluateerimise eesmärgil: “inimkaubandus – isiku allutamine teiste isikutetöelisele ja ebaseaduslikule tahte vägivalla, ähvarduse, pettuse või sõltuvuse ärakasutamise abil, eelkõige järgmistel eesmärkidel: prostitutsioonile kallutamine, alaealiste ärakasutamine, alaealiste vägistamine või hüljatud lastega kauplemine”. Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni VI peatükk, mis on integreeritud liidu *acquis*’sse, milles Ühendkuningriigid ja Iirimaa osalevad, sisaldab artikli 27 lõikes 1 ebaseaduslikule sisserändele viitavat järgmist sõnastust: “Konventsiooniosalise kohustuvad kehtestama asjakohaseid sanktsioone iga isikuhuhtes, kes majandusliku kasu nimel aitab või püüab aidata välismaalasel siseneda ühe konventsiooniosalise territooriumile või elada seal, rikkudes selle konventsiooniosalise õigusakte välismaalaste sisenemise ja elamise kohta.” 19. juulil 2002 võttis nõukogu vastu raamotsuse 2002/629/JSK inimkaubanduse vastu võitlemise kohta

(EÜT L 203, 1.8.2002, lk 1), mille artikkel 1 määratleb üksikasjalikult kuriteod, mis on seotud inimkaubandusega tööalase või seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil ning mille liikmesriik peab nimetatud raamotsuse kohaselt muutma karistatavaks.

II JAOTIS

VABADUSED

ARTIKKEL 6[13]

Õigus vabadusele ja turvalisusele

Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele.

Selgitus

Artiklis 6¹ sisalduvad õigused vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artikliga 5 tagatud õigustele ja vastavalt 52 lõikele 3[14] omavad nad sama tähendust ja ulatust. Seega ei tohi piirangud, mida võib nendele õigustele seadusega kehtestada, olla laiemad, kui on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 5 sõnastuses lubatud piirangud:

“1. Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:

a) seaduslik kinnipidamine pädeva kohtu süüdimõistva otsuse alusel;

b) seaduslik vahistamine või kinnipidamine kohtu seadusliku korralduse täitmata jätmise eest või seaduses ettenähtud kohustuse täitmise tagamiseks;

c) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua ta pädeva õiguvõimu ette põhjendatult kahtlustatuna õiguserikkumises või kui põhjendatult peetakse vajalikuks takistada õiguserikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;

d) seadusliku korralduse alusel alaealise kinnipidamine hariduslikuks järelevalveks või temaseaduslik kinnipidamine pädeva õiguvõimu ette toomiseks;

e) seaduslik kinnipidamine, takistamiseks nakkushaiguste levikut, samuti ebaterve psüühikaga isikute, alkohoolikute, narkomaanide või hulkurite seaduslik kinnipidamine;

f)seaduslikvahistamine või kinnipidamine, vältimaks tema loata sissesõitu riiki või etvõtta meetmeid tema väljasaatmiseks või -andmiseks.

2.Igalevahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamisepõhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.

3.Igakäesoleva artikli lõike 1 punkti c kohaselt vahistatu või kinnipeetutoimetatakse viivitamata kohtuniku või mõne muu seadusjärgse õigusvõimugaametisiku ette ning tal on õigus asja kohtulikule arutamisele mõistliku ajajooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni. Vabastamist võidakse seostadatagatistega ilmuda asja arutamisele.

4. Igaühel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamise teel, on õigus taotleda menetlust, millega kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise seaduslikkuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine osutub ebaseaduslikuks.

5.Igaühel, kes on osutunud käesoleva artikli sätetega vastuolus oleva vahistamise või kinnipidamise ohvriks, on täitmisele kuuluv õigus kompensatsioonile.”

Artiklis6[15]sätestatud õigusi tuleb austada eriti siis, kui Euroopa Parlament ja nõukoguvõtavad vastu seadusi ja raamseadusi õigusalasel koostöö valdkonnaskriminaalasjades artiklite III-270, III#271 ja III-273 alusel, eelkõigeühiste miinimumsätete määratlemiseks seoses õigusrikkumiste ja karistusteliigitusega ning menetlusõiguse teatavate aspektidega.

ARTIKKEL 7[16]

Era- ja perekonnaelu austamine

Igaühelon õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavatesõnumite saladust.

Selgitus

Artikliga 7²tagatud õigused vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 tagatud õigustele. Selleks, et võtta arvesse arenguid tehnoloogia valdkonnas, on mõiste “korrespondents” asendatud mõistega “edastatavad sõnumid”.

Vastavaltharta artikli 52 lõikele 3[17]on nimetatud õigusel sama tähendus ja ulatus kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni vastaval artiklil. Seega on piirangud, midavõib sellele õigusele seadusega kehtestada, samad kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 lubatavad piirangud:

“1. Igaühel onõigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ningkorrespondentsi saladust.

2.Võimud eisekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see ondemokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisusevõi riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks,tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.”

ARTIKKEL 8[18]

Isikuandmete kaitse

1. Igaühel on õigus tema isikuandmete kaitsele.

2. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Igaühel on õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist.

3. Nende sätete täitmist kontrollib sõltumatu asutus.

Selgitus

Käesolev artikkelpõhineb Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklil 286 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivil 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmetetöötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995)ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil 8 ningEuroopa Nõukogu 28. jaanuari 1981. aasta konventsioonil üksikisikute kaitsekohta isikuandmete automaattöötlemisel, mille on ratifitseerinud kõikliikmesriigid. Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 286 on nüüd asendatudpõhiseaduse artikliga I-51. Artiklis viidatakse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmetetöötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning

selliste andmete vabaliikumise kohta (EÜT L 8, 12.1.2001). Eespool nimetatud direktiivis ja määrusessisalduvad isikuandmete kaitse õiguse kasutamise tingimused ja piirangud.

ARTIKKEL 9[19]

Õigus abielluda ja õigus luua perekond

Õigus abielluda ja õigus luua perekond tagatakse nende õiguste kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Selgitus

Käesolev artikkel põhineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil 12, mille sisu on järgmine: "Abielualisel mehel ja naisel on õigus abielluda ja luua perekond vastavalt selle õiguse kasutamist reguleerivatele siseriiklikele seadustele." Kõnealuse artikli sõnastus on kaasajastatud, et hõlmata juhtumeid, kus siseriiklikud seadused tunnistavad lisaks abielule muid perekonna loomise võimalusi. Käesolev artikkel ei keela ega sunni peale samasooliste isikute ühendustele abielu staatuse andmist. Seega on kõnealune õigus sarnane Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga antava õigusega, kuid selle ulatus võib olla laiem, kui siseriiklikes seadustes nii sätestatakse.

ARTIKKEL 10[20]

Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele. See õigus kätkeb vabadust muuta usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada usku või veendumusi nii ükski kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.

2. Õigust keelduda sõjaväeteenistusest oma veendumuste tõttu tunnustatakse selle õiguse kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Selgitus

Lõikes 1 garanteeritud õigus vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 9 garanteeritud õigusele ja vastavalt harta artikli 52 lõikele 3[21] omab sama tähendust ja ulatust. Kitsendused peavad seetõttu võtma arvesse konventsiooni artikli 9 lõiget 2, mille sisu on järgmine: "Vabadust kuulutada oma usku või veendumusi võib piirata üksnes seaduses ettenähtud kitsendustega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks."

Lõikes 2 garanteeritud õigus vastab põhiseaduslikele tavadele ja selle valdkonnasiseriikliku õiguse arengule.

ARTIKKEL 11[22]

Sõna- ja teabevabadus

1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb aramusvabadust ning vabadust saada ja levitada teavet ja ideid avaliku võimu sekkumiseta ning sõltumata riigipiiridest.

2. Massiteabevahendite vabadust ja mitmekesisust austatakse.

Selgitus

1. Artikkel 11[23] vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 10, mille sisu on järgmine:

"1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ja vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilmapõimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. Käesolev artikkel ei takistariike nõudmast raadio-, televisiooni- ja filmiettevõtete litsentseerimist.

2. Kuna nende vabaduste kasutamise kaasevad kohustused javastutus, võidakse seda seostada niisuguste formaalsuste, tingimuste, piirangute või karistustega, mis on fikseeritud seaduses ning on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste reputatsiooni või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks."

Vastavalt harta artikli 52 lõikele 3[24] on kõnealuse õiguse tähendus ja ulatus sama Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni poolt garanteerituteaga. Seetõttu ei tohi sellele kehtestatavad piirangud ületada konventsiooni artikli 10 lõikes 2 sätestatud piiranguid, ilma et see piiraks liidu konkurentsioiguse piirangute kohaldamist liikmesriigi õigusele kehtestada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 10 lõike 1 kolmandas lauses osutatud litsentseerimist.

2. Kõnealuse artikli lõikes 2 määratletakse selgesõnaliselt lõike 1 tagajärjedmeediavabaduse suhtes. See põhineb eelkõige Euroopa Kohtu televisioonivaldkondakäsitleval kohtupraktikal, eelkõige kohtuasjal C-288/89 (25. juuli 1991. aastaotsus, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda ja teised EKL 1991, lk I-4007), protokollil liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta, mis on lisatud Euroopa Ühenduse asutamislepingule ja nüüd põhiseadusele, ning nõukogudirektiivil 89/552/EÜ (vt eriti selle seitsmeteistkümnendat põhjendust).

ARTIKKEL 12[25]

Kogunemis- ja ühinemise vabadus

1. Igaühel on õigus rahumeelselt koguneda ning moodustada ühinguid kõigil tasanditel, eelkõige poliitika, ametiühingute ja kodanikuühiskonna valdkonnas; see kätkeb igapäevase õiguse oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.

2. Liidu tasandi poliitilised erakonnad toetavad liidu kodanike poliitilise tahte väljendamist.

Selgitus

1. Käesoleva artikli lõike 1 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 11, mille sisu on järgmine:

“1. Igaühel on õigus rahumeelsete kogunemiste ja ühinemise vabadusele, kaasa arvatud õigus oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.

2. Nende õiguste kasutamist ei või piirata muude kitsendustega peale nende, mis on ette nähtud seaduses ja on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratute või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste järelevalve kaitseks. Käesolev artikkel ei takista nende õiguste kasutamise seaduslike piiranguid isikutele, kes kuuluvad relvajõududesse, politseisse või riigiaparati.”

Artikli 12 lõike 1[26] sätete tähendus on sama, mis Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, kuid nende ulatus on laiem, sest neid kohaldatakse kõikidel tasanditel, kaasa arvatud Euroopa tasandil. Vastavalt harta artikli 52 lõikele 3[27] ei tohi sellele õigusele kohaldatavad piirangud ületada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 11 lõikes 2 seaduslikeks peetavaid piiranguid.

2. Kõnealune õigus põhineb samuti ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta artiklil 11.

3. Käesoleva artikli lõike 2 vastab põhiseaduse artikli I-46 lõikele 4.

ARTIKKEL 13[28]

Kunsti ja teaduse vabadus

Kunsti ja teadusuuringuid ei piirata. Akadeemilist vabadust austatakse.

Selgitus

Kõnealune õigus tuleneb peamiselt mõtte- ja sõnavabadusest. Selle õiguse teostamisel võetakse arvesse artiklit 1[29] ja sellele võib kohaldada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 lubatud piiranguid.

ARTIKKEL 14[30]

Õigus haridusele

1. Igaühel on õigus haridusele ning õigus saada kutse- ja täiendusõpet.

2. See õigus kätkeb võimalust saada tasuta kohustuslikku haridust.

3. Vabadustasutada demokraatia põhimõtetest lähtudes haridusasutusi ja vanemate õigust tagada lastele oma usuliste, filosoofiliste ja pedagoogiliste veendumustekohane haridus ja õpetamine austatakse nimetatud vabaduse ja õiguse kasutamist reguleerivate siseriiklike õigusaktide kohaselt.

Selgitus

1. Käesolev artikkel põhineb liikmesriikide ühesugustelpõhiseaduslikel tavadel ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni protokolli artiklil 2, mille sisu on järgmine:

“Kedagi ei või jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riikaustama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofilisteveendumustega kooskõlas olev haridus.”

Leiti, et kõnealuse artikli laiendamine kutse- ja täiendusõppele (vt ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta punkti 15 ja sotsiaalharta artiklit 10) ning tasuta kohustusliku hariduse põhimõtte lisamine on kasulik. Viimatimainitud põhimõtte oma sõnastuses tähendab lihtsalt, et seoses kohustusliku haridusega on igal lapsel võimalus õppida tasuta haridust pakkuvas asutuses. See ei nõua, et kõik haridust või kutse- ja täiendusõpet pakkuvad asutused, eriti eraõiguslikud, oleksid tasuta. Samuti ei välista see, et teatavate hariduse vormide eest tuleb tasuda, kui riik võtab rahalise hüvitise andmiseks meetmeid. Kuivõrd hartat kohaldatakse liidule, tähendab see, et liit peab oma õppepoliitikas austama tasuta kohustuslikku haridust, kuid loomulikult ei looda sellega uusi volitusi. Vanemate õiguse puhul tuleb seda tõlgendada koostoimes artikli 24[31] sätetega.

2. Vabadusasutada avalik-õiguslikke või eraõiguslikke haridusasutusi tagatakseettevõtlusvabaduse ühe aspektina, kuid piiratakse austusega demokraatlikepõhimõtete vastu ja teostatakse siseriiklikes õigusaktides sätestatud korras.

ARTIKKEL 15[32]

Kutsevabadus ja õigus teha tööd

1. Igaühel on õigus teha tööd ja tegutseda vabalt valitud või vastuvõetaval kutsealal.
2. Igal liidu kodanikul on vabadus otsida tööd, töötada, teostada asutamissoigust ning pakkuda teenuseid kõikides liikmesriikides.
3. Kolmandate riikide kodanikel, kellel on luba töötada liikmesriikide territooriumil, on õigus liidu kodanikega võrdsetele töötingimustele.

Selgitus

Artikli 15 lõikes 1¹ sätestatud kutsevabadust tunnustatakse Euroopa Kohtu kohtupraktikas (vt muu hulgas 14. mai 1974. aasta otsust kohtuasjas 4/73: Nold, EKL 1974, lk 491, punktid 12#14; 13. detsembri 1979. aasta otsust kohtuasjas 44/79: Hauer, EKL 1979, lk 3727); 8. oktoobri 1986. aasta otsust kohtuasjas 234/85: Keller EKL 1986, lk2897, punkt 8).

Kõnealune lõigepõhineb ka 18. oktoobril 1961. aastal allkirjastatud ja kõikide liikmesriikidepoolt ratifitseeritud Euroopa sotsiaalharta artikli 1 lõikel 2 ning 9. detsembri 1989. aasta ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta punktil4. Väljendit “töötingimused” mõistetakse põhiseaduse artikli III#213tähenduses.

Teine lõik käsitlebpõhiseaduse artiklitega I-4 ja III-133, III-137 ja III-144 tagatavat kolmevabadust, nimelt töötajate liikumisvabadust, asutamisvabadust ja teenusteosutamise vabadust.

Kolmas lõik põhinebEÜ asutamislepingu artikli 137 lõike 3 neljandal taandel, mis on asendatudpõhiseaduse artikli III-210 lõike 1 punktiga g ja 18. oktoobril 1961. aastalallkirjastatud ja kõikide liikmesriikide poolt ratifitseeritud Euroopasotsiaalharta artikli 19 lõikel 4. Seetõttu kohaldatakse harta artikli 52 lõiget[33]. Kolmandate riikide kodakondsust omavate meremeeste töölevõtmise küsimustmeeskondadesse liidu liikmesriigi lipu all sõitvatel laevadel reguleeritakseliidu õigusega ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega.

ARTIKKEL 16[34]

Ettevõtlusvabadus

Ettevõtlusvabadust tunnustatakse liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.

Selgitus

Käesolev artikkel põhineb Euroopa Kohtukohtupraktikal, mis on tunnustanud majandus- või äritegevuse vabadust (vt 14. mai 1974. aasta otsust kohtuasjas 4/73: Nold, EKL 1974, lk 491, punkt 14 ja 27. septembri 1979. aasta otsust kohtuasjas 230-78: SPA Eridiana ja teisedEKL 1979, lk 2749, punktid 20 ja 31) ninglepinguvabadust (vt muu hulgas Sukkerfabriken Nykøbing otsust kohtuasjas151/78: EKL 1979 lk 1, punkt 19 ja 5. oktoobri 1999. aasta otsust kohtuasjas C-240/97: Hispaania v. Komisjon, EKL 1999, lkI-6571, punkt 99) ja põhiseaduse artikliI-3 lõikel 2, mis tunnustab vaba konkurentsi. Loomulikult tuleb seda õigusteostada austades liidu õigust ja siseriiklikke õigusakte. Sellele võibkohaldada harta artikli 52 lõikes 1[35]sätestatud piiranguid.

ARTIKKEL 17[36]

Õigus omandile

1. Igaühel on õigus vallata, kasutada, käsutada ja parandada oma seaduslikul teel saadud omandit. Kellelki ei tohi tema omandit ära võtta muidu kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud juhtudel ja tingimustel ning õigeaegse ja õiglase hüvituse eest. Omandi kasutamist võib reguleerida seadusega niivõrd, kui see on vajalik üldistes huvides.

2. Intellektuaalomandit kaitstakse.

Selgitus

Käesolev artikkelpõhineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolliartiklil 1:

“Igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei võivõtta tema omandit muidu, kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted eipiira siiski mingil viisil riigi õigust vajadusel kehtestada seadusi varaüldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvidetasumise tagamiseks.”

See põhiõigus onühine kõikidele siseriiklikele põhiseadustele. Seda on Euroopa Kohtukohtupraktika tunnustanud paljudel juhtudel alates Haueri otsusest (13. detsember 1979, EKL 1979, lk 3727). Sõnastust on ajakohastatud, kuidvastavalt artikli 52 lõikele 3[37] on kõnealuse õiguse tähendus ja ulatus sama, mis Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga garanteeritud õigusel ning piirangud eitohi ületada neid, mis on selles sätestatud.

Intellektuaalomandi kaitset, mis on omandiõiguse üks aspekte, mainitakse selgesõnaliselt lõikes 2 selle suureneva olulisuse ja ühenduse teisese õiguse tõttu. Intellektuaalomand ei hõlma ainult kirjandus- ja kunstiteoseid, vaid muuhulgas ka patendi- ja kaubamärgiõigusi ning kaasnevaid õigusi. Lõikes 1 sätestatud garantiisid kohaldatakse vajaduse korral intellektuaalomandile.

ARTIKKEL 18[38]

Varjupaigaõigus

Varjupaigaõigustagatakse 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni ja 31. jaanuari 1967. aastapagulasseisundi protokolli sätete ning põhiseaduse kohaselt.

Selgitus

Käesoleva artiklitekst põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 63, mis on asendatud põhiseaduseartikliga III-266, milles nõutakse liidult Genfi pagulasseisundi konventsioonიაustamist. Viidata tuleks protokollidele Ühendkuningriigi ja Iirimaa ning Taanikohta, mis on lisatud [Amsterdami lepingule] põhiseadusele, et kindlaks määratakõnealuste liikmesriikide poolt liidu õiguse kohaldamise ulatus sellesvaldkonnas ja see, mil määral käesolev artikkel on nende suhtes kohaldatav. Käesolev artikkel on kooskõlas põhiseadusele lisatud varjupaiga andmiseprotokolliga.

ARTIKKEL 19[39]

Kaitse tagasisaatmise, väljasaatmise või väljaandmise korral

1. Kollektiivne väljasaatmine on keelatud.

2. Kedagi ei tohi tagasi saata, välja saata või välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus.

Selgitus

Käesoleva artiklilõikel 1 on sama tähendus ja ulatus kui Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsiooni lisaprotokolli nr 4 artiklil 4, mis käsitlebsunniviisilist kollektiivset väljasaatmist. Selle eesmärgiks on tagada, et igaotsus tehakse eraldi läbivaatamise põhjal ja et puuduks võimalus võtta meetmeid, et saata välja kõik mingi konkreetse riigi kodakondsust omavaid isikuid (vt ka kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakti artiklit 13).

Lõikesse 2 on lisatud Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomane kohtupraktika Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 3 kohta (vt Ahmed v. Austria, 17. detsembri 1996. aasta otsus, EKL 1996, lk VI-2206 ja Soering, 7. juuli 1989. aasta otsus).

III JAOTIS

VÕRDSUS

ARTIKKEL 20[40]

Võrdsus seaduse ees

Kõik on seaduse ees võrdsed.

Selgitus

Käesolev artikkel vastab üldisele õigusepõhimõttele, mis sisaldub kõikides Euroopa põhiseadustes ja mida tunnustab ka Euroopa Kohus ühenduse õiguse ühe aluspõhimõttena (13. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 283/83: Racke, EKL 1984, lk 3791, 17. aprilli 1997. aasta otsus kohtuasjas 15/95: EARL, EKL 1997, lk I-1961 ja 13. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas 292/97: Karlsson, EKL 2000, lk 2737).

ARTIKKEL 21[41]

Diskrimineerimiskeeld

1. Keelatud on igasugune diskrimineerimine, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.
2. Igasugune kodakondsuse alusel diskrimineerimine on põhiseaduse reguleerimisalas keelatud, ilma et eelõeldu piiraks selle erisätete kohaldamist.

Selgitus

Lõige 1 toetub EÜ asutamislepingu artiklile 13, mis on nüüd asendatud põhiseaduse artikliga III#124, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 14 ja Euroopa inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooni artiklile 11 geneetilise pärandi osas. Niivõrd kui see vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 14, kohaldatakse seda kooskõlas nimetatud artikliga.

Puudub vastuolu või ühildamatus lõigu 1 ja põhiseaduse artikli III#124 vahel, kuna viimatinimetatud on erinev kohaldamisala ja eesmärk: Artikkel III#124 omistab liidule pädevuse võtta vastu õigusakte, kaasa arvatud liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamine, et võidelda diskrimineerimise teatavate vormide vastu, mille kõikehõlmav loetelu on toodud kõnealuses artiklis. Sellised õigusaktid võivad hõlmata liikmesriikide asutuste tegevust (samutsuhteid eraisikute vahel) mis tahes valdkonnas liidu pädevuse ulatuses. Samasei anna artikli 21[42] lõike 1 säte mingit pädevust kehtestada diskrimineerimisvastast seadust liikmesriikide või eraisiku tegevuse nendes valdkondades ega määratleda diskrimineerimise tõhusat tõkestamist nii laiaulatuslikes valdkondades. Selle asemel käsitleb see üksnes diskrimineerimist liidu enda institutsioonide ja organite poolt nendele muudest põhiseaduse I ja III osa artiklitest tuleneva pädevuse kasutamisel ning liikmesriikide poolt ainult liidu õiguse kohaldamise korral. Lõik 1 ei muuda seetõttu artikliga III#124 ega sellele artiklile lisatud tõlgendusega omistatud pädevuse ulatust.

Lõige 2 vastab põhiseaduse artikli I-4 lõikele 2 ja seda kohaldatakse kooskõlas selle artikliga.

ARTIKKEL 22[43]

Kultuuriline, usuline ja keeleline mitmekesisus

Liit austab kultuurilist, usulist ja keelelist mitmekesisust.

Selgitus

Kõnealune artikkel põhineb Euroopa Liidu lepingu artiklil 6 ja EÜ asutamislepingu artikli 151 lõigetel 1 ja 4, mis on nüüdseks asendatud põhiseaduse artikli III-280 lõigetega 1 ja 4 kultuuri osas. Kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse austamine on nüüdseks määratletud ka põhiseaduse artikli I#3 lõikes 3. Kõnealune artikkel on inspireeritud Amsterdamis lepingu lõppakti deklaratsioonist nr 11 kirikute ja mitteusuliste organisatsioonide staatuse kohta, mis on nüüdseks üle võetud põhiseaduse artiklisse I-52.

ARTIKKEL 23[44]

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus

Naiste ja meestevõrdõiguslikkus tuleb tagada kõikides valdkondades, kaasa arvatud tööhõive, tööja palk.

Võrdõiguslikkuse põhimõte ei takista säilitamast või võtmast meetmeid, mis annavad alaesindatud soole erilisi eeliseid.

Selgitus

Esimenelõik põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 2 ja artikli 3 lõikel 2, mis asendatipõhiseaduse artiklitega I-3 ja III-116, millega kehtestatakse liidu eesmärkedendada naiste ja meeste võrdõiguslikkust, ning EÜ asutamislepingu artikli 141lõikel 1, mis asendati põhiseaduse artikli III#214 lõikega 1. Seetoetub täiendatud ja parandatud 3. mai 1996. aasta Euroopa sotsiaalhartaartiklile 20 ja ühenduse töötajate õiguste harta punktile 16.

Samuti põhineb see EÜasutamislepingu artikli 141 lõikel 3, mis asendati põhiseaduse artikli III#214lõikega 3, ning nõukogu direktiivi 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdsekohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe jaedutamise ning töötingimustega artikli 2 lõikel 4.

Teinelõik võtab lühemas vormis kokku põhiseaduse artikli III-214 lõike 4, millegasätestatakse, et võrdse kohtlemise põhimõte ei takista säilitamast või võtmastmeetmeid, mis sätestavad erilised eelised, et hõlbustada alaesindatud sooltegutsemist oma kutsealal ja ära hoida või heastada halvemusi tööalaseskarjääris. Vastavalt artikli 52 lõikele 2[45]ei muuda teine lõik artikli III#214 lõiget 4.

ARTIKKEL 24[46]

Lapse õigused

1. Lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele. Lapsed võivad vabalt väljendada oma seisukohti. Neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele.

2. Kõikides lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid.

3. Igal lapsel on õigus säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt oma mõlema vanemaga, kui see ei ole lapse huvidega vastuolus.

Selgitus

Käesolevartikkel põhineb lapse õiguste konventsioonil, mis kirjutati alla 20. novembril1989 New Yorgis ja ratifitseeriti kõikide liikmesriikide poolt, eelkõigeselle artiklitel 3, 9, 12 ja 13.

Lõige3 võtab arvesse asjaolu, et vabadusel, turvalisusel ja õiglusel rajaneva alaloomise osana võivad piiriülese toimega tsiviilasju käsitlevad liiduõigusaktid, mida võimaldab põhiseaduse artikkel III-269, sisaldada eelkõigekülastusõigust, tagamaks, et laps saaks säilitada regulaarsed isiklikud suhted jaotsese kontakti oma mõlema vanemaga.

ARTIKKEL 25[47]

Eakate õigused

Liittunnustab ja austab eakate õigust elada inimväärsel ja iseseisvat elu ningosaleda sotsiaal- ja kultuurielus.

Selgitus

Käesolevartikkel toetub täiendatud ja parandatud Euroopa sotsiaalharta artiklile 23 jäühenduse harta töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta artiklitele 24 ja 25.Loomulikult hõlmab sotsiaal- ja kultuurielus osalemine ka osalemistpoliitilises elus.

ARTIKKEL 26[48]

Puuetega inimeste integreerimine ühiskonda

Liittunnustab ja austab puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, milleeesmärk on tagada nende iseseisvus, sotsiaalne ja tööalane integratsioon ningosalemine ühiskonnaelus.

Selgitus

Käesolevas artiklis sätestatud põhimõte põhineb Euroopa sotsiaalharta artiklil 15 ning toetub samuti ühenduse harta töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta punktile 26.

IV JAOTIS

SOLIDAARSUS

ARTIKKEL 27[49]

Töötajate õigus ollaettevõttes informeeritud ja ära kuulatud

Töötajatele või nendeesindajatele tuleb asjakohasel tasandil tagada, et nad saaksid õigel ajalinformatsiooni ja et nendega konsulteeritaks liidu õiguse ning siseriiklikeõigusaktide ja tavadega ettenähtud juhtudel ja tingimustel.

Selgitus

Käesolev artikkel on esitatud täiendatud ja parandatud Euroopa sotsiaalharta (artikkel 21) ja ühenduse hartas töötajate õiguste kohta (punktid 17 ja 18). Seda kohaldatakse liidu õiguses ja siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel. Viide asjakohasele tasandile osutab liidu õiguses või siseriiklikes õigusaktides ja tavades sätestatud tasanditele, mis võivad hõlmata Euroopa tasandit, kui seda sätestavad liidu õigusaktid. Selles valdkonnas eksisteerib märkimisväärne liidu *acquis*: põhiseaduse artiklid III-211 ja III-212, ning direktiivid 2002/14/EÜ (töötajate teavitamise ja ärakuulamise üldraamistik Euroopa Ühenduses), 98/59/EÜ (kollektiivne koondamine), 2001/23/EÜ (ettevõtete üleminek) ja 94/45/EÜ (Euroopa tööõukogud).

ARTIKKEL 28[50]

Kollektiivlābirāākimisteja kollektiivse tegutsemise õigus

Töötajatel ja tööandjatel või nende organisatsioonidel on liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt õigus pidada asjakohasel tasandil läbirāākimisi kollektiivlepingute üle ja neid sõlmida ning huvide konflikti korral kollektiivselt oma õigusi kaitsta, sealhulgas streikida.

Selgitus

Käesolev artikkel põhineb Euroopa sotsiaalharta artiklil 6 ja ühendusehartal töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta (punktid 12–14). Kollektiivsetegutsemise õigust tunnustati Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt kui Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 11 sätestatudametühingu õiguste üht osa. Kollektiivlābirāākimiste pidamise asjakohastetasandite osas vaata selgitust eelmise artikli kohta. Kollektiivse tegutsemise,sealhulgas streikimise vahendid ja piirangud sätestatakse siseriiklikeõigusaktide ja tavadega, kaasa arvatud selle samaaegselt mitmes liikmesriigislābiviimise küsimus.

ARTIKKEL 29[51]

Õigus kasutada tööhõiveteenuseid

Igaühel on õigus kasutada tasuta tööhõiveteenuseid.

Selgitus

Käesolev artikkel põhineb Euroopa sotsiaalharta artikli 1 lõikel 3 jāühenduse harta töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta punktil 13.

ARTIKKEL 30[52]

Kaitse põhjendamatu vallandamise korral

Igal töötajal on õigus kaitsele põhjendamatu vallandamise eest liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.

Selgitus

Käesolev artikkel toetub täiendatud ja parandatud sotsiaalharta artiklile 24. Vaata samuti direktiivi 2001/23/EÜ töötajate õiguste kaitsmise kohta ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul ning direktiivi 80/987/EMÜ töötajate kaitsmise kohta töandja maksejõuetuse korral, mida on muudetud direktiiviga 2002/74/EÜ.

ARTIKKEL 31[53]

Head ja õiglased töötingimused

1. Igal töötajal on õigus töötingimustele, mis on tema tervise, ohutuse ja väärikuse kohased.
2. Igal töötajal on õigus maksimaalse tööaja piirangule ning igapäevastele ja -nädalastele puhkeaegadele ja igaaastasele tasulisele puhkusele.

Selgitus

1. Käesoleva artikli lõige 1 põhineb direktiivil 89/391/EMÜ töötajate tööohutuse ja tervishoiu parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta. Samuti toetub see sotsiaalharta artiklile 3 ja ühenduse harta töötajate õiguste kohtapunktile 19 ning, inimväärikuse kaitse osas, täiendatud ja parandatud sotsiaalharta artiklile 26. Väljendit "töötingimused" tuleb mõista põhiseaduse artikli III-213 tähenduses.

2. Lõige 2 põhineb direktiivil 93/104/EÜ, mis käsitleb tööaja korralduse teatavaid aspekte, Euroopa sotsiaalharta artiklil 2 ning ühenduse harta töötajate õiguste kohta punkt 8.

ARTIKKEL 32[54]

Keeld kasutada laste tööjõudu ja noortetöötajate kaitse

Laste töölevõtmine on keelatud. Töölevõtmisel ei või vanuse alammäär olla madalam kui iga, mil lõpeb koolikohustus, ilma et eelõeldu mõjutaks noortele soodsamate eeskirjade kohaldamist ja piiratud erandeid.

Töölevõetud noortetöötingimused peavad olema eakohased ning noori tuleb kaitsta majanduslikuekspluateerimise ja töö eest, mis võiks kahjustada nende ohutust, tervist või kehalist, vaimset, kõlblist või sotsiaalset arengut või takistada hariduse omandamist.

Selgitus

Käesolev artikkel põhineb direktiivil 94/33/EÜ noorte töökaitse kohta, Euroopa sotsiaalharta artiklil 7 ja ühenduse harta töötajate põhiõiguste kohta punktidel 20–23.

ARTIKKEL 33[55]

Perekonna- ja tööelu

1. Perekond on õigusliku, majandusliku ja sotsiaalse kaitse all.
2. Selleks et oleks võimalik perekonna- ja tööelu kokku sobitada, on igaühel õigus kaitsele vallandamise eest raseduse ja sünnituse tõttu, õigus tasulisele rasedus- ja sünnituspuhkusele ning lapsehoolduspuhkusele lapse sünni või lapsendamise järel.

Selgitus

Artikli 33[56] lõige 1 põhineb Euroopa sotsiaalharta artiklil 16. Teine lõige toetub nõukogudirektiivile 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvatetöötajate tööohutuse ja tervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohtaning direktiivil 96/34/EÜ Euroopa Töandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigisalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsioonipoolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta. Samuti põhineb see Euroopa sotsiaalharta artiklil 8 (emaduse kaitse) ning toetub täiendatud ja parandatud sotsiaalharta artiklile 27 (perekondlike kohustustega töötajate õigus teistega võrdsetele võimalustele ja võrdsele kohtlemisele). "Rasedus ja sünnitus" hõlmab ajavahemikku eostamisest kuni võõrutamiseni.

ARTIKKEL 34[57]

1. Liit tunnustab ja austab õigust sotsiaalkindlustushüvitistele ja sotsiaalteenustele, mille kaudu pakutakse liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud eeskirjade kohast kaitset raseduse ja sünnituse, haiguse, tööõnnetuste, ülalpeetavaks muutmise, eakuse või töökoha kaotuse korral.
2. Igaühel, kelle elukoht on Euroopa Liidus ja kes seal seaduslikult liigub, on õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi ja sotsiaalseid soodustusi liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt.
3. Sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemiseks tunnustab ja austab liit õigust sotsiaalabile ja eluasemetoetusele, et tagada liidu õiguse ning siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud eeskirjade kohaselt rahuldav elu kõigile neile, kellel puuduvad piisavad elatusvahendeid.

Selgitus

Artikli 34[58] lõikes 1 sätestatud põhimõte põhineb EÜ asutamislepingu artiklitel 137 ja 140, mis asendati põhiseaduse artiklitega III-210 ja III-213, ja Euroopa sotsiaalharta artiklil 12 ning ühenduse harta töötajate õiguste kohta punktil 10. Liit peab seda põhimõtet austama talle põhiseaduse artiklitega III-210 ja III-213 omistatud pädevuse kasutamisel. Viide sotsiaalteenustele seondub juhtudega, mille puhul selliseid teenuseid kasutatakse teatavate eeliste andmiseks, kuid mis ei tähenda, et sellised teenused tuleb luua seal, kus neidei eksisteeri. Mõistet "rasedus ja sünnitus" tuleb mõista eelneva artikligasamas tähenduses.

Teine lõik põhineb Euroopa sotsiaalharta artikli 12 lõikel 4 ja artikli 13 lõikel 4 ning ühenduse harta töötajate põhiõiguste kohta punktil 2 ning see kajastab määrusest nr 1408/71 ja määrusest nr 1612/68 tulenevaid eeskirju.

Kolmas lõige toetub Euroopa sotsiaalharta artiklile 13 ning parandatud sotsiaalharta artiklitele 30 ja 31 ning ühenduse harta punktile 10. Liit peab seda põhimõtet austama seoses põhiseaduse artiklil III-210 põhineva poliitikaga.

ARTIKKEL 35[59]

Tervishoid

Igaühel on õigus ennetavale tervishoiule ning ravile siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud tingimustel. Kogu liidu poliitika ja meetmete määramisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse.

Selgitus

Käesolevas artiklis sätestatud põhimõte põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 152, mis asendati põhiseaduse artikliga III-278, ning Euroopa sotsiaalharta artiklitel 11 ja 13. Artikli teine lause kordab artikli III-278 lõiget 1.

ARTIKKEL 36[60]

Võimalus kasutada üldist majandushuvipakkuvaid teenuseid

Liidu sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks tunnustab ja austab liit võimalust kasutada põhiseaduse kohaselt siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid.

Selgitus

Käesolev artikkel on täielikult kooskõlas põhiseaduse artikliga III-122 ning ei loo ühtegi uut õigust. See näeb ainuüksi ette siseriiklike õigusaktidega sätestatud üldist majandushuvi pakkuvatate teenuste kasutamise võimaluse liidu poolse austamise põhimõtte, kui need õigusaktid on kooskõlas liidu õigusega.

ARTIKKEL 37[61]

Keskkonnakaitse

Kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja keskkonna kvaliteedi parandamine tuleb integreerida liidupoliitikasse ning tagada säästva arengu põhimõtte kohaselt.

Selgitus

Käesolevas artiklis sätestatud põhimõtted põhinevad EÜ asutamislepingu artiklitel 2, 6 ja 174, mis asendati põhiseaduse artikli I-3 lõikega 3 ning artiklitega III-119 ja III-233. Samuti tugineb see mõne riigipõhiseaduse sätetele.

ARTIKKEL 38[62]

Tarbijakaitse

Liidupoliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase.

Selgitus

Käesolevas artiklis sätestatud põhimõtted põhinevad EÜ asutamislepingu artiklil 153, mis asendati põhiseaduse artikliga III-235.

V JAOTIS

KODANIKE ÕIGUSED

ARTIKKEL 39[63]

Õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel

1. Igal liidu kodanikul on Euroopa Parlamendi valimistel õigus hääletada ja kandideerida selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel.

2. Euroopa Parlamendi liikmed valitakse otsestelt ja üldistel valimistel vaba ja salajase hääletuse teel.

Selgitus

Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2[64] kohaldatakse artiklit 39[65] põhiseaduse I ja III osas sätestatud tingimustel. Artikli 39² lõige 1 on vastavuses põhiseaduse artikli I-10 lõikes 2 tagatud õigusega (vt samuti nimetatud õiguse kasutamise üksikasjaliku korra vastuvõtmise õiguslikku alust artiklis III-126) ning artikli II-99 lõige 2 on vastavuses põhiseaduse artikli I-20 lõikega 2. Artikli 39² lõige 2 võtab üle demokraatliku riigi valimissüsteemi aluspõhimõtted.

ARTIKKEL 40[66]

Õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel

Igal liidu kodanikul on õigus hääletada ja kandideerida kohalikel valimistel selles liikmesriigis, kus on tema elukoht, samadel tingimustel kui selle riigi kodanikel.

Selgitus

Käesolev artikkel on vastavuses põhiseaduse artikli I-10 lõikega 2 tagatud õigusega (vt samuti nimetatud õiguse kasutamise üksikasjaliku korra vastuvõtmise õiguslikku alust artiklis III-126). Vastavalt artikli 52 lõikele 2¹ kohaldatakse seda põhiseaduse I ja III osa nimetatud artiklites sätestatud tingimustel.

ARTIKKEL 41[67]

Õigus heale haldusele

1. Igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul.

2. See õigus kätkeb:

a) igapäheõigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada;

b) igapäheõigust tutvuda teda puudutavate andmetega, võttes samal ajal arvesse konfidentsiaalsusening ameti- ja ärisaladusega seotud õigustatud huve;

c) asutustekohustust põhjendada oma otsuseid.

3. Igaühel on õigus saada liikmesriikideõiguse ühiste üldprintsipiide kohaselt liidult hüvitist mis tahes kahju eest, mida selle institutsioonid või teenistujad on oma ülesannete täitmisel tekitanud.

4. Igal kodanikul on õigus pöörduda liidu institutsioonide poole ühes põhiseaduse keeltest ning talle tuleb vastata samas keeles.

Selgitus

Artikkel 41[68] põhineb õigusriigi põhimõttele vastava liidu eksisteerimisel, milleiseloormulikud omadused loodi kohtupraktikaga, mis sätestab muuhulgas heahalduse kui üldise õiguspõhimõtte (vt muu hulgas Euroopa Kohtu 31. märtsi 1992. aasta otsust kohtuasjas C-255/90: P, Burban, EKL 1992, lk I-2253 ja esimese astme kohtu 18. septembri 1995. aasta otsust kohtuasjas T#167/94: Nölle, EKL 1995, II-2589 ning 9. juuli 1999. aasta otsust kohtuasjas T#231/97: New Europe Consulting ja teised, EKL 1999, lk II-2403). Kahes esimeses lõikes nimetatud õiguse sõnastus tuleneb kohtupraktikast (Euroopa Kohtu 15. oktoobri 1987. aasta otsust kohtuasjas 222/86: Heylens, EKL 1987, lk 4097, punkt 15; 18. oktoobri 1989. aasta otsust kohtuasjas 374/87: Orkem, EKL 1989, lk 3283; 21. novembri 1991. aasta otsust kohtuasjas C 269/90: TU München, EKL 1991, lk I 5469 ning esimese astme kohtu 6. detsembri 1994. aasta otsust kohtuasjas T 450/93: Lisrestal, EKL 1994, lk II 1177; 18. septembri 1995. aasta otsust kohtuasjas T 167/94: Nölle, EKL 1995, lk II#258) ja otsuste põhjendamise kohustuse sõnastus tuleneb EÜ asutamislepingu artiklist 253, mis asendati põhiseaduse artikli I-38 lõikega 2 (vt samuti avatud, tõhusaja sõltumatu Euroopa haldussüsteemi huvides olevate õigusaktide vastuvõtmise õiguslikku alust põhiseaduse artiklis III#398).

Lõikes 3 esitatakse õigus, mis on nüüd tagatud põhiseaduse artikliga III-431. Lõikes 4 esitatakse õigus, mis on nüüd tagatud põhiseaduse artikli I-10 lõike 2 punktiga d ja artikliga III-129. Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2[69] kohaldatakse neid õigusi põhiseaduse III osas määratletud tingimustel ja ulatuses.

Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on käesoleva küsimuse oluline aspekt, on tagatud nimetatud harta artikliga 47[70].

ARTIKKEL 42[71]

Õigus tutvuda dokumentidega

Igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus tutvuda liidu institutsioonide, organite ja asutuste mis tahes kandjal säilitatavate dokumentidega.

Selgitus

Käesoleva artikliga tagatud õigus on võetud üle EÜ asutamislepingu artiklist 255, mille põhjal on hiljem võetud vastu määrus 1049/2001. Euroopa Konvent on laiendanud seda õigust institutsioonide, organite ja asutuste dokumentidele üldiselt, olenemata nende vormist (vt põhiseaduse artikli I-50 lõiget 3). Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2[72] kasutatakse õigust dokumentidega tutvuda põhiseaduse artikli I-50 lõikes 3 ja artiklis III-399 sätestatud tingimustel ja ulatuses.

ARTIKKEL 43[73]

Euroopa ombudsman

Igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda Euroopa ombudsmani poole seoses liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ilmnenu haldusomavoliga, välja arvatud Euroopa Liidu Kohtu tegevus õigusemõistjana.

Selgitus

Käesoleva artikliga tagatud õigus on põhiseaduse artiklitega I-10 ja III-335 tagatud õigus. Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2[74] kohaldatakse seda nimetatud kahes artiklis määratletud tingimustel.

ARTIKKEL 44[75]

Õigus esitada petitsioone

Igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda petitsiooniga Euroopa Parlamendi poole.

Selgitus

Käesoleva artikliga tagatud õigus on põhiseaduse artiklitega I-10 ja III-334 tagatud õigus. Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2¹ kohaldatakse seda nimetatud kahes artiklis määratletud tingimustel.

ARTIKKEL 45[76]

Liikumis- ja elukohavabadus

1. Igal liidu kodanikul on õigus liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada.
2. Liikumis- ja elukohavabaduse võib põhiseaduse kohaselt anda ka kolmandate riikide kodanikele, kes elavad seaduslikult liikmesriigi territooriumil.

Selgitus

Lõikega 1 tagatud õigus on artikli I-10 lõike 2punktiga a tagatud õigus (vt samuti õiguslikku alust artiklis III-125 ja Euroopa Kohtu 17. septembri 2002. aasta otsust C-413/99: Baumbast, EKL 2002, lk 709). Vastavalt harta artikli 52 lõikele 2[77] kohaldatakse seda põhiseaduse III osas määratletud tingimustel jaulatuses.

Lõige 2 osutab liidule artiklitega III-265 kuni III-267 omistatud pädevusele. Järelikult sõltub nimetatud õiguse andmine sellest, kas institutsioonid kasutavad neile antud volitusi.

ARTIKKEL 46[78]

Diplomaatiline ja konsulaarkaitse

Igal liidu kodanikul on kolmanda riigi territooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanik ta on, õigus saada kaitset iga teise liikmesriigi diplomaatilistelt ja konsulaarasutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi oma kodanikel.

Selgitus

Käesoleva artikliga tagatud õigus on põhiseaduse artikliga I-10 tagatud õigus; vt samuti õiguslikku alust artiklis III-127. Vastavalt artikli 52 lõikele 2[79] kohaldatakse seda nimetatud artiklites määratletud tingimustel.

VI JAOTIS

ÕIGUSEMÕISTMINE

ARTIKKEL 47[80]

Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele

Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigustõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asjaarutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusmoodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud.

Isikule, kellel puuduvad piisavad vahendid, antakse tasuta õigusabi sellises ulatuses, mis tagab talle võimaluse kohtusse pöörduda.

Selgitus

Esimene lõik põhineb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil 13.

“Igaühel, kelle käesolevas konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.”

Liidu õigusega antav kaitse on siiski ulatuslikum, sest see tagab õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus. Euroopa Kohus sätestas nimetatud õiguse oma 15. mai 1986. aastaotsusega kui liidu õiguse üldpõhimõtte (kohtuasi 222/84: Johnston, EKL 1986, lk 1651; vt samuti 15. oktoobri 1987. aastaotsust kohtuasjas 222/86: Heylens, EKL 1987, lk 4097 ning 3. detsembri 1992. aasta otsust kohtuasjas C-97/91: Borelli, EKL 1992, lk I-6313). Vastavalt kohtu seisukohale kohaldatakse nimetatud liiduõiguse üldpõhimõtet ka liikmesriikidele liidu õiguse rakendamisel. Nimetatud pretsedendi hartasse kaasamise eesmärk ei ole asutamislepingutega sätestatud kohtuliku läbivaatamise süsteemi, eelkõige Euroopa Liidu Kohtus kohestemeetmete võtmiseks vastuvõetavaks tunnistamist käsitlevaid reegleid, muuta. Euroopa Konvent on arutanud liidu kohtuliku läbivaatamise süsteemi, sealhulgas vastuvõetavuse reegleid, ning neid kinnitanud, muutes nimetatud

reegliteteatavaid aspekte, nagu on kajastatud põhiseaduse artiklites III-353–III-381, eriti artikli III-365 lõikes 4. Artiklit 47[81] kohaldatakse liidu ja liikmesriikide institutsioonide suhtes, kui nad rakendavad liidu õigust, ning seda kohaldatakse liidu õigusega tagatud kõikide õiguste suhtes.

Teine lõik vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artikli 6 lõikele 1, mille sisu on järgmine:

“Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis. Kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid ajakirjanikke ja üldsust võidakse demokraatlikus ühiskonnas eemaldada kaskogu või osast protsessist kõlbluse, avaliku korra või riigi julgeoleku huvides või kui seda nõuavad alaealise huvid või osapoolte eraelu kaitse, või erilistel asjaoludel, kus avalikkus võib kahjustada õigusemõistmise huve, ulatuses, mison kohtu arvates vältimatult vajalik.”

Liidu õiguses ei piirdu õigus asja õiglasele kohtulikule arutamisele vaidlustega tsiviilõiguste ja -kohustuste üle. See on üks tagajärg, mis tuleneb asjaolust, et liit on õigusriigi põhimõttel põhinev ühendus nagu väidab kohuskohtuasjas 294/83: “Les Verts” v. Euroopa Parlament (23. aprilli 1986. aasta otsus, EKL 1988, lk 1339). Kõigis teistes aspektides, välja arvatud kohaldamisala, kohaldatakse Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga pakutavaid tagatisaspekte ka liidu suhtes.

Kolmanda lõigu puhul tuleb märkida, et vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale tuleb sätestada õigusabi andmine, kui sellise abi puudumise muudaks tõhusa õiguskaitsevahendi tagamise võimatuks (Euroopa Inimõiguste Kohtu 9.10.1979. aasta otsus, Airey, A. seeria, 32. aastakäik 11). Õigusabisüsteem on olemas ka Euroopa Liidu Kohtus menetletavate kohtuasjade jaoks.

ARTIKKEL 48[82]

Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus

1. Iga süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.
2. Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.

Selgitus

Artikkel 48¹ vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõigetele 2 ja 3, mille tekst on järgmine:

“2. Igaüht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.

3. Igal kuriteossüüdistataval on vähemalt järgmised õigused:

- a) saada kiire korras talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja põhjustest;
- b) saada piisavalt aega ja võimalusi enda kaitse ettevalmistamiseks;
- c) kaitsta end ise või enda poolt valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks;
- d) küsitleda ise või lasta küsitleda süüdistuse tunnistajaid, saavutada omapoolsete tunnistajate kohalekutsumine ja nende küsitlemine süüdistuse tunnistajatega võrdsetel tingimustel;
- e) kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.”

Kooskõlas artikli 52 lõikega 3[83] on nimetatud õigusel samatähendus ja ulatus, kui on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooniga tagatud õigusel.

ARTIKKEL 49[84]

Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte

1. Kedagi ei tohi tunnistada süüdi kuriteos teo või tegevuse eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei tohi kohaldada kuriteo toimepanemise ajal ettenähtud karistusest raskemat karistust. Kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.

3. Karistuste raskus ei tohi olla kuriteo suhtes ebaproportsionaalne.

Käesolev artikkeljärgib tavapärase reegli, mille kohaselt õigusaktidel ja kriminaalkaristustel puudub tagasiulatav jõud. Lisatud on leebema kriminaalseaduse tagasiulatava jõureegel, mis eksisteerib mitmes liikmesriigis ning mis esineb kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 15.

“1. Kedagi ei või tunnistada süüdi kuriteos – teos võitegevusetuses, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvaheliseõiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kuikuriteo toimepanemise ajal ettenähtu.

Lõikes 2 on viide “tsiviliseeritud” rahvastele võlja jäetud; see ei muuda nimetatud lõike tähendust, mis viitab eelkõige inimsusevastastele kuritegudele. Kooskõlas artikli 52 lõikega 3[85] on käesoleva artikliga tagatud õigusel seega samatähendus ja ulatus, kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooniga tagatud õigusel.

ARTIKKEL 50[86]

Selgitus

“1. Mitte kellegi üle ei või sama riigijurisdiktsooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei võikriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seadusealusel ja kriminaalprotsessuaalses korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

3.Käesolevast artiklist ei või taganedakonventsiooni artikli 15 järgi.”

Liidu õiguses kohaldatakse *non bis in idemp*õhimõtet (vt paljude pretsedentide hulgas 5. mai 1996. aasta otsus kohtuasjades 18/65 ja 35/65: Gutmann v.komisjon, EKL 1966, lk103 ning hilisem pretsedent, esimese astme kohtu 20. aprilli 1999. aasta otsus ühendatud kohtuasjades T#305/94 ja teised: Limburgse Vinyl Maatschappij NV v.komisjon, EKL 1999, lk II-931). Kumulatsiooni keelustamise reegel viitab kahe sarnase karistuse, st kriminaalkaristuse kumuleerumisele.

Vastavalt artiklile 50[87] ei kohaldata *non bis in idem* põhimõtet mitte ainult ühe liikmesriigi jurisdiktsioonis, vaid ka mitme liikmesriigi jurisdiktsioonide vahel. See on vastavuses liidu õiguse *acquis*'ga; vt Schengeni konventsiooni artiklid 54–58 ja Euroopa Kohtu 11. veebruari 2003. aasta otsus C-187/01: Gözütok, Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni artikkel 7 ja korruptsioonivastase võitluse konventsiooni artikkel 10. Nimetatud konventsioonidega lubatud väga piiratud erandid, mis võimaldavad liikmesriikidel *non bis in idem* põhimõttest kõrvale kalduda, on hõlmatud harta artikli 52 lõikes 1[88]toodud piiranguid käsitleva horisontaalsättega. Protokoll nr 7 artiklis 4 osutatud olukordade suhtes, eriti nimetatud põhimõtte kohaldamisel ühes ja samas liikmesriigis, omab tagatud õigus sama tähendust ja ulatust kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni vastav õigus.

Euroopa põhiseaduse leping

Leht 259 /
274

HARTA TÕLGENDAMIST JA KOHALDAMIST REGULEERIVAD ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 51[89]

Rakendusala

1. Käesoleva harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule põhiseaduse muudes osades antud volituste piire.

2. Harta ei laienda liidu õiguse kohaldamisala kaugemale senisest pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda põhiseaduse teistes osades määratletud pädevust ja ülesandeid.

Selgitus

Artikli 51[90]eesmärk on määrata kindlaks harta kohaldamisala. Sellega püütakse selgeltpiiritleda, et hartat kohaldatakse eelkõige liidu institutsioonidele ja organitele, kooskõlas subsidiaarsuspõhimõttega. Käesolev säte koostati kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikega 2, milles nõutakse liidult põhiõiguste austamist, ning Euroopa Ülemkogu Kölni istungil antud mandaadiga. Mõiste “institutsioonid” on sätestatud põhiseadusel osas. Väljendit “organid ja asutused” kasutatakse põhiseaduses laialdaselt põhiseaduse või teiste õigusaktidega asutatud asutustele viitamisel (vt ntpõhiseaduse artikleid I-50 ja I-51).

Liikmesriikide osas tuleneb Euroopa Kohtu kohtupraktikast üheselt, et liidu kontekstis määratletud põhiõiguste austamise nõue on liikmesriikidele siduv ainult siis, kui nad tegutsevad liidu õiguse kohaldamisalas (13. juuli 1989. aasta otsus kohtuasjas 5/88: Wachauf, EKL 1989, lk 2609; 18. juuni 1991. aasta otsus, ERT, EKL 1991, lk I-2925); 18. detsembri 1997. aasta otsus (C-309/96: Annibaldi, EKL 1997, lk I-7493). Euroopa Kohus kinnitas seda kohtupraktikat järgmiselt: “Lisaks tuleb meele pidada, et nõudmised, mis tulenevad põhiõiguste kaitsest ühenduse õiguskorras, on samuti siduvad liikmesriikidele ühenduse eeskirjade rakendamisel...” (13. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-292/97, EKL 2000, lk 2737, punkt 37). Loomulikult kohaldatakse nimetatud käesolevas hartas sätestatud reeglit nii keskvõimu organite kui ka piirkondlike ja kohalike organite suhtes ja avalike organisatsioonide suhtes liidu õiguse rakendamisel.

Lõige 2 koos lõike 1 teise lausega kinnitab, et hartaga ei laiendata liidule põhiseaduse teiste osades antud pädevust ja ülesandeid. Selgesõnaliselt märgitakse ärasubsidiaarsuspõhimõtte loogilisi tagajärgi ja asjaolu, et liidul on ainult selline pädevus, mis on talle antud. Liidus tagatud põhiõigused ei oma muudmõju, kui ainult põhiseaduse I ja III osas määratud pädevusega seoses. Seega võib lõike 1 teise lause järgne liidu institutsioonide kohustus edendada hartas sätestatud põhimõtteid tekkida ainult nende samade volituste piires.

Lõige 2 kinnitab samuti, et hartaga ei laiendata liidu õiguse rakendusala kaugemale põhiseadusteiste osadega kehtestatud liidu pädevusest. Euroopa Kohus on juba kinnitanud selle reegli liidu õiguse osaks tunnustatud põhiõiguste kohta (17. veebruari 1998. aasta otsus C-249/96: Grant, EKL 1998, lk I-621, punkt 45). Selle reegli kohaselt on ütlema tagi selge, et harta lülitamist põhiseadusesse ei mõisteta liikmesriikide “liidu õiguserakendamise” alase tegevuse (lõike 1 ja ülalnimetatud kohtupraktika tähenduses) ulatuse laiendamisena.

ARTIKKEL 52[91]

Õiguste ja põhimõtete ulatus ja tõlgendamine

1. Hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.

2. Hartaga tunnustatud õigusi, mis rajanevad põhiseaduse teiste osade sätetel, teostatakse neis määratletud tingimustel japiires.

3. Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduse kaitse konventsiooniga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.

4. Hartaga tunnustatud põhiõigusi, nii nagu need tulenevad liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, tõlgendatakse kooskõlas nimetatud tavadega.

5. Harta sätteid, mis sisaldavad põhimõtteid, võib rakendada liidu institutsioonide, organite ja asutuste õigustloovate- ja rakendusaktidega, samuti liikmesriikide õigusaktidega, mis on ette nähtud liidu õiguse kohaldamiseks nende volituste teostamisel. Neile sätetele võib õiguslikult tugineda ainult kõnealuste aktide tõlgendamisel ja otsuste tegemisel nende õiguspärasuse kohta.

6. Hartas nimetatud siseriiklike õigusakte ja tavaid tuleb täielikult arvesse võtta.

7. Põhiõiguste harta tõlgendamise juhendina koostatud selgitusi võetakse asjakohaselt arvesse liidu ja liikmesriikide kohtutes.

Selgitus

Artikli 52[92]eesmärk on määrata harta õiguste ja põhimõtete ulatus ning kehtestada nendetõlgenduseeskirjad. Lõige 1 käsitleb õiguste piiramise korda. Sõnastus põhinebEuroopa Kohtu kohtupraktikal: "...kohtu praktika on tõendanud, et põhiõigustekasutamisele, eelkõige turu ühise korralduse raames, võib kehtestadapiiranguid, tingimusel et kõnealused piirangud vastavad tegelikult ühenduseüldist huvi pakkuvatele eesmärkidele ega kujuta endast taotletava eesmärgisuhtes ebaproportsionaalset ja põhjendamatut takistust, mis kahjustaks nendeõiguste põhiolemuse teostumist" (13.aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjasC-292/97, punkt 45). Viide liidu tunnustatud üldistele huvidele hõlmab niipõhiseaduse artiklis I-2 nimetatud eesmärke kui ka muid põhiseaduse erisätetega(näiteks artikli I-5 lõikega 1, artikli III-133 lõikega 3, artikliga III-154 jaartikliga III-436) kaitstud huvisid.

Lõige 2 viitab õigustele, mis olid selgesõnaliselt tagatud juba Euroopa Ühenduse asutamislepingus ja mida on tunnustatud hartas ning sätestatud praeguseks ka põhiseaduse teistes osades (eelkõige liidu kodakondsusest tulenevad õigused). Lõikes selgitatakse, et selliste õiguste suhtes kohaldatakse jätkuvalt neid liidu õiguse tingimusi ja piiranguid, millel need õigused rajanevad ja mis on nüüdseks sätestatud põhiseaduse I ja III osas. Harta ei muuda EÜ asutamislepingus sätestatud ja nüüd põhiseaduse I ja III osasse üle võetud õiguste süsteemi.

Lõike 3 eesmärk ontagada vajalik kooskõla harta ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni vahel, kehtestades reegli, et kuivõrd käesolevas hartassätestatud õigused vastavad samal ajal ka Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsiooniga tagatud õigustele, on nende õiguste tähendus ja ulatus,kaasa arvatud lubatud piirangud, samasugused, nagu on kehtestatud Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis. See tähendab eelkõige, etseadusandja, sätestades nendele õigustele piirangud, peab järgima neidsamunorme, mis on kehtestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsioonis sätestatud üksikasjalikus õiguste piiramise korras, midakohaldatakse ka käesolevas lõikes nimetatud õiguste suhtes, ilma et sellegakahjustataks liidu õiguse ja Euroopa Liidu Kohtu sõltumatust.

Viide Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile kehtib nii konventsioonikui ka selle juurde kuuluvate protokollide kohta. Tagatud õiguste tähendus ja ulatus ei ole kindlaks määratud mitte üksnes nende õigusaktide tekstides, vaidka Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikas. Lõikeviimase lause eesmärk on võimaldada liidul tagada õiguste ulatuslikum kaitse.Igal juhul ei tohi hartaga võimaldatava kaitse tase olla madalam Euroopainimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud kaitse tasemest.

Harta ei mõjutaEuroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 15sätestatud võimaluste kasutamist liikmesriikide poolt, mis lubab erandeidEuroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis sätestatud õigustestsõja ajal või muus hädaolukorras, mis ähvardab rahva eluvõimet, kui nad võtavadmeetmeid riigikaitseks sõja korral ja avaliku korra säilitamiseks kooskõlasnende põhiseaduse artikli I-5 lõikes 1 ja artiklites III-131 ning III-262osutatud kohustustega.

Õiguste loetelu, midavõib käesoleval etapil pidada vastavaks Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsioonis sätestatud õigustele käesoleva lõike tähenduses, ilma etsee takistaks õiguse, õigusaktide ja lepingute arengut, esitatakse järgnevalt.See ei hõlma täiendavaid õigusi lisaks Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsioonis sätestatud õigustele.

1.Hartaartiklid, mille tähendus ja ulatus on samad kui vastavatel Euroopa inimõigusteja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil:

- artikkel2[93]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniartiklile 2;
- artikkel4[94]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniartiklile 3;
- artikli5[95]lõiked 1 ja 2 vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artiklile 4;
- artikkel6[96]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 5
- artikkel7[97]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniartiklile 8;
- artikli10[98]lõige 1 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniartiklile 9;
- artikkel11[99]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 10,ilma et see piiraks mis tahes piirangute kohaldamist, mida liidu õigus võibkehtestada liikmesriikide õigusele kehtestada Euroopa inimõiguste japõhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 10 lõike 1 kolmandas lauses osutatudlitsentsimise kord;
- artikkel 17[100] vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni lisaprotokolli artiklile 1;

- artikli19[101]lõige 1 vastab lisaprotokolli nr 4 artiklile 4;
- artikli19¹lõige 2 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artiklile 3 vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendusele;
- artikkel48[102]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6lõigetele 2 ja 3;
- artikli49[103]lõiked 1(välja arvatud viimane lause) ja 2 vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 7.

2. Artiklid, mille tähendus on sama kui vastavatel Euroopa inimõiguste ja põhivabadustekaitse konventsiooni artiklitel, kuid mille ulatus on laiem:

- artikkel9[104]hõlmab sama valdkonda kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artikkel 12, kuid selle ulatust võib laiendada muude abieluvormidesuhtes, kui need on kehtestatud siseriiklike õigusaktidega;
- artikli 12[105] lõige 1 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 11, kuid selle ulatust laiendatakse Euroopa Liidu tasandile;
- artikli14[106]lõige 1 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonilisasaprotokolli artiklile 2, kuid selle ulatust laiendatakse hõlmamaksjuurdepääsu kutse- ja täienduskutseõppele;
- artikli14¹lõige 3 vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonilisasaprotokolli artiklile 2 vanemate õiguste osas;
- artikli47[107]lõiked 2 ja 3 vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitsekonventsiooni artikli 6 lõikele 1, kuid piirangut tsiviilõiguste ja -kohustuste või kriminaalsüüdistuste kohta ei kohaldata liidu õiguse ja sellerakendamise suhtes;
- artikkel50[108]vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr7 artiklile 4, kuid selle ulatust laiendatakse Euroopa Liidu tasandile liikmesriikide kohtute vahel;
- lõpuks ei või Euroopa Liidu kodanikke pidada välismaalasteks liidu õiguse kohaldamisalas, kuna on keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel. Seetõttu ei kohaldata neile selles kontekstis Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 16 sätestatud piiranguid välismaalaste õiguste suhtes.

Lõikes 4 esitatud tõlgendamisreegel põhineb Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõike 2 sõnastusel (vrd põhiseaduse artikli I–9 lõike 3 praeguse sõnastusega) ja võtab kohaselt arvesse Euroopa Kohtu seisukohta üldiste põhiseaduslike tavade suhtes (nt 13. detsembri 1979. aasta otsus kohtuasjas 44/79: Hauer, EKL 1979, lk 3727); 18. mai 1982. aasta otsus kohtuasjas 155/79: AM&S, EKL 1982, 1575). Pigem selle reegli alusel, kui järgides jäika “madalaima ühise nimetaja” seisukohta, tuleks asjaomaseid hartas sätestatud õigusi tõlgendada viisil, mis pakub kõrgetasemelist liidu õigusele vastavat ning üldiste põhiseaduslike tavadega kooskõlas olevat kaitset.

Lõige 5 selgitab erinevust hartas sätestatud “õiguste” ja “põhimõtete” vahel. Selle erinevuse kohaselt tuleb subjektiivseid õigusi austada, kusjuures põhimõtteid tuleb järgida (artikli 51 lõige 1)[109]. Põhimõtteid võib ellu viia õigustloovate- või rakendusaktidega (mis on liidu poolt vastu võetud vastavalt tema pädevusele ning liikmesriikide poolt ainult juhul, kui nad rakendavad liidu õigust); seega muutuvad need kohtute jaoks olulisteks ainult kõnealuste aktide tõlgendamisel või läbivaatamisel. Siiski ei anna need alust nõuda, et liidu institutsioonid või liikmesriikide asutused võtaksid meetmeid. See on kooskõlas nii Euroopa Kohtu kohtupraktikaga (vt eelkõige kohtupraktikat, mis käsitleb “ettevaatuspõhimõtet” EÜ asutamislepingu artikli 174 lõikes 2, mis on asendatud põhiseaduse artikliga III-233): Esimese astme kohtu 11. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-13/99: Pfizer v. nõukogu, mitmete viidetega varasemale kohtupraktikale; ja rida kohtuotsuseid artikli 33 (endine artikkel 39) suhtes põllumajandusseaduse põhimõtete kohta, nt Euroopa Kohtu otsus C-265/85: Van den Berg, EKL 1987, lk 1155: turu tasakaalustamise ja põhjendatud ootuste põhimõtte kontrollimine) kui ka liikmesriikide põhiseaduslikes süsteemides sätestatud “põhimõtetega” eelkõige sotsiaalõiguse valdkonnas. Selgitusena võib märkida, et hartas tunnustatud põhimõtete näideteks on nt artiklid 25, 26 ja 37[110]. Mõningatel juhtudel võivad harta artiklis sisalduda nii õiguse kui ka põhimõtte elemendid, nt artiklites 23, 33 ja 34[111].

Lõige 6 viitab mitmetele harta artiklitele, mis osutavad subsidiaarsuse põhimõtet arvestades siseriiklikele õigusaktidele ja tavadele.

ARTIKKEL 53[112]

Kaitse tase

Harta sätteid ei võitõlgendada neid inimõigusi või põhivabadusi kitsendavate või kahjustavatena, mida asjaomastes kohaldamisvaldkondades on tunnustatud rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega,

millega on ühinenud liit või kõik liikmesriigid, kaasa arvatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, ning liikmesriikide põhiseadustega.

Selgitus

Käesoleva sätte eesmärk on säilitada kaitse taset, mida oma asjaomases reguleerimisalas tagavad praegu liidu õigus, siseriiklik õigus ja rahvusvaheline õigus. Selle tähtsusetõttu mainitakse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni.

ARTIKKEL 54[113]

Õiguste kuritarvitamise keeld

Harta sätteid ei võitlendada nii, nagu õigustaksid need tegevust või toimingut, mille eesmärk on mõne käesoleva hartaga tunnustatud õiguse või vabaduse tühistamine või selle piiramine suuremal määral, kui käesoleva hartaga on ette nähtud.

Selgitus

Käesolev artikkel vastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 17:

“Midagi käesolevas konventsioonis ei või tõlgendada selliselt, et see annab mingile riigile, isikute grupile või üksikisikule õiguse tegevuseks või teoks, mille eesmärgiks on konventsiooniga sätestatud ükskõik missuguste õiguste või vabaduste kaotamine või nende piiramine suuremal määral kui see on ette nähtud konventsioonis.”

13. Deklaratsioon artikli III-116 kohta

Konverents lepib kokku, et oma üldistes jõupingutustes naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisel on liidu eesmärk mitme eri poliitika kaudu tõkestada igasugust perevägivalda. Liikmesriigid peavad võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära selliseid kuritegusid, karistada nende toimepanemise eest ning toetada ja kaitsta nende ohvreid.

14. Deklaratsioon artiklite III-136 ja III-267 kohta

Konverents leiab, et juhul kui artikli III-267 lõikel 2 põhinev Euroopa seaduse võiraamseaduse eelnõu mõjutaks liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemialuspõhimõtteid, kaasa arvatud selle kohaldamisala, kulu- või finantsstruktuuri, või mõjutaks selle süsteemi finantstasakaalu, nagu on sätestatud artikli III-136 lõikes 2, tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta kõnealuse liikmesriigi huvisid.

15. Deklaratsioon artiklite III-160 ja III-322 kohta

Konverents meenutab, et põhiõiguste ja -vabaduste austamine tähendab eelkõige, et asjassepuutuvate füüsiliste isikute ja üksuste nõuetekohaste menetlusõiguste kaitsele järgimisele pööratakse vajalikku tähelepanu. Sel eesmärgil ja selleks, et garanteerida füüsilisele isikule või üksusele piiravaid meetmeid määravate otsuste põhjalik kohtulik läbivaatamine, peavad sellised otsused põhinemaselgetel ja kindlaksmääratud kriteeriumidel. Need kriteeriumid tuleks kohandada piirava meetme erivajadustele.

16. Deklaratsioon artikli III-167 lõike 2 punkti c kohta

Konverents märgib, et artikli III-167 lõike 2 punkti c tõlgendatakse vastavalt olemasolevale Euroopa Ühenduste Kohtu ja esimese astme kohtu kohtupraktikale, mis käsitleb Saksamaa jagamisest mõjutatud Saksamaa Liitvabariigi teatud piirkondadele abi andmist käsitletavate sätete kohaldamist.

17. Deklaratsioon artikli III-184 kohta

Artikli III-184 suhtes kinnitab konverents, et kasvupotentsiaali tõstmine ja usaldusväärse elarvete seisundi kindlustamine on liidu ja selle liikmesriikide majandus- ja rahanduspoliitika kaks tugisammast. Stabiilsuse ja kasvu pakt on oluline vahend nende eesmärkide saavutamiseks.

Konverents kinnitab veel kord võetud kohustusi seoses stabiilsuse ja kasvu pakti käsitlevate sätetega kui liidu liikmesriikide elarvete poliitikate kooskõlastamiseramistikutega.

Konverents kinnitab, et reeglitel põhinev süsteem on kohustuste täitmise jaoks kõikide liikmesriikide võrdse kohtlemise kõige parem tagatis.

Kõnealuses kontekstis kinnitab konverents veel kord oma pühendumist Lissaboni strateegia eesmärkidele: töökohtade loomine, struktuurireformid ja sotsiaalne ühtekuuluvus.

Liidu eesmärk on tasakaalustatud majanduskasv ja hindade stabiilsus. Majandus- ja eelarvepoliitika peavad seega seadma õiged prioriteedid majandusreformide, innovatsiooni, konkurentsivõime ja erainvesteeringute ning –tarbimisesuurenemise suunas aeglase majanduskasvu perioodidel. Viimast tuleb silmaspidada eelarveliste otsuste tegemisel riiklikul ja liidu tasandil, eelkõigeriigitulude ja -kulude ümberstruktureerimise kaudu, samal ajaleelarvedistsipliini järgides kooskõlas põhiseaduse ning stabiilsuse ja kasvupaktiga.

Liikmesriikide ees seisvad eelarvelised ja majanduslikud ülesanded rõhutavad usaldusväärse eelarvepoliitika tähtsust kogu majandustsükli ulatuses.

Konverents nõustub, et liikmesriigid peaksid aktiivselt kasutama majanduse taastumise perioodi oma eelarvete kindlustamiseks ning eelarveseisundi parandamiseks. Selle eesmärk on saavutada järk-järgult eelarve ülejääk headel aegadel, mis loob võimaluse majanduslangusega toime tulemiseks ning aitab seega kaasa riigi rahanduse pikaajalisele stabiilsusele.

Liikmesriigid ootavad komisjoni võimalikke ettepanekuid stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise tugevdamise ja selgitamise kohta ning liikmesriikide edasist panust sellesse. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed oma majanduse kasvupotentsiaali tõstmiseks. Parem majanduspoliitika kooskõlastamine võiks selle eesmärgi täitmist toetada. Käesoleva deklaratsiooni kohaldamine ei mõjuta stabiilsuse ja kasvu pakti alaseid edasisi arutelusid.

18. Deklaratsioon artikli III-213 kohta

Konverents kinnitab, et artiklis III-213 kirjeldatud poliitikavaldkonnad kuuluvad liikmesriikide pädevusse. Vastavalt käesolevale artiklile on liidu tasandil võetavad soodustavad meetmed ja meetmed koordineerimise edendamiseks üksteist vastastikku täiendavad. Nende eesmärgiks on tugevdada liikmesriikide vahelist koostööd ja mitte ühtlustada siseriiklikke süsteeme. Need ei mõjuta liikmesriikides kehtivaid tööturu osapoolte vastutusega seotud garantiisid ja praktikaid.

Käesolev deklaratsioon ei piira liidule pädevust andvaid põhiseaduse sätteid, kaasaarvatud sotsiaalteenistuste käsitlevad sätted.

19. Deklaratsioon artikli III-220 kohta

Konverents on seisukohal, et viide artiklis III-220 saarte piirkondadele võib hõlmata saareriike tervikuna, juhul kui on täidetud vajalikud tingimused.

20. Deklaratsioon artikli III-243 kohta

Konverents märgib, et artikli III-243 sätteid kohaldatakse vastavalt kehtivale tavale. Mõistet “meetmed, mis on vajalikud, et kompenseerida Saksamaa jagamisest põhjustatud majanduslikku halvemust sellest jagamisest mõjutatud liitvabariigi mõne piirkonna majanduses” tõlgendatakse vastavalt olemasolevale Euroopa Ühenduste Kohtu ja esimese astme kohtu kohtupraktikale.

21. Deklaratsioon artikli III-248 kohta

Konverents lepib kokku, et liidu tegevus teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise valdkonnas võtab arvesse liikmesriikide teadusuuringute poliitika põhisuundumusi ja -valikuid.

22. Deklaratsioon artikli III-256 kohta

Konverents on seisukohal, et artikkel III-256 ei mõjuta liikmesriikide õigust rakendada energiavarustuse tagamiseks vajalikke meetmeid artiklis III-131 sätestatud tingimuste kohaselt.

23. Deklaratsioon artikli III-273 lõike 1 teise lõigu kohta

Konverents leiab, et artikli III-273 lõikes 1 teises lõigus osutatud Euroopa seadused peaksid arvesse võtma kriminaalmenetluse alustamist käsitlevaid riiklikke eeskirju jätvasid.

24. Deklaratsioon artikli III-296 kohta

Konverents deklareerib, et niipea kui Euroopa põhiseaduse leping on alla kirjutatud, peavad nõukogu peasekretär, välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, komisjon ja liikmesriigid alustama ettevalmistusi Euroopa välisteenistuse loomiseks.

25. Deklaratsioon artikli III-325 kohta

vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud rahvusvaheliste lepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimise kohta liikmesriikide poolt

Konverents kinnitab, et liikmesriigid võivad pidada läbirääkimisi ja sõlmida lepinguid kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega III osa III jaotise IV peatüki 3., 4. ja 5. jaos hõlmatud valdkondades, kui need lepingud on kooskõlas liidu õigusega.

26. Deklaratsioon artikli III-402 lõike 4 kohta

Artikli III-402 lõikes 4 sätestatakse, et kui nõukogu ei ole eelmise finantsraamistiku lõppedes vastu võtnud uut finantsraamistikku kehtestavat Euroopa seadust, kehtivadeelmise finantsraamistiku viimase aasta piirmäärad ja muud sätted seni, kuni asjakohane seadus vastu võetakse.

Konverents märgib, et kui nõukogu ei ole 2006. aasta lõpuks vastu võtnud uut finantsraamistikku kehtestavat Euroopa seadust ja kui 16. aprilli 2003. aasta ühinemisaktis nähakse ette rakendusetappide periood assigneeringute eraldamiseks liikmesriikidele 2006. aasta lõpuni, jagatakse alates 2007. aastast vahendeid samade kriteeriumide põhjal, mida kohaldatakse kõikidele liikmesriikidele.

27. Deklaratsioon artikli III-419 kohta

Konverents deklareerib, et liikmesriigid võivad tõhustatud koostöö loomise taotlusesitamisel märkida, kas nad soovivad juba selles staadiumis kohaldada artikli III-422 sätteid, mis määratlevad kvalifitseeritud hääletamusega hääletamiskorra laiendamise, või seadusandlikku tavamenetlust.

28. Deklaratsioon artikli IV-440 lõike 7 kohta

Kõrgedlepinguosalised lepivad kokku, et Euroopa Ülemkogu võtab artikli IV-440 lõike 7 kohaldamisel vastu Euroopa otsuse, millega muudetakse Mayotte'i staatust liidusuhtes, muutes selle territooriumi artikli IV-440 lõike 2 ja artikli III-424 mõistes äärepoolseimaks piirkonnaks, kui Prantsuse ametivõimud teavitavad Euroopa Ülemkogu ja komisjoni, et praegu toimuv saare sisestaatuse areng lubab seda teha.

29. Deklaratsioon artikli IV-448 lõike 2 kohta

Konverents leiab, et võimalus Euroopa põhiseaduse lepingu ametlike tõlgete koostamiseks artikli IV-448 lõikes 2 nimetatud keeltes aitab kaasa lepingu artikli I-3 lõike 3 neljandas lõigus sätestatud eesmärgi – austada liidu rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust – täitmisele. Selles kontekstis kinnitab konverents, et liit väärtustab Euroopa kultuurilist mitmekesisust ja jätkab erilise tähelepanu pööramist nendele ja teistele keeltele.

Konverents soovib, et need liikmesriigid, kes soovivad artikli IV-448 lõikes 2 osutatud võimalust kasutada, teatavad kuue kuu jooksul alates lepingu allakirjutamisest nõukogule keele või keeled, millesse kõnealune leping tõlgitakse.

30. Deklaratsioon Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimise kohta

Konverents märgib, et kui kaks aastat pärast põhiseaduse lepingule allakirjutamist on neli viiendikkaliikmesriikidest selle ratifitseerinud, kuid ühel või mitmel liikmesriigil on ratifitseerimisel tekkinud raskusi, arutab küsimust Euroopa Ülemkogu.

B. DEKLARATSIOONID PÕHISEADUSELE LISATUD PROTOKOLLIDE KOHTA

Deklaratsioonid Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepinguid ja -akte käsitleva protokollide kohta

31. Deklaratsioon Ahvenamaa kohta

Konverents tunnustab, et Ahvenamaa suhtes kohaldatakse, artikli IV-440 lõikes 5 osutatud kord kehtestatakse, arvestades nende saarte eristaatust rahvusvahelises õiguses.

Konverents rõhutab, et sel eesmärgil on Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislepinguid ja -akte käsitleva protokollide V jaotise 5. jakku lülitatud erisätted.

32. Deklaratsioon saamirahva kohta

Võttes arvesse Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi

ühinemislepinguid ja –akte käsitlevaprotopkoli artikleid 60 ja 61, tunnustab konverents Rootsil ja Soomelsiseriikliku ja rahvusvahelise õiguse alusel lasuvaid ja võetud kohustusi saamirahva ees.

Konverents märgib, et Rootsi ja Soome on võtnud oma kohuseks säilitada ja arendada saami rahvaelatusvahendeid, keelt, kultuuri ja eluviisi ning võtab arvesse, et traditsiooniline saami kultuur ja elatusvahendid sõltuvad esmasest majandustegevusest nagu poropidamine põlistel saami asualadel.

Konverents rõhutab, et sel eesmärgil on Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ning Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemislingid ja -akte käsitleva protokoli IV jaotise 5. jakkulülitatud erisätted.

Deklaratsioonid
Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi,
Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi,
Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi
ja Slovaki Vabariigi ühinemislingut ja -akti
käsitleva protokoli kohta

33. Deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendatud Kuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

KONVERENTS,

meenutades, et Ühendkuningriigi Euroopa ühendustega ühinemise lepingu lõppaktile lisatud ühisdeklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suveräänsete Küprosel asuvate baasipiirkondade kohta nägi ette, et Euroopa Majandusühenduse suveräänsete baasipiirkondade vahelistele suhetele kohaldatav kordmääratletakse ühenduse ja Küprose Vabariigi vahelise lepingu kontekstis;

võttes arvesse Küprose Vabariigi asutamislingu (edaspidi “asutamisling”) sätteid suveräänsete baasipiirkondade kohta ja sellele liidetud nootide vahetamist 16. augustil 1960. aastal;

osutades nootide vahetusele Ühendkuningriigi valitsuse ja Küprose Vabariigi valitsuse vahel 16. augustil 1960. aastal suveräänsete baasipiirkondade haldamise kohta ja sellega seotud Ühendkuningriigi valitsuse deklaratsioonile, mille kohaselt üks peamisi püüeldavaid eesmärke on kaitsta nende inimeste huve, kes elavad või töötavad suveräänsetes baasipiirkondades, võttes sellega seoses arvesse, et nimetatud inimestele tuleks niipalju kui võimalik tagada Küprose Vabariigis elavate või töötavate inimestega sarnane kohtlemine;

osutades veel asutamislingu sätetele, mis käsitlevad suveräänsete baasipiirkondade ja Küprose Vabariigi vahelist tollikorraldust, ning eelkõige nimetatud lepingu F lisa sätetele;

osutades ka Ühendkuningriigi võetud kohustusele mitte luua tollipunkte ega muid piiritoimeid suveräänsete baasipiirkondade ja Küprose Vabariigi vahel ning asutamislingu alusel kehtestatud korrale, mille kohaselt Küprose Vabariigiasutused hoolitsevad suveräänsetes baasipiirkondades arvukate avalike teenustest, sealhulgas põllumajanduse, tolli ja maksustamise valdkonnas;

kinnitades, et Küprose Vabariigi ühinemine liiduga ei tohiks mõjutada asutamislingupoolte õigusi ja kohustusi;

tunnistades seega vajadust kohaldada suveräänsete baasipiirkondade suhtes teatavaid põhiseaduse ja liidu aktide sätteid ning vajadust kehtestada erikord nimetatud sätete rakendamiseks suveräänsetes baasipiirkondades,

juhib tähelepanu, et sel eesmärgil on Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislingut ja -akti käsitleva protokoli II osa III jaotisesse lülitatud erisätted.

34. Komisjoni deklaratsioon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendatud Kuningriigi Küprosel asuvate suveräänsete baasipiirkondade kohta

Komisjon kinnitab end mõistvat, et suveräänsete baasipiirkondade suhtes Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislingu ja -akti käsitleva protokoli II osa III jaotise alusel kohaldatavate liidu õiguse sätete hulka kuuluvad:

a) nõukogu 6. detsembri 1993. aasta määrus (EÜ) nr 3448/93, millega nähakse ette põllumajandussaaduste töötlemisel saadud teatavate kaupadega kauplemise kord;

b) nõukogu 21. juuni 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1260/1999 millega nähakse ette üldsätted struktuurifondide kohta, ulatuses, mida nõuab nõukogu 17. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1257/1999 Euroopa Põllumajanduse

Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF) toetuse kohta maaelu arendamiseks, et toetada EAGGF tagatisrahastust maaelu arendamise meetmeid suveräänsetes baasipiirkondades.

35. Deklaratsioon Ignalina tuumaelektrijaama kohta Leedus

KONVERENTS,

deklareerides Euroopa Liidu valmisolekut jätkata ka pärast Leedu ühinemist liiduga kuni 2006. aastani ja pärast seda piisava ühenduse lisaabi andmist Leedupüüetele lõpetada tuumaelektrijaama tegevus ning märkides, et Leedu, pidades silmas seda liidu solidaarsuse väljendust, on kohustunud sulgema Ignalinatoru tuumaelektrijaama esimese reaktori enne 2005. aastat ja teise reaktori 2009. aastaks;

tunnistades, etendiselt Nõukogude Liidult päritud kahe 1500 MW RBMK-tüüpi reaktoriga Ignalinatoru tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamine on pretsedenditu ja paneb Leeduleerakordse rahalise koorma, mis ei vasta riigi suurusele ega majanduslikule tegevusele, ning et tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamine jätkub pärastpraegust finantsperspektiivi, nagu see on määratletud 6. mai 1999. aastainstitutsioonidevahelises kokkuleppes;

osutades vajadusele võtta vastu rakendussätted liidu lisaabi jaoks, et tegelda Ignalinatoru tuumaelektrijaama sulgemise ja tegevuse lõpetamise tagajärgedega;

märkides, et liidu abi kasutades pöörab Leedu piisavat tähelepanu nende piirkondade vajadustele, mida Ignalina tuumaelektrijaama sulgemine kõige rohkem mõjutab;

deklareerides, etseteturuga kokkusobivaks peetakse teatavaid avaliku abiga toetatavaid meetmeid nagu Ignalina tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamine ning ühenduse *acquis*'le vastav keskkonnakaitseajakohastamine ja Ignalina tuumaelektrijaama reaktorite sulgemise järel nendeasendamiseks vajalike traditsiooniliste elektritootmisvõimsustemoderniseerimine,

juhhib tähelepanu, etsel eesmärgil on Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitlevaprotopkollu II osa IV jaotisesse lülitatud erisätted.

36. Deklaratsioon isikute maismaatrasiidi kohta Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel

KONVERENTS,

võttes arvesse Venemaa Föderatsiooni Kaliningradi oblasti erilist olukorda Euroopa Liidulaienes;

tunnustades Leedu kohustusi *acquis*' suhtes, millega luuakse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala;

märkides eriti, ethiljemalt ühinemisest alates kohaldab ja rakendab Leedu täielikult liidu *acquis*'d, milles loetletakse kolmandadriigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja needkolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud, ning liidu *acquis*'d ühtse viisavormi kohta;

tunnistades, etisikute maismaatrasiit Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel liidu territooriumi kaudu on liitu tervikuna mõjutav küsimus, midatuleks sellisena käsitleda, ning see ei tohi Leedu jaoks kaasa tuua ebasoodsaidtagajärgi;

võttes arvesse sisepiiridel kontrolli kaotamise otsust, mille teeb nõukogu pärast seda, kui on kontrollinud, kas selleks vajalikud tingimused on täidetud;

otsustades abistada Leedut Schengeni sisepiirideta alas täieliku osalemise tingimuste võimalikul kiirel täitmisel,

juhhib tähelepanu, etsel eesmärgil on Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitlevaprotopkollu II osa V jaotisesse lülitatud erisätted.

37. Deklaratsioon Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese ja teise reaktori kohta Slovakkias

KONVERENTS,

märkides, etSlovakkia on kohustunud sulgema Bohunice V1 tuumaelektrijaama esimese ja teisereaktori vastavalt 2006. ja 2008. aasta lõpuks, ning deklareerides liiduvalmisolekut jätkata kuni 2006. aastani rahalise abi andmist, jätkatesühinemiseelset abi, mis oli Phare programmi alusel kavandatud toetama Slovakkia püüdlusi tuumaelektrijaama tegevuse lõpetamisel;

märkides vajadust võtta vastu liidu abi jätkumist käsitlevadrakendussätted,

juhibtähelepanu, et sel eesmärgil on Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitleva protokolli II osa IX jaotisesse lülitatud erisätted.

38. Deklaratsioon Küprose kohta

KONVERENTS,

kinnitades oma pühendumust Küprose probleemile igakülgse lahenduse leidmiseks kooskõlas vastavate ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega ning oma tugevat toetust ÜRO peasekretäri sel eesmärgil tehtavatele jõupingutustele;

võttes arvesse, et Küprose probleemi osas ei ole veel igakülgse lahendusenijõutud;

võttesarvesse, et seetõttu tuleb ette näha *acquis'* kohaldamise peatamine nendes Küprose Vabariigi piirkondades, mille üle Küprose Vabariigi valitsus ei oma tegelikku kontrolli;

võttes arvesse, et Küprose probleemile lahenduse leidmisel see peatamise otsus tunnistataksekehtetuks;

võttesarvesse, et liit on valmis aktsepteerima sellise lahenduse tingimusi kooskõlas põhimõtetega, millele liit on rajatud;

võttesarvesse, et on vaja ette näha tingimused, mille alusel vastavaid liidu õigusesätteid kohaldatakse eespool nimetatud piirkondade vahelisele eraldusjoonele jani nendele piirkondadele, millele üle Küprose Vabariigi valitsus omabtegelikku kontrolli, kui ka Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigisuveräänsel idabaasi piirkonnale;

soovides, et Küprose ühinemisest liiduga saavad kasu kõik Küprose kodanikud ning et ühinemine tugevdab rahu ja leppimist ühiskonnas;

võttesarvesse, et Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitlevaprokolli II osa X jaotis ei välista meetmeid, mis võetakse kõnealust eesmärgisilmas pidades;

võttesarvesse, et kõnealused meetmed ei mõjuta selles protokollis sätestatudtingimuste alusel *acquis'* kohaldamistmis tahes muus Küprose Vabariigi osas,

juhibtähelepanu, et sel eesmärgil on Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemislepingut ja -akti käsitleva protokolli II osa X jaotisesse lülitatud erisätted.

39. Deklaratsioon Taanit käsitleva protokolli kohta

Konverents märgib, et õigusaktide suhtes, mille nõukogu kas üksi või koos Euroopa Parlamendiga kavatseb vastu võtta, ning mis sisaldavad nii Taanit puudutavaid kui Taanit mitte puudutavaid sätteid, kuna neil on õiguslik alus Taanit käsitleva protokolli I osa põhjal, deklareerib Taani, et ei kasuta oma hääleõigust takistamaks vastu võtmast sätteid, mida Taani suhtes ei kohaldata.

Lisakssellele märgib konverents, et lähtuvalt konverentsi deklaratsioonist artiklite I#43 ja III-329 kohta deklareerib Taani, et Taani osalemine toimingutes ja õigusaktides, mis põhinevad artiklitel I#43 ja III-329 toimubvastavalt Taani seisukohta käsitleva protokolli I ja II osale.

40. Deklaratsioon liidu institutsioone ja organeid käsitlevate üleminekusätete protokolli kohta

Liikmesriigid võtavadRumeenia ja/või Bulgaaria liiduga ühinemisekonverentsidel kohtade eraldamise kohta Euroopa Parlamendis ja hääle arvu arvestamise kohta Euroopa Ülemkogus ja nõukogus vastu järgmise ühise seisukoha:

1. Kui Rumeeniaja/või Bulgaaria ühinevad liiduga enne artikli I-20 lõikes 2 sätestatud Euroopa Ülemkogu otsuse jõustumist, jaotuvad kohad 27 liikmesriigiga liidu Euroopa Parlamendis parlamendi volituste tähtaja 2004–2009 jooksul vastavalt järgneva tabelile.

LIIKMESRIIK	KOHAD EP-s
Saksamaa	99
Ühendkuningriik	78
Prantsusmaa	78
Itaalia	78
Hispaania	54
Poola	54
Rumeenia	35
Madalmaad	27
Kreeka	24
Tšehhi Vabariik	24
Belgia	24
Ungari	24
Portugal	24
Rootsi	19
Bulgaaria	18
Austria	18
Slovakkia	14
Taani	14
Soome	14
Iirimaa	13
Leedu	13
Läti	9
Sloveenia	7
Eesti	6
Küpros	6
Luksemburg	6
Malta	5
KOKKU	785

Seepärast sätestatakse liiduga ühinemise lepingus erandina põhiseaduse artikli I-20 lõikest 2, et Euroopa Parlamendi volituste tähtaja 2004–2009 ülejäänud osajooksul võib Euroopa Parlamendi liikmete arv ajutiselt olla suurem kui 750.

2. Liiduinstitutsioone ja organeid käsitleva üleminekusätete protokolli artikli 2 lõike 2 kohaselt arvestatakse Rumeeniale ja Bulgaariale Euroopa Ülemkodus ja nõukogus vastavalt 14 ja 10 häält.

3. Kummagi ühinemise ajal arvutatakse alampiir, millele on osutatud liidu institutsioone ja organeid käsitlevas üleminekusätete protokollis vastavalt kõnealuse protokolli artikli 2 lõikele 3.

41. Deklaratsioon Itaalia kohta

Konverents võtab arvesse, et Euroopa Majandusühenduse asutamislepingule 1957. aastallisatud protokolli Itaalia kohta, mida muudeti Euroopa Liidu lepinguvastuvõtmisel, on järgmine sisu:

“KÕRGEDLEPINGUOSALISED,

SOOVIDES lahendada teatavaid konkreetseid Itaaliaga seotud probleeme,

ON KOKKU LEPPINUD järgmistes sätetes, mis lisatakse käesolevale lepingule:

ÜHENDUSE LIIKMESRIIGID

VÕTAVAD ARVESSE tõika, et Itaalia valitsus viib ellu kümne aasta pikkust majanduslikulaienemise programmi, millega on kavas parandada Itaalia majanduse struktuuritasakaalustamatusest tingitud olukorda,

eelkõige varustades Lõuna-Itaalia ja Itaalia saarte vähemarenenud piirkonnad infrastruktuuriga ning luues tööpuuduseliikvideerimiseks uusi töökohti;

MEENUTAVAD, et selle Itaalia valitsuse programmi põhimõtteid ja eesmärke on vaagitud ja need heakskiitnud rahvusvahelise koostöö organisatsioonid, mille liikmed liikmesriigid;

MÕISTAVAD, et Itaaliaprogrammi eesmärkide saavutamine on nende ühistes huvides;

LEPIVAD KOKKUSelleks, et Itaalia valitsusel oleks hõlpsam seda ülesannet täita, soovitadaühenduse institutsioonidel rakendada kõiki käesoleva lepinguga ettenähtudmeetodeid ja menetlusi ning eelkõige asjakohaselt kasutada EuroopaInvesteeringupanga ja Euroopa Sotsiaalfondi ressursse;

ON ARVAMUSEL, etühenduse institutsioonid peaksid käesoleva lepingu kohaldamisel arvesse võtmapüsivaid jõupingutusi, mida Itaalia majandusel tuleb teha järgmistel aastatel, ja seda, et eriti maksebilansis või tööhõive tasemes on soovitav vältidaohtlikke pingeid, mis võiksid ohtu seada käesoleva lepingu kohaldamiseItaalias,

MÕISTAVAD, etartiklite 109h ja 109i kohaldamisel tuleb hoolitseda selle eest, et Itaaliavalitsuselt nõutavad mis tahes meetmed ei kahjustaks selle majanduslikulaienemise ja rahvastiku elatusaseme tõstmise programmi lõpuleviimist.”

LIIKMESRIIKIDEDEKLARATSIOONID

42. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli I-55 kohta

Madalmaade Kuningriiknõustub artikli I-55 lõikes 4 osutatud Euroopa otsusega kui artikli I-54 lõikes3 osutatud Euroopa seaduse läbivaatamine on andnud Madalmaadele rahuldavalahenduse ülemäärase negatiivsete netomaksete positsiooni kohta liidu eelarvesuhtes.

43. Madalmaade Kuningriigi deklaratsioon artikli IV-440 kohta

Madalmaade Kuningriikdeklareerib, et artikli IV-440 lõikes 7 osutatud Euroopa otsuse algatus, milleeesmärk on Hollandi Antillide ja/või Aruba staatuse muutmise liidu suhtes, esitatakse otsuse põhjal, mis on tehtud kooskõlas Madalmaade Kuningriigistatuudiga.

44. Saksamaa Liitvabariigi, Iirimaa, Ungari Vabariigi, Austria Vabariigi ja Rootsi Kuningriigideklaratsioon

Saksamaa, Iirimaa, Ungari, Austria ja Rootsi märgivad, et Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu põhisätteid ei ole alates lepingu jõustumisest oluliselt muudetud ja need tuleb ajakohastada. Nad toetavad seetõttu ideed liikmesriikide valitsuste esindajate konverentsist, mis tuleks kokku kutsuda niipea kui võimalik.

45. Hispaania Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon

Euroopa põhiseaduselepingut kohaldatakse Gibraltari suhtes kui Euroopa territooriumi suhtes, millevälissuhte eest vastutab mõni liikmesriik. Kõnealune kohaldamine ei muudaasjaomaste liikmesriikide vastavaid seisukohti.

46. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon mõiste “kodanikud” määratluse kohta

Seoses Euroopapõhiseaduse lepinguga ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepinguga, jamis tahes neil lepingutel põhinevate õigusaktidega või õigusaktidega, mis onnende lepingute kohaselt jätkuvalt jõus, kordab Ühendkuningriik oma 31. detsembri 1982. aasta deklaratsiooni mõiste “kodanikud” määratluse kohta, väljaarvatud see, et viiteid “Briti sõltlasterritooriumide kodanikele” käsitletakseviidetena “Briti ülemereterritooriumide kodanikele”.

47. Hispaania Kuningriigi deklaratsioon mõiste “kodanikud” määratluse kohta

Hispaania märgib, et artikli I-10 kohaselt on iga liikmesriigi kodanik liidu kodanik. Samuti märgib Hispaania, et põhiseaduses kajastuvas Euroopa integratsiooni praeguses olukorras on ainult liikmesriikide kodanikel õigus Euroopa kodakondsusele omastele erioigustele, kui liidu õigus ei sätesta selgesõnaliselt teisiti. Sellega seoses märgib Hispaania lõpuks, et lepingu artiklite I-20 ja I#46 kohaselt esindab liidu kodanikke tegelikult Euroopa Parlament.

48. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi deklaratsioon õiguse kohta hääletada Euroopa Parlamendi valimistel

Ühendkuningriikmärgib, et artikli I-20 ja muude Euroopa põhiseaduse lepingu sätete eesmärgikse ole muuta Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise õiguslikku alust.

49. Belgia Kuningriigi deklaratsioon riikide parlamentide kohta

Belgia täpsustab, et vastavalt Belgia konstitutsiooniõigusele toimivad nii esindajatekoda (*Chambre des Représentants*), föderaalparlamendi ülemkoda (*Sénat du Parlement fédéral*) kui ka kommuunide ja regioonide parlamentaarsed assambleed vastavalt liidu kasutatavale pädevusele kas riigi parlamendi osade või kodadena.

50. Läti Vabariigi ja Ungari Vabariigi deklaratsioon ühisraha nimetuse kirja pildi kohta Euroopa põhiseaduse lepingus

Ilma et see piiraks Euroopa põhiseaduse lepingus nimetatud Euroopa Liidu ühisraha nimetuse ühtse kirja pildi kasutamist pangatähtedel ja müntidel, deklareerivad Läti ja Ungari, et ühisraha nimetuse kirja pilt koos oma tuletistega, nii nagu neid kasutatakse Euroopa põhiseaduse lepingu läti- ja ungari keelsetes versioonides, ei mõjutakehtivaid läti ja ungari keele reegleid.

[1] Põhiseaduse artiklid II-111 ja II-112.

[2] Põhiseaduse artikkel II-61.

[3] Põhiseaduse artikkel II-62.

[4] Põhiseaduse artikli II-62 lõige 2.

[5] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[6] Põhiseaduse artikkel II-63.

[7] Põhiseaduse artikkel II-63.

[8] Põhiseaduse artikkel II-64.

[9] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[10] Põhiseaduse artikkel II-65.

[11] Põhiseaduse artikkel II-65.

[12] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[13] Põhiseaduse artikkel II-66.

[14] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[15] Põhiseaduse artikkel II-66.

[16] Põhiseaduse artikkel II-67.

[17] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[18] Põhiseaduse artikkel II-68.

[19] Põhiseaduse artikkel II-69.

[20] Põhiseaduse artikkel II-70.

[21] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[22] Põhiseaduse artikkel II-71.

[23] Põhiseaduse artikkel II-71.

[24] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.

[25] Põhiseaduse artikkel II-72.

[26] Põhiseaduse artikkel II-72.

- [27] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.
- [28] Põhiseaduse artikkel II-73.
- [29] Põhiseaduse artikkel II-61.
- [30] Põhiseaduse artikkel II-74.
- [31] Põhiseaduse artikkel II-84.
- [32] Põhiseaduse artikkel II-75.
- [33] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [34] Põhiseaduse artikkel II-76.
- [35] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 1.
- [36] Põhiseaduse artikkel II-77.
- [37] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.
- [38] Põhiseaduse artikkel II-78.
- [39] Põhiseaduse artikkel II-79.
- [40] Põhiseaduse artikkel II-80.
- [41] Põhiseaduse artikkel II-81.
- [42] Põhiseaduse artikkel II-81.
- [43] Põhiseaduse artikkel II-82.
- [44] Põhiseaduse artikkel II-83.
- [45] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [46] Põhiseaduse artikkel II-84.
- [47] Põhiseaduse artikkel II-85.
- [48] Põhiseaduse artikkel II-86.
- [49] Põhiseaduse artikkel II-87.
- [50] Põhiseaduse artikkel II-88.
- [51] Põhiseaduse artikkel II-89.
- [52] Põhiseaduse artikkel II-90.
- [53] Põhiseaduse artikkel II-91.
- [54] Põhiseaduse artikkel II-92.
- [55] Põhiseaduse artikkel II-93.
- [56] Põhiseaduse artikkel II-93.
- [57] Põhiseaduse artikkel II-94.
- [58] Põhiseaduse artikkel II-94.
- [59] Põhiseaduse artikkel II-95.
- [60] Põhiseaduse artikkel II-96.
- [61] Põhiseaduse artikkel II-97.
- [62] Põhiseaduse artikkel II-98.

- [63] Põhiseaduse artikkel II-99.
- [64] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [65] Põhiseaduse artikkel II-99.
- [66] Põhiseaduse artikkel II-100.
- [67] Põhiseaduse artikkel II-101.
- [68] Põhiseaduse artikkel II-101.
- [69] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [70] Põhiseaduse artikkel II-107.
- [71] Põhiseaduse artikkel II-102.
- [72] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [73] Põhiseaduse artikkel II-103.
- [74] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [75] Põhiseaduse artikkel II-104.
- [76] Põhiseaduse artikkel II-105.
- [77] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [78] Põhiseaduse artikkel II-106.
- [79] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 2.
- [80] Põhiseaduse artikkel II-107.
- [81] Põhiseaduse artikkel II-107.
- [82] Põhiseaduse artikkel II-108.
- [83] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.
- [84] Põhiseaduse artikkel II-109.
- [85] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 3.
- [86] Põhiseaduse artikkel II-110.
- [87] Põhiseaduse artikkel II-110.
- [88] Põhiseaduse artikli II-112 lõige 1.
- [89] Põhiseaduse artikkel II-111.
- [90] Põhiseaduse artikkel II-111.
- [91] Põhiseaduse artikkel II-112.
- [92] Põhiseaduse artikkel II-112.
- [93] Põhiseaduse artikkel II-62.
- [94] Põhiseaduse artikkel II-64.
- [95] Põhiseaduse artikkel II-65.
- [96] Põhiseaduse artikkel II-66.

- [97] Põhiseaduse artikkel II-67.
- [98] Põhiseaduse artikkel II-70.
- [99] Põhiseaduse artikkel II-71.
- [100] Põhiseaduse artikkel II-77.
- [101] Põhiseaduse artikkel II-79.
- [102] Põhiseaduse artikkel II-108.
- [103] Põhiseaduse artikkel II-109.
- [104] Põhiseaduse artikkel II-69.
- [105] Põhiseaduse artikkel II-72.
- [106] Põhiseaduse artikkel II-74.
- [107] Põhiseaduse artikkel II-107
- [108] Põhiseaduse artikkel II-110
- [109] Põhiseaduse artikkel II-111.
- [110] Põhiseaduse artiklid II-85, II-86 ja II-97.
- [111] Põhiseaduse artiklid II-83, II-93 ja II-94.
- [112] Põhiseaduse artikkel II-113.
- [113] Põhiseaduse artikkel II-114.